

জয় গুরু শঙ্কর মন্ডল গুণাকর যাকৌরি নাহিকে উপাম ।
তোহাৰি চৰণক বেণু শতকোটি বাবেক কৰোহো প্রণাম ॥

বৰ চৰিত

দীননাথ বেজবৰুৱা

বৰ চৰিত

মহাপুৰুষ ভগৱৎক শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰদেৱ আৰু
মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ চৰিত

ৰচক : ৩ দীননাথ বেজবৰুৱা

প্ৰকাশক : ডঃ নীলকমল বেজবৰুৱা যোৰহাট (অসম)

প্ৰথম প্ৰকাশ ১৯৮৭ চন ।

স্বত্ব সংৰক্ষিত :— শ্ৰীশ্ৰীকমলাবাবী সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ গোস্বামী দেৱ ।
কমলাবাবী সত্ৰ তিতাবৰ

মুদ্ৰণত : অফছেট প্ৰিন্টাৰ্ছ প্ৰাঃ লিঃ গুৱাহাটী-৯

ভূমিকা

বৰচৰিত পুথিৰ লিখক স্বনামধন্য দীননাথ বেজবৰুৱাৰ অতি বৃদ্ধ প্ৰপিতামহ পুৰুষোত্তম বৰুৱাই স্থাপন কৰা কমলাবাৰী সত্ৰৰ প্ৰতি কেনে ভাবভক্তি আছিল এই বিষয়ে তেওঁৰ স্বনামধন্য সাহিত্যৰথী পুত্ৰ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই “মোৰ জীৱন সোঁৱৰণ” নামে আত্মজীৱনীত লিখিছে— “মহাপুৰুষ শ্ৰীমাধৱদেৱৰ প্ৰিয়তম শিষ্য উজ্জ্বলিত মহাপুৰুষৰ গাৰ বদল নিবিকাৰ পদ্ম আতা বা বদুলা আতাৰ থান কমলাবাৰী পিতৃদেৱতাৰ প্ৰাণস্বৰূপ আৰু কমলাবাৰীৰ গোঁসাইভকত-সকল বুকুৰ সম্বল আছিল। এই সত্ৰ আৰু ভকতৰ অৰ্থে তেওঁ যথাসৰ্বস্ব দিবলৈ সদায় সাজু আছিল, আৰু দিছিলও। পিতৃদেৱতাই সদায় কৈছিল, ‘মহাপুৰুষ গুৰুজনে নিজৰ নাঁৱৰ পৰা সৰ্বস্ব পানীত দলিয়াই পেলাই দি ভক্তবস্ত্ৰক তুলি লৈছিল, এতেকে ভক্তবস্ত্ৰকৈ শ্ৰেষ্ঠবস্ত্ৰ নাই।’ মোৰ মনত আছে, দলে দলে কমলাবাৰী সত্ৰৰ ভকত সদায় দেউতাৰ ওচৰলৈ অহা যোৱা কৰিছিল, আৰু সিধা আদি খাদ্যদ্রব্যসম্ভাৰৰ উপৰিও থানৰ কীৰ্ত্তন ঘৰত তেওঁলোকে জ্বৰকালি গাতলৈ বহি নাম গাবলৈ বঙা বানত একোখন লাভ কৰিছিল। এইটো নিশ্চয়কৈ ক’ব পাৰো, যে কমলাবাৰী, বৰপেটা, মধুপুৰ সত্ৰৰ গোঁসাই ভকতসকলক দানকাৰ্য্যত পিতৃদেৱতাৰ মাছে-মাছে দৰমহাৰ আদৰ্শিনি ধন ভগন হৈছিল। দেউতা লক্ষীমপুৰত থাকোতেই কমলাবাৰী সত্ৰত কন্দল উপস্থিত হৈ সত্ৰখন দুভাগ হৈ ফাটি, এভাগ আঁতৰি খাৰিজা বা ন-কমলাবাৰী সত্ৰ হয় আৰু এই সত্ৰৰ ঘাইগৰাকী পিতৃদেৱতা হৈছিল।”

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই উল্লেখ কৰা ন-কমলাবাৰী সত্ৰ বৰ্ত্তমান উত্তৰ কমলাবাৰী নামেৰেহে জনাজাত। পুৰণি কমলাবাৰী সত্ৰ পুনৰ দুখন হয়—এইখন সত্ৰৰ পুৰণি ভাগটো বৰ্ত্তমান তিতাবৰ অঞ্চলৰ মহিমাবাৰীত আছে—সত্ৰাধিকাৰ শ্ৰীশ্ৰীভৱকান্ত গোস্বামী। আনটি ভাগ নতুন কমলাবাৰী নামেৰে মাজুলীৰ কমলাবাৰীত টুনীৰ কাষতে আছে—বৰ্ত্তমান সত্ৰাধিকাৰ শ্ৰীশ্ৰীনাৰায়ণচন্দ্ৰ গোস্বামী। উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰ স্থাপন হোৱাৰ দিনৰে পৰা সত্ৰাধিকাৰ জন ব্ৰাহ্মণ সত্ৰৰ পৰা অনা হয়-বৰ্ত্তমান সত্ৰাধিকাৰ শ্ৰীশ্ৰীকমলাকান্ত গোস্বামী। তিনিওখনি সত্ৰই উদাসীন আৰু নিকাসংহতিৰ।

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই কমলাবাৰী সত্ৰৰ তেতিয়াৰ ভাওনাৰ (এয়া ১৮৭০ চনৰ আগৰ বেজবৰুৱাৰ বাল্যকালৰ কথা) বিষয়ে লিখিছে— “কমলাবাৰী সত্ৰৰ ভকতসকলে এবাৰ কি দুবাৰ পিতৃদেৱতাৰ আহ্বানত আহি লক্ষীমপুৰত ভাওনা কৰিছিল। সেই ভাওনা চাইয়ে আমাৰ কি মহানন্দ হৈছিল কৈ শেষ কৰিব নোৱাৰি।”

কমলাবাৰী সত্ৰৰ প্ৰতি এনেভাবে অনুৰাগী বৰেন্যপুৰুষ দীননাথ বেজবৰুৱাই চাকৰি জীৱনৰ পৰা অৱসৰ লোৱাৰ পাছত জীৱনৰ ভালেমান মূল্যবান বছৰ কমলাবাৰী সত্ৰতে কটাইছিল। বহু মূল্যবান বছৰৰ সাধ্য-সাধনাৰ ফলস্বৰূপে বেজবৰুৱাই ৰচনা কৰা হাতেলিখা পুথি ৫৩১ পাতৰ বৰচৰিত পুথি নামে এই সূৰুহৎ চৰিত পুথি খনিৰ বহুদিনৰ পৰাই বিশেষত্ব আছে। মহাপুৰুষ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ, মাধৱদেৱ আৰু সমসাময়িক বা উত্তৰকালৰ আন আন মহাপুৰুষসকলৰ প্ৰসিদ্ধ চৰিত পুথি সমূহতো নথকা ভালেমান আপুৰুগীয়া তথ্যে এইখিনি চৰিতপুথি ভৰি আছে। এইখিনি সূৰুহৎ চৰিতপুথিৰ সংগৃহীত সম্বলৰ সম্পৰ্কত চৰিতকাৰ বেজবৰুৱাদেৱে নিজেই তলৰদৰে লিখিছে—

বামচৰণ ঠাকুৰ আৰ তান সূত ।
 দৈত্যাৰি ঠাকুৰ নাম যাহাৰ প্ৰখ্যাত ॥
 তাহাৰৰ বিৰচিত বংশাবলী সাৰ ।
 লোকক কৃপায়ে দুয়ো কৰিলা প্ৰচাৰ ॥
 দ্বিজ ৰামানন্দ তেহো ভকতৰ শ্ৰেষ্ঠ ।
 তাহান ৰচিত পদ চৰিত্ৰ বিশিষ্ট ॥
 সেহি গ্ৰন্থ ত্ৰিতয়ৰ পয়াৰৰ কথা ।
 মতি অনুসাৰে উদ্ধাৰিয়া আনি এথা ।
 যি কিছু কথাকে প্ৰষ্ঠ সেহি গ্ৰন্থনত ।
 যিবা শুনি আঁছো মহা সন্তৰ মুখত ॥
 প্ৰসংগত স্থানে স্থানে আঁছো যোগ কৰি ।
 যি লোকে জানিব চৰিত্ৰৰ আগুৰি ॥
 সিকাৰণে চৰিত্ৰ কৰিবাৰ আশাকৰো ।
 দোষক্ষমা হেতু সন্ত চৰণত ধৰো ॥

ওপৰৰ পদৰ পৰাই এয়া স্পষ্ট যে বৰচৰিত পুথিৰ পদৰচনা কৰাৰ আগতেই বেজবৰুৱাই বামচৰণ ঠাকুৰ, দৈত্যাৰি ঠাকুৰ আৰু ৰামানন্দ দ্বিজ ৰচিত তিনিখনি পদচৰিত পুথি নিবীড়-ভাবে অধ্যয়ন কৰি এই তিনিখনিৰ সাৰসংগ্ৰহ কৰাৰ উপৰিও সন্ত মহন্তসকলৰ মুখে-মুখে প্ৰচলিত গুৰুসকলৰ চৰিত্ৰ শুনি, সংগ্ৰহ কৰি সেইখিনিও চালি-জাৰি এই চৰিতপুথিত স্থান দিছে। উল্লেখযোগ্য যে দীননাথ বেজবৰুৱাদেৱে এই সূৰুহৎ চৰিতপুথি ৰচনা কৰা সময়ত ওপৰত উল্লেখ কৰা চৰিত পুথি তিনিখনৰ এখনো ছপা আকাৰলৈ অনা নাছিল, গতিকে বেজবৰুৱাদেৱে উল্লিখিত তিনিওখন চৰিতপুথি সাঁচিপাত বা তুলাপাতৰ হাতেলিখা পদপুথি ৰূপতেই পঢ়িছিল। উল্লিখিত তিনিওখন চৰিতপুথিৰ উপৰিও শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ জন্মস্থান বৰদোৱাত ৰচিত সূৰুহৎ গদ্যচৰিত পুথি 'কথা-গুৰুচৰিত' বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াই পঢ়া কথা উল্লেখ কৰা নাই। এই গ্ৰন্থ অৱশ্যে বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াৰ মৃত্যুৰ বহুবছৰৰ পাছতহে প্ৰকাশ হৈছে। ৰচনা কাল বেজবৰুৱাৰ বৰচৰিত পুথিতকৈ এশবছৰমান আগ হ'ব পাৰে। ভূষণ দ্বিজ ৰচিত আন এখনি চৰিত পুথিৰ কথাও বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াই উল্লেখ কৰা নাই। কমলাবাৰী সত্ৰৰ প্ৰতিষ্ঠাতা বদুলা আতা বা পদ্মপাণি আতাৰ এখনি পদচৰিত পুথি পাছত প্ৰকাশ হৈছে। এইখনি চৰিত পুথি কমলাবাৰী সত্ৰৰে একান্ত ভক্ত নিত্যানন্দ আতৈয়ে ৰচনা কৰা। এইখন চৰিতপুথিৰ লগত

বেজবৰুৱাই বৰচৰিত পুথিত বৰ্ণনা কৰা বদুলা আতাৰ চৰিত্ৰৰ কথাবিলাক প্ৰায় মিল দেখা যায়। কমলাবাৰী সত্ৰতে বিৰচিত এইখনি পদচৰিত্ৰ পুথি দীননাথ বেজবৰুৱাই পঢ়িছিল বুলিয়েই মনে ধৰে। অৱশ্যে কমলাবাৰী সত্ৰতে জীৱনৰ বহুবছৰ বাস কৰা আৰু তাতে থাকিয়েই বৰচৰিত পুথিও ৰচনা কৰা দীননাথ বেজবৰুৱাই যে উক্ত সত্ৰৰ প্ৰতিষ্ঠাতা বদুলা আতাৰ চৰিত্ৰৰ কথাখিনি সত্ৰৰ একাড্ৰ ভক্তসকলৰ মুখত শুনি শুনি কঠিন হৈ গৈছিল—সেয়া বৰচৰিত পুথিৰ বদুলা আতাৰ চৰিত্ৰ কথাখিনিয়ে প্ৰমাণ কৰে।

আন আন চৰিত পুথিত নথকা বহুতো আপুৰুগীয়া কথা এইখন চৰিতপুথিত সন্নিবিষ্ট কৰোতে বেজবৰুৱাই “যিবা শুনি আহো মহা সত্ৰৰ মুখত” বুলি উল্লেখ কৰিছে। বেজবৰুৱাই কমলাবাৰী সত্ৰৰ উপৰিও কমলাবাৰীৰ সৈতে একে পন্থৰ ‘নিকাসংহতি’ৰ বৰপেটা সত্ৰত থাকি মুখপৰম্পৰাই চলি থকা বহুমূলীয়া কথাবোৰ সংগ্ৰহ কৰিছিল আৰু ভক্তসকলৰ চৰিত্ৰ সম্পৰ্কীয় সেই অতিশয় মনোগ্ৰাহী প্ৰাণ-পৰিভূগী কথাবোৰ এই চৰিত পুথিত সুন্দৰভাৱে সংযোজন কৰিছে। অসমৰ বৈষ্ণৱ সত্ৰসমূহত ‘চৰিত—তোলা’ প্ৰথাবুলি এটি অতি সুন্দৰ প্ৰথা প্ৰচলিত আছে। এই প্ৰথা অনুসৰি তিথি-মহোৎসৱ আদিৰ নিয়মীয়া প্ৰসংগৰ পাছতে একোজন বিজ্ঞ বয়ঃপ্ৰবীণ ভক্তই আগ্ৰহী শ্ৰোতাসকলৰ আগত শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ, মাধৱদেৱ আদি মহাপুৰুষ সকলৰ চৰিত্ৰৰ অংশবিশেষ অতিশয় ভক্তিভাৱে কৈ যায় আৰু শ্ৰোতাসকলেও অতিশয় ভক্তিভাৱে শুনে। সত্ৰীয়া ভক্ত সকলৰ এই মহানুভৱতাৰ ফলতেই যোৱা ৫০০ বছৰেও ভক্তসকলৰ চৰিত্ৰ হেৰাই নগৈ ভক্তসকলৰ মুখ পৰম্পৰাই চলি আহিছিল। অৱশ্যে ভক্তসকলৰ ভাৱপ্ৰৱণতাৰ বাবে আৰু মুখে মুখে পৰি ঠায়ে ঠায়ে কিছু অতিৰঞ্জিত আৰু বিকৃত হোৱা বাবে এইবিলাকত কিছু প্ৰবাদপূৰ্ণ কথাৰ সংযোগ ঘটিলেও আচৰিত হ’বলগা নাই। সেইখিনি মানিলেও ইয়াৰ ভিতৰত সবহভাগ কথাই যে সত্যভিত্তিক আৰু এই বিলাক কথাৰ মাজত যে মধ্যযুগীয় অসমৰ প্ৰাণৱন্ত চিত্ৰ এখনো সোমাই আছে সেয়া মুক্তকণ্ঠে স্বীকাৰ কৰিব লাগিব। এইদৰে চলি অহা কথা-বিলাকৰ বহুতেই পদপুথি বা গদ্যপুথি আকাৰে ৰচিত হৈ প্ৰকাশলৈ আহিছে। দীননাথ বেজবৰুৱাৰ বৰচৰিত পুথিৰো বহুকথাই এইদৰে মুখ পৰম্পৰাই চলি অহা কথাৰ পৰা অনা আৰু সেইখিনি পদপুথি আকাৰে লিপিবদ্ধ কৰি বেজবৰুৱাই নিশ্চয় এক মহৎ কৰ্ম কৰি থৈ গৈছে। চৰিতপুথিসমূহ অসমীয়া সাহিত্যৰ এক মূল্যবান সম্পদ। এই সম্পদশালী ত’ৰালত দীননাথ বেজবৰুৱাৰ বৰচৰিত পুথিও নিশ্চিতভাৱে এটি উজ্জ্বল মুক্তা। বৈষ্ণৱযুগৰ পদপুথিৰ আহিত পদপুথি ৰচনা কৰাৰ পদ্ধতিটো বৃটিছৰ আমোললৈকে ফলু নদীৰ ধাৰাৰ দৰে তলে তলে চলি আহিছিল। বিশেষকৈ সত্ৰীয়া গোঁসাই আৰু ভক্তসকলে বৈষ্ণৱ আহিৰ পদপুথি সমূহে বিশেষ শ্ৰদ্ধাৰে গ্ৰহণ কৰে। সত্ৰসভাসমূহৰ পদপুথিৰ প্ৰতি এনে আকৰ্ষণলৈ শ্ৰদ্ধা জনাই বৃটিছ যুগৰ উজ্জ্বল ৰত্ন দীননাথ বেজবৰুৱায়ে বৈষ্ণৱ পদৰ আহিত বৰচৰিত পুথি ৰচনা কৰি থৈ গৈছে। পুথিখনিৰ বহুঠাইত দীননাথ বেজবৰুৱাৰ কবিত্ব প্ৰতিভাও প্ৰকাশ পাইছে।

আন আন চৰিত পুথিত পাবলৈ নথকা এইখনি বৰচৰিত পুথিত সন্নিবিষ্ট কিছূমান আপুৰুগীয়া কথাৰ উল্লেখ তলত কৰা হ'ল—

কোচবিহাৰৰ মধুপুৰ সত্ৰত বদুলাৰ পদ্মআতাই যেতিয়া দ্বিতীয়জন মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ পৰা ভাগৱতী বৈষ্ণৱ ধৰ্মত শৰণ গ্ৰহণ কৰি মাধৱদেৱৰ 'পাৰ বদলে' উজ্জ্বলিত ধৰ্মপ্ৰচাৰ কৰাৰ দায়িত্ব লাভ কৰে। তেতিয়া মাধৱদেৱে বদুলাক তেৰাৰ চাৰিজন মুখ্যশিষ্য তথা সংগীৰ লগত বাটত সাক্ষাৎ কৰি চাৰিবিধৰ পৰমাথিক সুখ লাভ কৰি যাবলৈ উপদেশ দিয়ে। এই চাৰিবিধ পৰমাথিক সুখ হ'ল—কলয়া সুখ, মজিয়াৰ সুখ, হৈদঙা সুখ আৰু নেওঁৰাতলৰ সুখ। ইয়াৰ পৰা বুজা যায় যে সময়ৰ অভাৱত মাধৱদেৱে বদুলা আতাক নিজেই সকলো পৰমাথিক তত্ত্ব দান নকৰি সংগী আতাসকলৰ পৰাও অংশবিশেষ গ্ৰহণ কৰিবলৈ উপদেশ দিছিল, সৎসংগ বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ এক অপৰিহাৰ্য অংগস্বৰূপ আছিল। মাধৱদেৱে যে সংগী আতাসকলক প্ৰাধান্য দিছিল আৰু তেৰাসকলৰ সন্তম বৃদ্ধিৰ চেষ্টা অব্যাহত ৰাখিছিল এয়া তাৰে নিদৰ্শন।

বৰচৰিত পুথিত উল্লিখিত কলয়া সুখ এনে—মাধৱদেৱ সুন্দৰীদিয়াত থাকোঁতে প্ৰিয়শিষ্য গোপাল আতাৰ আয়োজন মতে এক বিশাল জাৰনিৰ মাজত থকা পৃথুৰীৰ পাৰত একেবাৰে সাতদিন সাতৰাতি নাম-কীৰ্তন কৰি পৰমাথিক চৰ্চা কৰিছিল। পৃথুৰীত বিস্তৰ কলবাকলি পৰি পানী পকনীয়া উঠিছিল। সেয়েহে এই পৰমাথিক সুখক কলয়া সুখ বোলা হৈছে। এই সাতদিন-সাতৰাতি পৰমাথিক তত্ত্বৰ আলোচনা বদুলা আতাক গোপাল আতাৰ পৰাই গ্ৰহণ কৰিবলৈ মাধৱদেৱে উপদেশ দিছিল।

মজিয়াৰ সুখ—মাধৱদেৱে প্ৰিয় সংগী নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতাৰ নিমন্ত্ৰণ অনুযায়ী তেৰাৰ গৃহত সুখেৰে ভোজন কৰোঁতে উভয়ৰ ভিতৰত খোৱাৰ মজিয়াত পৰমাথিক চৰ্চা হৈছিল। এই পৰমাথিক সুখত মজিয়াৰ সুখ বোলা হৈছিল—মাধৱদেৱে এইখিনি পৰমাথিক তত্ত্ব নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতাৰ পৰাই গ্ৰহণ কৰিবলৈ বদুলা আতাক নিৰ্দেশ দিছে।

নেওঁৰাতলৰ সুখ—মাধৱদেৱ বৰপেটাত থাকোঁতে মথুৰাদাস বুঢ়া আতাৰ উদ্যোগত নামঘৰ আৰু মণিকূটৰ মধ্যবৰ্তী নেওৰাৰ তলত মাধৱদেৱে মুখ্যভক্তসকলৰ লগত যি পৰমাথিক আলোচনা কৰিছিল সেয়া নেওঁৰাতলৰ সুখ নামে অভিহিত হৈছে। মাধৱদেৱে এইখিনি পৰমাথিক তত্ত্ব মথুৰাদাস বুঢ়া আতাৰ পৰাই বদুলা আতাক গ্ৰহণ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিছিল।

হৈদঙা সুখৰ নামক আছিল দক্ষিণকুলীয়া বৰবিষ্ণু আতা। মাধৱদেৱে এবাৰ হৈ দিয়া নাঁৱেৰে বৰবিষ্ণু আতাৰ আবাসস্থানলৈ গৈ থাকোঁতে নাঁৱৰ ভিতৰতে হৈৰ তলত পৰমাথিক তত্ত্ব আলোচনা কৰিছিল।—এই পৰমাথিক সুখকে 'হৈদঙা সুখ' বোলা হৈছে। বদুলা আতাক এইখিনি পৰমাথিক তত্ত্ব বৰবিষ্ণু আতাৰ পৰাই লাভ কৰিবলৈ মাধৱদেৱে পৰামৰ্শ দিছিল। উল্লেখযোগ্য যে এই চাৰিবিধ পৰমাথিক সুখৰ উল্লেখ আন চৰিত পুথিত পাবলৈ নাই।

বৰচৰিত পুথিত উল্লেখ আছে যে মাধৱদেৱে এবাৰ কিবা কথাত বিৰক্ত হৈ প্ৰিয়শিষ্য গোপালদেৱক (ভুবানীপুৰীয়া গোপাল আতা) নদীত নাঁৱৰ পৰা নমাই দিছিল। অৱশ্যে এই ঘটনাৰ পৰা গোপাল আতাৰ প্ৰাধান্য আগতকৈ বাঢ়িলহে আৰু মাধৱদেৱ গোপাল আতাৰ অলপদিনৰ পাছতে পুনৰ্মিলন ঘটিল। যিহেতু বৰচৰিত পুথিৰ এই বৰ্ণনা আন চৰিত পুথিত নাই। গোপালআতা প্ৰবৰ্তিত কালসংহতি পন্থাৰ অসমৰ এজন মুখ্য প্ৰবক্তা শ্ৰীমোহন চন্দ্ৰ মহন্ত আৰু ডাঃ নবীন চন্দ্ৰ বৰদলৈ সম্পাদিত, পূৰ্ণানন্দ, ৰামগোপাল, হৰিবল্লভ আদি চাৰিজন চৰিতকাবৰ দ্বাৰা 'পদপুথি ৰূপত' ৰচিত সুবহু শ্ৰীশ্ৰীগোপাল দেৱ চৰিত পুথিতো এনে এটি কথা নাই। এই কথা যে দীননাথ বেজবৰুৱাই আন কোনো 'সন্ত মহন্ত'ৰ মুখত শুনিয়াই লিখিছে সেয়া নিশ্চিত।

এইখিনিতে এটি প্ৰশ্ন উঠে যে মহাপুৰুষসকলৰ কেইবাখনো পদ-চৰিত-পুথি আৰু কথা-চৰিতো ইতিমধ্যে প্ৰকাশ পোৱাৰ পাছত 'দীননাথ বেজবৰুৱা'ৰ চৰিত বৰচৰিত পুথিৰ বিশেষ প্ৰয়োজন কি। তাৰ উত্তৰত ক'ব পাৰি যে বামচৰণ ঠাকুৰৰ চৰিত চৰিত পুথিত কেৱল শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ চৰিত্ৰহে প্ৰাধান্য লাভ কৰিছে। আনহাতে দৈত্যাৰি ঠাকুৰৰ চৰিত পুথিত মাধৱ দেৱৰ চৰিত্ৰ বাহুল্যভাৱে আছে। দ্বিজ ৰামানন্দ আৰু ভৃষণ দ্বিজৰ চৰিত চৰিত পুথিতো সকলো কথা বিস্তৃত ৰূপত পাবলৈ নাই। বৰদোৱাত চৰিত সূৰহে কথাগুৰু চৰিতখনিত সকলো বৈষ্ণৱ ধৰ্মগুৰুকে সামৰা হৈছে যদিও ইয়াৰ গব্যভাষাৰ পূৰণি ঠাঁচৰ বাবে সৰ্বসাধাৰণে পঢ়ি ৰস নাপায়। বৰদোৱা চৰিত নামে চৰিত পুথিখনিও বৰ সংক্ষিপ্ত। আনহাতে এইবিলাক চৰিত পুথিও বজাৰত বিচাৰিলে পাবলৈ নোহোৱা অৱস্থা। দীননাথ বেজবৰুৱাৰ চৰিত বৰচৰিত পুথিত মহাপুৰুষ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ, মাধৱদেৱ, ভৱানীপুৰীয়া গোপাল আতা, মথুৰাদাস বুঢ়া আতা, নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতা, বৰবিষ্ণু আতা, হৰিহৰ আতা, কেশৱচৰণ ডাটৌকুছীয়া আতা, দামোদৰদেৱ, বংশীগোপালদেৱ, বদুলৰ পদ্মআতাকে মুখ্যকৰি বৈষ্ণৱযুগ আৰু উত্তৰ বৈষ্ণৱযুগৰ প্ৰায় সকলো উজ্জ্বল নক্সাবে প্ৰভা বিকীৰিত হৈছিল। সেই যুগৰ ধৰ্ম, সাহিত্য, সংস্কৃতি, শিক্ষা, সমাজ আদিৰ চিত্ৰৰ উপৰিও অৰ্থনীতি আৰু বেপাৰ বাণিজ্যৰ কথাও আৰু বিশেষকৈ সেই যুগৰ ৰাস্তাঘাট বাটপথৰ বিৱৰণ আদিও এই চৰিতপুথিত আছে। মুঠতে বৰচৰিত পুথিক মধ্যযুগৰ অসমৰ এখনি প্ৰাণৱন্ত চিত্ৰ বুলি ক'লেও বঢ়াই কোৱা নহয়।

মহাপুৰুষসকলৰ চৰিত্ৰৰ বহু আপুৰুগীয়া তথ্য এই গ্ৰন্থত আছে। বিশেষকৈ মহাপুৰুষসকলে কীৰ্ত্তন ঘোষা, বৰগীত কাব্য নাটক আদি ক'ত বাস কৰোতে কি উৎসৱ পৰা কি উপলক্ষে ৰচনা কৰিছিল সেইখিনি গৱেষণা কৰিবলৈ এইখনি এখনি উপযুক্ত আধাৰ গ্ৰন্থ। এই সূৰহে গ্ৰন্থখনি ৰচনা কৰোতে বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াই বহুবছৰ ধৰি অক্লান্ত পৰিশ্ৰম কৰিব লগা হৈছিল। গ্ৰন্থৰ সামৰণিত বেজবৰুৱাই যি বিনম্ৰভাৱে প্ৰকাশ কৰিছে তাৰ মাজেদিয়েই বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াই বৰণ কৰা সাধ্য সাধনাবো ইঙ্গিত আছে।

হেন নিৰঞ্জন দেৱ দৈৱকীনন্দন।

ব্ৰহ্মহৰে সেই যাব অভয়চৰণ ॥

ভকত বৎসল প্ৰভু দেৱ জগন্নাথ ॥

শৰণে পশিলো মই অজানী অনাথ ॥

মই অতি মূঢ়মতি নিক্ষিঞ্চনজন।

তথাপিতো আশাকৈলো চৰিত্ৰৰচন ॥

ব্ৰহ্মহৰ অনন্তৰো অগম্যচৰিত।

তাক লিখিবাক পাবো ইতি বৰ চিত্ৰ ॥

কিন্তু বৰপেটা আৰু কমলাবাৰী স্থান।

মধুপুৰ মুকুতৰ সভা বিদ্যমান ॥

সেহি স্থান সমূহৰ অধিকাৰী আজ্ঞা।

পায়ৱা অন্ন প্ৰকাশিবো নোহো মই প্ৰজ্ঞা ॥

ওপৰত উল্লেখ কৰা দৰে বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াই কমলাবাৰী বৰপেটা আৰু মধুপুৰ সন্মত বহুদিন থাকি সন্ত-মহন্তসকলৰ পৰা মৌখিকভাৱে নামা চৰিত্ৰকথা শুনি আৰু লিখিবৰ বাবে তেৰা-

সকলৰ পৰা আভা লৈ কমলাবাৰী সত্ৰতে বহুদিন থাকি তলত লিখাপৰে দুজনী অধিকাৰীৰ
আভালৈ এইপুথি বচনা কৰিছিল—

কমলাবাৰীৰ অধিকাৰী মহাসন্ত ।
গুণশীল খ্যাত শ্ৰীমন্ত লক্ষ্মীকান্ত ॥
তাহান উদ্যোগ আভা শ্ৰেষ্ঠ য়েবে পাইলো ।
চৰিতৰ ভাষা পুথি তাহান্ত লভিলো ॥
ই কাৰ্য্য কৰিতে প্ৰতি সমূহ সহিতে ।
আশীৰ্বাদ কৰি আভা দিলা ভালমতে ॥
শ্ৰীমন্ত মহীকান্ত দেৱ অধিকাৰী ।
ই কাৰ্য্য কৰিতে অনুমতি দিলা বৰি ॥
আতাৰ চৰণযুগ প্ৰসাদত আমি ।
অবিগম্যে চৰিতৰ কাৰ্য্য সাধো স্বামী ॥

ওপৰৰ উল্লেখৰ পৰা জানিব পাৰি যে দীননাথ বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াই এই সূৰহৎ চৰিত
পুথিৰ পদ বচনা কৰিবলৈ তেতিয়াৰ পুৰণি কমলাবাৰী সত্ৰৰ অধিকাৰ লক্ষ্মীকান্তদেৱ আৰু
উত্তৰ কমলাবাৰীৰ অধিকাৰ মহীকান্ত দেৱৰ পৰা আৰু সত্ৰৰ সমূহ বৈষ্ণৱ ভক্তবৃন্দৰ পৰা
অনুমতি লৈছিল আৰু তেবাসকলৰ পৰা প্ৰেৰণাও পাইছিল । বেজবৰুৱাই পুনৰ লিখিছে—

সমূহ সহিত য়েবে শুদ্ধ আভা দিল ।
চৰিত্ৰ লেখিতে তেবে মোৰ শাস ভৈল ॥
বৰপেটা মধুপুৰ স্থানতো জনাইলোঁ ।
তানহৈতে আৰ শুদ্ধ আদেশ লভিলোঁ ॥
পাছে অনুক্ৰমে সংগ্ৰহ কৰি নিলোঁ ।
দুইজন অধিকাৰী গুৰুৰ জনাইলোঁ ॥
কীৰ্ত্তন ঘৰ টুপতে বৈঠক কৰিলন্ত ।
সমূহ সহিতে তাৰা সবে গুনিগন্ত ॥
সাতদিন চৰিত্ৰক সবিশেষ গুনি ।
সংশোধন কৰি দিলা যথা যৈত য়েনি ॥
শোধনান্তে তাবাসবে দস্তখত কৰি ।
পুস্তক কৰিল আভা দিলন্ত বিস্তাৰি ॥

ওপৰৰ পদ কেইফাঁকিৰ পৰা এনে অনুমান কৰিব পাৰি যে দীননাথ বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াই
প্ৰথমতে সংগৃহীত কথাখিনি গদ্য আকাৰতে লিপিবদ্ধ কৰি দুয়োখন কমলাবাৰী সত্ৰৰ অধিকাৰ
দুজনীৰ উপস্থিতিত কমলাবাৰী সত্ৰৰ ভক্তসকলৰ আগত সেইখিনি পাঠ কৰি পদ কৰিবলৈ
আনুষ্ঠানিক ভাৱে অনুমতি লৈছিল । ইয়াৰ মাজেদি বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াৰ সত্যৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা
ভক্তিভাবে আৰু বিনয়ীভাবে প্ৰকাশ পাইছে আৰু বেজবৰুৱাৰ কণ্ঠসাধ্য দীৰ্ঘম্যাদী প্ৰচেষ্টাৰ
কথাও ইয়াৰ মাজতে লুকাই আছে ।

আন কেবাখনো চৰিতপুথিত শংকৰদেৱে বাৰবছৰ বয়সলৈয়ে মহেন্দ্ৰ কন্দলীৰ পাঠশালালৈ পঢ়িবলৈ গৈছিল বুলি উল্লেখ আছে। কিন্তু দীননাথ বেজবৰুৱাৰ বৰচৰিত পুথিৰ মতে পাচ-বছৰ বয়সতে শংকৰদেৱে মহেন্দ্ৰ কন্দলীৰ পাঠশালালৈ পঢ়িবলৈ গৈছিল।

পঞ্চম বয়স ভৈল দেখি বুঢ়ী আই।

পঢ়িবাক দিলা মাই মহেন্দ্ৰৰ ঠাই ॥

হয়তো এনে হব পাৰে যে শিশু শংকৰদেৱে প্ৰথমবাৰ পাঁচবছৰ বয়সতে মহেন্দ্ৰ কন্দলীৰ টোললৈ গৈছিল আৰু মন নবহাত সেইবাৰ উলটি আহিল। দ্বিতীয়বাৰ বাৰ বছৰ বয়সত পুনৰ টোললৈ গৈছে আন চৰিত পুথিত বৰ্ণনা থকামতে ঋতুক দিন কৰি পঢ়িবলৈ ধৰিলেগৈ।

এইখন চৰিতপুথিত শ্ৰীশংকৰদেৱ বৰদোৱাত থাকোঁতে সাতবৈকুণ্ঠৰ চিত্ৰপট আঁকি নিজেই এক বৈকুণ্ঠৰ ঈশ্বৰৰ উপৰিও বিভিন্ন ভূমিকাত অবতীৰ্ণ হোৱা কথা অতি মনোগ্ৰাহীভাৱে বৰ্ণনা কৰা হৈছে। শংকৰদেৱৰ যুগত লিখা-পঢ়া জনা শিক্ষিতলোকৰ সংখ্যা আঙুলিৰ মূৰত লিখিব পৰা বিধৰ সংখ্যালঘিষ্ঠ আছিল যদিও সেই যুগৰ সাধাৰণ মানুহৰো কিছুমান বিষয়ত অসাধাৰণ জ্ঞান আছিল। শংকৰদেৱৰ গৃহৰ বুঢ়ী দাসী চন্দৰীয়ে স্বয়ং শংকৰদেৱৰে কেবাবাৰো ভুল ধৰা কথা চৰিত পুথিখনিত সুন্দৰকৈ বৰ্ণিত হৈছে। বিশেষকৈ শংকদেৱে চিহ্নযাত্ৰা ভাওনাৰ বাবে সাতবৈকুণ্ঠৰ চিত্ৰপট আকোঁতে চন্দৰীয়ে—

চন্দৰীৰ নামত শংকৰৰ গৃহদাসী।

পট লিখিবাক কপে মিলিলেক আসি ॥

বোলে ডেকাগিৰি দেখো বটবৃক্ষ নাই।

শংকৰে বোলন্তু কথা দিব কোন ঠাই ॥

হাসিয়া বোলন্তু বাপু ভাল কথা কৈলা।

বৈকুণ্ঠৰ পতি হৈয়া থান নিচিনিলা ॥

এহি বুলি বুঢ়ী শংকৰৰ আজ্ঞা মানি।

দেখায়ো দিলন্তু যৈত থানক প্ৰমাণি ॥

বুঢ়ীৰ বচনে কদমতক বৃক্ষ দিলা।

ৰামৰাম গুৰু আদি বিস্ময় মানিলা ॥

চিহ্নযাত্ৰা ভাওনাৰ বৰ্ণনা দীননাথ বেজবৰুৱাৰ বৰচৰিত পুথিতে সকলো চৰিত পুথিৰ ভিতৰত সৰ্বাধিক হৃদয়গ্ৰাহী হৈছে।

নজ্ঞানোন্ত সভাসদ কিবা ৰাতি-দিন।

পুথিহী বৈকুণ্ঠ স্বৰ্গ তাতো নোহে হীন ॥

কোচবিহাৰৰ নৰনাৰায়ণ ৰজাই শ্ৰীশংকৰদেৱৰ শ্ৰীকৃষ্ণৰ লীলাসম্বলিত বিখ্যাত হৰুবিহাত দীঘল বৃন্দাবনীয় কাপোৰ দেখি সমুদ্ৰট হৈ শংকৰদেৱক কামৰূপ ৰাজ্যৰ অধিকাৰী পতাৰ কথাও এইখন চৰিত পুথিতহে স্পষ্টকৈ লিখিত হৈছে। শ্ৰীশংকৰদেৱে কামৰূপ ৰাজ্যৰ ৰাজ্যভাৰ পোৱাৰ কথা—

গুনিয়া বিবানী বিপ্ৰসব চলি গৈলা ।
 শংকৰদেৱক ৰাজ্য বুলিবে লাগিলা ॥
 চলিয়ো গৃহক আবে দিলো ৰাজ্য খণ্ড ।
 বাৰভূঞা তুমি গুণদোষে দিবা দণ্ড ॥
 তোমাৰ আজ্ঞাতে চলিবেক সব প্ৰজা ।
 বিদায় দিলন্ত সেহিমতে মহাৰজা ॥
 আনন্দ কৰিলে গুৰুধ্বজ বিজয়ৰ ।
 ভুবনেশ্বৰীৰ আনন্দৰ নাই পাৰ ॥

ওপৰৰ পদত উল্লিখিত ভুবনেশ্বৰী কোঁচ সেনাপতি আৰু যুৱৰাজ গুৰুধ্বজ চিলাৰায়ৰ ভাৰ্যা
 আৰু শংকৰদেৱৰ বংশীয় ভাতৃ শ্ৰীৰামৰায় ভূঞাৰ কন্যা । কোনো কোনো চৰিত পুথিৰ মতে
 এওঁৰ নাম কমলাপ্ৰিয়া ।

দীননাথ বেজবৰুৱাৰ ৰচিত বৰচৰিত পুথিত গাৰোৰ গোবিন্দ, ভোটৰ জয়ানন্দ (শৰণ
 লোৱাৰ পাহত গুৰুৱে দিয়া নাম) আদি জনজাতীয় শিষ্যসকলে বৈষ্ণৱ ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰা কথা
 সুন্দৰভাৱে বৰ্ণিত হৈছে ।

এইখন চৰিত পুথিত মহাপুৰুষ মাধবদেৱৰ অধ্যাক্ষতাত আৰু মধুৰাদাস বুঢ়া আতাৰ
 উদ্যোগত বিখ্যাত বৰপেটা সত্ৰৰ ৰঙিয়াল গৃহ নিৰ্মাণৰ কথা বিতংভাৱে মনপৰশাকৈ বৰ্ণনা
 কৰা হৈছে—আন চৰিত পুথিত এনেদৰে পাবলৈ নাই । বদুল আতাৰ দ্বাৰা প্ৰতিষ্ঠিত কমলা-
 বাৰী সত্ৰৰ হৰিমন্দিৰ আৰু চাৰিহাটী নিৰ্মাণৰ অতি সুন্দৰ মনোগ্ৰাহী বৰ্ণনাও এইখনি চৰিত-
 পুথিৰ বিশেষত্ব ।

বৰদোৱাত থাকোঁতে শংকৰদেৱে বনৰীয়া হাতী খেদা, বনৰীয়া ম'হ আৰু উদঙ মাড়গকৰ
 অত্যাচাৰৰ বিষয়ে ৰাইজৰ পৰা বিভিন্ন সময়ত অভিযোগ পাই সেইবিলাক দমন কৰি ৰাইজক
 ৰক্ষা কৰা আৰু ৰাধিকাশান্তি নামে কৈবৰ্তকুলৰ সতীনাৰীৰ মহিমা প্ৰকাশ কৰি শান্তিজন ৰাজি
 ৰাইজক বানপানীৰ অত্যাচাৰৰ পৰা মুক্ত কৰা আদি শংকৰদেৱৰ জীৱনৰ ভালেকেইটি গঠনমূলক
 কাৰ্যৰ সুন্দৰ বিৱৰণ আছে । আন কোনো কোনো চৰিত পুথিত শান্তিজন আৰু মাড়গকৰ
 কথা থাকিলেও বনৰীয়া হাতী আৰু বনৰীয়া ম'হৰ কথা নাই ।

আন সকলো চৰিত পুথিতে শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে জীৱনত দুবাৰ তীৰ্থযাত্ৰা কৰাৰ কথা উল্লেখ আছে—
 প্ৰথমবাৰ বাৰবছৰৰ বাবে ন'জন সংগীৰ লগত আৰু ২য় বাৰ ছমাহৰ বাবে ছকুৰি সংগীৰে
 সৈতে । কিন্তু কেৱল এইখনি চৰিতপুথিতহে শঙ্কৰদেৱে সোতৰ বছৰ বয়সতে বুঢ়ী আই খেৰ-
 সূঁতিৰ অজ্ঞাতে এবাৰ তীৰ্থলৈ যোৱাৰ কথা অৰ্থাৎ শঙ্কৰদেৱে মুঠ তিনিবাৰ তীৰ্থযাত্ৰা কৰাৰ
 কথা উল্লেখ আছে । এইটো এইখনি চৰিতপুথিয়ে দিয়া এটি আপুৰুগীয়া সন্তোদ বুলি ক'ব
 পাৰি । তলত পদৰ উদ্ধৃতি দিয়া হ'ল—

সন্তদশ বৎসৰ ভৈল শঙ্কৰৰ তীৰ্থক যাইবাৰ সাজ ।
 কৰিয়া নিশ্চয় আইৰ অগোচৰে গৃহৰ ভৈলেক ৰাজ ॥
 পৰমানন্দ আৰু সৰ্বজয় দুই ।
 শঙ্কৰৰ লগ কৰি চলিলন্ত তই ॥

তাহাৰ সহিতে পাচে কুসুমতনয় ।

গংগা বাবানসী সুন্দাবনক ভ্ৰময় ॥

বৰচৰিত পুথিৰ মতে এইবাৰৰ যাত্ৰাতেই শঙ্কৰদেৱে জগন্নাথ প্ৰভুত শৰণ ল'লে । শঙ্কৰ দেৱৰ ওক কোন প্ৰশ্নৰ উত্তৰো ইয়াৰ মাজতে লুকাই আছে । বেজবৰুৱাই পদত লিখিছে—

আত্মাক দেখিয়া ওক মনত স্মৰিলা ।

জগন্নাথ প্ৰভুত ওক শৰণ পশিলা ॥

এই প্ৰথমবাৰৰ তীৰ্থযাত্ৰাত শঙ্কৰদেৱে বদৰিকা শ্ৰমত উদ্ধৱক, অযোধ্যাত হনুমন্তক লগ পাইছিল আৰু সমসাময়িক আন এজন ধৰ্মগুৰু ৰূপসনাতনৰ লগত শঙ্কৰদেৱৰ সাক্ষাৎ হৈছিল বুলি উল্লেখ আছে ।

মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ দ্বিতীয়া ভাৰ্যা কালিন্দীৰ কন্যা ৰুক্মিণীৰ বিবাহ সম্পৰ্কে আনচৰিত পুথিত পাবলৈ নাই । দীননাথ বেজবৰুৱাৰ বৰচৰিত পুথিত ৰুক্মিণীৰ বিবাহৰ বৰ্ণনা তলৰ দৰে আছে—

কতোদিনে জনেক কায়স্থ আনি তথা ।

ৰুক্মিণী কন্যাক বিবাহ দিলন্ত সৰ্বথা ॥

নানান যৌতুক দিলা ভূমি দাসদাসী ।

সুখে বহিচন্তু আই আনন্দ প্ৰকাশি ॥

প্ৰথমৰ কন্যা মনু নামে মহাসতী ।

স্বামীসমে থাকে গুৰুজনৰ সংগতি ॥

ওপৰৰ উক্তিৰ পৰা বুজা যায় যে ৰুক্মিণীৰ বিবাহৰ সময়তো শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰথমা কন্যা মনু আৰু তেওঁৰ স্বামী শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ লগতে আছিল । এই তথ্য আন চৰিত পুথিত পোৱা নাযায় ।

বৰচৰিত পুথিৰ ৰচনাত দীননাথ বেজবৰুৱাৰ কবিত্বশক্তিৰ মুক্তপ্ৰকাশ ঘটা ডালেমান হৃদয়গ্ৰাহী বৰ্ণনা আছে । বেজবৰুৱাই মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰথমা পত্নী সূৰ্যবতী আইৰ অকাল মৃত্যুৰ কাহিনী অতি হৃদয়গ্ৰাহী ভাষাৰে বৰ্ণনা কৰি কৰুণ ৰসৰ সৃষ্টি কৰাৰ লগতে পাঠকৰ মনত ভক্তি ভাবৰো সৃষ্টি কৰিব পাৰিছিল । ভাবৰ অনুৰূপে দুৰ্লভা, মেচাৰী আদি ছন্দৰ ব্যৱহাৰেও কাব্যখনি বহুতাইত হৃদয়গ্ৰাহী কৰি তুলিছে । লগত সূৰ্যবতীৰ মৃত্যুৰ অন্তৰংগ বৰ্ণনাটিৰ শাৰীচৰেক তুলি দিয়া হ'ল :

ছবি ছন্দ

সূৰ্যবতী আইৰ কন্যা

মনু নামে যিটো ধন্যা

বয়স নবম মাস ভৈলা ।

সূৰ্যবতী মহাসতী

বোগত কাতৰ অতি

ধৰুৱা কৰিবাক লৈলা ॥

অগনিৰ তাপেয়েন

পোৱে কাঠ তুগবন

সেহিমতে শৰীৰ দহয় ।

দেখিমাৰ সূৰ্যৱতী   কান্দয় মনুক প্ৰতি
    ধাৰাসাৰ জোটক বহয় ॥

আমাৰ মনুআই   এহিসে জন্মক লাই
    পৰিছেবা দেখি এৰো তোক ।

হে প্ৰাণবন্ধু স্বামী   কৰিয়ো উদ্ধাৰ তুমি
    চৰণে নেৰিবা আবে মোক ॥

তৰুণী প্ৰথম ভাৰ্য্যাৰ মৃত্যুকাতৰ অৱস্থা দেখি ডেকা শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰতিক্ৰিয়া কৰি দীননাথে দুলভী
 ছন্দত হৃদয়গ্ৰাহী ভাবে প্ৰকাশ কৰিছে—

দুলভী

ভাৰ্য্যাৰ বচন   শুনিয়া শঙ্কৰ
    আগবাঢ়ি চলি গৈলা ।
 দেখি সূৰ্যৱতী   উঠিয়া তহিতি
    চৰণে পৰিয়া বৈলা ॥
 পাছে মিলিচুলি   মলচিয়া ধূলি
    তুলিয়া মাথাত পাৱ ।
 শুনিয়ো গোঁসাই   দিয়োক বিদায়
    ইজন্মক লাগি যাও ॥
 জন্মে জন্মে আমি   আন নবাঞ্চিবো
    তুমি হৈবা নিজ পতি ।
 কৰোহো কাতৰ   তোমাৰ চৰণ
    বিনে নাহি আন গতি ॥
 ইটো কন্যাখানি   পালিবা আপুনি
    তুমি নিজগুণ স্বামী ।
 মোৰ প্ৰাণ যায়   উদ্ধাৰা গোঁসাই
    শৰণ পলিলো আমি ॥
 এহিমতে শুতি   কৰি শঙ্কৰক
    মনে ধৰি তান পাৱ ।
 বামকৃষ্ণ বৰি   প্ৰাণ পৰিহৰি
    বৈকুণ্ঠে চলিলা মাৱ ॥

দীননাথ বেজবৰুৱাৰ পদ-বচনান গাভীৰ্য আৰু লালিত্য গুণ বহু ঠাইত প্ৰকাশ পাইছে ।
 অনুপ্ৰাণ, উপমা আদি কাব্যিক অলংকাৰেও তেওঁৰ বচনাত সফলভাৱেই ভূমুকি মাৰিছে ।
 গুৰুসকলৰ জীৱনৰ সৰুৱাৰ ঘটনাসমূহক দীননাথ বেজবৰুৱাই গাভীৰ্যপূৰ্ণ পদ-বচনাৰে মহিমাময়
 কৰি তুলিছে গুৰুসকলৰ চৰিত্ৰক তেওঁ হৃদয়েৰে অনুভৱ কৰিছে আৰু চিন্তাৰে চুৰ্ণি পাইছে ।
 শঙ্কৰদেৱৰ কাষলৈ সততে আহি থকা মাধৱদেৱৰ বিষয়ে গুৰুজনৰ কন্যা কল্পিনীয়ে গুৰুজনক
 দিয়া সম্ভাৱত গুৰুজন (শঙ্কৰদেৱ) অভিজ্ঞ হোৱাৰ চিহ্ন বেজবৰুৱাই তলৰ দৰে বৰ্ণনা কৰিছে :

এদিনা মাধৱদেৱ বহিয়া আহয় ।
 কন্নিণী দেৱীয়ে গৈয়া পিতৃক কহয় ॥
 উঠিয়োক পিতা তব বাহুব মাধৱ ।
 আসি বসিয়াছে কৰিবাক লাগি সেৱ ॥
 শুনিয়া শঙ্কৰওক মহাপ্ৰেম হইয়া ।
 বোলন্ত জানিলা তুমি বাহুব বুলিয়া ॥
 ধন্য ধন্য আই তুমি দুহিতা জন্মিলা ।

শঙ্কৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱৰ আধ্যাত্মিক আলোচনাবিলাক বেজবৰুৱাদেৱে সুললিত পদেৰে চিত্ৰা-
 কৰ্ষক ভাবে বৰ্ণনা কৰিব পাৰিছে ।

এহি বুলি আথে বেথে বাহিৰে আসিয়া ।
 বহন্ত শঙ্কৰদেৱ সমাহিত হৈয়া ॥
 প্ৰণামিয়া মাধৱে কথাক পোছন্ত ।
 বৈকুণ্ঠৰ যশবস কহিয়া থাকন্ত ॥
 কৃষ্ণ যশবস প্ৰকাশন্ত নিবন্তৰ ।
 শুনন্তে আনন্দ মিলে ভকত সবৰ ॥
 সেৱ্য সেৱক ভাবে জগত ঈশ্বৰ ।
 গুপ্তজ্ঞান প্ৰকাশন্ত কৰি প্ৰমোত্তৰ ॥
 সকল সেৱকে শুনি আনন্দিত মন ।
 কৃষ্ণকথা অমৃতক পিয়ে ঘনেনঘন ॥

স্বনামধন্য দীননাথ বেজবৰুৱা তেওঁৰ সমসাময়িক কালত শঙ্কৰদেৱ মাধৱদেৱ আদি মহা-
 পুৰুষসকলৰ বিষয়ে সৰ্বাধিক কথা জনা লোক আছিল । বেজবৰুৱাৰ স্বনামধন্য পুত্ৰ সাহিত্য-
 ৰথী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই মহাপুৰুষসকলৰ চৰিত্ৰ বিষয়ক শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ আৰু শ্ৰীমাধৱদেৱ
 নামে দুখনি গদ্যগ্ৰন্থ ৰচনা কৰি প্ৰকাশ কৰিছিল । এই গ্ৰন্থদুখনি ৰচনা কৰোঁতে কেইখন-
 মান পদ চৰিত্ৰ পুথিৰ উপৰিও লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই পিতৃ দীননাথ বেজবৰুৱাৰ মুখৰ
 পৰাই বহুতো কথা সংগ্ৰহ কৰিছিল । ৩ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ আৰু শ্ৰীমাধৱদেৱ
 পুথিত নিজপিতৃ দীননাথ বেজবৰুৱাৰ এই বিষয়ত শ্ৰেষ্ঠ জ্ঞানৰ বিষয়ে তলৰ দৰে উল্লেখ কৰিছে :

“আমাৰ ঘৰত শঙ্কৰদেৱৰ তিথিৰ কীৰ্ত্তনৰ তৃতীয় দিনৰ দিনা পুৱা পিতৃদেৱতা দীননাথ
 বেজবৰুৱাই চৰিত্ৰ তোলাতে কোৱা আমাৰ মনত আছে যে শঙ্কৰদেৱৰ মাতৃ শঙ্কৰদেৱৰ জন্মৰ
 তিনি দিনৰ অন্তত ঢুকায় । কোৱা বাহুল্য যে মহাপুৰুষীয়া সম্প্ৰদায়ৰ নাম প্ৰসংগ নীতি
 নিয়ম আৰু গুৰুসকলৰ চৰিত্ৰ, ধৰ্ম, কৰ্ম, সম্পৰ্কে আমাৰ পিতৃদেৱতা *authority* স্বৰূপে মানা
 আছিল । এই মহাপুৰুষীয়া সকলৰ অনেক সন্ত-সাধু ভকতসকলে নামপ্ৰসংগৰ বিতৰ্ক প্ৰণালী আৰু
 দুই মহাপুৰুষ শঙ্কৰ-মাধৱৰ চৰিত্ৰৰ অনেক গোপনীয় তত্ত্ব তেওঁৰ ওচৰত শিকিবলৈ অহাত আমি
 দেখিছিলো ; সেইদেখি এই বিষয়তো তেওঁৰ মতকে গ্ৰহণীয় বুলি আমি বিবেচনা কৰিলো ।”

বৈষ্ণৱ পণ্ডিত দীননাথ বেজবৰুৱাই ৰচনা কৰা বৰচৰিত পুথি নিবিবাদে অসমীয়া সাহিত্যৰ
 এক মহামূল্যবান সম্পদ ।

যোৰহাট
 ১৬।১০।৮৪

সেৱক
 শ্ৰীডিম্বেশ্বৰ দয়াল শৰ্মা
 অধ্যাপক
 জগন্নাথ বৰুৱা মহাবিদ্যালয়

দীননাথ বেজবৰুৱা

দীননাথ বেজবৰুৱাৰ উপৰিপুৰুষ কাশ্যপ ঋষি পোহীয়া বসায়নবিদ্যা বিশাৰদ আৰু পাণ্ডিত্য গুণসম্পন্ন ব্ৰাহ্মণ কলিবৰ। ১৫১৪ শকত আহোম ৰাজসিংহাসনত চুশাম্ভা ঘোৰাৰজা পৰা দিনত (মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ সমসাময়িক কালত) মিথিলাৰ পৰা অসমলৈ আহে। কলিবৰৰ পুত্ৰ গোবিন্দ, গোবিন্দৰ পুত্ৰ পুৰুষোত্তমক ১৫৭৬ শকত ৰাজপাট পোৱা জয়দেৱসিংহ স্বৰ্গদেৱে বৰুৱা পদ দি সন্তৰ বসতিথলী মাজুলীৰ কমলাবাৰীত পাতে। বসায়নবিদ্যা বিশাৰদ বাবেই এই বংশই পাছলৈ বজাঘৰৰ বেজবৰুৱা পদ পায়। বেজবৰুৱা পদৰ বিষয়ে বুৰঞ্জী পণ্ডিত হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱাই আহোমৰ দিন নামে সূত্ৰহত বুৰঞ্জী গ্ৰন্থত এনেদৰে লিখিছে: “আহোম ভাষাত বেজবৰুৱাক ‘ফু-ক-ছাঙ-ছা-বি’ বোলে। এওঁ বজাঘৰৰ ৰাজবেদ্য। তুমি কবিলে নিমন্ত্ৰণ কৰা মানুহখেলক বেজ বোলে। এওঁ সেই মানুহখেলৰ উপকৰা বিষয়া আৰু স্বৰ্গদেৱৰ ‘বেজঘৰ’ৰ তত্ত্বাবধায়ক।”

এই বংশৰ লোকসকলে পাছলৈ বৰুৱা আৰু বেজবৰুৱা পদ লাভ কৰি অসম মাতৃৰ মুখ উজলাই তোলে। এই প্ৰখ্যাত বংশৰ কীৰ্তিপুৰুষ সকলৰ ভিতৰত সাহিত্যিক ওজা হেমকোমৰ প্ৰণেতা হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা, মণিবাম দেৱানৰ লগত একেলগে ফাঁচীকাঠত উঠি মৃত্যুবৰণ কৰি দেশৰ বাবে শহীদ হোৱা পিয়লি বৰুৱা (মহেশ চন্দ্ৰ শৰ্মা বেজবৰুৱা), ব্ৰটিঙ মূপৰ প্ৰখ্যাত আয়ুৰ্বেদিক চিকিৎসক দণ্ডীৰাম বেজবৰুৱা, স্নানামদনা দীননাথ বেজবৰুৱা, সাহিত্যবৰ্ণী লক্ষীনাথ বেজবৰুৱা, শিক্ষাবিদ গোবিন্দ চন্দ্ৰ বেজবৰুৱা, উদ্যোগীপুৰুষ ৰাধাগোবিন্দ বৰুৱা, পুৰুষসিংহ চন্দ্ৰকমল বেজবৰুৱা আদিৰ নাম উল্লেখযোগ্য।

ওপৰত উল্লেখ কৰা কলিবৰৰ পৰা তৃতীয় পুৰুষ পুৰুষোত্তম বৰুৱাই মহাপুৰুষ মাদৰদেৱৰ প্ৰিয় শিষ্য নিকাসংহতিৰ অন্যতম প্ৰতিষ্ঠাতা বদলাআতা (পদ্মপাদি বা কমলাকান্ত আতা)ৰ ধৰ্মনিষ্ঠাত মুগ্ধ হৈ আতাক কমলাবাৰীত সন্ন্যাস স্থাপন কৰি দিয়ে। পুৰুষোত্তমৰ পুত্ৰ নিৰঞ্জন, তেওঁৰ পুত্ৰ জগন্নাথ, তেওঁৰ পুত্ৰ অংগদেৱ। তেওঁৰ পুত্ৰ কৃষ্ণৰামৰ দিনৰ পৰা প্ৰখ্যাত বেজবৰুৱা বংশৰ এই ঠালটোৱে যোৰহাট নগৰৰ পৰা প্ৰায় পাঁচ কিঃ মিঃ উত্তৰে থকা বজাহাটলী (বালিগাঁও) গাঁৱত বাস কৰিছিল। কৃষ্ণৰামৰ পুত্ৰ হৰিবাম আৰু দীননাথ। হৰিবাম দীননাথতকৈ সৰুৱতঃ ৪০ বছৰৰো অধিক বয়সৰ ডাঙৰ আছিল আৰু তেওঁলোকৰ মাতৃও বেলেগ আছিল। কৃষ্ণৰামৰ দিনতে আহোমৰ ৰাজধানী বংপুৰৰ পৰা যোৰহাটলৈ উঠি আহে। কৃষ্ণৰাম বজাৰ বেজবৰুৱা আছিল। তেওঁৰ জ্যেষ্ঠপুত্ৰ হৰিবামেও বজাৰ বেজবৰুৱা (মুখ্য চিকিৎসক) পদ পাইছিল।

বেজবৰুৱা বংশৰ পদ্মফুল দীননাথ বেজবৰুৱাৰ জন্ম হৈছিল ১৭৩৫ শক (১৮১৩ চন) ত পূৰ্বে উল্লেখ কৰা বালিগাঁৱৰ বজাহাটলৈত। বেজবৰুৱা পৰিয়ালে পানীশোৱা ডাঙৰ পুখুৰীটো এতিয়াও সেই গাঁৱত আছে। ঘনিষ্ঠ বংশপৰিয়ালো কেবামৰো আছে। দীননাথৰ চাৰি বছৰ বয়সতে মাতৃবিয়োগ ঘটাত তেওঁৰ জ্যেষ্ঠ ভাতৃ হলিৰাম বেজবৰুৱাৰ পত্নী আৰু বাইদেৱেক দুধি দেৱীয়ে তুলিতালি ডাঙৰ-দীঘল কৰিছিল। তেওঁৰ জ্যেষ্ঠ ভাতৃ হলিৰাম বেজবৰুৱাও বজাদিনৰ বেজবৰুৱা আছিল আৰু বয়োকনিষ্ঠ ভাতৃ দীননাথক পুত্ৰতুল্য স্নেহ কৰি বৈদ্যবিদ্যাৰ শিক্ষা দিছিল। দীননাথে ১৯ বছৰ বয়সলৈকে পিতৃ আৰু জ্যেষ্ঠ ভাতৃৰ পৰা চিকিৎসা বিদ্যাৰ শিক্ষা পোৱাৰ উপৰিও যাদুঅধ্যাপক আৰু মিত্ৰধৰ অধ্যাপকৰ তলত সংস্কৃত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছিল। কিছুদিন তেওঁ নিজে সংস্কৃত টোলত শিক্ষকতাও কৰিছিল। ১৯ বছৰ বয়সতে তেওঁ প্ৰথমবাৰ বিবাহ পাশত আবদ্ধ হয় আৰু সেই বছৰতে তেওঁৰ পিতৃবিয়োগ হয়। তেতিয়াৰ পৰা তেওঁৰ অভিভাৱক হ'ল পিতৃতুল্য জ্যেষ্ঠ ভাতৃ হলিৰাম বেজবৰুৱা।

দীননাথ বেজবৰুৱাৰ বাল্যকালতে অসমৰ ওপৰেদি মায়ামৰা বিদ্রোহ আৰু মানৰ আক্ৰমণ (তিনিবাৰ) এই দুটা ভয়ংকৰ ধুমুহা পাৰ হৈ গ'ল। আৰু তেওঁৰ তেৰবছৰ বয়সতে অসমত আহোম ৰাজত্বৰ অৱসান ঘটি ৰুটিছ শাসনৰ সূত্ৰপাত ঘটিল। বেজবৰুৱাৰ ১৯/২০ বছৰ বয়সত ৰুটিছৰ তলত পূৰন্দৰসিংহ স্বৰ্গদেৱে উজনি অসমৰ ৰাজ্যভাৰ লাভ কৰাত দীননাথে ৰজাৰ বেজবৰুৱা অৰ্থাৎ মুখ্যচিকিৎসকৰ পদ লাভ কৰে। তদুপৰি বিদ্বান আৰু সুদৰ্শন তথা সকলো কাৰ্যতে দক্ষ ডেকা বেজবৰুৱাই ৰজাৰ তলত ফৌজদাৰী চিৰস্তাদাৰৰ পদটো লাভ কৰে। কেইবছৰমান পাছত ৰুটিছে পূৰন্দৰসিংহৰ পৰা উজনি অসমৰ ৰাজ্যভাৰ সম্পূৰ্ণভাৱে নিজৰ হাতলৈ নিয়াত ৰজাৰ সুদক্ষ বিষয়া দীননাথে ৰুটিছৰ তলত প্ৰথমতে দেৱানী বিচাৰ বিভাগৰ মহাফেজ আৰু তাৰপাছত দেৱানী চিৰস্তাদাৰৰ পদ লাভ কৰে। দীননাথৰ কাৰ্য-কুশলতাত ৰুটিছ উৰ্ধতন কৰ্তৃপক্ষ অত্যন্ত সন্তুষ্ট হোৱাত তেওঁ ১৮৬১ চনত মুফ্ফি পদ পাই নগাঁৱলৈ বদলি হৈ যায়। তাত তিনিবছৰ মুফ্ফি আৰু ডেপুটী কালেক্টৰৰ কাম সুখ্যাতিৰে কৰাত তাৰপাছত বৰপেটা, তেজপুৰ, উত্তৰ লক্ষীমপুৰ আৰু গুৱাহাটীলৈ বদলি হৈ ১৮৭১ চনত এক্সট্ৰা এচিষ্টেণ্ট কমিচনাৰ হৈ ১৮৭৩ চনত অৱসৰ গ্ৰহণ কৰি শিৱসাগৰৰ ঘৰলৈ আহে। তেতিয়া শিৱসাগৰ জিলাৰ সদৰ ঠাই শিৱসাগৰত থকাত বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াই শিৱসাগৰতে ঘৰ-দুৱাৰ সাজি স্থায়ীভাৱে বসতি কৰিছিল। পূৰন্দৰ সিংহ ৰজাৰ তলত চাকৰি কৰাৰ উপৰিও বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াই ৰুটিছৰ তলত ৩৭ বছৰ চাকৰি কৰিছিল।

২২ বছৰ কাল অৱসৰ জীৱন কটোৱাৰ পাছত স্বধৰ্মপৰায়ণ বেজবৰুৱাই জীৱনৰ সেৱাৰ থলী কমলাবাৰী সৰুতেই শেষ নিশ্বাস ত্যাগ কৰিলে। এই বিষয়ে দীননাথ বেজবৰুৱাৰ স্মনাম-ধন্য পুত্ৰ সাহিত্যৰথী লক্ষীনাথ বেজবৰুৱাই লিখিছে : “ডাঙৰীয়াই যেতিয়া বুজিব পাৰিলে যে মৃত্যু তেওঁৰ সন্নিৱৰ্তী তেতিয়াই তেওঁ নাওঁ, মানুহ ধৰাই লৈ প্ৰাণ পৰিত্যাগ কৰিবৰ নিমিত্তে তেওঁৰ গুৰুঘৰ কমলাবাৰী সৰুলৈ আহিল, তাতে তেওঁৰ মনস্কামনা সিদ্ধি কৰি স্ত্ৰী, পুত্ৰ, কন্যা আৰু বৈষ্ণৱসকলৰ দ্বাৰাই পৰিৱৃত হৈ ১৮৯৫ খৃষ্টাব্দৰ ১৪ জ্যৈষ্ঠৰ শুক্লা তৃতীয়া তিথিত তনু ত্যাগ কৰিলে।”

ওপৰৰ উদ্ধৃতিৰ পৰাই ধৰিব পাৰি যে আলোচ্য বৰচৰিত পুথিখন ১৮৯৫ চনৰ আগত ৰচনা কৰা। সেয়েহে এই পুথিৰ ৰচনাকাল এতিয়াৰ পৰা প্ৰায় এশ বছৰৰ আগৰ বুলি

ধৰাত কোনো বাধা নাই। এইখন পুথি আৰু দীননাথ বেজবৰুৱাৰ অন্যান্য সাহিত্য বচনাব বিষয়ে লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই পিতৃৰ জীৱনীত তলৰ দৰে উল্লেখ কৰিছে :

“স্কন্দপুৰাণৰ অন্তৰ্গত উৎকল ৰত্ন পুথিৰ অসমীয়া পদ তেওঁ ডাঙনি কৰিছিল। সেই পুথি এতিয়া হাতেলিখা অৱস্থাত আছে। কল্প-যামলৰ অন্তৰ্গত হৰ-গৌৰী সন্মাদৰ আচাৰ্যসংহতি নামে পুথিৰো তেওঁ অসমীয়া ভাষাত পদ কৰিছিল, আৰু সি ছপা হৈ আছে। গুৰুচৰিত্ৰ নামেৰে শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ জীৱন চৰিত পুথি তেওঁ বচনা কৰি অনেক অৰ্থব্যয় কৰি হাতেৰে নকল কৰোৱাই কমলাবাৰী-বৰপেটা আদি সত্তত দিছিল, আৰু সেই খানবিলাকত সেই পুথি বৰ আদৰৰ হৈ আছে। ১৭৬৬ শকত (১৮৪৪ খৃষ্টাব্দ) তেওঁ ‘বেজবৰুৱা বংশাৱলী’ পুথিৰ বচনা কৰিছিল। সেই পুথি ছপা হোৱা নাই। তেওঁ অসমৰ বুৰঞ্জী পুথি এখন লিখিবলৈকো কাৰবাৰ কৰি তালৈ সজুলি গোটাইছিল, কিন্তু সি হৈ নুঠিল। তেওঁৰ দ্বাৰা ৰচিত অসম বুৰঞ্জী নিশ্চয় এখন অমূল্য গ্ৰন্থ হ’লহেঁতেন। কাৰণ তেওঁ অসম দেশৰ বিষয়ে ইমানবোৰ পুৰণি ৰুডাক্ত জানিছিল যে তেওঁ অসম বুৰঞ্জীৰ ভঁৰাল স্বৰূপ আছিল বুলিলেও বেছি কোৱা নহয়।”

স্বনামধন্য পুত্ৰ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ নিজ পিতৃ দীননাথ বেজবৰুৱাৰ সাহিত্য কৰ্মৰ বিষয়ে ওপৰৰ উক্তিৰ পৰাই বুজা যায় যে তেওঁ নিজে দীননাথ বেজবৰুৱা ৰচিত বৰচৰিত পুথিখনি দেখা পোৱা নাছিল বাবেই নামটো গুৰুচৰিত্ৰ বুলি উল্লেখ কৰিছে। তদুপৰি দীননাথ বেজবৰুৱা ৰচিত বৰচৰিত পুথি অকল “শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ জীৱনচৰিত্ৰ পুথি” নহয়। এই সূৰহত পুথিত শঙ্কৰদেৱৰ পৰা বদলাৰ পদ্যপাণি আতালৈকে প্ৰায় ২০০ বছৰ কালৰ ভিতৰৰ অসমৰ বৈষ্ণৱ ধৰ্মগুৰু সকলৰ বিস্তৃত চৰিত্ৰ আছে।

সাহিত্যকৰ্মৰ উপৰিও দীননাথ বেজবৰুৱা দেৱৰ বিদ্যানুৰাগৰ কথা অসমত সুবিদিত। বেজবৰুৱা দেৱৰ প্ৰেৰণাতে তেওঁৰ সুযোগ্য পুত্ৰ গোবিন্দ চন্দ্ৰ বেজবৰুৱা আৰু শ্ৰীনাথ বেজবৰুৱাই উজনি অসমৰ শিৱসাগৰ, যোৰহাট, গোলাঘাট, দেৱগাওঁ, কেন্দুগুৰি আদি ঠাইত বেজবৰুৱা স্কুল স্থাপন কৰি সৰ্বসাধাৰণ ৰাইজলৈ শিক্ষাৰ দুৱাৰ মুকলি কৰি দিছিল। দীননাথ বেজবৰুৱাৰ অন্য এজন পুত্ৰ গোলাপ বেজবৰুৱা বিলাত ফেৰৎ ডাক্তৰ আছিল। আগৰ কালত ডা-ডাঙৰীয়া সকলৰ আহিত ডাঙৰীয়া দীননাথ বেজবৰুৱাই দুগৰাকী ভাৰ্যা গ্ৰহণ কৰিছিল; দুগৰাকী পত্নিতা সহ-ধৰ্মিনীৰ পৰা দীননাথ বেজবৰুৱাৰ মূঠ তেৰজন পুত্ৰ আৰু ছগৰাকী কন্যাসন্তান লাভ হৈছিল। তাৰে স্বনামধন্য কেবাজনৰো নাম ইতিপূৰ্বে উল্লেখ কৰা হৈছে। এইজনা বৰেণ্য পুৰুষৰ চৰিত্ৰ সম্পৰ্কে পুত্ৰ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই লিখাৰ পৰাই তলত কেইগৰাকীমান উদ্ধৃত কৰা হ’ল—

“বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াৰ চৰিত্ৰ বৰ নিৰ্মল আৰু শুদ্ধ আছিল। সদাচাৰ তেওঁৰ প্ৰধান লক্ষণ আছিল। অপৰিহৃত বস্তু আৰু অশুচি কাৰ্যৰ পৰা তেওঁ নিজকে অনেক আতৰত ৰাখিছিল। তেওঁ কোনো প্ৰকাৰৰ বাগী লগা বস্তু নাখাইছিল। আনকি ধপাত তেওঁৰ টোলৰ চাৰিধাপৰ ভিতৰ সোমাব নোৱাৰিছিল। ডাং কানি ধপাতক তেওঁ ‘সাতসুৰাৰ একসুৰা’ বুলিছিল।”

দীননাথ বেজবৰুৱাৰ দয়া-দাক্ষিণ্যৰ বিষয়ে পুত্ৰ লক্ষ্মীনাথে লিখিছে—

“ডাঙৰীয়াই মৃত্যুহস্তে দান কৰিছিল। ডিফ্ৰুকক কেতিয়াও তেওঁ ঘৰৰ পৰা গুদাহাতে ওভোতাই নপঠাইছিল। দেশৰ সকলো সজকাৰ্যত তেওঁৰ হাতৰ মুঠি মুকলি আছিল। অনেক দুখীয়া

ল'ৰাক তেওঁ সহায় কৰি ক্লান্ত পঢ়ুৱাইছিল। ল'ৰাক বিদ্যাশিক্ষা দিয়াত তেওঁৰ প্ৰগতি অনুৰাগ চিৰকাল দেখা গৈছিল।”

দীননাথ বেজবৰুৱাৰ ব্যক্তিগত সম্পৰ্কে স্বনামধন্য পুত্ৰ লক্ষ্মীনাথে লিখিছে—

“বঙহ-পৰিয়ালৰ ভিতৰত তেওঁ ‘পিতামহ ভীষ্ম’ যেন আছিল। মমতা তেওঁৰ অন্তৰত বৰ প্ৰবল আছিল। জীৱনৰ প্ৰতি দয়াৰ ভাৱ তেওঁৰ মনত বৰ প্ৰবল আছিল, জীৱ-হিংসা কৰাটো তেওঁ মুঠেই সহিব নোৱাৰিছিল। পুতেকহঁতলৈ যদিও তেওঁৰ বৰ মৰম-চেনেহ আছিল, তথাপি সিহঁতক কঠোৰ শিক্ষা সংযম আৰু শাসনৰ তলত ৰাখিছিল।”

দীননাথ বেজবৰুৱাৰ শাৰীৰিক সৌষ্ঠৱ সম্পৰ্কে পুত্ৰ লক্ষ্মীনাথে লিখিছে—

“দীননাথ বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়া শকত-আবল আৰু ওখ পুৰুষ আছিল। এশজনৰ ভিতৰত তেওঁৰ গহীন-গভীৰ প্ৰশান্ত-মুতি ফুটি ওলাইছিল। তেওঁৰ বৰণ তেজগোৰা আছিল। তেওঁৰ গাত বৰ বল আছিল, দুটা তিনিটা বলী মানুহে ধৰি তুলিব নোৱাৰা গধুৰ বস্তু তেওঁ অকলে অলপ প্ৰয়াসতে তুলিব পাৰিছিল। নিয়মিত সাত্ত্বিক আহাৰ, নিয়মিত পৰিশ্ৰম আৰু সদাচাৰ তেওঁৰ চিৰসংগী থকা নিমিত্তে তেওঁ ইমান দীৰ্ঘকাল (প্ৰায় ৮৩ বছৰ) সবল আৰু সুস্থ শৰীৰে জীয়াই আছিল। ঘোৰাত উঠাত ঘোৰাত ভালকৈ উঠিব জনা ইংৰাজসকলেও তেওঁক হৰুৱাব নোৱাৰিছিল।”

ওপৰৰ উদ্ধৃতিখিনিৰ পৰা স্পষ্টকৈ বুজা যায় যে বৰচৰিত পৃথিবী লিখক দীননাথ বেজবৰুৱা এজন পুৰুষবত্ত আছিল। বেজবৰুৱাৰ ঈশ্বৰ ভক্তি, গুৰুভক্তি আদি গুণ-বিলাক দৃঢ়ভাবে থকাৰ বাবেই তেওঁ অবসৰ জীৱনত এনে এখন সুৰহৎ গ্ৰন্থ ৰচনা কৰি কাললৈ খ্যাতি ৰাখি যাব পাৰিলে। প্ৰায় এশ বছৰ কাল অপ্ৰকাশিত থকাৰ পাছত বেজবৰুৱা বংশৰে ডা° নীলকমল বেজবৰুৱাদেৱে এই গ্ৰন্থ প্ৰকাশলৈ অনাত ডা° বেজবৰুৱা নিশ্চয় অসমীয়া জাতিৰ ধন্যবাদৰ পাত্ৰ হৈছে।”

দীননাথ বেজবৰুৱাৰ জীৱনীটি সংগ্ৰহ কৰোঁতে শ্ৰীনৰেন্দ্ৰনাথ বেজবৰুৱাই আমাক বেজবৰুৱা বংশাৱলী এখন চাবলৈ দি, অধ্যাপক মহেশ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্যই আমাক জীৱনী সংগ্ৰহ পুথি এখনি যোগাব কৰি দি ধন্যবাদৰ পাত্ৰ হৈছে। আমাৰ সাহিত্য সেৱী জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ শ্ৰীমান দেৱব্ৰত শৰ্মাই ভূমিকাখনি আৰু এই জীৱনীটিৰ প্ৰতিলিপি কৰি দিয়াত তেওঁলৈ স্নেহ আৰু আশীৰ্বাদ জনালোঁ।

ইতি—

শ্ৰীভিষ্ণুদেৱ দয়াল শৰ্মা

অধ্যাপক

জগন্নাথ বৰুৱা মহাবিদ্যালয়

যোৰহাট

১৬।৪।৮৪

প্ৰকাশকৰ একাষাৰ

বেজবৰুৱা বংশৰ পদ্মসুন্দৰ দীননাথ বেজবৰুৱা ৰচিত বৰচৰিত পুথিখনি যোৱা প্ৰায় এশ বছৰ কাল অপ্রকাশিত অৱস্থাত মাজুলীৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ সত্ৰীয়া পুথিভঁৰালত আছিল। এই গ্ৰন্থখনি মহিমাবাৰীত থকা পুৰণি কমলাবাৰী সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ শ্ৰীশ্ৰীভৱকান্ত গোস্বামী সত্ৰাধিকাৰ প্ৰভুৰ অনুগ্ৰহত উক্তসত্ৰৰে নিষ্ঠাবান ভক্ত বৈষ্ণৱ শাস্ত্ৰত সুপণ্ডিত শ্ৰদ্ধেয় শ্ৰীধৰ্মেশ্বৰ হাজৰিকা নামলগোৱাদেৱে একেৰাহে ছমাহ কাল পৰিশ্ৰম কৰি এটি প্ৰতিলিপি কৰি ৰাখে। পুথিখনি প্ৰথমৰ অংশটো—য'ত হৰ-গৌৰী সন্ন্যাসৰ অন্তৰ্গত আচাৰ্য সংহতি পদানুবাদ আছে—পুৰণি কমলাবাৰী সত্ৰৰ পুথিভঁৰালত নাপাই শ্ৰীনামলগোৱাদেৱে উক্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ পৰা উদ্ধাৰ কৰে আৰু সমগ্ৰ পুথিখনিৰ প্ৰতিলিপি সম্পূৰ্ণ কৰে। এই সম্পৰ্কত শ্ৰীনামলগোৱাদেৱে উক্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ প্ৰবীণ ভক্ত ৮৬ বছৰ বয়সীয়া শ্ৰীচন্দ্ৰনাথ শৰ্মা ভাগৱতীৰ পৰা প্ৰেৰণা লাভ কৰিছিল। সাঁচিপতীয়া পদপুথিৰ আহিত ২৫০ খন তুলাপাতৰ দুই পিঠিয়ে লিখা পদ-পুথিখনিৰ পাঠ উদ্ধাৰ কাৰ্যত শ্ৰীভাগৱতীদেৱে শ্ৰীনামলগোৱাদেৱক উৎসাহিত কৰে। পুথি-খনিৰ সম্পৰ্কত শ্ৰীৰত্নেশ্বৰ ৰাজখোৱা আলধৰা মোক্তাৰৰ সহায়-সহযোগ উল্লেখযোগ্য।

তিতাবৰ মহিমাবাৰীত থকা পুৰণি কমলাবাৰী সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ শ্ৰীশ্ৰীভৱকান্ত গোস্বামী-দেৱে গ্ৰন্থৰচক দীননাথ বেজবৰুৱাৰ ঘনিষ্ঠ বক্তৃতাশ্ৰৱণীয়া বুলি জানি আমাক আহ্বান কৰি নি পুথিখনি প্ৰকাশৰ সম্পৰ্কত আমাৰ সহযোগ বিচৰাত আমি অসমীয়া চৰিত-সাহিত্যৰ এক মূল্যবান সম্পদস্বৰূপ এই চৰিত পুথিখনি প্ৰকাশ কৰিবলৈ অগ্ৰসৰ হওঁ।

এইখিনিতে পুথিখনিৰ লিপিকাৰ আৰু সংগ্ৰাহক শ্ৰীধৰ্মেশ্বৰ হাজৰিকা নামলগোৱাদেৱৰ বিষয়ে একেৰাহে কোৱাৰ প্ৰয়োজন। শ্ৰীনামলগোৱাদেৱৰ জন্ম ১৮৪০ শকত উক্তৰ লক্ষীমপুৰৰ কাষৰ সোমদিৰি নৈৰ কাষৰ তেলীয়া গাঁৱত। পিতৃৰ নাম 'অম্বুৰাম হাজৰিকা'। ন-বছৰ বয়সতে শ্ৰীশ্ৰীকমলাবাৰী সত্ৰলৈ আহি বৰ্তমান ৬৬ বছৰ বয়সলৈকে নামলগোৱাদেৱে কঠোৰ ভাৱে সত্ৰীয়া নিয়ম-নীতি মানি চলি ত্যাগ আৰু আধ্যাত্মিক চৰ্চাৰ মাজেদি উদাসীন জীৱন যাপন কৰি আছে। নামলগোৱাদেৱক আশ্ৰয় দান কৰি সত্ৰীয়া ধৰ্ম আৰু সংস্কৃতিত শিক্ষিত কৰি তোলা গুণবান ভক্তগৰাকী আছিল 'মণিৰাম গান্ধন মোক্তাৰ'। সত্ৰীয় ধৰ্ম আৰু সংস্কৃতিৰ মাজতে জীৱনৰ ৫৭ টা বছৰ কটাই দিয়া নামলগোৱাদেৱে এতিয়ালৈকে ১৬ খনি গ্ৰন্থৰ সংকলন কৰি প্ৰকাশ কৰাইছে।

বৰচৰিত পুথিখনি মূল পদ-পুথিৰ লগত মিলাই লিপিকাৰৰ প্ৰমাদ যথাসাধ্য আঁতৰ কৰি ছপাৰ উপযোগী কৰি দিয়াত জগন্নাথ বৰুৱা মহাবিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ জ্যেষ্ঠ অধ্যাপক সাহিত্যসেৱী শ্ৰীডিম্বেশ্বৰ দয়াল শৰ্মাদেৱে আমাক বিশেষভাবে সহায় কৰিছে। শ্ৰীশৰ্মাদেৱেই গ্ৰন্থখনিৰ এটি আহল-বহল ভূমিকা লিখি গ্ৰন্থখনি পাঠকৰ আগত বিশেষ ভাৱে পৰিচিত কৰি দিছে। দীননাথ বেজবৰুৱাৰ জীৱনীটোও শ্ৰীশৰ্মাদেৱেই যুগুত কৰি দিছে। অধ্যাপক শৰ্মাদেৱলৈ আমি আন্তৰিক ধন্যবাদ জনালো।

এনে পুৰণি পুথিৰ সম্পাদনা কাৰ্য অতি কষ্টসাধ্য। শৰ্মাদেৱে বিভিন্ন চৰিত পুথিৰ লগত পুথিখনিৰ এটি তুলনামূলক বিচাৰ কৰি পুথিখনিৰ বিশেষত্বখিনি ভূমিকাত ডাঙি ধৰাত নিশ্চয় পুথিখনি অধ্যয়ন কৰোঁতে আগ্ৰহী পাঠকসকলৰ সুবিধা হ'ব।

শেষত এই প্ৰকাশকৰ বৃদ্ধ প্ৰপিতামহৰ কণিষ্ঠ ভাতৃ স্বনামধন্য দীননাথ বেজবৰুৱাৰ বৰচৰিত পুথিখনি অসমীয়া ৰাইজে আদৰেৰে গ্ৰহণ কৰিলে আমি কৃতাত্ম মানিম।

Sputnick যুগৰ আধুনিক পাঠক-পাঠিকা সকলৰ মনত 'দীননাথ বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াৰ একমিষ্ট ভক্তি আৰু ওক-গোসাইৰ ওপৰত প্ৰবল দৃঢ় বিশ্বাসে যদি বৰ্তমান জীৱনৰ নানা ভৰহৰ চাকনিয়াত খাবনী দিব পাৰে তেন্তে পুৰণিয়ে নতুনক সহায়-সহাৰি দিব।

ডঃ নীলকমল বেজবৰুৱা

বৰচৰিত পুথি সংগ্ৰাহকৰ একাধাৰ

যদ্যহা শ্ৰীশ্ৰীকমলা-পদ্ম বা কমলাকান্ত আতা পুৰুষ জনাক সন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবৰ কাৰণে
যসম বজাৰ প্ৰিয়পাৰ * শ্ৰীপুৰুষোত্তম বেজবৰুৱাদেৱে ভূমি দান দিছিল। সেই ভূমিতে
শ্ৰীশ্ৰীকমলা কান্ত আতাই সন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ কাৰণে কমলাবাৰী সন্ত্ৰ নামে বিখ্যাত হৈ আজি
পৰিমিত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰী সংস্কৃতি প্ৰচাৰ কৰি আছে।

* শ্ৰীপুৰুষোত্তম বৰুৱাদেৱৰ বংশধৰ নাতি * শ্ৰীকৃষ্ণৰাম বেজবৰুৱাদেৱ : তেখেতৰ পুত্ৰ
* শ্ৰীদীননাথ বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াদেৱে বচনা কৰি এই চৰিত্ৰখন নিজহাতে লিখি, এখন
বৰপেটা সন্ত্ৰত, এখন মধুপুৰ সন্ত্ৰত, এখন কমলাবাৰী সন্ত্ৰত, এখন নাৰায়ণপুৰৰ সন্ত্ৰত আৰু
এখন উত্তৰ কমলাবাৰী সন্ত্ৰত দান দিছিল। পদৰ সংখ্যা প্ৰায় পাঁচ হেজাৰ হ'ব।

চৰিত্ৰ ৰচক জনাই নিজৰ পৰিচয় দি লিখিছে

যথা— পুৰুষোত্তম বৰুৱাৰ বংশত জন্মিলো।
কৃষ্ণৰাম বৰুৱাৰ পুত্ৰ নাম পাইলো ॥
বেজবৰুৱা দীননাথ মই অতি দীন।
নিজ ভৃত্য দাস বুলি নকৰিয়ো ঘিণ ॥
নকৰিয়ো আশান্তৰ দেৱকৃপাময়।
ভণে দ্বিজ দীননাথে হয়োক সদয় ॥
কমলাবাৰীৰ অধিকাৰী মহাসন্ত।
গুণশীল খ্যাত শ্ৰীমন্ত লক্ষ্মীকান্ত ॥
তাহান উদ্যোগ আজ্ঞা শ্ৰেষ্ঠৰূপে পাইলো।
চৰিত্ৰৰ ভাষা পুথি তাহান্ত লভিলো ॥
ইকাৰ্য্য কৰিতে প্ৰতি সমূহ সহিতে।
আশীৰ্বাদ কৰি আজ্ঞা দিল ভালমতে ॥
শ্ৰীমন্ত মহীকান্ত দেৱ অধিকাৰী।
ই কাৰ্য্য কৰিতে তানে মতি দিলা কৰি ॥
বৰপেটা মধুপুৰ স্থানতো জনাইলো।
তথাহৈতে আৰ শুদ্ধ আদেশ লভিলো ॥
পাছে অনুক্ৰমে সংগ্ৰহক কৰি নিলো।
দুইজনা অধিকাৰী গোসাইত জনাইলো ॥
কীৰ্ত্তন ঘৰ উপত বৈঠক কৰিলন্ত।
সমূহ সহিতে তাৰা সবে শুনিলন্ত ॥
সাতদিন চৰিত্ৰক সাৱশেষে শুনি।
সংশোধন কৰিদিলা যথা যৈত যেনি ॥

সোধনান্তে তাৰাসবে দস্তখট কৰি ।
 শাস্ত্ৰক কৰিতে আত্মা দিলন্ত বিচাৰি ॥
 সেই আত্মা ধৰি পাছে পুস্তক লেখিলো ।
 জানি ক্ষমা কৰিবাক প্ৰাৰ্থনা কৰিলো ॥

পুথি ৰচনা কৰোতাজনাৰ বৈশিষ্ট্য এয়ে যে এই পুথিত প্ৰথমতে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ-মাধৱদেৱক
 ঈশ্বৰৰ অংশ প্ৰমাণ দিবৰ কাৰণে, হৰ-গৌৰী সন্যাসৰ মতিউত্তম পতলৰ আচাৰ্য্য সংহতিৰ শ্লোক
 সংগ্ৰহ কৰি সেই শ্লোকৰ পদ্যানুবাদত ৰচনা কৰি লিখা আছে । তাৰ উপৰিও কল্পয়ামল
 আৰু পদ্মপুৰাণত স্বৰ্গ খণ্ডৰ কথা সংযোজনা কৰি থৈছে ।

চৰিত্ৰ লিখোতে, * বামচৰণ ঠাকুৰদেৱৰ চৰিত, * দৈত্যাবি ঠাকুৰদেৱৰ চৰিত, * বৰমানন্দ
 দ্বিজৰ চৰিতৰ পৰা কথা উদ্ধাৰ কৰি লিখিছে । এইবিলাক চৰিত্ৰৰ বাহিৰেও বৰপেটা সত্ৰৰ
 চৰিত, মধুপুৰ সত্ৰৰ চৰিত, কমলাবাৰী সত্ৰৰ চৰিত আৰু সাধুসত্ৰৰ মুখে শুনা চৰিত
 মিলাই ৰচনা কৰাৰ কাৰণে চৰিতখনি অতি মধুৰ হৈছে ।

চৰিত খনিত জগৎগুৰু শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰদেৱ, মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱ দুয়োজনাৰ চৰিত্ৰৰ লগত
 শ্ৰীশ্ৰীবুঢ়া আতা, শ্ৰীশ্ৰীভৱানীপুৰীয়া গোপাল আতা শ্ৰীশ্ৰীনাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতা, বেহেকড়া
 শ্ৰীশ্ৰীহৰিহৰ আতা, শ্ৰীশ্ৰীৰাম আতা, শ্ৰীশ্ৰীবিষ্ণু আতা, শ্ৰীশ্ৰীবৰবিষ্ণু আতা, শ্ৰীশ্ৰীদামোদৰ দেৱ,
 শ্ৰীশ্ৰীবংশীগোপাল দেৱ, শ্ৰীশ্ৰীবদনা-কমলাকান্ত আতা, শ্ৰীশ্ৰীবৰমানন্দ ঠাকুৰ দেৱ প্ৰভৃতি ভাটোক-
 চাক সত্ৰৰ কেশৱচৰণ আতা সকলো আতা-আতৈ সকলৰ কথায়ো প্ৰসঙ্গক্ৰমে ঠাই পাইছে ।
 সেই কাৰণেই এই চৰিতখনিক “বৰচৰিত” বুলি নাম দিয়া হৈছে ।

এই চৰিতখনি শ্ৰীশ্ৰীকমলাবাৰী সত্ৰৰ পুথিভঁৰালত আছিল । প্ৰকাশ কৰিবৰ মনেৰে
 কমলাবাৰী সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ প্ৰভু আৰু পৰিচালক শ্ৰীযুত বত্ৰেশ্বৰ আলধৰা মোক্তাৰে আমাক
 নকল কৰিবলৈ পুথিখনি দিয়ে । পুথিখনিৰ পাতবিলাক প্ৰায় ২০ ইঞ্চি দীঘল আৰু ৭ ইঞ্চি
 বহল সাচিপাতৰ আকাৰত তুলাপাতত লিখা আছে । তুলাপাত বিলাক দুজাপ তিনিজাপ কৰি
 আঠা দি জাপি মাহ হালধি সনা আছে । তুলাপাত কাৰণে কিছুমান পাতৰ মূৰবিলাক পছাৰ
 কাৰণে পাঠ উদ্ধাৰ কৰিবলৈ সুবিধা নাপালো । মাজুলীত থকা নতুন কমলাবাৰী আৰু উত্তৰ
 কমলাবাৰী সত্ৰত বিচাৰি আৰু দুখন পুথি পালো । নতুন কমলাবাৰী সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ প্ৰভু
 শ্ৰীশ্ৰীযুক্ত নাৰায়ণ চন্দ্ৰ গোস্বামী দেৱৰ পৰা এখন আৰু উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ শ্ৰীযুত চন্দ্ৰনাথ
 শৰ্মা ভাগৱতী বুঢ়া ডকতৰ ওচৰত এখন পুথি পালো । তিনিওখন পুথি মিলাই পাঠ উদ্ধাৰ
 কৰি দিলো ॥ ১২০৫ শক । ভাদ । ১৯৮৩ চন । ইতি—সংগ্ৰাহক—শ্ৰীধৰ্মেশ্বৰ হাজৰিকা
 নামলগোৱা, কমলাবাৰী সত্ৰ, তিতাবৰ-মহীমাৰী, ঘোৰহাট (অসম) ।

(সম্পূৰ্ণ পুথিৰ—৫৫০ পৃষ্ঠা ৫০০০ পদ সংখ্যা হব ৪ শাৰীত পদ হয় ২০০০০ বিশ হাজাৰ শাৰী)

• दीननाथ बेजबकरी ।

বিষয় সূচী

	পৃষ্ঠা
কল্প যামলব-হব-গৌৰী সম্বাদৰ কথা	১
মৰ্ম নাৰায়ণ সম্বাদ	৪
স্বৰ্গৰাজ্যৰ কথা	৫
মূল চৰিত্ৰ আৰম্ভ, শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ জন্ম আৰু শিশুজীৱন	৬ : ১৩
২য় অধ্যায় ৮-৯ বছৰৰ লীলা শিহ উদ্ধাৰ	১৪
১০, ১১ বছৰৰ লীলা সৰ্পকপী সন্তোজিত উদ্ধাৰ	১৫
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ যোগসাধনা	১৬
বতা চবাইৰ লগত খেলা	১৭
১৭ বছৰত দক্ষিণা দি গৃহে গমন	১৮
তৃতীয় অধ্যায়—অষ্টাঙ্গ যোগ সাধন, আইৰ অগোচৰে ভাৰত ভ্ৰমণ যাত্ৰা	১৯
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ জগন্নাথ দৰ্শন আৰু শৰণ গ্ৰহণ	২০
প্ৰত্যাৱৰ্তন আৰু গৃহ প্ৰৱেশ, বেণুকা উদ্ধাৰ আৰু যান্ত্ৰমৰ্দ্দন	২১
চতুৰ্থ অধ্যায়—বাটদুৱা গমন, হৰিমন্দিৰ নিৰ্মাণ	২৩
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ৰাজাচৰ্চা, আৰু নিত্য কৰ্ম ভূঞা ব্ৰাহ্মণৰ বৈকুণ্ঠ দৰ্শনৰ অভিনাষ	২৬
চিহ্ন যাত্ৰাৰ কাৰণে নাট, গীত-নটুৱা গায়ন বায়ন শিক্ষা	২৭
ভাওনাট আৰিয়া মটা লগোৱাৰ আহি, শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ অনিমা, মহিমা আদি ঐশ্বৰ্য্য প্ৰকাশ	২৯
অনন্ত কন্দলি আদি ব্ৰাহ্মণ ভূঞাৰ শৰণ গ্ৰহণ	৩০
হস্তি উদ্ধাৰ	৩২
দৌলযাত্ৰা উৎসৱ	৩৩
টেম্পৰাণী জ্ঞান বন্ধনৰ আয়োজন, শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ১ম বিবাহ	৩৪, ৩৫
মনুনামে কন্যাৰ জন্ম, সূৰ্য্যৱতীৰ দেহত্যাগ	৩৮
ইং ১৫০২ চনত আকাশি গঙ্গা অৱতৰণ	৩৯
শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ পূৰ্ব পূৰুষৰ স্মৃতি	৪০
ইং ১৪৮১ চনত শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ভাৰত ভ্ৰমণ ৰূপ, দিগ্বিজয় যাত্ৰা	৪৪
ইং ১৪৯৩ চনত তীৰ্থৰ পৰা প্ৰত্যাৱৰ্তন	৪৬
বৃতী আইৰ পৰলোক গমন, দ্বিতীয় বিবাহ	৪৭
কাছাৰী নিধন—উত্তৰপাৰ গমন	৫০
অনন্ত শক্তিধৰ বলোৰামৰ অংশে মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ আবিৰ্ভাৱ	৫২
শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ দেশ বিদ্ৰাতত ভ্ৰমণ	৫৪
হাঘৰী মাজিৰ গৃহত শ্ৰীমাধৱদেৱ প্ৰবেশ, ভগিনী উৰুশীৰ জন্ম	৫৫
শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ শাস্ত্ৰ প্ৰণয়ন, কোমোৰা কুটাত প্ৰবেশ, গীতাশাস্ত্ৰ লাভ	৫৬
শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ গাংমৌত নিবাস, পুত্ৰ ৰমাদেৱৰ জন্ম, গীত ৰচনা	৫৮
কমললোচন আৰু হৰিচৰণৰ জন্ম । জগদীশৰ শ্ৰীমঙাগৱত অৰ্পণ	৫৮
জগদীশ বিপ্ৰৰ পয়ান, শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ কীৰ্ত্তন ঘোষা শাস্ত্ৰ ৰচনাৰ আৰম্ভ	৫৮
মাজুলী পুৰাহাট গমন, বেলগুৰী স্থান নিৰ্মাণ	৫৮

গয়পানিৰ সঙ্গলাভ, শ্ৰীমাধৱদেৱৰ ভগিনী উৰ্বশীৰ গয়পানিৰ লগত বিবাহ	৫৯, ৬০
শ্ৰীমাধৱদেৱৰ জন্মভূমি বাণুকা গমণ, পিতৃ মহোদৰ আতাৰ প্ৰাণ প্ৰয়াণ	৬১
শ্ৰীমাধৱদেৱৰ পিতৃশ্ৰাদ্ধ কৌশল, পুনৰ উজনী যাত্ৰা,	৬২
শ্ৰীমাধৱদেৱৰ মাতৃ নপৰা শুনি দেৱী পূজালৈ পাঠা আগ	৬৩
ইং ১৫১৬ চনত শ্ৰীমন্তশঙ্কৰদেৱ আৰু মহাপুৰুষ শ্ৰীমাধৱদেৱৰ মিলন	
মণি (পোৱালিমণি) কাঞ্চন (সোণৰমণি) মিলন গাঠনী	
শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱ শৰণ গ্ৰহণ	৬৪
ৰামদাস বা গয়পানিৰ নামৰ প্ৰেমত বিহোৰ, অগ্নিত প্ৰবেশ	৬৫
শ্ৰীমাধৱদেৱ আৰু ৰামদাসৰ গুৰুসেৱাৰ আদৰ্শ, ভক্তৰ নামকীৰ্ত্তনত শ্ৰীহৰিৰ অবিৰ্ভাব	৬৬
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ যোতনৰ কন্যা ত্যাগ	৬৭
বিপ্ৰৰ গৰ্বচূণ, নামাপৰাধ আৰু পামণ্ড মৰ্দন কীৰ্ত্তন ৰচনা	৬৮
মদন গোপাল মূৰ্ত্তি নিৰ্ম্মাণ আৰু প্ৰাণ প্ৰতিস্থা	৬৯
কলিনী কন্যাৰ জন্ম, শ্ৰীমাধৱদেৱৰ গুৰুসেৱা আদৰ্শ	৭১
কালিন্দী আয়ুৰ শৰণ গ্ৰহণ	৭২
গড়বান্ধি আৰু বিনাগড়ে যুজাৰ আহি, শিলাৰূপিত নামকীৰ্ত্তন, কলিনীৰ বিবাহ	৭৩
ৰামবাইৰ ৰাজদণ্ডত শ্ৰীকৃষ্ণ শৰণ গ্ৰহণত উদ্ধাৰ	৭৫
সৎসঙ্গত ভক্তি, ভজিত মূৰ্ত্তি	৭৬
শ্ৰীশঙ্কৰ-মাধৱদেৱ দুজনা ভক্তসমে, ৰতনপুৰ যাত্ৰা, টুনীনদীৰ পাৰত সাতদিন নিবাস,	৭৬
কমলাবানী সত্ৰ নিৰ্ম্মানৰ বাক্য হাতী ধৰা জগৰত ভূঞা সকল পলায়ণ	
শ্ৰীমাধৱদেৱক আৰু হৰি যোৱাইক ৰাজদূতৰ নিগ্ৰহ,	৭৭
হৰি যোৱাই চেনন, মাধৱদেৱৰ মূৰ্ত্তি	৭৮
দুইজনাগুৰু ভূঞা সমন্বিতে কামৰূপ যাত্ৰা	৭৯
ব্ৰাহ্মণ সকলৰ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ওপৰত অভিযোগ	৮১
মাধৱদেৱৰ ভক্তৰ ওপৰত প্ৰেম নিষ্ঠা ১১৩৬ পদত	৮১
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ চুণ পোৰাত, শ্ৰীমাধৱদেৱ উপাবৰীত মাতৃ বিয়োগ	
নাৰায়ণদাস ঠাকুৰ আতাৰ চৰিত	৮৩
নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ বা ভৱানন্দ সদাগৰ শৰণ গ্ৰহণ	৮৬
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ মাতৃৰ শ্ৰাদ্ধ আৰু হৰি নাম কীৰ্ত্তন	৮৭
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ শাস্ত্ৰ প্ৰণয়ণ আৰু ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰ । পাটবাউসী স্থানত	
নিবাস শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ গণককুছিত নিবাস	৮৮
যোগসিদ্ধ পুৰুষ শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ অলৌকিক প্ৰভাব	৮৯
একাদশী ব্ৰত পালনৰ নিয়ম । চণ্ডালৰ মুখত হৰিনাম	৯০
শ্ৰীমাধৱ দেৱে শ্ৰীৰাম আতাক আলধৰা আনে	৯৩
বৈষ্ণৱৰ পদধূলাৰ তিলক লোৱাৰ আহি । আন দেৱ পূজাত ব্যাসকলাইৰ জগৰ	৯৩
গলমলিয়ে ভুত বা বিড়াপুহি দুৰ্গতি । শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ কৃপাত উদ্ধাৰ	৯৪
কোছ ৰজাৰ ইতিবৃত্ত	৯৫
শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱত শ্ৰীদামোদৰ দেৱৰ শৰণ গ্ৰহণ আৰু ধৰ্ম্মাচাৰ্য্যৰ ডাৰপ্ৰাপ্তি	৯৭
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱক চিলাৰাই দেৱানে নিয়াই গুৰু লৈ কৃষ্ণত শৰণাপন্ন হয়	৯৭

বৈকুণ্ঠ বৰ্ণনাৰ কীৰ্ত্তন	৯৮
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ ৰাজ অভিষেক	৯৯
বৃন্দাবনীয়া বস্ত্ৰ নিৰ্ম্মাণ	১০০
ভীমা বায়নৰ ভাষা কুজীৰ কুজপোন	১০১
শ্ৰীশ্ৰীমাধৱ দেৱৰ ওক ভটিমা বচনা	১০১
বৃন্দাবনীয়া বস্ত্ৰ ৰাজ্যক প্ৰদান	১০৩
ভুবনেশ্বৰীৰ প্ৰাৰ্থনাত নাৰী সমাজলৈ জন্ম নহ'ল শাস্ত্ৰ প্ৰদৰ্শন	১০৬
ইং ১৫৫০ চনত দুইজনা ওকভক্ত সমন্বিতে ভাৰত ভ্ৰমণ। কমলী	
প্ৰিয়াৰ চিলাৰায় দেৱানৰ বিবাহ	১০৭
ওকভক্তক চাউল সিদ্ধা অৰ্পণ কৰি বৃত্তীৰ উদ্ধাৰ	১০৭
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ নবদীপ প্ৰবেশ আৰু শ্ৰীচৈতন্যৰ সাক্ষাৎ আৰু প্ৰগোস্তৰ	১০৯
ৰাম চৰিত্ৰ কথা কৃষ্ণ চৰিত্ৰলৈ কথান্তৰ	১০৯
ৰাত্ৰি বৃষ্টি বন্ধাৰ্থে এক ক্ষত্ৰিয়ৰ ভবনত আশ্ৰয় গৃহীণীৰ শৰণ গ্ৰহণ	১০৯
কবিৰায় সম্বাদ আৰু তেওঁৰ নাট্যৰ শৰণ গ্ৰহণ	১১০
হালোৱাক ৰামবোলাই শিষ্যক ভক্তিদান দি উদ্ধাৰ কৰিব নোৱাৰা ওক	
বৃষ্ণ হয় আৰু শিষ্য পক্ষী হৈ উঠে	১১২
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ শ্ৰীক্ষেত্ৰ প্ৰবেশ	১১৪
জগন্নাথৰ সন্মুখৰ গড়ৰ স্তম্ভত শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ হস্তৰ আঙুলীৰ চিহ্ন	১১৪
চাৰিমুণ্ডিৰ আলাপ	১১৫
শ্ৰীশঙ্কৰ, শ্ৰীচৈতন্য ৰমানন্দ আৰু হৰিবিদ্যাস চাৰিজনৰ জগন্নাথ দৰ্শন আৰু প্ৰভাৱ	
শ্ৰীজগন্নাথ প্ৰভুৰ পাণ্ডাৰ শঙ্কৰ দেৱত শৰণ গ্ৰহণ	১১৬
তীৰ্থৰ পৰা প্ৰত্যাৰণ	১১৬
বৃত্তী দোকানীৰ সিধা অৰ্পণ আৰু যুক্তি	১১৭
কলিযুগত অন্নদান আৰু হৰি নাম কীৰ্ত্তনৰ মহিমা বৰ্ণন	১১৭
সন্তৰ ক্ষমায়ে ভুষণ বলোৰাম আতৈৰ ক্ষমাৰ আদৰ্শ মতি	১১৮
শ্ৰীমাধৱদেৱে যুদ্ধলৈ যোৱা পুতেকৰ বাতৰি কৈ বৃত্তীৰ পৰা সিধা আনয়ন	১১৮
ৰামৰাইক সন্যাসীবেশধাৰী ডকাইতে ধৰে	১১৯
তীৰ্থৰ পৰা আহি শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ পাটবাউসীত আৰু শ্ৰীমাধৱদেৱৰ গণককুস্থিত স্থিতি	১২০
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ ওপৰত ব্ৰাহ্মণৰ বিদ্বেষ	১২০
শঙ্কৰ দেৱক পাটবাউসীৰ পৰা ৰজাই কোছবিহাৰলৈ লৈ যায়	১২১
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱক চিলাৰাইৰ দূতে নিলে আৰু নৰনাৰায়ণৰ দূতে	
নাৰায়ণ দাস দাস ঠাকুৰ আৰু গোকুল ছান্দক ধৰি নিলে	১২১
নাৰায়ণদাস ঠাকুৰ আৰু গোকুল ছান্দক শাস্তিৰ বিধান	১২২
নাৰায়ণ দাস আতাক আৰু গোকুল ছান্দ আতৈক টোটক বিক্ৰী কৰিবলৈ নিয়ে	১২২
নৰনাৰায়ণ ৰাজ্যৰ সভালৈ শঙ্কৰ দেৱৰ গমন	১২৪
ৰাজকাৰেণ্ডত শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ টোটিয় কীৰ্ত্তন	১২৫
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ নৰনাৰায়ণ ৰাজ্যৰ সভাত সন্মান; ব্ৰাহ্মণৰ সন্মানহানী	১৩০

প্ৰকৃতি আৰু নিৰুত্তি মাৰ্গৰ তৰ্কবাদ । নিৰুত্তি মাৰ্গ শ্ৰেষ্ঠ শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ জন্ম	১৩০
দ্বীজ বধু অৰ্থাৎ ব্ৰাহ্মণৰ ভঙ্গ । স্থান দ্ৰষ্টত নৰা নৰা সূচী	১৩১
ঈশ্বৰত অনপিত অন্নজল অকুতি	১৩১
ৰাজ্যৰ ৰচিত্তি শ্লোকৰ অৰ্থ	১৩২
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱক ৰাজ্যৰ সোণখটোৱা চোলা দান, শঙ্কৰদেৱে	
ৰাম বোলা লোকক সেই চোলা দি ৰাজ্যৰ পূণ্য কৰোৱাই	১৩৩
পণ্ডিত ব্ৰাহ্মণ সকলৰ শাস্ত্ৰ ৰাজ্যৰ আদেশত তোৰোছা নদীত	
কাটি পেলাই সেইদিনা ধৰি সেই খেই ঠাইৰ নাম কাকতকুটা হয়	১৩৩
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ ভণমালা শাস্ত্ৰ ৰচনা/ ১২ স্কন্ধ ভাগবতসাৰ	
সংগ্ৰহ কৰি ৰাজ্যক দান, ৰাজ্যৰ অনুগ্ৰহ	১৩৩
ভট্টৰ পাত ৰঠাৰে বোৱা খেল নাৱেৰে শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱক ৰজাই	
পাটবাউসীত যাবলৈ পঠাই	১৩৪
কঠ ভূষণ দ্বিজৰ শঙ্কৰদেৱৰ লগত বাদ আৰু কাঠভূষণৰ পৰা	
ভক্তি ৰত্নাবলী শাস্ত্ৰ প্ৰাপ্তি	১৩৪
শঙ্কৰ ৰূপে হৰি অৱতাবলৈ বিষ্ণুপুৰীৰ ভবিষ্যত বাণী	১৩৫
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ বিষ্ণুপুৰী সন্যাসী সংগৃহীত ভক্তি ৰত্নাবলী শাস্ত্ৰ প্ৰাপ্তি,	১৩৬
ভক্তি ৰত্নাবলীৰ পদ ৰচনাত শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ প্ৰেমানন্দ আৰু শ্ৰীমাধৱদেৱক	
পদ ৰচিবলৈ আদেশ	১৩৬
গুৰু দ্ৰোহী ব্যাস কলাইৰ দুৰ্গতি	১৩৬
নিৰমৃতক — একাদশী ব্ৰতত ভক্তৰ বিকল	১৩৭
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ দশমস্কন্ধ ভাগবত, ৰামায়ণ আৰু উবেষাৰ কীৰ্ত্তন ৰচনা	১৩৮
অনন্দ কন্দলীৰ শাস্ত্ৰৰ উচ্ছিষ্ট ৰচনা	১৩৯
ভাৰ্য্যাক প্ৰহাৰ কৰাত কন্দলীৰ ধৰ্ম ত্যাগ । গৃহিনী তুষ্টিত পুনৰ ধৰ্ম প্ৰবেশ	১৪০
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ লগত বংশী গোপালৰ সাক্ষাত	১৪০
মহাপুৰুষ মাধৱদেৱক উজনী অসমলৈ প্ৰেৰণ/ ঠাকুৰ আতাই পুনৰ আনয়ন	১৪০
অসত্যবাদী গোবিন্দ আতৈৰ জগৰ/ সোহদৰ প্ৰেম/ কমললোচন ঠাকুৰৰ প্ৰভাৱ দৰ্শন	১৪১
কমললোচনৰ দেহপটন । ৰমানন্দ আৰু হৰিচৰণৰ বিবাহ চতুৰ্ভুজৰ জন্ম	১৪১
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ভক্তিঃল ত স্মৰণ ভক্তিৰ আৱশ্যক	১৪২
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ লগত ঈশ্বৰ সাক্ষাৰ নিৰাক্ষাৰৰ বাদ, চাণ্ড্য মচনৰ দ্বাৰা ঈশ্বৰ সন্তান	
সাক্ষাৰৰ সিদ্ধান্ত	১৪৩
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ কোচবিহাৰলৈ শেষ যাত্ৰা	১৪৪
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ গণকুছি প্ৰবেশ . দুইজনা গুৰু একাত্ম ভাবব্যক্ত ৰমানন্দ দৰ্শন	১৪৪
শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱক কোচবিহাৰ প্ৰবেশ ৰাজবাণীসকলৰ শৰণ গ্ৰহণ	১৪৫
বিহাৰত শঙ্কৰ মাধৱ সন্মিলন—মাধৱদেৱৰ বাণুকা গমণ	১৪৭
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ দশম স্কন্ধ ভাগবত আনয়ন	১৪৭
শ্ৰীমাধৱদেৱৰ কামৰূপ গমণ/ শাস্ত্ৰৰচনা/ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে নবনাবায়ণ ৰজাক ঈশ্বৰৰ ৰূপ	
বৰ্ণনা কৰি কয়—	১৪৮
ৰাজ্যৰ আগত ঈশ্বৰৰ ৰূপ বৰ্ণনা/ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে ৰাজ্যৰ আগত ঈশ্বৰৰ ৰূপ দৰ্শন কৰায়	১৪৯

বাহ্যৰ শৰণ গ্ৰহণৰ অভিলাষ/ শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণ	১৫০
ৰমানন্দ ঠাকুৰৰ ভক্তি প্ৰাৰ্থনা	১৫০
জগৎ গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ সূৰ্য্য অকণাচল প্ৰবেশ	১৫১
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ হৰিকীৰ্ত্তন উৎসৱৰ কাৰণে ৰমানন্দ ঠাকুৰ পাটবাউসী গমন	১৫১
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণ পথৰ পাই শ্ৰীমাধৱদেৱে বিবহৰ গীত কৰি গায়	১৫২
শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ দশাকৰ্ম/ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে মাধৱ দেৱত কৰ্মৰ ভাৱ অৰ্পনৰ কথা	১৫৩
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ ওপৰত ধৰ্ম্মাচাৰ্য্যৰ অভিষেক	১৫৪
ৰমানন্দ ঠাকুৰে শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ ওচৰত জ্ঞান ভক্তিৰ শিক্ষা আৰু ৰমানন্দৰ প্ৰয়াণ	১৫৫
ৰমানন্দৰ পুত্ৰ পুৰুষোত্তম ঠাকুৰৰ কথা	১৫৫
শ্ৰীমাধৱদেৱৰ সূন্দৰী গমন/ সূন্দৰী সকলবগৰ্কা চূৰ্ণ আৰু শৰণ গ্ৰহণ	১৫৬
জানিয়াৰ পৰা ঠাকুৰ আতা আহি মহাপুৰুষৰ সঙ্গত হৰি কথা আলাপ	১৫৭
শ্ৰীমাধৱদেৱৰ স্বপ্ন দৰ্শন ঠাকুৰ আতায় চৰ্চে সূন্দৰীদিয়াত হৰিমন্দিৰ নিৰ্ম্মাণ	১৫৭
হৰি বস্ত্ৰ আৰু জনাৰ্দন, দনাৰ্দন আতৈৰ শৰণ গ্ৰহণ	১৫৮
সূন্দৰী বিলত দৈতাৰ প্ৰভাৱ/ সাতদিন সাত নিশা পাল নাম গায় দৈত্য খেদে	১৫৮
বিষ্ণু পুৰ বৰ বিষ্ণু আতাৰ ঠাকুৰ আতাৰ সঙ্গ লাভ	১৫৯
বৰবিষ্ণু আতাৰ শৰণ গ্ৰহণ/ তান্তিকুচিৰ বৃতা আতাৰ গুৰু লাভ	১৬০
গড়গাঁৱৰ মেনাবজি আশ্বৰ পুত্ৰ গোপাল আতাৰ সৎ সঙ্গ লাভ	১৬১
ভবনীপুৰিয়া গোপাল, অচ্যুত গুৰু আৰু ষড়মণিৰ শৰণ গ্ৰহণ	১৬২
নাজিৰাৰ পৰা আহি হৰিহৰ আতাৰ মহাপুৰুষত শৰণ গ্ৰহণ কৰে	১৬২
শ্ৰীহৰি ষড়মণি, বংশীগোপাল আৰু লক্ষ্মীকান্ত আতৈৰ শৰণ গ্ৰহণ	১৬৩
পুৰুষ আতৈৰ বিষয়ত বিবৰ্ত্তি, ঈশ্বৰত ভক্তি, পুত্ৰত্যাগ আৰু পুনৰ মিলন	১৬৩
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ নামঘোষা শাস্ত্ৰ ৰচনা/ হৰি, কৃষ্ণ, হাজৰা আতৈৰ শৰণ গ্ৰহণ	১৬৪
বৰবিষ্ণু আতাৰ গুৰুভক্তি, কমলতা সুখত হৰি কথাত প্ৰেম ভক্তি	১৬৫
ভনিপুৰীয়া গোপাল আতাৰ হৰি কীৰ্ত্তনত শ্ৰীমাধৱদেৱ	১৬৬
গোপাল আতাৰ অন্যদেৱ আৰাধনাত জগৰ	১৬৬
গোপাল আতাৰ অপৰাধ মাৰ্জন/গোপাল আতাৰ আৰু কৰ্ত্তৃত্বগৰ হৰিকীৰ্ত্তনলৈ গুৰুজনৰ আগমন	১৬৭
কোচবিহাৰৰ নাম আতাৰ ধৰ্ম্ম গ্ৰহণ/ নাৰায়ণ নিৰঞ্জন আতৈৰ তুণতকত ঈশ্বৰ দৰ্শন	১৬৯
মিহা কথাত ব্ৰাহ্মণীৰ প্ৰায়চিত্ত	১৭০
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ পূৰ্বমিত্ৰ ঘাঘৰি মাজিৰ গৃহে-গমন আৰু জাতি কুতুম্বৰ ভোজন	১৭০
ফান্দত পৰা পশু মৃত/ শ্ৰীৰাম আতাৰ প্ৰাণীত দয়া/ শ্ৰীৰাম আতাৰ দৰিদ্ৰত দয়া ৰামতে	
ৰাম নাম	১৭২
গোমৰাৰ গোবিন্দ গৰ্জ/ পটীয়া আতৈৰ শৰণ অমৃত কোৱৰ—মাধৱ কোৱৰৰ হৰি কীৰ্ত্তন	
ঠাকুৰ আতা আৰু পৰ্ম্মানন্দৰ গোছৰ	১৭৫
গোবৰ্দ্ধন যাত্ৰা	১৭৬
শ্ৰীৰাম আতাৰ বিষাদ ভোবোৰা দামোদৰৰ কৃষ্ণ প্ৰেম	১৭৭
হৰি কীৰ্ত্তনত হৰি ব্যক্ত	১৭৭
কনি বুঢ়াৰ মৃত্যু আৰু পুনৰ জীৱিত আৰু শৰণ গ্ৰহণ	১৭৮
কেৰি মেৰি বুঢ়া আৰু ডুমুৰি বুঢ়াৰ শৰণ গ্ৰহণ	১৭৮

লাঠি ধৰা বুঢ়াৰ শৰণ যমযাতানাব পৰিত্ৰাণ	১৭৯
গোহালি ডাঙা বুঢ়া আৰু ঠাকুৰীয়াৰ শৰণ গ্ৰহণ	১৭৯
বৰপেটা সত্তৰ শৰা পোৱা গাৰোৰ গোবিন্দ আৰু ডোটৰ জয়ানন্দৰ শৰণ	১৮০
বৰপেটা সত্তৰ চৰিত্ৰ/ ৰামবুঢ়া মাজিৰ গৃহত শ্ৰীমাধৱদেৱ ধনুখন্দা বিলৰ কথা	১৮০
বৰপেটাত কোটোৰা খেলা ডাঙনা আয় সকলৰ দ্বাৰা নাম প্ৰসঙ্গৰ আদেশ	১৮১
কমলা সুখত হৰি কথা/ হৰিবল্লভ আতৈৰ অদ্ভুতভাবে শ্ৰীমাধৱদেৱ দৰ্শন	১৮২
শ্ৰীৰাম আতাৰ ভিক্ষা/ আতৈক সৰ্পে দংশে নাম গাওঁতে সৰ্প বিষ উৰে	১৮৩
ককিলৰ গুৰু আতৈৰ হাতত গুৰুবানৰে শ্ৰীৰাম আতালৈ এটি আম দিয়ে	১৮৩
গুৰুজনৰ ভক্তাবশেষ গ্ৰহণ ৰাঙ্গন আৰু আম গুটি ৰোপন	১৮৩
নাৰায়ণপুৰৰ ডাটকুচি গ্ৰামৰ কেশচৰণ আতাৰ ধৰ্ম গ্ৰহণ	১৮৪
অতি ক্ৰোধি ভক্তৰ মৃত্যুত সৰ্পজন্ম আৰু গুৰুৰ কৃপাত পুনৰ উদ্ধাৰ	১৮৫
ভুলকৈ পুথি লিখাত অচ্যুতৰ জগৰ	১৮৬
মালাচাৰ বৰবিষ্ণু আতাৰ ধাইত নৃসিংহ যাত্ৰা আৰু মহাপুৰুষ শ্ৰীমাধৱদেৱৰ নৃসিংহৰ ভাব দৰ্শন	১৮৭
পুহমাহত নাহৰ ফুলেৰে ঈশ্বৰ পূজা	১৮৭
মাধৱ মৰলৰ অনাচাৰত দৰিদ্ৰ আৰু সদাচাৰত ধন সম্পন্ন—	১৮৮
গোবিন্দ তাতিৰ সূতাচোৰত অনাটন আৰু চুৰকৰিবলৈ এবাৰ উভৈনদী	১৮৮
ৰঙ্গিয়াল গৃহৰ আৰম্ভ	১৮৯
শ্ৰীমাধৱদেৱৰ ৰাম যাত্ৰা নাট ৰচনা/ হৰিচৰণ ঠাকুৰৰ দক্ষিণকোণ যাত্ৰা	১৯০
গুৰু বাক্য লগ্নন দোষত শ্ৰীমাধৱদেৱে দুজন ভক্তক জগৰ ধৰে	১৯১
অসুৰালী ভট্টাচাৰ্য্যৰ লগত শ্ৰীমাধৱদেৱৰ বিবাদ/ ছালিত নৃত্যৰ প্ৰদৰ্শন আৰু বিঘাতন	১৯৩
শ্ৰীমাধৱদেৱৰ ওপৰত লক্ষ্মীৰাজাৰ কোপ	১৯৪
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ যুক্তিত ব্ৰাহ্মণৰ পৰাজয় আৰু ৰাজাই পুনৰ মাধৱদেৱক খেল নৌকাৰে	
কামৰূপত থয়—	১৯৪
হৰি কৃষ্ণ আতাৰ সিধা অৰ্পণ/ মাধৱদেৱৰ বৰপেটাত নিবাস জ্যো হৰি যবনৰ শৰণ গ্ৰহণ	১৯৫
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ পুনৰ কোছবিহাৰ যাত্ৰা	১৯৬
শ্ৰীমাধৱদেৱে কেশচৰণ আতাক উজানৰ শ্ৰীপদ্ম আতাক আনিবলৈ পঠায়	১৯৬
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ হাজো গমন	১৯৬
ৰামৰ বাল্যত কেশচৰণ আতাৰ শ্ৰীমাধৱদেৱৰ মিলন	১৯৭
শ্ৰীশ্ৰীবদলা কমলাকান্ত বা পদ্ম গোপাল আতাৰ চৰিত্ৰ সত্তৰ অবতাৰৰ কথা	১৯৭
শ্ৰীশ্ৰীবদলা পদ্ম আতাৰ চৰিত্ৰ ১৯৮	১৯৮
মহাত্মা শ্ৰীপদ্মকান্ত আতাৰ উপনয়ন, বৰজনাৰ বিবাহ, বহু বমাৰ বিবাহ, জগদ্বাপ চৰণৰ	
জন্ম, মাতৃ বিয়োগ, দফলৰ যুদ্ধলৈ গমন	২০০
বৰজনা শঙ্কৰ দাস আতাৰ পদ্মকান্ত আতাৰ প্ৰতি বিদ্বেষ	২০১
শ্ৰীপদ্মকান্ত আতাই হৰিচৰণ আতৈক আলম্বা আনে	২০১
শ্ৰীপদ্মকান্ত আতা আৰু জয়ভাৰতী হৰিভাৰতীৰ কথা—	২০১
শ্ৰীপদ্মকান্ত আতাৰ কেশচৰণ আতাৰ সঙ্গ লাভ আৰু মহাপুৰুষ গুৰুজনৰ সন্দেহ	২০১
পুনৰ মাধৱ দেৱৰ চৰিত্ৰ	২০৩
হাজোৰ ৰাসৰ বাল্যত আৰু আই ধাইৰ প্ৰাৰ্থনাত কোছবিহাৰ গমন	২০৩
	২০৪

মামুদেৱে ৰামচৰণ ঠাকুৰক কীৰ্ত্তন ঘোষা শাস্ত্ৰ গোষ্ঠাই আনিবলৈ আদেশ দি পাখাই	২০৫
মহাপুৰুষৰ খাগ্ৰাকটো ঘাট, আৰিমৰা ঘাট আদিত লীলা প্ৰকাশ	২০৬
বৰবিষ্ণু আতা আৰু বলাই নৰসিংহৰ লগত মিলন	২০৬
সোনকোহ নদীৰ তুকিত পাব হৈ বিহাৰ গমন	২০৭
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ ভূত ভক আৰু ৰাম ৰাম আতাৰ গৃহত প্ৰবেশ	২০৭
আই মাইৰ আদেশত লক্ষ্মীনাৰায়ণ বজা তেলাখান নিশ্চয় আৰু শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ নিবাস	২০৮
মহাপুৰুষ শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ কোছবিহাৰ ৰাজ্যত স্থিতি	২০৯
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ নাম মালিকা শাস্ত্ৰৰ পদ আৰু কুলুপ ঘোষা ৰচনা বৰপেটাৰ বজিহাল	
গৃহদাহ বুঢ়া আতাৰ ওকজনাৰ ওচৰত প্ৰবেশ পুনৰ নাম ঘোষা শাস্ত্ৰ প্ৰণয়ন	২১০
ধৰ্ম ৰাজ্য বিভাজন আৰু বুঢ়া আতাক পুনৰ বৰপেটালৈ প্ৰেৰণ	২১৯
আই মাইৰ বহাগ বিহত ভক্তক বস্ত্ৰ দান	২২০
জীৱন্ত মুকুতৰ স্বভাৱ চৰিত্ৰ শ্ৰীমাধৱদেৱৰ পৰবৰ্ত্তি কাললৈ ধৰ্ম্মাধিকাৰ বিচাৰ	২২০
ৰামচৰণ ঠাকুৰৰ কীৰ্ত্তন ঘোষা শাস্ত্ৰ সংগ্ৰহ	২২০
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ দেৱৰ ওপৰত ব্ৰাহ্মণৰ বিদ্বেষ	২২১
পৰম বিৰক্ত ভক্ত শ্ৰীৰাম আতাৰ শাস্ত্ৰত বিসঙ্গতি	২২২
হৰিহৰ আতাৰ পাঠত বিসঙ্গতি আৰু গৃহস্থি ধৰ্ম্ম গ্ৰহণ	২২২
হৰিহৰ আতা সত্ৰ ত্যাগত মহাপুৰুষ মাধৱ দেৱৰ খেদ আৰু গীত ৰচনা	২২৩
হৰিহৰ আতাৰ চোপতিয়া বিজৰ পাৰত নিবাস আৰু মায়াৰ নচুৱাই	২২৩
ভক্ত হৈ দাসৰ ত্যাগ/হাজৰা কেশৰ নাম প্ৰসঙ্গ কৰাৰ নিৰ্বন্ধৰ আদৰ্শ	২২৩
হাজৰা কেশৰ নামে শুদ্ধ কৰি ঈশ্বৰৰ প্ৰেম ভক্তি বিষয়ত বিষক্তি আৰু হৃদয়ত কৃষ্ণ	
মুক্তি স্ফুৰ্ত্তি জন্মায়	২২৪
দৈবজ্ঞ বলোৰাম আতৈৰ মৃত্যু বহস্য	২২৫
ৰামচৰণ ঠাকুৰে কীৰ্ত্তন ঘোষা শাস্ত্ৰ সংগ্ৰহ কৰি বেহাৰত শ্ৰীমাধৱ দেৱক দিয়েগৈ	২২৫
কীৰ্ত্তন ঘোষাৰ ভূত পৰীক্ষা আৰু কাকিনীৰ প্ৰেমকলহ এই দুই ছোৱন নাপালে	২২৫
লক্ষ্মী নাৰায়ণ বজাৰ সভাত বিদ্বেষি পণ্ডিতৰ লগত শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ শাস্ত্ৰাৰ্থ বিচাৰ	২২৬
বৈষ্ণবে জাপামাথাত ব্ৰহ্ম গ্ৰন্থি আৰু মেক দিয়াৰ আৱণাক নকৰে—	২২৬
মহামায়া হৰ ব্ৰহ্ম আদি সমস্ত জগত জড় কৃষ্ণেহে চৈতন্যৰ প্ৰমান	২২৭
জড় চৈতন্য সত্ত্ব নিত্ত্ব আৰু সকামি নিক্কামিৰ সিদ্ধান্ত তত্ত্ব কথা	২২৭
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ ভক্তি পন্থ সত্যৰ প্ৰমান আৰু ধৰ্ম ৰাজ্যৰ ওক শ্ৰীমাধৱ দেৱ বুলি ৰাজ্যৰ	
ঘোষণা । দামোদৰ সন্ত আগুৰি হীন নাম	২২৮
বদলা পদ্মকান্ত আতাই ওক দৰ্শন কৰা চৰিত্ৰ	২২৯
মহাত্মা পদ্মকান্ত কেশচৰণ আতাৰ সন্ত কোচবিহাৰ যাত্ৰা	২২৯
বৰবিষ্ণু আতাৰ পায়ত কেশচৰণ আতা/কেশচৰণ আতাৰ সন্ত প্ৰসাদ গ্ৰহণ	২৩০
পদ্ম গোপাল আতাৰ মাধৱদেৱ ওকজনাৰ সন্ত লাভ	২৩১
মহাত্মা পদ্ম গোপাল আতাক শ্ৰীমাধৱ দেৱে গঙ্গালৈ পঠিয়াই	২৩২
পদ্ম গোপাল আতাই গঙ্গাৰ পৰা আহি ওক সন্ত ভক্তি লাভ	২৩৩
শ্ৰীমাধৱ দেৱক ওক গ্ৰহণ কৰি পদ্ম গোপাল আতাৰ শ্ৰীকৃষ্ণত শৰণ গ্ৰহণ	২৩৩
শ্ৰীমাধৱ দেৱে পদ্ম গোপাল আতাক জ্ঞান বিজ্ঞান তদন্ত বহস্য তত্ত্বৰ শিক্ষা দান	২৩৪

পদ্ম আতাৰ নাম বদলা আতা নামে পৰিচিত হয়	২৫৪
ধৰ্ম্মৰ ৰাজ্য বিভাজন বদলা আতাৰ উক্ত বস্তু প্ৰাৰ্থনা...গোপাল আতাৰ ঠাইলৈ যাবলৈ কয়	২৫৬
মহাপুৰুষে বদলা আতাক দশম কীৰ্ত্তন ঘোষা বত্ৰাহলী চাৰি শাল লগত দিয়ে	২৫৭
বদলা আতাৰ গুৰুৰ আদেশে সৰৈ ডোবাৰৰ বালিত একাদশীত ফলাহাৰ ভোজন	২৫৭
বদলা আতাৰ বৰবিস্মু আতাৰ সঙ্গত তাকনি কতাৰ তত্ত্বজান লাভ	২৫৮
পুনৰ মাধৱ দেৱৰ চৰিত	২৫৮
হৰিহৰ আতা আৰু কেশ আতাৰ সঙ্গত হৰি কথা	২৫৮
শ্ৰীমাধৱদেৱক ৰজায় বৈকুণ্ঠ আৰু বৈকুণ্ঠ পতি ভগৱানৰ কথা সোধে—	২৫৯
বৈকুণ্ঠ প্ৰাৰ্থনা/ মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে গঙ্গা নাবায়ণ ৰাজ্যক বৈকুণ্ঠ বৰ্ণনা কৰি কোৱা কথা	২৬০
মহাপুৰুষ মাধৱ দেৱৰ কাৰণে হৰি কীৰ্ত্তন মহোৎসৱ	২৬৪
হৰিচৰণ ঠাকুৰৰ পৰলোক/ বদলা আতাৰ কামৰূপ যাত্ৰা/ বৰবাবৰ্জনীয়াৰ আদি কথা	২৬৫
বদলা আতাৰ বৰপেটা, সুন্দৰী আদি সন্ত দৰ্শন, শঙ্কৰ দেৱৰ ভাৰ্য্যাৰ হস্তে অন্ন ভোজন	২৬৬
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ ভাৰ্য্যা কালিন্দী আনুৰ পৰলোক গমন/ ভেলা মধুপুৰ সন্তৰ পূৰ্ব কথা	২৬৭
ভেলাখান বহালত মধুপুৰত পুনৰ থান নিৰ্ম্মাণ	২৬৭
বদলা আতাৰ নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতাৰ ওচৰত মজিয়া সুখৰ তত্ত্ব জ্ঞানৰ শিক্ষা গ্ৰহণ	২৬৮
ভবানীপুৰীয়া গোপাল আতাৰ বদলা আতাৰ প্ৰতি প্ৰেম প্ৰীতি গোপাল আতাৰ ওচৰত	
কালিয়াৰ তত্ত্ব জ্ঞান লাভ	২৬৯
বদলা আতাৰ গোপাল আতাৰ ওচৰত সন্ত লাভ	২৬৯
শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ সংবৎসৰিক কীৰ্ত্তনত সকলোজন আতা সন্মিলিত হৈ গুৰু কীৰ্ত্তন	
মহোৎসৱ পালন	২৭০
বদলা আতাৰ উজ্জনী অসমত ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰ	২৭০
পুৰুষোত্তম বৰুৱাই কমলাবাৰী সন্ত স্থাপিত কৰিবলৈ ভূমিদান কৰে	২৭১
কমলাবাৰী স্থান নিৰ্ম্মাণ/ শক ১৫৯৫ আঘোন শুক্লা একাদশী	১৫২
বদলা আতাৰ পৰবৰ্ত্তি গুৰু শ্ৰীৰাম সতৰিয়া, এওঁৰ দিনত সন্তৰ ভূমি লাভ, বজাই দিয়া	
ভূমিৰ লগত বিগ্ৰহ স্থাপিত হয়।	২৭৫
কমলাবাৰী সন্তৰ নামাকৰণ	২৭৮

বৰ চৰিত

শ্ৰীকৃষ্ণায় নমঃ

কৃষ্ণ শঙ্কৰঃ সৰ্বোত্তমঃ কৃষ্ণ

মহাপুৰুষ-জগৎ গুৰু শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰ মাধৱ দেৱৰ চৰিত ।

কল্প যামলৰ—হৰ-পৌৰী সন্ন্যাসৰ কথা ।

* দীননাথ বেজবৰুৱা সংগৃহীত

অৰ্থ উক্ত :—

ব্যাসশিষ্য মহাপ্ৰাজ্ঞ সৰ্ববেদ বিদ্যাধৰঃ ।

শ্লোক—

শুদয়া তৎসুখাচ্ছত্ৰাৎ পুৰাণ সংহিতাসুতা : ॥

সত্য ভেতা দাপৰাণাং ভাবহাতে মুখাশ্ৰুতা : ।

চতুৰ্থস্য যুগৈশ্চৈৱ ধৰ্ম্মাবস্থা মূদানঘা : ॥১॥

অৰ্থ-পদ্য-শৌণকাদি ঋষিপুছে সূত মহাজন ।

তদ্ব্যন্থে তুনি আছে সংহিতা পুৰাণ ॥

সত্য ভেতা দাপৰৰ তুনি আছে কথা ।

কলিযুগ ধৰ্ম্ম আবে কহিলোক যথা ॥১॥

সূতোবাচ—শ্লোক :—

সাধু পুত্ৰ মহাত্ম্যম যুগয়ো বিমলাসয় : ।

যদাহ ভগবান্ কল্প প্ৰক্ট গীৰিজয়া বিভু ।

শুনুঃসত্যমুখা ন মদাং সাৱধানে মহৰ্ষয় : ॥২॥

অৰ্থ—পদ :—

সূতনিগদতি সূত্ৰাসয় মুণিপণ ।

পৰম পবিত্ৰ কথা কহিবো এখন ॥

যিটো কথা মহেশানী দেৱীৰ প্ৰসূত ।

মহাদেৱে প্ৰকাশিয়া কহিলা পূৰ্বত ॥

তাক প্ৰকাশিয়া কহো সুনিলোহো যেনে ।

সাৱধানে শুনিয়োক মুণি মহাজনে ॥

পাৰ্শ্বত্যাচ—শ্লোক—

দেৱ দেৱ মহাদেৱ সৰ্ব সংহাৰ কাৰক ।

দুস্তেন কলিনা ধৰ্ম্ম নাসিতে জ্ঞেয়ীমন্ত্ৰে ॥

সংসাৰাৰ্ণৱ তৰণে কিমুপায় নুনাং প্ৰভু ।

ঐতম্যশ্ৰুহি ভগৱান কৃপয়া পৰমেশ্বৰ : ॥৩॥

অৰ্থ—পদ—

পাৰ্শ্বতী বদতি শ্ৰামী প্ৰভু তলপানি ।

সৰ্ব সংহাৰক দেৱ দেৱ মহামানি ॥

দুস্তকলি পৃথিবীৰ ধৰ্ম্মক নাসিব ।

সংসাৰ তৰিতে নৰ কি উপায় হৈব ॥

তাক কহিলোক কৃপাময় মহেশ্বৰ ।

শুনিয়া দিলন্ত শিবে দেৱীক উত্তৰ ॥৩॥

মহাদেৱো বাচ :—

শ্লোক—

শুনতত পৰমেশানী যথা মে পৰি পুস্যসি ।

আদৌ সত্যে গুৰুধৰ্ম্ম অসিকৈ হৰি নামকং ॥

মদকৃপা যজ্ঞ দানানি মত্তহোমা দিকানিচ ।

বৈকুণ্ঠলোকে তৎস্থানং হৰিণামেব লভ্যতে ॥

যজ্ঞ দান বহিভূতা লোকানদৃষ্টা দিবৌকষ ।

কপতে নৈবনামানি গোপয়া মানুসুৰোযয়া ॥

তান্যে বহবি নামানি ৰামকৃষ্ণা বতাবত : ।

বাক্তি কৃত্য কলেকৌকান বহসচৌদ্ধবিস্যতি ॥৪॥

অৰ্থ—পদ :—

শুনিয়ে পাৰ্শ্বতী যেন পুহিলা আমাত ।

আদি সত্যযুগে হৰিনাম আহিলন্ত ।

যজ্ঞ দান হোম কিছু লোকে নকৰন্ত ॥

দেখি দেৱগণে তাত বিষাদ পাইলন্ত ।

যজ্ঞাদি নকৰিলোকে বৈকুণ্ঠক যাই ।

জানি দেৱগণে তাত কপত কৰাই ॥

নামক গুপ্ত কৰাইলন্ত আতি ।

কলিযুগে সেহিনাম বাক্ত কৰিলন্তি ॥

ৰামকৃষ্ণ অৱতাৰ ধৰিয়া মাধৱ ।

নাম বাক্ত কৰি কলি লোক উদ্ধাৰিব ॥৪॥

পাৰ্শ্বহুবাচ — শ্লোক :—

কৃষ্ণে স্বধামপগতে ব্রাহ্মণোধৰ্ম্ম কৰ্মনি ।
জুধিষ্ঠিৰ ধৰ্ম্মসূত্রে স্বৰ্গতে ধৰ্ম্ম পালকে ।
উদ্ধবোদ্ধব বাক্যেন বদৰ্য্যাং শ্রম সংস্থিতে ।
সুদ্বাদনিসূতো বুদ্ধো নাম্না অৱতৰিস্যতি ।
গয়াপ্ৰদেসতাং দেৱী চৰিত্ৰং শুন তস্যৱৈ ।
চন্দ্ৰকৃষ্ণা বেদমার্গ শাস্ত্ৰে বাসানয় জগৎ ।
মোহনিস্যতি তৎশিষ্যো বামাচাৰ্য্যা দিভিঃ বিতু ।
তদুস্তাহং মহেশানী শঙ্কবাচাৰ্য্য নামতঃ ।
সত্ত্ববিদ্যান গুৰ্ব্বোধৰ্ম্মো বৰ্ত্তনিস্যামিনীৰ্থনং ॥
নাম্পৰমহংসক্ৰং প্ৰতিস্যান্দিশি সুন্দৰীং ॥
শ্ৰীমদ্ভাগৱতং শাস্ত্ৰং বুদ্ধগেৱতিবকৃতা ।
লোপ প্ৰায়ং মিদং শাস্ত্ৰং ব্যক্তিকৃতা দুষ্ণাসদান্ ॥
বুদ্ধশিক্ষ্যানি নিজ্জিতা বাদেন পৰমেশ্বৰী ।
লোকান সমুদ্ধৰিস্যামি দোসসিন্ধৌ কলৌযুগে ।
ধৰ্ম্মপৰমহংসাখ্য মুপদিধ্যানুখাৎ তদা ॥ ৫ ॥

অৰ্থ-পদ :—

পাছে সেই কৃষ্ণপ্ৰভু ভকত বৎসল ॥
বৈকুণ্ঠ ধামক গৈলা এৰি ভূমীস্থল ॥
ধৰ্ম্মৰ পালক জুধিষ্ঠিৰ ধৰ্ম্ম সূত ।
পৃথিৱী চাৰিয়া স্বৰ্গে হৈব উপগত ॥
কৃষ্ণৰ আদেশ পায় উদ্ধৱ মহন্ত ।
বদৰি আশ্ৰয়ে গৈয়া তথা বহিবন্ত ॥
সেহি সময়ত সুদ্বাদনী সূতকপে ।
বৌদ্ধ অৱতাৰ হৈব জানিবা স্বৰূপে ॥
গয়া প্ৰদেসত অৱতৰি মহামতি ।
বেদপথ চন্দ্ৰকৰি থাকিবা তহিতি ॥
বামানয় শাস্ত্ৰ প্ৰকাশিবা জগতত ।
তানশিষ্যসবে মোহি ফুৰিবে সত্তত ॥ ৫ ॥
তাক দেখি শঙ্কৰ আচাৰ্য্য নামধৰি ।
সত্তৱ হৈবোহো মই ধৰ্ম্ম বন্ধা কৰি ॥
প্ৰয়াগ পুষ্কৰ বাবানসি আদিস্থান ।
সেই ধৰ্ম্ম নিবত হৈবেক সাধুজন ॥
পাছে ধৰ্ম্ম প্ৰবৰ্ত্তয়া মই ভগবতী ।
তাৰহন্তে নিজস্থানে আসিবাহো ঐতি ॥
তাকদেখি পুনৰ্জাৰ বোদ্ধ অধমিস্তা ।
ধৰ্ম্মক নাসিবে লাগি হৈবেক প্ৰবিস্তা ॥

ধৰ্ম্মলোপ কৰে জানি জগত আধাৰ ।
পাৰ্শ্বদ সহিতে গৈয়া হৈব অৱতাৰ ॥
বৌদ্ধধৰ্ম্ম বিনাসিয়া ধৰ্ম্মক পালিব ।
সিকাৰণে হৰি চাৰি অংশে গৈয়া হৈব ॥
শ্ৰীশঙ্কৰ শ্ৰীচৈতন্য শ্ৰীহৰিবাস ।
শ্ৰীৰমানন্দ নামে হৈবেক প্ৰকাশ ॥
তাৰাৰ বলিত হৈব ধৰ্ম্ম প্ৰবৰ্ত্তক ।
দক্ষিণ পশ্চিম পূৰ্ব আৰু উত্তৰক ॥
ইহাৰ উপদেশে কলিৰ প্ৰজাব ।
তৰণ উপায় হৈব জানা দেবীসাৰ ॥
পাৰ্শ্বতী বদতি নিলকণ্ঠ মহাদেউ ।
কহিয়ো আমাক তযুপদে কৰো সেউ ॥
কামৰূপ স্থান মোৰ ক্ষেত্ৰ সুখাবহ ।
কামাখ্যা ৰূপিনী মই কৰোহো নিৰ্কাহ ॥
যিটোস্থানে তবলিঙ্গ আছে বিশ্বনাথ ।
মাধৱ নামত হৰাগ্ৰিৱ জগন্নাথ ॥
তথাত আচৰ্য্য তাৰলোক নিবন্তৰ ।
তাৰ ধৰ্ম্মাচাৰ্য্য কোন হৈব মহেশ্বৰ ॥
মহাদেৱ বদতি গুনিয়োক দেৱীভূমি ।
কামৰূপ খ্যাত যিটো মহাপুণ্য ভূমী ॥
ব্ৰহ্মা বিষ্ণু আদি পাৰিষদ গণ সমে ।
যতদেৱ আছে তাত জন্মিব মনোৰমে ॥
অৱতাৰ হৈব জানা ঈশ্বৰ মুবাৰি ।
ভক্তি পণ্ড প্ৰকাশিব লোক হিত কাৰি ॥
পাৰ্শ্বতী বদতি শিৱ জগতৰ গুৰু ।
কোন স্থানে কিবা নামে হৰি কল্পতক ॥
প্ৰকাশ হৈবেক যেন প্ৰভু ৰূপাময় ।
তাক কহিয়োক যাৰ জানা পৰিচয় ॥
শিৱনিগদতি শুনা পাৰ্শ্বতী গোসানী ।
শ্বেনমতে অৱতাৰ হৈব চক্ৰপাণি ॥
হৈবেক কুসুম নাম কায়স্থ প্ৰধান ।
বটদ্ৰৱা নামেগ্ৰাম মহা যশ বান ॥
তান ভাৰ্য্যা হৈব সত্য সজ্জিকা নামত ।
অপুত্ৰক হৈয়া বহু বয়স যাইবন্ত ॥
মনত ভাৰিয়া পাইব কুসুম প্ৰধান ।
শিৱ অৰ্চা কৰি ময় হৈবো পুত্ৰবান ॥
তাত পাছে আমাক অক্ৰিৱ দুইজন ।
শয়ন কৰিয়া বৈব আনন্দিত মন ॥

মুণ্ডামালি জতাধাৰী পঞ্চ বস্ত্ৰ চাই ।
 স্বপ্নে সত্য সন্ধ্যাক দৰ্শন দিবো মই ॥
 সাক্ষাতে কহিবো স্থান দিয়োক সুন্দৰী ।
 মোৰ ঘোৰ কপদেখি তেহো জাহ্নব দৰি ॥
 ভয় পাইয়া দেবী পাছে নেত্ৰক যুদিব ।
 শুনা দেবী তাত পৰে যেন কথা হৈব ॥
 পাছে ভকতৰ ভয় নাসন মুৰাৰি ।
 চতুৰ্ভুজ শংখ চক্ৰ গদা পদ্ম ধাৰি ॥
 সেহিকপে মোহোৰ কক্কত আৰোহিয়া ।
 দেবী সত্য সন্ধ্যাক দৰ্শন দিব গৈয়া ॥
 পাচে দেৱী লাহে লাহে নয়ন মেলিব ।
 শান্ত মূৰ্ত্তি চতুৰ্ভুজ হৰিক দেখিব ॥
 ভাক্কেদেখি পৰম আনন্দ হৈয়া বৈব ।
 দেখি বিষ্ণু মোক পাছে বচন বুলিব ॥
 বিষ্ণু নিগদতি শুনা দেৱ মহেশ্বৰ ।
 ভয়নামে আন গৰ্ভে হৈবো অৱতাৰ ॥
 ক্ষেদ নকৰিবা তুমি দেবী পশুপতি ।
 ভোমৰ বাক্তিত মই কৰিবো সম্প্ৰতি ॥
 বিষ্ণুৰ সিমত বাণী আনন্দে শুনিয়া ।
 কক্ক হৈতে নিয়া সত্য সন্ধ্যা মাথে দিয়া ॥
 তাতে স্থাপি প্ৰদক্ষিণে নমি মাধৱক ।
 চলিয়া আসিবো দেৱী আপোন স্থানক ॥
 দেখি সত্যপদ্ম্য সকম্পিত হৰ্ষ মনে ।
 নিদ্ৰাত্যোজি স্বামীক কহিব সাৱধানে ॥
 শুনিয়া কুসুম ভূঞা প্ৰসংসিয়া আতি ।
 আপোন গৃহতে থাকিবন্ত হৰিচিহ্নি ॥
 পাছে সত্য সন্ধ্যাদেৱী গৰ্ভৱতী হৈব ।
 দশমাসা দশদিনে পুত্ৰ প্ৰসবিব ॥
 শ্ৰীশঙ্কৰ গঙ্গাধৰ নাম হৈব আগে ।
 ক্ৰমে বিহাৰিব নিজ বালকৰ আগে ॥
 শাস্ত্ৰ সকলক পঢ়িবাৰ অৰ্থে তান ।
 সুনিশ্চিত মতি অতি হৈব বিদ্যমান ॥
 পাৰ্শ্বতী বদতি মহেশ্বৰ বিদ্যমান ।
 কোনস্থানে কাৰ মুখে কত বৰ্ণমান ॥
 শঙ্কৰে পঢ়িব শাস্ত্ৰ তাক কহিয়োক ।
 পৰম আনন্দ মনে শুনু যেন তাক ॥
 শঙ্কৰে কহন্ত শুনা দেৱী ভগৱতী ।
 ব্ৰহ্মপুত্ৰতিবে গোপেশ্বৰ আছে যৈতি ॥

শিঙ্গৰি নামত নগ (পৰ্বত) পৰম প্ৰখ্যাত ।
 বিশ্বেশ্বৰী নদী তাত বহন্ত সাক্ষাত ॥
 অগৰা নামত ছন্দ আতি অনুপম ।
 পৰম সুখদ ক্ষেত্ৰ নাহি তাৰ সম ॥
 ধৰ্ম্মা শৃঙ্গ স্বৰি আসি তহিতে জন্মিব ।
 মহেন্দ্ৰ কন্দলি বিপ্ৰ তান নাম হৈব ॥
 পাঠশালা পাতি বহু বিপ্ৰ পুত্ৰ গণ ।
 তেহো পঢ়াইবেক কৰি অনেক মতন ॥
 সেহি পাঠ শাস্ত্ৰাক শঙ্কৰ দেৱ জাহ্নব ।
 বাম বাম মিত্ৰ সমে শাস্ত্ৰ অধ্যাপিব ॥
 পুন পুছিলন্ত দেবী পাৰ্শ্বতী গোসানী ।
 যিটো শঙ্কৰৰ মিত্ৰ দেৱ গুলপাপি ॥
 তাহাৰ কহিয়ো কথা শুনিবাক চাওঁ ।
 তয়মুখে শুনিবৰ আনন্দক পাওঁ ॥
 বদতি শঙ্কৰ সূনা দেবী বৰাননী ।
 সেহি কথা কহো মই শুনিয়ো গোসানী ॥
 হৰিৰ নাভিত হন্তে যিটো উতপন্ন ।
 জগত শ্ৰজিলা দেৱ চতুৰ আনন ॥
 বাম বাম বিপ্ৰকপে শঙ্কৰ মিত্ৰ হৈব ।
 ব্ৰহ্মা বিষ্ণু দুয়োজনে ভক্তি প্ৰচাৰিব ॥
 শঙ্কৰক পঢ়িবাৰ দেখি ছাত্ৰগণে ।
 ঈশ্বৰাংস নজানিয়া শূদ্ৰমাণি মনে ॥
 অসুয়া কৰন্তে যেন হৈবন্ত বৃত্তান্ত ।
 তাক শুনিয়োক দেৱী হয় মন শান্ত ॥
 সপোনত দেখিব মহেন্দ্ৰ দ্বিজবৰ ॥
 বাম বাম সমে শ্ৰীশঙ্কৰ ঈশ্বৰ ॥
 ব্ৰহ্মা বিষ্ণু দুইকো জানি কৰিয়া সাদৰ ।
 দশবৰ্ষ পঢ়াইবেক শাস্ত্ৰ বহন্তৰ ॥
 শুকক দখিনা দিয়া গৃহক চলিব ।
 তথাতে প্ৰথমে যোগ অভ্যাস কৰিব ।
 পাচে কতিপয় বৰ্ষ তীৰ্থ যাত্ৰা কৰি ॥
 গঙ্গা জগন্নাথ আদি সেৱিব সাদৰি ॥
 পাছে বাম বাম সমে গৃহক আসিয়া ।
 ভাগৱত ধৰ্ম্ম প্ৰকাশিব আলোচিয়া ॥
 ব্যাস সূত মহা ভাগৱত শুকমুণি ।
 জগদীশ নামে দ্বিজ হৈবেক আপুনি ॥
 তেহো জগন্নাথৰ আদেশ মনে মানি ।
 ভাগৱত শাস্ত্ৰ পাৰ্শ্ববাত্ত তত্ত্ব আনি ॥

বাম বাম সন্মে শঙ্কৰক শুনাইবেক ।
 বিষ্ণুৰ সহস্ৰনাম আৰুৰ গীতাক ॥
 তাক শুনি শঙ্কৰে মনত বাবুয়াৰ ।
 বিচাৰিয়া স্থিৰ পাছে কৰিবন্ত সাৰ ॥
 কেশৱেসে দেৱ ধৰ্ম নামেসে নিশ্চয় ।
 ভক্তেসে পৰম গুৰু ভক্ত হন্তে ভক্তি হয় ॥
 আত পৰে ধৰ্ম নাহি কলিৰ লোকৰ ।
 তাকেস্থিৰ কৰিলন্ত শঙ্কৰ দেৱবৰ ॥
 তাকচিহ্নি কেশৱৰ ভক্তি প্ৰচাৰিব ।
 কলি পাপ সাগৰত লোক উদ্ধাৰিব ॥
 ধৰ্ম প্ৰচাৰিবে প্ৰতি শ্ৰীশঙ্কৰ দেউ ॥
 কামৰূপ গৈয়া ঈশ্বৰক কৰি সেউ ।
 পাটবাউসী নামে সত্ৰক স্থাপিব ॥
 কলিয়ুগে হৰিনাম ধৰ্ম প্ৰচাৰিব ॥
 * মোহোৰ বংশত উতপন্ন ৰাজা বৰ ।
 নৰ নাৰায়ণ নামে গুণে শ্ৰেষ্ঠতৰ ॥
 তেহো শঙ্কৰক তাত অভিষেক কৰি ।
 স্থাপিবেক জানা তুমি পৰমা সুন্দৰী ॥
 পৰম ধৰ্মৰ মহা বিজ ভক্তি পত্ৰ ।
 তথাত ৰচিব ভক্তি প্ৰবৰ্তক গ্ৰন্থ ॥
 যন্মায় অধিক তথা অঠাৰে বৎসৰ ।
 মহা ভাগৱত ধৰ্ম কৰিব প্ৰচাৰ ॥
 শ্ৰৱণ কীৰ্তন শুদ্ধ ভক্তি জ্ঞান দিয়া ।
 লোক উদ্ধাৰিবে সাধুগণ সঙ্গে লৈয়া ॥
 পাৰ্শ্বতী বসতি পুনৰ্জাৰ মহেশক ।
 শুনিবাক ইচ্ছা মাধৱ দেৱৰ কথাক ॥
 কহন্ত ঈশ্বৰ শিৱ দেৱীৰ আগত ।
 ৰোহিণী তনয় হেন মাধৱ নামত ।
 প্ৰথমতে প্ৰৱৰ্তিৰ পথে বত হৈব ।
 শঙ্কৰক পায়ৱ সেহি পথক এৰিব ॥
 শঙ্কৰক গুৰুলভি তান আজ্ঞা মানি ।
 দেৱীপূজা এৰি হৰি পূজিব তৈসানি ॥
 সেই দেৱমাধৱৰ ধৰ্মক আশ্ৰয়ি ।
 তৰিবে কলিৰ লোক জানিবা নিশ্চয়ি ॥
 মাধৱত হন্তে হৈব আচাৰ্য্য যতেক ।
 তাক কহো শুনা দেৱী নামক প্ৰত্যেক ॥

বংশি গোপাল যদুমণি আৰুৰ শ্ৰীহৰি ।
 এহি তিনিজন দ্বিজ বেদজ্ঞ সুন্দৰী ।
 মাধৱৰ ভাগিন বাম চৰণ মহন্ত ॥
 গোপাল মথুৰাদাস গোবিন্দ নাম সন্ত ॥
 বিষ্ণু লক্ষীকান্ত পদ্মপাণি মহোদয় ।
 গোপাল কেশৱ হৈব আচাৰ্য্য তনয় ॥
 কৃষ্ণ মিশ্ৰ যিটো বিপ্ৰ দামোদৰ সন্ত ।
 তেহো দ্বিজ দামোদৰ নামত হৈবন্ত ॥
 তাৰাহন্তে হৈব আচাৰ্য্য বাৰ জনা ।
 কবিশ্ৰ আদি বিষ্ণু ভক্ত বৰাননা ॥
 বাসুদেৱ অংশে হৈব শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 মাধৱত ধৰ্ম স্থাপি হৈয়া অৱসৰ ॥
 বেহাৰত কিছুকাল থাকিয়া তহিত ।
 নিজস্থান বৈকুণ্ঠক চলিয়া যাইবন্ত ॥
 মাধৱদেৱে সেহিধৰ্ম কতোশিষ্য মানে ।
 প্ৰচাৰিয়া সমপিব নিজ ভৃত্য মানে ॥

(ইতি ৰুদ্ৰযামাল সংহিতায়াং আচাৰ্য্য
 সংহতিনাম ষষ্টিতম পত্ৰং ।)

পুনৰ ধৰ্ম নাৰায়ণ সম্বাদত :—

যমে শ্ৰীকৃষ্ণক প্ৰশ্ন কৰে :

শুনি যমৰাজাৰ সংশয় গুৰুতৰ ।
 শিৰে কৃতাজলি কৰি কৰয় কাতৰ ॥
 হে প্ৰাণবন্ধু কৃষ্ণ অগতিৰ গতি ।
 পশিলো শৰণে ৰাখা আমাক সম্প্ৰতি ॥
 দুৰ্লভ ভকতি তযু চৰিত্ৰ অমৃত ।
 ধন্য কলিয়ুগ ধন্য ভাৰত বৰিষ ॥
 ধন্য ধন্য নবতনু লভিলন্ত কিষ ।
 ধন্য ধন্য বামনাম অমৃত সাগৰ ॥
 চাৰিৰ সংযোগে তনু পায়ৱ মানবৰ ।
 কৰিয়া ভকতি কিবা হেতু নতৰয় ।
 কোন সন্ধা মিছা তাৰ নাহিকে নিশ্চয় ।
 কাক বোলে গুৰু পিতৃ বোলে কাক ।
 কোন সব ধাতাজ্ঞান কহিয়ো আমাক ॥
 যুগধৰ্ম কোন তাক কহিয়ো প্ৰকাশি ।
 কোন পথ বিপথ কতেক জীৱ ৰাশি ॥

কাক বোলে আগমি ভক্তিৰ কোন থান ।
 কহিয়া কৰিয়ো পাতকিক পৰিত্ৰাণ ॥
 বসময়ী ভক্তি স্বৰূপ কোন ৰূপ ।
 কোন সত্য অসত্য কহিয়ো স্বৰূপ ॥
 ধন্য ধন্য যমবাই সাৰ্থক পুছিলা ।
 আপুনি তৰিলা তুমি আনকো তৰিলা ॥
 বহস্যতো বহস্য বেদত গুহ্যতৰ ।
 সাৱসেয কথা সব কৰিবো প্ৰচাৰ ॥
 গুপ্তকুলে যৈসানি জন্মিবো মঞ্জি গৈয়া ।
 ভাৰতত মহাপুৰুষৰ নাম লৈয়া ॥
 কলিযুগ ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবো ।
 থাৱে থাৱে হৰিগুণ কীৰ্ত্তন থাপিবো ।
 শৰণ ভজন ভক্তি কৰিবো বেকত ।
 অহোপ্ৰাণে ধৰিব চতুৰ প্ৰাণী যত ।

0 0 0

কৃষ্ণনিগদতি গুনা বহস্য কাহিনি ।
 ভাৰতে মনুষ্য জন্ম ধৰিবো যৈসানি ।
 পশ্চিমে চৈতন্য উত্তৰে হৰিবাস ।
 দক্ষিণ দিশত ৰমানন্দৰ প্ৰকাশ ।
 ধৰিয়া শঙ্কৰ নাম পূৰ্বত বহিবো ।
 মাধৱত ধৰ্মস্থাপি বৈকুণ্ঠে চলিবো ।
 নৱসিদ্ধ, চাৰিসিদ্ধ পাৰিষদ গণ ।
 বাহুয় গোপাল মোৰ ভক্ত বাৰজন ॥
 সবহি মোহোৰ লগে আশিব নৃপতি ।
 মইবিনে আন দেৱ তাত নেদে মতি ॥
 গঙ্গাধৰ আদি মোৰ দশ গুটিনাম ।
 হৃদয়ে কৃষ্ণক ধৰি জপে অবিশ্ৰাম ॥
 শৰণ ভজন ভক্তি কৰিয়া যতনে ।
 চাৰিত শৰণ চাৰিনাম একমনে ॥
 কৰিয়া কীৰ্ত্তন ভক্তি কৰি সৰ্বদায় ।
 মোহোৰ পাছত সৰ পাতি থাই থাই ॥
 মোৰ আত্মা পালি প্ৰচাৰি ধৰ্মক ।
 দৃঢ়তৰ কৰি ধৰি শিখাইবে লোকক ॥
 (ইত্যাদি ভবিষ্যপুৰাণ ধৰ্মনাৰায়ণ সংবাদ)

মধ্য স্বৰ্গখণ্ড অনন্ত কন্দলী বচিত :—

শিৱনাৰদৰ সন্মাদ এহিয়ানে ।
 শঙ্কৰৰ কৃপাত জানিলো এহিভানে ॥
 শঙ্কৰক গুপ্ত বুলি কোনে নমায় ।
 কদাচিতো নুগ্ৰহয় সংসাৰৰ ভয় ॥
 নৃসিংহ বৰাহ আদি পণ্ড অৱতাৰ ।
 তাক কেনে পণ্ডিতে ভজয় কহাসাৰ ॥
 কৃষ্ণৰূপে বশ্যকুলে জাতয়ে ভৈলন্ত ।
 অসূয়া নকৰি কেনে পণ্ডিতে পূজন্ত ॥
 শঙ্কৰক নমানয় শাস্ত্ৰক নচাই ।
 সূত সংহিতাত আবে দেখিলোক চাই ॥
 অগস্তি সংহিতা হৰপৌৰীৰ তন্ত্ৰত ।
 বশিষ্ঠ সংহিতা আৰু কাদ্য যামলত ॥
 নাৰদি পুৰাণ আৰু যোগিনী তন্ত্ৰত
 দেখিলোক আৰু ইতিহাস পুৰাণত ।
 শঙ্কৰক কৃষ্ণ বুলি ইসবে কহয় ।
 কুতৰ্ক মোহত থাকি পণ্ডিতে নিন্দয় ।
 সাক্ষৰ্ভৌম পতি প্ৰাগজ্যোতি মধ্য সাৰ ॥
 অযুত শিষ্যক পঢ়াইলন্ত দ্বিজবৰ ।
 একবাৰ তাকপাছে দৰশন পাইলো ।
 পঞ্চম বৎসৰ তৈতে বাদক কৰিলো ॥
 বাদেভগ্নহৈয়া মই পড়িবাক গৈলো ।
 তাহান মুখত শাস্ত্ৰ অনেক পড়িলো ॥
 শঙ্কৰ ঈশ্বৰ বুলি তথাতে জানিলো ।
 শঙ্কৰৰ চৰণত শৰণ পশিলো ॥
 স্বৰ্গখণ্ড বহস্যক তথাতে পড়িলো ।
 ইটো কথা সংক্ষেপতে সামৰিয়া থৈলো ॥
 ভনে দ্বিজ দীননাথ অনাথৰ স্বামী ।
 জন্মে জন্মে গুৰু পদন্যাসৰো আমি ॥
 আবে ধৰ্ম্মেশ্বৰে পুনু সংগ্ৰহিত কৈল ।
 গুৰুৰ চৰিত্ৰ চয় নিয়োজিয়া থৈল ॥
 শঙ্কৰ মাধৱ হৰি বোলা অবিশ্ৰাম ।
 সুখে দুখে মুখে নচাবোক ৰাম নাম ॥

॥ শ্রীকৃষ্ণ শঙ্কৰ মাধৱবন্দ্যে জগৎগুকম্ ॥

শ্রীগুৰুৰে নমঃ

॥ পদ ॥

নমো জগদাখ জগত্তৰ আদি মূল ।
 মাৰ মণ ৰাশি হাদিয়াছাহা বিপুল ।
 মাৰ জগ নাম কৰি প্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ।
 ভৱ তৰিবাৰ নাৰ আছে বিতোপন ॥ ১ ॥
 হেন জগত্তৰ গুৰু অনন্ত মুৰাৰি ।
 তান পদ পঙ্কজৰ বেণু শিবে ধৰি ॥
 হেনয় গুৰুৰ পাদ পদ্য প্ৰসাদত ।
 পদ্যহন্দে আবৃত্তি লিখিলো সাম্প্ৰত ॥ ২ ॥
 কল্প যামলৰ মহা সংহিতাৰ কথা ।
 মহাদেৱ পাৰ্শ্বতীৰ প্ৰয়োত্তৰ যথা ॥
 যতিষ্ঠম পটলৰ যেন উপাখ্যান ।
 প্ৰথমতে বিৰচণ ভৈল কিছুমান ॥ ৩ ॥
 পাছে গুৰু সেৱকৰ চৰণ সেৱিয়া
 শ্রীশঙ্কৰ মাধৱৰ কথাক আনিয়া ॥
 ৰাম চৰণ ঠাকুৰ আৰ তান সূত ।
 দৈত্যাৰি ঠাকুৰ নাম যাহাব প্ৰকাত ॥ ৪ ॥
 তাহাৰাব বিৰচিত বংশাৱলী সাৰ ।
 লোকক কৃপায়ে দুয়ো কৰিলা প্ৰচাৰ ॥
 দীজ ৰমানন্দ তেহো ভকত্তৰ প্ৰেৰ্ত্ত ।
 তাহান ৰচিত পদ চৰিত্ৰ বিশিষ্ট ॥ ৫ ॥
 সেহি গ্ৰন্থ তৃতয়ৰ পয়াৰৰ কথা ।
 মতি অনুসাৰে উদ্ধাৰিয়া আনি এথা ॥
 যি কিছু নাহিকে প্ৰষ্ঠ সেহি গ্ৰন্থনত ।
 যিবা শুনি আছে মহা সন্তৰ মুগ্ধত ॥ ৬ ॥
 প্ৰসঙ্গত স্থানে স্থানে তাকো যোগ কৰি ।
 দিলেহে জানিব চৰিত্ৰৰ আগ গুৰি ।
 সিকাৰণে মিল্ল কৰিবৰ আশা কৰো ।
 দোষ ক্ৰমা হেতু সন্ত চৰণত ধৰো ॥ ৭ ॥
 মই অজানীৰ মন বুদ্ধিহীন জানি ।
 ক্ৰমাক প্ৰাৰ্থোছো শিষ্ট চৰণে ঐশানি ॥
 হে জগত্তৰ গুৰু জগত কাৰণ ।
 গুৰুবাণী কল্পতক তোমাৰ চৰণ ॥ ৮ ॥
 শৰণে পশিয়া মই কৰোছো কাতৰ ।

শঙ্কৰ মাধৱ চৰি কৰিছো উদ্ধাৰ ॥
 জয় জয় দৈৱকী নন্দন দামোদৰ ।
 বগ্না মহেশ্বৰ মাৰ চৰণ কিঙ্কৰ ॥ ৯ ॥
 পৰম পতিতো তৰে যাক স্মৰনে ।
 আৰম্ভৰ সিদ্ধি তৌক কৃষ্ণক প্ৰৰণে ॥
 নমো নমো নাৰায়ণ জগত কাৰণ ।
 ভকত অনন্তদাতা সত্য সনাতন ॥
 শঙ্কৰৰ মাধৱৰ চৰিত্ৰ বৰ্ণন ।
 কৰো তম্ প্ৰসাদত নমি নাৰায়ণ ॥
 মিনতি বচন বোলো শুনা সাধুজন ।
 সন্ত সাধুজনে মোক বুলিলা বচন ॥
 দুয়ো মহাপুৰুষৰ কথা বত ।
 পদবন্ধে একস্থান কৰিছো সমস্ত ॥
 তাসম্মুখ বাক্য পালি কৰো একস্থান ।
 ক্ৰমিবা দোষৰ বড়া টুটা বতমান ॥
 কহে দিননাথ শিষ্টমতি আতিশয় ।
 জানি ইটো দোষ নৰশিৰো সাধুচয় ॥
 কলিত লোকৰ অল্পবুদ্ধি তান ভৈল ।
 তপ জপ পূজাদিৰো শক্তি কমি গৈল ॥
 নানা কৰ্ম বিকৰ্ম কৰিলা লোক বত ।
 ব্ৰহ্ম নৰকত আতি কৰি আত্মজাত ॥
 তল গৈলা লোক কলি পাপ সাগৰত ।
 কৃপাময় কৃষ্ণ দেখি শুনিয়া মনত ॥
 সকলো দেৱতা সমে আলোচনা কৰি ।
 অৱতাৰ ভৈলা কৃষ্ণ গুৰুকপ ধৰি ॥
 ঈশবে কহিলা অনন্ত ব্ৰহ্ম আগৈ ।
 দৃষ্টান্ত গোটেই আছে কহিবাক লাগৈ ॥
 অৰণ্যৰ মাজে বড়া বড়ী আহিলেক ।
 গোটেই সন্তান জন্মি মাতৃ মাতিলেক ॥ ১০ ॥
 পিতাক বোলন্ত বড়া বড়ী জননীক ।
 পিতা মাতা নহু তনে বোলন্ত কাহাক ॥
 দেখি বড়া গৃহিনীক বুলিলা বচন ।
 দেখা সমকক শিষ্ট নুতনে কখন ॥ ১১ ॥
 তুমি আমি যেনে বোলো শিষ্ট তাকে বোলে ।

এতেকে শিখাৰ লাগে শিঙগোট ডালে ॥
 ভূমিপিতা বোলা মাতা বোলোহো তোমাক ।
 যিমতে জানয় পুত্ৰে সিমত ভামাক ॥ ১৭ ॥
 হেন আলোচিয়া তাৰা তাহাকে কৰিলা ।
 শুনিয়া বালকে সেহিমতে আচৰিলা ॥
 এতেকে যিমতে তুমি আমি আচৰিবো ।
 শুক শিষ্য ডাৱধৰি শিষ্যক দেখাইবো ।
 হেন আলোচন কৰি দুয়ো ব্ৰহ্ম আশি ।
 কৃষ্ণ গুণ নাম ৰূপ ধৰ্ম্মক প্ৰকাশি ॥
 জীৱৰ তৰণ মোক্ষ উপায় কৰিলা ।
 ভৱসিদ্ধি তৰিবাৰ মহানাৰ ভৈলা ॥ ১৯ ॥
 শঙ্কৰ স্বৰূপে শুক ৰূপক ধৰিলা ।
 শিষ্যভাৱ দেখাইতে মাধৱ ৰূপ ভৈলা ॥
 শুকশিষ্য ভাৱ দেখিয়া লোক চয় ।
 আক আচৰিলে লোক তৰিবে নিচয় ॥
 হেন থিৰ কৰি হৰি জগত ঈশ্বৰ ।
 নৰৰূপ ধৰি আশি ভৈলা অৱতাৰ ॥
 প্ৰথমতে শঙ্কৰ দেৱৰ কহো যথা ।
 মাধৱ দেৱৰ পাছে কহিবোহো কথা ॥
 শঙ্কৰৰ উপৰি অৰ্থাৰ পুৰুষৰ ।
 সন্তৰ আদেশ লাগে লিখিবে আমাৰ ॥
 * কো হংস সো হংস ব্ৰহ্ম হংস নাম ।
 দাসোহংস মহাহংস ব্ৰহ্মগিৰী সম ॥
 প্ৰেমগিৰী চন্দ্ৰগিৰী স্বৰ্ণগিৰী হৰি ।
 গন্ধৰ্বগিৰী তাহান পুত্ৰ অগ্নিগিৰী ॥
 তাহান পতনী মহাগুণে অনুপমা ।
 নভৈলেক পুত্ৰ কন্যা ভৈলা শ্ৰেষ্ঠতমা ॥ ২৩ ॥
 কৃষ্ণকান্তি কন্যা ৰূপে গুণে গুণৱতী ।
 তান ৰূপ গুণ কৈতো নাহি গুণৱতী ॥

যোগাৰ নতুপাতে গৃহতে আহিয়া ।
 তাহাৰ অৰ্চনে শঙ্কৰে অতি তুষ্ট ভৈলা ॥ ২৪ ॥
 দিনেক আহিলা দেৱী মন্দিৰ সাজিতে ।
 শিৱে আলিঙ্গিয়া পুত্ৰে বৰদিয়া যাতে ॥
 গৰ্ভাৱতী ভৈল আই লোকে দেখি তথা ।
 ৰজাৰ আগত জান দিলেক সৰ্বগা ॥
 ৰাজা শুমিলন্ত আই সকল কচিলা ।
 জগত পৰিচা কৰিবাক আদেশিলা ॥
 শৰীৰৰ অলঙ্কাৰ জগত পেলাবে ।
 নুবুৰায় যদি তেবে ৰাক্য সত্য হইবে ॥ ২৬ ॥
 পাছে চেবতিয়া গণে নদীত পেলাইলা ।
 টোপোলা সহিতে দ্ৰব্য ওপৰি উঠিলা ॥
 তথাপিতো দুটলোকে ৰাজ্যত কহিলা ।
 কুমত্ৰ বলত কিছা ওপৰিয়া বৈলা ॥ ২৭ ॥
 ৰাজ্যবোলে এইক অলঙ্কাৰ সমে নিয়ো ।
 নদীৰ গহন জলে পেলায়া অশিয়ো ॥
 শুনিয়া নিলন্ত আইক নৌকাত তুলিয়া ।
 অগাধ গঙ্গাৰ জলে পেলাইল ডুবাইয়া ॥ ২৮ ॥
 শৰীৰে নিভিজে জলে বসিয়া বৈলন্ত ।
 দেখি কোটোৱালে গৈয়া ৰাজ্যত কৈলন্ত ॥
 আপুনি আশিয়া দেখি আচৰিত ভৈলা ।
 আইক সমাৰোহে আনি গৃহত ৰাখিলা ॥ ২৯ ॥
 প্ৰভাৱ দেখিয়া ৰাজা ধন্য ধন্য দিলা ।
 পুত্ৰ প্ৰসৱিতে লাগি চাহিয়া ৰহিলা ॥
 কালক্ৰমে আয় পুত্ৰ গুটি প্ৰসবাইলা ।
 শুনিৰাজা সিটোগ্ৰামে অধিকাৰি কৈলা ॥ ৩০ ॥
 শিৱৰ কৃপাত ভৈলা সেহিতো কাৰণে ।
 লভিবৰ নাম দিলা বিজ মহাজনে ॥
 এতেকতে অগ্নিগিৰী সূতা মহাসতী ।

* কথাগুৰু চৰিত্ৰৰ ৩ পৃঃ উপৰী বংশৰ কথাত আছে - এদিন নাৰদদেৱ বৈকুণ্ঠলৈ গৈছিল, কৃষ্ণৰ আদেশে নাৰদে এটি গীত গালে, নাৰদৰ গীতৰ পিছত সৰস্বতীক এটা গীত গাবলৈ কলে, সৰস্বতীৰ গীতত কৃষ্ণৰ শৰীৰ দ্ৰৱ হৈ প্ৰেমৰস বাহিৰ হ'ল তাৰপৰা সুৰধনী গঙ্গাৰ উৎপত্তি হয় (পৰ্ণসংহিতাত এই কথা আছে) তাৰপৰা এটি শিশু উদ্ভৱ হ'ল, সেই শিশুৰ নাম হলে প্ৰেম পূৰ্ণানন্দ, তাৰপৰা শিৱই আনি কাশিত থলেহি । পছত থৈ যোৱাত সুপত্নগিৰি নাম থলে, তেওঁৰ পৰা ব্ৰহ্মগিৰি জন্ম হয় । ব্ৰহ্মগিৰিৰ পুত্ৰ চন্দ্ৰগিৰি, তত পুত্ৰ কৃষ্ণগিৰি, পুত্ৰ অগ্নি, তত পুত্ৰ সুৰ্ণগিৰি, তত পুত্ৰ গন্ধৰ্বগিৰি পুত্ৰ হেমগিৰি, পুত্ৰ হৰিবৰগিৰি, পুত্ৰ কৃষ্ণকান্তি, পুত্ৰ লগ্ভাবৰ, পুত্ৰ চণ্ডীবৰ পুত্ৰ ৰাজধৰ, পুত্ৰ সূৰ্য্য বৰ পুত্ৰ কুসুম্বৰ, পুত্ৰ শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰবৰ ॥

সংগ্ৰাহক—ধৰ্ম্মেশ্বৰ

তাহান তনয় চণ্ডিবৰ মহামতি ॥ ৩১ ॥
 পুত্ৰকামে চণ্ডি মহা দেবীক আৰাধি ।
 চণ্ডিবৰ নামে সূত পাইলা উক্তিসাধি ॥
 দেবীৰ প্ৰসাদে ভৈল কাৰণে তথা ।
 দেবীদাস নামভৈলা লোকত প্ৰসিদ্ধ ॥ ৩২ ॥
 কাণ্যকুঞ্জ দেশত আছিল শুদ্ধভাৱে ।
 ৰাজঘৰ হস্তে মহা সম্প্ৰদায়ক পাৱে ॥
 গৌৰেশ্বৰ নামেৰাজা পৰম পণ্ডিত ।
 ৰূপ গুণ প্ৰভাৱত আতি অশ্বত্থিত ॥ ৩৩ ॥
 তান ভাঙ কামৰূপ দেশৰ নৃপতি ।
 নাচিল বিশিষ্ট দ্বিজ কায়স্থ তহিতি ॥
 কমতা নগৰে ৰাজা থাকি কিছুদিন ।
 গৌৰেশ্বৰ নৃপতিক লিখিলা লিখন ॥ ৩৪ ॥
 উত্তম ব্ৰাহ্মণ কিছু কায়স্থ প্ৰধান ।
 আমাৰ ৰাজ্যক লাগি কৰিয়ো যোগান ॥
 তাক শুনি গৌৰেশ্বৰ নৃপতি প্ৰধান ।
 সাতঘৰ দ্বিজ সাত কায়স্থ গুণিন ॥ ৩৫ ॥
 চণ্ডিবৰ লয়ন বয়ন লৱবৰ ।
 মথুৰা গোপাল বহৰ পুত্ৰ সাতঘৰ ॥
 শ্ৰীপতি শ্ৰীহৰিপতি শ্ৰীহৰি পণ্ডিত ।
 শ্ৰীৰাম চিদানন্দ সদা হৰি এহি সাত ॥ ৩৬ ॥
 কাণ্যকুঞ্জ দেশৰ আনিয়া পখাইলন্ত ।
 পাইয়া কাণ্ডেশ্বৰ মহা আনন্দ ভৈলন্ত ॥
 পাছে চণ্ডিবৰক থাপিয়া ৰাজ্যবৰ ।
 দাস দাসী ভূমীৰত্ন দিলন্ত বিস্তৰ ॥ ৩৭ ॥
 তথাপি নভৈল তান সি স্থানে সন্তোষ ।
 নিজস্থানে জাইবো হেন কৰিল আশ্ৰয় ॥
 পিতৃৰ গুণিলা দেশে পীড়া অতিশয় ।
 কেমনে চলিয়া যাইবো মনত ভাবয় ॥ ৩৮ ॥
 নিদিয়া বিদায় ৰাজা তাহাকো জানিলা ।
 যাইবাক লাগিয়া নানা উপায় চিন্তিলা ॥
 ৰাজ্যত নকই গৈলা পলায়ন কৰি ।
 পুনু কোনজক গৈলা ছদ্ম বেশ ধৰি ॥ ৩৯ ॥
 গৃহত থাকন্তে সুখে সিটো কতোদিন ।
 নাপায়া ৰাজ্যে বিহাৰিলা সেহি স্থান ॥
 তহিতে থাকন্তে কাণ্ডেশ্বৰে পুত্ৰ পাই ।
 কয়দ কৰিয়া ৰাজ্য দিলন্ত পঠাই ॥ ৪০ ॥
 সেহি অপৰাধে কাণ্ডেশ্বৰ নবপতি ।

কাৰাগাৰে ৰাখিলন্ত সুখদে তহিতি ॥
 কিছুদিনে ভাগ্যবশে দৈব উপগত ।
 হংসগিলা নামে মহা পণ্ডিত আগত ॥ ৪১ ॥
 বাদকৰি বহুস্থানে জিনি আনিছিল ।
 ক্ৰমাগতে কাণ্ডেশ্বৰ স্থানত পশিল ॥
 বাদকৰি পণ্ডিতক সকলো জিনিলা ।
 তাক জিনিবাক কোনোজনে নপাৰিল ॥ ৪২ ॥
 বাদ কৰিবাব আৰ পণ্ডিত চাহিলা ।
 পণ্ডিত নপায়া ৰাজ্য চিন্তিবাক লৈলা ॥
 ৰাজ্যৰ মনত পাছে সমৰণ ভৈলন্ত ।
 কাৰাগাৰে আছে দেবী দাস মহাসত্ত ॥ ৪৩ ॥
 ৰাজ্য সভা মধ্যে দেবী দাস মহাজন ।
 বাদিক পণ্ডিত সমে কৰিলা কথন ॥
 লাগি গৈল বাদ ঘোৰ দেবী দাস সমে ।
 দেবীদাসে জন্মকথা সুধিলা প্ৰথমে ॥ ৪৪ ॥
 পোতনী গ্ৰামত বুলি পণ্ডিতে কহিলা ।
 তয় জন্ম কোনস্থানে পণ্ডিতে পুচিলা ।
 গোগৰিয়া গ্ৰাম দেবীদাসে কহিলন্ত ।
 একে গো তাতে আৰু গৰিয়া অধম ।
 এহি বুলি হাসে তেহো ভাবিয়া বিষম ॥
 দেবীদাসে বোলে জৈত পৰয় পোতনি ।
 তাক শুদ্ধিকৰে নৰে গোৰ লাভ আনি ॥ ৪৫ ॥
 এহিবুলি দেবীদাসে হৰিসে হাসন্ত ।
 উত্তৰ নাপায়া লাজ পণ্ডিত ভৈলন্ত ॥
 আনো নানা শাস্ত্ৰালাপে দেবীদাস হস্তে ।
 লাজপায়া তথা হস্তে বলায়া গৈলন্তে ॥ ৪৬ ॥
 দেখি কাণ্ডেশ্বৰ ৰাজ্য সন্তোষিত হৈয়া ।
 দিলা অধিকাৰী তাক পাতি বৰ ভূঞা ॥
 বটপ্ৰয়া নামস্থানে নগৰ কৰিয়া ।
 মহাবশে বহিলন্ত ভোগক ভূজিয়া ॥ ৪৭ ॥
 কতোকাল থাকন্তে একভৈল পুত্ৰ ।
 ৰাজ্যৰ বৰত অতি সজিল সু পুত্ৰ ॥
 ৰাজ্য বৰে ভৈলা দেখি ৰাজধৰ নাম ।
 দানি মানি সুবিক্ৰান্ত সোডন পৰম ॥ ৪৮ ॥
 পুত্ৰৰ কামনা কৰি সূৰ্য্যক পূজিলা ।
 সূৰ্য্যৰ প্ৰসাদে পুত্ৰ সূৰ্য্যবৰ ভৈলা ॥
 আৰ দুই পুত্ৰ তান ভৈল মহাজন ।
 জয়ন্তা মাধৱ দলৈ গুণে বিতোপন ॥ ৪৯ ॥

মাধৱ দলৈৰ পুত্ৰ নাম বতিকান্ত ।
 জয়ন্ত দলৈৰ পুত্ৰ সদানন্দ সান্ত ॥
 সদানন্দ পুত্ৰ বামৰায় সুবিনয় ।
 শঙ্কৰ দেৱৰ প্ৰিয় গুণৰ আলয় ॥ ৫১ ॥
 তাহান ভক্তিক কৰি পৰম যতনে ।
 শ্ৰীশঙ্কৰ লগেথাকে অতি বস্মনে ॥
 বাম বাইৰ কথা যত কহিবো পাছত ।
 সূৰ্যবৰ পুত্ৰভৈলা কুসুম নামত ॥ ৫২ ॥
 সেই সূৰ্যবৰে পুত্ৰ কামনা কৰিয়া ।
 ঈশ্বৰ অৰ্চনা কৈলা নানা পুষ্পদিয়া ॥
 ঈশ্বৰ কৃপায়ে পুত্ৰ কুসুমৰ ভৈলা ।
 দেখি সূৰ্য্য বৰৰ আনন্দ মিলি গৈলা ॥ ৫৩ ॥
 সন্তজন বজন গজন দুট জন ।
 গৌৰবৰ্ণ শৰীৰ পৰম সুসোভন ॥
 তান যশ গুণ কিবা কহিবো সাক্ষাত ।
 শঙ্কৰ স্বৰূপে হৰি অৱতাৰ জাত ॥ ৫৪ ॥
 সমস্ত ঐশ্বৰ্য্যযুক্ত সুমধুৰ বাণী ।
 লক্ষীসম দেখি যেন তাহান পতনী ॥
 তথাপি মনত তান সুখ নাহিকয় ।
 সমস্ত সম্পদ যুক্ত নাহিকে তনয় ॥ ৫৫ ॥
 নানা কৰ্ম কৰন্তে পুত্ৰক আশা কৰি ।
 নপাইলন্ত পুত্ৰ তন্ত্ৰ মন্ত্ৰক আচৰি ॥
 পাছে জাতি মিত্ৰ সমে আলোচ কৰিল ।
 পুত্ৰ কামনায়ে মহেশক আৰাধিল ॥ ৫৬ ॥
 তান ভকতিত তুট ভৈলন্ত শঙ্কৰ ।
 স্বপ্নত আসিয়া পাছে দিলা পুত্ৰবৰ ॥
 স্বপ্নদেখি দুয়োজন আনন্দ মনত ।
 কহিলন্ত জাতি মিত্ৰে স্বপ্নকথা যত ॥ ৫৭ ॥

মনত হৰিস কৰি দুয়ো গৃহে বৈলা ।
 পাছে সত্যসন্ধ্যা সতী গৰ্ভৱতী ভৈলা ॥
 পূৰ্ণ দশমাস দশদিন য়েবে ভৈল ।
 নানা সুমঙ্গল আতি তাহাতে মিলিল ॥ ৫৮ ॥
 সিকালত শুনিলা দৈবীক স্তুতি বাণী ।
 মাৰে মাত্ৰ গুনন্ত নুশুনো অন্য প্ৰাণী ॥
 যোতিষময় প্ৰকাশন্ত সূতিকাৰ গৃহ ।
 সত্যসন্ধ্যা দেখি ভৈল আনন্দ বিগ্ৰহ ॥ ৫৯ ॥
 আকাশৰ হন্তে সুগন্ধিত পুত্ৰপচয় ।
 সূতি গৃহ পৰি পৰি স্তুতিক কৰয় ॥
 সুৰভি বহয় মৃদু মলয়ৰ বাব ।
 সন্তসৰ মন ভৈল প্ৰসন্ন স্বভাব ॥ ৬০ ॥
 সেই সময়ত হৰিদেৱ কৃপাময় ।
 সত্যসন্ধ্যা হন্তে ভৈলন্ত উদয় ॥
 আশ্বিন প্ৰবেশি পঞ্চদিন বহিগৈল ।
 সেইদিনা শঙ্কৰ দেৱৰ জন্ম ভৈল ॥ ৬১ ॥
 শুক্লা দশমী আশি ভৈল শুক্লৰাবে ।
 কৰ্ম কহি পাপনষ্ট কৈলা জগতৰে ॥*
 তেৰশত এক সন্তৰ শকে আশ্বিনতে ।
 বোহিণী নক্ষত্ৰ দশমী উপগতে ॥ ৬২ ॥
 বজনী যোগত শুক প্ৰাদুৰ্ভাব ভৈলা ।
 সন্ত সাধুসবৰ আনন্দ মিলি গৈলা ॥
 যখন ভূমিস্থ হৈলা জগতৰ শুক ।
 তিনি আবৰণত বেস্তিত দিবা শুক ॥ ৬৩ ॥
 দুই হাতে দুই অস্ত্ৰ সংসাৰ খণ্ডন ।
 নিজধাম হন্তে আসি কৰিলা বিধান ॥
 তুলসী অগ্ৰত বামথা ভূঞা সন্ত ।
 সহস্ৰেক প্ৰদীপ লগায়া আছিলন্ত ॥ ৬৪ ॥

* বামচৰণকৃত ৩৬২ পদৰ মতে ।

ব্ৰহ্মমুণি বামচন্দ্ৰ শকাব্দ, মাসবাৰ পঞ্চমদিন
 এসমধ্যৰাত্ৰী বিংশ পলাধিক ত্ৰয়দুগুণত্ৰা
 সিতদশে ঋষোদয়ে বিংশতি তাড়কা ।

১৩৭১ শকাব্দৰ আহিন মাহৰ ৩ দিন যাওঁতে বৃহস্পতিৰাবে ৰাতি তিনিদণ্ড বিশপল যাওঁতে
 শুক্লাদশমী তিথিত শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ জন্ম হয় ।

নতুন কমলাবাৰী সত্ৰাধিকাৰ শ্ৰীশ্ৰীনাৰায়ণ চন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামীয়ে সংগ্ৰহ কৰা শঙ্কৰদেৱৰ জন্ম
 পত্ৰিকা মতে এই তাৰিখ পাওঁ ।

সংগ্ৰাহক — ধৰ্মেশ্বৰ

অকস্মাতে সিসৰ প্রদীপ নুমাইলেক ।
 দেখিয়া সকললোকে বিস্ময় পাইলেক ॥
 সুবৰ্ণৰ পাত্ৰ আনি দিলন্ত মাধবী ।
 স্নান কৰাইলেক চণ্ডী মহাদেবী ॥ ৬৩
 পাচে চণ্ডীয়ে সত্যসন্ধা কোলেদিল ।
 সান্বদানে নিয়া দেবী স্তন পৰসাইলা ॥
 মুখকাতি কৰি শিশু পান নকৰিলা ।
 তিনিগোটা হামিমাৰি মাৰক দেখাইলা ॥ ৬৬
 মুখৰ ভিতৰে আই সমস্তে দেখিলা ।
 যশোদাক কৃষ্ণে যেন জগত দেখাইলা ॥
 মহান্তর হয় আই বিস্ময় লভিলা ।
 ঈশ্বৰ জানিয়া ভয়ে সকম্পিত ভৈলা ॥ ৬৭
 চণ্ডী মাধবী দুয়ো দেখিলন্ত কপ ।
 অস্ত্ৰ এৰি ভৈলাপ্ৰভু বালক স্বৰূপ ॥
 তান জন্মস্থান আলিপুখুৰী প্রক্ষাত ।
 সেহিস্থানবাসী লোক অনেক সুসান্ত ॥ ৬৮
 সিসৰৰ আনন্দ উৎসৱ মিলি গৈল ।
 কিন্তু সত্যসন্ধা দেবী পীড়াযুক্ত ভৈল ॥
 জানিলন্ত মোৰ প্ৰাণ নবৈবন্ত এথা ।
 সান্ত্বীক পুত্ৰ গুটী সমপিয়া তথা ॥ ৬৯
 তেখনে চাৰিল প্ৰাণ দেবী মহাসতী ।
 দেখি কুসুম্বৰ ভৈল শোকাকুল মতি ॥
 পাছে কুসুম্বৰ মাতা খেৰ সূতি আই ।
 শঙ্কৰদেৱক প্ৰতিপাল কৰি চই ॥ ৭০
 কিন্তু বৃদ্ধভৈল কিছু নাহিকয় স্তনে ।
 দুগ্ধহীন দেখি কিছু নকৰে ভোজন ॥
 দ্বিতীয় দিনত আই মহাখেদ আছে ।
 ব্ৰহ্মাদেৱে আশি স্বপ্ন বুলিলন্ত পাছে ॥ ৭১ ॥
 কি কাৰণে স্তননেদা আদৰ নকৰা ।
 পূৰ্বৰ কাহিনী কিবা মনত নধৰা ॥
 আই বোলে প্ৰভুমোৰ স্তনে দুগ্ধ হীন ।
 দুগ্ধকল দেন্তে কিছু নকৰে ভোজন ॥ ৭২ ॥
 ব্ৰহ্মা বোলে মোৰ বৰে স্তন পূৰ্ণ হৌক ।
 সেবি বন্দি ভগ্নিভাৱে পাণ কৰায়োক ॥
 এইবুলি স্বপ্নতে অদৃশ্য ভৈলা বিধি ।
 চেতন লভিয়া আয় বোলে কাৰ্য্য সিদ্ধি ॥ ৭৩
 পৰিপূৰ্ণ স্তনদেখি সন্তোষিত ভৈলা ।
 ওচাতে উঠিয়া স্নান কাৰ্য্য আচৰিলা ॥

গন্ধপুষ্প নানাদ্ৰব্য আগত থাপিল ।
 সান্ত্বায়ে পৰিয়া দেবী প্ৰাথিবাক লৈল ॥ ৭৪ ॥
 দেখি গুৰুজনে মহা আনন্দ কৰিয়া ।
 সম্যাহন্তে গৈয়া আইৰ কোলাত চৰিয়া ॥
 স্তনপান কৰিলন্ত আইৰ মন পুৰি ।
 দেখিয়া চণ্ডী মাধে সুমৰিলা হৰি ॥ ৭৫ ॥
 চতুৰ্থ দিবসে শয়নৰ দুই পাশে ।
 দুই প্ৰদীপৰ মাজে জ্যোতিৰ্ম্ময়ে আছে ॥
 তলবল কৰে দেখি পাছে বুঢ়ী আই ।
 ঈশ্বৰৰ শক্তি জানি ভৈলন্ত বিস্ময় ॥ ৭৬ ॥
 পঞ্চম দিনত আই চণ্ডী সহিতি ।
 হাতে সব ধন ধৰা দেখি ভৈলা ভিত্তি ॥
 বহন্তে ষষ্ঠম দিন ষষ্টি কাৰ্য্য কৰি ।
 সাত দিনে সন্ধৰা দৈবজ্ঞ জানীবৰি ॥ ৭৭ ॥
 গনি পঢ়ি দেখি তান গুণ কাৰ্য্য যত ।
 প্ৰভাৱ হৈবেক যেন তাক কহিলন্ত ॥
 শঙ্কৰৰ বৰদানে যিহেতু আসিল ।
 শ্ৰীশঙ্কৰ নাম তান সিহেতুকে দিল ॥ ৭৮ ॥
 গুপ্তনাম গঙ্গাধৰ আৰু অষ্টনাম ।
 সকল কহিলা সিটো দৈবজ্ঞ উত্তম ॥
 অষ্টম দিবসে শয়নৰ খট্টা পাৰে ।
 ভয়ঙ্কৰ সৰ্পগোটে মেৰদিয়া ধৰে ॥ ৭৮ ॥
 দেখিয়া কুসুম ভূঞা চেদিয়া পেলাইলা ।
 সৰ্পহন্তে জ্যোতিৰ্ম্ময় কপ বাজভৈলা ॥
 নৱম দিবসে বেৰ জলগা ভেদিয়া ।
 সূৰ্য্যৰ কিৰণ গুৰু গাৱত পৰিয়া ॥ ৭৯ ॥
 থাকন্তে দেখিয়া গুৰু সৰ্প গোটে আসি ।
 অসংখ্য ফণাক ধৰি আচন্ত প্ৰকাশি ॥
 দেখি বুঢ়ী আই মহা ভীত মন ভৈল ।
 দেখিল মাত্ৰকে সৰ্প তৈৰ আন্তবিল ॥ ৮০ ॥
 দশম দিনত ভূঞা কুসুম সাদৰে ।
 গুৰুৰ মন্ত্ৰকে স্নেহে গুণন্ত আদৰে ।
 ওষ্ঠলগ্ন ভৈল একবাইতে নপাবয় ।
 ক্ষণিক থাকিয়া গুৰু আপুনি এবয় ॥ ৮১ ॥
 একাদশ দাদসত কুসুম প্ৰধান ।
 প্ৰভাৱ দেখিয়া সুবিস্মিত ভৈল মন ॥
 এয়োদশ দিনে আই চণ্ডী দেখিলা ।
 শয়নৰ ঠাইত যেন জ্যোতিৰ্ম্ময় ভৈলা ॥ ৮২ ॥

চতুৰ্থ দিনে আই ব্ৰজাৰ দেখিলা ।
 পঞ্চম দিনতো চতুৰীয়ে দেখা পাইলা ॥
 ষষ্ঠ সপ্তম দিন আৰু অষ্টাদশে ।
 ঐশ্বৰিক ভাৱ শুক দেখাইলা বিশেষে ॥ ৮৩ ॥
 ঊনবিংশ দিনে আসি গজি ভয়ঙ্কৰ ।
 সূতিকা গৃহক প্ৰদক্ষিণ বাবদাৰ ॥
 কবিয়া আকাশে গৈলা মহা বেগধৰি ।
 নিকতৰ বটবৃক্ষ পতন উভৰি ॥ ৮৪ ॥
 দেখি সৰ্বজন মহা ভয়যুক্ত ভৈলা ।
 সজ্জা বোজন্ত ইটো পকড় আশিলা ॥
 বিংশতি একবিংশ দাবিংশ এয়োবিংশত ।
 চতুৰী মাধবী দেখে ৰূপ অদভুত ॥ ৮৫ ॥
 চতুবিংশ দিনে সূতি আছিল গোসায় ।
 খুটা ভাগি চৌতি এক খসিয়া পৰায় ॥
 দেখি শুকজনে এক পাৰ দাঙ্গি ধৰি ।
 চৌতি ঘোটে দুবলাগি পেলাইলা আচাৰি ॥ ৮৬ ॥
 সি সময়ে চতুৰী মাধবী দেখিলন্ত ।
 চতুৰ্ভুজ ৰূপ ধৰি পাৰ বঢ়াইলন্ত ॥
 দণ্ডহন্তে প্ৰণাম কৰিয়া অৱসৰে ।
 দেখে শিঙৰুপে আছে খাটৰ ওপৰে ॥ ৮৭ ॥
 পঞ্চবিংশ দিনে বাম আদি শিঙগণ ।
 শঙ্কৰক আবৰিয়া আচন্ত তখন ॥
 অন্যাকো নেদেখিয়া বালক শঙ্কৰ ।
 বাম বাম শুকক বুলিলা বাবদাৰ ॥ ৮৮ ॥
 বিধি অংশে আসি আছা আমি বিষ্ণু অংশ ।
 কতকাল থাকিবোহো শয়নে নিসংশ ॥
 যিকাবে আমি আছো কৰিবাক লাগে ।
 বাম বামে বোলে নতু হই সিটো যোগে ॥ ৮৯ ॥
 বাৰৰ বাহিৰ হন্তে বৃদ্ধী আই ওনি ।
 কোনে হেন কথা কহে নপাইলন্ত ওনি ॥
 পুহিলাতে বাম বামে আনন্দ কহিলা ।
 তোমাৰ নাট্যৰ তুমি শক্তি নজানিলা ॥ ৯০ ॥
 ওনি আই পূৰ্বকথা কৰিয়া স্মৰণ ।
 বিস্ময় এৰিয়া ভৈল আনন্দিত মন ॥
 চতুবিংশ দিবসত ধুমুহা প্ৰধান ।
 শয়ন গৃহত ভৈলা বৃদ্ধৰ পতন ॥ ৯১ ॥
 দেখি শুকনেৰে পাৰ বঢ়াইলা বিশেষ ।
 বামদৰ পাৰে যেন লভিল আকাশ ॥

সেহি পাৰ দিয়া ঘৰ ভাঙ্গিয়া বাখিলা ।
 বৃদ্ধান্তে যেন পোবৰ্জনক ধৰিলা ॥ ৯২ ॥
 দেখি ভুঞা ব্ৰাহ্মণসকল লোক আসি ।
 খুটা লগায় গৃহ ভাঙি বিস্ময় প্ৰকাশি ॥
 সপ্তবিংশ অষ্টবিংশ ঊনবিংশ ত্ৰিংশ দিনে ।
 আই দেখিলন্ত ঐশ্বৰীক কথা মানে ॥ ৯৩ ॥
 একত্ৰিংশ দিনে শুদ্ধিকাৰ্য্য সমাপিয়া ।
 আনন্দে প্ৰবিত ভৈলা সমস্তৰে হিয়া ॥
 পাছে বাম বাম আদি সকল বালক ।
 শঙ্কৰ দেহক থাকে আবৰি প্ৰত্যেক ॥ ৯৪ ॥
 একদিনা শয়ন খাটৰ পিছ দিকে ।
 শৰিসাৰ মেৰ এক আছিল প্ৰত্যেকে ॥
 শয়নৰ হন্তে শ্ৰীশঙ্কৰ সুৰাবী ।
 পাৰহানি পেলাইলন্ত মেৰক উভাৰি ॥ ৯৫ ॥
 অত্যাচৰ্য্য মানিয়া কুসুম মহামতি ।
 উৎপাত শক্তিয়া জ্যোতিষ চেৰাই তৈতি ॥
 গনিয়া কহিলা সজ্জবাদি জানীগণে ।
 উৎপাতৰ শক্তি আত নকৰিবা মনে ॥ ৯৬ ॥
 শাৰিসা যতক ছিল মেৰৰ মধ্যত ।
 আনহন্তে হৈবন্ত উদ্ধাৰ জীৱ তত ॥
 হেনওনি আনন্দ লভিয়া সৰ্বজন ।
 শঙ্কৰ ঈশ্বৰ বুলি জানিলা তখন ॥ ৯৭ ॥
 অনুক্ৰমে ছয়মাস ভৈল শঙ্কৰৰ ।
 একদিনা শুৰাই খেলা খাটৰ উপৰ ॥
 বাম বাম আদি বালকক বন্ধা দিলা ।
 মান কৰিবাক আয় ঘাটক চলিলা ॥
 সেহি অৱসৰে শুক বালকে কহয় ।
 উপৰৰ দুগ্ধ চকু আনাহা নমায় ॥
 বাম বামে বোলে আমি চুকি নাপাওঁ তাক ।
 ওনি শুকজনে উঠি বসিলা প্ৰত্যেক ॥ ৯৯ ॥
 খাটহন্তে নামি দধি নিজ হন্তে আনি ।
 বালক সবাকো দিলা ভুজিলা আপুনি ॥
 মান হন্তে আসি বৃদ্ধী দেখি ক্ৰোধ মনে ।
 বাম বামে পুহিলন্ত ইভৈল কেমনে ॥ ১০০ ॥
 বাম বামে বোলে শ্ৰীশঙ্কৰ খিয় হই ।
 সুদীৰ্ঘ ৰূপকধৰি আনিলা নমাই ॥
 আপুন ভুজিলা তেহো আমাসাক দিলা ।
 ওনি বৃদ্ধী আয় পূৰ্ব শক্তি স্মৰিলা ॥ ১০১ ॥

আনোদিন সেইকাপে সোশ্চা কল আনি ।
 ডুজিলা বালক সঙ্গে শুকচক্ৰ পানী ॥
 এহিমতে শুকদেৱে নানা লীলা কৰি ।
 ক্ৰমে বুদ্ধিভৈলা জগতৰে উপকাৰি ॥ ১০২ ॥
 কুসুমো আনন্দতে মজিয়া থাকন্ত ।
 শুকজনো চক্ৰযেন বাঢ়িয়া আশন্ত ॥
 যতলীলা কৈলা কোনে বৰ্ণাইতে পাৰে ।
 সন্তৰ কৃপাবহেতু কৰিলা প্ৰচাৰে ॥ ১০৩ ॥
 বুঢ়ী আই পূৰ্বৰ বাঞ্ছিত পূৰ্ণ কৰি ।
 সদায়ে সেবন্ত প্ৰতিপালক আছৰি ॥
 অনন্তৰে শ্ৰীকুসুম ভূঞা মহাজন ।
 বিবাহ কৰিলা আক কন্যা একজন ॥ ১০৪ ॥
 তাহাৰ গৰ্ভত বনগঞা গিৰি নাম ।
 পুত্ৰ এক ভৈল শুণে শীলে অনুপাম ॥
 * পঞ্চম বৰিষ পাছে উপগত হন্তে ।
 কুসুমৰ ভূঞা তৈতে প্ৰাণ চাৰিলন্তে ॥ ১০৫ ॥
 দ্বিতীয় বিবাহিতা সতীসয় তৰি গৈল ।
 দুয়ো পুত্ৰ পিতামহী প্ৰতিপাল কৈল ॥
 শঙ্কৰেও নানা লীলা বালক সহিতে ।
 কৰিয়া সুখদে আছে বহিয়া তহিতে ॥ ১০৬ ॥
 পঞ্চম বৰিষ ভৈল দেখি বুঢ়ী আই ।
 পড়িবাক দিলা নিয়া মহেন্দ্ৰৰ থায় ॥
 প্ৰতিদিনে মহেন্দ্ৰ কন্দলী পঢ়াবন্ত ॥ *
 শঙ্কৰে পাৰন্ত তবু মন নিদিয়ন্ত ॥ ১০৭ ॥
 বালক সহিতে খেলা কৰিবাক লাগি ।
 শুক আঁৰ হলে চলি যাই মহা ভাগি ॥
 শুকৰ আদেশ পাছে সব ছাত্ৰ গণ ।
 প্ৰতিদিনে শ্লোক ছয় কৰন্ত বচন ॥ ১০৮ ॥
 যদি স্বৰ দীৰ্ঘ হুস্ব কিছু জনা নাই ।
 কেৱল প্ৰথম ফলা পড়িয়া আছই ॥
 তথাপি শঙ্কৰে এক কবিতা কৰিলা ।
 শঙ্কৰে কবিতা কৰি দস্তখত দিলা ॥ ১০৯ ॥ *

0 0 0

কবিতা লিখনত শঙ্কৰদেৱ :—
 কবন্তল কমল কমল দল নয়ন ।
 ভবদৰ দহন গহন বন শয়ন ॥
 নপৰ নপৰ পৰ সন্তৰন্ত গময় ।
 সন্তয় সন্তয় ভয় সমহৰ সন্তয় ॥
 ধৰন্তৰ বৰসৰ হত দল বদন ।
 খগচৰ নগধৰ ফণধৰ শয়ন ॥
 জগদঘ মপহৰ ভৱভয় তৰণ ।
 পৰপদ লয়কৰ কমলয় নয়ন ॥
 ভকতৰ ভয়হৰ ভগবন শৰণ ।
 শঙ্কৰ কহবহ নমবহ মৰণ ॥

0 0 0

দস্তখত সহিতে শুক বচনা দেখিয়া ।
 পুচন্ত কাহাৰ কিবা অৰ্থ আছে দিয়া ॥
 শৌণ্ড শঙ্কৰ শুক মোহোৰ কবিতা ।
 ভাবি চোৱা তাৰ অৰ্থ অতি অশুভতা ॥ ১১০ ॥
 মহেন্দ্ৰ কন্দলি পাছে বিমৰিয় কৰি ।
 অৰ্থ বুজি জানিলন্ত আপুনি গ্ৰীহৰি ॥
 সামান্য বালক নোহে জানি মহামতি ।
 বুঢ়ী আইত কৈলা পাছে তাহান শকতি ॥ ১১১ ॥
 তথাপিতো আইৰ বাক্য শুক পঢ়াবন্ত ।
 পাছে একদিনা শুক শক্তি দেখিলন্ত ॥
 পঢ়াই শুনাই শুক গৃহে কামে গৈল ।
 পৰবেলা পঢ়াইবাক পুনু আসি ভৈল ॥ ১১২ ॥

বিদ্যা শিক্ষাত শঙ্কৰদেৱ :—

শঙ্কৰক নেদেখিয়া চাত্ৰত পুচিলা ।
 আজি শ্ৰীশঙ্কৰ বাপু কোন স্থানে বৈলা ॥
 চাত্ৰ গণে কহে শুক কুঠৰী মধ্যত ।
 শঙ্কৰ সূতিয়া আছে দেখিয়ো সাম্প্ৰত ॥ ১১৩ ॥
 পাছে জ্ঞোধ কৰি শুক হাতে বেত লই ।
 গৈয়া দেখে কুঠৰিক মহাজ্যোতিৰ্ময় ॥
 ক্লণিক শুভিয়া শুক দেখে পুনু পাছে ।

* বামচৰণ ঠাকুৰৰ চৰিত আৰু কথাশুক চৰিত মতে শঙ্কৰদেৱে ১২ বছৰ বয়সতহে পঢ়াশালিলৈ গৈছিল, দৈত্যাবি ঠাকুৰ আৰু বামানন্দ দ্বিজ পঢ়াৰ তাৰিখ দিয়া নাই পড়ি অহা ১৫ বছৰ বয়সহে ।

সংগ্ৰাহক—ধৰ্মেশ্বৰ

শঙ্কৰ ওপৰে সৰ্প চহুধৰি আছে ॥ ১১৪ ॥
 শৰীৰকো দেখে আতি অলৌকিক নয় ।
 প্ৰণমিলা দিজেগৰি ভৈগৈল বিস্ময় ॥
 কতোক্ষণ বহিওক কিছুনাহি কয় ।
 জীৰ্ণকণ্ঠে দেখে সুতি শঙ্কৰ আচয় ॥ ১১৫ ॥
 আচৰ্য্য মানিয়া ওক কোলে লৈয়া গৈলা ।
 বুঢ়ী আইৰ আগে ওক সকলো কহিলা ॥
 সেহিদিনা হন্তে পাঠা পাঠ শঙ্কৰৰ ।
 প্ৰভাৱ সুমৰি ওক নকৰে বিচাৰ ॥ ১১৬ ॥
 আতপৰে যেন কহিলন্ত বাল্য লীলা ।
 তাক কহিবাক মনে আনন্দ মিলিলা ॥
 ষাঠীজন বালক বাম বাম আদি কৰি ।
 তাসম্মাৰ সঙ্গ বগে ফুৰন্ত বিহাৰি ॥ ১১৭ ॥
 কতো বতা পক্ষীখেদে বালক সহিতি ।
 ধৰিতে নপাৰে কোনো বালকে তহিতি ॥
 দশ বিশ শঙ্কৰেও ধৰি আনি আসে ।
 হাসি হাসি মেলি দেই আনন্দে চৌপাসে ॥ ১১৮ ॥
 হৰিণ ময়ূৰ সেই মতে ধৰি আনি ।
 প্ৰভাৱ দেখায়া মুক্ত কৰন্ত তৈসানি ॥
 সিসৰ আচৰ্য্য কথা বালকে কহয় ।
 শুনি বুঢ়ী আই মনে সুবিস্মিত হয় ॥ ১১৯ ॥
 একদিনা ব্ৰহ্মপুত্ৰ সাঁতোৰন্তে আছে ।
 শিহ গগে থাকে থাকে উৎকালন্তে আছে ॥
 তাক ধৰিবাক অৰ্থে বালক শঙ্কৰ ।
 শিহক খেদিয়া তাৰ লগে দিলা বুড় ॥ ১২০ ॥
 চাৰিদণ্ড কালে শিহ খেদিয়া ফুৰন্ত ।
 ওলাইবে নেদেখি সবে বালকে কান্দন্ত ॥

কিঙৈল কৈগৈল বুলি সবে কৰে দুঃখ ।
 বাম বাম কেতেনাৰ সুখাই গৈল মুগ ॥ ১২১ ॥
 হাহাকাৰ কৰে সবে আগ পাছ গুণি ।
 বোলে কি বুলিব আজি বুঢ়ী আই শুনি ॥
 শঙ্কৰেও পাইলন্ত জলৰ গৈয়া গুৰি ।
 ধৰিলন্ত শিহক জলত খেদি কুৰি ॥ ১২২ ॥
 কাষে দাঙি ধৰি চাৰি দণ্ডে ওলাইলন্ত ।
 দেখি শিশু গগে বগে আনন্দ কৰন্ত ॥
 শঙ্কৰে সাতুৰি আসি চাপিলা কামৰে ।
 উঠিলন্ত তীবত শিহক ধৰি কৰে ॥ ১২৩ ॥
 হাত তুলি সবে শিশু আনন্দ কৰিলা ।
 বনগয়াঁ গিৰি দদা বুলি কোল দিলা ॥
 সবাবো আগতে ওক পেলাই আছে চাই ।
 শঙ্কৰেও তিতা বস্ত্ৰ সলাইলেক জাই ॥ ১২৪ ॥
 ধৰকৰ কৰে সুবলিত শিহ গুটি ।
 লোমোপা বান্ধৰ তাক দেখি চুতি মূতি ॥
 কতো জনে ধৰি আগুলীৰ আগে চোৰে ।
 বোলে কিনো নকৰিল কুসুমৰ পোৰে ॥ ১২৫ ॥
 সৰ্ব্বলোকে বোলে কিনো কথা অদভুত ।
 মনুষ্যৰ হেনকৰ্ম্ম শুনি আছা কৈত ॥
 নাকত আগুলী দিয়া বিস্ময়ে গুণন্ত ।
 কেহোজনে বোলে এন্তে মনুষ্য নোহন্ত ॥ ১২৬ ॥
 হেন কথা মনুষ্য কৈতবা আছে কৰি ।
 এহি বুলি সমস্তে সুমৰে হৰি হৰি ॥
 কতো বেলি যান্তে পাছে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 পদ আগে শিহ গোট কৰিলা আতৰ ॥ ১২৭ ॥

বৰ চৰিত

প্ৰথম খণ্ড

২য় অধ্যায়

*জলন্ত পৰিয়া সিটো প্ৰাণ পৰি হৰি ।
জ্যোতিৰ্ময় হৈয়া গৈলা বৈকুণ্ঠ নগৰি ॥
শিহৰ শৰীৰ হস্তে জ্যোতি তলবল ।
বাজহুয়া ওপৰে গৈলা দেখিলা সকল ॥ ১২৮ ॥
তাত অনন্তৰে গুৰু কৰিয়া প্ৰবন্ধে ।
গৃহক লড়িলা উঠি ধ্বজাবৰন্ধে ।
ঘৰে আশি দুয়ো ভাতৃ বহিলন্ত সুখে ।
বাম বামে কৈলা বুঢ়ী আইৰ মুখে মুখে ॥ ১২৯ ॥
শিহ ধৰি খেলা লীলা কবিলন্ত যত ।
বন গঞা গিৰিয়ে কহিলা তাক তত ॥
শুনি বুঢ়ী আইৰ অতি হৰষিত মন ।
দুই হস্তৰ মুখত চুম্বন্ত ঘনে ঘন ॥ ১৩০ ॥
স্নান পান কৰাই দেৱী দুগুটী ভাতৃক ।
শয়ন কৰাইল বগ মনে অতিবেক ॥
নন্দক নিলেক বৰ্ণনৰ দূত ধৰি ।
আনিলন্ত কৃষ্ণে গৈয়া মনে দুঃখ কৰি ॥ ১৩১ ॥
গাধিনাম তাৰ বৰ্ণনৰ দূত সিটো ।
নন্দক নিবাৰ দোষ মুক্ত ভৈলা ইটো ॥
আঠ নৱ বৰিমৰ গৈল ইটো কথা ।
শক্ৰে কৰিলা লীলা আৰ যেন তথা ॥ ১৩২ ॥
ৰাত্ৰিদিনে শক্ৰৰ কুৰয় খেলা কৰি ।
শিশু চৰালকো কাৰো মাৰে কতো ধৰি ॥
হেন দেখি বুঢ়ী আই কৰে মন দুঃখ ।
ইহাৰ নিমিত্তে মোৰ নাহি কিছু সুখ ॥ ১৩৩ ॥
অবচন কাৰী শিশু কোন বুদ্ধি কৰো ।
কেনমতে মই আৰে আজি তাক ধৰো ॥
তাকো জানি শক্ৰো নাসন্ত ঘৰে পাছে ।
দূপৰক লাগি আই বাট চাই আছে ॥ ১৩৪ ॥
নাসন্ত শক্ৰদেৱ মাৰিবাৰ ভৰে ।
বিচাৰিবে মনে আই গৈলা অনন্তৰে ॥
আগ পাছ চাই সতী যান্ত লাসে লাসে ।
শক্ৰো বসিলা শিশু সকলৰ পাশে ॥ ১৩৫ ॥

চাবদিয়া যাই পাছে ধৰিলন্ত বুঢ়ী ।
দেখি শক্ৰবৰ যেন ধাতু গৈল উৰি ॥
হাতৰ এৰায়া পাছে দিলন্ত লৱৰ ।
খেদন্ত পাছতে বুঢ়ী বেগে খবতৰ ॥ ১৩৬ ॥
সৰেও বালক পাছে গৈলা ঘৰা ঘৰি ।
নাসিলা শক্ৰদেৱ মাৰনক ভৰি ॥
তান লগ লৈবে লাগি ধ্বজাক পাঞ্চিয়া ।
গৃহক আসিলা দেৱী পুনু উলতিয়া ॥ ১৩৭ ॥
সিদিনাৰ বেলা যেনে গৈলা তিনিপৰ ।
লঘোনে শুকাইলা মুখ দেৱ শক্ৰবৰ ॥
পিতামহ জয়ন্তেও শুনি হেন কথা ।
গৈলন্ত শক্ৰদেৱ বসি আছে যথা ॥ ১৩৮ ॥
ধ্বজা সমে শক্ৰক অনুষণ কৰি ।
পায়া আনিলন্ত তাক কোলে তুলি ধৰি ॥
ধ্বজাসমে শক্ৰক ভোজন কৰাইলা ।
কোলে কৰি নিয়া পাছে বুঢ়ী আইক দিলা ॥ ১৩৯ ॥
দেখি বুঢ়ী শক্ৰবৰ মুখে চুমা পাৰি ।
অনেক প্ৰবোধ দিলা মনত সাদৰি ॥
জয়ন্তেও বগে নানা কথাক শিকাইলা ।
সন্ধ্যাহন্তে দেখি নিজ ঘৰে চলিগৈলা ॥ ১৪০ ॥
সেহি ৰাত্ৰি আইলা এক ভয়ঙ্কৰ সৰ্প ।
প্ৰবেশিল গৃহ সিটো কৰি মহা দৰ্প ।
বুঢ়ী আই চন্দোৰীয়ো দেখি দুয়ো জনে ।
মহাত্ৰাসে দুয়ো ভাইক লৈলা তেতিক্ষণে ॥ ১৪১ ॥
আথে বেথে চোতালত পৰিলেক যাই ।
কিবা কৰিবন্ত একো উপায় নপাই ॥
ঘনে ঘনে সৰ্পগোটে ফোকাৰ তেজয় ।
লহ লহ জিহবা দুই চক্ষু অগ্নি ময় ॥ ১৪২ ॥
শক্ৰকো বুঢ়ী আই সাবতি ধৰন্ত ।
শক্ৰো স্মৰিলা পূৰ্বকথা যেনমত ॥
কটীত বান্ধিলা বস্ত্ৰ অতিশয় টানি ।
সৰ্পক চাহিয়া ক্ৰোধে বুলিলন্ত ৰাণী ॥ ১৪৩ ॥

মোৰঘৰ সোমালি পাতকী মৰিবাক ।
 কুব্জাতি নিস্থল অধম ধিকধিক ॥
 এহিবুলি লাজত ধৰিল চাম্পদিয়া ।
 পেলাইলন্ত তাক পাছে চোতালত নিয়া ॥ ১৪৪ ॥
 দুই হাতে তাকবলে বেগে ডালি ধৰি ।
 ফুৰাইলন্ত ওপৰক সাতপাক কৰি ॥
 পাকতে চিগিল সৰ্প খণ্ড খণ্ড হই ।
 বালকে কেচুক যেন চিগিলন্ত তই ॥ ১৪৫ ॥
 সামন্ত মণিৰ অৰ্থে যেন কৰিছিল ।
 *সেহি পাপে সন্তাজিত সৰ্প আসি ভৈলা ॥
 সত্যভামা দেৱীৰ প্ৰাৰ্থনা মনে স্মৰি ।
 সৰ্পক উদ্ধাৰ কৈলা শঙ্কৰ মুৰাৰি ॥ ১৪৬ ॥
 মাধৱ জয়ন্ত আনো বান্ধৱ সকল ।
 কোলাহল শুনিসবে তথাতে আসিল ॥
 দেখিয়া সৰ্পৰ বধ কৰ্ম্ম অলৌকিক ।
 সকলে মানিলা শঙ্কৰক দেৱাধিক ॥ ১৪৭ ॥
 হৰিক স্মৰিয়া সবে গৈলা ঘৰাঘৰি ।
 শঙ্কৰো বহিলা পিতামহীক সাদৰি ॥
 এহিমতে দশম বৰ্ষৰ কথা গৈলা ।
 একাদশ বৰ্ষত তাহাৰ যেন ভৈলা ॥ ১৪৮ ॥
 খেলাক খেলন্ত যাঠি বালকে সহিতে ।
 পৰম আনন্দ মনে গৰুক চাবন্তে ॥
 একভিটি শঙ্কৰ বাম বাম আউৰ ভিত্তি ।
 দুইৰ পক্ষে দুই ভাগ বালক তহিত ॥ ১৪৯ ॥
 চোপ খেলা কৰি পাছে ডাঙা খেলা কৰে ।
 হাবন্তা জনৰ ক্ষত্ৰে জিনন্তায়ে চৰে ॥
 কতো হৰিমতে কৰে আলিঙ্গা আলিঙ্গী ।
 কতো ঋগপাবে মই জিনিগোহো বুলি ॥ ১৫০ ॥
 নপঢ়াহা তুমি সদা ফুৰাহা উমলি ।
 বৰ বংশে যাত তুমি ভৈলাহা কিবুলি ॥
 এহিবুলি বুঢ়ী আই বুজাই বঢ়াই ।
 কন্দলীক নিয়া পাছে দিলন্ত গতাই ॥ ১৫১ ॥
 বুঢ়ীৰ তাৰণা পায় পঢ়িবাক যান্ত ।
 একদিনা যেনভৈল শুনিয়ো বৃত্তান্ত ॥
 পাৱত জেতুকা পিঙ্গি পাঠ শালে যান্ত ।
 শঙ্কৰক দেখি শুক বিস্ময় মানন্ত ॥ ১৫২ ॥

*মাথাৰ ওপৰে সৰ্পে ফণা ছত্ৰ ধৰি ॥
 পৰম সাদৰে আছে বৌদ্ৰক নিবাৰি ।
 দেখি শুক বিস্ময়তে বাম উচ্চানিলা ॥
 শঙ্কৰক এৰি সৰ্প অদৰ্শন ভৈলা ॥ ১৫৩ ॥
 বসিলা শঙ্কৰদেৱ কঠৰ উপৰি ।
 দেখিয়া কন্দলী স্মৰিলা বামহৰি ॥
 দণ্ডবতে শুক শঙ্কৰক নমিলন্ত ।
 দেখিদেৱ শঙ্কৰেও শিৰে নমিলন্ত ॥ ১৫৪ ॥
 তিনিগোটা শ্লোকে শুক স্তুতি কৰিলন্ত ।
 বৈকুণ্ঠৰ পতি প্রভু তুমি ভগৱন্ত ॥
 সান্দিপনি শুক গৃহে পঢ়িছিল যেহি ।
 চন্দ্ৰকবি মোৰ থাইক আসিলাহা সেহি ॥ ১৫৫ ॥
 পৰম ঈশ্বৰ তুমি দেৱ দামোদৰ ।
 শুনিয়া শঙ্কৰে হাসি দিলন্ত উত্তৰ ॥
 আমি মহা পাতকী অধম শূদ্ৰ জাতি ।
 তুমিসি আমাৰ শুক ব্ৰাহ্মণ সম্প্ৰতি ॥ ১৫৬ ॥
 এহিবুলি শুকক নমিলা হাস্য কৰি ।
 পৰম সাদৰে শুক বৈলা মৌন ধৰি ॥
 ছাত্ৰ সকলক মাতি শুকৰে বুলিলা ।
 আজি হন্তে শঙ্কৰৰ দেৱ নাম ভৈলা ॥ ১৫৭ ॥
 শঙ্কৰদেৱ বুলি মাতিবাহা সৰ্ব্ব ক্ষণে ।
 আসিহা ঈশ্বৰ প্রভু আমাৰ ভৱনে ॥
 যি কাপে দেখিলো মই বেদৰ প্ৰমাণ ।
 সেহিকপে কদাপিতো নেদেখয় আন ॥ ১৫৮ ॥
 তথাপিতো ছাত্ৰসবে শুনি নসহিলা ।
 বিৰলন্ত শুদ্ৰবুলি নিন্দিবাক লৈলা ।
 এহিমতে শ্ৰীশঙ্কৰ আছে ছাত্ৰ শালে ।
 বাঘৰ আচৰ্য্য বিপ্ৰ তথা আসি পাইলে ॥ ১৫৯ ॥
 শঙ্কৰক দেখি ক্ৰোধে বচন বুলিলা ।
 শুনিয়ো কন্দলী কেনে আক বৰ কৈলা ।
 কিছুকো নেজানে এহি শুদ্ৰ দুৰাচাৰ ॥
 দেৱীপূজা আদি কিছু কাৰ্য্য নাহি আৰ ॥ ১৬০ ॥
 কিকাৰণে শুক তুমি পঢ়োৱাহা আক ।
 শাস্ত্ৰ মদগৰ্বে শূদ্ৰে নমানে আমাক ॥
 হেন শুনি মাতিলন্ত শুকপাছে শুনি ।
 কিকাৰ্য্যে আচাৰ্য্য আক নিন্দাহা আপুনি ॥ ১৬১ ॥

* ১০,১১ বছৰৰ লীলা সৰ্পকপী সন্তাজিতৰ উদ্ধাৰ ।

* পাঠশালত শুই থাকোতে সৰ্পই চক্ৰধৰে, কন্দলীৰ ঈশ্বৰ জ্ঞান, শঙ্কৰ দেৱৰ ব্ৰহ্মণ্য গুণ ।

সামান্য নৃহিকে ইটো শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 জানিলো প্ৰভাৱ দেখি এহেতে ঈশ্বৰ ॥
 শূদ্ৰকুলে জন্মিলন্তে কিছু দোষ নাই ।
 যাদৱ কুলত প্ৰভু উপজিলা যাই ॥ ১৬২ ॥
 গুৱালৰ পুত্ৰ যাক নন্দ সূত কহে ।
 মৎস্য কুশ্ম বৰহাদি যাৰ নাম বহে ॥
 অনেক প্ৰভাৱ আন দেখিলোহো মই ।
 মানুহ নোহন্ত এতে ঈশ্বৰ নিশ্চয় ॥ ১৬৩ ॥
 বাঘৰে বোলন্ত যদি ঈশ্বৰ হোৱয় ।
 প্ৰভাৱ দেখায়া মোক কৰায়া প্ৰত্যয় ॥
 শঙ্কৰে বোলয় শুন বাঘৰ ব্ৰাহ্মণ ।
 মই হীনমতি আছো শূদ্ৰ একজন ॥ ১৬৪ ॥
 আমাৰ প্ৰত্যয় তুমি কেন মতে পাইবা ।
 নকৰিয়া বাগমতো সন্তোষিত হৈবা ॥
 পাছে গৈল শঙ্কৰ ঘৰক বঙ্গ কৰি ।
 মহেন্দ্ৰৰ ঘৰে গৈলা বাঘৰ সাদৰি ॥ ১৬৫ ॥
 ৰাতি নিদ্ৰা যাতে পাছে ঈশ্বৰ মুৰাৰি ।
 *বাঘৰ নিকতে আইলা বিপ্ৰৰূপ ধৰি ।
 কান্ধত লাখুটি দিয়া গজিয়া বুলিলা ।
 কিকাৰণে বিপ্ৰহয়া আমাক নিন্দিলা ॥ ১৬৬ ॥
 শূদ্ৰহেন বুলিমোক জগতে জানন্ত ।
 কিকাৰণে শূদ্ৰবুলি মোক বিকৰ্থয় ॥
 তাৰ প্ৰতিকাৰ কিছু কৰো এতিক্ষণ ।
 আৰয়েন কোনোজনে নকৰে এমন ॥ ১৬৭ ॥
 এহিবুলি লাঠি খুন্দা মাৰিয়া পথায় ।
 পৃষ্ঠি ভাগে মুখ গোটে ভৈল ওলোতায় ॥
 মৰো মৰো বুলি সিটো বিপ্ৰে কেকাৱয় ।
 কিভৈল কিভৈল বুলি কন্দলি সোধয় ॥ ১৬৮ ॥
 ভক্তৰ বচন শুনি কিছু তত্ৰ পাইলা ।
 কিছু কিছু কৰি পাছে চক্ৰ মেলি চাইলা ॥
 কেঙ্কাই কেঙ্কাই বিপ্ৰে মাতিলন্ত আছে ।
 কহিয়া শঙ্কৰদেৱ শুক কৈত আছে ॥ ১৬৯ ॥
 শুকবোলে তোমাৰ তাহাত কোন কাম ।
 কিকাৰণে মোৱা তুমি শঙ্কৰৰ নাম ।

আচাৰ্যে বোলন্ত মই দেখিলো সপোন ।
 ব্ৰাহ্মণ স্বৰূপে এক পুৰুষ ভূষণ ॥ ১৭০ ॥
 লাঠিদৰি প্ৰহাৰিলা মোহোৰ গালত ।
 শঙ্কৰক শূদ্ৰবুলি নিন্দিলা কিমত ॥
 মূণ্ডগোট বেঞ্চা কৰি ভৈলন্ত অন্তহিত ॥
 জানিলোহো ভৈলো মই পৰম পতিত ॥ ১৭১ ॥
 আমাক নিয়োক তান চৰণক লাগি ।
 শুনি ধৰি নিলা ব্ৰাহ্মণক মহাভাগি ॥
 বসি আছে শঙ্কৰ তাহাক লাগ পাই ।
 শৰণে পশিলো বুলি পৰিলন্ত যাই ॥ ১৭২ ॥
 দেখিয়া শঙ্কৰ হৰি তাহাক সাদৰি ।
 কৃপায়ে বুলিলা হাসি বচনে আদৰি ॥
 নকৰিবা খেদ গৃহে চলা দ্বিজ বৰ ।
 প্ৰণামি চলিলা দ্বিজে দুখ কৰি দূৰ ॥ ১৭৩ ॥
 একদিনা লৌহিত্যক গাৱ ধুইবে গৈলা ।
 স্নান কৰিবাৰ বেলা যেন কথা ভৈলা ॥
 ষাঠিজন বালক পৰম কটিকৰ ।
 সিসবৰ সঙ্গে ক্ৰিয়া কৰিলা বিস্তৰ ॥ ১৭৪ ॥
 সেহি বেলা শঙ্কৰে কহিলা নিজকাৰ্য্য ।
 বাম বাম আদি শুনা বালক সমাজ ॥
 সবে আসা জলৰ ওপৰে বসো আমি ।
 শুনিয়া বালকে বোলে কাৰ সাধ্য স্বামী ॥ ১৭৫ ॥
 বাম বামে বোলে প্ৰভু কাৰ সাধ্য আছে ।
 জলৰ ওপৰে বসি কোন জন আছে ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত সখা দেখিয়া আমাক ।
 *জলোপড়ি বসিথাকো ধৰিয়া আসনক ॥ ১৭৬ ॥
 এহিবুলি প্ৰাণায়াম কৰি দেৱ হৰি ।
 পদ্মাসনে বসিবৈলা আসনক ভিৰি ॥
 শিশুগণে দেখি বোলে কিনো আচৰিত ।
 হেন কৰ্ম্ম কৰৈ আৰ লোক আছে কৈত ॥ ১৭৭ ॥
 দেখি শিশুগণ আৰ যতক আছিল ।
 পৰম বিস্ময় দেখি আনন্দে বসিল ॥
 প্ৰহৰেক মানথাকি জলৰ উঠিয়া ।
 শঙ্কৰে বুলিলা বাম বামক ডাকিয়া ॥ ১৭৮ ॥

* বাঘবাচাৰ্য্যৰ দৰ্শচূৰ্ণ ।

* শঙ্কৰদেৱে প্ৰাণায়াম সাধন কৰি জলৰ ওপৰত বহি থাকে আৰু জলৰ মাজত বহি যোগসাধনা কৰি নিতিতাকৈ থাকে ।

আসাবুৰ দিবো কোনে কত বেলি পাৰে।
 অধিক থাকিলে সিটো জানিব সবানে ।
 বাম বামে বুলিলন্ত শঙ্কৰক বাণী ।
 অমৃতত বচন বোলাহা কেন জানি ॥ ১৭৯ ॥
 গাৱ কাতি নেয় নিৰ অতিশয় চেকা ।
 কাৰ শক্তি ডবদিবে কিবা কথা বাকা ॥
 তোমাক জিনিবে বুৰে নপাৰোহো আমি ।
 তোমাৰ মহিমা কোনে বুজিবেক স্বামী ॥ ১৮০ ॥
 হাসিয়া শঙ্কৰে বুৰ দিলন্ত সাদৰি ।
 জলৰ ভিতৰে গৈলা আথ বেথ কৰি ॥
 গহন জলৰ অভ্যন্তৰত শঙ্কৰ ।
 আসন ভিৰিয়া বসি বৈলা দৃঢ়তৰ ॥ ১৮১ ॥
 পাঞ্চখানি ওৱা তৈতে কৰিল ভোজন ।
 তিবত ক্ৰন্দন কৰে সবে শিশুগণ ॥
 জলতো লভিয়া পূজা মান্য দেৱবৰ ।
 ভক্তগণ দুখদেখি উঠিলা তথাৰ ॥ ১৮২ ॥
 শিশুগণে দেখিয়া হৰিষ ভৈল মন ।
 জয় জয় শঙ্কৰ বুলিলা সৰ্বজন ॥
 বঙ্গকালি দিয়া পাছে বালক সকল ।
 প্ৰণামিয়া সবে শিশু ঈশ্বৰ বুলিল ॥ ১৮৩ ॥
 প্ৰহৰ পৰ্য্যন্তে তুমি জল মধ্যে থাকি ।
 বস্ত্ৰ নিভিজিলা দেখো আসিলা প্ৰত্যকি ॥
 এতেকে জানিলো তুমি ঈশ্বৰ নিশ্চয় ।
 আমাক মনুষ্য বুলি ভাঙা কেননয় ॥ ১৮৪ ॥
 তহিতে আছিল কিবা জল আন্তৰায় ।
 তাতেসে তোমাৰ গাৱে বস্ত্ৰ নিভিজয় ॥
 ঈশ্বৰৰ চেষ্টাজানি সবে শিশুগণ ।
 শঙ্কৰক গৃহলৈয়া কৰিলা গমন ॥ ১৮৫ ॥
 বাম বাম আদি শিশু উল্লসিত মন ।
 গৃহে গৈয়া সবাকো কহিলা তাৱক্ষণ ॥
 ভূঞা ব্ৰাহ্মণাদি আছে যত লোকগণ ।
 শুনিয়া মানিলা মনে এন্তে নাৰায়ণ ॥ ১৮৬ ॥
 আত অনন্তৰে দেৱ শঙ্কৰ বালক ।
 বাগ্যানীলা কৰি পাছে হাবন্ত গকক ॥
 কিন্তু গক চৰা মাত্ৰ উপলক্ষ কৰি ।

বালক সকল সৈতে ফুৰন্ত বিহাৰি ॥ ১৮৭ ॥
 একদিনা বুঢ়ী আই গৈলা আন ঘৰে ।
 * পেৰা মেজি টকা বস্ত্ৰ লৈলন্ত শঙ্কৰে ॥ ১৮৮ ॥
 মহেন্দ্ৰ কন্দলী দ্বিজ দিয়া সেহি ভেটি ।
 শুকক বিদায় লৈয়া চলিলা প্ৰকৃতি ॥
 শঙ্কৰে পঢ়ে কি নাই দেখিবাব মনে ।
 পাঠশালে গৈলা দেবী পৰম যতনে ॥ ১৮৯ ॥
 শুকৰ চৰণে বুঢ়ী নমস্কাৰ কৈলা ।
 পুহন্ত শুকত আই শঙ্কৰ কৈক গৈলা ॥
 শুক বোলে মাৰ তুমি শুনিয়ো উত্তৰ ।
 কতনো প্ৰভাৱ কৈবো শঙ্কৰ দেৱৰ ॥ ১৯০ ॥
 ক্ৰীড়িবাব মন সদা আছয় তাহাৰ ।
 দেখা দুই গোট টকা বস্ত্ৰক আৱৰ ॥
 ভেটিদিয়া উমলিবে মোক কহি গৈলা ।
 এহিবুলি টকা বস্ত্ৰ বুঢ়ীক সুম্পিলা ॥ ১৯১ ॥
 বস্ত্ৰটকা শুক স্থানে বুঢ়ী এৰি যাই ।
 আনন্দে গৃহক গৈয়া আছে বাট চাই ॥
 গোধূলিকা বেলা য়েবে গৈলন্ত শঙ্কৰ ।
 আই বোলে বাপু আজি তুমি পঢ়িলা বিস্তৰ ॥ ১৯২ ॥
 এহি বুলি হাতত ধৰিলা আতি বেগে ।
 মাৰিবে চেকনি গোট লৈলা সেহি চেগে ॥
 দেখি শঙ্কৰৰ পাছে কাম্পে হাত ভৰি ।
 মহা ভ্ৰাস মনে যেন জীৱ গৈলা উৰি ॥ ১৯৩ ॥
 বুঢ়ীবোলে তই কেনে নপঢ়শ শাস্ত্ৰ ।
 * শুকক দিয়াছ নিয়া মোৰ টকা বস্ত্ৰ ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত আই কৈব টকা তোৰ ।
 টকা টকা কৰি ফুৰ কিসক নমৰ ॥ ১৯৪ ॥
 এহিবুলি শঙ্কৰে গাৱক আচৰিলা ।
 হাতৰ এৰায়া পাছে লবাবেক দিলা ।
 বাপু বাপু বুলি বুঢ়ী খেদিয়া যাহন্ত ।
 কৈক হাস বুলি পাছে শঙ্কৰ পলান্ত ॥ ১৯৫ ॥
 * বস্তা পক্ষী গণক সকল শিশু সঙ্গে ।
 খেদি খেদি ধৰন্ত শঙ্কৰ মহা বঙ্গে ॥
 আন শিশু কিছুমাত্ৰ ধৰিতে নপাৰে ।
 বাম বাম শুক মাত্ৰ এক দুই ধৰে ॥ ১৯৬ ॥

* শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে শুকক টকাবস্ত্ৰৰ ভেটিদি উমলিবলৈ যায় ।

* বস্তা চৰাই ধৰি খেলা কৰে ।

পিচ্চন ধূতিৰ কোছ ভৰাই আনি আসি ।
 এক এক কৰি এৰি দেহু হাসি হাসি ॥
 সৰ্বজয় আদি বালক যে নিবন্তৰে ।
 সকলে কহন্ত আসি বুঢ়ী আইৰ তৰে ॥ ১৯৭ ॥
 মহাদুঃখ মনে আই বহে বাট চাই ।
 আসিবাৰ দেখি বোলে আসিলা বুপাই ॥
 কিবা কাৰ্য্যো যোৱা তুমি আছে গৰখীয়া ।
 নয়াইবাহা বাপু তুমি বোলোহো প্ৰাথিয়া । ১৯৮ ॥
 তথাপিহো প্ৰতিদিনে খেলা মনে যন্ত ।
 মহাদুঃখ মনে আই চিন্তাক কৰন্ত ॥
 গধূলি আসিলে আই সাদৰে আনিয়া ।
 তপ্ত জল গাৱে দিয়া স্নান কৰাই নিয়া ॥ ১৯৯ ॥
 পৰমান্ন মিষ্ট অন্ন নানা ভক্ষ ভোজ্যে ।
 ভোজন কৰায়া দেৱী আনন্দতে মজে ॥
 পাছে বুঢ়ী আই কৰি অনেক যতন ।
 পঢ়িবাক অৰ্থে কৰে গুৰুক গতন ॥ ২০০ ॥
 প্ৰভাৱ জানিয়া গুৰু দেৱ শঙ্কৰৰ ।
 পঢ়াইতে যতন আৰ নকৰে বিস্তৰ ॥
 বুঢ়ীৰ মনক পূৰি দেখিবাৰ কাজে ।
 পঢ়াবন্ত শঙ্কৰক কন্দলী সহজে ॥ ২০১ ॥
 এহিমতে কতোদিন আচন্ত পঢ়িয়া ।
 তথাপি শিক্ষাত মন স্থিৰ নহিকিয়া ॥
 আপুনি ঈশ্বৰ তেহো জানে বেদ সাৰ ।
 তান পঢ়িবাৰ কাৰ্য্য কিবা ভৈল আৰ ॥ ২০২ ॥
 খেলা খেলিবাৰ মন সদায়ে কৰন্ত ।

পঢ়িব কাৰণে ইচ্ছা মতে নকৰন্ত ॥
 পাছে পঢ়ি শুনি মহা বিদ্যাবন্ত ভৈলা ।
 গৃহক যাইবাক লাগি মনে আলোছিল ॥
 পঞ্চদশ বৰ্ষযেবে এহিমতে গৈলা ।
 ষোড়শ বৎসৰ আসি শঙ্কৰৰ ভৈলা ॥ ২০৩ ॥
 দিনেক পঢ়িয়াযেবে আহন্ত শঙ্কৰ ।
 সবে শাস্ত্ৰ পঢ়িতেবে আসিলন্ত ঘৰ ।
 *গুৰুক দক্ষিণা দিবে সবে আলোছিল ॥
 প্ৰথমতে পাঠশালে কাপক ধৰিলা ॥ ২০৪ ॥
 তাম কাহ ধন সোণ ব্যাৰি খুৰি যত ।
 আপুনি ঈশ্বৰে তৈড় মিলাইলা সমন্ত ॥
 গুৰুখণ্ড গুজো বুলি সবে দ্ৰব্য দিলা ।
 সবাকো আগতে দিয়া প্ৰণাম কৰিলা ॥ ২০৫ ॥
 মন্তকত ধৰি গুৰু আশীষ কৰিলা ।
 শঙ্কৰদেৱক বহু আশীৰ্বাদ দিলা ॥
 আশীৰ্বাদ লৈয়া পাছে গৃহে চলি গৈলা ।
 শুনিয়োক তাত পাছে যেন কথা ভৈলা ॥ ২০৬ ॥
 জন্মতে কৰয় চৰ্চ্চা যত ৰাজ্য কাম ।
 সপ্তদশ বৎসৰে শঙ্কৰে গৈলা গ্ৰাম ॥
 ভৈলন্ত প্ৰসিদ্ধ ভূঞা পাছে ডেকাগিৰি ।
 আপোনাৰ ৰাজ্যক চাহন্ত ফুৰি ফুৰি ॥ ২০৭ ॥
 সমন্ত ভূঞায়ে আসি তাহাত খাটন্ত ।
 পিতৃৰ সমান ভূঞা প্ৰসিদ্ধ ভৈলন্ত ॥
 মনৰৌক তানপদে ভকতৰ নিধি ।
 শঙ্কৰ মাধৱ প্ৰভু বাঞ্চা কৰা সিদ্ধি ॥ ২০৮ ॥

বৰ চৰিত

প্ৰথম খণ্ড

তৃতীয় অধ্যায়

দুলড়ি

শুনা সাধু জন
মহা কচিকৰ
যত যত শাস্ত
পৰলোকে হিত
প্ৰণাম্যাম ধৰি
শৰীৰৰ চয়
পাপ অপাপ
বস্যা কৰিলন্ত
বায়ুক ক্লেপিয়া
থাকন্ত সদায় ।
জলে, ডুব দিয়া
জল দূৰ কৰি ॥
বস্ত্ৰো নিভিজয় ।
থলত বসিয়া
ধাৰণা যে ধ্যান
বিষয়ত বতি
শৰীৰৰ চয়
পাছে মনে ভাবি
এৰি সিটো কথা
নহৈবে নিশ্চয়
সপ্তদশ বৎসৰ
কৰিয়া নিশ্চয়
ওক গুণ যশ
কৰিয়া উৎসব

খিৰ কৰি মন
শঙ্কৰ দেৱৰ
বিচাৰি পাছত
সাধিবাক চিত্ত
নানা যত্ন কৰি
চক্ৰ অতিশয়
সমান উদন
চলাইবে পাৰন্ত
উশাস তেজিয়া
সূনিচ্চল কায়
থাকন্ত বসিয়া
পৰ দুই চাৰি ।
শুকানে থাকয় ॥
আনো নানা মতে
সমাধি আসন
তেজিয়া তহিতি
চক্ৰক চিতিয়া
দেখিলা বিচাৰি
বিচাৰিলা তথা
নামৰ ভাঙাব
ভৈল শঙ্কৰৰ
আইব আগোচৰে
শুনা সাধুজন
শঙ্কৰ মাধৱ

আন্ত অনন্তৰে তথা ।
চৰিত্ৰ বৰ্ণন যথা ॥ ২০৯ ॥
যোগশাস্ত্ৰ পাইলা যাই ।
ধৰিলা যোগ উপায় ॥ ২১০ ॥
যোগ উপাসিবে মনে ।
*কৰিলা শ্ৰমে চিন্তন ॥ ২১১ ॥
আদি আছে বায়ু চয় ।
যিবায়ু মৈতে লাগয় ॥ ২১২ ॥
আসন ভিৰি হৰিষি ।
দন্ত চাৰি দুই বসি ॥ ২১৩ ॥
জলৰ ভিতৰে যাই ।
বসিয়া থাকে তথাই ॥ ২১৪ ॥
উঠন্তে পাছে জলৰ ।
যোগক কৰে বিস্তাৰ ॥ ২১৫ ॥
প্ৰণাম্যাম আদি যত ।
আচবাহা যোগ যত ॥ ২১৬ ॥
* মনক কৰি নিয়ম ।
ইটোনয় কলিধৰ্ম্ম ॥ ২১৭ ॥
কলিৰ লোকৰ গতি ।
নুখুলিলে আনমতি ॥ ২১৮ ॥
তীৰ্থক যাইবাৰ সাজ ।
গৃহক ভৈলেক বাজ ॥ ২১৯ ॥
হইয়া সাৱধান মন ।
বুলিয়োক সৰ্বজন ॥ ২২০ ॥

* যমনিয়মাদি অষ্টাঙ্গ যোগ সাধন শৰীৰৰ চয় চক্ৰ ভেদ, আইব আগোচৰে ভাবত ভ্ৰমণলৈ যায় ।

* চাৰিদল ছয়দল নাভি দশদল

অষ্টদল পদ আছে হৃদয় কমল ॥

তালুত মোড়ম ললাতত দল দুই ।

যোগ শাস্ত্ৰ নতে চয় চক্ৰ এহি হই । (অনাদিপাতন শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ)

শৰীৰৰ চয়চক্ৰ চিত্তে যিটো জন ।

তাহাবো গুচোৱা যত্ন ভয় নাৰায়ণ । (বেদস্ততি ঐ)

পৰমানন্দ আৰু সৰ্ব জয় দুই ।
 শঙ্কৰক লগকৰি চলিলন্ত তই ॥
 তাহাৰ সহিতে পাছে কুসুম তনয় ।
 গঙ্গা বাবানসী বৃন্দা বনত ভ্ৰময় ॥ ২১১ ॥
 পাছে গৈয়া প্ৰবেশিলা বদৰিকাশ্ৰম ।
 * উদ্ধৱ সহিতে আলা পিয়া সুখতম ॥
 সৰ্বকথা সুমৰাইয়া উদ্ধৱে তুসিলা ॥
 কৃতকাৰ্য্য হইয়া গুৰু তাৰ হস্তে আইলা ॥ ২২২ ॥
 প্ৰয়াগ পুৰুষ বৃন্দাবনক গৈলন্ত ।
 পাইলা অমোধ্যাত ৰূপ সনাতন সন্ত ॥
 দুইজনে শুনি গুৰু জনৰ কাহিনী ।
 ভক্তি ভাৱে আসি প্ৰণামিলা দুয়ো প্ৰাণী ॥ ২২৩ ॥
 ৰূপৰ পতনী মহা শ্ৰেষ্ঠ মধ্য গণি ।
 প্ৰণাম কৰিলা আসি গুৰুক তৈসানি ॥
 সেই দিনা তিনিজন ভৈলা চিনা চিনি ।
 শঙ্কৰ সবাবো মূল জানিলা আপুনি ॥ ২২৪ ॥
 পৰে ৰূপ সনাতন ভাৰ্য্যা সমন্বিতে ।
 শঙ্কৰত ধৰ্ম্মক ধৰিলা আনন্দতে ॥
 মহা ভাগৱতী ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰিবে প্ৰতি ।
 আদেশ কৰিলা গুৰু তাহাবাক প্ৰতি ॥ ২২৫ ॥
 সেৱি বন্তি ৰূপ সনাতন চলি গৈলা ।
 শ্ৰীশঙ্কৰ গুৰু অমোধ্যাত প্ৰবেশিলা ॥
 হনুমন্ত সূৰ্য্য গুৰু আলাপ কৰিলা ।
 তান মন পুৰি বাম ৰূপে দেখা দিলা ॥ ১২৬ ॥
 তাত পৰে আসি নৱদ্বীপে আগমন ।
 গঙ্গাত স্নানিয়া গৈলা শ্ৰীক্ৰেত্ৰ ভবন ॥
 আত্মক দেখিয়া গুৰু মনত স্মৰিলা ।
 জগন্নাথ প্ৰভুত গুৰু শৰণ পশিলা ॥ ২২৭ ॥
 অনুক্ৰমে নানা তীৰ্থ স্থান ফুৰি আছে ।
 গৃহত যিভৈল কথা শুনিয়োক পাছে ॥
 ভ্ৰমতা মাধৱ আদি বংশ পৰিয়াল ।
 বুঢ়ী আইক বন্ধি তেহে সৰ্বস্বকে নিল ॥ ২২৮ ॥
 বুঢ়াখা জয়ন্ত দুই প্ৰতিপাল কৰি ।
 খেৰ সূতি বুঢ়ী আইক বাখিলা সাদৰি ॥
 কতো দিন মানে দিন ভ্ৰমি তথাতে আছিল ।
 পাছে বাত্ৰিকালে দেৱ শঙ্কৰ আসিলা ॥ ২২৯ ॥

ভোজন কৰিয়া আই শয়নত আছে ।
 শঙ্কৰেও প্ৰবেশিয়া মাত দিলা পাছে ॥
 আই আই বোলন্ত বুঢ়ী মাত বুজিলন্ত ।
 হাঁ বাপু আইলা বুলি আকুল ভৈলন্ত ॥ ২৩০ ॥
 বেগে বাজ হোন্তে খাট পাৰে জানুগাপি ।
 বস্ত্ৰাৱ ভৈল নমানিয়া মহাতাপী ॥
 বাজ হুয়া মহাপ্ৰেমে ক্ৰন্দন কৰিয়া ।
 হাঁ বাপু বুলি শঙ্কৰক আলিঙ্গিয়া ॥ ২৩১ ॥
 শঙ্কৰেও তান পাৰে প্ৰণতি কৰিয়া ।
 তীৰ্থাদিৰ কথামানে কৈলা প্ৰকাশিয়া ॥
 পাছে আই হাত যেন পাইলা নৱনিধি ।
 নাতি পায়্য মানিলন্ত ভৈল সৰ্বসিদ্ধি ॥ ২৩২ ॥
 স্নান পান কৰাই দেৱী কামনা পুৰিয়া ।
 শঙ্কৰ দেৱক দিব্য শয্যাত শুৱাইয়া ॥
 প্ৰভাতে শুনিলা সবে শঙ্কৰ আসিলা ।
 হাতে স্বৰ্গ পাইলা যেন আনন্দে মজিলা ॥ ২৩৩ ॥
 মাধৱে জয়ন্তে পূৰ্বে যত দ্ৰব্য নিল ।
 সবাকো আনিয়া শঙ্কৰৰ আগে দিল ॥
 বাজ চৰ্চ্চা কৰ্ম্মকো এৰিয়া দিলা পাছে ।
 আনন্দে শঙ্কৰদেৱ গৃহে বহি আছে ॥ ২৩৪ ॥
 ভূঞা ব্ৰহ্মণ আনো ভদ্ৰলোক যত ।
 শঙ্কৰক সাদৰিয়া সুধিলা সমস্ত ॥
 তীৰ্থবো সকলে কথা শঙ্কৰে কহিলা ।
 আনন্দতে শুনি সবে ঘৰা ঘৰি গৈলা ॥ ২৩৫ ॥
 কিছুকাল সেই আলি পুখুৰী স্থানত ।
 বহন্তে সকলো লোক ভৈল উপগত ॥
 বোলন্ত শুনিয়ো বৰভূঞা ধৰ্ম্ম বাজ ।
 এক ষাণ্ড গোট নানা কৰিল অকাজ ॥ ২৩৬ ॥
 পথৰ কিনাৰে হাবি মাজৰ পথাৰে ।
 গোপনে থাকিয়া কতো পত্নীক মাৰে ॥
 কাৰো হাড় ঘাৰ ভাগি কৰে বণ্ড ভণ্ড ।
 কাতো হন্তে ডয় সিটো নকৰয় চণ্ড ॥ ২৩৭ ॥
 তাৰভৰে আমাৰ পথ বন্ধ হৈল ।
 যেন লাগে কৰাপ্ৰভু কহিলো সকল ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত মই জানো আগ হন্তে ।
 হৰিখা ভূঞায়ে শ্ৰাদ্ধে মেলিলা অহিতে ॥ ২৩৮ ॥

* বদৰীকা শ্ৰমত উদ্ধৱ দৰ্শন, জগন্নাথ দৰ্শন শৰণ গ্ৰহণ, তীৰ্থৰ প্ৰত্যাৱৰ্ত্তন আৰু গৃহ প্ৰবেশ ।

সেহিকাল হাতে মাঙে মুক্ত কপে খায়া ।
 নানা দৰ্পে ফুৰে সিটো মহামত্ৰ হইয়া ॥
 তাহাৰ উপায় মই কৰিবো সম্প্ৰতি ।
 চিন্তা এৰি চলি যোৱা সবে মহামতি ॥২৭৯॥
 গুনি তুচ্চমনে সবে প্ৰজা চলি গৈলা ।
 শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ বিমৰ্ষিত গৈলা ॥
 যাগুক মন্দিৰে যত কৰিলা সাদৰি ॥ ২৮০ ॥
 যাগুক মন্দিৰ মই কৰো কেনকৰি ।
 মনত ভাবিল এহি যাগু ভয়ঙ্কৰ ॥
 বামখাৰ পিতৃ শ্ৰাদ্ধে মেলি আছে মাড় ।
 নবজন লোক ইয়ো খুঁজি মাৰিচয় ।
 তাকদূৰ কৰিবাক আমাৰ লাগয় ॥ ২৮১ ॥
 এহিছবি কৰি পাছে সৈন্যৰ শঙ্কৰ ।
 পৰদিনা ভোজন কৰিয়া অৱসৰ ॥
 ভৱাক ভোজন কৰি আৰ হাতে লৈয়া ।
 সুগন্ধ মালাক পাছে গলত পিন্ধিয়া ॥ ২৮২ ॥
 কমলি ধৰা পশ্মা নন্দক সঙ্গকৰি ।
 * যাগুক মন্দিৰে লাগি চলিল সাদৰি ॥
 পহুত দেখাত পাছে এক দিব্যনাৰী ।
 বহি আছে শঙ্কৰক দৰ্শন ইচ্ছা কৰি ॥ ২৮৩ ॥
 দেৱ শঙ্কৰেও তাক দেখি চাহিলন্ত ।
 দণ্ডৱতে প্ৰণামিলা শঙ্কৰ পাৱত ॥
 চাৰিদণ্ড মানে শঙ্কৰক চান্ত তথা ।
 শঙ্কৰেও পূৰ্ব কথা স্মৰিলন্ত যথা ॥ ২৮৪ ॥
 চলিহো সত্তবে তুমি কৃষ্ণ পদ সেৱি ।
 পূৰ্ণ ভৈল কামনা তোমাৰ মাতৃ দেৱী ॥
 গুনি আনন্দিত হৈয়া বেণুকা সুন্দৰী ।
 শঙ্কৰক প্ৰণামিয়া মহা বঙ্গ কৰি ॥ ২৮৫ ॥
 তেখনে অদৃশ্য হয় বৈকুণ্ঠক গৈলা ।
 দেখি পশ্মানন্দে পাছে বিস্ময়ে পুহিলা ॥
 কোন নাৰী গোট ভব পদে সেৱা কৰি ।
 তোমাৰ বদন পদ্য দেখিয়া সুন্দৰী ॥ ২৮৬ ॥
 অদৰ্শন হৈয়া কেন কোন স্থানে গৈলা ।
 গুনিয়া শঙ্কৰ দেৱে পূৰ্ব কথা কৈলা ॥
 বেণুকা নামত পৰ্ণবামৰ জননী ।
 যামদগ্নি ঋষি কোপে বহিছিল তেনি ॥ ২৮৭ ॥

আবে সেহি দোষ ক্ষয় কৰিবৰ নাৰী ।
 বৈকুণ্ঠ ধামক প্ৰেমা কৰ্ম্ম খণ্ড কৰি ॥
 এহিকথা আক তুমি কাতো নকহিবা ।
 আপুনি জানিয়া মাত্ৰ সন্তোষিত হৈবা ॥২৮৮॥
 আত অনন্তৰে দেৱ কুসুমৰ সূত ।
 যাগুক মন্দিৰে লাগি যাত্ৰ অদভুত ॥
 মহাবেগে শঙ্কৰ পহুত যাত্ৰ চলি ।
 ব্ৰাহ্মণ সকলে তাক পহুত আকলি ॥ ২৮৯ ॥
 কৈক লাগি যোৱা বুলি তাহাক সোধয় ।
 শঙ্কৰে কহিলা ঐবপৰা আসো গই ॥
 ৰাজ আলি হস্তে এক পথগৈয়া আছে ।
 সেহি পথে যাতে এক লোক পাইলা পাছে ॥ ২ ০ ॥
 শঙ্কৰক দেখি কৰিলন্ত নমস্কাৰ ।
 বোলে ডেকাগিৰি গুনা কাৰণ ইহাৰ ॥
 ভয়ঙ্কৰ যাত্ৰ এক আসিয়া মিলিল ।
 এহি পথে নবজন লোকক মাৰিল ॥ ২৫১ ॥
 যাগুক ডৰাই লোক ইপথে নযায় ।
 গৈলে তেতিয়কৈ তাক মাৰিয়া পেলায় ॥
 হেনজানি ডেকাগিৰি পালতি যাকৈ ।
 শঙ্কৰে বোলন্ত মোক যাগু দেখায়েক ॥ ২৫২ ॥
 মহাভয় হয় সিটো বচন বোলয় ।
 দেখাইবাক লাগি মোৰ শক্তি নাহিকয় ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত দূৰহস্তে দেখায়েক ।
 কিছোকাম্য যাগুগোট লাগি আছে মোক ॥ ২৫৩ ॥
 তৈতে চৰে বুলি হাত তুলি দেখাইলন্ত ।
 আশ্বেথ কৰি সিটো দূৰক পলান্ত ॥
 মহাবেগে শঙ্কৰে যাগুক খেদি যাই ।
 দূৰে চৰে যাগু তাক দৰ্শন পাই ॥ ২৫৪ ॥
 শঙ্কৰক লাগি খেদি গৈলা দুৰাচাৰ ।
 শঙ্কৰেও তাক খেদি যাত্ৰ বাবদাৰ ॥
 মালতী ফুলৰ মালা হাতে তুলি ধৰি ।
 খেদি যাত্ৰ বৃষভক আস আস কৰি ॥ ২৫৫ ॥
 আগবাঢ়ি যাগু শূণ্ণ পাতিয়া গৈলন্ত ।
 শঙ্কৰেয়ো পুষ্পমালা মাথে পেলাইলন্ত ॥
 দুই শূণ্ণ দুই কৰ্ণে ধৰিলন্ত তাৰ ।
 শ্ৰান্ত হৈ যাগু গোট তাজিলা ফোকাৰ ॥ ২৫৬ ॥

* বেণুকা উদ্ধাৰ আৰু যাগু মন্দিৰ লীলা ।

চৰিয়ো বাহুৱে তাৰ শূন্য কাণে ধৰি ।
 কমলীধৰায়ে দেখি কাম্পে তবতৰি ॥
 পাচক লাগিয়া হেম্পচিয়া এৰি দিল ।
 বাগুগোট গিৰিসিত কৰিয়া পৰিল ॥ ২৫৭ ॥
 হোঁ বুলি মাগুক মাৰিল এক লাঠি ।
 পৰিলন্ত পৰি কৰিয়া সিটো বাতি ॥
 ধৰমৰ কৰি সিটো চক্ষু পালটাই ।
 ভৈলকে শ্ৰীহীন তাৰ চুতি বুদ্ধি নাই ॥ ২৫৮ ॥
 শঙ্কৰ ভাবন্ত জানো মাগু যায় মৰি ।
 সাহি আছে তাহক নিৰেখি দৃষ্টি দেখিলন্ত ॥
 মাগু চক্ষু মেলি শঙ্কৰক দেখিলন্ত ।
 যদি মোক আৰোবাৰ প্ৰহাৰ কৰন্ত ॥ ২৫৯ ॥
 সমূলি মৰিবো আজি ইহাৰ হাতত ।
 এইবুলি মাগু পাচে উগ্ৰ মনত ॥
 চক্ষু যদি বায়ুক নিৰোধি বহিলন্ত ।

ভগবান মৰি বুলি নাকে দ্বাস চান্ত ॥ ২৬০ ॥
 দেখন্ত শঙ্কৰে কৰিলন্ত আনমন ।
 উঠিয়া লবৰ দিলা মাগু ভেতিক্ষণ ॥
 পলাই পলাই বুলি শঙ্কৰে বিগ্ন নিলা ।
 লবৰিয়া মাগু গৈয়া অৰণ্যে পশিলা ॥ ২৬১ ॥
 কমলী ধৰায়ে দেখি হাসে বপকৰি ।
 ঘৰে গৈল শঙ্কৰ পূৰ্বৰ পন্থ গুৰি ॥
 শঙ্কৰে ঘৰক পায় খসাইলা কাপোৰ ।
 বুঢ়াখাক আদি সবে বোলে কৰ্ম যোৰ ॥ ২৬২ ॥
 মাগু মদিবাৰ গুনি হৰমিত মন ।
 জয় জয় শঙ্কৰ বুলিলা বহু জন ॥
 পৰম ঈশ্বৰদেৱ শঙ্কৰ মুৰাৰি ।
 যথা মতি সেবো তান চৰণত পৰি ॥ ২৬৩ ॥
 মনৰৌক তান পদে ডকতৰ নিধি ।
 দীননাথে বোলে প্ৰভু বাঞ্চা কৰা সিদ্ধি ॥

বৰ চৰিত

প্ৰথম খণ্ড

চতুৰ্থ অধ্যায়

পদ

ভাত অনন্তৰে আসি যেন কথা ভৈলা ।
ভূঞা ব্ৰাহ্মণ সবে মনত গুণিলা ॥
ইটো আলি পুখুৰী স্থান আতি অল্প প্ৰায় ।
সকলো প্ৰজায়ে সুখে বহিবে নাভয় ॥ ২৬৪ ॥
এহি বুলি আলোচিয়া যত ভাতি গণ ।
শঙ্কৰৰ আগে আসি ভৈলা উপসন ॥
শঙ্কৰে সাদৰে সুমধুৰ বুলি বাণী ।
তুণা পিতামহ আদি আইলা কোন স্থানি ॥ ২৬৫ ॥
কিকাৰ্য্য কৰিবে লাগে আদেশিয়া মোক ।
যাব যেন প্ৰয়োজন সবে কহিয়োক ॥
জয়ন্ত বদতি বাপু ওনা দেৱ বৰ ।
তুমি মহাজ্ঞানী কাৰ্য্য জানাহা বিস্তৰ ॥ ২৬৬ ॥
আমাৰ উপৰি চণ্ডিবৰৰ নিবাস ।
বৰদোৱা নামে স্থান আছে যি বিশেষ ॥
পৰম শোভন অতি পুণ্যত্ম থাই ।
যাত নিবাসিনে লোকে বৃগতি নাপাই ॥ ২৬৭ ॥
দেশৰ বিদ্ৰাতে তমুপিত কুসুম্বৰ ।
তাক এৰি এতি থাইতে কবিলন্ত ঘৰ ॥
ক্ৰমে বংশ ভাতি বন্ধু বান্ধৱ সকল ।
বৃদ্ধিহৈয়া প্ৰবৰ্ত্তিতে অনাতন ভৈল ॥ ২৬৮ ॥
এতেকে পূৰ্বৰ স্থানে যাইবাক ইচ্ছাই ।
আসিয়া আছেহো সবে একগ্ৰিত হই ॥
তোমাৰ হইব যদি অতিপ্ৰায় সিদ্ধি ।
যেন ক'পে হই তাৰ কৰিওক বিধি ॥ ২৬৯ ॥
ওনিয়া শঙ্কৰ দেৱে প্ৰসংশা কৰিলা ।
আমাৰেই বাঞ্চাসিদ্ধি কৰিতে আসিলা ॥
অৱশ্যে সি স্থানে যাইবো চলিয়া সত্তৰ ।
এহিবুলি আদেশক কৰিলা শঙ্কৰ ॥ ২৭০ ॥
* তনি বন্ধু বান্ধৱৰ অতিপ্ৰায় কথা ।
শঙ্কৰে আদেশ দিলা বাজ্যক সৰ্বথা ॥

দাৰ কোৰ কুঠাৰ কোদাল গৈয়া সবে ।
শিয়েগৈয়া ভেটী মাটী উলিওৱা আবে ॥ ২৭১ ॥
ওনিয়া সকলে ভেটী নাটী উলিয়াইলা ।
নানা দিব্য গৃহ বাট পদূলি কৰিলা ॥
মাধৱ জয়ন্ত ভূঞা ব্ৰাহ্মণ সকল ।
নিজ ভূমি লৈ গৃহ নিৰ্ম্ম অৱিকল ॥ ২৭২ ॥
ওত তিথি ওতক্ষণ কৰিয়া বিচাৰ ।
শ্ৰীশঙ্কৰো লৈলা গৈয়া সেহি নব ঘৰ ॥
পৰম আনন্দে সবে নিবাস কৰয় ।
শঙ্কৰেও তথা বহি বাজ্যক চৰ্ছায় ॥ ২৭৩ ॥
একদিনা বাম বাম ওকক কহিলা ।
দেৱ মন্দিৰেক কৰিবাব মন ভৈলা ॥
সকলোকে জানদিয়া আনা এতিক্ষণ ।
আসিয়া মন্দিৰ গৃহ কৰো নিৰোপণ ॥ ২৭৪ ॥
তেতিক্ষণে গুক আনি সকলো বাজ্যক ।
মন্দিৰ কৰিতে ভেটী বান্ধিলা প্ৰত্যেক ॥
মাটীক স্থানন্তে এক দিব্য মূৰ্ত্তি পাইলা ।
শঙ্কৰ দেৱৰ মহা আনন্দ মিলিলা ॥ ২৭৫ ॥
দেখা সৰ্বজন কিনো ঈশ্বৰৰ কৃপা ।
আবন্ততে পাইলো কেনে হৰিৰ স্বকৃপা ॥
এহিবুলি শিয়ে দিব্য মন্দিৰক নিয়া ।
তাহাতে স্থাপিয়া পূজিবাক আবন্তিয়া ॥ ২৭৬ ॥
প্ৰথমতে সেহিমূৰ্ত্তি প্ৰতিষ্ঠাক লাগি ।
অনাইলা কন্দলী মুকুট ব্ৰাহ্মণক মাগি ॥
ব্ৰাহ্মণ পণ্ডিত ভূঞা আসিয়া তখন ।
প্ৰতিষ্ঠাৰ প্ৰব্যসব কৰি আয়োজন ॥ ২৭৭ ॥
বাম বাম গুক পূজা কৰিতে লাগিলা ।
প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠাৰ যত মন্ত্ৰক পঢ়িলা ॥
ধ্যান কৰি মন্ত্ৰ পঢ়ি পূৰ্ণমালা ধৰি ।
প্ৰতিমা ওপৰে দেহ পৰম সাদৰি ॥ ২৭৮ ॥

* বটপ্ৰদা গমন, হৰিমূৰ্ত্তিৰ নিৰ্ম্মাণ আৰু অৰ্চাবতাৰ শ্ৰীবিষ্ণুৰ বিগ্ৰহ প্ৰতিস্থা ।

প্ৰতিমা নিকটে বসি আচম্ভ শঙ্কৰ।
 সেহিমালা উঠে তানু মস্তক উপৰ ॥
 পুনঃ পুনঃ দেই গজ পুষ্প যত যত।
 সকলো শঙ্কৰ গুক শৰীৰে চৰন্ত ॥ ২৭৯ ॥
 আশ্চৰ্য্য দেখিয়া বাম বাম আদিকৰি।
 সকলো মানিলা শঙ্কৰেসে মহা হৰি ॥
 কিসক ভাঙনাকৰি আমাক আহয়।
 নিশ্চয়ে জানিলো আমাসাৰ গুক হয় ॥ ২৮০ ॥
 হেন মতে যতভূঞা ব্ৰাহ্মণ যতক।
 পূজা অৱসানে পাছে কৈলা শঙ্কৰক ॥
 ভুক্তি মৃতদাতা তুমি বিনে নাহিআন।
 চৰণে সেবিলো প্ৰভু দিয়োক শৰণ ॥ ২৮১ ॥
 শুনিয়া শঙ্কৰ দেৱে বচন বুলিলা।
 আমাক ঈশ্বৰ বুলি কেমনে মানিলা ॥
 আমি শূদ্ৰ গুক তোমা ব্ৰাহ্মণ সকল।
 শৰণ দিবাক লাগি কেনমতে বোল ॥ ২৮২ ॥

শুনিয়া কন্দলি আদি দ্বিজগণ যত।
 তোমাৰ মহিমা জাত হৈলো যেন মত ॥
 তাক আবে কহিবাব প্ৰয়োজন নাই।
 কৰিয়োক দয়া আবে আমাক গোসাই ॥ ২৮৩ ॥
 শুনিয়া শঙ্কৰদেৱে হাসি নমাতিলা।
 শৰণ দিবাক লাগি শাস্ত্ৰক ৰচিলা ॥
 দশম ঋদ্ধৰ গোপী উদ্ভৱ সদ্ভাদ।
 সেহি শাস্ত্ৰ প্ৰথমতে ৰচিলা আহ্লাদ ॥ ২৮৪ ॥
 আৰ হৰিচন্দ্ৰ উপাখ্যান শাস্ত্ৰবৰ ॥
 ভাগৱত পুৰাণৰ কৰিয়া উদ্ধাৰ ॥
 লোকক কৃপায়ে প্ৰভু তাহাক বিস্তাৰি
 ৰচিলা পয়াৰ চন্দে আত্মক সাৰ কৰি ॥ ২৮৫ ॥
 * জড়মূৰ্তি অৰ্চনাত—চৈতন্য মূৰ্তি শ্ৰীশঙ্কৰ
 দেৱৰ অৰ্চনা হয়। শব্দব্ৰহ্ম—ভাগৱত শাস্ত্ৰ
 শ্ৰীকৃষ্ণৰ বাৎসল্যী মূৰ্তি স্থাপিত কৰি ব্ৰাহ্মণ
 ভূঞাক শৰণ প্ৰদান কৰে।

বৰ চৰিত

প্ৰথম খণ্ড

পঞ্চম অধ্যায়

চৰি

এহিমতে কৌসুম্বৰ,
ৰাজ্যৰ চৰ্চনা কৰি,
যতৰাজ্য প্ৰজাগণ,
পণ্ডিত দৈবজ যত,
দেৱপূজা ভক্তিৰত,
ব্যাপিল জগতখান,
ভাট বংশ যত যত,
দুঃখী ভীক্ষু সমস্তক,
এহিমতে দেৱবৰ,
যত বংশ জাতি মানৈ,
শঙ্কৰৰ মুখে আমি,
কেনয় বৈকুণ্ঠ স্থান,
ঐতিবৃত্তি নবনাৰী,
মাধৱ জয়ন্ত আদি,
সকলোক বিদ্যাধৰ,
দেখিয়া শঙ্কৰ হৰি,
নমো জগতৰে শুক,
তোমাৰ চৰণে পড়ি,
ইটো আশা ভজ মোৰ,
মাধৱ শঙ্কৰ হৰি,

মনুষ্যৰ কপধৰি,
সুখে নানা লীলাকৰি,
মহা সন্তোষিত মন,
অতিথি সন্যাসী তত,
নিত্য নৈমিত্তিক যত
মহামণ বিতোপন,
পিতামহ সুবিখ্যাত,
ভুক্ষা ভোজ্য নামাযত,
সৰ্বশাস্ত্ৰ বিদ্যাধৰ,
ভূগ্ৰা পণ্ডিত গণে,
ভুগি আছো যেন বাণী
নজানোহো বিদ্যমান,
ভূগ্ৰাদিজ শাৰী শাৰী
অনেক ব্ৰাহ্মণ বাদি,
জ্ঞানয় শাস্ত্ৰৰ তৰ,
সকলো প্ৰশংসা কৰি,
ভকতৰ কল্পতৰু,
প্ৰণামোহো দেৱহৰি,
নকৰিয়ো দামোদৰ,
বৌকমনে সদাসুখৰি,

গৃহমধ্যে আচৰ্য প্ৰকটী।
ভক্তপথে আচৰ্য তদ্বিতী।
থাকন্তে সুখদে প্ৰীতি কৰি।
আনন্দতে প্ৰসংসিত বৰি। ২৮৬।
কিকিঃকো ন্যূন নকৰায়।
দেশ দেশাৰতবত প্ৰখ্যাত ॥
সকলৰ মনক তুমিল।
যাবয়েন সমস্তকে দিল। ২৮৭।
বহুতে আহুত কতো কাল।
সকল মিলিয়া আলোহিল।
তৰিষ্মৰি বৈকুণ্ঠক যাবে।
শঙ্কৰত সোধো গৈয়া আবে ॥ ২৮৮।
শঙ্কৰৰ স্থানক লড়িল।
সিসবেও তথাক চলিল। ॥
মহাবলে গৈয়া পাইলা য়েবে।
মহাবলে প্ৰবোধিল। ২৮৯।
অনাদি অনন্ত নাৰায়ণ।
হওঁ যেন সসোৰ তৰণ ॥
নিজ ভূতা ভূতা হেন জানি।
মুখে সদা বোলাবাম বাণী ॥ ২৯০।

দুলড়ি

বুঢ়াখা মাধৱ,
 শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে,
 বোলন্ত পেসাই,
 কিকাৰ্য্যাক লাগি,
 বুঢ়াখা বোলন্ত,
 ভূঞা বন্ধুযত,
 বিদ্যাত পাগত,
 সকলো আমাৰ,
 * বাহুয় বৈকুণ্ঠ,
 পৰম আশাত,
 তযু যশ ঘৰি,
 আমাৰ উপৰি,
 তোমাৰ চৰণ,
 কৃপাময় কৃপা,
 শঙ্কৰে বোলন্ত,
 নৰোত্তম কৰ্ণ,
 তোমাৰ বাক্য,
 চিহ্ননামে যাত্ৰা,
 এহি বুলি শুক,
 তালখোল বাদ্য,
 তেতিক্ষণে কাঠ,
 কপিলী নদীৰ,
 শঙ্কৰৰ আজ্ঞা,
 মহা ভক্তিভাৱে,
 খোল চাইলেক,
 বাদ সুশোভন,
 পাছে ভূঞাগণে,
 বহু ঠাই জুৰি,
 আৰু বুলিবেক,
 শুনি আভাবানী,
 মনে বোলে আমি,
 হৰিষ মিলিলা,
 ইসৰ কথাৰ,
 বৈকুণ্ঠ নগৰ,
 ধেমালীৰ ঘোষা,
 সন্ত ভটিয়াক,

আদি লোক চয়
 সবাহাকে তেবে,
 আদি আইলা কই,
 আমাৰ থানক,
 কহো স্বৰূপত,
 আশিলো সমস্ত,
 শাস্ত আছে যত,
 হৰিষ মিলোক,
 কহি আছা যেন,
 সবে আসি আছো,
 সংসাৰ তৰিবো,
 যত বংশ আছে,
 কৰিয়া বন্দন,
 কৰি তুমি বাপু
 শুনিয়ো পেসাই,
 পূৰ চতুৰ্ভুজ,
 সন্যাসীত শিকি,
 কৰিবো বিদিত,
 মনে বিমৰিষি,
 সকলক তথা,
 ডাল আনিলেক,
 কাষত নিবাসী,
 শুনিয়া কুমাৰে,
 পৰম আনন্দে,
 ঘূণ দিয়াইলেক,
 দেখি বিতোপন,
 কহিলা তেখনে,
 কৰি বম্যপুৰী
 সকলো দিশৰ,
 সৰ্ব দিশপ্ৰাণী,
 কত পূণ্য বলে,
 সন্তৰে আপিলা,
 থৈলো এহিমনে,
 পটত লিখিলা,
 প্ৰথমে লিখিলা,
 গীতক কৰিয়া,

উপসন্ন য়েবে ভৈলা।
 আশ্বাসি বুলিবে লৈলা ॥
 কহিয়ো তাৰ কাৰণ।
 আইলা কহা প্ৰয়োজন ॥২১১॥
 আমাথেৰ প্ৰয়োজন।
 পৰম কাৰ্য্য গহন ॥
 সবাহাকে আছা পঢ়ি।
 দেখাইয়ো বৈকুণ্ঠ পুৰী ॥২১২॥
 তাক দেখিবাক মন।
 কৰিয়া মন পূৰণ ॥
 জানিলো নিষ্ঠে ইবাৰ।
 তাহাকো কৰা নিস্তাৰ ॥২১৩॥
 কাতৰ কৰোহো আমি।
 বৈকুণ্ঠ দেখায়ো স্বামী ॥
 পিতামহ দুইজন।
 তিনিয়ো অতিগহন ॥ ২১৪ ॥
 দেখাইবো বৈকুণ্ঠপুৰ।
 হৰিষ পাবা প্ৰচুৰ ॥
 উপায় পাছে চিহ্নিলা।
 কৰিবাক মন ভৈলা ॥২১৫॥
 চানেকি কৰিয়া দিল।
 কুমাৰক নিয়া দিল ॥
 যতনে খোল গঢ়িলা।
 শঙ্কৰ দেৱক দিলা ॥২১৬॥
 ভৈলা আতি মনোনিত।
 আনিলা বৈকুণ্ঠ হন্তে।
 শঙ্কৰ দেৱ ঈশ্বৰ।
 বতাক সাজা প্ৰচুৰ ॥২১৭॥
 লোক নিমন্ত্ৰণ কৰ।
 আনিলা ডাকি সন্তৰ ॥
 দেখিবো বৈকুণ্ঠ পুৰি।
 শঙ্কৰৰ নামধৰি ॥২১৮॥
 শুনিয়োক কথা আৰ।
 নাট কৰিলেক তাৰ ॥
 দ্বিতীয় শ্লোক বচিলা।
 চিহ্নসৰ বিভাগিলা ॥২১৯॥

* শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ ৰাজ্যচৰ্চা, নিত্য কৰ্ম্ম, আৰু ভূঞা ব্ৰাহ্মণৰ বৈকুণ্ঠ দৰ্শনৰ অভিলাষ।

দুলভি

যাব যেন স্থান,
সৰোবৰ চয়,
লক্ষী সৰস্বতী,
সাত বৈকুণ্ঠৰ,
কেইটাইক নামক,
নটুৱা পঞ্চম,
যিবা চৰায়েন,
যাত্ৰাৰ উৎসৱ,
তুনা সভাসদ,
তাহান চৰণে,
সভাসদ জন,
মৃতমতি দীন.

যিমত লক্ষণ,
অধিক শোভয়,
চৌদ্ধ পৰিষদ,
সপ্তম গোপাল,
বায়ন শিখাইল,
সমন্নিবেতে আতি,
লাগয় তাহাক,
কৰিবাক মনে,
হুৱা নিশবদ,
পশিও শবণে,
এৰি আন মন,
নাথদ্বিজে কহে.

কহন্তক উপবন।
স্বৰ্ণমাটি সুশোভন ॥
পটতে সবাকো দিলা।
সবাকো তাত লিখিলা ॥৩০০॥
আক পালি সাতজন।
নাটক কৰি সম্পন্ন ॥
কৰাইলন্ত বিদ্যমান।
নিয়োজিলা স্থান স্থান ॥৩০১॥
গুৰুৰ চৰিত্ৰ কথা।
জন্মক নকৰা কথা।
গোৱা তাৰ গুণ নাম।
ডাকি বোলা বাম বাম ॥৩০২॥

* চিহ্ন যাত্ৰা আৰম্ভ, খোল নিশ্চয়, চিহ্ন যাত্ৰাৰ নাট বচনা, সূত্র, নটুৱা আৰু গায়ন, বায়ন বাগ
গীত বচনা অক প্ৰশিক্ষণ।

বব চৰিত

প্ৰথম খণ্ড
ষষ্ঠ অধ্যায়

পদ

আজ আমলৰে সাধু সন্তাসন লোক ।
শঙ্কৰ দেৱৰ মহিমা ক'মিয়োক ॥
যেনে ওখিলত পাহে দেৱতা শঙ্কৰ ।
দেৱৰ বুলিয়া জানিবক সবেনৰ ॥ ৩০৩ ॥
এতেকে হাতাক কৰোঁ নজানয় যেনে ।
বুলি সন্ন্যাসীৰ কাপে আসিলা তেখনে ॥
সুদীৰ্ঘ পুৰুষ সুশোভন তান কয় ।
বহীৰৰ কাৰি আতি চাহান নয়ায় ॥ ৩০৪ ॥
ভয়ে বিচুৰিত অঙ্গ জমিকে উদ্যত ।
তায় আদি ভোজন কিঞ্চিতো ভান নাই ।
শঙ্কৰে বোলত বিদ্যা নিখায়ে আমক ।
সেনমতে পাৰো নট পট দিখিবাক ॥ ৩০৫ ॥
সন্ন্যাসী বদন্তি বাপু শঙ্কৰ আতাই ।
নিহইবহো দেখিবাক কহিলো বুজাই ॥
আনন্দ গ্ৰহন কর্ণ সব আনিজত ।
হুত কৰি বৈকুণ্ঠৰ পট লিখিলত ॥ ৩০৬ ॥
সন্ন্যাসী অশ্রুত থাকে লিখিত শঙ্কৰ ।
বিসময়ে আহত চাই সবে উজ্জ্বল ॥
বাম বাম ওক বুলিলা বলোলাম ।
সমীয়া মাৰক সবে এৰি জান কাম ॥ ৩০৭ ॥
সেইদিনা পাত্ৰ বৈকুণ্ঠক লিখি য়েবে ।
আজি পুত্ৰক লজিলো ভিলে তেলে ॥
সেইদিনা পুত্ৰক লিখিলা নিচিলা পুত্ৰক ।
সেইদিনা লিখিব দিখী সৰোবৰ ॥ ৩০৮ ॥
সেইদিনা লিখিলা সমস্তক লিখি দিল ।
সেইদিনা লিখিলা বৈকুণ্ঠৰ মলবিল ॥
সেইদিনা লিখিলা যেনে নজানয় ।
সেইদিনা লিখিলা লিখি আতাই ॥ ৩০৯ ॥
সেইদিনা লিখিলা লিখি লিখি ।
সেইদিনা লিখিলা লিখি লিখি লিখি ॥

বোলে তেঁকাগিৰি লেখো বটী বৃক্ষ নাই ।
শঙ্কৰে বোলত কহা দিখো কোনো ঠাই ॥ ৩১০ ॥
হাঁসিয়া বোলত বাপু ভাল কথা কৈলা ।
বৈকুণ্ঠৰ পতি হৈলা থান নিচিলা ॥
এহিবুলি বুলি শঙ্কৰৰ আতামানি ।
দেখায়া দিলত যৈত থানক প্ৰমাণি ॥ ৩১১ ॥
বুলিৰ বচনে কৰতক বৃক্ষ দিলা ।
বাম বাম ওক আদি বিসময় মানিলা ॥
সবে বোলে বুলি ইটো কথা পাইলি কৈত ।
বৈকুণ্ঠৰ লোক এই চহো আছে ঐত ॥ ৩১২ ॥
এহিমতে পট লেখি কৰিলেক অত ।
নটুৱা লিখায়া পৰে ভাত লিখাইলত ।
যাৰ যিবা বাহন তাহাকো সাজিলত ।
মুখবজ কৰিয়া ছো সব নিশ্চিমলত ॥ ৩১৩ ॥
সভাৰ মাজত এক স্থানক ৰাখিলা ।
ভুঞাসৰ আসি সেই স্থানত বসিলা ॥
বাম বাম ওকক শঙ্কৰে আদেশিলা ।
মূলমন্ত্ৰ পঢ়ি তেহো কৃষ্ণক পুতিলা ॥ ৩১৪ ॥
দেখি সমস্তৰে আমলৰ পাৰ নাই ।
কৰিলা কীৰ্ত্তন তাজ খোলক বজাই ॥
সেহিমতে গমুলা সময় ভৈল য়েবে ।
নানা স্থান হতে লোক আহিলেক তেবে ॥ ৩১৫ ॥
শঙ্কৰক নসহে বাসিক ভিজ মল ।
তাৰসেবো গৈলা যাত্ৰা দেখিবাক যন ॥
মনত আনোচি গৈলা ভাজল সি সব ।
শঙ্কৰৰ মহতালি আজিৰে জালিৰ ॥ ৩১৬ ॥
আজি পুত্ৰ শঙ্কৰৰ দৰ্শ হৈব চুব ।
কিসতে দেখাৰ আজি বৈকুণ্ঠৰ পূৰ ॥
অমুলা কৰিয়া গকে শঙ্কৰ দেৱক ।
দান লৈয়া বসিলত সমস্তক এতোক ॥ ৩১৭ ॥

আৰিষা মটীৰে বৰ নৰগোষ্ঠী ।
 মহা সভাবোধে নিয়া লগাইলা সভাত ॥
 * গগন বায়নে বৰ ধেমালি জুৰিলা ।
 বৰ গগনৰ বেলে শঙ্কৰ উঠিল ॥ ৩১৮ ॥
 উদাৰ সহিতে বৰ গোবিন্দ উঠিল ।
 আনো ভক্ত গণ পাছে গীত গাইতে গৈল ॥
 প্ৰথমে শঙ্কৰদেৱে বাণ জুলিলেক ।
 উদাৰ প্ৰভৃতি ভক্তে দোহাৰে প্ৰত্যেক ॥ ৩১৯ ॥
 তিমিৰ বাগক পাছে বলায়ে জুৰিলা ।
 বায়ু মণ্ডলী বাণ শঙ্কৰেও দিলা ॥
 বাণ উচ্চাৰণে মহা বতাস মিলিল ।
 মিকটৰ পাতি সোন্দা কৃষ্ণত লাগিল ॥ ৩২০ ॥
 দুই ফাকি দেহে কৃষ্ণে যত পাত ছিল ।
 সকলো সবিয়া তৈত ভৈলন্ত নিম্মূল ॥
 শেষ পুয়ো ফাকি দেহে মোসক ভণে পাছে ।
 পূৰ্ণ কৈল পৰ সৰ সেহি বৰ পাছে ॥ ৩২১ ॥
 সকলো দেখিয়া মনে সুবিস্মিত ভৈলা ।
 হৰি হৰি বাম কৃষ্ণ শঙ্কৰো সম্বিলা ॥
 এহিমতে শঙ্কৰে বাগক সাঙ্গ কৰি ।
 লটমেলি বৈকুণ্ঠক দেখাইলা সাদৰি ॥ ৩২২ ॥
 সাত পিৰবৰ সাত প্ৰবেশ গাহয় ।
 পাৰ্শ্ব মটীক পাছে আনিলেক চায় ॥
 আৰু একজনাতাত পিৰবৰ লাগে ।
 তাহাত ভৈলন্ত বাম বাম মহাভাগে ॥ ৩২৩ ॥
 আতৰ বৈকুণ্ঠ পতি আপুনি ভৈলন্ত ।
 গকড়ৰ ডাঠ গোট ধজাক দিলন্ত ॥
 নাট ধেমালি চৌক ধেমালি বজাইল ।
 বৰ ধেমালি দেহ ধেমালি কৰাইল ॥ ৩২৪ ॥
 বৰ বয়ন হৈয়া কৃষ্ণবৰ সূত ।
 নৰগোষ্ঠী খোল লৈলে একলে অভূত ॥
 তেখেনে শঙ্কৰে দিয়া মূৰ্তি ধৰি আছে ।
 * নৰগোষ্ঠী খোল আনন্দতে বাইল পাছে ॥ ৩২৫ ॥
 আৰিয়া মটীৰ জো'ব্দা প্ৰকাশিত আতি ।
 সেহিকপে শঙ্কৰক দেখিলা তহিতি ॥

বাদিক ভাজণে শঙ্কৰক নসহয় ।
 দেখিয়া সিমল শক্তি'ত লভ'বিস্ময় ॥ ৩২৬ ॥
 গৰ্জ' চুৰ হৈয়া বিজ্ঞগণ যৌনে বৈল ।
 শঙ্কৰ মানুষ নোহে বুলিয়া আনিল ।
 সুধাৰ হইয়া শ্ৰীশঙ্কৰ আসিয়া ।
 নানাতাৰ ভলিদিয়া নৃত্যক কৰিয়া ॥ ৩২৭ ॥
 যাত্ৰাৰ সূচক বুলিলন্ত মাতি য়েবে ।
 দেখি সৰ্বলোকে মহা মোহ পাইলা তেবে ।
 শঙ্কৰ বসিলা বৈকুণ্ঠত এক কাপে ॥
 * বৰ বায়ন বৰ গগনৰ স্বকাপে ॥ ৩২৮ ॥
 বৰভূঞা বেলে মুখা অধিকানী হই ।
 এককাপে বসি আছে সভামাজে বই ॥
 ডাওবীয়া মাজে এক শঙ্কৰ আহয় ।
 এককাপে মটী গোট আহয় লগায় ॥ ৩২৯ ॥
 এহিমতে এককালে নানাস্থানে আতি ।
 নানা কাপে নানাস্থানে প্ৰকাশ কৰতি ॥
 যি স্থানত যিবা কৰ্ম নিৰীক্ষণ কৰে ।
 দেখন্ত সবাতো শঙ্কৰক নিবন্তৰে ॥ ৩৩০ ॥
 গকড়ৰ ডাঠে আসিলন্ত ধজাবৰ ।
 লাফদিয়া শঙ্কৰে উঠিল তাৰোপৰ ॥
 অনন্তৰ শৰ্যা লেখি আছে যি স্থানত ।
 গকড়ৰ নামি গৈয়া তাতে বসিলন্ত ॥ ৩৩১ ॥
 বাম বাম সাক্ষাততে যেন ভৈল ব্ৰজা ।
 কোনে কহিবাক পাৰে তাহাৰে মহিমা ॥
 আপুনি শঙ্কৰে সূৰ গতি আছে তথা ।
 খোলক বজায়া নাচে আপুনি সৰ্বথা ॥ ৩৩২ ॥
 হবৰ ডাঠক ধৰি ভৈলা সৰ্বজয় ।
 এক বৈকুণ্ঠত তাক বসাইলন্ত তয় ॥
 গগন সকলে গীত আনন্দতে গায় ।
 সমজায়ে যেন বৈকুণ্ঠক আছে চাই ॥ ৩৩৩ ॥
 নজানন্ত সভাসদে কিবা বাহি দিন ।
 পৃথিৱী বৈকুণ্ঠ স্বৰ্গ তাতো নোহে হীন ॥
 যাত্ৰাৰ সকল কাৰ্য্য ক্ৰমে ক্ৰমে কৰি ।
 বিগ্ৰ ভূঞা ভকতক দেখাইলা সাদৰি ॥ ৩৩৪ ॥

- * ভাওনাত আৰিয়া আৰু মটী লগোৱাৰ আহি, যাত্ৰা আৰম্ভ, বায়ু মণ্ডলিবাণ দিয়াত গগনপাত
 সৰে । শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে ন গোষ্ঠী খোল লয় ।
 * শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ আনিমা আদি অষ্ট ঐশ্বৰ্য্য প্ৰকাশ, কংসৰশালাত কৃষ্ণক দশ প্ৰকাৰে দৰ্শন
 কৰাৰ দৰে শ্ৰীশঙ্কৰদেৱকো দশ প্ৰকাৰে দৰ্শন পাইছিল ।

সেহিবেলা ব্ৰজা ইন্দ্ৰ আদি দেৱ গণ ।
 যন্তা দেখিবাক লাগি আসিলা তেখন ॥
 দেৱতা সৰ্বৰ অল গজচয় আসি ।
 সন্তাক বজিলা দশো দিশক প্ৰকাশি ॥ ৩৩৫ ॥
 ওপৰত চায়া নেদেখয় কোনোজনে ।
 ৰাম ৰামে মাত্ৰ দেখি কয় সৰ্ব্বজনে ॥
 দেখা সৰ্ব্বজন কিনো কথা বিতৌপন ।
 আকাশ জুৰিয়া বৈল সৰ্ব দেৱগণ ॥ ৩৩৬ ॥
 এহিমতে যাত্ৰায়েবে সবে সাজ ভৈলা ।
 দেৱৰ সূত্ৰাণ তৈৰহন্তে নিবতিলা ॥
 যাত্ৰা অবসান কৰি শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 মহেন্দ্ৰ কন্দলী স্থানে আসিয়া সত্তৰ ॥ ৩৩৭ ॥
 প্ৰণামিবে চাহে গুৰু কন্দলী দেখিয়া ।
 কি কৰাহা বুলি তাক ধৰি আলিঙ্গিয়া ॥
 তোমাকেসে নমস্কাৰ কৰিবে লাগয় ।
 তুমিসি ঈশ্বৰ মই জানোহো নিশ্চয় ॥ ৩৩৮ ॥
 হেন শুনি শঙ্কৰেও পালতিয়া গৈলা ।
 মহেন্দ্ৰ কন্দলী গুৰু উঠি ঠিয় ভৈলা ॥
 হাজাৰ দশেক প্ৰজা তৈতে হয় আছে ।
 হাত তুলি হৰিধনি কৰিলন্ত পাছে ॥ ৩৩৯ ॥
 সিটো ধনি বৈকুণ্ঠ লোকত প্ৰবেশিলা ।
 দেখিয়া শঙ্কৰ গুৰু আনন্দিত ভৈলা ।
 মহেন্দ্ৰ কন্দলী দণ্ডবত কৰিলন্ত ।
 কৰযোৰ কৰি সমজ্যাক বুলিলন্ত ॥ ৩৪০ ॥
 • শুনা সন্তাসদ বোলো নিশ্চয় বচন ।
 শঙ্কৰ দেৱত মই পশিলো শৰণ ॥
 শুনিয়োক সৰ্ব্বজন কহিবো বুজাই ।
 শঙ্কৰৰ মহিমাক কহন নমাই ॥ ৩৪১ ॥
 পাঠশালা মধ্য একদিনা শুতি লন্ত ।
 অনন্তে আসিয়া তৈতে ছত্ৰ ধৰিলন্ত ॥
 দেখিয়া আমাক সিটো সৰ্প আন্তৰিলা ।
 চকমক কৰি পাছে শঙ্কৰ বসিলা ॥ ৩৪২ ॥
 শূনা কৰ্ণপূৰ চতুৰ্ভুজ দুইজন ।
 নৰোত্তম বৃদ্ধ তুমি পণ্ডিত গহন ॥
 উৰ্দ্ধবাহু কৰি মই কৰো অঙ্গিকাৰ ।
 শঙ্কৰত পৰেগুৰু নাহিকে আমাৰ ॥ ৩৪৩ ॥

শূদ্ৰবুলি মিটোপাপী কৰে তিবন্ধাৰ ।
 তাহাৰ ব্ৰাহ্মণজন আত্মক দিহাৰ ॥
 শূনিয়ো পণ্ডিতগণ নৃতনস মনে ।
 বৈকুণ্ঠক দেখাইবাক পাৰে কোন জনে ॥ ৩৪৪ ॥
 জনেক শঙ্কৰদেখা নানাকপ ধৰি ।
 সাত বৈকুণ্ঠৰ নানা কাৰ্য্যক আচৰি ॥
 একে সময়তে যেন কৰিলে দেখিলা ।
 মনুষ্য কৰিতে কিবা পাৰে হেন জীলা ॥ ৩৪৫ ॥
 এহি বুলি মহেন্দ্ৰ কন্দলী দ্বিজবৰ ।
 মহিমা কহিলা কৰ্ম দ্বিজৰ ভিতৰ ॥
 শূনি ৰাম ৰাম চতুৰ্ভুজ নৰোত্তম ।
 তানো বিপ্ৰচয় যত আছে শ্ৰেষ্ঠতম ॥ ৩৪৬ ॥
 সৰ্বেবোলে প্ৰভাৱতে জানিলোহো আমি ।
 তোমাৰ বচন মানিলোহো বেদ বাণী ॥
 পাছে শঙ্কৰক তাবাসবে বুলি লন্ত ।
 সাক্ষাতে জানিলো আমি তুমি গুৰুৱন্ত ॥ ৩৪৭ ॥
 আমাসাক শৰণ দিয়োক তুমি গুৰু ।
 উদ্ধাৰ কৰিয়ো গুৰুতৰ কল্পতক ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত ইটো কাৰ্য্য নুহি ভাল ।
 ব্ৰাহ্মণে শূদ্ৰক সেৱা কৰে কোন কাল ॥ ৩৪৮ ॥
 ব্ৰাহ্মণে শূদ্ৰৰ গুৰু বেদত প্ৰসিদ্ধ ।
 আমাত শৰণ হৈবে নুহি যুক্তি সিদ্ধ ॥
 বদতি ব্ৰাহ্মণ সবে শূনিয়ো বচন ।
 কাৰ্য্যতে লক্ষিলো আমি তুমি নাৰায়ণ ॥ ৩৪৯ ॥
 বৈশ্য নন্দ ৰাজন্য জাতিত বসুদেৱ ॥
 তাহাৰাৰ পুত্ৰৰূপে ভৈলা কৃষ্ণদেৱ ॥
 দেৱ ব্ৰহ্মঋষি কিবা তাক নেশেবিলা ॥
 যাৰ গুণ নামে লোক সংসাৰ তাৰিলা ॥ ৩৫০ ॥
 আমাক ভাঙিবে চাৰা তুমি দেৱবৰ ।
 তোমাত শৰণ আমি কৰিলোহো সাৰ ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত বিপ্ৰসৰ যাওঁ ঘৰ ।
 কালি প্ৰভাততে সবে আসিবা সত্তৰ ॥ ৩৫১ ॥
 এহি বুলি বিদায় কৰিলা দ্বিজ গণ ।
 চলিলা গৃহক সবে আনন্দিত মন ॥
 উত্তৰ সন্মাদ দশমৰ কথা আনি ।
 প্ৰৱন্ধে শঙ্কৰে তাক আছন্ত বখানি ॥ ৩৫২ ॥

সেহি শাস্ত আগত স্থাপিয়া বিপ্লবণ ।
 শৰণ কৰাইবো বুলি কবিলন্ত মন ॥
 ৰাতি অৱসানে যত বিপ্ল মহামানী ।
 আসিল সবেও শঙ্কৰৰ আজা মানি ॥৩৫৩॥
 কবিলন্ত বিদ্যাবন্ত ৰাম সবস্তুতী ।
 আইলা বিপ্লবণ সেৱা কৰিবাক প্রতি ॥
 ৰাম ৰাম শুক চতুৰ্ভুজ দুই জনে ।
 শঙ্কৰৰ পাশে চলি গৈলা শুভক্ষণে ॥৩৫৪॥
 বোলে দুয়োজনে পাছে দেৱ শঙ্কৰক ।
 শৰণ কৰাও আবে প্রভু আমাসাক ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত টোটা কথা নুহি ভাল ।
 তুমি প্ৰকৃতিত আমাদেৱ সৰ্বকাল ॥৩৫৫॥
 ৰাম ৰামে বোলে ডেকাগিৰি শুনিয়েক ।
 আজি নিশাতাগে মোক স্বপ্ন দেখাইলেক ॥
 আসিল ব্ৰাহ্মণ এক পৰম সুন্দৰ ।
 পকি আছে লোম তান সকল গাবত ॥৩৫৬॥
 কাকত পিকন্ত সুবৰ্ণৰ নৱগুণ ।
 হেনকপে দেখিলোহো পৰম শোভন ॥
 মোক বুলিলন্ত শুনা বিপ্ল ৰাম ৰাম ।
 শৰণ নলৈয়া কেনে বাৰ্থ কৰা কাম ॥৩৫৭॥
 কাহাত শৰণ লৈবো বুলিলো বচন
 হাসিয়া ব্ৰাহ্মণে কহিলন্ত তাৱক্ষণ ॥
 জগত ঈশ্বৰ যিটো দেৱতাৰো দেৱ ।
 ব্ৰহ্মহৰ দেৱতায়ি কৰে যাক সেৱ ॥৩৫৮॥
 কলিত নামক প্ৰকাশিবে লাগি আসি ।
 শূদ্ৰকুলে জন্ম তৈল কহিলো প্ৰকাশি ॥
 সেহিসে শঙ্কৰ নই জানিবি সততে ।
 মোহোৰ শৰণ তুমি লৈয়ো প্ৰভাততে ॥৩৫৯॥
 এহিবুলি সেহিৰূপে ব্ৰাহ্মণ প্ৰবৰ ।
 ৰূপক ধৰিলা পাছে দেৱ শঙ্কৰৰ ॥
 পৰম বিষ্ণুয় হইয়া স্বপ্নৰ জাগিলো ।
 শৰণ লৈবাক মনে সত্তৰে আসিলো ॥৩৬০॥
 শুনিয়া শঙ্কৰদেৱে হাঁসি আদেশিলা ।
 সৰ্বজয় ভক্তে আনি শাস্তক স্থাপিলা ॥
 শাস্তক লাগিয়া দণ্ডবত কৰাইল ।
 * যুক্তি অনুসাৰে তাক শৰণ কৰাইল ॥৩৬১॥

ভূঞা ব্ৰাহ্মণে আনা নানা লোকচৰ ।
 শৰণ লভিয়া সবে তৈল ভাগ্যোদয় ॥
 এহিমতে শ্ৰীশঙ্কৰে শুকৰূপ ধৰি ।
 কৃষ্ণত শৰণ ধৰ্ম জগাইল সাৱৰি ॥৩৬২॥
 ভৱ সংসাৰৰ হানতৈ হৰি আসি ।
 ভাগৱত শূদ্ধধৰ্ম কুৰিলা প্ৰকাশি ॥
 জাত অনন্তৰে দেৱ শঙ্কৰ সুৰাৰি ।
 যোহেন জীলাক কৈলা শুনিয়ে বিস্তাৰি ॥৩৬৩॥
 সাতগোটা ময়মন্ত প্ৰমত্ত কুজৰ ।
 মহেন্দ্ৰ কন্দলী আদি বিশেষ লোকৰ ॥
 ধান খেত খায় বিধৱশয় নিবন্তৰ ।
 দেখিয়া বিষাদ বৰ তৈলন্ত ৰাজ্যৰ ॥৩৬৪॥
 শঙ্কৰদেৱৰ আপে দিলেক পোচৰ ।
 হস্তী নিবাবণ কৰা তুমি ভূঞাবৰ ॥
 শুনিয়া শঙ্কৰদেৱ আনন্দে চলিলা ।
 মহেন্দ্ৰ কন্দলী ব্ৰাহ্মণৰ গৃহ পাইলা ॥৩৬৫॥
 শুকৰ চৰণে সেৱা কৰিবাক চান্ত ।
 দেখিয়া কন্দলি উঠি পছে নিবাবন্ত ॥
 সেৱিবাৰ যোগ্য তুমি নোহোৱা গোসাই ।
 তোমাৰ প্ৰভাব সব দেখি আছো মই ॥৩৬৬॥
 কছল পৰিয়া দিলা শঙ্কৰ বসিলা ।
 ছাত্ৰ গণো আসি দেখি সৎকাৰ কৰিলা ।
 বদতি কন্দলী দেৱ শুনিয়ে শঙ্কৰ ।
 সাতোটা কুজৰে ধান খাই সমস্তৰ ॥৩৬৭॥
 তাক নিবাবন তুমি কৰিয়ে সত্তৰ ।
 জাতি জোজ জুইত কিছু নকৰয় দৰ ॥
 যিবা জানা খেদিবাৰ উপায় কৰিয়ে ।
 শম্য যেন মতে ৰহে তাহাক চিত্তিয়ে ॥৩৬৮॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত হস্তী দেখায়েক মোক ।
 যৈতে আছে তৈকে লাগি আমাক নিয়োক ॥
 শুনিয়া গ্ৰামিক লোকে খেতে লৈয়া গৈলা ।
 দেখে হস্তীচয় ধান খাইবাক আসিলা ॥৩৬৯॥
 দেখিয়া শঙ্কৰে কছালত বস্ত্ৰ বান্ধি ।
 বৰবেগে হস্তীৰ পশিলা গৈয়া সন্ধি ॥
 পাক ফুৰি শঙ্কৰে হস্তীক খেদি যাই ।
 দস্তাল গোটৰ শূণ্ডে ধৰিলা জুটাই ॥৩৭০॥

* শব্দব্ৰহ্ম ভাগৱত শাস্ত-শ্ৰীকৃষ্ণ ব্ৰহ্মৰূপী সনাতনত পাচোটি দণ্ডবত কৰাই শৰণ কৰালে, ভক্ত নাম, শুক, দেৱ আৰু বৰ্তমান শুক উপলক্ষ কৰি ৫ টি দণ্ডবত কৰাৰ কথা "ভক্তি ব্ৰহ্মকৰ" শাস্ত্ৰত শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱে লিখি থৈছে। সংগ্ৰাহক—ধৰ্মেশ্বৰ

বলদিয়া শতকরেও আগক তানিলা ।
 চিহ্নি মাৰি হস্তী আতাসেক দিলা ॥
 হেম্পাচ মাৰিয়া পিছে ভাক চাৰি দিলা ।
 চোটেতে কুজৰে গৈয়া খালতে পৰিল ॥২৭১॥
 দেখি সমস্তৰে হৰিমৰ পাৰ নাই ।
 আনোসব হস্তী তাৰ গৈলত পলাই ॥
 পলাইল বুলিয়া শতকৰে নিত পাবে ।
 একগোট হস্তী খেদি আসিলা সতৰে ॥২৭২॥
 তাকো ওভে ধৰি পাছে হেম্পাচিয়া মাৰে ।
 পলাই লৈলত দান্ত উড়াবিয়া মাৰে ।
 গ্ৰাণ চাৰি হস্তীগোটি পড়িয়া বহিল ।
 আনসব হস্তীপাছে অৰণ্যে পৰিল ॥২৭৩॥
 সেহিদিনা হস্তে শঙ্কৰৰ নাম লৈলে ।
 দুৰতে পলাই হস্তী পৰম বিকলে ॥
 দেখিয়া পুহিলা পাছে ওক বাম বাম ।
 কোন ইটো হস্তী আসি ভৈলকহা নাম ॥২৭৪॥
 ইহাৰ কাৰণ যদি থাকে দেৱ বৰ ।
 শুনিবাক লাগি ইচ্ছা হৈয়াছে আমাৰ ॥
 * বসতি শঙ্কৰ শূনা পুৰুষ কাহিনী ।
 কৌশল্য বাজাৰ যিটো কন্যা বিতোপনী ॥২৭৫॥
 তাক লভিবাক কায়া কৃষ্ণ কৃপাময় ।
 বন্ধন কৰিলা সাত বৃষভক তয় ॥
 কৃষ্ণক বিবোধ কৰি হস্তী আসি ভৈল ।
 উদ্ধাৰ ভৈলেক সিটো পাপত তৰিল ॥২৭৬॥
 হস্তী বিমৰ্দ্দন কৰি শঙ্কৰ ঈশ্বৰ ।
 লোকৰ বন্দনী হৈয়া গৈলা নিজঘৰ ॥
 এহিমতে কতোদিন গত ভৈল য়েবে ।
 আসিল মহিম দুই খেতে খাইতে তেবে ॥২৭৭॥
 অনেক লোকক বিনাসিলা দুই পাপী ।
 নানা যত্ন কৰন্তেও নজাই তথাপি ॥
 শঙ্কৰ দেৱক সিটো কথাক জনাইলা ।
 শুনিয়া জগতওক ক্ৰোধে খেদি গৈলা ॥২৭৮॥
 মহিমৰ শূলে ধৰি টান এক দিল ।
 জোকাৰ প্ৰতাপে শঙ্গ মাথাতে ডাগিল ॥
 আৱৰ গোটক পাছে ধৰি অক্ষালিলা ।
 কামিৰ চাদিয়া উঠি বেগে পলাইল ॥২৭৯॥
 দেখিয়া প্ৰজাৰ আনন্দৰ পাৰ নাই ।

* সাত হস্তি উদ্ধাৰ,

কন্দলিও মহাবলৈ হৰি উচ্চাৰয় ॥
 কমলি ধৰাই পাছে পুহিলা সাপৰি ।
 মহিমৰ কাহিনীকো কহা কৃপাকৰি ॥২৮০॥
 কহন্ত শঙ্কৰে আবে শুনা ভক্তগণ ।
 * দুন্দুভী নামত ছিল অসুৰ পুত্ৰন ॥
 বালীৰ হাতত ধৰি মহিম ভৈলত ।
 আজিগে নিস্তাৰ ভৈল জামিৰাহা অস্ত ॥২৮১॥
 শুনি পৰ্ম্মানন্দ সৰ্ব্বজয় দুই জন ।
 কন্দলিও শুনিভৈল আনন্দিত মন ॥
 সিদিনাৰ বাতি স্বপ্ন দেখিলা কন্দলি ।
 আকাশৰ হস্তে আসিলেক এক বলি ॥২৮২॥
 সুন্দৰ পুৰুষ মাত্ৰ খজা পাৱ দুই ।
 কন্দলিক বুলিলত আনন্দিত হই ॥
 দেখিয়া কন্দলি শঙ্কৰৰ লীলা চয় ।
 পৰম পুৰুষ এতে জানিবা নিশ্চয় ॥২৮৩॥
 ভক্তৰ প্ৰাৰ্থনা শুমি দেৱ চক্ৰ পাণি ।
 কজিলোক উদ্ধাৰিতে আসিল ত্ৰিশানি ॥
 শুনহ কন্দলি তই লইবিহি শৰণ ।
 নুহিকা মানুহ এহে দেৱ নাৰায়ণ ॥২৮৪॥
 আমাক জানিবা তুমি নিতা নিবজন ।
 তোৰ কৃপা অৰ্থে হৈয়া আসিলো ব্ৰাহ্মণে ॥
 নুহিকে মোহোৰ পাৱ খোৰা তুমি জান ।
 এহি বুলি স্বপ্নতে ভৈলত অন্তৰ্ধান ॥২৮৫॥
 চেতন লভিয়া ওক বাম বাম ৩মৰি ।
 শুচি হৈয়া শঙ্কৰৰ পাশে গৈলা লৰি ॥
 স্বপ্নৰ বাতৰি কহি প্ৰণাম কৰিয়া ।
 শৰণ ভৈগৈল ওক আনন্দিত হৈয়া ॥২৮৬॥
 আত অনন্তৰে যেন কথা উতপন্ন ।
 শুনিতো আনন্দ মিলে পৰম শোভন ॥
 শুনা সভাসদ পদ শঙ্কৰ চৰিত্ত ।
 ইহাক শুনিলে হৈবে পাপীও পৰিত্ত ॥২৮৭॥
 যিটো জগতৰ ওক ঈশ্বৰ মুবাৰি ।
 শঙ্কৰ স্বৰূপে ভক্তি ধৰ্ম্মক প্ৰচাৰি ॥
 কলিৰ লোকক নিস্তাৰিবো বুলি মনে ।
 দৈৱকী নন্দন আসি ভৈল ইটো স্থানে ॥২৮৮॥
 হেন ওক পাৱে মোৰ নছাৰোক মতি ।
 ভক্ত সকলকো মই কৰোছো প্ৰণতি ॥

শঙ্কৰ মাধৱ দুয়ো গুৰু শিষ্য ৰূপে ।
জীৱৰ তাৰণ হেতু আসিল গুৰুপে ॥৩৮৯॥
কৃষ্ণ বলোৰাম ৰামলক্ষ্মণ যিমত ।
শঙ্কৰ মাধৱ দুই জানিবা সিমত ॥
দুই গুৰু পদৰেণ মন্ত্ৰকে বহিবো ।

দাস হুয়া তান আত্মা সদায়ে কৰিবো ॥৩৯০॥
গুৰুত অৰ্পিয়া চিত্ত চৰণে ধৰিবো ।
গুৰুৰ সঙ্গক যেন সদায়ে লভিবো ॥
কৰিয়োক এই আশা পূৰণ সুবাৰি ।
ভ্যপ দীননাথে হুৰিয়োক হৰি হৰি ॥৩৯১॥

বৰ চৰিত

প্ৰথম খণ্ড
সপ্তম অধ্যায়

চৰি

ভূঞা সকলক কৈলা, শঙ্কৰে বুলিবে লৈলা,
দৌল এক কৰিবাৰ মন ।
গুনা ভূঞা বিপ্ৰগণ, কৰিয়ো কথাক মন,
ফল্গুৎসৱ কৰিবো এখন ॥
গোলোকৰ পূৰ্ণ লীলা, যাকদেৱে প্ৰকাশিলা,
কৰিবাক অৱশ্যে লাগয় ।
সবে মন সাৰ কৰি, উদ্যোগ সবেও কৰি,
ঘিৰায়েত দ্ৰব্যক লাগয় ॥৩৯২॥
গুনা গুনা ভূঞালোক, দৌল এক বান্ধিয়োক,
লোকসব আনাহা হাফাৰি ।
সম্ভৱাক মতায়োক, শীঘ্ৰে আসি দেখিয়োক,
উৎসৱৰ বিধিক বিচাৰি ॥
দৃত গৈয়া নানা থাই, লোকক আনিলা যাই,
কোব-চাঙ্গি খৰাহি সহিতি ।
ভূঞা গণো সাজ হই, হাতত খৰাহি লই,
দৌল গোটা বান্ধিলা তহিতি ॥৩৯৩॥
শঙ্কৰে বোলন্ত কথা, পেসা গুনিয়োক কথা,
পূজাৰ সস্তাৰ আনা জাই ।
গুনিয়া বুঢ়াখা কথা, আনিলা দ্ৰব্যক তথা,
যন্ত অনুৰূপ বস্তু পাই ॥
ৰাম ৰাম গুৰু শান্ত, নিয়োজিলা যেন যৈত,
পূজনৰ দ্ৰব্য বিধিমতে ।
ভৈল মহা মহোৎসৱ, লোকে বোলে জয় জয়,
বাদ্যভণ্ড বৰ ভৈল তাতে ॥৩৯৪॥

বহুত্বৎসৱ কৰি তথা, পূজা সাজ কৰি যথা,
বজনীৰ সব সাজ কৰি ।
পৰদিনো সেহি মতে কৰি পূজা নানামতে,
ফল্গুৎসৱ দিলন্ত সিঞ্চৰি ॥
ৰাম ৰামে মন্ত্ৰ পঢ়ি, ডোলন কৰিয়া জড়ি,
ফল্গুগুণ্ডা আজলী কৰিয়া ।
দেখে প্ৰতিমাৰ পাৰে, পৰয় শঙ্কৰ গাৰে,
সৰ্বজনে বিস্ময় লভিল ॥৩৯৫॥
জনিয়া সকলে প্ৰাণী, শঙ্কৰ ঈশ্বৰ মানি,
সমৰোহে তাক প্ৰণামিলা ॥
এহিমতে দিনেৰাতি, আনন্দ কৰিয়া অতি,
মহাৰঙ্গে উৎসৱ কৰিলা ॥
বাদ্যভণ্ড নানাবৰ, ভৈল মহা মহোৎসৱ,
ধন্য বুলি লোকে প্ৰশংসিলা ।
কৈলা দেৱ ডেকাগিৰি, মনুষ্যবৰূপ ধৰি,
সাক্ষাততে গোলোকৰ লীলা ॥৩৯৬॥
লোকৰ তাৰণহেতু, দেখায়া গৰুড় কেতু,
সকল জগত উদ্ধাৰিলা ।
কিনোভাগ্য কিনোভাগ্য, কলিৰ লোকৰ দেখা,
হেন শঙ্কৰক গুৰু পাইলা ॥
হেন জানি সাধুজন, এৰি সব আন কাম,
শঙ্কৰ মাধৱ গুৰু মানি ।
হৃদয় কৃষ্ণক ধৰি, মনক নিয়ম কৰি,
মুখেবোলা ৰাম ৰাম বাণী ॥৩৯৭॥

* (বৈকুণ্ঠৰ দৌলযাত্ৰা বা ফল্গুৎসৱ লীলা প্ৰদৰ্শন) ভাগৱতৰ ২য় স্কন্ধত এইযাত্ৰাৰ প্ৰকাশ পাইছে

বব চৰিত

প্ৰথম খণ্ড

পঞ্চম অধ্যায়

পদ

আত অনন্তৰে কথা ভৈল যেনমত ।
পিতামহ দুয়োকে কৈলা শতকৰ শ্ৰীমন্ত ॥
গুনিয়ে জয়ন্তা আৰু মাধৱ আতাই ।
অনিত্য সংসাৰ আত কিছু স্থিৰ নাই ॥৩৯৮॥
শাস্তক বচিয়া মই ধৰ্ম প্ৰকাশিবো ।
ৰাজ্যৰ চৰ্চাৰ ভাৱ কেনমতে লৈবো ॥
জানিয়া সিসৰ তোমাসাত সমৰ্পিলো ।
পৰকাল শ্ৰেষ্ঠা কাৰ্য্য কৰিবাক লৈলো ॥৩৯৯॥
গুনি পিতামহ দুই আলোচ কৈলন্ত ।
শঙ্কৰৰ দেখা কেন বিৰক্ত ভৈলন্ত ॥
যৌৱন কালত নতু বিবাহ কৰায় ।
তথাপি বিষয় চৰ্চা এৰিবাক চাই ॥৪০০॥
আন আসি উপস্থিত ভৈল যুবা কাল ।
এতেকে কৰাইবো বিহা যৈত কন্যা ভাল ॥
হেন গুনি বুঢ়াখাক আদি বৃদ্ধগণ ।
সবেও বিচাৰে কৈত পাইবো মিত্ৰ জন ॥৪০১॥
পাছে গুনিলন্ত হৰিখা বব ভূঞা ।
তান কন্যা অৰ্থে ফুৰৈ বব বিচাৰিয়া ॥
খুজিলন্ত পাছে সবে মিলিসিটো কন্যা ।
ৰূপে গুণে আনন্দিতা কাৰ্য্যে মহা ধন্যা ॥৪০২॥
শঙ্কৰৰ ভাৰ্য্যাতেহো ভৈল কেনমতে ।
হৰিখাৰ কথাকহো গুনা এক চিন্তে ॥
সতানন্দ নামে ভূঞা আছিল প্ৰধান ।
দেৱীপূজা কৰিছিল বহুদিন মান ॥৪০৩॥
তীৰ্থ কৰিবাক গৈলা মহাশুদ্ধ মনে ।
গঙ্গা গয়া কাশী ক্ষেত্ৰ ফুৰিয়া যতনে ॥
শেষে গৈল পুৰুষোত্তমৰ ক্ষেত্ৰ বৰে ।
বলো কৃষ্ণ সুভদ্ৰাক দেখিয়া সাদৰে ॥৪০৪॥
স্তুতি আৰম্ভিলা পাছে চৰণত পৰি ।
সুভদ্ৰা দেৱীক পুত্ৰী কামনাক কৰি ॥
নমো ভগৱতী নমো কাত্যায়নী দেৱী ।
মাগো কন্যা এক তমু চৰণত সেৱি ॥৪০৫॥

এহিমতে স্তুতি কৰি কৰন্ত কাতৰ ।
ভৈল প্ৰসন্নতা দেৱী তাক দিবে বব ॥
সেহি ৰাতি দেৱী স্বপ্ন দেখাইল পাতাক ।
কৈবা সতানন্দ আগে আমাৰ আত্মাক ॥৪০৬॥
শ্ৰীশঙ্কৰ অৱতাৰ যি কালে হৈবন্ত ।
হৰিখা নামত পুত্ৰ ইহাৰ হৈবন্ত ॥
তাহাৰ দৃহিতী এক লক্ষ্মী সম হৈব ।
পৌত্ৰীপায়ী সতানন্দে আনন্দ লভিব ॥৪০৭॥
সূৰ্য্যৰ সদৃশ হৈব প্ৰকাশিত আতি ।
সূৰ্য্যাবতী নাম হৈব সিকাৰণে তৈতি ॥
পাছে সিটো কন্যা নিয়া শতকৰক দিব ।
শঙ্কৰে আনন্দ মনে বিবাহ কৰিব ॥৪০৮॥
সিটো সূৰ্য্যাবতী চিৰকাল নবহিব ।
পঞ্চিশ বৎসৰে তেহো শৰীৰ এৰিব ॥
মনু নামে কন্যাহৰ দেৱীৰ সন্ততি ।
হৰিক বিবাহ দিব সেহি গুণৱতী ॥৪০৯॥
অল্পকালে আসাম ৰাজ্যে বিনাসিব ।
জামাইৰ বিনাস দেখি বিষাদ কৰিব ॥
এহিমতে মহাদেৱী স্বপ্নতে কহিল ।
সি সব সকল আত্মা পাণ্ডায়ে বুলিল ॥৪১০॥
গুনি সতানন্দ ভূঞা আনন্দ লভিয়া ।
সন্তোষে গৃহক আইলা দেৱী প্ৰণামিয়া ॥
কতোকাল অন্তৰে হৰিখা পুত্ৰ ভৈলা ॥
তাৰ সূতা সূৰ্য্যাবতী দেৱী উপজিলা ॥৪১১॥
কালক্ৰমে দেৱী বিবাহৰ যোগ্য জানি ।
বিবাহ কৰিতে দিলা শঙ্কৰক আনি ॥
পৰম আনন্দে বিহা কৰিলা সাদৰি ।
শঙ্কৰক সেৱি দেৱী বৈলা পুতি কৰি ॥৪১২॥
আতপৰে শঙ্কৰৰ চৰিত্ৰ গহন ।
শ্ৰৱণ মাত্ৰকে দহে পাপৰ কানন ॥
সৰ্বসুখে পৰিপূৰ্ণ স্থান মনোহৰ ।
* টেম্পাবলি জানে কৰৈ বিনাস শম্বাৰ ॥৪১৩॥

* প্ৰথম ভাৰ্য্যা সূৰ্য্যাবতীৰ জন্মবৃত্তান্ত আৰু বিবাহ

জানিয়া ব্ৰাহ্মণ ভূঞা আদি লোক যত ।
কৰিলা গোচৰ আশি শঙ্কৰ দেৱত ॥
টেম্পৰাণি জানে জল আসি লৌহিত্যৰ ।
সকলোৰে শযা হানি কৰয় বিস্তৰ ॥৪১৪॥
জানিয়া উপায় আৰ কৰা গুৰুজন ।
গুনিয়া শঙ্কৰ দেৱে বুলিলা বচন ॥
কৰিবো উপায় আমি যামো প্ৰজাগণ ।
পাছে ভূঞা সকলক বুলিলো বচন ॥৪১৫॥
সকলো স্থানৰ লোক নিমজিয়া আন ।
কোৰ পাচি লৈয়া সমে আসোক ইথান ॥
শঙ্কৰৰ আদেশ মানিয়া ভূঞা গণ ।
হাফাৰি আনিলা লোক সবক তেখন ॥৪১৬॥
কোৰ চাপি লৈয়া সৰ্ব প্ৰজা এক বন্ধে ।
যত্নে আসিলন্ত জ্ঞান কৰিবাব বন্ধে ॥
খুটা চৌতি কৰি পুতিলন্ত থাৰে থাৰে ।
গোজ পুতি বতাহৰা সবক বসাৰে ॥৪১৭॥
নানাকপে খান্দি মাটি পাছি চাঙি ভৰি ।
আনয় সমস্তলোকে আনন্দক কৰি ॥
যতোক মনুষ্যে মাটি আনে অন্ত নাই ।
তথাপিটো সিটোজান বান্ধন নজাই ॥৪১৮॥
বহুয়ত কৰি ভূঞাগণ ভাগবিল ।
কোনোৰে প্ৰকাৰে জ্ঞান বন্ধন নভৈল ॥
তীব্ৰতৰ শ্ৰোত মাটি পেলালে উতাই ।
গোজধৰা সমস্তকে পেলান্ত খসাই ॥৪১৯॥
সেহিমতে য়েবে আন বন্ধন নভৈলা ।
হতোদ্যম হৈয়া প্ৰাছে সকলো বসিলা ॥
আনোষত লোকসবে কোদাল এড়িয়া ।
থাৰে থাৰে বসিলন্ত হাবাশান্তি হইয়া ॥৪২০॥
শঙ্কৰৰ আগে সবে কহন্ত বাতৰি ।
নোৱাৰো বান্ধিবে জ্ঞান বহু যত্নকৰি ॥
আবে যেন লাগে প্ৰভু কৰিয়ো উপায় ।
গুনি কহিলন্ত শ্ৰীশঙ্কৰ কৃপাময় ॥৪২১॥
শঙ্কৰ বদতি গুনিয়োক বাজ্যচয় ।
কিৰাকার্যো লোকে চিন্তা কৰা অতিশয় ॥
সাধিবো ইসব কাৰ্য্য গুনা ভূঞাগণ ।
দেশত বিচাৰি শান্তি আনা একজন ॥৪২২॥

শুনা বহুকন্দলী বহু পাঠক ব্ৰাহ্মণ ।
চন্দ্ৰ সবস্তুতী মিশ্ৰ কেশৰী প্ৰবীন ॥
কবিৰাজ কন্দলী অনন্ত বিস্তৰ ।
আনো যত আশি আচা পণ্ডিত সাৰোত্তৰ ॥৪২৩॥
পলএক ভৰি লৌহিত্যৰ আনি পানী ।
জ্ঞানত খালিয়া দিলে শান্তি হেনমানী ॥
গুনি বিপ্ৰগণ মনে হৈলন্ত বিস্ময় ।
ইমত কাৰ্য্যক কোনে কৰিবে পাৰয় ॥৪২৪॥
হেনয় শান্তিক আমি নতু দেখি গুনি ।
বুলিয়া গৃহক গৈয়া পুচিল কাহিনী ॥
ব্ৰাহ্মণী সকলে পাছে গুনি ভয় ভৈলা ।
মই শান্তি বুলি তাৰা কেৱে নকহিলা ॥৪২৫॥
ভূঞাসবে দেশান্তৰে দূত পাঞ্চিলেক ।
গুনিয়া ব্ৰাহ্মণী সবে পুচিলা প্ৰত্যেক ॥
আমি বিপ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য পণ্ডিত গৃহিনী ।
আমি শান্তি নভৈলে হৈবেক কোনজনী ॥৪২৬॥
পাছে পলভৰি জল আনিবাব কথা ।
গুনিয়া বিস্ময় সবে ভৈলন্ত সৰ্বথা ॥
নপাইল বিচাৰি শান্তি কন্যা কোনোথাই ।
দূত সবে শঙ্কৰক কহিলেক যাই ॥৪২৭॥
কোনোস্থানে শান্তি নপাইলোহো দেৱবৰ ।
যেহিলাগে কৰা তুমি জগত ইশ্বৰ ॥
সবেবোলে হেন শান্তি আছে কৈতকাৰ ।
জ্ঞানক বান্ধিবে আশা গুচিল আমাৰ ॥৪২৮॥
নমাতিয়া ডেকাগিৰি মৌন হয় আছে ।
গুনিয়োক যেনকথা ভৈল তাত পাছে ॥
নদীয়াল ভাৰ্য্যাশ্ৰমী নৌকাত চৰিয়া ।
টেম্পাৰাণি জানে চলি যান্ত ভাটি দিয়া ॥৪২৯॥
মহাসভা খান তীৰে দেখিয়া দাসিনী ।
পতিক সোধয় ইটো কাৰ সভা খানী ॥
কিকাৰণে কৰেমেল কহিয়োক পতি ।
গুনিয়া কহিলো পাছে সকলো তহিতি ॥৪৩০॥
জগতৰে গুৰুদেৱ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
শান্তিজ্ঞান বান্ধিবাক কৰিয়া স্বীকাৰ ॥
শান্তিকন্যা একলাগে জ্ঞান বান্ধিবাব ।
তাহাৰ কাৰণে কৰে শান্তিক বিচাৰ ॥৪৩১॥

* টেম্পৰাণী জ্ঞান বন্ধনৰ আয়োজন

দাসিনী বোলন্ত শান্তি মধো মোক গনি ।
 আমি বাক্সিবাক পাৰোঁ জানক এখনি ॥
 কোপকৰি নদীয়ালৈ মাতে তেতিক্ষণ ।
 পৰম নিৰ্কোষ তই কৈবতী অজান ॥ ৪৩২ ॥
 শৌচ সদাচাৰ তোৰ কিছু নাহিকয় ।
 হেনজনী শান্তিবুলি মোক বখানয় ॥
 হেন বাদ বিবাদ কৰিয়া যাত্ত শুনি ।
 শঙ্কৰৰ দূতে আসি কহিলা তখনি ॥ ৪৩৩ ॥
 নাৰত কৈবতী একা কহে শান্তি বুলি ।
 শুনি আদেশিলা তাইক শীঘ্ৰে আন তুলি ॥
 হৰিবৰ দূতে গৈয়া দুহকো আনিলা ।
 বহুদূৰ হন্তে দুয়ো প্ৰণাম কৰিল ॥ ৪৩৪ ॥
 কিছু কিছু কৰি আসি জানু পাৰি বৈলা ।
 দেখি সভাসদ গণে বিস্ময় মানিলা ।
 শঙ্কৰে বোলন্ত শুনা নদীয়ালী আই ।
 কেনমতে শান্তি তুমি কহিয়ো বুজাই ॥ ৪৩৫ ॥
 কৈবতী বাধিকা বোলে কিনো কৈবো আন ।
 যেহি ইচ্ছা পৰিষ্কাৰ কৰিয়ো প্ৰমাণ ॥
 বোলন্ত শঙ্কৰদেৱ শুনহ বাধিকা ॥
 ব্ৰত উপবাসে তুমি থাকাহা প্ৰত্যেকা ॥ ৪৩৬ ॥
 একপল জল তুমি আনিবাক লাগে ।
 তেবে শান্তি বুলি জানিবক সৰ্ব ভাগে ॥
 সেহিমতে সিটো আতি সজমনে বই ।
 পৰদিনা সভামধ্যে প্ৰণামিলা গই ॥ ৪৩৭ ॥
 পাঞ্চচলা বাংশে সাজি আছে পল গোট ।
 শান্তিৰ হাতত দিলা হৰিবৰ দূত ॥
 গায়ন বায়ন সবে কৰিয়া উৎসৱ ।
 শান্তিসঙ্গে চলিগৈলা আনন্দিত ডাৱ ॥ ৪৩৮ ॥
 শঙ্কৰক প্ৰণামিয়া শান্তি তাৱক্ষণ ।
 জলক আনিবে শীঘ্ৰে কৰিলা গমণ ॥
 * ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদজল ডৰি পল মুখে ।
 উপবক হাত তুলি কান্ধে লৈলা সুখে ॥ ৪৩৯ ॥
 মহাবলৈ সভা প্ৰবেশিলা বৰ নাৰী ।
 কান্ধৰ নমায়া পাছে থৈলা সিটো বাৰি ॥

সৰ্বলোকে বোলে কিনো ইটো মহাধন্যা ।
 কৈব পৰা আইলা কাহাৰ ইটো কন্যা ॥ ৪৪০ ॥
 শঙ্কৰৰ প্ৰভাৱত দেৱী আসিগন্ত ।
 নাইলৈ এমন শুনি দেখি আছা কৈত ॥
 অন্ধচিপ্ৰ থাকিলে কুন্তৰ জলমাই ।
 পলগোটে আনি আছে পানী সমুদাই ॥ ৪৪১ ॥
 শঙ্কৰে দেখন্ত তাত জল পূৰ্ণ নাই ।
 চাৰি আগুলেক কম হৈ আছে তথাই ।
 বোলন্ত বাধিকা তুমি শুনা সাৱধানে ॥
 কোন পাপ আছে তোৰ কহিয়ো এখনে ॥ ৪৪২ ॥
 নমস্কাৰে বোলে শান্তি শুনিয়োক বাপ ।
 কৰিয়া আছোহো এক অভাৱত পাপ ॥
 একদিনা মোৰ গৃহে স্বামী নাহি কয় ।
 বহিনী জমাতা আসি মিলিল তথায় ॥ ৪৪৩ ॥
 বাক্সিলোহো ভাত পাত কাতি দেস্তা নাই ।
 কাছিখন আনি পেলাই দিবন্তে তথাই ॥
 দৈববসে আমাৰ কাপোৰ খসি গৈলা ।
 জামাতায়ে সঁইচক্ষু আমাক দেখিলা ॥ ৪৪৪ ॥
 আমাবো পৰিল দৃষ্টি তাহান মুখত ।
 এহি পাপ গুটি মোৰ ভৈল উপগত ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত আত বহু দোষ নাই ।
 ক্ষমিলোহো তাক পুন জল আন যাই ॥ ৪৪৫ ॥
 হেন শুনি দুনাই শঙ্কৰক সেৱা কৰি ।
 লড়ি গৈলা লৌহিত্যক হাতে পল ধৰি ॥
 * শঙ্কৰ স্মৰিয়া জল তৰিলা পলত ।
 দুয়োহাতে তুলিধৰি লৈলন্ত কান্ধত ॥ ৪৪৬ ॥
 পৰম আনন্দ কৰি শীঘ্ৰে গৈলা লৈয়া ।
 শঙ্কৰৰ আসে পল কান্ধ হন্তে থৈয়া ॥
 প্ৰণাম কৰিলা শঙ্কৰক পৰি পৰি ।
 দেখে জল আনি আছে পল পূৰ্ণ কৰি ॥ ৪৪৭ ॥
 ভূঞা আদি সৰ্বজন লোক আতিশয় ।
 শান্তিৰ কাৰ্য্যক দেখি ভৈলন্ত বিস্ময় ॥
 বিপ্ৰ সকলৰ দেখি হৰাইলেক মাত ।
 সবেবোলে ইটো কথা দেখিলো সাক্ষাত ॥ ৪৪৮ ॥

* বাধিকা সতীৰ সতীত্বৰ প্ৰভাৱ

* শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰভাৱত বাধিকাই পলত পানী আনি জান বন্ধ কৰে, ব্ৰাহ্মণৰ গৰ্বচূৰ্ণ হয় ।

বোলন্ত শঙ্কৰে শুনা ব্ৰাহ্মণ সকল ।
 বেসাৰ হাতেসে ভূজি আছা অন্নজন ॥
 অন্না জাতি দেখা কেনে শান্তি বিপৰিত ।
 ভক্তি নভৈলেসে তেজ হৰয় কলিত ॥ ৪৪৯ ॥
 মহা পুণাতনু যত ব্ৰাহ্মণ সকল ।
 ভক্তি বিনে তপ জপ সকলে বিফল ॥
 শঙ্কৰ বদতি শূনা পৰম সুন্দৰী ।
 আৰ এক পল আনা মৃতিকাক ভৰি ॥ ৪৫০ ॥
 শুনিয়া বাধিকা জল আৰু মাটি দিলা ।
 পৰিলা মাত্ৰকে পাছে জল বন্ধ ভৈলা ॥
 তাত পাছে লোকে মাটি চাঙ্গি ভৰি আনি ।
 জানক ভৰাইয়া মাটি দিলা খুন্দি টানি ॥ ৪৫১ ॥
 দেখি সৰ্বলোকে জয়ধ্বনী কবিলন্ত ।
 বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ আনি শান্তিক দিলন্ত ।
 শঙ্কৰে বোলন্ত শুনা বাধিকা সুন্দৰী ।
 তোৰ উৰ্দ্ধবংশ যাওক বৈকুণ্ঠ নগৰী ॥ ৪৫২ ॥
 তোহোৰ হৈবেক মুক্তি জানিবি নিশ্চয় ।
 এহি আশীৰ্বাদ দিলা শুক কৃপাময় ॥
 বাধিকাৰ পতি পূৰ্ণানন্দ নাম ধৰি ।
 শুকৰ কৃপাত গৈলা বৈকুণ্ঠ নগৰী ॥ ৪৫৩ ॥
 মাটিদিয়া যেবে জান বাঞ্ছিলন্ত ঘৰ ।
 তেতিহুণে গৃহে গৈল শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ॥
 জয়ন্তি শঙ্কৰ শুক তুমি আদিদেৱ ।
 প্ৰভাৱ জানিয়া আমি কৰিলোহো সেৱ ॥ ৪৫৪ ॥
 এহিমতে যত ভূঞা ব্ৰাহ্মণ সকল ।
 শঙ্কৰক স্তুতি বাণী বুলিয়া বিপুল ॥
 যিবা যৈত শুনে সেই শঙ্কৰৰ গুণ ।
 সকলে প্ৰশংসে কৰি গুণ সুমৰণ ॥ ৪৫৫ ॥

শুনা সভাসদ যত শঙ্কৰ চৰিত ।
 যাক শুনি হোৱৈ মহা পাপীয়ে পৰিত ॥
 হেন জানি শুকৰ চৰিত কৰা সাৰ ।
 তেবেসে তৰিব লোক যমৰ নিকাৰ ॥ ৪৫৬ ॥
 দয়াময় প্ৰভু মই অতি অপিয়ান ।
 দাস বুলি মোক প্ৰভু কৰা পৰিত্ৰাণ ॥
 কহে দীননাথে সবে এৰি আন মন ।
 হৰি হৰি বোলা হোক পাতক মোচন ॥ ৪৫৭ ॥

দুৰ্গা

শুনা আত পৰ শঙ্কৰ দেৱৰ
 যেনমতে জীউ ভৈল ।
 সূৰ্য্যাবতী আয় যি কাপে থাকিয়া
 যিমতে প্ৰাণ চাবিল ॥
 শঙ্কৰত হন্তে দেৱীৰ গৰ্ভত
 মনু নামে কন্যা ভৈলা ।
 শঙ্কৰ দেৱৰ দেখি দুহিতাক
 সন্তোষ কিহু নভৈলা ॥ ৪৫৮ ॥
 কিহু দিন থাকি তীৰ্থক যাইবে
 শুকয়ে মনত কৰি ।
 সৰ্ব জয় পৰ্ম্মা নন্দ সঙ্গ কৰি
 গৈলা শুক ঘৰে লৰি ॥
 মহেন্দ্ৰ কন্দলী দেখি শঙ্কৰক
 উঠিলা আতি সন্তবে ।
 শঙ্কৰেও ভাষ্ক প্ৰণাম কৰিলা
 অতিশয় সমাদৰে ॥ ৪৫৯ ॥
 প্ৰণতি পূৰ্বক কৃতাজলি কৰি
 শুকৰে পাছে পুছিলা ।

* কৈৱৰ্ত্তীনীয়ে পলত জল ভৰাই অনাত কিছুলোকে বিশ্বাস নকৰে আৰু প্ৰতিবাদো কৰে । কিন্তু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ যে যোগ সিদ্ধ পুৰুষ সেই কাৰণে তেখেতৰ অষ্টসিদ্ধি লাভ হৈছিল, তেখেতৰ প্ৰভাৱত অসম্ভবো সম্ভব হয়, শঙ্কৰাচাৰ্য্যই পৰকায় প্ৰবেশ আদি ও অসম্ভৱ কথা কৈ সম্ভৱ কৰিছিল । যোগসিদ্ধি ব্যক্তিৰ পক্ষে কোনো অসম্ভৱ কথাই নাই । সংগ্ৰাহৰ ধৰ্ম্মশ্বৰ ।

কিবা কাৰ্য্য বাপু আমাৰ ঘাইক
এখানে আসিয়া ভৈল ॥
শক্ৰে শুনিয়া হৰিষতে পাছে
বোলন্ত শুনিয়া বাণী ।
জগন্নাথ ক্ষেত্ৰ যাইবে মনভৈল
বিদায় দিয়ো আপুনি ॥৪৬০॥
শক্ৰে বোলন্ত তুমিসে ঈশ্বৰ
ক্ষেত্ৰত কেমনে কাম ।
জগতৰ লোক সবে নিস্তাৰিব
তোমাৰ লৈয়া নাম ॥
শক্ৰে বোলন্ত নুবলিবা শুক
সিসৰ বাক্য আমাক ।
দিয়ো অনুমতি যাইবোহো সম্প্ৰতি
তীৰ্থ ক্ষেত্ৰ লক্ষিবাক ॥৪৬১॥
কন্দলী বোলন্ত শুনা দেৱৰ
আমি আজি পৃথি চাইলো ।
একঙলী বিয়ি তয় ঘৰে হৈব
সম্প্ৰতি চাহিয়া পাইলো ॥
শক্ৰে বোলয় শুচায়া জজ্ঞাস
তেবেসে চলিবো আমি ।
এই বুলি পাছে গৃহক চলিলা
শক্ৰ জগত স্বামী ॥৪৬২॥

চৰি

সূৰ্য্যবতী আইৰ কন্যা মনু নামে যিটোধন্য
বয়স নবম মাস ভৈলা ।
সূৰ্য্যবতী মহাসতী বোগত কাতৰ অতি
ধৰফৰ কৰিবাক লৈলা ॥
অগ্নিৰ তাপে যেন পোৰে কাণ্ঠ তৃণবন
সেহিমতে শৰীৰ দহয় ।
দেখি মাৰ সূৰ্য্যবতী কান্দয় মনুক প্ৰতি
ধাবাসাবে মোতক বহয় ॥৪৬৩॥
আমাৰ মনু আই এহিসে জন্মক লাই
পৰিচেন্দা দেখি এৰো তোক ।
হে প্ৰাণ বন্ধু স্বামী কৰিয়ো উদ্ধাৰ তুমি
চৰণে নেৰিবা আবেমোক ॥

পুত্ৰ দুলাড়ি

ভাৰ্য্যাৰ বচন শুনিয়া শক্ৰে
আগবাড়ি চলি গৈলা ।
দেখি সূৰ্য্যবতী উঠিয়া তহিতি
চৰণে পড়িয়া বৈলা ॥৪৬৪॥
পাছে মেলে চুলি মলছিয়া ধূলি
তুলিয়া মাথাত পাৰ ।
* শুনিয়ো গোসাই দিয়োক বিদায়
ইজন্মক লাগি যাও ॥
জন্মে জন্মে আমি আননবাক্কেহো
তুমি হৈবা নিজ পতি ।
কবোহো কাতৰ তোমাৰ চৰণ
বিনে নাহি আন গতি ॥৪৬৫॥
ইটো প্ৰাণ যাই উদ্ধাৰা গোসাই
শৰণে পশিলো আমি ॥
এহিমতে স্তুতি কৰি শক্ৰক
মনে ধৰি তান পাৰ ।
ৰাম কৃষ্ণ কৰি প্ৰাণ পৰি হৰি
বৈকুণ্ঠ চলিলা মাৰ ॥৪৬৬॥
দেখি ভাতি বন্ধু মজি শোক সিদ্ধ
অন্তেষ্টি কাৰ্য্য কৰিলা ।
কৰি শ্ৰাদ্ধবৰ শ্ৰীমন্ত শক্ৰ
আনন্দে তথা বহিলা ॥

পদ

ইসৰ কথাক আবে থৈলা সাজ কৰি ।
শুণা বটপ্ৰবা গঙ্গা ভৈলা কেন কৰি ॥
এহিমতে শক্ৰ স্বৰূপে দেৱ হৰি ।
গৃহত বহিয়া আছে ভক্তক সাদৰি ॥৪৬৭॥
হাতী বাতী মণিকুট নাম ঘৰ কৰি ।
ভক্তগণ সমে শুক বহন্ত আৰবি ॥
খাবিল ভৈলন্ত জল শুখাইয়া গৈলেক ।
জল অনাতনে ভক্তে কণ্টক পাইলেক ॥৪৬৮॥
সবে ভক্ত গণ আসি শক্ৰত কহে ।
শুনা প্ৰভু জল বিণে আচাৰ নবহে ॥
গোচৰ কৰিলো জুৰাই যেন কৰিয়োক ।

শঙ্কৰে বোলন্ত জল অৱশ্যে হৈবেক ॥৪৬৯॥
 হেন বুলি সেই দিনা বৈকালৰ বেলা ।
 পশ্চানন্দ সমে গুৰু আপুনি চলিলা ॥
 উত্তৰ প্ৰদেশে আছে বট বৃক্ষ গোটে ।
 লাসে লাসে পাৰ গতি চলিলা সমিত ॥৪৭০॥
 উপৰক চান্দা পদ আজুলিৰ আগে ।
 গঙ্গাজল আৱাহন কৰি মাহাত্ম্যে ॥
 হাতৰ লাহুটি ধৰি ধমকাৰ, কৰি ।
 বটৰ উত্তৰ প্ৰান্তে আইল আৰু মাৰি ॥৪৭১॥
 নামৰ কীৰ্ত্তন কৰি ভক্তগণ সজে ।
 শয়ন কৰিলা গুৰু মহা মনৰজে ।
 মধ্যৰাত্ৰি গুৰুজন গৈলা তৈকলাগি ।
 তাহান ইচ্ছাত গঙ্গা আসিলন্ত ভাগি ॥৪৭২॥
 মহা ভয়ানক শব্দ ডৈল আতিশয় ।
 সৰেবোলে কিবা আজি প্ৰলয় মিলয় ॥
 ভলবল কৰি বট উপৰে পড়িল ।
 মহাচোটে বট বৃক্ষ প্ৰবহৈয়া গৈল ॥৪৭৩॥
 সৰ্ব্বজয় বলোৰাম লগত আছিল ।
 গঙ্গা আগমন বেগ দুহানো দেখিলা ॥
 তাৰা সৰে বোলে ইটো কিবা বৰ কাজ ।
 সাটো বৈকুণ্ঠক দেখিলন্ত সৰে বাজ ॥৪৭৪॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত কথা কাতো নকহিবা ।
 ভক্তৰ বাঞ্ছায় সৰ্ব সিদ্ধিক জানিবা ॥
 এহি বুলি গুৰু আসি শয়ন কৰিলা ।
 শব্দ শুনি বুঢ়াৰ আউৰ জন আইলা ॥৪৭৫॥
 কিবাভৈল বুলিয়া আনোসব আসি ।
 সোধন্তে কহিল গুৰু বদন প্ৰকাশি ॥
 কোনো ভয় নাহি তোৰা চলিয়োক ঘৰ ॥
 প্ৰভাতে দেখিবা যেন কৰিলা ঈশ্বৰ ॥৪৭৬॥
 নিৰ্ভয় শুনিয়া লোক গৈলা ঘৰা ঘৰি ।
 ভক্তসৰে বৈলা সৰে হৰিগুণ স্মৰি ॥
 বজ্জনীৰ শেষভৈল সূৰ্য্যৰ উদয় ।
 উঠিলা শঙ্কৰগুৰু আনন্দ হৃদয় ॥৪৭৭॥

প্ৰভাতে দেখিয়া গুৰু বুলিলা বচন ।
 ঈশ্বৰে দিলন্ত জল কৰা দৰ্শন ॥
 শুনিয়া সকলো ভক্ত বিপ্ৰভৃতা যত ।
 আকাশি গঙ্গাক গৈয়া দেখিলা সাক্ষাত ॥৪৭৮॥
 নানা পক্ষী কহলাৰ পুতিপত পদ্মবন ।
 ফটিকৰ ধাৰা যেন জলৰ লক্ষণ ॥
 মৎস্য কচ্ছপ আৰু নানা পক্ষীগণ ।
 ঘনে ঘনে বৃহৎ দেহ নাদে বিতোপন ॥৪৭৯॥
 সৰেবোলে ইতো কথা মনে শঙ্কা নাই ।
 শঙ্কৰ ঈশ্বৰ এহে গঙ্গাক নমাই ॥
 আনিয়া ভক্তৰ পুতি কৰিবাৰ অৰ্থে ।
 ভূমিতে প্ৰকাশি দিলা জানা পৰমার্থে ॥৪৮০॥
 এহিবুলি শঙ্কৰৰ প্ৰভাৱ আনিয়া ।
 ঘৰাঘৰি গৈলা সৰে আনন্দিত হৈয়া ॥
 গঙ্গাৰ চাৰিওপাৰে যত বৃক্ষ আছে ।
 গঙ্গাক লাগিয়া সৰে মাথা দেৱাই কাছে ॥৪৮১॥
 কিনাৰৰ নলসৰ পূৰ্ব হন্তে বহি ।
 একগাহি মাত্ৰ তথা কিছু নমবহি ॥
 নাহি পুনি দল সেলাই পক্ষ কিছু মাত্ৰ ।
 অদাপি নগকে তাত পক্ষী অপবিত্ৰ ॥৪৮২॥
 বৰ্ষা সময়ত জৌহিতৰ জল আসি ।
 সেই গঙ্গা জলে মিলি বহয় প্ৰকাশি ॥
 গঙ্গাৰ জলত মিশ্ৰ নহয় তথাপি ।
 ত্ৰিবেণী সঙ্গমে যেন নীল জল ব্যাপি ॥৪৮৩॥
 তিবৰ যন্তেক বৃক্ষ বিমূৰ্ছে পৰয় ।
 তাৰ সাধা সৰে পুন উদ্ভতি নময় ॥
 কাহাবো পিবাৰ ইচ্ছা গংগাজল লাই ।
 মুখবাক্সি ঘটিগোট জলত ভেজাই ॥৪৮৪॥
 হস্তমান জলতলে ঘটি বজ্জ খুলি ।
 গংগাৰ জলক আনে উপৰক তুলি ॥
 আনিয়া দেখয় শ্যাম বৰ্ণ জল চয় ।
 জৌহিত্য জলৰ গংগে মিল নাহি কয় ॥৪৮৫॥

• ইং ১৫০২ চনত আকাশিগঙ্গা অৱতৰণ

• আকাশী গঙ্গাৰ কথা বৰদোহাৰ চৰিত পুথিত পোৱা হয় । যি সময়ত শ্ৰীকৃষ্ণে কুন্তিলৰ পৰা কাকিনীক
 হৰণ কৰি নিয়ে শ্ৰীকৃষ্ণে বধৰ ঘোৰাক সেই ঠাইত পানী খুৱাবলৈ বধ বাধি ধনুধন বট বৃক্ষত
 আওজায় থয়, ধনুধন কাতি হয় পৰে, সেই ধনুৰ আকৃতিৰে শঙ্কৰ অৱতাৰত আঁচ মাৰে, সেইদৰেই
 গঙ্গা হয়, আৰু শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ জন্মত গা স্নান কৰোৱা জল আকাশত আছিল তাকে নমাই আনে
 সেয়ে গঙ্গাৰ জল । সংগ্ৰাহক- ধৰ্ম্মেশ্বৰ

যন্ত্ৰাৱতে লৌহিত্যৰ জল যেত হয় ।
 গঙ্গাৰ ওপৰে যিটো জাহ্নুদি থাকয় ॥
 ব্ৰহ্মপুত্ৰ তথাইলৈসে জল চলি যাত ।
 কদাচিতো গঙ্গা জল বিকৃতি নোহন্ত ॥৪৮৬॥
 মৎস্য কচ্ছপ কিছু কেবে নমাৰয় ।
 সৰেও গঙ্গাৰ জল আনন্দে বহয় ॥
 এহিমাৰে আকাশি গঙ্গাৰ কথাচয় ।
 বৰ্ণনা কৰিয়া কৈলো নাহিকে সংশয় ॥৪৮৭॥
 আবে শুনিয়োক মন কন্যাৰ কাহিনী ।
 যিমতে বিবাহ কৈলা হৰি মহামানী ॥
 বামচন্দ্ৰ কাশ্যছৰ শোভন কুমাৰ ।
 মহাপুৰুষ মতি ৰূপ ভণে সুকুমাৰ ॥৪৮৮॥
 তাহাক বিবাহ দিলা শঙ্কৰৰ জীউ ।
 দ্বিজগণে বোলে দুয়ো হোৱা চিৰনজিউ ॥
 নানাদান দক্ষিণাতে দ্বিজ সন্তোষিলা ।
 ভক্তাভোজ্য পঞ্চামৃতে সবাকো তুষিলা ॥৪৮৯॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত বাপু শুনিয়ো জোৱাই ।
 একঙটী জীউ মোৰ পুত্ৰ আৰ নাই ॥
 তুমিসে আমাৰ পুত্ৰ থাকা এহি ঘৰে ।
 যতোক সৰ্ব্বস্ব আছে সকলো তোমাৰে ॥৪৯০॥
 হেনশুনি হৰিবৰ তথাতে থাকিলা ।
 ধৰ্ম্মপ্ৰকাশিয়া দেৱ শঙ্কৰো বহিলা ॥
 ভূঞা ব্ৰাহ্মণ গণ আসি প্ৰতি দিন ।
 ধৰ্ম্মকথা শুনি কৰি হৰিৰ কীৰ্ত্তন ॥৪৯১॥
 এহিমতে অনন্ত চৰিত্ৰ শঙ্কৰৰ ।
 সাৱশেষে কহিবে পাৰয় কোন নৰ ॥
 পূৰ্বে নানা অৱতাৰে কৰিলন্ত লীলা ।
 শঙ্কৰ ৰূপক ধৰি তাক বিস্তাৰিলা ॥৪৯২॥
 প্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰি ভকত সকল ।
 গৃহে বসি ভৱবন্তু কবয় নিমূৰ্ত্ত ॥
 জ্ঞানি সভাসদ সব কৰিয়া উৎসৱ ।
 পাপদূৰ হোক বোলা শঙ্কৰ মাধৱ ॥৪৯৩॥

বৰ চৰিত

প্ৰথম খণ্ড

দশম অধ্যায়

দুৰ্গা

মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ পূৰ্বপুৰুষৰ বৃত্তান্তঃ

জাত অনন্তৰে শুনাংসবে নৰে

মাধৱ দেৱৰ কথা ।

তাহান পিতৃৰ আগমন কথা
 কহিবো শুনিয়া যথা ॥
 বাণুকা নামত স্থান সুশোভন
 ধৰলা নদীৰ তীৰ ।
 সি স্থানত বহি যজ্ঞিন্দাৰ কৰ্ম্ম
 ৰাজ্যৰ আহিলা কৰি ॥৪৯৪॥
 বিশেষত তেহো ভূঞা একজন
 নামছিল মহোদৰ ।
 দীঘল পুৰিয়া আৱৰ গোবিন্দ
 বৰকণা নামধৰ ॥
 পৰম পণ্ডিত ৰূপে অনিন্দিত
 ভণে নাহি যাক সৰি ।
 তাহান উপৰি সকলৰ নাম
 কহো আবে সাৰ কৰি ॥৪৯৫॥
 কৃষ্ণ, বিষ্ণু, ভূঞা গোপাল, কৃপাল,
 জনাৰ্দন, ভূঞা ভৈল ।
 জনাৰ্দন সূত মহা জানবন্ত
 গোবিন্দ নাম ধৰিল ॥
 আসাম দেশক দেখিবাক লাগি
 কৈলা মন দৃঢ়তৰ,
 বন্ধুবৰ্গ সমে কৰি আলোচন
 চলিবাক কৈলা সাৰ ॥৪৯৬॥
 দামোদৰ নামে তাহাৰ তনয়
 ৰাজ্যঘৰে নিয়োজিলা ।
 মৰিল পতনী দেখিয়া তখনি
 আসাম দেশে আসিলা ॥
 পথক্ৰমে আসি বটপ্ৰৱা পাইল
 মনত কৰি প্ৰবন্ধ ।
 ভূঞা গণ সন্নে বহিলা তেখনে
 স্থান টেম্পৰালী বন্ধু ॥৪৯৭॥
 শঙ্কৰে দেখিয়া আনন্দিত মন
 ঘৰবাৰী কৰি দিল ।
 ধুৱাত ভগিনী মনুনায়ে সতী
 আনন্দে বিহা কৰিল ॥
 ভূঞা বিপ্ৰগণ আনন্দিত মন
 তাহাক কৰি সাধৰ ।
 পৰম আনন্দে নানা সুখ ভোগে
 বহিলন্ত বিজ বৰ ॥৪৯৮॥

॥ পদ ॥

শুনা সৰ্বজন আৰু কথা বিতাপন ।
 শঙ্কৰ দেৱৰ মহাজীলা সুশোভন ॥
 হৰি জমাইক গৃহে বাখি দেৱবৰ ।
 তীৰ্থক যাইবাক মন কৰিলন্ত সাৰ ॥৪৯৯॥
 দাস দাসী শুক মিত্ৰ ভক্ত বন্ধুজন ।
 সবাতো কহিলা দেৱ শঙ্কৰ তেখন ॥
 তীৰ্থ ক্ষেত্ৰ কৰিবাক যাইবো ভক্ত সমে ।
 সন্ত সভা গৃহভূমি মনু কন্যা সমে ॥৫০০॥
 সবাকো পালিবা সবে সুখেৰে বহিবা ।
 বুঢ়ী আইক প্ৰতিপালি সেৱিয়া থাকিবা ॥
 মহেন্দ্ৰ কন্দলী ব্ৰাহ্মণক মাতি আনি ।
 বিদায় মাগিল তীৰ্থে যাইবোহো এখনি ॥৫০১॥
 কন্দলী বোলন্ত তুমি মোকো লগে নিয়া ।
 তোমাৰ কৃপায়ে ডাগ্য লভো তীৰ্থে গৈয়া ॥
 শুনিয়া যাইবাক আদেশিলা দেৱবৰ ।
 ৰাম ৰাম নবোত্তম কন্দলী প্ৰবৰ ॥৫০২॥
 আৰো যাত্ৰী গণ যাইবে কৰিলা আদেশ ।
 সৰ্বজয় বলোৰাম আৰু হৃষিকেশ ॥
 পৰমানন্দ দামোদৰ শ্ৰীৰাম চলিলা ।
 যাৰ ঘিৰা কপা সোণা সজ কৰিলৈলা ॥৫০৩॥
 মহেন্দ্ৰ কন্দলী শুক সোণা কপা ধৰি ।
 যাইবাক আসিলা তেতিক্ষণে দৃঢ় কৰি ॥
 শুভক্ষণে যাত্ৰাকৰি শঙ্কৰ চলিলা ।
 দেখি বন্ধুগণ শোক চিন্তায়ে বহিলা ॥৫০৪॥
 বুঢ়ী আইক নমিপাৰে কৰিলা বিদায় ।
 বনগঞা ভাতৃ এয়ো নমিলন্ত যাই ॥
 আন্ধোৱালি শ্ৰীশঙ্কৰে শান্তনা কৰিলা ।
 বুঢ়ী আইৰ হাতেনিয়া তাক্ৰ সমপিলা ॥৫০৫॥
 নৌকাত চলিলা দেৱ শঙ্কৰ ঈশ্বৰ ।
 পৰদিনা গৈয়ানৌকা কৰিলন্ত দূৰ ॥
 প্ৰথমে প্ৰবেশি গৃহ বহিলন্ত সাজি ।
 ভক্ত বিগ্ৰ গণ সমে থাকিলা বিৰাজি ॥৫০৬॥
 ভোজনৰ সজ্জাবক আনিবকে লাগি ।
 গৈলা ভক্তসমে পৰমানন্দ মহাভাগি ॥
 দোকানীৰ ওচৰক পাইলা যেতিক্ষণ ।
 সুন্দৰ পুৰুষ দেখি পুছিলা তেখন ॥৫০৭॥

কেবলন্তে আইলা আবে কিবা দ্ৰব্য চাকো ।
 কোন পুৰুষৰ লোক আমাক কহিযো ॥
 শুনি পৰমানন্দে বোলে শঙ্কৰৰ ভক্ত ।
 শিয়ে দ্ৰব্য দিওঁমোক নকৰিও বক্ত ॥৫০৮॥
 এহি বুলি বুঢ়ীহাতে দিলা পোট টকা ।
 হাতে লৈয়া বুঢ়ীমনে কৰি মহা শঙ্কা ॥
 শুনাবাপু যেন স্বপ্ন দেখিলো বজনী ।
 সেহিমোৰ দেৱ কিবা মিলিল এখনি ॥৫০৯॥
 ভক্তেবোলে কি দেখিলা কহিযো আমাত ।
 সাদৰে বুলিলা বুঢ়ী কৰি যোৰ হাত ॥
 সূৰ্যাসম জলে দেহা গহীন গম্ভীৰ ।
 পীতবস্ত্ৰ বনমালা দেখিতে কচিৰ ॥৫১০॥
 আজানু লম্বিত দুই বাহু সুবলিত ।
 ইষত হাসিয়া কথা কহিলা তহিত ॥
 মইসে ঈশ্বৰ ব্ৰজা হবে সেবে যাক ।
 শঙ্কৰ স্বৰূপে কালি দেখিবি আমাক ॥৫১১॥
 বটপ্ৰহা গ্ৰামে মই জন্ম লভিলো ।
 কুসুম্বৰ পুত্ৰ বুলি নাম প্ৰকাশিলো ॥
 ভক্ত সমন্নিবে কালি গোধূলি আসিবো ।
 তোৰ দ্ৰব্য পাই মহা সন্তোষ লভিবো ॥৫১২॥
 হেন বুলি দেখোতে দেখোতে অন্তৰ্ধান ।
 ভৈগৈল কাহিন্যো বাপু আইসে কোনজন ॥
 পৰমানন্দে বোলে সেই শঙ্কৰ আসিল ।
 যাহাক স্বপ্নত তুমি দেখিবাক পাইল ॥৫১৩॥
 শুনি উল্লসিত বুঢ়ী আনন্দতে নাচে ।
 নানাদ্ৰব্য লৈয়া গৈলা শঙ্কৰৰ কাছে ॥
 শীঘ্ৰগতি গৈয়া বুঢ়ী চৰনে পড়িয়া ।
 *জগত ঈশ্বৰ বুলি শৰণে পশিয়া ॥৫১৪॥
 দেখি সৰ্ব প্ৰজাতাক্ৰ বেঢ়িয়া সোধয় ।
 কিকাৰণে আক্ৰ তই শৰণ পশয় ॥
 বুঢ়ীবোলে ৰাগি মই দেখিলো সপোন ।
 দিব্য পুৰুষক আসি দিলা দৰ্শন ॥৫১৫॥
 কৰ যোৰে শুধিলোহো তুমি কোন নৰ ।
 তেহোবোলে জান মই শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ॥
 বটপ্ৰহা স্থানে থাকো ক্ষেত্ৰ লাগি যাও ।
 জগন্নাথ সমে কথা হৈবে যেন পাও ॥৫১৬॥

*ইং ১৪৮১ চনত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ ভাৰত ভ্ৰমণ

* শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ ২য় বাৰ তীৰ্থ যাত্ৰাত দোকানী বুঢ়ীৰ শৰণ

কাজি গোমূলিকা বেলা দেবদান পাটবি ।
 ভক্ত সমে অতি তটীমোর খানে মাটবি ॥
 তেন কহি অন্তর্দান ভৈল দেবদান ।
 সাক্ষাতে দেখিলো আবে তেনই ঈশ্বর ॥৫১৭॥
 গুনি সর্বলোক হুয়া পবন বিস্ময় ।
 শঙ্কর পদে পবি বুলিলা বিনয় ॥
 গ্রহিমতে খানে খানে শঙ্কর হুয়ে ।
 যাত্রীসব যাতে কিছু দুঃখ নপারন্তে ॥৫১৮॥
 শঙ্করত মন প্রাণ সকল স্থাপিলা ।
 শঙ্কর ঈশ্বর বুলি সকলে জানিলা ॥
 সেহিমতে গৈয়াদেব শঙ্কর ঈশ্বর ।
 পাইলন্ত আনন্দে গৈয়া গঙ্গার ওচর ॥৫১৯॥
 দণ্ড দুই বিদুবত শঙ্কর বহিলা ।
 সেবক সকলে তৈতে গৃহ কবি দিলা ॥
 পবদিনা তীর্থশ্রদ্ধ কবিবাক লাগি ।
 উপবাসে বহিলা শঙ্কর মহাভাগি ॥৫২০॥
 সেহিমতে সকলো বহিলা উপবাসে ।
 তুতিয়া বহিলা সুখে পথর প্রয়াসে ॥
 মধ্যরাতি কন্দলীয়ে দেখিলা সপোন ।
 দিব্যবেসে আসিলেক কন্যা নরঞ্জন ॥৫২১॥
 তাহাৰ মধ্যে আসিছিলো যিটো জনা ।
 বদ্র অলঙ্কাৰে শোভে অতি মহা ধন্যা ॥
 শিবত সিদ্ধুর পাৰে বদ্র নৃপুৰ ।
 দিব্য বস্ত্র পৰিধান শোভয় প্রচুর ॥৫২২॥
 সুবর্ণ বদ্র মালা ধৰি আসি হাতে ।
 শঙ্করক দিয়া প্রণামিলা জানু পাতে ॥
 তোমাৰ পদৰ হস্তে পূৰ্ণ জাত ভৈলো ।
 জগতক পবিত্র কৰিতে আসি বৈলো ॥৫২৩॥
 পাটকীত হস্তে পাপ আছে গোট খাই ।
 তোমাৰ চৰণ পাই সবে দূৰ যাই ।
 সিকাৰণে তমুপাদ পদ্যস্পৰ্শ কৰি ।
 সকলে পাতেক নাস ভৈল আজি ধৰি ॥৫২৪॥
 গ্রহি বুলি শঙ্করক সকলে নমিয়া ।
 আসিবাৰ পথে পুনু গৈলা আত্ম লৈয়া ॥
 নিদ্রাহৈতে জাগিয়া উঠন্তে ত্রিজবৰ ।
 বাম বাম উচ্চৰিয়া উথিলা সত্বৰ ॥৫২৫॥

শবীৰৰ নোমচয় পবিত্র সিটবি ।
 দুইধাৰা জোষ্টক বহিল সবসবি ॥
 মাৰ মাৰ বুলিয়া কন্দলী দিল বিস ।
 বসিলা শঙ্কর উঠি যেন মন্ত সিংহ ॥৫২৬॥
 সমস্ত যাত্রীয়ে তৈতে উঠিলন্ত ভাগি ।
 কন্দলী বিস্ময়ে চাহ চতুৰ্ভুজি লাগি ॥
 কি ভৈল বুলিয়া পাছে পোছে বাম বাম ।
 কতিয়োক শুক আবে ভৈল কোন কাম ॥৫২৭॥
 কন্দলী বোলয় মই দেখিলো সপোন ।
 শঙ্কর পাশে আইল কন্যা নরঞ্জন ॥
 স্বর্ণপদ্ম মালা দিয়া শঙ্করক সেবি ।
 নভানো কোথাক গৈলা সেহি নরদেবী ॥৫২৮॥
 যি জনে সুবর্ণ মালা দিয়া সেবিলেক ।
 কিনো অপকপ আমি দেখিলো প্রত্যেক ॥
 * অনুমান কৰো গঙ্গা দেবী আসিছিল ।
 শঙ্করক প্রণামিয়া স্বস্থানে চলিল ॥৫২৯॥
 কিনোমোর ভাগ্য আসি ভৈল উপগত ।
 স্বপ্নত দেখিলো গঙ্গা দেবীক সাম্প্রত ॥
 গুনিয়া সকল যাত্রী সুবিস্মিত ভৈল ।
 শঙ্কর সহিতে গঙ্গা সমিপত গৈলা ॥৫৩০॥
 বিধিমতে ত্রীশঙ্কৰে স্নান কৰিলন্ত ।
 গঙ্গাদেবী শঙ্করৰ সাক্ষাত ভৈলন্ত ॥
 বহুবিধ ভূতি কৰি অন্তর্দান ভৈল ।
 বাম বাম শুকমাত্র তাহাক দেখিলা ॥৫৩১॥
 স্নান দান কৰি শুক যাত্রীগণ সঙ্গে ।
 অন্যত্র তীর্থক লাগি চলিলন্ত বঙ্গে ॥
 * পাছে জগন্নাথ নেখিবাক অভিলাসে ।
 শঙ্কর চলিলা উবিষ্যাক লাসে বেসে ॥৫৩২॥
 পাইলা গৈয়া ওঠাৰ নলাৰ সমিপক ।
 তথাতে বহিয়া গাছে দেখিলা প্রত্যেক ॥
 অসংখ্যাত যাত্রী আয়্যাত কৰি তথা ।
 জয় জয় জগন্নাথ বোলয় সৰ্ব্বথা ॥৫৩৩॥
 দেখি আনন্দতে বহিলন্ত সিটো বাতি ।
 শঙ্কর সহিতে নিদ্রা গৈলা সবে যাত্রী ॥
 জগন্নাথ দেবৰ আদেশে পাভা গণ ।
 আগবাঢ়ি শঙ্করক দিলা দৰ্শন ॥৫৩৪॥

বহু সমাদৰে মহা প্রসাদক দিলা ।
 মানাকৰি শ্ৰীশঙ্কৰে ভূজিবাক লৈলা ॥
 যিবা অৱশেষ তাক ধাকিয়া বাখিলা ।
 স্বৰ্ণময় তিনিগোটা বিৰালী ভূজিলা ॥৫৩৫॥
 নিদ্রাহন্তে দেখি সৰ্ব্বজয় উক্ত বৰ ।
 নিবাৰিবে চান্তে হাক দিলন্ত শঙ্কৰ ॥
 ইটো বিড়ালীক বাধিবাব যোগ্য নয় ।
 ইকথা বোলন্তে অন্তৰ্ধান ভৈলাতয় ॥৫৩৬॥
 দেখিয়া কন্দলী বোলে নোহন্ত বিড়ালী ।
 শঙ্কৰক মানাকৰি আইল বনমালী ॥
 নভৈল ইমত ৰূপ বিড়ালী কোথাত ।
 কোনজনে দেখি আছে মনুষ্য লোকত ॥৫৩৭॥
 হেন কথা কথনে সূৰ্য্য ভৈলন্ত উদয় ।
 স্নান কৰি দৰ্শনে চলিলা সবেতয় ॥
 সেহি ৰাগি বৰপাতা স্বপ্নাদেশ পাই ।
 আগবঢ়াই নিতে শীঘ্ৰে আসিলন্ত যায় ॥৫৩৮॥
 আদৰ কৰিয়া তাক মন্দিৰক নিলা ।
 * দাকব্ৰহ্ম দেখিয়া শঙ্কৰে প্ৰণামিলা ॥
 নয়ন ভৰিয়া দুই দুইকো চাহি আছে ।
 আত অনন্তৰে যেন কথা ভৈল পাছে ॥৫৩৯॥
 জগন্নাথ পৰিধানি পঞ্চ বৰ্ণ মালা ।
 শঙ্কৰ দেৱৰ মাথা উপৰে চৰিলা ॥
 নিজহাতে জগন্নাথে আসি পিন্ধাইলেক ।
 আনে নেদেখিল বৰপাতা দেখিলেক ॥
 এহিমতে নানালীলা কৰিদেৱ বৰ ।
 পঞ্চতীৰ্থ ভ্ৰমি কাৰ্য্য কৰিলা শঙ্কৰ ॥
 ত্ৰিতয় দিবস থাকি যাইবে মন ভৈল ।
 কন্দলী প্ৰভৃতি সৰ্ব্ব যাত্ৰীক বুলিল ॥৫৪০॥
 তোমাৰা সকল আবে গৃহে চলিয়োক ।
 সৰ্ব্বজয় পৰমানন্দ মোৰ লগে বৌক ॥
 আক বলোৰাম এহিতিনি মোৰ সঙ্গৈ ।
 যাইবাক লাগয় আন গৃহে জাউক ৰঙ্গে ॥৫৪১॥
 কন্দলীক প্ৰণামিয়া বুলিলা বিস্তৰ ।
 ৰাম ৰাম সন্মৈ তুমি চলিয়োক ঘৰ ।
 শুনিয়া কন্দলী ৰাম ৰাম আদি জন ।
 তোমাক এবিয়া আমি নাজাইবো এখন ॥৫৪২॥

কোনসতে তহুসগা এড়িবোহো আমি ।
 তুমিসে আমাৰ গুৰু তুমি নিজ স্বামী ॥
 বোলন্ত শঙ্কৰে ধন লাগে বহুতৰ ।
 তোমাৰ হাতে টকা নাহিকে বিস্তাৰ ॥৫৪৩॥
 আৱৰ পশ্চিম দেশ মহা ভয়ঙ্কৰ ।
 মোৰ বাক্যে তুমিসৰে যোৱা নিজ ঘৰ ॥
 হেন শুনি কন্দলী প্ৰভৃতি যাত্ৰী যত ।
 গৃহক চলিবে লাগি ভৈলা প্ৰয়োগত ॥৫৪৪॥
 ৰাম ৰাম গুৰু শঙ্কৰক নাচাবিলা ।
 গুৰুক প্ৰৰ্থনা কৰি লগত চলিলা ॥
 তেসম্ভে সহিতে পাছে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 বৃন্দাবন প্ৰদেশক ভৈলা পয়োসাৰ ॥৫৪৫॥
 গয়া কাশী প্ৰয়াগ পুণ্ডৰ আদিকৰি ।
 শঙ্কৰে চলিলা তীৰ্থ কাৰ্য্যক আচৰি ॥
 অনন্তৰে ৰূপ সনাতন যৈত আছে ।
 তাহান গৃহৰ সমিপক পাইলা পাছে ॥৫৪৬॥
 শুনি দুয়োজন উদ্ধাবল মন কৰি ।
 সত্তৰে আসিয়া প্ৰণামিলা পাৱেপৰি ॥
 মোৰ দেৱ গুৰু প্ৰভু বুলি দুয়োজন ।
 পুন পুন প্ৰণামিলা নাহি শ্ৰুতি জান ॥৫৪৭॥
 দেখিয়া শঙ্কৰদেৱ আলিঙ্গি ধৰিলা ।
 তোৰাদুই আমাসাক দেখিতে আসিলা ॥
 হাতত মজিৰা দেহো কি ধৰ্ম্ম আচৰা ।
 শুনিবাপে বোলে তুমি জগতৰে বৰা ॥৫৪৮॥
 তোমাৰ আদেশে আমি ভ্ৰমি নানা স্থান ।
 নাম ধৰ্ম্ম প্ৰকাশিয়া ফুৰ যত মান ॥
 হেন জগতৰে গুৰু ঈশ্বৰ মুৰাৰি ।
 তোমাৰ মহিমা কিবা কহিবাক পাৰি ॥৫৪৯॥
 জানি কৃপাময় কৃপাকৰিয়ো এখন ।
 তোমাৰ চৰণ যেন নচাবয় মন ॥
 নিজজন বুলি প্ৰভু কৰিয়ো উদ্ধাৰ ।
 ৰাম হৰি কৃষ্ণ নাম হৌক মুখে সাৰ ॥৫৫০॥

* শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ জগন্নাথ যাত্ৰা

* শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ জগন্নাথ দৰ্শণ, অন্য যাত্ৰীক নিজ স্থানে পথিয়াই শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ পশ্চিম ক্ষেত্ৰ যাত্ৰা কৰে

বৰ চৰিত

প্ৰথম বৃত্ত

কথম অধ্যায়

দুলড়ি

উনিয়া শঙ্কৰে পুহিলা সাদৰে
 তোমাৰ কোন আচয়।
 ৰূপে বোলে চাই তোমাৰ চৰণ
 বিনে আন কোনো নায় ॥
 উনিয়া শঙ্কৰে আনন্দৰ ভৰে
 বুলিগন্ত কৃপাবানী।
 তোমা দুইজন মোৰ প্ৰিয় সঙ্গ
 জানিয়া আছে আপুনি ॥৫৫১॥
 এহিবলি সেই বাতি বহি তথা
 প্ৰভাতে পয়ান কৈলা।
 ৰূপ সনাতন মহাৰঙ্গমনে
 শুকৰ লগে লৰিলা ॥
 ৰূপ ভাৰ্যা আই সকাতৰা হই
 কবন্ত বহু কাতৰ।
 মোকো লগে নিয়া নখাইবা এড়িয়া
 তুমি নিজ স্বামী যোৰ ॥৫৫২॥
 শুপি চোৱা মনে পূৰ্ব্ব যিকাবণে
 আমাক দুঃখক দিলা
 অগ্নিত পেলাই পৰিষ্কা কৰিলা
 দেৱগণো তুতি কৈলা ॥
 দেৱতা পিতৃৰ বচন সাদৰি
 দাসী বুলি লৈলা তুমি।
 পুন মোক আজি ভেজিবাক চাহা
 ওৰপ নেৰিবো আমি ॥৫৫৩॥
 জানি দাসী বুলি সঙ্গত নিয়োজ
 তোমাৰ আমি কিঙ্কৰী।
 কাতকাদ উনি কৃপা উপজিলা
 বুলিলা শঙ্কৰ হৰি ॥
 উনিয়োজৰূপ পতিব্ৰতানামী
 তীৰ্থত সঙ্গত লাগে

সঙ্গত লৈয়োজ নখাইবা আক
 লড়িয়ো আমাৰ লগে ॥৫৫৪॥
 শুনা সন্তাসদ তয়ানিশবদ
 শুকৰ চৰিত কথা।
 বিয়য় বাসনা দূৰ কৰি সবে
 কৃষ্ণক ভজা সৰ্বথা ॥
 আবে শুকদেৱ পাৱে কৰোসেৱ
 দিয়ো শুকতৰ সঙ্গ।
 দান্তে তুল ধৰো কাতৰক কৰো
 আসা নকৰিবা শুঙ্গ ॥৫৫৫॥
 মই দুবাচাৰ জানিয়া সম্প্ৰতি
 তাপকৰা উপ সাম।
 তোমাৰ চৰণে সদাবতি হোক
 মুখে বৌক ৰাম নাম ॥
 সন্ত পদ ধূলি শীৰে লৈবো তুলি
 পুৰিয়ো মনৰ কাম।
 মোক কৃপা কৰা হৃদিকপ ধৰি
 সদা বোলো ৰাম ৰাম ॥৫৫৬॥

॥ পদ ॥

ৰূপ সনাতন সমে চলিয়া গৈলন্ত।
 নানা তীৰ্থ কৰি সীতা কুণ্ডক পাইলন্ত ॥
 গঙ্গাৰ সমান সিটো মুকুতিৰ স্থান।
 শঙ্কৰ স্বৰূপে হৰি ভৈলা উতপন ॥৫৫৭॥
 ৰাম ৰাম শুক তিনি ভক্ত সমন্তি।
 *ৰূপ সনাতন পত্নী শান্তি সুভান্তি ॥
 সিসৰো থাকিলা শঙ্কৰক সেৱা কৰি।
 বসিলা বৃষ্ণৰ তলে ৰাম ৰাম স্মৰি ॥৫৫৮॥
 তাৰ পূৰ্ব পশ্চিম উত্তৰ দখিনন্ত।
 চাৰিখন আছে আট পৰম শুভিত ॥
 পূৰ্বত মানিলো কাকপক্ষীৰাজা হোৱে।
 দখিনত সুনিলে সব আত্মক বুজাৱে ॥৫৫৯॥
 পশ্চিমৰ জল কৃষ্ণ বৰ্ণ সমুদায়।
 উত্তৰ ঘাটৰ জল দুঃধৰ পৰাই ॥

* শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ৰূপসনাতনৰ সঙ্গলাভ, সীতাকুণ্ডত মান।

উত্তৰ প্ৰদেশে আছে শিল ভয়ঙ্কৰ ।
 স্থান কৰিবাক তাত শক্তি কাহাৰ ॥৫৬০॥
 সিকাৰণে যাত্ৰী সেহি কুণ্ডক নযাবে ।
 পাণ্ডালগে ধন সোন অৰ্থক নপাবে ॥
 দেখিয়া শঙ্কৰে সৰ্বজন কৃপা কৰি ।
 চাৰিও ঘাটত স্নানি মন্ত্ৰক উচ্চাৰি ॥৫৬১॥
 পিণ্ড জলাঞ্জলী দিলা হয় সন্নিহিত ।
 চাৰিঘো ঘাটৰ ওচাইলেক বিয়েষত ॥
 কালীক দমিয়া জল সূনির্মল কৈলা ।
 শঙ্কৰৰ প্ৰভাবে কুণ্ড সেহিমত ভৈলা ॥৫৬২॥
 সেহিদিনা হস্তে যাত্ৰীগণ যত যাই ।
 স্নান পান কৰে চাৰি ঘাটত সদাই ॥
 শঙ্কৰে কৰিয়ে স্নান তৰ্পণ তথাত ।
 মহাবলৈ বসিলন্ত হয় শান্ত চিত্ত ॥৫৬৩॥
 তীৰ্থ পাণ্ডাগণ পূৰ্ণহিত আসি তথা ।
 ধন্য ধন্য শঙ্কৰ বুলিয়া কহে কথা ॥
 তীৰ্থৰ বিধিনি চয় ওচাইবাক প্ৰতি ।
 চন্দ্ৰ কপ ধৰি হৰি আসিছা সম্প্ৰতি ॥৫৬৪॥
 হেনমতে বিপ্ৰসবে আসংসা কৰিলা ।
 শঙ্কৰেও দক্ষিণা দানতে সন্তোষিলা ॥
 বৃক্ষেক আচয় ভৈতে সুমধুৰ ফল ।
 তাহাৰ চায়াত বসিলন্ত কোতুহল ॥৫৬৫॥
 পুণ্যবন্ত জনে তাৰ ফলক পাবয় ।
 শঙ্কৰৰ অৰ্থে ফল সৰিয়া পৰয় ॥
 যাক ভূজিলাত হোৱৈ বোগ শোক হীন ।
 ভূজিয়া ভৈলন্ত গুৰু ক্ষুধা তৃষ্ণা ক্লিণ ॥৫৬৬॥
 সেহিদিনা তথা সুখে বহিলা শঙ্কৰ ।
 বাস্তি যোগে স্বপ্নদেখে তাৰ পাণ্ডাবৰ ॥
 শঙ্কৰদেৱক দেখে শ্ৰীৰাম লক্ষ্মণ ।
 লগত সেৱিয়া আছে জানেকী লক্ষ্মণ ॥৫৬৭॥
 দেখি চাৰিজনে নমস্কাৰ কৰি তথা ।
 কৈবপৰা শ্ৰীৰাম আসিয়া আছা এথা ॥
 এহিবুলি স্তুতি নতি কৰিলা বিস্তৰ ।
 হেন গুনি হাসি বামে দিলন্ত উত্তৰ ॥৫৬৮॥
 গুনিয়োক পাণ্ডাসৰ কাৰ্য্যক আমাৰ ।
 কামৰূপ মধ্যে জানা মোৰ অৱতাৰ ॥

শঙ্কৰ নামত কামৰূপ কুলে হৈইজাত ।
 তীৰ্থ কৰিবাক আইলো দেখিয়া সাক্ষাত ॥৫৬৯॥
 এহি বুলি সিটো কপ কৰি সম্বৰণ ।
 শঙ্কৰ স্বৰূপে বসি আছে বিদ্যমান ॥
 কপৰ নিকতে বসি আছে তান সতী ।
 সিটো প্ৰবেশিল তান শৰীৰে তহিতি ॥৫৭০॥
 হেন দেখি পাণ্ডাস্তুতি কৰিয়া থাকন্তে ।
 জাগিয়া বসিল বিপ্ৰ সপোনৰ হস্তে ॥
 বাম বাম বুলি দ্বিজ সৰিনয়ে পৰি ।
 শঙ্কৰক প্ৰণামিলা পৰম সাদৰি ॥৫৭১॥
 শঙ্কৰে ধৰিয়া তুলি বুলিলা বচন ।
 নূহিকে যুগত গুৰু আমাক বন্দন ।
 শূদ্ৰৰ ব্ৰাহ্মণ গুৰু শাস্ত্ৰত কহয় ।
 আমি শূদ্ৰ আমাৰ বন্দনী তোৰা হয় ॥৫৭২॥
 গুনিয়া বুলিলা পাণ্ডা সলোকত ভাবে ।
 সপোনে দেখিলো শূদ্ৰ নূহিকা স্বভাবে ॥
 পৰম ঈশ্বৰ তুমি বৈকুণ্ঠৰ পতি ।
 এহিবুলি স্বপ্নবাত্তা কহিলা তহিতি ॥৫৭৩॥
 আমাৰ অনেক জন্ম ভাগ্যৰ কাৰণ ।
 স্বপ্নতো দেখিলো তুমি দেৱ নাৰায়ণ ॥
 হেন গুনি কপ সনাতনে বোলে বাক ।
 জগত ঈশ্বৰ প্ৰভু জানোহো তোমাক ॥৫৭৪॥
 তোমাকেসে লাগি আছিলোহো বাট চাই ।
 মায়াতন্ চাৰি আবে যাইবোহো গোসাই ॥
 হেনমতে কপ সনাতন বহি আছে ।
 পাণ্ডা সকলক শান্ত কৰাইলন্ত পাছে ॥৫৭৫॥
 কপৰ ভাৰ্য্যাক বোলে শঙ্কৰ গোসাই ।
 তুমি পৃথিৱীত বহিবাৰ কাৰ্য্য নাই ॥
 চলিয়োক সনাতন কপ আবে ঘৰ ।
 ভক্তি ধৰ্ম্ম আচৰিয়া ভৱে হোৱা পাব ॥৫৭৬॥
 বিদায় লভিয়া কপ সনাতন দুই ।
 বিচ্ছেদৰ প্ৰেমে বহু ক্ৰন্দন কৰই ॥
 ক্ষণেক শুভিয়া পাছে মনস্থিৰ কৰি ।
 চলিলা গৃহক জয় শঙ্কৰ উচ্চাৰি ॥৫৭৭॥
 পৰদিনা শঙ্কৰে প্ৰভাতে লৰি গৈলা ।
 উত্তৰ বাহিনী গঙ্গা দৰ্শন ভৈলা ॥

• শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ কপসনাতনৰ সঙ্গলাভ যীতাকুণ্ডত স্নান

স্নান দান কৰি গঙ্গা দেৱীক তুসিলা ।
 তাত পাছে ববাহ তীৰ্থক লাগি গৈলা ॥৫৭৮॥
 ববাহ বিষ্ণুৰ স্থান অতি সুশোভন ।
 তাত স্নানি প্ৰসঙ্গক কৰিলা গমন ॥
 তাত পাছে পুত্ৰক তীৰ্থক লাগি গৈলা ।
 বিধিমতে স্নান দান সকলে কৰিলা ॥৫৭৯॥
 অনন্তৰে মথুৰা নগৰ বিতোপন ।
 চয়মাস তথাতে বহিলা অনুক্ষণ ॥
 বাম বাম আদিকৰি ভক্ত তিনিজন ।
 শঙ্কৰক প্ৰণামিয়া বুলিলা বচন ॥৫৮০॥
 দ্বাৰিকাক যাবো প্ৰভু চলিয়ো সত্তৰ ।
 কাকিমণী দেৱীৰ আবে দেখায়ে মন্দিৰ ॥
 যাহাক নেবন্ত মধুসূদনে ক্লণেক ।
 অদ্যপিয়ো সাগৰত দেখিয়ো প্ৰত্যেক ॥৫৮১॥
 দেখায়েক প্ৰভু জগতৰে স্বামী তুমি ।
 সেহিহেতু কাতৰ কৰোহো পড়ি আমি ॥
 শুনিয়া হাসিয়া পাছে মাতিলা শঙ্কৰে ।
 চৈত্ৰ বিষ্ণু দিবসত দেখিবাক পাৰে ॥৫৮২॥
 সেহিদিনা কাকিমণীৰ মন্দিৰ ওলাই ।
 তথাত গমন কৰি দেখিবাক পাই ॥
 ভক্তৰ বাঞ্চাক পূৰ্ণ কৰিবাক প্ৰতি ।
 ভক্তসমে তথাক চলিলা ভূঞা পতি ॥৫৮৩॥
 সমুদ্ৰ তীৰত বহি আছে পাৰ্শ্ব জন ।
 সংক্ৰান্তি দিবসে আসি ভৈল উপসন ॥
 সৰ্ব্বজয়ে বোলে প্ৰভু দেখাইবা অশেষ ।
 যৈত যেন লীলা কৰি আছিল বিশেষ ॥৫৮৪॥
 পৰদিনা প্ৰভাততে স্নানি বসিলন্ত ।
 সমুদ্ৰৰ মাজে গিব গিব শুনিলন্ত ॥
 শঙ্কৰে বোজন্ত চক্ৰমুদা চাৰিজন ।
 শুনিয়া মুদিলা চক্ৰ সকলে তেখন ॥৫৮৫॥
 যেতিয়াকৈ তাবাসবে আখিক মুদিলা ।
 বসিবাৰ স্থান হন্তে শঙ্কৰ হৰিলা ॥
 কতোক্ষণে চক্ৰমেলি সবেও চাহিলা ।
 শঙ্কৰক নেদেখিয়া সবে ভয় ভৈলা ॥৫৮৬॥
 চাৰিও দিশক লাগি যেখনে চাইলন্ত ।
 সাগৰ মধ্যত শঙ্কৰক দেখিলন্ত ॥

কিবা স্বৰ্গে আছে কিবা আতন্ত পাতালে ।
 চাৰিজনে চাহি একো থিকনা নপাইলে ॥৫৮৭॥
 আপোনাৰ দেহাৰ শ্ৰেষ্ঠাক পাসৰিলা ।
 *সমুদ্ৰ মধ্যত শঙ্কৰ দৰ্শন ভৈলা ॥
 সাগৰ ওপৰে দেখিলন্ত দিব্য পুৰী ।
 সুবৰ্ণ বৈদূৰ্য্য গৃহ গোট আছে জুৰি ॥৫৮৮॥
 কিবা চন্দ্ৰসূৰ্য্য কিবা অপূৰ্ব যে বাতি ।
 লক্ষিতে নপাৰি বহিলন্ত সিটো গতি ॥
 সেহি দিব্য গৃহে তাৰা সকলো পশিলা ।
 কেনমতে গৈল তাক কেহো নলখিলা ॥৫৮৯॥
 দিব্য বস্ত্ৰ খাটত বসন্ত দেবী আই ।
 শঙ্কৰকো পাছে দেখিলন্ত সেহি থাই ॥
 আনন্দতে সুন্দৰীয়ে ভাষুল যোগাই ।
 হাসিয়া শঙ্কৰদেৱে আনন্দে ভুজাই ॥৫৯০॥
 হেনদেখি চাৰিজন ভকত প্ৰধান ।
 পৃথিবী বৈকুণ্ঠ কিবা নাহি কিছুজান ॥
 কিবা স্বপ্ন কিবা দিন নজানিয় তথা ।
 বিমোহিত হৈয়া সবে বহিলা সৰ্ব্বথা ॥৫৯১॥
 চাৰিদন্ত মানে হেনমতে আছিলন্ত ।
 ভান লাভ পূৰ্বস্থানে আছা দেখিলন্ত ॥
 শঙ্কৰেও আছে তাতে পূৰ্বৰতে বসি ।
 বোলে কিবা দেখিলাহা কহিও হৰিমি ॥৫৯২॥
 শুনি বাম বামে বোলে কিবা কথা পোছা ।
 জগত ঈশ্বৰ তুমি কৃপায়ে বহিছা ॥
 যেন বাঞ্চা কৰিলোহো তেহেন দেখিলো ।
 কিন্তু তুমি মহিমাৰ পাৰ নজানিলো ॥৫৯৩॥
 আবে মনোবথ পূৰ্ণ কৰিলাহা শুক ।
 ভকত জনৰ তুমি দেৱ কল্পতক ॥
 এহিবুলি চৰণত পড়ি প্ৰণামিলা ।
 শঙ্কৰ সহিতে পূৰ্ব দিশক চলিলা ॥৫৯৪॥
 কতোদিন পথহাস্তি আসি দেৱবৰ ।
 ভক্ত গণ সমে পাছে পাইলা নিজঘৰ ॥
 দেখিয়া হাততে স্বৰ্গ পাইলা বুঢ়ী আই ।
 পৰম আনন্দ ভৈলা জীয়াৰী জমাই ॥৫৯৫॥
 আনো ভক্তগণ ভূঞা যতক ব্ৰাহ্মণ ।
 শঙ্কৰক পায় আনন্দিত ভৈল মন ॥

* ঈশ্বৰ দেৱ যোগবলে দ্বাৰকাত প্ৰবেশ

ইং ১৪৯৩ চনত শঙ্কৰদেৱ তীৰ্থৰ পৰা প্ৰত্যাৱৰ্ত্তন কৰি গৃহ গোৱাৰ পিছত বুঢ়ী আত্মৰ পৰলোক গমন ব্ৰাহ্মবিধি সমাপন ।

বহিলা শঙ্কৰ ভক্তগণ প্ৰতিপালি ।
 কিছুদিন পৰে বৃদ্ধী আই গৈলা চলি ॥৫৯৬॥
 শ্ৰাদ্ধবিধি সমাপন কৰিলা শঙ্কৰ ।
 ধৰ্ম্ম প্ৰকাশিয়া কিছুকাল থাকি ঘৰ ॥
 জয়ন্তা মাধৱ আনো বংশ জ্ঞাতগণ ।
 শঙ্কৰক কহিলন্ত ককণ বচন ॥৫৯৭॥
 বিবাহ কৰিতে লাগে বাপু মহাধন ।
 শঙ্কৰ ঈশ্বৰে পালি সিসব বচন ॥
 কাজীকা ভূঞাৰ সূতা লক্ষ্মী অংশে আইল ।
 পৰম ভকতি ভাৱে শঙ্কৰক দিল ॥৫৯৮॥
 কালিন্দী দেৱীক পাছে বিবাহ কৰিলা ।
 সাক্ষাততে লক্ষ্মী নিজ স্বামীক লভিলা ॥
 মহাসুখে কতোকাল বহিয়া আছন্ত ।
 তাত অনন্তৰে আসি য়েহেন ভৈলন্ত ॥৫৯৯॥
 সিসব কথাক বিস্তাৰিয়া কিছু আনি ।
 দুইখন চৰিত্ৰৰ কথাক প্ৰমাণি ॥
 যেন মতে যিবা বৃদ্ধি দিলা নাৰায়ণ ।
 সেহেকাপে ভৈল বাগ বাম বুলি ঘন ॥৬০০॥

একাদশ অধ্যায়

কছাৰী মাৰণ, উত্তৰপাৰ গমন
 দুলাড়ি

আত অনন্তৰে মাধৱ দেৱৰ
 কথা প্ৰপঞ্চিয়া পুন ।
 কহিবাক মনে কৰিয়া যতনে
 বংশাবলী চাহি পুন ॥
 দৈত্যাৰি ঠাকুৰে বচিলা য়েহেন
 শুকৰ চৰিত্ৰ কথা ।
 সেহি প্ৰস্থ হৈতে অধিকাংশ কপে
 আনিয়া আছো সৰ্বথা ॥৬০১॥
 বৰকণা গিৰি টেম্পৰাণি বন্ধে
 আছন্ত কৰি হৰিয় ।
 তাহান ভাৰ্য্যাৰ গৰ্ভত অনন্ত
 ঈশ্বৰ ভৈল প্ৰবেশ ।
 শ্ৰীশঙ্কৰ শুক ৰাজ্য চৰ্চা কৰি
 ধৰ্ম্ম প্ৰহাৰন্তে আছে ।

কছাৰী সকলে মাজে মাজে আসি
 গ্ৰাম আক্ৰমন্ত পাছে ॥৬০২॥
 অনেক প্ৰকাৰে সপা সব সাজি
 নিবাবন্ত তাসমাক ।
 তথাপিতো কোনো কোনোগ্ৰাম জান
 ভাঙ্গয় আসি প্ৰত্যেক ॥
 এক দিবসত গ্ৰামে এক নাৰী
 জ্বল আনিবাক গৈলা ।
 কলসি ভাগিল ভাগিলে বুলিয়া
 উচ্ছেদৰে ডাক দিলা ॥৬০৩॥
 শুনি প্ৰজাগণ হুয়া ভয় মন
 কছাৰী আসিলে বুলি ।
 তালি টোপা বান্ধি লৈয়া কান্ধা কাঙ্কি
 গৈলা অৰণ্যক চলি ॥
 আৰ একদিনা একটী জননা
 পাত কাতিবাক যাত্ৰ ।
 দাৰ আগ হন্তে কাঙ্কিখন খসি
 তাইৰ নাক কাতিলন্ত ॥৬০৪॥
 দেখি আতঁৰাৰে কাতিল কাতিল
 বুলি কান্দে উচ্ছেৰাৰে ।
 শুনিয়া গ্ৰামিক পলাইলেক পুন
 কছাৰী আসিবা পাৰে ।
 এহিমতে তৈৰ লোক নিবন্তৰ
 অনেক সঙ্কিত মনে
 মধ্যো মধ্যো আসি গ্ৰাম্যক লুটয়
 আসুৰী কছাৰী গণে ॥৬০৫॥
 দেখি ভূয়াসবে শঙ্কৰ দেৱক
 কৰিলা গোচৰ আসি ।
 শুনিয়ে গোসাজি কছাৰী নাশৰ
 উপায় কহো প্ৰকাশি ॥
 চাউল মাংশ দ্ৰব্য কছাৰীক মাতি
 ভোজৰ সন্তাৰ দিয়া ।
 চলকৰি ধৰি সবে প্ৰজা বেড়ি
 খাবন্তে পেলাও কাতিয়া ॥৬০৬॥
 বদতি শঙ্কৰ শুনা সবে নৰ
 ইকথা ভাল নেদেখো ।

তথাপি তো তুমি   সবে যিটো কৰা
 তাহাত আমি নাথাকো ॥
 এহিমতে পাছে   ভোজ খাইবে প্রতি
 কছাৰীক নিমন্ত্ৰিলা ।
 আনন্দে কছাৰী   ভোজ খাইবে প্রতি
 সবেও আসি বসিলা ॥৬০৭॥
 অস্ত্ৰ শস্ত্ৰ বেড়ি   ভূয়াগণো গৈয়া
 কছাৰীক সেহি ছেগে ।
 কাটি চিলি মাৰে   দেখি আন্তৰ্ভাৱে
 কছাৰী পলাইল বেগে ॥
 শঙ্কৰে জানিল   অৱশ্যেই ইটো
 দেশ নহৈবেক ঠিৰ ।
 কছাৰী আসিয়া   বগু ভগু কৰি
 নাশিবেক নিবন্তৰ ॥৬০৮॥
 তেতিয়া পাছে   মাধৱৰ পিতৃ
 জনত কহিলা কথা ।
 চলিযো এখন   কৰিয়া যতন
 উত্তৰ পাৰক তথা ॥
 আঠ দুলিয়াক   দিয়া ভায়া স্বামী
 দুইহাকো পঠায়া দিলা ।
 তাৰা-দুইজন   আনন্দিত মন
 উত্তৰক যাত্ৰা কৈলা ॥৬০৯॥
 বৰকণা গিৰী   চলিল সত্তৰি
 সৰ্বস্ব লৈয়া লগত ।
 বেলা চুতা ভৈলা   দেখি পন্থে বৈলা
 গুতিল দুষ্টো দোলাত ॥
 পাছে অছেতন   নিদ্রা উপসন্ন
 দুলিয়া দেখিয়া পাছে ।
 দোৰ্ঘোৰ চৌপনী   দেখি তাৱক্ষণি
 সৰ্বস্ব লুটায় আছে ॥৬১০॥
 লৈয়া দ্ৰব্য যত   পলাইল তথাত
 দুলীয়া পাপী দুৰ্জ্জন ।
 চৌপনী ভাগিয়া   দেখিলা তেতিয়া
 সৰ্বস্ব লুটায় নিহন ।
 সৰ্বস্ব সম্বল   নিলা অৱিকল
 দেখি মুৰ্ছা গৈলা পাছে
 হা কৈক জাও   দ্ৰব্য কৈত পাও
 অৰণ্য ইটোৰ কাছে ॥৬১১॥

হেন গুলি গাখি   অৰণ্যত বঞ্চিত
 বহিলা বিমাদ কৰি ।
 বাহি অৱসান   ভৈগৈল তখন
 বুলিলন্ত বৰ নাৰী ॥
 কিমতে নদীৰ   হইবো আমি পাৰ
 কৈক কিবা কপে যাইবো ।
 স্বামীয়ে বোলন্ত   শুনা সতী সান্ত
 নদীকুল বিচাৰিবো ॥৬১২॥
 কহে বৰ বালা   নজাইবা ইবেলা
 কোনে কৈত আসি ধৰে
 নাহি ভয় বুলি   চলে ভুলি তুলি
 সচকিত হৈয়া বৰে ॥
 তাম্বুল কটাৰি   আইৰ আনিধৰি
 নল কাটি চুঙা কৰি
 আই অৰ্থে জল   আনিবাকমনে
 নদীক গৈলা সত্তৰি ॥৬১৩॥
 এহিমতে তৈব   লোক নিবন্তৰ
 অনেক সঙ্কিত মনে ।
 মধ্যো মধ্যো আসি   গ্রাম্যক লুটয়
 আসুৰী কছাৰী গণে ॥৬১৪॥
 দেখি ভূঞা সবে   শঙ্কৰদেৱক
 কৰিলা গোচৰ আসি ।
 গুলিগোঁসাগ্ৰি   কছাৰী নাশৰ
 উপায় কহো প্রকাশি ॥
 চাউল মাংস দ্ৰব্য   কছাৰীক মাতি
 ভোজৰ সস্তাৰ দিয়া ।
 চলকৰি ধৰি   সবে প্রজা বেড়ি
 খাবন্তে পেলাও কাটিয়া ॥৬১৫॥
 বদতি শঙ্কৰ   শুনা সবেনৰ
 ইকথা ভাল নেদেখো ।
 তথাপি তো মতি   হৈ আছে সবাবো
 তাহাত আমি নাথাকো ॥
 এহিমতে পাছে   ভোজ খাইবে প্রতি
 কছাৰীক নিমন্ত্ৰিলা ।
 আনন্দে কছাৰী   ভোজ খাইবে প্রতি
 সবেও বেড়ি বসিলা ॥৬১৬॥
 অস্ত্ৰ সস্ত্ৰ বেড়ি   ভূঞা গণো গৈয়া
 কছাৰীক সেহি ছেগে ।

কাটি চিটি মাৰে   দেখি অৱশেষ
 কছাৰী পলাইল বেগে ॥
 শঙ্কৰে জানিল   অৱশ্যেইটো
 দেশ নৰৈবেক ঠিৰ ।
 কছাৰী আসিয়া   বড় উত্ত কৰি
 নাশিবেক নিৰন্তৰ ॥৫১৭॥
 তেতিয়া পাহে   মাধৱৰ পিতৃ
 জনত কহিলা কথা ।
 চলিযো এখনি   কৰিয়া যতন
 উত্তৰ পাবক তথা ॥
 আঠ দুজিয়াক   দিয়া ভাৰ্যা স্বামী
 দুইহাকো পঠিয়া দিলা ।
 তাৰা দুইজন   আনন্দিত মন
 উত্তৰক যাত্ৰা কৈলা ॥৫১৮॥
 বৰকণা গিৰী   চলিল সত্তৰি
 সৰ্বস্ব লৈয়া লগত ।
 বেলা চুতা ভৈলা   দেখি পহু বৈলা
 সূতিল দ্যো বোলাত ॥
 পাহে অচেতন   নিদ্রা উপসন্ন
 দুজিয়া দেখিয়া পাহে ।
 দোঘোৰ টোপনী   দেখি তাৰক্ষণি
 সৰ্বস্ব লুটায় আছে ॥৫১৯॥
 লৌহিত্যত নামি   সানিলা প্ৰণামি
 আফিক জপি বিস্তৰ ।
 জল ভৰি লৈয়া   আপুন ভূজিয়া
 যাইবাক কৰিলা সাৰ ॥
 আসাম ৰাজ্যৰ   উজিৰ সুসাব
 হৰ সিংহ নাম ধৰে ।
 ৰাজ কাৰ্য্যকৰি   আসত্ত সত্তৰি
 নৌকাৰ জানে সত্তৰে ॥৫২০॥
 নৌকা আসে দেখি   ক্ষণিকো নাপেক্ষি
 বৰকণা গিৰিবৰ ।
 পলাইবাক লাগি   ভৈলন্ত উদ্যোগি
 জলৰ উঠি সত্তৰ ॥
 কাণ্ডি মন্ত নৰ   পূৰুষ সুন্দৰ
 দূৰহন্তে দেখি তথা ।
 ওনা দিবা নৰ   নাহি কিছু দৰ
 তুমি মোৰ পিতৃ যথা ॥৫২১॥

হৰ সিং উজিৰে   কহে ধিৰে ধিৰে
 ইমন্ত বচন তুমি ।
 বৰকণা গিৰী   দেখি ত্ৰিবি মিলি
 চ'ৰা নাৰ অতিশয় ॥
 বচনো শুনিয়া   ধিৰ চিত্ত হৈয়া
 পৰম শক্তিত মনে ।
 উজিৰো চাপিলা   আশ্বাস কৰিলা
 মধুৰ বুলি বচনে ॥৫২২॥

পদ

আত আনন্তৰে গাছে বৰকণা শান্ত :
 ভয় পায় থিৰ হৈয়া তথা বহিলন্ত ॥
 উজিৰে বোলন্ত দেৱ তুমি কোন জন ।
 একাকি নদীৰ তীৰে বহি আছা কোন ॥৫২৩॥
 শুনিয়া কহিলা পাহে মাধৱৰ পিতা ।
 তোমাক দেখিয়া মোৰ মন ভৈলা ভিত্তা ॥
 উত্তৰ যাইবে প্ৰতি আসিয়া আহিলো ।
 শান্ত পায় বনৰ মাজত নিদ্রা গৈলো ॥৫২৪॥
 আঠ গোট দুজীয়া দোলা বহি আসি ছিলো ।
 নিদ্রাত সকলো দ্ৰব্য লৈয়া চলি গৈলো ॥
 পতনী সহিতে মই নিকপায় ভৈলো ।
 জলনিত্তে আসি তমু দৰশন পাইলো ॥৫২৫॥
 কহন্ত উজিৰে বোলে তুমি মোৰ পিতা ।
 তমু ভৰ্যা আইক মই বুলি নোহো মাতা ॥
 এহি নৌকা মধো আসি তোৰা দুই জন ।
 আমাৰ সহিতে আবে চলিও এখন ॥৫২৬॥
 এহিবুলি সমাদাৰে লোকক পাঞ্চিয়া ।
 তান ভাৰ্যা শান্তি আইক যতনে আনিয়া ॥
 বস্ত্ৰ আৱৰিয়া দুইকো ভোজন কৰাইলো ।
 নৌকাত তুজিয়া সুখে উজানে আসিলা ॥৫২৭॥
 উজিৰৰ নৌকা মাজি সিতো মহা সত্ত ।
 সাগবন্ত হৰ যোগৰি মাজি মাজিবন্ত ॥
 আৱৰ গোবিন্দ নাম তাহাৰ প্ৰধান ।
 নৌকাত যাহন্তে ভৈল সখিত্ত বিধান ॥৫২৮॥
 পথত যাহন্তে নৌকা বাখয় যখন ।
 খোলা চৌকা কৰি মাজি দিবয় তখন ॥
 এহিমতে পাহে লুইত মুখ পাইলা গই ।
 উজিৰে প্ৰথমে গৈলা নিজঘৰে লই ॥৫২৯॥

মহা সুশোভন গৃহে সুখদে বাসিলা ।
 দাসী দাস অন্ন কষ্ট সমস্তকে দিলা ॥
 ভাৰ্যাপুত্র সমস্তকো বুলিলা সাদৰে ।
 তাৰা দুইৰ পৰিচৰ্যা কৰ নিবহৰে ॥৬৩০॥
 সেহিমতে বাখিয়া তাহাক মহামতি ।
 ৰাজহৰে গৈয়া নিজ কাৰ্য্য কৰিলহি ॥
 কতোদিন থাকি পাছে আতা মহোদৰ ।
 নিকততে সুশোভন কৰি দিলা ঘৰ ॥৬৩১॥
 সুখতে থাকিয়া তাত আই সমন্বিত ।
 আইৰ প্ৰসব কাল ভৈল উপগত ॥
 মধ্য ৰাত্ৰি ভৈল দেবগন আসি তথা ।
 গৰ্ভ অনুসৰি স্তুতি কৰন্ত সৰ্বথা ॥৬৩২॥
 আয়ত বাজে তাক কোনোজনে নুত্তনন্ত ।
 সূতিকার গৃহক জ্যোতিৰ্ময় প্ৰকাশন্ত ॥
 দশমাস দশদিন য়েৰে আসি ভৈল ।
 ব্ৰহ্ম কক্ষ গণ মিলি সুমঙ্গল ভৈলা ॥৬৩৩॥
 সুমঙ্গল সুগন্ধিত বতাস বহিল ।
 দ্বিতীয় প্ৰহৰ ৰাত্ৰি উপস্থিত ভৈল ॥
 সি সময়ে মাধৱ দেৱ প্ৰকাশ ভৈলন্ত ।
 দেখি আইৰ শৰীৰত পুলক ভৈলন্ত ॥৬৩৪॥
 চৌকুশ আঘাৰ অৰ্দ্ধে জ্যেষ্ঠ মাস নিশি ।
 কৃষ্ণপক্ষ ববিবাব প্ৰতিপদ শশী ॥
 *সি সময়ে শ্ৰীমাধৱ প্ৰকাশ ভৈলন্ত ।
 সকলো প্ৰসন্ন ভৈল সিদ্ধ মূনি সন্ত ॥৬৩৫॥
 বৰকণা গিৰী অতি সন্তোষিত মন ।
 বিধিৱতে পুত্ৰ কৰিলে কৰ্ম্মগণ ॥
 দেৱতা মন্দিৰ আৰ ৰাজ্যৰ গৃহৰ ।
 বাদ্য ভণ্ড আপুনি বাজিলে বাবে বাৰ ॥৬৩৬॥
 হস্তী ঘোৰা অকস্মাতে চিহৰি উঠিল ।
 শুনি ৰাজা প্ৰজাসব বিস্ময় লভিল ॥
 পৰদিনা প্ৰভাতে আসাম মহাৰাজে ।
 সুধিবে লাগিল কেনে বাদ্য সব বাজে ॥৬৩৮॥
 অকস্মাতে কেনে হস্তী ঘোটকে নাদিল ।
 কিবা উতপাত কিবা সুমঙ্গল ভৈল ॥
 শুনিয়া পণ্ডিত আৰ যত জ্যোতিষীয়া ।
 শাস্ত্ৰ বিচাৰিয়া পাছে বুলিল হাসিয়া ॥৬৩৯॥

উতপাত নহিকে আৰ আন কথা নাই ।
 জগত ঈশ্বৰ আছে অবতাব শুই ॥
 ৰাজা আদেশিলা পাছে পাকি দূত হয় ।
 সেহিফলৈ কাৰ গৃহে পুত্ৰ উপজয় ॥৬৪০॥
 আসোক বিচাৰ কৰি দূতগণ মত ।
 শীঘ্ৰে জান দিওক আসি সকলে আমাত ॥
 শুনিয়া গৈলেক দূত নানা দেশে চলি ।
 সকল প্ৰদেশ বিচাৰিলা নানা স্থলি ॥৬৪১॥
 পাছে হৰসিংহ উজ্জিবৰ গৈয়া ঠাই ।
 মাধৱৰ জন্ম ভৈল হেন বাৰ্তা পায় ॥
 ৰাজ্যক জনাইল গৈয়া সিসৰ কাহিনী ।
 ৰাজ্যয়ে বোলন্ত তেহো দেৱ চক্ৰ পানি ॥৬৪২॥
 যায়ে হৰসিংহ তুমি এতিফল কাল ।
 সেহি বালকক প্ৰতিপাল কৰা ভাল ॥
 হৰসিংহ উজ্জিব তেখনে চলি গৈলা ।
 মাধৱ দেৱক পাছে দৰশণ পাইলা ॥৬৪৩॥
 পৰম আশ্চৰ্য্য ৰূপ দেখিয়া শুকক ।
 মনত মানিলা নোহে সামান্য বালক ॥
 পড়ি প্ৰণামিলা পাছে উজ্জিব মহন্ত ।
 কিনো মোৰ ভাগ্য আসি ভৈল উপগত ॥৬৪৪॥
 সুভক্ষণে পাইলো আন জননী জনক ।
 বহ পুৰুষৰ ভাগ্যে লভিলো প্ৰত্যেক ॥
 যাৰ জনমে মোৰ শকুত ওহিল ।
 পূৰ্বতো অধিক ৰাজ্য আদৰ কৰিল ॥৬৪৫॥
 এহি বুলি ক্ষণে ক্ষণে বন্ত তান সঙ্গে ।
 প্ৰতি পালি থাকৈ ভক্তিভাবে মন বগে ॥
 মাধৱৰ চয়দিন ভৈল উপগত ।
 দৈবজ ব্ৰাহ্মণ গণে গণিলা তহিত ॥৬৪৬॥
 বোলন্ত ঈশ্বৰ অংশ আসিয়া আহয় ।
 কাৰণে মাধৱ নাম হইবেক নিশ্চয় ॥
 অপৰ হৈবেক নাম শ্ৰীৰত্নাকৰ ।
 যাহাৰ প্ৰভাৱে লোক তৰিব সংসাৰ ॥৬৪৭॥
 আৰ গুণ যশ অন্ত কৰিতে নপাৰি ।
 এহি বুলি পণ্ডিত গৈলেক ঘৰা ঘৰি ॥
 পাছে মাধৱৰ মহা প্ৰভাৱ দেখন্ত ।
 দিনে দিনে বাঢ়ি যন্ত পৰম শ্ৰীমন্ত ॥৬৪৮॥

* অনন্ত শক্তিধৰ বলোৰামৰ অংশে মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ আবিৰ্ভাব ।

একমাসে ভৈল একবৎসৰীয়া যেন ।
 আঠকাটি খজ পাৰি ফুৰে নানা স্থান ॥
 হৰসিংহে তান সঙ্গ সদা নহাবয় ।
 পৰম আনন্দে সেবি সদায়ে থাকয় ॥৬৪৯॥
 ভৈল যেনে পাক সাত বৰিখ আসিয়া ।
 বালক গণৰ সঙ্গ ফুৰে বিহাবিয়া ॥
 দ্বাদশ ভৈলেক বৰ্ষ দেৱ মাধৱৰ ।
 হৰসিংহ সমে গৈলা নদীৰ ওচৰ ॥৬৫০॥
 বোলন্ত আতাই মই নামি কৰোঁ জান ।
 শুনি নিষেধিলে তাক উজিৰ প্রধান ॥
 নুশুনিয়া পাছে নদী জলত নামিলা ।
 গহন জলত গৈয়া শীঘ্ৰে বুৰ দিলা ॥৬৫১॥
 নোলান্ত অনেকক্ষণ নাসন্ত উঠিয়া ।
 উজিৰে দিলন্ত বাম্প মহাখেদ হৱা ॥
 জলৰ মধাত দেখিলন্ত দিব্যকপ ।
 অঙ্গুৰে পূৰ্বত যেন দেখিলে স্বৰূপ ॥৬৫২॥
 দেখি মোহ হৱা কৰে উজিৰে কাতুৰি ।
 পূৰ্ব হন্তে জানো তুমি দেৱ শ্ৰীহৰি ॥
 এহিবুলি জলমাজে কৰি প্ৰণিপাত ।
 নপান্ত নিশ্চয় তেহো আচন্ত কোথাত ॥৬৫৩॥
 কতক্ষণে অকস্মাত জলৰ উঠিয়া ।
 দেখন্ত মাধৱ আছে তীবত বসিয়া ॥
 বিমোহিত হৈয়া তেহো শুনে মনে মন ।
 কিবা স্নপ কিবা মায়া দেখিলো এখন ॥৬৫৪॥
 মাধৱে বোলন্ত আবে কিবা ভাবি চাহা ।
 ক্ষুধা লাগি আছে শীঘ্ৰে গৃহক চলাহা ॥
 শুনি শীঘ্ৰে সশক্তিতে গৃহক চলিলা ।
 ৰাজা যেন কৈলা তাক মনত স্মৰিলা ॥৬৫৫॥
 যদ্যপি জানন্ত নোহে মাধৱ মানুষ ।
 তথাপি তাহাৰ মায়া কৰিয়া প্ৰবেশ ॥
 এহিমতে থাকি দীঘল পুৰীয়াৰ পুত্ৰ ।
 বিদ্যা অধ্যয়নে আৰম্ভিলা থাকি তত্ৰ ॥৬৫৬॥

আৰু বুলিগন্ত একদিবসে উজিৰে ।
 কৃষি কৰিবাক লাগে বাপু মাটি মাষৰে ॥
 মোহোৰ কৃষিব মথো মাষ ওটি বৈয়ো ।
 শুনি দেৱে কৃষি কৈলা কাল নাপেক্ষিয়া ॥৬৫৭॥
 মাষ পাইল বহুতৰ আৰু ধান পাইল ।
 সকলো বিকিয়া মূল্য পিতৃক যোগাইল ॥
 চৌধ্য পোন্ধৰ বৰ্ষ উপস্থিত হৈল যেনে ।
 উজিৰক লগে লৈয়া ভ্ৰমি ফুৰে তেবে ॥৬৫৮॥
 একদিনা বৰ নাৰায়ণ পূৰ দেখি বাক ।
 উজিৰক লগে লৈয়া চলিলা প্ৰত্যেক ॥
 তিতা চোম দাবৰ গৃহৰ আগে বৰি ।
 চম্পাবৃক্ষ গোটে দেখি গৈলা দৰডৰি ॥৬৫৯॥
 তাৰ তলে বসি উজিৰক কহে কথা ।
 চম্পা পুত্ৰপ আনিমোক তুমি দিয়া এথা ॥
 মহা ভয়ঙ্কৰ বৃক্ষ কিমতে আনিবো ।
 অসাধ্য কাৰ্য্য মই কেমনে কৰিবোঁ ॥৬৬০॥
 শুনিয়া মাধৱদেৱে পুনু বুলিলন্ত ।
 পুত্ৰপ আনিবাৰ তয় শক্তি আচন্ত ॥
 বুলিয়া মাধৱে বৃক্ষ সাবতি ধৰিলা ।
 সব সব পুত্ৰপ বুলি আজোৰেক দিলা ॥৬৬১॥
 ভয়ঙ্কৰ গাছ কত গজ্জন কৰিল ।
 তথাপি গোটেক শাখা ভাগিয়া পড়িল ॥
 হাসিয়া বোলন্ত পুত্ৰপ আনাহা তাৰই ।
 এখন আনিতে কিবা আছা বাটচাই ॥৬৬২॥
 সাত অঙ্গুল পাশি চম্পক সুশোভন ।
 দিলন্ত বাপুক আনি পিঙ্কিলা তেখন ॥
 পুত্ৰপ পৰিধানে বাপু সন্তোষিত মন ।
 ধন্য ধন্য তাৰে বোলে প্ৰসংসা বচন ॥৬৬৩॥
 তাত পাছে শুক তথা হৱা বপ মন ।
 বৃক্ষতলে গৰ্ত্ত এক খনাইলা তেখন ॥
 তথাতে যিবন্ত দেখিবাব প্ৰয়োজন ।
 তাক দেখি ভৈল শুক আনন্দিত মন ॥৬৬৪॥

*মহাত্মা শ্ৰীশ্ৰীবদনা—পদ্ম আতাৰ জন্মভেটি এই চম্পা বৃক্ষৰ সমিপতে । এই বৃক্ষ সদাশীৱই মোহিনীকণী
 শ্ৰীকৃষ্ণ বুলি অভিহিত কৰে । এই বৃক্ষৰ ওচৰৰ হৰিপুখুৰিত এটা সহস্ৰ চিত্ৰ যুক্ত দুনৰী ওলায়,
 সেই দুনৰী শ্ৰীমাধৱদেৱে । দৰ্শন কৰে আৰু পুনৰ পোতাই থয় । পিছত বদনা আতায় পায় আৰু
 তাতে চাউল থয় ন কথা চাউল তাত ধৰে এইটো ককিমণী দেৱীৰ বিবাহৰ দুনৰী বুলি কয় ।

অনন্তৰে যেনলীলা শক্তি প্ৰকাশিলা ।
 কাহাৰ শক্তি আছে কহে সিটো লীলা ।
 জগত নিস্তাৰ হেতু পৃথিৱীক আসি ।
 পৰম বহস্যবস্ত স্থাপিলা জৈ সানি ॥৬৬৫॥
 সিদিনাৰ লীলা অতিসম গুৰুতৰ ।
 প্ৰকাশ কৰিয়া পাছে গৈলা নিজ ঘৰ ॥
 পথত ভৈলন্ত অতি অন্ধকাৰ নিশি ।
 তথাপি চলন্ত দুই কথাক প্ৰকাশি ॥
 মাধৱৰ শৰীৰৰ কাতিৰ উজ্জ্বল ।
 অন্ধকাৰ সবতথা কৰিলা নিমূল ॥৬৬৬॥
 উজ্জিৰ বিনাই আনে তাক নেদেখয় ।
 এহিমতে চলি জন্ত পুৰুষ দুতয় ॥
 অৰ্দ্ধপথ যাতে মোৰ গৃহ হন্তে আইল ।
 দেখিয়া মাধৱে নিজ প্ৰভাৱ ওচাইল ॥৬৬৭॥
 গৃহক পসিয়া পিতৃ মাতৃক সাদৰি ।
 ভোজন শয়ন কৈলা আনন্দিত কৰি ॥
 কতোদিন অনন্তৰে উজ্জিৰক কৈলা ।
 পুখুৰীৰ পাৰ যাইতে মোৰ মন ভৈলা ॥৬৬৮॥
 উজ্জিৰে লেটেকু ওৰি পুখুৰী পাৰত ।
 সজাইলেক গৃহ যেন হোৱে মনোগীত ॥
 তথা বহিলন্ত পিতৃ মাতৃ সঙ্গ কৰি ।
 তাহাতো উজ্জিৰে থাকে শুশ্ৰূষা আচৰি ॥৬৬৯॥
 কিছুকাল থাকন্তে উজ্জিৰ কাল ভৈলা ।
 দেশত বিভ্ৰাত্ত মহা দুৰ্ভিক্ষ মিলিলা ॥
 হাতত নাহিকে বিত্ত আৰ অতিৰেক ।
 বুলিলা মাধৱে পাছে পিতৃক মাতৃক ॥৬৭০॥
 আমাৰ আছে কিবা কোনো মিত্ৰ জন ।
 ইথান এড়িয়া যাইবৈ কৰিয়ো যতন ॥
 গুনি বৰকণা গিৰী বুলিলা বচন ।
 পুৰণা বান্ধৱ মোৰ আছে একজন ॥৬৭১॥
 তথাকে চলোহো বাপু বিলম্ব নকৰি ।
 গুনিয়া মাধৱে যাইবাক সাবকৰি ॥
 পিতা পুত্ৰ দুইজন কৰিলা গমগ ।
 বান্ধৱ জনৰ বৃজিবাক লাগিমন ॥৬৭২॥
 গদূলিকা বেঙ্গা গৈয়া পাই তান ঘৰ ।
 দেখিয়া কুটুমি ভাল নকৰি তাদৰ ॥৬৭৩॥

নমাতে প্ৰসন্ন মুখে মুখকো নেচাই ।
 বসিবাক লাগি ভেকিশালে দিল ঠাই ॥
 কতো বাহি গৈল চাউল চক নিয়া দিল ।
 অসন্তোষ মনে তাৰা ভোজন কৰিল ॥৬৭৪॥
 প্ৰভাতে উঠিয়া পুনু নিজ গৃহ পাইল ।
 সকলে বৃত্তান্ত পাছে মাতৃক জনাইল ॥
 অনন্তৰে তিনিজনে আলোচন কৰি ।
 সিঠাইক এৰিবে মনে চলিলা সত্ৰৰি ॥৬৭৫॥
 মহোদৰ আতাবোলে গুনিয়ো বুপাই ।
 আচয় সমষ্টি দ্ৰাভা চলো তাৰ থাই ॥
 এহিবুলি তহিকে সত্ৰৰে চলি গৈলা ।
 বসিবাক লাগি চোতলতে পিড়া দিল ॥৬৭৬॥
 গোসানীক ভিতৰ ঘৰক মাতি নিলা ।
 অনাদৰে পাছে ভৰি ধুইবৈ জল দিলা ॥
 দণ্ডচাৰি মান তথা আচন্ত বসিয়া ।
 খৰি ফালিবাক দিলা চুৰ্তাৰ আনিয়া ॥৬৭৭॥
 দেখিয়া মাধৱ দেৱে কুঠাৰক ধৰি ।
 খড়ি যত মানে ফালৈ লৈয়ান্ত ভিতৰি ॥
 দেখিয়া মাধৱে পাছে বুজি সিটো কথা ।
 শেষ খড়ি ওপৰত বসিলন্ত তথা ॥৬৭৮॥
 বিলম্ব কৰিয়া দিলা চাউল চক গুটি ।
 দেখন্ত অলপ নাটে তিনিজন প্ৰতি ॥
 পাক কৰি ওক কিছু পিতৃক দিলন্ত ।
 কৰিয়ো ভোজন বুলি মাতৃক মাতন্ত ॥৬৭৯॥
 অলপীয়া দেখি মাৰে নখাবো বুলিলা ।
 আটিৰ বুলিয়া পাছে দুইজনে খাইলা ॥
 ইন্দ্ৰবৰ পৰণিত অন্ন বিতাপন ।
 অলপে বিস্তৰ ভৈল ভুজৈ তিনিজন ॥৬৮০॥
 বোলন্ত দেখিওঁ পিতা বন্ধুৰ লক্ষণ ।
 ভাই বুলি আসিছিল কিসেৰ কাৰণ ॥
 শয়ন কৰিয়া পাছে প্ৰভাতে উঠিলা ।
 মাতৃ পিতৃ সমে তাৰ হন্তে বাজ ভৈলা ॥৬৮১॥
 আৰু কোন মিত্ৰ আছে কহিয়ো পিতাই ।
 যাইবাক লাগয় আবে সেহিজন ঠাই ।
 গুন বাপু একমোৰ বান্ধৱ আছয় ।
 ঘাঘৰত আছন্ত ঘাঘৰী মাজি কয় ॥৬৮২॥

পৰম পণ্ডিত মহা বৈষ্ণৱতে সাৰ ।
 তাহান পাশক গৈলে কৰিব আদৰ ॥
 পাছে তিনিজন প্ৰাণী তথাতে চলিল ।
 মধ্যাহ্ন ভৈগৈল ক্ষুধা প্ৰয়াসে পিড়িলা ॥৬৮৩॥
 ঘাইবাক নপাৰি আই ছায়াত বসিয়া ।
 নিদ্ৰাগৈয়া পৰি বৈলা ক্ষুধানে পিড়িয়া ॥
 দেখিয়া মাধৱদেৱে গুণে মনে মনে ।
 ভোজন উপায় মই কৰিবো এখনে ॥৬৮৪॥
 কৃষকৰ এৰা ঘৰ বাৰী খান দেখি ।
 তথাক গৈলন্ত প্ৰভু ক্ষণিকো নাপেক্ষি ॥
 পৰম কোমল একলাউ পাইয়া আনি ।
 কটনী লগায় চুছিলেক সেইক্ষণি ॥৬৮৫॥
 পিতৃক মাতৃক দিয়া ভোজন কৰাইলা ।
 অমৃত হস্তৰ পৰ্শে মহা তৃপ্তি পাইলা ॥
 আপুনি ভুজিলা যিবা আছিল অলপ ।
 তকতৰ অৱশেষ জানিয়া স্বৰূপ ॥৬৮৬॥
 ক্ষুধা তৃষ্ণা ওছাইল সুস্থ তিনিজন ।
 ঘাঘৰৰ পথধৰি কৰিলা গমন ॥
 গধুলা ভৈলেক পথে বহিবাৰ স্থান ।
 বিচাৰি ফুৰন্তে নপাইলন্ত কিছু স্থান ॥৬৮৭॥
 একগৃহে ক্ৰন্দন শুনিলা বিপৰিত ।
 শুনি মাধৱদেৱ পাছে গৈলন্ত তৰিত ॥
 কিবাভৈল কিকাৰণে কান্দা তুমি সব ।
 শুনিলে এখনি আমি উপায় কৰিব ॥৬৮৮॥
 গৃহস্থ বদতি বাপু সোধা কিবা কথা ।
 পাতপলু পুষি আমি প্ৰবৰ্তো সৰ্ব্বথা ॥
 কোনোবা কাৰণে মৰি গৈল নিবন্তৰ ।
 হৃতিছেদ ভৈল জানা ইহাত আমাৰ ॥৬৮৯॥
 মাধৱ ঈশ্বৰে বোলে পলু একে আনা ।
 জীয়াইবাক লাগি আমি কৰোহো যতনা ॥
 শুনিয়া গৃহস্থী মহা আনন্দতে মজি ।
 পলুসব আনিদিল ওলায়া বিভূজি ॥৬৯০॥
 মাধৱে কহয় আৰ ডলা একখান ।
 দুই তিনি ডলা আনি দিলন্ত তখন ॥
 হস্ত পদা পৰশিয়া দেৱতা মাধৱ ।
 সৰ্ববৰ বিভাগীয়া খেলা ঠাৱে ঠাৱে ॥৬৯১॥

সুকোমল পাত দিলা তাহাৰ উপৰে ।
 পলুসৰে ভুজিবাক লৈলা ধৰে ধৰে ॥
 মৰিয়া আছিল যিবা সিও প্ৰাণ পাইল ।
 দেখি সিটো গৃহী মহা হৰিষে মজিল ॥৬৯২॥
 পদূলিৰ আগে গৃহ গোহালি আছিল ।
 তাহাৰ কিনাবে এক গৃহ কৰি দিল ॥
 মহা ভক্তি ভাৱে সিধা জোগাইল তহিতি ।
 সুখদে ভোজন কৰি বৈলা মহা পৃতি ॥৬৯৩॥
 তাৰ পৰ দিনা উষ্ণি প্ৰভাতে গোসাগ্ৰ ।
 ঘাঘৰক লাগি যাত্ত তিনিও জনাই ॥
 প্ৰহৰেক বেলাত ঘাঘৰ তীৰ পাইলা ।
 নাৰ নপাই মিতাবুলি মাতিবাক লৈলা ॥৬৯৪॥
 এক নাৰী জল নিতে আসিল তেখন ।
 লক্ষিলা ঘাঘৰ তীৰে লোক তিনিজন ॥
 মিত্ৰ মাজি মাজি বুলি ডাকে ঘনে ঘন ।
 শুনি পুছিলন্ত আই তোৰা কোনজন ॥৬৯৫॥
 মিতা মিতা বুলি আবে ডাকা কি কাৰন ।
 কৈৰ পৰা আসি আছা কহিয়ো এখন ॥
 মাধৱে বোলন্ত বৰকনা গিৰি আইল ।
 শুনি তিৰী গোটে গৈয়া মাজিত কহিল ॥৬৯৬॥
 আশ্চৰ্য্য দেখিয়া মাজি হাতে বৈঠা ধৰি ।
 সত্বেৰে নৌকাক আনি নিলা পাৰ কৰি ॥
 আনন্দে আকুল হয় ধৰি আলিঙ্গিয়া ।
 প্ৰণামিলা পৰিয়া পাৰৰ ধূলা লৈয়া ॥৬৯৭॥
 কৈবহন্তে আইলা মিতা পাইলা বৰ দুঃখ ।
 আমাৰ গৃহত থাকি ভুজিয়োক সুখ ॥
 মহোদৰ আতা কৈলা সকল বৃতান্ত ।
 শুনিয়া ঘাঘৰি মাজি ভৈলা উপসান্ত ॥৬৯৮॥
 হেনমতে নিয়া পাছে গৃহত বসাইল ।
 পানী আনি নিজে তান চৰণ ধুৱাইল ॥
 মাধৱ দেৱক দিলা জল ঘটি ভৰি ।
 মাজিৰ ঘৰিণী তাইৰ ধুৱাইসন্ত ভৰি ॥৬৯৯॥
 শোভন নবীন গৃহ গোট আছিলেক ।
 তাত প্ৰবেশিয়া অন্ন ভুজাইলা প্ৰত্যেক ॥
 মহাসুখে কতোদিন বহন্ত তথাত ।
 উকণী নামত কন্যা জন্ম ভৈল তাত ॥৭০০॥

ঘাঘৰী মাজিৰ গৃহত মাপৰাদেৱৰ প্ৰাৰ্থন উৰ্দ্ধশীৰ জন্ম

পৰম শোভন কন্যা কপে গুণে ধন্য ।
বগ্ৰভৈল পিতা মাতা পায় সিটো কন্যা ॥
মাধৱদেৱ তাত নানা পুস্তক পঢ়িলা ।
ভক্তি প্ৰচাৰিবে মন উল্লসি বহিলা ॥৭০১॥
আবে মাধৱদেৱ কথা বাখিয়া সম্প্ৰতি ।
শঙ্কৰ দেৱৰ কথা কহিবাক প্ৰতি ॥
আশাকৰি চৰণত ধৰো নাৰায়ণ ।
ৰামৰাম ভমৰণে উচম হোক পাপগণ ॥৭০২॥
দীননাথ হীনমতি ভনে গুৰু লিলা ।
সমস্ত সমাজে ডাকি ৰাম হৰি বোলা ॥

ঝুমুৰি

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ শাস্ত্ৰ প্ৰণয়ণ

বটপ্ৰৱা স্থানে পাছে । শঙ্কৰৰ দিয়া আছে ॥
তুচ্ছধৰ্ম কৰি সাৰ । প্ৰতাপন্ত বাৰম্বাৰ ॥৭০৩॥
যত দ্বিজ ভুঞা লোক । এড়ি সবে দুঃখ শোক ।
শঙ্কৰৰ ঠাইক আসি । শুনৈ কৃষ্ণ কথাখসি ॥৭০৪॥
ভক্তগণে নাম গান্ত । বেড়ি বসি সাধু সন্ত ।
আনন্দৰ নাহি পাৰ । শঙ্কৰে শিখান্ত সাৰ ॥৭০৫॥
স্থানে স্থান সন্তজন । আঁসে ভৈলে ক্ষণে ক্ষণ ।
শঙ্কৰৰ ধৰ্ম ধৰি । সংসাৰ যাৱয় তৰি ॥৭০৬॥
সপ্ৰেম ভকতি দেন্ত । তাংক লভি সাধুসন্ত ।
আনন্দৰ নাহি পাৰ । ধৰ্ম কৰি সুবিস্তাৰ ॥৭০৭॥
আছন্ত শঙ্কৰ গুৰু । ভকতৰ কল্লতৰু ।
শিলিখা বৃক্ষত আউজি । লিখে শাস্ত্ৰ মন মজি ॥৭০৮॥
কালিন্দী ভাৰ্য্যাব সঙ্গে । থাকৈ দেৱ মহা বঙ্গে ॥
সিটো মহা সতী দেৱী । থাকৈ শঙ্কৰক সেৱি ॥৭০৯॥
হেন লক্ষ্মী বৈকুণ্ঠত । কৃষ্ণ পদ সেৱা ৰত ।
কৰন্ত সপ্ৰেম মনে । উপাসন্ত ঘনে ঘনে ॥৭১০॥
সিদেৱী কলিন্দী ভৈল । মানুষ স্বৰূপ লৈল ।
বৈকুণ্ঠে যিমতে সেৱ । কৰিছন্ত আই দেৱ ॥৭১১॥
সেহি অনুসৰি ঐত । শঙ্কৰক সেৱে নিত্য ॥
শঙ্কৰেও সমাদৰে । দেৱীক আশ্বাস কৰে ॥৭১২॥
ভাইবন গম্ভীৰ গিৰী । শঙ্কৰক সেৱা ধৰি ।
শঙ্কৰদেৱৰ সঙ্গে । থাকয় মন বঙ্গে ॥৭১৩॥
বংশ জাতি পিতা মহ । কৰন্ত অধিক স্নেহ ॥
বাড়িয়ায় প্ৰেম ভক্তি । কহিবাব নাহি শক্তি ॥৭১৪॥

প্ৰজাগণে সাৰ কৰি । সেৱে শঙ্কৰক পৰি ॥
প্ৰশংসয় ধন্য বৰ । প্ৰভুদেৱ কাৰ্য্য ধৰ ॥৭১৫॥
কিনোভাগা পাইলো আমি । সকল প্ৰজাৰ স্বামী ॥
এহিবুলি বখালন্ত । শুনি জনী সাধু সন্ত ॥৭১৬॥
সকল প্ৰজায়ে ভনে । ধন্য ধন্য বুলি ঘনে ।
শুনি পাছে শ্ৰীশঙ্কৰ । হাসন্তে আনন্দ বৰ ॥৭১৭॥
ভনে দীন হীন মতি । সেৱক চৰণে গতি ॥
গুৰু পাদ পঙ্কজত ॥ মনৰৌক অবিৰত ॥৭১৮॥
পৰম আতুৰ ভৈলো । চৰণে শৰণ লৈলো ॥
ভকতৰ দিয়ো সপ । নকৰিয়ো আশা ভপ ॥৭১৯॥
এহিমনে সাৰ কৰো । ৰাম ৰাম বুলি তৰো ॥

॥ পদ ॥

এহিমতে শ্ৰীশঙ্কৰ টেম্পবাণী জানে ।
বহিয়া আছন্তে গুনিলেক বিদ্যামানে ॥
অৱশেষ কছাবীয়ে বহুদেশ জুৰি ।
আসি আছে গাওঁ ভুঞা মাৰিবাৰ তৰি ॥৭২০॥
ভুঞা দ্বিজ পিতা মহ আদি বন্ধু জন ।
সবাকো মাতিয়া পাছে বুলিলা বচন ॥
পূৰ্বে কহি আছো আমি নহৈবেক ভাল ।
সিকথা মিলিল আসি জানিব! সকল ॥৭২১॥
নপাৰিবো যুদ্ধে তাসম্বাৰ বহু লোক ।
জানিয়া উত্তৰ পাৰে সবে চলিয়োক ॥
উবনা বকৰা ধৰ্ম্মা গুনিয়ে বচন ।
উত্তৰ পাৰক যাইতে কৰিও যতন ॥৭২২॥
গুনিয়া সবেও ক্ৰমে পাৰ হয় গৈলা ।
গোসানী প্ৰভৃতি ভক্ত সবাকো পঠাইলা ॥
শঙ্কৰ বহিলা মাত্ৰ কাৰ্য্য বুজিবাব !
দেখি সবে প্ৰজা পাছে ভয়ে থৰ থৰ ॥৭২৩॥
শঙ্কৰক বেড়ি সবে উপায় সুধিলা ।
স্থানান্তৰে থাকিবাক আদেশ কৰিলা ॥
তাত পাছে মেহগণ সন্তৰে আসিয়া ।
শঙ্কৰ দেৱক বেড়িবাক মন দিয়া ॥৭২৪॥

চতুর্পাশে পুণীখান বেড়িয়া আচর ।
 জ্বাসন্ধে যেন মথুরাক বেড়িলন্ত ॥
 দেখন্ত বেড়িলে সবে জাইবে বাট নাই ।
 লক্ষিমা গুণক আশ্রয়িয়া সেহি ঠাই ॥৭২৫॥
 সহস্রেক হাত মান কছাৰীৰ পংক্তি ।
 দেব দিয়া লখি গৈলা বাহিৰক প্রতি ॥
 দেখি মেছগনে ধৰবুলি খেদি গৈলা ।
 শঙ্কৰো সঁহৰ দৌৰি পলাইবাক লৈলা ॥৭২৬॥
 কাল যতনক যেন বিনাসিতে হবি ।
 আগে আগে চলি যাত পলায়ন কৰি ॥
 সেহিভাৱে দশায়া শঙ্কৰ তাৱক্ষণে ।
 লবীয়া যাত মেছ বিনাসিবে মনে ॥৭২৭॥
 সিকাবেণে আগে প্রভু পাব নভৈলন্ত ।
 উপায় নকৈলে ৰাজ্যখান নাসিবন্ত ॥
 এহি মনে শঙ্কৰ চলন্ত ভৰি ভৰি ।
 মেছগনে খেদি যাত পাহত লবৰি ॥৭২৮॥
 অনন্তৰে গৈয়া ব্রহ্মপুত্ৰ প্ৰবেশিলা ।
 মেছগণো বেগে গৈয়া উপস্থিত ভৈলা ॥
 ধৰিবাক প্রতিমানে চাপিলা ওচৰ ।
 দেখিয়া শঙ্কৰ দেবে বেগে দিলা লৰ ॥৭২৯॥
 জলত নামিয়া গুৰু যাত ভৰি গতি ।
 যোগৰ প্ৰভাৱ দেখাইলন্ত তহিতি ॥
 মেছগণ নামিলন্ত নাপেক্ষিয়া তথা ।
 পৰম গহন নদী বেগবহে যথা ॥৭৩০॥
 চুবিয়া মৰিল জলে সসৈন্যে কছাৰী ।
 উঠিবাৰ উপায়ক নপায়া বিচাৰি ॥
 কতোহো ওপদে কতো জলে তল যায় ।
 উঠিবাৰ নৌকা কেহো বিচাৰি নাপায় ॥৭৩১॥
 ইটো দেৱ মানুহ বুলি মনত মানিলা ।
 অৱশেষ মেছমানে ফিৰিয়া চলিলা ॥
 পাছে শ্ৰীশঙ্কৰ গুৰু পদব্রজ তথা ।
 ব্রহ্মপুত্ৰ পাৰভৈল দেখিয় সৰ্বথা ॥৭৩২॥
 ব্রহ্মচৰ্যা যোগ গতি প্ৰভাৱত আতি ।
 জলৰ ওপৰে শ্ৰীশঙ্কৰে কৰে গতি ॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱক ব্রহ্মপুত্ৰ গীতা শাস্ত্ৰ দাল বৰে
 কোমোৰা কুটা ত লিৰাস

সীতাক উদ্ধাৰ ছেতু যাত বনুপতি ।
 সতয়ে দিলন্ত পথ সাগৰে তহিতি ॥৭৩৩॥
 সেহিমতে শঙ্কৰক সাদৰ কৰিল ।
 প্রতি পদে তুলি তুলি পাৰকৈ ধৰিল ॥
 মধ্য নদী প্ৰবেশতে জৌহিত্য প্ৰধান ।
 ভক্তি ভাৱে দিলা আনি গীতা শাস্ত্ৰ খান ॥৭৩৪॥
 গীতা শাস্ত্ৰ দিয়া ব্রহ্মপুত্ৰে লৈলেক শৰণ ।
 তাৰ পৰা ভগ্নকা গুৰিত উপসন ॥
 দেখিয়া কালিন্দী জাই মহাৰঙ্গ মনে ।
 পাদ প্ৰক্ষালন কৰি সেৱিলা তেখনে ॥৭৩৫॥
 পিতামহ দুই আন জাতি বহু জনে ।
 শঙ্কৰ আসিল দেখি হৰিসিত মনে ॥
 সবেও বনিলো গুৰু চৰণত পৰি ।
 শঙ্কৰেও তাসম্মাক আশ্বাসিলা ধৰি ॥৭৩৬॥
 এহিমতে তিনিপক্ষ তথাত বহিলা ।
 জাতি উক্ত সমস্তকে সন্তোষ কৰিলা ॥
 সকলো ভূঞায়ে তাত ভাল নপাই আতি ।
 অন্যত্ৰ যাইবাক মনে জনাইল আতি ॥৭৩৭॥
 কোমোৰা কুটা নাম স্থান অতি সুশোভন ।
 যদি তাক যাইবে আপোনাৰ হৱে মন ॥
 গুনিয়োক যত ভূঞা জাতি মিত্ৰ লোক ।
 তোমাসাৰ যদি তাক যাইবা মন হোক ॥৭৩৮॥
 তেত্তে বিলম্বত কাৰ্য্য নাহি জাতি গণ ।
 নৌকাক প্ৰস্তুত কৰা যাইবাৰ কাৰণ ॥
 গুনিয়া কৰিল সাজ যত নৌকা গণ ।
 পৰিবাৰ সমে সবে কৰি আৰোহণ ॥৭৩৯॥
 অনুক্ৰমে গৈয়া কোমোৰা কুটা পাই ।
 ৰহিলা সুখদে সবে গৃহক সজাই ॥
 শ্ৰীহৰি মন্দিৰ ভক্তগণ গৃহ ভৈলা ।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৰি তথাতে ৰহিলা ॥৭৪০॥
 ছয়মাস থাকি ভাল নেপাই ডেকা গিৰী ।
 কোন স্থান লৈলে ভাল দেখিয়া বিচাৰি ॥
 উজান প্ৰদেশে যত বুঢ়ী গঙ্গা আছে ।
 সেহি স্থান ভাল বুলি গুনিবন্ত পাছে ॥৭৪১॥
 ভূঞা ব্ৰাহ্মণক গুৰু আদেশ কৰিল ।
 নৌকা যানে সমস্তেও তথাক চলিল ॥
 বুঢ়ীগঙ্গা মদীত উজান চলিয়ান্ত ।
 ক্ষমহতে গৈয়া লাং মৌক পাইলন্ত ॥৭৪২॥

পৰম শোভন স্থল সৰ্ব্বত্র সম্পন্ন ।
 বহিৰাৰ গৃহক কৰিলা নিকৰণ ॥
 হাতী বাতী নাম ঘৰ কৰিলা বিশেষ ।
 তাত তুলিলন্ত নিয়া সকলে সৰ্ব্বত্র ॥৭৪৩॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ গাথমৌক্ত নিবাস ।

বৰপুত্ৰ ৰম্যানন্দৰ জন্ম

ভকত সকলে সদা কৰন্ত গুৰুসঙ্গ ।
 দেখি জগতৰ গুৰু বসি মহাবঙ্গ ॥
 ভট্টমা টোটয় গীত বিবচন কৰি ।
 ভক্তিক দেখন্ত লোকে তাহাক আহৰি ॥৭৪৪॥
 শঙ্কৰদেৱক লোকে থাকে সেৱা কৰি ।
 দেখিয়া আনন্দ কৰে শঙ্কৰ মুৰাৰি ॥
 এহিমতে থাকন্তে আই ভৈলা গৰ্ভাৱতী ।
 দশ মাস পূৰ্ণ আসি ভৈলন্ত তহিতি ॥৭৪২॥
 শুভ দিবসত পাছে সিতো মহা সতী ।
 ৰম্যানন্দ ঠাকুৰক জন্ম কৰাইলন্তি ॥
 ভক্তভূঞা সমে বসি আছে গুৰুজন ।
 আই চন্দৰী আসি কহিলা তখন ॥৭৪৩॥
 ডেকা গিৰি ভৈল পুত্ৰ জনম তোমাৰ ।
 শুনিয়া শঙ্কৰে পাছে কৰিয়া বিচাৰ ॥
 আনন্দ নকৰি তথা বিষাদিত মন ।
 গীত আলোৰণ দেৱ কৰিলা তখন ॥৭৪৪॥

শঙ্কৰদেৱৰ পুত্ৰ ৰম্যানন্দৰ জন্ম

বিৱৰ্ত্তিৰ গীত

॥ ৫৫ ॥

পাৱে পৰি হৰি, কৰোহো কাতৰি,
 প্ৰাপ বাঞ্চবি মোৰ ।
 বিষয়ে বিসধৰ, বিয়ে জৰা জড়,
 জীৱন নাৰহে মোৰ ॥

॥ পদ ॥

অথিৰ ধনজন, জীৱন যৌৱন,
 অথিৰ এহ সংসাৰ ।
 পুত্ৰ পৰিবাৰ, সবহি অসাৰ,
 কৰোহো কাহেৰি সাৰ ।

কমল দল জল, চিত্ত চঞ্চল,
 থিৰ নোহে তিল এক ।
 নাহি ভয়ো ভয়, ভোগে হৰি হৰি,
 পৰম পদ পৰতেক ॥
 কহতু শঙ্কৰ, এদুষ সাগৰ,
 পাৰ কৰা হামিকেশ ।
 তোহো গতিমতি, দেহ শ্ৰীপতি,
 তত্ৰ পদ উপদেশ ॥

কমলালোচন আৰু হৰিচৰণৰ জন্ম ।

জগদীশৰ ভাগৱত অৰ্পণ

এহিগীত বচি প্ৰেমে নিমজিল মন ।
 দেখি সভাসদ ভক্ত বিস্ময় তখন ॥
 আনন্দৰ কাৰ্য্যত বিষাদ কেন ভৈল ।
 সুধিবাক প্ৰতি সেৱকে আলোচিল ॥ ৭৪৫ ॥
 প্ৰাৰ্থনা কৰিয়া বোলে বাপ গুৰুজন ।
 আনন্দ সময়ে কেনে বিষাদিত মন ॥
 পাছে প্ৰকাশিয়া গুৰু কৈলা বিবৰণ ।
 পুত্ৰ পত্নী ধন জন দুঃখৰ কাৰণ ॥ ৭৪৬ ॥
 কমল পত্ৰৰ জল চঞ্চল যেমন ।
 খেনেকে পৰম স্থিৰ নবহে কখন ॥
 এহিমতে লীলাকৰি বহন্তে তথাত ।
 কমল লোচন হৰি চৰণৰ জাত ॥ ৭৪৭ ॥
 তাহাৰাও পাছে আইৰ গৰ্ভত ভৈলন্ত ।
 যাব যণ সদায়ে কহয় শিল্পি সন্ত ॥
 গুৰুমুণি ভৈল জগদীশ বিপ্ৰসিদ্ধ ।
 বাৰাণসী ক্ষেত্ৰে ভৈল শাস্ত্ৰত প্ৰসিদ্ধ ॥ ৭৪৮ ॥
 আপোন মনত তেহো ভাবি পাইল কথা ।
 ভাগৱত কহো গৈয়া জগন্নাথ যথা ॥
 গাৰি জুৰি ক্ৰমে পুৰুষোত্তম পাইলন্ত ।
 দৰ্শন কৰিয়া ৰাতি শুতি আহিলন্ত ॥ ৭৪৯ ॥
 ব্ৰহ্মত আদেশ কৈলা ব্ৰহ্ম গদাধৰ ।
 চল জগদীশ তই যথা শঙ্কৰ ॥
 ধূৱাহাট স্থানে বাসা কৰিবাক মনে ।
 গাং মৌ নামে থাইল আহন্ত এখানে ॥ ৭৫০ ॥

তাহাতে সদায়ে মই থাকো দ্বিজ বৰ ।
 ভাগৱত কৈবে প্ৰতি চলিযো সত্ত্ব ॥
 শঙ্কৰে শুনিলা শুনিবাক পাওঁকথা ॥
 শঙ্কৰ আমাৰে ভিন্ন নাহিকে সৰ্বথা ॥ ৭৫১ ॥
 আক গীতা পাঞ বাহু লৈয়া যাইবে লাগে ।
 শৰণ ভজন হেতু শঙ্কৰক লাগে ।
 এহি বুলি শঙ্খ-চক্ৰ-গদা-পদ্ম ধৰি ।
 স্বপ্ন অদৰ্শন ভৈলা ঈশ্বৰ মুৰাৰি ॥ ৭৫২ ॥
 চেতন লভিয়া তথা ব্ৰাহ্মণে কান্দন্ত ।
 কিনো ভাগ্য আবে দেখিলোহো লক্ষ্মী কান্ত ॥

গাংমৌত জগদীশে ভাগৱত প্ৰদান কৰে ।

কিন্তু নপাইলোহো তত্ৰ যাইবো কোন দেশ ।
 কোথা চলিবো পাইবো কাৰ উপদেশ ॥ ৭৫৩ ॥
 হেন চিন্তা কৰি দ্বিজ সদ্ধা পূজা কৰি ।
 আহুন্তে কহিলা বৰপাত্ৰ হাস্য কৰি ॥
 বাপু তোৰ নাম কিবা জগদীশ হয় ।
 জগন্নাথ দেৱ আত্মা শুনিবে লাগয় ॥ ৭৫৪ ॥
 আজি জগন্নাথ প্ৰভু আদেশিলা মোক ।
 তোৰ মহা ভাগ্য যেন তাক শুনিয়োক ॥
 কামৰূপ গৈয়া সৌমাৰ প্ৰদেশত ।
 আসাম ৰাজ্যৰ দেশ কহয় সাম্প্ৰত ॥ ৭৫৫ ॥
 যৈত বিশ্বনাথ সিদ্ধ লিঙ্গ মহেশ্বৰ ।
 যাহাৰ আশ্ৰয়ে বৃদ্ধী গঙ্গা নদীবৰ ॥
 সেহি মহা তীৰ্থ নদী তীৰ সুশোভন ।
 গঙ্গা মোউ নাম স্থান আছে বিতোপন ॥ ৭৫৬ ॥
 ভহিতে আহুন্ত শ্ৰীশঙ্কৰ ঈশ্বৰ ।
 মোৰ নিজ কপ ভক্তি কৰন্ত প্ৰচাৰ ॥
 শুখা গৈয়া ভাগৱত শুনাইবাৰ কথা ।
 স্বপ্নত তঁহাক মই আদেশিলো যথা ॥ ৭৫৭ ॥
 তাক প্ৰতিপাল কৰিবাক কহ তই ।
 এতিয়ালৈ যাওক দ্বিজ শাস্ত্ৰ সব লই ॥
 হেন আত্মা বাণী মই শুনিয়া প্ৰভুৰ ।
 আদেশ কহিলো তুমি চল ক্ৰিপ্ততৰ ॥ ৭৫৮ ॥
 এহিবুলি পাত্ৰ তাক বিদায় কৰিলা ।
 মসাদ ভূজিয়া দ্বিজ আসামে এৰিলা ॥

এক মাসে আসি পাইলা গাং মৌৰ স্থান ।
 প্ৰবেশি দেখিলা শঙ্কৰক বিদ্য মান ॥ ৭৫৯ ॥
 মহা দীপ্তিমন্ত কপ পৰম পুণ্ডিত ।
 ভক্তগণ মধো বসি প্ৰকাশ কৰন্ত ॥
 ক্ষুদ্ৰ হৈতে থৈয়া জুড়ী শাস্ত্ৰৰ টুপলী ।
 প্ৰণামিলা জয় জয় শ্ৰীশঙ্কৰ বুলি ॥ ৭৬০ ॥
 কুশাসন পাৰি বসিলন্ত দ্বিজ বৰ ।
 পুচিলা শঙ্কৰে তাক কৰিয়া আদৰ ॥
 বদন্তি শঙ্কৰ দ্বিজ কৈব পৰা আইলা ।
 জগদীশে বোলে জগন্নাথে আদেশিলা ॥ ৭৬১ ॥
 নূহিকা মানুষ তুমি জানো জগন্নাথ ।
 কৰিয়া উদ্ধাৰ মই পৰম অনাথ ॥
 এহিবুলি সকলো কথাক দ্বিজ কৈলা ।
 শুনি ভূঞা দ্বিজ গণ বিস্ময় লভিলা ॥ ৭৬২ ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত বাম বাম চলিয়োক ।
 গৃহ সিদ্ধা দিয়া আৰু ভোজন কৰায়োক ॥
 সেহি দিনা বহিলন্ত দ্বিজ মহাশয় ।
 পৰদিনা উঠি স্নান সদ্ধা আচৰয় ॥ ৭৬৩ ॥
 শঙ্কৰৰ নিকটত কৰি মহা ৰঙ্গ ।
 ভাগৱত কহিবাক কৰিলা প্ৰসঙ্গ ॥
 পাছে বাম বামক বুলিলা শুকজন ।
 ভাগৱত শুনো তুমি আসি দুয়োজন ॥ ৭৬৪ ॥
 শুনি বাম বামে ঠগা আনিয়া যতনে ।
 স্থান নিৰোপিয়া পাছে দিলা তাবক্ষণে ॥
 সাতদিন ভাগৱত শাস্ত্ৰ ব্যাখ্যা দিল ।
 সাতদিনে আৰ দুই শাস্ত্ৰক কহিল ॥ ৭৬৫ ॥
 শুনিয়া হৰিষ মন শঙ্কৰ ঈশ্বৰ ।
 জগদীশ বিপ্ৰক প্ৰশংসে বাৰম্বাৰ ॥
 ভাগৱত শাস্ত্ৰ লেখিবাক কৰি মন ।
 যোগবলে তাক সবে কৰিল লিখন ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত জগদীশ মহাজন ॥ ৭৬৬ ॥
 দেশক যাইবাক কিবা কৰি আহামন ।
 বোলন্ত ব্ৰাহ্মণে মোৰ যাইবে কাৰ্য্য নাই ।
 তুমি জগন্নাথ স্বপ্নে কহিল গোসাই ॥ ৭৬৭ ॥
 কিন্তু জগন্নাথক পূজিবে মন ভৈল ।
 শ্ৰোমাৰ দৰ্শনে সেহি সমস্তে মিলিল ॥
 এহি বুলি মোনে ৰহি আহুন্ত ব্ৰাহ্মণ ।
 তাত পাছে যেন ভৈলা শুনিয়ো এখন ॥ ৭৬৮ ॥

শ্ৰীশঙ্কৰে একতোলা সুবৰ্ণক আনি ।
বেগেত প্ৰমাণ গৰ্ভ খনাইলা তখনি ॥
সাত গোটা বট পৰি পাইয়া গৰ্ভত ।
তথাতে সুবৰ্ণ তোলা খাপিলা সাম্প্ৰত ॥ ৭৬৯ ॥
তাহাৰ উপৰে সাত গোটা পাত দিলা ।
উপৰে মৃত্তিকা দিয়া সাদৰে পুতিলা ॥
বোলন্ত শুনিয়ো দ্বিজ এই সোণা খানি ॥
জগন্নাথ ইহবক অপিয়ো আগুনি ॥ ৭৭০ ॥

জগদীশ বিপ্ৰৰ প্ৰাণ প্ৰয়াণ, শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ
কীৰ্ত্তন ঘোষা শাস্ত্ৰ ৰচনাৰ আৰম্ভ

অৱশ্যেক জগন্নাথ দেৱে লভিবন্ত ;
ইহাত সংশয় কিছু নকৰিবা সন্ত ॥
প্ৰণাম কৰিয়ো জগন্নাথক এখন !
অৱশ্যেক সোণা দৈবে তথা উপসন ॥ ৭৭১ ॥
শুনি দ্বিজ পাছে দণ্ডবতে পৰিলন্ত ।
লৈয়ো জগন্নাথ বুলি সাদৰে পাৰ্থন্ত ॥
শঙ্কৰে বোলন্ত সোণা জগন্নাথে পাইল ।
শুনিয়া ব্ৰাহ্মণে গাঁত খানিয়া দেখিল ॥ ৭৭২ ॥
নাহিকে সুবৰ্ণ সুদা পাত সব আছে ।
তাক দেখি দ্বিজ প্ৰেম আনন্দতে নাহে ॥
ভূঞা বিপ্ৰ ভক্তে বোলে আচৰিত নুই ।
জগত তাৰণ শুক অৱতাৰ হই ॥ ৭৭৩ ॥
পাছে জগদীশে জানি কৰিলা নিশ্চয় ।
এহি জগন্নাথ বুলি দ্বিজ শৰণ পশয় ॥
ভৱণ কীৰ্ত্তন ধ্যান কৰিলা তৰিযো ।
আক এৰি কদাচিতো আনক নখাইবো ॥ ৭৭৪ ॥
হেনমতে দ্বিজবৰ তথাতে বহিয়া ।
শঙ্কৰ প্ৰভুৰ বুলি সততে সেৱিয়া ॥
ভৱণ কীৰ্ত্তন কৰি কিছু দিন থাকি ।
প্ৰাণ এৰি গৈলা পাছে বৈকুণ্ঠক লাগি ॥ ৭৭৫ ॥
দেখি বাম বাম শুক দ্বিজ গণ লৈয়া ॥
সংক্ৰাম কৰিলা মনে আনন্দিত হৈয়া ॥
পিও জলাজলি শ্ৰদ্ধ কৰি সমাপন ।
শুকৰ আদেশ পালি বহিলা তখন ॥ ৭৭৬ ॥
এহিমানে জগদীশ কথা সমাপিলা ।
শঙ্কৰ দেৱৰ কহো কথা বিবজিয়া ॥

ভাগৱত গ্ৰন্থ খানি লভিয়া শঙ্কৰ ।
পদ ছন্দে ৰচনা কৰিবে কৈলা সাৰ ॥ ৭৭৭ ॥
পামণ্ড মৰ্দন খণ্ড প্ৰথমে কৰিয়া ।
সকলো ভক্তৰ হিৰ কৰিলন্ত হিয়া ॥
তাঁত পাছে অজামিল উপাখ্যান কথা ।
নামৰ মহিমা ব্যক্ত কৰিলা সৰ্বথা ॥ ৭৭৮ ॥
প্ৰহলাদ চৰিত্ৰ পদ পাছে কৰিলন্ত ।
যাক পায় আনন্দিত ভৈল সাধু সন্ত ॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ শাস্ত্ৰলীৰ ধূয়াহাটৰ বেলগুৰী
প্ৰবেশ আৰু বেলগুৰী স্থান বিৱৰ্ত্তন

এহিমতে শুক নানা লীলা কৰি আতি ।
সাত বৰ্ষ হয় মাস ৰহিল তহিতি ॥ ৭৭৯ ॥
জয়ন্তা মাধৱ দুয়ো প্ৰাণ পৰি হৰি ।
পৰম আনন্দে গৈলা বৈকুণ্ঠ নগৰী ॥
পুত্ৰগণে শঙ্কৰৰ অনুমতি পায় ।
শ্ৰদ্ধ বিধি কৰিলন্ত আনন্দিত হৈয়া ॥ ৭৮০ ॥
তাঁত পাছে কেটেইখা আদি ভক্ত গণ ।
শুকৰ আগত আসি বুলিলা বচন ॥
কছাৰীৰ ভয়ে আসি বটপ্ৰয়া এড়ি ।
ক্ৰমে আসি ইটো স্থানে সবে বৈলা বেড়ি ॥ ৭৮১ ॥
শুনিয়া শঙ্কৰ শুক বচন বুলিলা ।
ধূয়া হাট স্থান ভাল তৈকে লাগি চলা ॥
শুনিয়া সকলো লোক সাজ পাৰ ভৈলা ।
শঙ্কৰ দেৱৰ সঙ্গ তৈকে লাগি পৈলা ॥ ৭৮২ ॥
ভক্ত গণ সমন্বিতে শাস্ত্ৰ ৰজ কৰি ।
নৌকাৰ ছেৱত সবে বোলে বাম হৰি ॥
কলা কটা নদী মুখে উজায়া চলিলা ।
আনন্দতে যান্তে পাছে ধূয়া হাট পাইলা ॥ ৭৮৩ ॥
স্থান মনোৰম নিকটতে বহে পানী ।
দেখি নৌকা বাধিবাক বুলিলন্ত বাণী ।
সেৱক সকলে শুক বচন সাদৰি ॥
নৌকা বাজি সবে উঠিলন্ত ডৰ ডৰি ॥ ৭৮৪ ॥
শ্ৰীশঙ্কৰো উঠি পদ পঙ্কজ চলাই ।
পৰম সুন্দৰ স্থান দেখিলন্ত যাই ॥
সেৱক সকলে স্থান পৰিষ্কাৰ কৰি ।
জোজন শয়ন ধ্যানে চিন্তা কৰি হৰি ॥ ৭৮৫ ॥

ৰামদাস বা গয়পালিৰ জীৱগম্ভাথ

প্ৰভুৰ ওচৰত সংসৰ্গ প্ৰাৰ্থনা

পৰদিনা সকলো সেৱক উঠি তথা ।
 হাবি সব কাটি স্থান নিৰোপিতা যথা ।
 ভূঞা বংশ সকলোও নিবাস কাৰণে ।
 অৰণ্য কাটিয়া গৃহ সাজে স্থানে স্থানে ॥ ৭৮৬ ॥
 উবনা বকৰা খজা আদি পৰিকৰ ।
 গুৰুৰ কাৰণে দিয়া কৰিলেক ঘৰ ॥
 নামঘৰ মণিকুট আৰু হাতী বাটী ।
 সকলো সেৱকে যিহি নিৰ্ম্মলা প্ৰকটি ॥ ৭৮৭ ॥
 এহিমতে গৃহ সব সু সম্পন্ন ভৈল ।
 দেখিয়া শঙ্কৰ দেৱ আনন্দ লভিল ॥
 পাছে ওচৰলৈ মহা মহোৎসৱ কৰি ।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন পাঠ প্ৰসঙ্গ আচৰি ॥ ৭৮৮ ॥
 শঙ্কৰ ঈশ্বৰ গৃহ প্ৰবেশ কৰিলা ।
 যাৰ ঘৰ বাসি দেশ দেশান্তৰে গৈলা ॥
 এহিমতে স্থান স্থাপি শঙ্কৰ বহিল ।
 বেলগুৰি স্থান বুলি সুপ্ৰখ্যাত ভৈল ॥ ৭৮৯ ॥
 নানা স্থান হস্তে লোক সব আসিলেক ।
 শঙ্কৰক ওকলতি ধৰ্ম্ম ধৰিলেক ॥
 সবস্বতী ভূঞা মহা পুৰুষ ভূষণ ।
 তাহাৰ বংশত গয়পালি উতপন ॥ ৭৯০ ॥
 তেহো নৱৰূপে গৈয়া শাস্ত্ৰক পঢ়িলা ।
 গৃহত বহিলা আসি আনন্দ লভিলা ॥
 কতোদিন থাকি তীৰ্থ যাত্ৰী সঙ্গ পায়ী ।
 তীৰ্থসেৱা কৰিয়া ফুৰিতে মন হৈয়া ॥ ৭৯১ ॥
 জগন্নাথ ক্ষেত্ৰে যাত্ৰীগণ সঙ্গ কৰি ।
 প্ৰভুক নমিলা চৰণত পৰি পৰি ॥
 মনত প্ৰাৰ্থিলা যেন উক্ত সঙ্গ পাইবো ।
 উক্ত সঙ্গ কৰি তম চৰণ সেৱিবো ॥ ৭৯২ ॥
 উক্তৰ সঙ্গক প্ৰাৰ্থিলা দেখি হৰি ।
 তুষ্ট হয় স্বপ্ন কহে পাশ্চাক সাদৰি ॥
 গয়পালি নামে আসি আছে একজন ।
 তাহাক আদেশ কৰ হাইবাক ভৱন ॥ ৭৯৩ ॥
 গৃহতে উক্তৰ সঙ্গ লভি অনুপাম ।
 মোহোৰ স্বৰূপ দেখি হৈব উপসাম ॥

অন্যৰ তীৰ্থত তাৰ নাহি প্ৰয়োজন ।
 অবিলায়ে নিজ গৃহে কৰোক গমন ॥ ৭৯৪ ॥
 স্বপ্ন জাগি পাশ্চা পুছে কোন গয়পালি ।
 গয়পালি বোলে আমি অছোহো এখনি ॥
 দেখি পাশ্চা জগন্নাথ আদেশ কৰিলা ।
 শুনিবা মাত্ৰকে তেহো গৃহে কিৰি আইলা ॥ ৭৯৫ ॥
 মনত বোলন্ত আমি নোহো ভাপ্য হীন ।
 জগন্তৰ পতি হৰি আদেশিলা যেন ॥
 উক্ত নাকো কল্পতৰু পূৰা মনস্কাম ।
 দীৰ্ঘনাথে প্ৰাৰ্থো এহি বোলা ৰাম ৰাম ॥ ৭৯৬ ॥

দুলাড়ি

আত অনন্তৰে গয়পালি ভূঞা
 গৃহত সুখে আছন্ত ।
 মনত সৰ্বদা ভাবিয়া থাকন্ত
 কোন স্থানে পাইবো সন্ত ॥
 পঢ়িলোহো যত তাৰ নাহিলন্ত
 তাৰফল কিবা ধৰো ।
 হেন চিন্তাকৰি থাকন্তে শুনিলা
 শঙ্কৰৰ লগ কৰো ॥ ৭৯৭ ॥
 শুনিছো পণ্ডিত জ্ঞান অৰ্হন্তিত
 শঙ্কৰ আতি প্ৰধান ।
 তাহাক জিনিলে মোৰ বিদ্যামানে
 প্ৰকাশি হৈবেক মান ॥
 হেন শুনি গাছি সঙ্গ লভিবাক
 গৈলা মহা সুখ মন ।
 কতো ক্ষণে লৈয়া শঙ্কৰ দেৱৰ
 ওচৰত উপ সন ॥ ৭৯৮ ॥
 বদন্তি শঙ্কৰ তুমি কোন নৰ
 কি কাৰ্য্যে আসিয়া ভৈলা ।
 গয়পালি শুনি কহিলা কাহিনী
 যি কাৰ্য্যে তথাক গৈল ॥
 পৰি প্ৰণামিয়া বোলন্ত হাসিয়া
 সবস্বতী ভূঞা নাতি ।
 তুমি বিজ্ঞ বড় জানি আমি সাৰ
 আসিলো বাদক প্ৰতি ॥ ৭৯৯ ॥

হাসিয়া শঙ্কৰ দেৱে বুলিলন্ত
 জানিলো আমি নিশ্চয় ।
 কিবা শাস্ত্ৰহয় পঢ়িয়া আহয়
 কহিবাক মহাশয় ॥
 গয়পাণি পাছে লোক তিনি গুটি
 মাতিয়া শুধিলা অৰ্থ ।
 শঙ্কৰে বোলন্ত শুদ্ধ নামা তিলা
 কেমনে কৰিবো অৰ্থ ॥ ৮০০ ॥
 যি কৈলা সি কৈলা পঢ়া পুনৰ্কাৰ
 যদি শুদ্ধ ৰূপ হয় ।
 শুনি লোক হয় মনত ভাবিলা
 শ্ৰৱণ কিছ নোহয় ॥
 যোহ গৈয়া বৈলা হত বুদ্ধি ভৈলা
 লোকক নপাই বিচাৰি ।
 নাহি শ্ৰুতি জ্ঞান শাস্ত্ৰ অনুমান
 সবস্বতী গৈল চাৰি ॥ ৮০১ ॥
 শঙ্কৰক বান কৰিয়া জিনিবো
 বুলিয়া য়েবে আসিলা ।
 সেহি পাপে তাৰ দেৱ সবস্বতী
 কঠক চাৰিয়া গৈলা ॥
 তাৰ পাছে গুৰু লোকক পঢ়িয়া
 বোলে অৰ্থ কহা তুমি ॥
 শুনি গয় পাণি চৰণে পৰিয়া
 বিনয়ে বুলিলা বাণী ॥ ৮০২ ॥
 কহিয়োক অৰ্থ যেন পৰমার্থ
 তোমাত শৰণ লৈলো ।
 জগন্নাথ শুভু যেন আজা দিল
 তাহাৰ ফলিতা পাইলো ॥
 এহি বুলি সিটো গয় পাণি ভূঞা
 প্ৰেমে গদ গদ হই ।
 কাতৰ কৰিয়া মহা নয় হৈয়া
 পৰি পৰি প্ৰসংশয় ॥ ৮০৩ ॥
 কৃষ্ণৰ উদাৰ কথাৰ প্ৰসঙ্গ
 শোকার্থ : যথাত হয় প্ৰকাশ ।
 গঙ্গা গোদাবৰী আদিতীৰ্থ হয়
 তথাতে কৰে নিবাস ॥
 এহি লোক গুটি পঢ়িলন্ত দেৱ
 ইটো শাস্ত্ৰ সাৰ বুলি ।

তাৰ অৰ্থ হয় কৰিলা ব্যাখ্যান
 গয়ে শুনে কৰ্ণ তুলি ॥ ৮০৪ ॥
 পাছে আথে বেথে গয় পাণি ভূঞা
 দণ্ডবতে প্ৰণামিয়া ॥
 শঙ্কৰ দেৱত শৰণ লৈলেক
 পৰম কাতৰ হৈয়া ॥
 ভগাৰি ভুবিত বাস কৰি সদা
 গুৰু সেৱা কৰে আসি ।
 মহা তুষ্ট মনে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে
 ধৰ্ম্মক কহে প্ৰকাশি ॥ ৮০৫ ॥
 গয় পাণি নাম শুছায়া শঙ্কৰে
 ৰাম দাস নাম দিল ।
 সেহি দিন ধৰি ৰাম দাস বুলি
 মাতয় ভক্ত সকল ॥
 শুনা সাধুনৰ চৰিত্ৰ গুৰুৰ
 ৰচিলো পয়াৰ আমি ।
 ক্ৰমা সন্ত লোক জন্মে জন্মে হোক
 শঙ্কৰ মাধৱ স্বামী ॥ ৮০৬ ॥

লোক : তন্ত্ৰৈব গঙ্গা যমুনাচ তন্ত্ৰ গোদাবৰী সিদ্ধ
 সবস্বতীক সৰ্বানি তীৰ্থানি বসন্তি যত্র চ তোদাৰ
 কথা প্ৰসঙ্গ ।

চতুৰ্থ অধ্যায়

॥ পদ ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ গয়পাণিৰ সঙ্গত উৰ্বসীৰ বিবাহ

আত অনন্তৰে গুৰু মাধৱ দেৱৰ ।
 যিমতে পাইলন্ত আসি পাশ শঙ্কৰৰ ।
 যেন মন বুদ্ধি দিলা শ্ৰীগুৰু দেৱক ।
 সি সব কথাক আনি লিখিবো প্ৰত্যেক ॥ ৮০৭ ॥
 কাৰ শক্তি আছে ইটো লিখনক প্ৰতি ।
 সন্তবাক্যে লিখনক কিছুমেখো যেন মতি ॥
 সুখতে আহন্ত গুৰু মাজিৰ স্থানত ।
 দিনেক কহিলা মাজি মাধৱ আগত ॥ ৮০৮ ॥
 ধান মাহ কিছুমান কৰিও আৰ্জ্জন ।
 মোহৰ আহয় গুৰু হাল সাতধান ॥

চহাব নেলাগে তুমি বিজ্ঞ মাৰ সিহা ।
 সময়ত লাগেতাৰ মূল্য লৈয়া বেচা ॥ ৮০৯ ॥
 শুনিয়া হৰিৰ মনে কৃত্তিক কৰিলা ।
 ঘাঘৰী মাজিত কৰি অধিক লভিলা ॥
 বিক্ৰি কৰি টকা পাইলন্ত যত যত ।
 সমস্ত দিলন্ত নিয়া মাতৃৰ হস্তত ॥ ৮১০ ॥
 এহি মতে আঠাৰ বৎসৰ থাকিলন্ত ।
 উৰ্বশীৰ দশ বৰ্ষ বয়স ভৈলন্ত ॥
 বিবাহ দিবাক নাহি কায়স্থ তথাত ।
 দেখি মাধৱ দেৱে বোলে পিতৃত মাতৃত ॥ ৮১১ ॥
 আৰ হস্তে নগৈলে নপাইবো যোগ্য বৰ ।
 যাইবাক লাগিয়া পাছে কৰিলন্ত স্থি ॥
 ঘাঘৰী আগত ওক সকল কহিলা ।
 বিষাদিত মনে নাৰ মানুহক দিলা ॥
 সকল সৰ্বস্ব নিয়া তুলিলা নৌকাত ।
 শুভক্ষণে চাৰিজনৈ বিদায় কৈলন্ত ॥ ৮১২ ॥
 দেখিয়া ঘাঘৰী মাজি ভাৰ্য্যা পুত্ৰ জন ।
 বন্ধুৰ বিচ্ছেদ দেখি কৰন্ত জন্মন ॥
 মাধৱৰ পিতৃ মাতৃ বিষাদিত মনে ।
 মাজিক সান্তনা কৰি চলিলা তেখনে ॥ ৮১৩ ॥
 ঘৰৰ এৰি বৃত্তী জৌহিত্যক পাইলা ।
 ধূআ বোলে সূতি দিয়া কলা কতা গৈলা ॥
 সিটো নদী পৰম শোভন বেগৱতী ।
 যাহাতে ভাণ্ডাৰি ডুবি পায়ৱা বহিলন্তি ॥ ৮১৪ ॥
 মধ্যাহ্ন সময় ভৈল ভোজনক মনে ।
 খোলা খুতী আয়োজন কৰিলা তেখনে ॥
 ৰামদাস ভূঞা গৃহ সেহি ডুবি কোল ।
 স্নানক আসিয়া দেখে পুৰুষ বিপুল ॥ ৮১৫ ॥
 কোথা হৈতে আসা তোৱা যোৱা কৈক লাগি ।
 সপ্ত আহন্ত দেখো কন্যা মহাভাগী ॥
 বদতি মাধৱ আমি কায়স্থ প্ৰধান ।
 এহি ভগিনীক লাগে কৰিবাক দান ॥ ৮১৬ ॥
 বিশিষ্ট কায়স্থ কন্যা বিহা দিবে প্ৰতি ।
 উত্তৰৰ হস্তে ঐক আসিহো সম্প্ৰতি ॥
 শুনি ৰাম দাসে পাছে কহিলা সাদৰি ।
 মই শ্ৰেষ্ঠ কায়স্থ জানিবা সাৰ কৰি ॥ ৮১৭ ॥
 সবস্বতী ভূয়া গৃহে জনম আমাৰ ।
 সম্বন্ধ কৰিব আমি যোগ্য তোমাসাৰ ॥

ইচ্ছা হৈলে ইঠানত ভূজিবে নেলাগে ।
 আহুত নবীন গৃহ তৈকে যাইবে লাগে ॥ ৮১৮ ॥
 শুনি বৰ কন্যা পিৰি তাহাৰ বচন ।
 দেখন্ত পুৰুষ গোষ্ঠ পৰম শোভন ॥
 অৱশ্যে আৰু কন্যা দিবাক লাগয় ।
 গৃহক যাইবেক তান লাগয় নিশ্চয় ॥ ৮১৯ ॥
 এহি বুলি মাধৱৰ মনক বৃজিয়া ।
 নৌকা হুহু ৰাম দাস ঘৰ প্ৰবেশিয়া ॥
 দেখন্ত বিশিষ্ট গৃহ স্থান বিতোপন ।
 বহিবাক লাগি আনন্দিত ভৈলা মন ॥ ৮২০ ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ বাণুকা গম্ভণ আৰু পিতৃ বিদ্বেগ

ৰাম দাসে সৰ্বস্বক তোলাইয়া নিলা ।
 তান প্ৰতি পাগে ওক তথাতে বহিলা ॥
 উৰ্বশী দেৱীক পাছে বিবাহ দিলন্ত ।
 প. ম হৰিষে ৰামদাসে বিহাইলন্ত ॥ ৮২১ ॥
 কিছু দিন থাকি মহোদৰ আতা সন্ত ।
 বাণুকা দেশক যাইবেক ইচ্ছা কৰিলন্ত ॥
 ৰামদাসে দিলা নৌকা আয়োজন কৰি ।
 মাধৱ সহিতে গৈলা ভাৰ্য্যাক সাদৰি ॥ ৮২২ ॥
 অনুক্ৰমে পাইলা গৈয়া আপোনাৰ ঘৰ ।
 তথাত আহন্ত পুত্ৰ ৰাম দামোদৰ ॥
 পিতৃ আসিবাক দেখি সৰিচ্ছিমত মন ।
 চৰণে পৰিয়া প্ৰেমে কৰিলা জন্মন ॥ ৮২৩ ॥
 চিৰকালে পিতা তষু বাৰ্ত্তাক নপাই ।
 আছিলোহো আমি সব মৰণ পৰাই ॥
 আজিসে জন্মিলো পিতা তব পদ নেৰি ।
 ভিতৰে চলিয়ো আমাক উপেৰি ॥ ৮২৪ ॥
 এহিমতে পিতৃক নানা শুশ্ৰূষা কৰিলা ।
 বোলন্ত ইজনা কোন লগত আসিলা ॥
 আতা বোলে বাপু ইটো তোমাৰ কনিষ্ঠ ।
 আন ওপ বৰ্ণানন্ত সন্ত শিষ্ঠ ॥ ৮২৫ ॥
 তোমাৰাধি জানে যিটো বিবাহ কৰিলো ।
 তাহান পৰ্ব্বন্ত ইটো পুত্ৰক লভিলো ॥
 আতৰ এখনি কন্যা আহুত শোভন ।
 বিবাহ কৰিলা তাক ভূঞা একজন ॥ ৮২৬ ॥

ওনি দামোদৰ আতি উল্লাসিত ভৱা ।
 মাধৱ দেৱক ধৰিলন্ত সাৱতীয়া ॥
 কিনো ভাপো পাইলো বাপু তমু দৰশন ।
 এহি ঘৰ বাৰী তোৰ বহিও এখন ॥৮২৭॥
 হেনমতে আনন্দতে কতো কাল গৈলা ।
 পাছে মাহোদৰ আতা পীড়া যুক্ত ভৈলা ॥
 নানান ওষধ সেবি নভৈল নিকজ ।
 দেখিয়া মাধৱ শুক জগতৰ বিজ ॥৮২৮॥
 জানিলা চলিবা পিতৃ শোক কৰি আতি ।
 মূৰ্তি মঙ্গলৰ কাৰ্য্য সাধিয়া তহিতি ॥
 কাল অৱসানে আতা বৈকুণ্ঠে চলিলা ।
 দুয়ো পুত্ৰে নিয়া কাঠ সংস্কাৰ কৈলা ॥৮২৯॥

শ্ৰীমাদ্‌বদেৱৰ পিতৃশ্ৰাদ্ধ

পিতৃ জলাঞ্জলি কৰি শ্ৰাদ্ধক লাগিয়া ।
 দামোদৰ আতৈ মহা খেদ যুক্ত হৈয়া ॥
 শুনিয়োক বাপুমোৰ বহুধন নাই ।
 ৰাজ্যৰ ভাণ্ডাৰী বুলি সকলে জানয় ॥৮৩০॥
 যোগ্যমতে দক্ষিণা নিদিলে বিপ্ৰহয় ।
 ক্ৰোধ দিয়া শাপ দিবে কি হবে উপায় ॥
 মাধৱে বোলন্ত দাদা নকৰিবা খেদ ।
 শ্ৰাদ্ধপৰ শ্ৰাদ্ধ কৰাইবোহো পৰিচ্ছদ ॥৮৩১॥
 এহি বুলি টকা শিকি আচলি কৰিয়া ।
 শ্ৰাদ্ধপৰ ঘৰে ঘৰে বস্তুসবে লৈয়া ॥
 আগে আগে থৈয়া পাছে বচন অমৃত ॥
 বুলিয়া কৰিলা শান্ত সবাহাৰো চিত্ত ॥৮৩২॥
 বোলন্ত শ্ৰাদ্ধপ শ্ৰাদ্ধে যাইবে কাজ নাই ।
 গৃহত দক্ষিণা পাইলে শ্ৰাদ্ধে কোন যাই ॥
 হেনয় কাৰ্য্যক কৰি ভাই দুইজন ।
 শ্ৰাদ্ধ শান্তি সমস্তক কৰি সমাপন ॥৮৩৩॥
 ভাতালি কৰিবাক মৎস্য আনিলান্ত ।
 গেলা দেখি দামোদৰে খেদে বুলিলন্ত ॥
 ইথানত ভোজ খাই যিবা যত জন ।
 ব্যঞ্জন নভৈলে ভাল লবয় ভোজন ॥৮৩৪॥
 বহুতৰ লোক ভোজ দিতে হৈলে পুনু ।
 নুজুৰিবে ধনে ভান্ধা জানিবা আপুনু ॥
 মাধৱে বোলন্ত দাদা খেদ নকৰিবা ।
 ৰাজিবোহো ভোজ মই সাক্ষাতে দেখিবা ॥৮৩৫॥

এহি বুলি আপুনি ৰাজিলা ভোজ শুটি ।
 ভুজি খাই আতি গণে প্ৰসংশিলা আতি ॥
 দামোদৰে বুলিলাহা কিনো ধনা ধনা ।
 মাধৱৰ প্ৰসাদত আজি বৈল পূণ্য ॥৮৩৬॥
 কিছুদিন থাকি শুক মাতৃক দেখিতে ।
 বিদায় কৰিয়া আইল বাঙুকাৰ হৈতে ॥
 গৃহ পায় পাছে আসি মাতৃক দেখিলা ।
 স্বামীক নেদেখি আই আতুৰে পুসিলা ॥৮৩৭॥
 তাহাত মৰণ কহিলন্ত শুকজন ।
 শুনিয়া পৰিল দেৱী মাটিত তেখন ।
 আশ্বাসিয়া মাধৱদেৱে শান্ত কৰিলন্ত ।
 শাখ সিদ্ধৰক আৰ আই তেজিলন্ত ॥৮৩৮॥
 শ্ৰীমাদ্‌বদেৱৰ বাঙুকা ভাগ উজলী যাত্ৰা
 পন্থত গ্ৰহণাৰোগ

এহিমতে কিছু কাল বহিয়া আছিল ।
 ভাগদ্রব্য আনিবাক পুনু গৃহে গৈলা ॥
 ভাতৃক দেখিয়া দামোদৰ মহামতি ।
 মজিন্দাৰি কৰ্ম্মে তাক নিয়োজিলা তৈতি ॥৮৩৯॥
 কিছুদিন থাকি শুক কৰ্ম্মক কৰিলা ।
 বিলাতৰ বাকী শিকা কিছু নেৰাখিলা ॥
 ছয়মাস পৰে বৰ ভাই দেখিলন্ত ।
 কাগজতে কাৰো কিছু বাকী নবহন্ত ॥৮৪০॥
 কি কাম কৰিলি বাপু বাকী নাৰাখিলি ।
 আমাৰ কাঠালি বৃত্তি সকলে নাসিলি ॥
 এহিবুলি ঘৰক পাহিলা কৰি স্বজ ।
 দেখিয়া মাধৱ দেৱ ভৈলা মহা ৰজ ॥৮৪১॥
 গৃহ পশি বহিয়া থাকিলা কতোদিন ।
 দামোদৰো আসি গৃহ পাইলেক যখন ॥
 মাধৱে খুজিলা পিতৃ ভাগলাগে বুলি ।
 ওনি দামোদৰে দিলা ভাগক সমূলি ॥৮৪২॥
 বৌ মাতৃ পৰম সাদৰ কৰি আতি ।
 মাধৱ দেৱক সেৱ কৰিয়া থাকন্তি ॥
 পাছে শুক মনে মনে গুণিয়া পাইলন্ত ।
 ইসৰ দ্ৰব্যত কিছু সাৰ নাহিকন্ত ॥৮৪৩॥
 ইথানত নাহি কিছু ভক্তি আলোচন ।
 নাহিকয় সন্ত সাধু আক বিজ জন ॥
 মাতৃক আহন্ত যোলা শোকাবুল মন ।
 এতেকে যাইবাক লাগি কবোহো যতন ॥৮৪৪॥

ভাগৰ যতক দ্ৰব্য বৰ ডাইক দিল ।
 উজানে আসিবে প্রতি বিদায় মাগিল ॥
 শুনি দামোদৰে কিছু বিষাদ কৰিয়া ।
 উজানে আসিবে লাগি নৌকা দিলা নিয়া ॥৮৪৫॥
 মনুষ্যৰ ভাৱ দেখাই পথত আসন্তে ।
 খৰ গ্ৰহণীক কিছু পীড়াক পাইলন্তে ॥
 দামোদৰ দাদা ফিৰাই পহু হৈতে নিল ।
 নিকজ কৰায়া পুনু নৌকাত পঠাইলা ॥৮৪৬॥
 তাম্বুল ভৰায়া দিল নৌকাত সাদৰে ।
 জেষ্ঠত বিদায় মাগি চলিলন্ত যবে ॥
 আসন্তে পথত পাছে শুনিলা কাহিনী ।
 আউৰ নপৰা গড়ি আছে মাতৃখানী ॥৮৪৭॥
 মহাচিন্তা হয় পাছে দেৱীক পূজিত ।
 গুৰু পাঠা জোৰা আগ কৰিলা তহিত ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ মাতৃৰ বপৰা শূলি দেৱীলৈ
 পাঠাআগ, ৰামদাসৰ লগত তৰ্কবাদ

এহিমতে গৈয়া ভাঙাবী ডুবি পাইলা ।
 নৌকা ৰাখি শীঘ্ৰে গৈয়া মাতৃক দেখিলা ॥
 নিকজ সুখদে বসি আছে মহা সতী ।
 জানিলা ৰাখিলা আইক দেৱী ভগৱতী ॥৮৪৮॥
 ৰামদাসে দেখিলা মাধৱ আসি ভৈলা ।
 পৰম সাদৰে আসি আলিজি ধৰিলা ॥
 মাতায়াত কথাসব কহি সমদৰে ।
 বজ্ৰৰ আলাপ সুখী হৈয়া বৈলা যবে ॥৮৪৯॥
 মাধৱে বোলন্ত কথা শুনা বহিনাই ।
 বৰ এক কাৰ্য্য মোৰ আলৈ তমু ঠাই ॥
 মাতৃৰ নপৰা শুনি শোকাভূৰ মনে ।
 শৰত কালিন পূজা হইবেক যেখনে ॥৮ ০॥
 দুইগুটি স্বেত হাগলক বলি দিবো ।
 আগকৰি আসি আহো দিবাক লাগিবো ॥
 পূজাৰ ওহৰ ভৈল নকৰা বিলম্ব ।
 মোৰ টকা নিয়া কিনি আনা অবিলম্ব ॥৮৫১॥
 শুনি ৰাম দাসে মনে মিত্ৰ কথা জানি ।
 দিবোবা নিনিবো নুবুলিলা কিছুবাণী ॥
 মাধৱে জানিলা হাগ আনিয়া দিবেক ।
 বুজিয়া সুদৃঢ়মনে দ্বিৰ কৰিলেক ॥৮৫২॥

পাছে ভৈল পূজাৰ সময় উপগত ।
 ভোজন কৰন্তে গুৰু পুহিলা মিত্ৰত ॥
 হোকোৰা কুচিয়া স্তূত বৃদ্ধিত পাগল ।
 কিসক নিদিয়া আনি পূজাৰ ছাগল ॥৮৫৩॥
 ক্ৰোধকৰি গুৰু যবে বহন বুলিলা ।
 শুনি ৰামদাস ভুঞা ক্ৰোধিয়া উঠিলা ॥
 আমাৰ আগত তমু অত বৰ ছোট ।
 শঙ্কৰৰ লগ পাইলৈ হৈবা লোট সোট ॥৮৫৪॥
 নুবুজিয়া পাঠ! পাঠা কৰা দিনে দিনে ।
 বিনাসি কাৰ্য্যক লাগি কোনে পাঠা কিনে ॥
 ব্ৰহ্ম অংশি জীৱ কোন কাজে বিনাসিবা ।
 আপোনাৰ দুঃখ কেনে আপুনি আজিবা ॥৮৫৫॥
 জীৱহত্যা কৰি অন্য দেৱক পূজিবা ।
 বিনাসি স্বৰ্গৰ খসি নৰক ভুজিবা ॥
 মাধৱে বোলন্ত কৈত পাইলা ইটো কথা ।
 অতদিনে নপাইলোহো শাস্তত ব্যৱস্থা ॥৮৫৬॥
 শুনি ৰাম দাসে বোলে নকৰিবা দন্দ ।
 শঙ্কৰৰ স্থানে গৈলে পাইবা ভাল মন্দ ॥

১৫১৬ চনত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ লগত শ্ৰীমাধৱ
 দেৱৰ মণিকাক্ষল মিলন

মাধৱে বোলন্ত উঠা তান ঠাই যাওঁ ॥
 কেমনে আমাক ডগাই তাক আমি ছাওঁ ॥৮৫৭॥
 বেলা গৈলা দেখি সেহি দিনাত বহিলা ।
 প্ৰভাততে উঠিয়া স্নানিয়া সাজ ভৈলা ॥
 ক্ৰমে দুয়োজন গৈয়া শঙ্কৰক দেখি ।
 পৰি প্ৰণামিলা দুয়ো খানিকো নাপেৰি ॥৮৫৮॥
 এক পাস হৈয়া বসিলন্ত দুয়োজন ।
 দেখিয়া শঙ্কৰে তাক দিয়াইলা আসন ॥
 শুনা ৰাম দাস ইটো পুৰুষ সুন্দৰ ।
 কৈব কিবা কাৰ্য্যে আইলা আমাৰ ওচৰ ॥৮৫৯॥
 কাহাৰ তনয় দেখো স্বভাৱতে শান্ত ।
 শুনি ৰামদাসে শঙ্কৰত কহিলন্ত ॥
 এহে পাঠা দুই কিনিবাক বুলিলন্ত ।
 তাক বলি দিয়া মহেশানী পূজিবন্ত ॥৮৬০॥
 শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱ অৱতাৰ হৈয়া ।
 পূজাৰ নিদান সব আছে নিসেধিলা ॥

শুনি আসি আছে বাদ কৰিবাক প্রতি ।
 পূজা বলি দান বাখিবাক কৰি মতি ॥৮৬১॥
 দীঘল পুনীয়া গিৰী যাঁহাক কহয় ।
 মাধৱ নামত ইটো তাহান তনয় ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত কিনো আনন্দ লভিলো ।
 মনু বাইৰ পুত্ৰ ইটো সাক্ষাততে পাইলো ॥৮৬২॥
 হাসিয়া বোলন্ত বাপু কেনে দেৱী পূজা ।
 গভাগত সুখ দুঃখ সংসাৰত মজা ॥
 শুনিয়া মাধৱে প্ৰৱৃতিৰ কথা আনি ।
 তাৰ শ্লোক হয় নানা প্ৰকাৰে বখানি ॥৮৬৩॥
 নিবৃতিৰ শাস্ত্ৰওক আনি প্ৰকাশিলা ।
 প্ৰবৃতিৰ শাস্ত্ৰমানে গাৱন্তে খণ্ডিলা ॥
 দুই হন্তে কহন্ত শাস্ত্ৰ দুই হন্তে খণ্ডন্তি ।
 দুইজন কথা দুই জনে নমানন্ত ॥৮৬৪॥
 প্ৰভাতৰ পৰা তিনিপৰ বেলা গেল ।
 দুই হাতৰ কথা ভঙ্গ তথাপি নভৈল ॥
 তাত অনন্তৰে পাছে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 তৰুমূল শ্লোক গুটি শ্ৰীভাগৱতৰ ॥৮৬৫॥
 পঢ়িয়া ব্যাখ্যান যেন কৰিলা তহিত ।
 শুনিয়া মাধৱ দেৱ ভৈলা আচৰিত ॥
 শ্লোক : যথাতৰুমূল নিসে চনেন, তৃপ্যন্তি তৎকঙ্ক
 ভূজোপ শাখা ॥৮৬৬॥
 চাপোপহাৰেণ যথেন্দ্ৰিয়ানাং তথাসৰ্বাৰ্চনমসূতেৰ্য্য ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ শৰণ গ্ৰহণ

বৃক্ষ মূলে জল দিলে পত্ৰৰ সন্তোষ ।
 হৰিক পূজিলে আনন্দেৰত নাহি ৰোষ ॥
 হৰিক পূজিলে পূজা সমস্তৰে হয় ।
 পৃথকে পূজিলে পূজা কেহো নলয় ॥৮৬৭॥
 বৃক্ষৰ মূলত যেন দিলে আনি জল ।
 হোৱায় তৃপ্তি ডাল পত্ৰ পুষ্প ফল ॥
 ডালে পাতে সিফে যদি মূলত নেদয় ।
 কদাচিতো ডালে পাতে তৃপ্তি নোহয় ॥৮৬৮॥
 ক্ষুধাতুৰ নৰে যদি অন্নক ভুজয় ।
 তৃপ্তি হোৱন্ত তেবে ইন্দ্ৰিয় আতিশয় ॥
 ভোজন বিহিনে পিছে বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ ।
 ইন্দ্ৰিয়ৰ কিছু প্ৰীতি নহয় তাহাৰ ॥৮৬৯॥

হেন শ্লোক শুনিয়া মাধৱ দেৱৰ ।
 শঙ্কৰৰ শুদ্ধমন্ত কৰিলন্ত সাৰ ॥
 শঙ্কৰ পৰম গুৰু মনত মানিল ।
 দণ্ডৱতে পৰি গুৰু শৰণ পশিল ॥৮৭০॥
 পুনু প্ৰণামিবে দেখি পুছে গুৰু জনে ।
 প্ৰথমে সেৱিয়া আছা আৰ বাৰ কেনে ॥
 শুনিয়া বোলন্ত গুৰু তুমি বৰ ভূঞা ।
 জানিয়া প্ৰণাম কৈলো প্ৰথমে আসিয়া ॥৮৭১॥
 এবে বাদে ভঙ্গদিয়া চৰণে সেৱিলো ।
 নিজ গুৰু বুলি আমি শৰণ পশিলো ।
 শুনিদেৱ শ্ৰীশঙ্কৰ তুতট হয় মন ।
 মাধৱক আশ্বাসিয়া বুলিলা বচন ॥৮৭২॥
 চলিয়ো মাধৱ ৰাম দাস সঙ্গ কৰি ।
 কালি প্ৰভাততে পুনু আসিবা সত্বৰি ॥
 শুনিয়া মাধৱ দেৱ মহাৰঙ্গ কৰি ।
 গৃহক লৰিলা শঙ্কৰক সেৱা কৰি ॥৮৭৩॥
 পৰদিনা প্ৰভাততে হয় সজমন ।
 পূজাৰ দ্ৰব্যক কৰি কৃষ্ণক অৰ্পণ ॥
 আগে কিছুমান দ্ৰব্য শঙ্কৰক দিয়া ।
 কাহাক অপিয়া আছা কোৱা প্ৰকাশিয়া ॥৮৭৪॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ দেৱীপূজাৰ সম্ভাৰ কৃষ্ণপূজাত প্ৰয়োগ

মাধৱে উত্তৰ দিলা শুনিয়ো গোসাঞি ।
 যিবা দ্ৰব্য দিয়া আছো ঈশ্বৰৰ ঠাই ॥
 তাৰ অগ্ৰভাগ তহু চৰণে অপিলো ।
 তোমাৰ কৃপায়ে কালি যেন জান পাইলো ॥৮৭৫॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত দেৱী পূজাৰ কালত ।
 যত দ্ৰব্য দেই পাৱে দেৱীয়ে তাৱত ॥
 মাধৱে বোলন্ত বাপ মনেসে প্ৰধান ।
 যাক যেন ভাবিদেই পাইব সেহিজন ॥৮৭৬॥
 কৃষ্ণবিনে মনে যিটো নেদেখৈ আনক ।
 দুৰ্গায়ে তাহাৰ দ্ৰব্য পাইবেক কিসক ॥
 শুনিয়া শঙ্কৰদেৱে আনন্দক পাইল ।
 সাধু সাধু বুলি মাধৱক প্ৰসংশিল ॥৮৭৭॥
 দেখা কোন মাধৱৰ বুদ্ধি বিচক্ষণ ।
 কালি মাত্ৰ লৈলে আসি হৰিত শৰণ ॥

এহিবুলি প্ৰসংশা কৰিল যেনে যেনে ।
 মাধৱো চলিলা মহা আনন্দিত মনে ॥৮৭৯॥
 পূৰ্বে আলোচন যেন কৰিয়া আসিলা ।
 সিটো দুই ব্ৰহ্ম আসি একস্থান ভৈলা ॥
 গুৰু শিষ্য ভাৱে ভক্তি প্ৰকাশ কৰিতে ।
 শিষ্যৰ ভাৱক আসি কৰা নিতে নিতে ॥৮৮০॥
 গুৰুসেৱা যেন যেন মতে কৰিলন্ত ।
 সিসৰ কথা কৈ কোনে কহি পাইবে অন্ত ॥
 ৰামদাস ৰামৰাম গুৰু দুইজন ।
 কীৰ্ত্তনৰ ওজা হয় কৰন্ত কীৰ্ত্তন ॥৮৮১॥
 মাধৱে কীৰ্ত্তন কৰে দাইনা পালি হই ।
 তাৰ ধ্বনি গণে গৈয়া গগন লংঘই ॥
 এহিকপে দুইজন গুৰুমহা শান্ত ।
 নানান লীলায়ে হৰিগুণ প্ৰকাশন্ত ॥৮৮২॥
 কীৰ্ত্তন ঘোষাৰ পদ পূৰ্ণ কৰিবাক ।
 প্ৰহ্লাদ চৰিত্ৰ শিশুলীলা আনিতাক ॥
 ক্ৰমে ক্ৰমে পদক নিৰ্ম্মাণ কৰিলন্ত ।
 কংসবধ পৰিমিত তথাতে ভৈলন্ত ॥৮৮৩॥
 ধ্যান বৰ্ণনৰ খণ্ড ৰচিয়া তথাত ।
 হৰি ভজনৰ তত্ত্ব কৰিলা বিখ্যাত ॥
 একদিনা কেটেই প্ৰায়ে গুৰুক প্ৰাৰ্থিলা ।
 হৰিকীৰ্ত্তনক লাগি সাদৰে জনাইলা ॥৮৮৪॥
 পাছে আদেশিলা গুৰু সেৱক যাইবাব ।
 মাধৱ সহিতে চলি গৈলা নিৰন্তৰ ॥
 ভূঞায়ে দেখিয়া সমাদৰে আগবাঢ়ি ।
 নিয়া বসুৱাইলা সবে ৰঙাখান বেড়ি ॥৮৮৫॥
 প্ৰসঙ্গ কৰিয়া কীৰ্ত্তনক আৰম্ভিলা ।
 ৰাম ৰাম গুৰু কীৰ্ত্তনৰ ওজাভৈলা ॥
 কীৰ্ত্তনৰ কংসবধ পদসৰ আনি ।
 কীৰ্ত্তনত পদ দন্ত দ্বিজ মহামানী ॥৮৮৬॥
 অস্বস্থ সহিতে কুবলয় হস্তীমাৰি ।
 প্ৰবেশ ভৈলন্ত ৰঙ্গশালা ৰামহৰি ॥
 কাক্ৰে গজ দান্ত শিশুগণ কৰি সঙ্গ ।
 এহি পদ গান্ত ৰাম ৰাম মহা মহা ৰঙ্গ ॥৮৮৭॥
 প্ৰেমানন্দ সমুদ্ৰত মজিয়া সমূলি ।
 কাক্ৰত লৈলন্ত সভা যবন্তত তুলি ॥
 যডাৰে বহিবে পাৰে লোক চতুষ্টিয় ।

তিনিহাঁত পুতিছিল খুন্দি অতিশয় ॥৮৮৮॥
 একঠেলা মাৰিতাক দুই হাতে ধৰি ।
 কোতুকে কাক্ৰত লৈয়া যান্ত লীলা কৰি ॥
 যেন হস্তী দান্ত কাক্ৰে লৈয়া যান্ত হৰি ।
 ৰঙ্গশালা প্ৰবেশ ভৈলন্ত লীলা কৰি ॥৮৮৯॥
 সেহি প্ৰেমভৰে ৰাম ৰামে চলিযান্ত ।
 আনন্দতে মজিসিটো পদক গাবন্ত ॥
 দেখি সভাসদ মহা আশ্চৰ্য্য লভিলা ।
 আচৰিত মনে ধৰ্ম্ম ধৰ্ম্ম সুমৰিলা ॥৮৯০॥
 মহাভয়ে যত যত সভাসদ গণ ।
 সভা ডাঙ্গি উঠিবাক কৰিলেক মন ॥
 দেখিয়া মাধৱ দেবে আথে বেথে যাই ।
 দুৰক পেলাইলা ধৰি কাক্ৰৰ নমাই ॥৮৯১॥

ৰামদাসৰ কৃষ্ণপ্ৰসন্ন বিত্তাৰ

আৰু একদিনা ৰামদাস মহাসন্ত ।
 কীৰ্ত্তন কৰন্ত সবে কৃষ্ণৰ আগত ॥
 মাধ দেৱ ৰাম ৰাম দাইন ৰাম ভাগে ।
 পালি হইয়া তাল ধৰি গান্ত সেহি ছেগে ॥৮৯২॥
 প্ৰহ্লাদ চৰিত্ৰ পদ অতি মনোহৰ ।
 অমৃত বৰিষে যেন শ্ৰৱণী লোকৰ ।
 আনন্দৰ ভৰে অতি প্ৰেম উপজিল ।
 কীৰ্ত্তন সুখত মন সবাৰে মজিল ॥৮৯৩॥
 মঘেমােসে বিষ্ণু-দিনা ৰাজ্যৰ মধাতে ।
 কাঠছয় জাপি অগ্নি জালিল তথাতে ॥
 দপ দপ কৰি অগ্নি উৰ্দ্ধক উধাই ।
 ৰামদাসে গান্তে প্ৰেম উপজি ওখাই ॥৮৯৪॥
 কৃষ্ণ ভক্তি প্ৰেমত মজিল অতিশয় ।
 ব্ৰহ্মানন্দ ভাবেমন ভৈলন্ত উদয় ॥
 সুখে গান্ত কীৰ্ত্তন অৰ্থত কৰে ধ্যান ।
 দেখন্ত আত্মক নেদেখন্ত কিছু আন ॥৮৯৫॥
 প্ৰেমৰ ভৰত বাক্য গদ গদ কৰে ।
 জাত জাত কৰি অতি শৰীৰ শিহৰে ॥
 যেন প্ৰহ্লাদক হস্তীদান্তে ভিৰিলেক ।
 জলে ডুবাইলেক যেন সৰ্পে দংশিলেক ॥৮৯৬॥
 যেনমতে ভাক্ৰ গাত খানি পুতিলেক ।

আৰু যেনমতে বিষ পান কৰাইলেক ॥
 হাতে গলে বাকিয়া অগ্নিত পেলাইলেক ।
 কীৰ্ত্তন কৰন্তে সেই পদক গাইলেক ॥৮৯৭॥
 প্ৰেমে পৰশিলা নাহি গাবত চেতন ।
 কীৰ্ত্তনৰ ভাৱে তথা ধৰষিল মন ॥
 ঝাম্পদিয়া অগ্নিৰ মাজত বসি বৈলা ।
 আনন্দিত মনে সেই পদ উচ্ছাৰিলা ॥৮৯৮॥
 অগ্নিত বসি প্ৰেমভাৱে নাম গান্ত ।
 সমজ্যাৰ লোক অতি আতুৰ ভৈলন্ত ॥
 ধৰা ধৰা বুলিয়া শঙ্কৰদেৱে কয় ।
 মাধৱে হাতৰ থৈলা মজিৰা খসাই ॥৮৯৯॥

শ্ৰীমাধৱদেৱ আৰু ৰামদাসৰ সেৱা আৰু নাম কীৰ্ত্তনৰ আদৰ্শ

আথে বেথে ধৰি তাক তুলিয়া আনিল ।
 বস্ত্ৰ মাত্ৰো নুপুৰিল দেখিলা সকল ॥
 কীৰ্ত্তনৰ শেষ যত কৰি সমাপত ।
 মাধৱ সহিতে ভৈলা গৃহে উপগত ॥৯০০॥
 পৰদিনা শ্ৰীশঙ্কৰে ভকত পাঞ্চিলা ।
 ৰামদাস আগে ভক্ত উপসন্ন ভৈলা ॥
 দেখে ৰামদাস আছে আনন্দিত মন ।
 নাহিকে অগ্নিৰ পীড়া দেখিল তখন ॥৯০১॥
 কিসক পঠাইলা বুলি শুকত পুছিল ।
 অগ্নি-পীড়া পাইলো কিবা জানিতে পঠাইলা ॥
 ৰামদাসে বোলে তব পাদ প্ৰসাদত ।
 কিবা বিয় হৈতে পাবে আমাৰ গাবত ॥৯০২॥
 সি কথা শুনিয়া ভক্তে শুকত জনাইল ।
 শুনি সন্তোষিত মনে শঙ্কৰ বহিলা ॥
 প্ৰতিদিনে মাধৱেৰ প্ৰভাততে উঠি ।
 স্নান ধ্যান ইষ্টাৰ্ছণ কৰি যায় তথি ॥৯০৩॥
 ৰাম দাস সমে শুকজন ঠাইক আসে ।
 শুকৰ শুশ্ৰূষা মানে কৰয় হৰিয়ে ॥
 একদিনা ৰাম দাসে আসিতে নপাৰি ।
 গৃহতে বহিলা গৃহ কৰ্ম্মক আচৰি ॥৯০৪॥
 সিদিনা ভকত সবে শুক সঙ্গ কৰি ।
 মহাপ্ৰেমানন্দে গান্ত নামক উচ্ছাৰি ॥
 অতি উল্লেষৰে নাম ধ্বনি উঠি গৈলা ।

তেখনে ঈশ্বৰ জগন্নাথ আসি ভৈলা ॥৯০৫॥
 দমনা পুষ্পৰ ঘ্ৰাপ বহি অতিশয় ।
 আমোদিত ঘ্ৰাপ পায় সেৱকে বিস্ময় ॥
 বৃজিয়া শঙ্কৰদেৱে কহিলন্ত তৈতি ।
 আসি আছে মহাপ্ৰভু জানিয়ো সম্প্ৰতি ॥৯০৬॥
 নামেসে কেবল তান মন প্ৰাণ হয় ।
 উচ্ছাৰন্তে ভক্তে নাম তথাক আসয় ॥

একান্ত ভক্তিৰ নাম কীৰ্ত্তনত বৈকুণ্ঠ পতিৰ আৰ্হিৰ

ভক্তি প্ৰেমযুক্ত তোমাসাৰ নাম শুনি ।
 জগন্নাথ দেৱ ঐক আসিল আপুনি ॥
 যাৱদেকে থকে ইটো ঘ্ৰাপ মনোহৰ ।
 কৰিয়ো কীৰ্ত্তন তাৱদেকে উচ্ছতৰ ॥
 শুনিয়া ভকত সবে মহাবল কৰি ।
 কীৰ্ত্তন ঘোষাক গাৱে উচ্ছাৰি উচ্ছাৰি ॥৯০৮॥
 চাৰি দণ্ড বেলা মানে সিটো ঘ্ৰাপ বৈলা ।
 তাত অনন্তৰে প্ৰভু নিজস্থানে গৈলা ॥
 সেই দিন বেলা ভাটী ৰামদাস আসি ।
 শঙ্কৰক প্ৰণামিলা পৰম হৰিমি ॥৯০৯॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত ৰামদাস মহামতি ।
 জগন্নাথ আসিছিল প্ৰসঙ্গক প্ৰতি ॥
 তুমি নাসিলাহাঁ নপাইলাহা পুষ্প গন্ধ ।
 ৰামদাসে বোলৈ প্ৰভু নিজ কৰ্ম্ম বন্ধ ॥৯১০॥
 আমি অভাগীয়া কেনমতে লভিবোহো ।
 তোমাৰ চৰণ বিনে আন নবাঞ্ছোহো ॥
 এহিবুলি শুকৰ চৰণে সেৱা কৰি ।
 গৃহত বহিলা দুঃখে কৃষ্ণত সুমৰি ॥৯১১॥
 পৰদিনা মাধৱেৰ সঙ্গত আসিলা ।
 প্ৰসঙ্গত বসিলন্ত দুঃখ মন হইলা ॥
 সেই দিনো দমনাৰ গন্ধ বহি গৈলা ।
 শঙ্কৰে বোলন্ত পুন ঈশ্বৰ আসিলা ॥৯১২॥
 নেৰিবাহা নাম সেবে নুশুচয় গন্ধ ।
 শুনিয়া গাইলেক নাম কৰিয়া প্ৰবন্ধ ॥
 প্ৰহৰ পৰ্য্যন্ত গন্ধ আসিলন্ত তথা ।
 গন্ধ অৱসানে থৈল প্ৰসঙ্গ সৰ্ব্বথা ॥৯১৩॥
 শুনা ৰামদাস কালি দণ্ড চাৰি পাইলো ।
 তোমাৰ খেদন্ত আজি প্ৰহৰ লভিলো ॥

পৰম উদার ভকতৰ বাক্য যত ।
কৰত পূৰণ হ'ব তাহাক সতত ॥১১৪॥
হেনমতে গুৰু বাম দানক গ্ৰসণে ।
বাম দাসো তুণ্ট মনে চলিল আৰাসে ॥
মনত গুণত গুৰু চৰণ কৃপাত ।
সমস্ত হৰষ সিদ্ধি আন নাহি আত ॥১১৫॥
শ্ৰীমাধৱ দেৱো গুৰুক সেৱাকৰি ।
ভোজন কৰিবে গৈলা গৃহক সত্ৰি ॥
নৰোত্তম নামে দ্বিজ পৰম সুধীৰ ।
জগন্নাথ যাওঁ কৰিলন্ত স্থিৰ ॥১১৬॥
একতোলা সোণা আগকৰি বাকি খেলা ।
দৈববসে দ্বিজ পাছে যাইবে নপাবিলা ॥
বহুদিনে দ্বিজ বৰ শোক কৰি বৈলা ।
তুণ্ট হইয়া জগন্নাথে সপোন কৰাইলা ॥১১৭॥
নকৰিবা খেদতুমি যাইবাক নলাগে ॥
শঙ্কৰক দিয়া সেৱা কৰিবাক লাগে ।
ভাক দেখিলাতে মোৰ দৰ্শন লভিব ।
সুৰ্ণকো পাইবো মই নিশ্চয়ে জানিব ॥১১৮॥
চেতন লভিয়া বিপ্ৰ মহা ভক্তি ভাবে ।
দিলন্ত সুৰ্ণ নিয়া শ্ৰীশঙ্কৰ পাবে ॥
স্বপ্নৰ বৃত্তান্ত কহি সকাতৰে পৰি ॥
কান্দিবে লাগিলা দ্বিজে জগন্নাথ স্মৰি ॥১১৯॥
তিনি গুৰুজনে পাছে বটপত্ৰ আনি ।
তাহাতে বখাইলা সোণো আচ্ছাদি ত-নি ॥
ব্ৰজাপক কৈলা তুমি দণ্ডবত কৰা ।
জগন্নাথে পাইলা বুলি মনত সুমৰা ॥১২০॥
পাছে বিপ্ৰে সেহিমতে কাৰ্য্য কৰিলন্ত ।
আচ্ছাদন পাত গুচাই পছে দেখিলন্ত ॥
নাহিকয় সোণা পত্ৰ খানি মাত্ৰ আছে ।
জানিল এহেতে জগন্নাথ ৰূপে আছে ॥১২১॥
এহি স্থিৰ কৰি দিজে শৰণ পশিলা ।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰি গুৰুজন সঙ্গ বৈলা ॥

পঞ্চদশ অধ্যায়

চুৰি

শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ

মীধৱ দেৱক লাগি, তান মাতৃ মহাভাগী
খুজিহিলা কণ্যা একখানি ।

বিবাহক মন নাহি' কিমতে পহুনা পায়
কিবা হি আনিবো যমে মামি ॥
লোক সকলৰ আনে কহিলা মাধৱ ভাগে
বিবাহ কৰিবো বাশুকাত
গুনিয়া কল্যাণ বাণ কৰি মহা মনস্তাপ
যাইবে নপাবিবোহে তথা ॥১২২॥
পাছে মাধৱেৰে গুণি জামিলা মনত গুণি
কাৰ্য্য সিদ্ধি হৈবেক আমাৰ ।
শৰণ কৰিবো গুণি লোক পাচিলেক তৈকি
নিয়া তিনি চাৰি খানি ভাৰ ॥
কল্যাণ জনেক ভাৰ নলাগে নলাগে আৰ
নিদিবোহো ভাক কণ্যাখানি ।
ভাৰক ফিৰায়া দিওঁ অলকাৰো লৈয়া যাও
বুলি আনি দিলন্ত তখনি ॥১২৩॥
পাছে অলকাৰ লৈয়া মাধৱক দিলে নিয়া ।
মহাতুণ্ট ভৈলন্ত মাধৱ ।
জানিলো সাধুত কৰি গুৰুৱেসে কৃপা কৰি
আজি মোৰ মিলিল উৎসৱ ॥
হেনমতে গুৰুজন বহিতৈতে অনুক্ষণ
শঙ্কৰ দেৱক সেৱা কৰি ।
গ্ৰাহন্ত আনন্দ ভাবে গুৰুৰ সেৱিয়া পাবে ।
গুৰুসেৱা দেখাত সাপৰি ॥১২৪॥
আত অনন্তৰে কথা ভৈলন্ত যেহেন দেখা ।
কৰ্ম পক্ষী দ্বিজৰ লক্ষণ ।
আচাৰ্য কন্দলী মিশ্ৰ আনো আনো কতো দ্বিজ
শঙ্কৰক দেখ কৰি মন ॥
অনেক বিতন্দা কৰি মালাক নিবলৈ ধৰি
গুৰুতক ঘট মট কৰি ।
নানান বিস্তৃতি কৰি মাৰিবে খোজন্ত ধৰি
ভঙে গুৰু জনত গুহৰি ॥১২৫॥
গুণি গুৰুজনে আনি বুঢ়াখাক কৈলাবাদী
ব্ৰাহ্মণৰ কথা যত যত ।
বুঢ়াখায়ে বুলিলন্ত গুনাগক গুণবত
কৰিবো উপায় ভাগমত ॥
কতোদিন থাকিতথা বুঢ়াখাৰ ভৈল যথা
ৰাপেকৰ ব্ৰাহ্মণ দিবস ।
শঙ্কৰকো নিমন্ত্ৰিলা জাতি ভক্ত সৰো গৈলা
আইলা দ্বিজগনো আসৰিম ॥১২৬॥

মহা সমাৰোহে অতি   গুৰুক বৈসাইলা তৈতি
বিপ্ৰগণো নিকটে বসিলা ।
চিৰাকল দুধ দৈ   ব্ৰাহ্মণকো ভুজাবই
আনন্দত দক্ষিণাক দিলা ॥

কৰ্মগৰ্বী বিপ্ৰৰ দৰ্পচূৰ্ণ, বাঘৰ অপ্ৰিকাৰী
হোৱাৰ উপযোগী পাষাণ মৰ্দন আৰু বাঘা-
পৰাৰ কীৰ্ত্তন ৰচনা

সেহি মতে থাকি তথা   শঙ্কৰে পুছিল কথা
ব্ৰহ্মানন্দ আচাৰ্য্যক মাতি ।
পাপীজন যত হয়   তাৰ কৰ্ম্ম আছে নাই
কহিয়োক আচাৰ্য্য সম্প্ৰতি ॥৯২৭॥
ব্ৰহ্মানন্দাচাৰ্য্য গুনি   কহন্ত মনত গুণি
নাহি পাতকীৰ অধিকাৰ ।
পৰম মঙ্গল বাম   নাম আতি অনুপাম
সেহি নামে পাপীয়ো নিস্তাৰ ॥
পুন পুন দণ্ডই তান্ত   শঙ্কৰ দেৱে পুচিলন্ত
তেহো পুনৰপি দঢ়াই কৈল ।
পাতকী জনৰ হৰি   নাম অধিকাৰ মাত্ৰ
শঙ্কৰ পুছিবে পুন লৈল ॥৯২৮॥
কহিয়োক হেন হৰি   নামক নিন্দয় ফুৰি
কমনে মানিবে সিজনক ।
কহিলন্ত ব্ৰহ্মানন্দে   যিজনে নামক নিন্দে
হীন সিটো ছাণ্ডালতো ধিক ।
শ্ৰীশঙ্কৰেও কহিলন্ত   গুনা বিপ্ৰগণ যত
ব্ৰহ্মানন্দে আচাৰ্য্য বচন ।
সত্য কিম্বা মিছা হয়   কথা আৱে পৰিহয়
যথোচিত শাস্ত্ৰৰ কথন ॥৯২৯॥
গুনিব্বিজে বোলে কথা   ব্ৰহ্মানন্দে কৈলা যথা
সকল শাস্ত্ৰৰ সনমত ।
শঙ্কৰে বোলন্ত তেবে   ইকথা জানোহো য়েবে
কেনেকৰা নামত বিঘাট ॥
ভকতৰ মালা কাঢ়ি   লোৱা তেবে কেনকৰি
তোমাসাত পৰে পাপী কোণ ।
গুনিয়া ব্ৰাহ্মণ গণে   পৰম লজ্জিত মণে
শঙ্কৰক বুলিলা বচন ॥৯৩০॥

আমিগৰ বিপ্ৰচয়   জ্ঞানহীন আতিশয়
অজ্ঞানত কৰি আছো দোষ ।
চৰণে প্ৰণাম কৰোঁ   দুই চৰণত ধৰোঁ
ক্ষমাকৰি হযোক সন্তোষ ॥
এদিনা বুঢ়াখা ভুঞা   ভুজাই বাক মনদিয়া ।
শঙ্কৰদেৱক জনাইলন্ত ।
আনয়ত বিপ্ৰগণ   কবিলন্ত নিমন্ত্ৰণ ।
গুৰু সবে তথাক গৈলন্ত ॥৯৩১॥
জাতি বিপ্ৰ সমস্তক   নিলা মাতি ভিতৰক
চিৰা দুগ্ধ খাইবাব কাৰণে ।
দুই চক ঘন ক্ষিৰ   আনিথৈলা ভুঞা ধীৰ
ভোজনক কৰাইবাব মনে ॥
শঙ্কৰে কহিলা কথা   গুনা পেয়া ভৈলা কথা
একচক ঈশ্বৰে নলৈল ।
সেহি চক মাজে কেঁচ   এক আহে বিষদুস
তাহাৰ সহিতে পাকভৈল ॥৯৩২॥
অপবিত্ৰ হয় আছো   ভুঞায়ে মাতিলা পাছো
কিৰূপে জানিলা দেৱবৰ ।
বোলন্ত দুগ্ধক ঢালা   সহামিছা দেখা ভালা
এহি বুলি কহিলা শঙ্কৰ ॥
আৰু এক ভাণ্ড আনি   দুগ্ধ ঢালি তাৰক্ষণে
দেখে মাংস সমে কেশ আছে ।
দেখি সৰ্ব বিপ্ৰলোক   পাইলন্ত পৰম শোক
মনে বিমৰ্ষ কৰি পাছো ॥৯৩৩॥
বোলন্ত মনুষ্য নুই   শঙ্কৰ ঈশ্বৰ হই
অংশ অৱতাৰ ধৰি আছে ।
এহিবুলি বিপ্ৰগণ   ঘেষ এৰি তেতিক্ষণ
বিসময়ে গৃহক গৈলা পাছো ॥
কৰ্ম্মগৰ্বী ব্ৰাহ্মণৰ   গৰ্বচূৰ্ণ কৰিবাব
বিবচনা কৰিয়া সংঘাদ ।
পত্নী প্ৰসাদ নাট   বচনা কৰিয়া তাত
কৰিলাহা কৰ্ম্মক উচ্চাদ ॥৯৩৪॥
পাষাণ মৰ্দন নামে   কীৰ্ত্তনো বিবহি তাতে
নানান শাস্ত্ৰ সাৰ আনি ।
নাম অপৰাধ কথা   পদ্য পুৰাণৰ তথা
ভক্তিৰ বাধক তাক জানি ॥

পাখণ্ড মতিক এৰি নাম অপৰাধ তেজি
 তেবেসে ভক্তিৰ পাগ হয়।
 এহি কথা সাৰ কৰি শঙ্কৰ গুৰুৱে বৰি
 কৰিলাহা ভক্তি ধৰ্ম চয় ॥১৩৫॥
 শুনা শুনা বুদ্ধজন কৃষ্ণত অপিয়া মন
 শঙ্কৰ জগত গুৰু জানি।
 কৃষ্ণকথা শুনা কৰ্ণে বাম বাম বোলা বগে
 বোলো দীন নাথে এহি বাণী ॥

মুদুদশ অধ্যায়

॥ পদ ॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ মদন গোপাল যুতি নিৰ্মাণ

একদিনা শঙ্কৰে সেৱক সঙ্গকৰি।
 ব্ৰহ্মপুত্ৰ স্নানিবাক গৈলা বঙ্গ কৰি ॥১৩৬॥
 বাৰিষাৰ নদীবহে ফেন ফোটকাৰ।
 ঋষোত্তৰ সোঁত বহে দেখি চমৎকাৰ ॥
 চন্দনৰ বৃক্ষগোট উতিয়া আসয়।
 দেখি আনন্দিত ভৈল গুৰু কৃপাময় ॥১৩৭॥
 কটিত বাক্সিয়া বস্ত্ৰ জাম্প দিয়া গৈল।
 সান্তৰিয়া সিটো বৃক্ষ ডালত ধৰিল ॥
 আজোৰত গুৰু বৰে তীবক আনিত।
 দেখি ব্ৰহ্মপুত্ৰে ধৰি তাক নছাৰন্তে ॥১৩৮॥
 পাছে ঈশ্বৰৰ চিহ্ন দেখি নদবৰ।
 সৰিনয় ভাৱে তথা কৰন্ত কাতৰ ॥
 প্রতিবৰ্ষে এক চন্দন বৃক্ষ আনিয়া।
 জগন্নাথ দেৱতাক দিবে লাগে নিয়া ॥১৩৯॥
 সিকাৰণে আনিজোহো বৃক্ষ ভয়ঙ্কৰ।
 তোমাকো তাহাৰ অংশ দিলো দাল বৰ।
 তাকলৈয়া ইটো বৃক্ষ গোট এৰিয়োক।
 শুনিয়া শঙ্কৰ দেৱে এবিলন্ত তাক ॥১৪০॥
 ডাল একগোট গুৰু হাতত আনিয়া।
 আনন্দ কৰিলা ডাল সেৱকক দিয়া ॥
 আশ্চৰ্য্য দেখিয়া সৰ্ব সেৱক বিস্ময়।
 বাম বাম ৰিজে দেৱ শঙ্কৰে পোছয় ॥১৪১॥
 বিবলে সকলো কথা তাহাক কহিলা।
 প্ৰভাৱ জানিয়া গুৰু নিছুকি তন্ত্ৰিলা ॥
 এহিমতে যত যত কাৰ্য্য প্রকাশিলা।
 কোনে কহিবাক পাবে ঈশ্বৰৰ লীলা ॥১৪২॥

এহি মতে হৰি ভক্তি প্রকাশি শঙ্কৰ।
 আছন্তে আনন্দ ভৈলা সমস্ত লোকৰ ॥
 বেলবৃক্ষ গোট ডাল পাট বিহৰিলা।
 দেখিয়া শঙ্কৰ পাছে মনত ইচ্ছিলা
 প্রতিমা সাজিতে ইটো কাঠ সোণ্য হয়।
 ভাবিলা মনত গুৰু কৰিলা নিশ্চয় ॥
 পাছে বাম বাইক দেৱে মাতিয়া আনিলা।
 প্রতিমা সাজিবে লাগি আলোচনা কৈলা ॥১৪৩॥
 কেৰোলা বাটেক আনি বুলিলা শঙ্কৰ।
 সাজা জগন্নাথৰ প্রতিমা শীঘ্ৰে তৰ ॥
 কাঠকাতি বাটৈ আসি পুহিলা গুৰুক।
 কেমন স্বৰূপ মূৰ্তি হৈবে কহিয়োক ॥১৪৪॥
 হাসিয়া বুলিলা কালি প্ৰভাতে আসিবা।
 যেহেন দেখিবা তেনে মূৰ্তিক কৰিবা ॥
 শুনিয়া চলিয়া বাটৈ গৈলা নিজ ঘৰ।
 পৰদিনা স্নানকৰি আসিলা সত্তৰ ॥১৪৫॥
 পাছে ঘৰে গুৰু স্নান উদ্যম কৰিয়া।
 স্নানক কৰন্তে গুৰু কলসি ধৰিয়া ॥
 চতুৰ্ভূজ হয় দেৱ জগত ঈশ্বৰ।
 দুয়ো হন্তে দুই ঘটি তুলিয়া উপৰ ॥১৪৬॥
 মস্তক উপৰে দুই হাতে পানি ধালে।
 দুইহাতে জানুপৰে গাৱক পখালে ॥
 আজানু লম্বিত হাত শৰীৰ শোভন।
 টাটিৰ বাহিৰে বাটৈ হয় উপসন ॥১৪৭॥
 নেত্র দিয়া টাটিহন্তে দেখি সেহিকপ।
 আনন্দে কৰিলা মূৰ্তি তেনয় স্বৰূপ ॥
 প্রতিমা সম্পূৰ্ণ ভৈলা গুৰু আগে দিলা।
 দেখিয়া সোধন্ত বাটৈ কেমন কৰিলা ॥১৪৮॥
 শুনি দত্তৱতে পৰি বচন বুলিল।
 নিজদাস বুলি গোসাই যেন দেখা দিলা ॥
 সেহিমতে নিশ্চিম আনি সমদিলো আমি।
 ভূতাবুলি দোষ মৰসিয়ো তুমি স্বামী ॥১৪৯॥
 শুনিয়া শঙ্কৰ গুৰু হাসিয়া ৰহিলা।
 প্রতিষ্ঠা কৰিব মনে আদেশ কৰিলো ॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ কোৰোলা বাটৈ দ্বাৰা মূৰ্তি
 নিৰ্মাণ আৰু মূৰ্তি প্রতিষ্ঠা

শুনা বাম বাম তুমি প্রতিষ্ঠাক লাগি।

বিবিধ বিধানেন্দ্ৰব্য গোটোৱা বিভাগি ॥১৫০॥
 কৰিলা যন্ত্ৰতি প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবে ।
 পৰম আনন্দে তাক শুনিলেক তেবে ॥
 বাদিক ব্ৰাহ্মণ সৰে বিপক্ষ আচৰি ।
 বোলে মূৰ্ত্তিকাত আছে তাত দিয়া ভৰি ॥১৫১॥
 লোক বস কৰাইবাক প্ৰতিমা সজাইল ।
 তাকে জগন্নাথ বুলি প্ৰকাশ কৰিল ॥
 দেখো কেনমতে তাক প্ৰতিষ্ঠা কৰয় ।
 আমৰা ব্ৰাহ্মণসৰ যাইবে নলাগয় ॥১৫২॥
 মাতিলেও নমাইবোহো আমৰা সকল ।
 কেনমতে কৰেদেখো শঙ্কৰ বৰ ॥
 সেহিকথা শুনিয়া শঙ্কৰ দেৱ বৰ ॥
 মাতি ৰাম ৰামক কহিলা কথা সাৰ ॥১৫৩॥
 শুণা ৰাম ৰাম তুমি কৰা নিমন্ত্ৰণ ।
 প্ৰতিষ্ঠাক লাগি আসন্তোক সৰ্বজন ॥
 আচাৰ্য্য কন্দলী মিশ্ৰ উপাধ্যা ভাৰতী ।
 কাকো সোণাতোলা আদতোলা কাকো প্ৰতি ॥১৫৪॥
 ভাষ্কৰাদি ব্ৰাহ্মণক এক মহা কৰি ।
 পাটভূণী কাকো দিবা কহুল সাদৰি ॥
 এহিমতে আয়োজন কৰাওক তুমি ।
 বহল কৰিয়া কৰা প্ৰতিষ্ঠাৰ ভূমি ॥১৫৫॥
 এহিকথা লোক জনে কহিবে লাগিলা ।
 ঘেষ কৰি বিপ্ৰে শুনি উল্লসিত ভৈলা ॥
 ধন্য ধন্য শঙ্কৰ বুলিয়া প্ৰসংশিলা ।
 পূৰ্ব্ব কথা এৰি আসিবাক আলোচিলা ॥১৫৬॥
 আত অনন্তৰে প্ৰতিষ্ঠাৰ দিন ভৈল ।
 ৰাম ৰাম শুক প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠা কৰিল ॥
 মিশ্ৰ ভাৰতী আদি আইল নিমন্ত্ৰণে ।
 যন্ত্ৰক নিন্দুক দ্বিজ আসিল তেখনে ॥১৫৭॥
 যন্ত্ৰোচিত্তে সবাহাঙ্গে দিলেক দক্ষিণা ।
 পৰম আনন্দ ভৈল যন্ত্ৰ দ্বিজ জনা ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত শূণা মিশ্ৰ আদিকৰি ।
 সমুচিত্ত কথা সোধো কহা দায়া কৰি ॥১৫৮॥
 বালক, প্ৰী, শূদ্ৰ, অল্পবুদ্ধি সকলৰ প্ৰতিমাই
 ভীত সাধন বুদ্ধিগণী কল্যা জন্ম কৰে ।
 ঈশ্বৰৰ মূৰ্ত্তি ইটো হয় কি নুহিকয় ।

আক সেৱা কৰি গতি পাবে কি নাপাবয় ॥
 হেন শুনি কহিলন্ত বিপ্ৰ নিবন্তৰ ।
 গীতা ভাগৱতে কহি আচন্ত ঈশ্বৰ ॥ ১৫৯ ॥
 মূৰ্ত্তিকা পামানে দেৱ জলে তীৰ্থ হয় ।
 কিন্তু চিৰকালে সেৱি মুকুতি লভয় ॥
 স্ত্ৰী বালকাদিক ঈশ্বৰ কৰাইতে পৰিচয় ।
 অশুভা প্ৰতিমা আদি অৱশ্যে লাঘয় ॥ ১৬০ ॥
 দেৱতা তীৰ্থতো কৰি সাধু শ্ৰেষ্ঠ হয় ।
 দৰশন মাগে শুদ্ধ কৰে সাধুচয় ॥
 শঙ্কৰে পুচিলা পুনু কথা তাসম্বাক ।
 কহিয়োক দ্বিজ সৰ সাধু বুলি কাক ॥ ১৬১ ॥
 শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন আদি ভকতি কৰয় ।
 তাসম্বাক সাধুবুলি কৈলা বিপ্ৰহয় ॥
 পুচিলা শঙ্কৰে পুনু তাসম্বাত তেবে ।
 দেৱতো তীৰ্থতো সাধু শ্ৰেষ্ঠ বোলা য়েবে ॥ ১৬২ ॥
 হেনয় সাধুক নিন্দা কৰে যিটো নৰ ।
 কৈয়ো তাৰ কোন গতি হৈব অনন্তৰ ॥
 প্ৰতিষ্ঠিত এই দেৱ প্ৰতিমা সেৱিয়া ।
 শুদ্ধ হৈবে নহৈবেক কৈয়ো প্ৰকাশিয়া ॥ ১৬৩ ॥
 বোলন্ত সকল বিপ্ৰে কি কহিবো আৰ ।
 প্ৰতিমা সাধুক নিন্দা নৰকে যাইবাৰ ॥
 বেদশাস্ত্ৰ তন্ত্ৰে মন্ত্ৰে আক কহি আছে ।
 জানিয়া কহিলা দেৱ তোমাসাৰ কাছে ॥ ১৬৪ ॥
 এহিবুলি ঘেষকাৰি দ্বিজ নিবন্তৰ ।
 গ্ৰণ্যমে কৰিয়া বসে গৈলা ঘৰে ঘৰ ॥
 উচ্ছকৰি সন্তাসদে হৰিধ্বনি দিলা ।
 শঙ্কৰ দেৱক নমি সন্তা বিসজ্জিলা ॥ ১৬৫ ॥
 শঙ্কৰৰ ভাৰ্য্যা আই ৰূপে শুণে ধন্যা ।
 কল্পিণী নামত প্ৰভবাইলা এককন্যা ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ গুৰু সেৱাৰ আদৰ্শ

মহা শুভনিতা শুক আদৰ কৰয় ।
 পৰম সাদৰে তেহো পিতৃক সেৱাই ॥ ১৬৬ ॥
 মাধৱ দেৱকো সদা আদৰ কৰন্ত ।
 শুকৰ বালিকা দেখি মাধৱো য়েহন্ত ॥
 সিটো কথা এৰি মাধৱৰ কথা শুনা ।

যেনমতে গুৰু সেৱা কৈলা তাক জানা ॥ ১৬৭ ॥

শ্ৰেষ্ঠ সবে যেন মতে কৰ্ম আছৰয় ।

পাছক লাগিয়া সিটো মহাধৰ্ম হয় ॥

আদৰ্শ দাঙ্গিয়া গুৰু শিষ্য কপ ধৰি ।

জগতক শিক্ষাদি জীৱ নিস্তাৰ কৰি ॥ ১৬৮ ॥

প্ৰভাতে উঠিয়া গুৰু সজমন হইয়া ।

শঙ্কৰ দেৱৰ স্থানে সত্তবে আসিয়া ॥

স্নানৰ সত্তাৰ তৈল পীড়া পানী আনি ।

মৃতিকা খৰিকা অমু থৰে থানি থানি ॥ ১৬৯ ॥

গাৱ গুজি পাত মাজি লিপন কৰিয়া ।

মথা যোগ্য গৃহ ঠাই সোধন কৰিয়া ॥

আপুনিয়ো স্নান কৰি আসি তাত পৰে ।

উন্নজল দেহ বস্ত্ৰ দিয়ন্ত সাদৰে ॥ ১৭০ ॥

ঈশ্বৰৰ ধ্যান কৰিবাক কঠ দেহ ।

তাত পৰে প্ৰসঙ্গতে বহি নাম গান্ত ॥

কীৰ্ত্তন গৃহৰ হন্তে গুৰু বাহিৰায় ।

ভোজনৰ দেহ কাৰ্হি পীড়া যতনাই ॥ ১৭১ ॥

ভোজন কৰিয়া গুৰু আসিয়া বসন্ত ।

মুখ গুজি কৰিবাৰ গুৱা যোগাবন্ত ॥

যেবে গুৰু জন বিশ্ৰামক প্ৰৱেশয় ।

প্ৰণাম কৰিয়া গুৰু মাধৱ চলয় ॥ ১৭২ ॥

এহিমতে নানা যন্ত্ৰে প্ৰত্যেক দিনত ।

গুৰুৱে সেৱাক কৰি মাধৱ থাকন্ত ॥

ভোজন কৰিয়া পুনু উপগত হই ।

সিবেণা শঙ্কৰ গুৰু শয়নে বহই ॥ ১৭৩ ॥

এদিনা মাধৱ দেৱ বহিয়া আছয় ।

কক্লিণী দেৱীয়ে গৈয়া পিতৃত কহয় ॥

উঠিয়োক পিতাতৰ বাজৰ মাধৱ ।

আসি বসি আছে কৰিবাক লাগি সেৱা ॥ ১৭৪ ॥

শুনিয়া শঙ্কৰ গুৰু মহাপ্ৰেম হইয়া ।

বোলন্ত জানিলা তুমি বাজৰ বুলিয়া ॥

ধন্য ধন্য আই তুমি দুহিতু জন্মিলা ।

মাধৱ বাজৰ বুলি সাৰ্থক জন্মিলা ॥ ১৭৫ ॥

এহিবুলি আঠে বেঠে বাহিৰে আসিলা ।

বহন্ত শঙ্কৰ দেৱ সমাহিত হইয়া ॥

প্ৰণামিয়া মাধৱ দেৱে কথাক পোহন্ত ॥

বৈকুণ্ঠৰ যশ বস কহিয়া থাকন্ত ॥ ১৭৬ ॥

কৃষ্ণযশ বস প্ৰকাশন্ত নিবন্তৰ ।

শুনন্তে আনন্দ মিলে গুৰুত সবৰ ॥

সেৱা সেৱক ভাৱে জগত ঈশ্বৰ ।

পোপা জ্ঞান প্ৰকাশন্ত কৰি প্ৰগোস্তৰ ॥ ১৭৭ ॥

সকলো সেৱকে গুণি আনন্দিত মন ।

কৃষ্ণ কথা অমৃতক পিয়ে ঘনে ঘন ॥

ভোজনৰ প্ৰসাদ মুঠি যিমতে হোৱয় ।

তুণ কাণ্ঠ মথা সেহি সময়ে লাগয় ॥ ১৭৮ ॥

সিসবৰ পৰিপাতি কৰয় মাধৱ ।

দেখিয়া শঙ্কৰ গুৰু আনন্দে বিভৱ ॥

এক দিনা চন্দৰী আয় বগমনে ।

ধানগুটি সিজ কৰি মেলিলা যতনে ॥ ১৭৯ ॥

গুৰুৰ আছিল এক বৃষন্ত প্ৰমত্ত ।

ধানৰ ওপৰে ছলি গৈলা ময় মত্ত ॥

দেখি আই হাস্য কৰি বুলিলা বহন ।

চোৰৰ বৃষন্ত তই কেন কৰ হেন ॥ ১৮০ ॥

শুনিয়া জগন্ত গুৰু ৰাগিয়া উঠিলা ।

আমাক বুলিলি ছোৰ তোৰ হেন খেলা ॥

আই বোলে কোন দোষ কৰি আছো আমি ।

গোকুলৰ কথাকিবা পাসৰিলা স্বামী ॥

হাসিয়া মাধৱ দেৱে চৰণে প্ৰাথিলা ।

ব্ৰজবাসী ঘৰে যিবা হৈছিল লীলা ॥

তাক উচ্ছাৰণে কিবা দোষ যোগ্য তৈলা ।

গুণি গুৰুজনে হাসি বচন বুলিলা ॥ ১৮১ ॥

বঢ়া পোৰ কথাক জিনিবে পাৰে কোন ।

পুনু মাধ দেৱে সেৱি বুলিলা বহন ॥

ক্ৰোধে পশিলেক স্নান কৰিবে উচিত ।

পাছে স্নান কৰিলন্ত জগন্তৰ হিত ॥ ১৮২ ॥

এহিমতে আনোমত চৰিত্ৰ গুৰুৰ ।

তাক লিখিবাক প্ৰতি শক্তি কাহাৰ ॥

যোগ ধাৰী নামে এক বিলেক আছিল ।

এবিসাৰ খেত তাত ধৰজায়ে কৰিল ॥ ১৮৩ ॥

সৰিসা পকিল তাত বচলোক লাগে ।

বুলিয়া গুৰুত কৈলা উবনা মহাভাগে ॥

নাহিকয় লোক সৰিসাও নাসহয় ।

শুনিয়া শঙ্কৰ গুৰু মনত গণয় ॥ ১৮৪ ॥

পৰদিনা মাধৱ আসিয়া প্ৰভাতত ।

গুৰুৰ কিঞ্চিৎ চিন্তা দেখি জানিলন্ত ॥
 কৰিবো উপায় আমি তুমি দাস আসি।
 তুমি হাসিলেক গুৰু বদন প্রকাশি ॥১৮৫॥
 পাছে মহাপুৰুষে মাহ প্রসাদক দিয়া।
 গুৰা পান কাটি তাম্বুলক নিয়োজিয়া ॥
 উবনা বকৰা ধৰ্ম্মা সমস্তকে লই।
 বিলম্ব পাৰত মহা ধৰিলেক জুই ॥১৮৬॥
 বৰ বৰ কাণ্ঠচয় আনিয়া যতনে।
 অগ্নিত দিলনিয়া গুৰু তেতিয়ক ॥
 যোগধাৰী বিণে মাহ মাৰিবাক প্রতি।
 বচন্তৰ লোক আসি আহয় তহিতি ॥১৮৭॥
 শীতে পিড়িলেক লোক কাষ্পে তবতৰি।
 ভয়ঙ্কৰ অগ্নি দেখি আসিলা সত্ৰবি ॥
 দপ দপ কৰে অগ্নি ভৈলেক প্রতাপ।
 বেঢ়িয়া বসিল লোক পায় জুইৰ তাপ ॥১৮৮॥
 মাধবে দিলন্ত গুৰা প্রসাদ বিলাই।
 খাই ভুজি তুষ্টমন ভৈলেক সবাই ॥
 বুলিলন্ত কিবাবাৰু কৰাহা গোসাঁই।
 মাধবে বোলন্ত মোৰ আন কাৰ্য্য নাই ॥১৮৯॥
 গুৰুৰ সৰিসা সব পকিয়া আহয়।
 তোমসাব দম্বাভৈলে এখনে উঠয় ॥
 সকলো প্রজায়ে পাছে ডাল ডাল বুলি।
 ক্রণেকে সকলো খেত পেলাইলেক তুলি ॥১৯০॥
 হৰিধ্বনি কৰি মাধবক ধন্য কৰি।
 নিজ স্থানে গৈলা যাব যৈত ঘৰা ঘৰি ॥
 শঙ্কৰে গুনিয়া মাধবক প্রসংশিলা।
 কিনো বিচক্ৰণ বুদ্ধি আন সম্পজিলা ॥১৯১॥
 বোলন্ত মাধববাপু বৰকথা হই।
 তোমাৰ কৃপায়ে সৰ্ব কাৰ্য্য সিদ্ধি হই ॥
 এহি বুলি সেহিদিনা চলিলা গৃহক।
 বাহি অৱসানে পুন আসিলা তহিক ॥১৯২॥
 যেন যেন গুৰুসেৱা কৰিয়া চলিলা।
 গোসানী গুৰুৰ অগ্রে বচন বুলিলা ॥
 প্রতিদিনে মাধ দেৱে সেৱা বন কৰি।
 অন্তোজনে চলি জাত বৰদুঃখে পৰি ॥১৯৩॥

শ্রীমন্ত শঙ্কৰ দেৱৰ গৃহত ঘট পট বিদূৰ
 তাক শ্রীমাধৱ দেৱৰ অন্ন ভোজন
 আমাৰ বচনে ভোজনক নকৰিব।
 আপোনাৰ আদেশত অন্নক ভুজিব ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত ঘট মট কিছ হইব।
 তথাপি তোমাৰ কথা কহিয়া দেখিব ॥১৯৪॥
 পৰদিনা গুৰুসেৱা কৰিতে আসিল।
 সেৱাকাৰ্য্য কৰিগুৰু চৰণে নমিল ॥
 বোলন্ত মাধৱ বৰমানন্দ মাৰে কয়।
 আমাৰ গৃহত তুমি ভুজিবে লাগয় ॥১৯৫॥
 মাধৱে বোলন্ত গুৰু পত্নী লক্ষ্মী আই।
 তান অন্ন ভুজিবাক বৰ ভাগ্যে পাৰ ॥
 কিন্তু অভ্যন্তৰ মোৰ দেখিবাক লাগে।
 তেবেসে প্রসাদ ভুজিবাক পাবো ভাগে ॥১৯৬॥
 হাসিয়া শঙ্কৰে সেহি সন্মত কৰিলা।
 শ্রীমাধৱ দেৱো পাছে ভিতৰে পশিলা ॥
 দেখন্ত আহন্ত গৃহচুকে ঘট পট।
 আখে বেঠে বোলে আই ইটো অদভুত ॥১৯৭॥
 কিকাৰণে ইটো ঘট পাতি তুমি পূজা।
 শঙ্কৰ দেৱক আবে কোন বুলি বুজা ॥
 কহিলন্ত দেৱী মাধৱত বাক্যমৃত।
 আহয় আমাৰ বাপু কন্যা ছৰা সূত ॥১৯৮॥
 কোনবা বিঘিনী কৰে বুলি শঙ্কা কৰে ॥
 সিকাৰণে ঘট পট পাতি পূজা ধৰো ॥
 তুমি মাধ দেৱে পাছে বুলিলা বুজাই।
 পৰম ঈশ্বৰ গুৰু মাৰ পতি হই ॥১৯৯॥

শ্রীশঙ্কৰদেৱৰ ভাৰ্গৱ শৰণ গ্রহণ

মাৰ গুণ যশ উজ্জৱিয়া লোক তৰে।
 মাহাক স্মৰণে সৰ্ব বিঘিকো নিস্তৰে ॥
 হেনয় গুৰুক তুমি পতি বুলি মানা।
 হাতে পাই তুমি তাক কিছুয়ে নাজানা ॥২০০॥
 এহিবুলি মাধ দেৱে গুৰুক চিনাইলা।
 শঙ্কৰ দেৱক লাগি অট্টাঙ্গে নমাইলা ॥

সেহিকাল হতে আই শক্তি আনিলা ।
 শঙ্কৰ ঈশ্বৰ বুলি নিশ্চয়ে মানিলা ॥১০০১॥
 ঘট পট পাগ পাছ সবদূৰ কৰি ।
 অন্নক বান্ধিলা দেৱী পৰম সাদৰি ॥
 দুইজনা ওক তাতে আনন্দতে বসি ।
 ভোজন কৰিলা মহা মনত হৰিষি ॥১০০২॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত কিনো মাধৱৰ বল ।
 ক্ষণিকতে ঘট পট ওচাইলা সকল ॥
 হেনমতে আহন্ত মাধৱে সেৱাকৰি ।
 দিনেক কহিলা আই বচন সাদৰি ॥১০০৩॥
 ওনিয়ো গোসাঞ কন্যা খানি দিবে ভৈল ।
 মাধৱত দিবো হেন মনে সম্পজিলা ॥
 আপুনি বুলিলে তেহো নুবুলিবে আন ।
 মাধৱ আসিতে কহিয়োক বিদ্যামান ॥১০০৪॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত ইটো কথা নকৰিব ।
 তোমাৰ কথায়ে তবো আসিলে কহিব ॥
 ভাটি বেলা আসি ওক সেবিলন্ত য়েবে ।
 শঙ্কৰে কহিবে লৈলা মাধৱত তেবে ॥১০০৫॥
 ওনা বাপু মাধৱ বোলোহো এককথা ।
 মাধৱে বোলন্ত নুবুলিয়ো সিটো যথা ॥
 সকল আত্মক আমি মাথা পাতি লৈবো ।
 যিকথা বুলিবে চাহা তাহাক ক্ষমিয়ো ॥১০০৬॥

গড়বাঞ্চি যুজা আৰু বিনাগড়ে যুজাৰ আৰ্হি
 অৰ্ধাং গৃহস্থী আশ্ৰম লৈ ভকত হোৱা আৰু
 অবিবাহিতা হৈ উদাসীন আশ্ৰম গ্ৰহণ কৰি
 হোৱা ভকতৰ আৰ্হি

শঙ্কৰে বোলন্ত গড় বাঞ্চিয়া যুজয় ।
 গড় হৈলে কিছু শঙ্কু ডয় নুহিকয় ।
 মাধৱে প্ৰাৰ্থনা কৰি বোলন্ত উত্তৰ ।
 বিনাগড়ে যুজকৰে সেহি বীৰবৰ ॥১০০৭॥
 বোলন্ত শঙ্কৰে কহা কাহাৰ বলত ।
 মাধৱে বোলন্ত বল তব পদ প্ৰসাদত ॥
 ভবপাদপদ্ম প্ৰসাদত বিনে আন ।
 নাহিকে আমাৰ বল বীৰ্য্য কিছুমান ॥১০০৮॥

ওনি প্ৰেম ভাবে মাধৱত কহিলন্ত ।
 তোমাক পাইলোহো হতে ইহাৰ পূৰ্বত ॥
 গৃহাশ্ৰম মধ্য আমি কদাচ নাবো ।
 তথাপিতো শেষে আৰ বাজ হৈয়া যাইবো ॥১০০৯॥
 হেনয় আলাপে ওক তথা বহিলন্ত ।
 ওনিয়া কালিন্দী আই বিস্ময় ভৈলন্ত ॥
 ৰাম দাস সমে মাধ দেৱ গৈল ঘৰ ।
 পৰদিনা আসিলন্ত সেৱা কৰিবাব ॥১০১০॥
 ৰামদাসে প্ৰাৰ্থিলন্ত ওকৰ চৰণে ।
 ভাটী বেলা আইছে খেত দেখিবাক মনে ॥
 ওকত জনায়া গৃহে গৈলা শীঘ্ৰ কৰি ।
 ভোজন কৰিয়া গৈল ক্ষেত্ৰক সাদৰি ॥১০১১॥
 শ্ৰীমাধৱ দেৱকো প্ৰাৰ্থিয়া তৈক নিলা ।
 আৰু ধান খেত দেখি সন্তোষ লভিলা ॥
 দেখিয়া থাকন্ত বৃষ্টি আনিলা তথায় ।
 ভয়ঙ্কৰ বাত বৃষ্টি শিলা বৰিষয় ॥১০১২॥
 নাহি কিছু গৃহ টঙি সোমাইবাৰ ঠাই ।
 ইকাৰ জোপাক দুই লৈলেক হলাই ॥
 ৰাম দাসে ডয়ে ঈশ্বৰক কৰে ধ্যান ।
 মাধৱে বোলন্ত তুমি কৰা কিবা আন ॥১০১৩॥
 নাম নুহিলে কিছু বিয়ি নুগছয় ।
 জানি নাম গোৱা তুমি এবে বহিনায় ॥

আত্মৱত নাম দ্বৰণ আৰু দুহু অৱস্থাত
 নাম আৰু ৰূপ চিন্তাৰ আৰ্হি শিলাবৃষ্টিৰ
 কথা । ৰুক্মিণীৰ বিবাহ

হেন সময়ত এক শিলা গাৱে পৰে ।
 পীড়াপায়া ৰামদাসে ধৰবৰ কৰে ॥১০১৪॥
 মাধৱে বোলন্ত কেনে উস মিস কৰা ।
 নামক নগায়া আবে বিঘিনীত পৰা ॥
 মাধৱ দেৱৰ গাৱে কিছু নভৈলেক ।
 বস্ত্ৰো নিভিজিল ৰামদাসে দেখিলেক ॥১০১৫॥
 হেন বৰ দুৰ্যোগ দেখিয়া শঙ্কৰে ।
 জাপি দিয়া পাহিলন্ত ধৰ্ম্মজাক সত্বে ॥
 দেখে ওকজন আছে নিকট শৰীৰ ।

বস্ত্ৰোমাৰ ভিজা নাহি আনন্দিত বৰ ॥১০১৬॥
 অনন্তৰে গৈয়া শঙ্কৰক প্ৰণামিলা ।
 দেখিগুৰু খেদমনে তেখনে সুধিলা ॥
 মাধৱে বোলন্ত তুমি চৰণ প্ৰসাদে ।
 তোমাৰ দাসক পাইতে পাৰে কি প্ৰমাদে ॥১০১৭॥
 শুনিয়া শঙ্কৰে আনন্দিত মন ভৈল ॥
 গুৰুক নমিয়া দুয়ো গৃহক ছলিল ॥
 কতোদিন অনেক কায়স্থ আনি তথা ।
 কল্পিণী কণ্যাক বিহা দিলন্ত সৰ্বথা ॥১০১৮॥
 নানান যৌতুক দিলা ডুমি দাস দাসী ।
 সুখে বহিলন্ত আই আনন্দ প্ৰকাশি ॥
 প্ৰথমৰ কন্যা মনু নামে মহাসতী ।
 স্বামী সমে থাকে গুৰুজনৰ সঙ্গতি ॥১০১৯॥
 জয়ন্তা ডুগ্ৰাৰ পুত্ৰ ভৈল সন্তানন্দ ।
 তাৰ পুত্ৰ বাম বাম গুণত অখণ্ড ।
 বাম বাইত হন্তে একপুত্ৰ উতপন্ন ।
 হাথিয়াৰ দলৈ বুলি কহে সৰ্বজন ॥১০২০॥
 হাথিয়াৰ বৰপুত্ৰ হলায়ুধ সাৰ ।
 বতিকান্ত নামে ভৈল কনিষ্ঠ তাহাৰ ॥
 বামৰায়ে শঙ্কৰ দেৱক ভক্তি কৰে ।
 তাহান আভায়ে সৰ্ব কৰ্ম্মক আদৰে ॥১০২১॥

বামৰাইৰ শৰণ গ্ৰহণ

পিছে ডুগ্ৰা গণ সঙ্গৈ ভৈলন্ত কন্দল ।
 নসহিয়া ডুগ্ৰা ৰাজ্য ঘৰে দিলাখল ॥
 সজ্জি কৈব যিটো বৰ বকৱা প্ৰধান ।
 দূত পাৰিলেক বাম বাইক শীঘ্ৰে আন ॥১০২২॥
 দূত ধৰিবাৰ দেখি মহা হাস মনে ।
 শঙ্কৰ দেৱৰ গৈয়া পৰিল চৰণে ॥
 সমুদ্ভি বোলন্ত দাদা শুনিয়ো নিশ্চয় ।
 ধৰি নিয়ে আসি আবে ৰাজ্য দূত চয় ॥১০২৩॥
 প্ৰাণ ৰক্ষা হইবে যেন কৰিয়ো উপায় ।
 তোমাৰ চৰণ বিনে আনগতি নাই ॥
 যদি তব প্ৰসাদত প্ৰাণ ৰক্ষা পাই ।
 আসিয়া শৰণ লৈবো কৰিলো নিশ্চয় ॥১০২৪॥

সজ্জিবিমল মূৰ্ত্তিতৰ জগতপ্ৰসব ।
 প্ৰভা পূজাৰ প্ৰথা দিবো বৰতৰ ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত বোপা উন্ন নকৰিবা ।
 ৰাজ্যৰ ওচৰ পায় আনন্দে আসিবা ॥১০২৫॥
 পাছে বাম বাই হয় আনন্দিত মন ।
 দূত গণ সঙ্গৈ ৰাজধানী উপসন্ন ॥
 বকৱা দেখিয়া তাক মহাৰম্মনে ।
 সুধিলা সকল কথা ডুগ্ৰা বিদ্যামানে ॥১০২৬॥
 পৰম পণ্ডিত বাম বায় বিচক্ষণ ।
 গুৰুৰ প্ৰসাদে কথা কহিলা তখন ॥
 ডুগ্ৰাগণে নপাবিল প্ৰমাণ কৰিত ।
 নিকপায় হয়ভৈল সবেও লজ্জিত ॥১০২৭॥
 জয় হৈয়া বাম বায় উলতি আসিলা ।
 পুনৰপি আসি গুৰু চৰণ সেৱিলা ॥
 গুচি সঞ্জমন উপবাসত একদা ।
 গুৰুত শৰণ লৈলা ভক্তি ভাবে তদা ॥১০২৮॥
 একদিনা ধ্বজাক বুলিলা গুৰুজন ।
 নাম লৈবা লাগি ধ্বজা চল এতিক্ষণ ॥
 ধ্বজা বোলে ডকতক লাগে যিবা প্ৰব্য ।
 আনিতে কহিও তাক এখনে আনিব ॥১০২৯॥
 শুনিয়া জগত গুৰু মনত হাসয় ।
 গুৰু সেৱা বিনে ধ্বজা কিছু নজানয় ॥
 এহিমতে বহি নানা লীলাক কৰিয়া ।
 আহন্ত শঙ্কৰ দেৱ ধৰ্ম্ম প্ৰকাশিয়া ॥১০৩০॥
 হৰিমিত্ৰ নামে এক ব্ৰাহ্মণ আহিল ।
 শঙ্কৰ দেৱক তেহো দেখিবাক আইল ॥
 একজন লোকে তাৰ কঠখান ধৰি ।
 আসিলা লগতে হৰি মিত্ৰক আদৰি ॥১০৩১॥
 বসিলন্ত সমাদৰে শঙ্কৰৰ আগ ।
 শঙ্কৰে বুলিলা কেনে আইলা মহাভাগ ॥
 শুনি হৰি মিত্ৰে পাছে বুলিবে লাগিলা ।
 নাম প্ৰকাশিতে নানা প্ৰবন্ধ কৰিলা ॥১০৩২॥
 একনামে তাৰিবাক পাৰিবে কিসক ।
 কেবল নামক মাত্ৰ দিয়াহা লোকক ॥
 প্ৰথমে কৰিবে তীৰ্থব্ৰত আতিশয় ।
 দান ধৰ্ম্ম আদি নানা যত্নক আহয় ॥১০৩৩॥

শুদ্ধ সত্ত্ব হৈয়া তেবে জপিব নামক ।
 তেবেসে তৰিব পাৰি তব সংসাৰক ॥
 শঙ্কৰ বদতি কথা সেহি যত নয় ।
 আনধৰ্ম কৰ্ম সহায়ক নলাগয় ॥১০৩৪॥
 সৰ্বধৰ্ম শিৰোমনি নাম শ্ৰেষ্ঠতৰ ।
 এহিসে বিধান জানা সকলে শাস্তৰ ॥
 হৰিমিশ্ৰে বোলে বাপ শুনিয়ো আসয় ।
 নাম ধৰ্মে তাৰিবাক যদ্যপি পাৰয় ॥১০৩৫॥

পূৰ্বপুণ্য বিতে সংসৰ্গৰ প্ৰভাবত ভক্তিকৰি
 যুক্তি লভে । ভাগৱত ২য় স্কন্ধৰ উক্তিৰ লগত
 সামঞ্জস্য

বহুপুণ্য স্থান ধৰ্ম কৰিলে পূৰ্বত ।
 তাহাৰেই আঁসে নাম জানিবা মুখত ॥
 জন্মান্তৰে যিটোজনে পুণ্য আছৰয় ।
 তেবে সেহি জনে নাম লৈবাক পাৰয় ॥১০৩৬॥
 শঙ্কৰ বদতি হৰিমিশ্ৰ শুনা বাক ।
 পূৰ্ব পুণ্য নলাগয় নাম জপিবাক ॥
 যাক প্ৰতি সন্তকৃপা ভৈল ইজন্মত ।
 অহনিশে নাম আঁসে তাহান মুখত ॥১০৩৭॥
 দেখাইতে মহিমা শুক তথাতে মিশ্ৰক ।
 কৰিলেক দৃষ্টি কঠধৰা লগতাক ॥
 আপোনাৰ মহিমাক দেখাইবাক প্ৰতি ।
 বোলন্ত হৰিমিশ্ৰ শুনিয়ো সম্প্ৰতি ॥১০৩৮॥
 কঠ লৈয়া আসি আছে তোমাৰ লগত ।
 আসিবাক নাম বহু ইহাৰ মুখত ॥
 আজি ধৰি আন নাম জয় বাম হৌক ।
 অহনিসে আৰ মুখ নাম নহাৰোক ॥১০৩৯॥
 তেখনে তাহাৰ মুখে সুবাক্য মিলিল ।
 ইন্দুৰ নাম তাৰ মুখে সঞ্চৰিল ॥
 সব সৰি বামকৃষ্ণ নামক গাৱন্ত ।
 দেখি মিশ্ৰ পণ্ডিতৰ বিস্ময় ভৈলন্ত ॥১০৪০॥
 নিদ্রাত আসয় নাম শ্বাস নিশ্বাসত ।
 কিবা অন্ত আছে শঙ্কৰৰ মহিমাত ॥
 দেখিয়া ওনন্ত হৰি মিশ্ৰ মহাশয় ।
 কিনো আচৰিত দেখো আঁসে নামহয় ॥১০৪১॥

জানিলোহো ইটোকৃপা দেৱ শঙ্কৰ ॥
 সন্ত সন্ত বিনে আন নলাগে বিস্তৰ ॥
 সন্ত সন্ত ভৈলে পাত্ৰ সমস্ত কাৰ্য্যৰ ।
 এহিবুলি গৈল চলি শ্ৰীশঙ্কৰ ওচৰ ॥১০৪২॥
 বদতি মিশ্ৰয় শুনিয়োক শুকজন ।
 তোমাৰ সন্তে দেখিলোহো বিদ্যমান ॥
 পৰম পামৰ মোৰ লগত অধম ।
 তাহাৰো বদনে সদা ভৈল বাম নাম ॥১০৪৩॥
 আমি তীৰ্থ ব্ৰত কৰি কি কৰ্ম কৰিলো ।
 আজিসে সন্তৰ সন্ত শ্ৰেষ্ঠ মানি লৈলো ॥
 তোমাৰ আলাপ কিছু কৰিয়া আছিলো ।
 সিকাৰণে মই মহা ভানক লভিলো ॥১০৪৪॥
 এহি বুলি কাতৰ কৰিলা দ্বিজ বৰ ।
 শৰণ লৈবাক মনে কৰিলন্ত সাৰ ॥
 ভাগৱত অগ্ৰে শুক শৰণ কৰাইলা ।
 কৃত কৃত্য হৈয়া দ্বিজ নিজ স্থানে গৈলা ॥১০৪৫॥
 ভাস্কৰ নামত দ্বিজ পৰম পণ্ডিতী
 শঙ্ক দেৱৰ ঠাই আসন্ত সন্তত ॥
 একদিনা বাম দাসে কঠালেক আনি ।
 শুক সেৱকৰ আগে দিলন্ত প্ৰণামি ॥১০৪৬॥
 তেতিয়কণে ইন্দুৰত অপিয়া কঠাল ।
 শুক সমে সেৱকক বিভাগিয়া দিল ॥
 একখানি কঠে বসি মাধৱ ভাস্কৰ ।
 কঠাল খুজিয়া ভূজে শুকৰ ওহৰ ॥১০৪৭॥
 কথায় কথায় দ্বিজ শঙ্কৰ সহিত ।
 নানাম শাস্তৰ তৰ্ক হয় বিপৰিত ॥
 কোনোমতে ভাস্কৰেও কথাক প্ৰবল ।
 কৰিতে নপাৰি বাদে বৈলন্ত বিকল ॥১০৪৮॥
 বোলন্ত শুনিয়ো শুক শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 পঢ়িবাক লাগি আমি য.ও আবৰাৰ ॥
 যাবত নপাৰো তবমত খণ্ডিবাক ।
 তাবত ছলিবো এহি ভক্তিৰ পথক ॥১০৪৯॥
 এহিমতে আলোচিয়া ভাস্কৰ ব্ৰাহ্মণ ।
 পৰিবাক লাগিগতি কৰিলা তেখন ॥
 ভাটি প্ৰদেশত নবদীপ যাক কয় ।
 নৌকা ভৰাদিয়া বিপ্ৰ তথাক চলায় ॥১০৫০॥
 মাধৱ সহিতে আৰো বহুলীলা কৰি ।

অঠাৰ বৎসৰ ভক্তি ধৰ্ম্মক প্ৰচাৰি ॥
 আহুন্তে ভৈলেক যেন পাছে আসি কথা ।
 উজাৰিয়া কহো দুয়ো, ওক কৈলা যথা ॥১০৫১॥
 মাধৱ বদতি শুনা শঙ্কৰ ঈশ্বৰ ।
 প্ৰচাৰি আছাহা দেৱ ধৰ্ম্ম শ্ৰেষ্ঠতৰ ।
 কতকাল ধৰ্ম্ম ৰহিবেক পৃথিবীত ।
 জানিবাক ইচ্ছাকৰো কৰিয়ো বিদিত ॥১০৫২॥
 শুনিয়া শঙ্কৰদেৱে হাসি কহিলন্ত ।
 ধূৱা বোলে পৰি খাৰ বন গজিবন্ত ॥
 সেহিকাল পৰ্য্যন্ত ধৰ্ম্ম ৰহিব ভূমিত ।
 শুনি মাধৱেৰ আতি হয় চিন্তাম্বিত ॥১০৫২॥
 বোলন্ত ধৰ্ম্মৰ সীমা ভৈল অল্প তৰ ।
 ইটো সূতি গোটে বালি পুতিব সত্তৰ ॥
 পুতিলে বৈবেক লোকে খাৰ ধান যত ।
 শুদ্ধধৰ্ম্ম সীমা তাত হৈবেক কিমত ॥১০৫৩॥
 জানি জীৱ তাৰণৰ হেতু দেৱবৰ ।
 ধৰ্ম্ম ৰহিবাৰ সীমা কৰিয়ো বিচাৰ ॥
 শুনিয়া শঙ্কৰদেৱে কৃপা প্ৰকাশিয়া ।
 মাধৱ দেৱক বুলিলন্ত আশ্বাসিয়া ॥১০৫৪॥
 সমূলি নহেবে লোপ ধৰ্ম্ম শিবোমনি ।
 খেলেপ জেলেপ মাত্ৰ হৈবেক তখনি ॥
 কেৱে ধৰিবেক কোনোজনে নধৰিব ।
 আপোন ইচ্ছায়ে ধৰ্ম্ম ধৰিয়ো এৰিব ॥১০৫৫॥
 এহিকথা শুনি দেৱ মাধৱ সাদৰি ।
 ওকৰ চৰণে নমি বৈলা ৰঙ্গ কৰি ॥

দুইজনা গুৰু ভক্তসমে ৰত্নতপুৰ যাত্ৰা
 টুতৌদীৰ পাৰত ৭ দিন নিবাস ।
 কমলাবাৰী সত্ৰ নিৰ্মাণৰ বাক্য ।

আতি অনন্তৰে আৰু যেন কথা ভৈল ।
 শুনিয়োক সন্ত সবে ওক যেন কৈল ॥১০৫৬॥
 শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱ উপৰি সকল ।
 ৰত্নতপুৰত আসিলেক ভালে ভাল ॥
 ভূঞা বংশ চাহিতে ওকৰ ভৈলা মন ।
 নৌকা যানে যাইতে সবে কৰিলা যতন ॥১০৫৭॥

শ্ৰীশঙ্কৰ শ্ৰীমাধৱ বাম বাম আদি ।
 সবেও যাইবাক মন কৰিলেক যদি ॥
 আশ্বিন মাসত সবে নৌকা নিয়োজিলা ।
 ৰত্নতপুৰক লাগি সবেও চলিলা ॥১০৫৮॥
 ব্ৰহ্মপুত্ৰ গৈয়া টুতৌ নদীত বৈ সোমাই ।
 কিছুদূৰ গৈয়া আৰু যাইবে নপাবই ॥
 কাণ্ঠসৰ পৰি টুতৌ নদী ভেটি আছে ।
 তাক দেখি ওক জনে ভাবিলন্ত পাছে ॥১০৫৯॥
 কমলা নামত মূৰ্খ সেহিস্থানে ঘৰ ।
 তাৰ স্থানে ভক্ত পঠাইলেক ওক বৰ ॥
 মূৰ্খদেয়ে দেখিয়া ওক ভক্ত সকলক ।
 পৰম সাদৰে দিলা গৃহ সাজিবাক ॥১০৬০॥
 ওক ভক্তে বাসাকৰি সাতদিন তাতে ।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন সবে কৰি প্ৰতিনিতে ॥
 আৰ উজাই যাইবেক নপাৰি উত্ততিলা ॥
 * বড়াবপোৰ হন্তে সত্ৰ হৈ বাক বুলিলা ॥১০৬১॥
 যৈত হৈবে কীৰ্ত্তন ঘৰ মৈত মূৰ্খকট ।
 শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে চিহ্ন দিলাহা তহিত ॥
 সেহি স্থান উদ্দেশিয়া বদুলা আতাক ।
 তালামালা শাস্ত্ৰ দিয়া পথাইলেক ॥১০৬২॥
 তাৰপৰা পুনৰপি ধূৱা হাতে আসিলেক ।
 তাতপৰে যেনকথা তথাত ভৈলেক ॥

অসমৰ ৰজা বৈকুণ্ঠ সিংহৰ হাতী

ধৰাৰ বেবদা । ভূঞা সকলৰ গাত

জগৰ আৰু ভূঞা সকলৰ পলায়ন

আত অনন্তৰে ভৈলা অদভূত কথা ।
 আসাম ৰজায়ে যেন কৰিলন্ত যথা ॥১০৬৩॥
 কৈকেৰা সিংহনামে আসাম ভূপতি ।
 সহস্ৰেক হস্তীপূৰ্ণ কৰিবাক প্ৰতি ॥
 নানা স্থান হন্তে হস্তী খেদিয়া আনিলা ।
 মাজুলী স্থানত গড় বান্ধিয়া ৰাখিলা ॥১০৬৪॥
 দক্ষিণত ব্ৰহ্মপুত্ৰ উত্তৰে লৌহিত্য ।
 নিয়োজিলা পাত্ৰ ভৃত্য তথা নানা মত ॥
 পূৰ্বত দিলন্ত কতো ভৃত্য গণ আনি ।
 পশ্চিমত দিলা শঙ্কৰক মহা মানী ॥১০৬৫॥

* এই বাক্য মতে কমলা বাৰী সত্ৰৰ গায়ন সকলে আজিও থিয় চাহিনী ঘোষাত গায়-এ হে
 কমলা বাৰী স্থান দুয়োজনা ওক আশি কৰিলা নিৰ্মান বুলি গায়-সংগ্ৰাহক

ভূঞাৰ মধ্যত বৰ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 সবাবো উপৰে দিলা তত্ৰ কৰিবার ॥
 হেনমতে নিয়োজিয়া বুলিলা বচন ।
 শুনা ভূঞা আৰু পাঠ বকৰা ফুকন ॥১০৬৬॥
 মহাবাজা যোগ্য হাতী গড়ে পৰি আছে ।
 সকলো প্ৰজাৰ যদি মোত দয়া আছে ॥
 হেলা নকৰিয়া যাৰ যৈত যিটো পালি ।
 প্ৰবন্ধে বাখিবা সবে মোৰ আজা পালি ॥১০৬৭॥
 পালি ভাগি জাৰ দিকে হাতী চলি যাইব ।
 সত্য কৰি কৈলা তাৰ মাথাক কাটিব ॥
 এহিমতে ৰাজাদৃত আদেশ কৰিলা ।
 তিনিবাৰি তিনিদিন তথায়ে আছিল ॥১০৬৮॥
 পৰদিনা মধ্য ৰাতি ঘোৰ অন্ধকাৰ ॥
 পালি প্ৰহৰিয়া শীতে কৰে হাহাকাৰ ॥
 সেহি বেলা মহা মন্ত গজ এক গোট ।
 পশ্চিমৰ গড় ভাগিলেক কৰি ছোট ॥১০৬৯॥
 জুই জাতি জোঙ্গ দিলে কিছু নমানিলা ।
 শীঘ্ৰ গতি অবন্যৰ মাজত পশিলা ॥
 আৰু কিছু কিছু হাতী গৈল পাছ ধৰি ।
 দেখিয়া শঙ্কৰওক গলাইলা সত্ৰি ॥১০৭০॥
 আনো ভূঞা গনো নানা স্থানক পলাইল ।
 শুনিয়া আসাম ৰাজা প্ৰকোপিত ভৈল ॥
 ভূঞাসৰ ধৰিবাৰ আদেশ কৰিলা ।
 ধৰিনিয়া আন আন লোকক দঙিলা ১০৭১॥
 শঙ্কৰ দেৱক নিবে দূতপাঞ্চি দিলা ।
 বিচাৰিয়া দূত ধূয়া হাটক পশিলা ॥
 দেখি পাছে শ্ৰীশঙ্কৰ অভ্যন্তৰে গৈলা ।
 দূতগনো গৃহ মধ্য প্ৰবেশ কৰিলা ॥১০৭২॥
 আঠজন চাউভাঙ্গ দূত সুশিক্ষিত ।
 হাত বেড়ি ধৰিবাক চাহাত্ত তহিত ॥
 দেখিয়া শঙ্কৰ ওক আতি বিষদুশ ।
 ঠেজিয়া লবড়ি কৈলা ৰাড়ীত প্ৰবেশ ॥১০৭৩॥
 দূত গনো উঠি শীঘ্ৰে খেদিয়া চলিলা ॥
 শ্ৰীশঙ্কৰেও আগে আগে লড়িবাক লৈলা ॥
 বাইস হাত সু বহল মৰি নদী ছিল ।
 একলক্ষ কৰি সিটো ছাল পাৰ ভৈল ॥১০৭৪॥
 কণ্টক লাগিয়া কৰ্ণ কিঞ্চত ছিগিল ।
 আলুনি পৰলৈ কৰ্ণ পূৰ্ববত ভৈল ॥

সিটো নদী মূৰক ঘূৰিয়া দূত যান্তে ।
 শঙ্কৰ চলিলা নদী গড়া নামিজন্তে ॥১০৭৫॥
 খেদিকুৰি বিচাৰন্তে গড়াত নেদেখি ।
 ধৰধৰ বুলি গৈলা খনিকে নপেখি ॥
 যোগবলে শঙ্কৰ গীতাৰ পুথিমান ।
 হাতত ধৰিয়া পাছে বুলিলা বচন ॥১০৭৬॥
 কিসক ধৰিবে চাস মই দ্বিজ বড়ি ।
 দেখদেখ আছে মোৰ পুস্তক উত্তৰি ॥
 জগত ঈশ্বৰে যেন পৰ্বতত হন্তে ।
 নলখিলা জৰাসন্ধ দ্বাৰিকা যাহন্তে ॥১০৭৭॥
 সেহিমতে শঙ্কৰক খেদি নলখিল ।
 ব্ৰাহ্মণ বুলিয়া মোহ হইয়া ছাৰিদিল ॥
 আত অনন্তৰে দূতে ফিৰিয়া বিচাৰে ।
 গ্ৰাম ঘৰ নদীনদ বন বনাতৰে ॥১০৭৮॥
 কথাতো নপায় ক্ৰম হন্তে চলি যাত্ত ।
 মাধৱে হৰি জমাই দোহো আসি চাত্ত ॥
 শঙ্কৰদেৱৰ বাৰ্তা জানিবে আসত্ত ॥
 দেখি দূতগণে কোন বুলি পুছিলন্ত ॥১০৭৯॥
 মাধৱে কহিলা আমি শঙ্কৰৰ ভক্ত ।
 শুনি দূত তেতিয়গণে ধৰিতে আশক্ত ॥
 দূতগনে নেখেএহি পুৰুষ দূতয় ।
 সামান্য গনুষ্যনোহে জানিলো নিশ্চয় ॥১০৮০॥
 এহিবুলি সন্মানেৰে ৰাজা আগে নিলা ।
 লাখে লাখে নিয়া মন্ত্ৰী বৰক যোগাইলা ॥
 সন্ধিকৈৰ যিতো বৰ বকৰা প্ৰধান ।
 মাধৱক দেখি দাম্ভা উপজিলা মন ॥১০৮১॥
 তোমাৰ কোন আছে বুলিয়া সুখিলা ॥
 পৰিবাৰ আছে বুলি হৰিয়ে কহিলা ॥
 মাধৱে বোলন্ত আমাৰ কিহুনাই ।
 শঙ্কৰৰ ভক্ত আমি ফুবো নাম পাই ॥১০৮২॥
 তেখনে বকৰা ৰাজা আগে জান দিল ।
 শঙ্কৰৰ দুইভক্ত আনিয়া আসিল ॥
 শ্ৰীমাধৱদেৱক আৰু হৰিয়োৱাইক ৰাছৰ
 দূত ধৰি নিয়ে হৰিয়োৱাইক চন্দন,
 শ্ৰীমাধৱদেৱ মোচন ।
 শঙ্কৰ পলাইল তাক নপাইল বিচাৰি ।
 ৰাজায় বোলন্ত মই আহো সত্য কৰি ॥১০৮৩॥

এতেকে কাটিবে লাগে কৰিয়া সত্ৰ ।
 কিন্তু একজন দিবো কৰি পৰিহাৰ ॥
 মন্ত্ৰীবোলে একজন বৰাগী প্রধান ।
 অপৰ জনৰ পৰিহাৰ বিদ্যমান ॥১০৮৪॥
 ৰাজ্যবোলে বৰাগী কাটিলে কিবাহৰ ।
 কাটিয়া আতাইলে কোনে শোকত কান্দিব ॥
 কান্দোটা যাহাৰ আছে তাক ছেদ কৰা ।
 বৰাগী জনক এতিফণে পৰিহাৰ ॥১০৮৫॥
 এহিকথা ৰজামন্তী আলোচ কৰন্ত ।
 মাধৱ হৰিক চাই বচন বোলন্ত ॥
 মোক আগে কাটে নাম সুমৰাইবা তুমি ।
 তোমাক কাটিলে নাম সুমৰাইবো আমি ॥১০৮৬॥
 হেন সময়ত মন্ত্ৰী আদেশ কৰিলা ।
 গৃহস্থী জনক কাটিবাক আজ্ঞা দিলা ।
 উদাস জনক এৰি দিবাক লাগয় ॥
 শুনি চাউ দাঙ্গগনে লৈয়া গৈলা তয় ॥১০৮৭॥
 পথত মাধৱে কৰি গীতৰ বচন ।
 হৰিক ডাকিয়া দূত কৰাইলন্ত মন ॥

হৰি ঘোড়াইক চৈতন্যগীত গায় সাৱধান দিয়ে

ভয়োভাই সাৱধান । যাৰে নাহি চুতে প্ৰাণ ।
 গোবিন্দৰ ফৰমান । নিকটে মিলিব জান
 জীৱন যৌৱন মোৰ । সবে মায়া ময় চোৰ ॥
 দুখ সব কৰ দুৰ । হৰিপদে মন জোৰ ॥
 তেজু সব অভিলাস । দুৰকৰ মোহ পাশ ।
 হৰিপদে কক আস । কহয় মাধৱ দাস ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱে কৈছে, হে ভাই যি পৰ্য্যন্ত প্ৰাণ
 নাজাই সেই পৰ্য্যন্ত সাৱধান হৈ মনত ইশ্বৰ
 চিন্তা কৰা, গোবিন্দৰ নতিচ এই পালেহি, জীৱন
 আৰু যৌৱন কাল অলপ সময় মাত্ৰ । সংসা-
 ৰৰ সকলো মায়াৰ বুলি জানি ত্যাগকৰা সকলো
 দুখ খন্দাবৰ কাৰণে হৰিকপত মন কৰা
 আসাকৰা । মৃত্যু মুখত পৰা লোকক সাৱধান
 দি মাধৱদেৱে এই কথা কৈছে । সংগ্ৰাহক-ধৰ্ম্মেশ্বৰ

শুনি হৰি ভুঞা আতি স্থিৰ কৰি মতি ।
 কৃষ্ণ পাদ পঙ্কজত নিমজাইলা মতি ॥ ১০৮৮ ॥
 বোলন্ত চাউদাঙ্গ খানিতেক নাকাটিবি ॥
 হাত বায় দিলে সেই ক্ষণতে ছেদিবি ॥
 মাধৱ দেৱে যেখনে নাম সুম ৰাইলা ।
 প্ৰেমে মজি তেখনে হাতক লৰাইলা ॥ ১০৮৯ ॥
 সেইবেলা মন্ত্ৰকক ছেদ কৰিলন্ত ।
 ৰাম ৰাম ৰাম বুলি উৰ্দ্ধে উঠিলন্ত ॥
 উফৰিয়া মাধৱৰ চৰণে পৰিলা ।
 মাধৱ তুলিয়া হাত ভূমিত স্থাপিলা ॥ ১০৯০ ॥
 সেইকথা মন্ত্ৰীবৰে কহিলা ৰাজ্যত ।
 ৰাজাশুনি কাটিবাৰ খেদ কৰিলন্ত ॥
 এফুৰ ভকত যদি আনিয়া আছিল ।
 কিসক কাটিলা কিয় আগে নকহিলা ॥ ১০৯১ ॥
 কাটিয়া আতাইল যেবে বিষাদ কৰিয়া ।
 মাধৱ ছলিয়া গৈল বিদায় নাপায়া ॥
 বোলন্ত নকৈয়া গৈলে পুণ ধৰি আনে ।
 নমাইবোহো বিদায় নপাও যত দিনে ॥ ১০৯২ ॥
 মেছাঘৰ পুখুৰীৰ পাৰত বহিয়া ।
 আছন্ত গোটেক জুপুৰীক নিকপীয়া ॥
 ভিক্ষাকৰি এক সন্ধ্যা ভোজন কৰন্ত ।
 বিদায় কখন পাইবো মনত গুণন্ত ॥ ১০৯৩ ॥
 একদিনা শুকজনে হৰি স্মৰি আছে ।
 ফুৰিবাক যাতে ৰাজা দেখিলন্ত পাছে ॥
 পৰম সুন্দৰ ৰূপ দেখি প্ৰফুল্লিত ।
 বোলন্ত কোনে ক জন আছয় ইঠাইত ॥ ১০৯৪ ॥
 ৰাজাৰ আদেশে পুহিলন্ত মাধৱত ।
 কহিলা মাধৱে পাছে সকলো বৃত্তান্ত ॥
 সন্ধিকৈক বোলে তুমি কি কাৰ্য্য কৰিলা ।
 শীঘ্ৰে পাছ দিয়ো বুলি আদেশ কৰিলা ॥ ১০৯৫ ॥
 সন্ধিকৈয়ে বস্ত্ৰ ধকা চাউল চক দিয়া ।
 লোক সমে এক নৌকা নিয়োজিয়া দিয়া ॥
 টকা বস্ত্ৰে আমাৰ নাহি প্ৰয়োজন ।
 বুলি চাউল চক লৈয়া কৰিল গমন ॥ ১০৯৬ ॥
 নৌকাত চৰিয়া তিনি দিন অৱসানে ।
 ধূয়াহাট স্থান গৈয়া লভিলা যতনে ॥
 যিদিনত মাধৱক দূতে লৈয়া গৈল ।
 শঙ্কৰ চিন্তিত মনে পথ চাহি বৈল ॥ ১০৯৭ ॥

অনেক বিলম্ব ভৈল দেখি গুৰু জন ।
সাতদিন পাল নাম গোৱাইয়া তখন ॥
নাম অৱসান দিন মাধৱ আসিলা ।
বাহিৰে উপেক্ষা থাকি শঙ্কৰে দেখিলা ॥১০৯৮॥
আনন্দতে আকুলিত ভৈল গুৰুজন ।
মাধৱে বন্দিতা আসি তাহাৰ চৰণ ॥
মাধৱৰ চকুজলে শঙ্কৰ পদ ধোৱে ।
শঙ্কৰৰ অশ্রুজলে মাধৱৰ পিথি বৰে ॥১০৯৯॥
শঙ্কৰে আলিঙ্গি ধৰি কথাক পুহিলা ।
মাধৱে কহিলা যেন যেন কথা ভৈলা ॥
জামাইৰ নিধন শুনি বিষাদ কৰিয়া ।
মাধৱক পায়ী সিটো শোক ছাৰিয়া ॥ ১১০০ ॥
মাধৱেৰ কাৰণতে পাল নাম ভৈল ।
বৈকুণ্ঠৰ পৰাওক আনিয়া থাপিলা ॥

ৰাজদ্রোহিত শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ মূৰ্ত্তি ভাৰু

বিহাৰলৈ যোৱাৰ সত্যাঙ্গীৰ ওচৰত মূৰ্ত্তি

শোকে দুঃখে বিয়াকুল মাধৱ জননী ।
শীঘ্ৰে যাইতে গুৰু তাক বুলিলন্ত বাণী ॥১১০১॥
প্ৰণাম কৰিয়া মাধৱ দেৱ ঘৰে গৈলা ।
দেখি মাৰ ডগিনীৰ শৰীৰ জুৰাইলা ॥
ৰাম দাস ভূঞা আসি কৰি আলিঙ্গন ।
আজিহাৰে সকলে আমি লভিলো জীৱন ॥১১০২॥
এহি মতে পাছে দুঃখ শোক পৰিহৰি ।
বহিলা সকলে বগে ভোজন আহৰি ॥
মহাবিষাদিত মন শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
বোলন্ত অধৰ্ম কেন দেখিয়ো ৰাজাৰ ॥১১০৩॥
বন জন্ত বনে যাই প্ৰমত্ত কুজৰ ।
তাক বাধিবাক পাৰে শক্তি কাহাৰ ॥
এনয় কাৰ্য্যত মনুষ্যৰ প্ৰাণ লয় ।
ইমন্ত দেশত থাকিবাক যোগ্যনুই ॥ ১১০৪ ॥
সেহি সময়ত চাৰি সন্যাসী আসিয়া ।
শঙ্কৰ দেৱক তথা দেখাদিলা গৈয়া ॥

আহাৰ কৰায়া বসু আটয়া দেৱবৰ ।
কোন ৰাজ্য ভাগবুলি পোহু সত্ৰৰ ॥ ১১০৫ ॥
সন্যাসী বদতি শুনা শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
ফুৰি আসি আহো আমি দেশ দেশান্তৰ ॥
দুটিয় দেশৰ দুই ৰাজ্যক দেখিলো ॥
আসাম ৰাজ্যৰ কাৰ্ঘ্যে বৰ দুঃখ ভৈলো ॥১১০৬॥
দিনেক আসাম ৰাজ্য সন্তাত আহন্ত ।
গোটেক বিৰিয়া জড়া বাৰিকে দিলন্ত ॥
জড়া কাটি ৰাজ্য সভাসদ সমনিত্তে ।
ভূজিয়া প্ৰসংসা কৰি বুলিলা তহিতে ॥১১০৭॥
কিনো ধন্য বাৰীছোৱা কহন নযাই ।
এমন সুখাদ দ্ৰব্য আজিহাৰ আহয় ॥

দুইজনা গুৰুৰ কামৰূপ যাত্ৰা

হেন বুলি মন্ত্ৰীক মাতিলা তেতিয়া ।
জৰা বিজ সমে বাৰী ছোৱাক এখন ॥১১০৮॥
বাপৰ মৈদামে নিয়া ভৰায়া দিয়োক ।
জড়া উপাৰ্জন কৰি পিতৃক ভূঞাওক ॥
শুনি মন্ত্ৰীবাৰীছোৱা গোটেক ধৰিয়া ।
গুটিসমে মৈদামত ভৰাইলন্ত নিয়া ॥১১০৯॥
এমন ৰাজ্যৰ ৰাজ্যে থাকে যিটোজন ।
হাততে তাহাৰ মৃত্যু আছে ক্ষণে ক্ষণ ॥
আক এক ৰাজ্যৰ শুনিয়ো বিদ্যমান ।
বেহাৰৰ ৰাজ্য নাম নবনাৰায়ণ ॥১১১০॥
তেহো মহা নাৰায়ণ তৈল কৰিবাক ।
বিস্তৰ টকাক দিলা প্ৰসিদ্ধ বৈদ্যক ॥
বৎসৰেক তৈল সব প্ৰস্তুত কৰিয়া ।
দুই ভৰি কন্ধে দিল ভাৰক ৰাজিয়া ॥১১১১॥
আনতে পথত পিছলিয়া পৰি গৈলা ।
খন্ত খন্ত হয় মাটি ভাগিয়া পৰিল ॥
সিটো ভাৰি দুইক ৰাজ্য শুধিলা তখন ।
কি কাৰণে তৈল নষ্ট কৈলি তোৰাজন ॥১১১২॥

• বিজ-ৰমানন্দ চৰিত্ৰ মতে-শ্ৰীমাধৱদেৱৰ পৰা ৰজাই ৰামায়ণ শ্ৰৱণ কৰে । কৈকেয়ীয়ে ৰাম বনত
দিয়াৰ কথা শুনি ৰজাই খন্ত বিহ্বল হয় । মাধৱদেৱে বুজনী দি শান্তনা কৰায় । লোক প্ৰবাদ
আছে মাধৱদেৱ পদ ব্ৰজে যাত্ৰা কৰি আসি ঢেকিয়া খোৱাত জিৰায় । তাতে এক বুঢ়ীয়ে নিজৰ চুলি
বেচি সিধা কিনি ভোজন কৰায় । বৰ্ত্তমান যত ঢেকিয়া খোৱা নাম ঘৰ আছে—সংগ্ৰাহক ধৰ্ম্মেশ্বৰ ।

কৰজোড়ে বোলে ভাৰি ৰাজ্য ক্ষমিয়োক ।
 হয় পাৰ দিয়া আনি আসিলো প্ৰত্যেক ॥
 দুই দুই পাৰে আসি থাকে সৰ্বজন ।
 তিনি পাৰে আসন্তেও পৰিলো এখন ॥১১১৩॥
 ৰাজ্য বোলে হয় পাৰ কিমতে লভিলি ।
 উপহাস্য কথা কেনে আমাক বলিলি ॥
 ভাৰি বোলে দুই পাৰ হাতে আৰ লাঠি ।
 মহাযত্ন কৰি আমি আসিছিলো হাঠি ॥১১১৪॥
 আকে জানি হীনজন দোষ ক্ষমিয়োক ।
 শুনি ৰাজ্য পাছে সবে বিছাৰি মনক ॥
 বোলন্ত নাহিকে তোমাসাত কিছুদোষ ।
 নুবুজিয়া তোমবাত কৰি আছা ৰোষ ॥১১১৫॥
 এহিবুলি বিদায় দিলন্ত নৃপবৰ ।
 পুন ধন দিলা তৈল কৰিবাব তৰ ॥
 ইহাতে বুজিয়া দেৱ কোন ৰাজ্য ভাল ।
 এহিবুলি সন্যাসী চলিলা ততকাল ॥১১১৬॥
 শুনিয়া শঙ্কৰে মন কৰিলন্ত সাৰ ।
 অৱশ্যে যাইবোহো সেহি ৰাজ্যক ৰাজ্যৰ ॥
 শুনিয়ো মাধৱ দেখা কথা বিপৰিত ।
 যাহাৰ ৰাজ্যত নাহি বিচাৰ কিঞ্চিত ॥১১১৭॥
 পৰম অজানী ৰাজ্য কিছু নজানয় ।
 অসাধ্য অযোগ্য কাৰ্য্যো মানুষ মাৰয় ॥
 এতেকে ই ৰাজ্য এৰি বেহাৰ প্ৰদেশ ।
 যাইবাক ভৈৰৱ্ত মন জানা আসৰিস ॥১১১৮॥
 সকলো সেৱক ভূঞা বন্ধুবৰ্গ মানে ।
 কৰিয়ো যতন নৌকা যাইবাৰ কাৰণে ॥
 শুনি যাৰ যেনকপে শক্তি আছেয় ।
 যাইবাৰ কাৰণে নৌকা প্ৰস্তুত কৰয় ॥১১১৯॥
 হেন সময়ত যত ব্ৰাহ্মণ বাদিক ।
 আসাম ৰাজ্যত গৈয়া গোছৰ দিলেক ॥
 শূদ্ৰ একগোটা মাত্ৰ নামত শঙ্কৰ ।
 ব্ৰাহ্মবিধি ওচাইলেক সকলো লোকৰ ॥১১২০॥
 পামণ্ড আছাৰ ৰাজ্য নষ্ট কৰিলেক ।
 তাৰমতে লোক সবে ব্ৰাহ্ম এৰিলেক ॥

শুনিয়া আদেশ ৰাজ্য কৈল দূৰৰাক ।
 সহ্য মিছা আনি আসি মোক জনায়োক ॥১১২১॥
 দূৰৰা ফুকনে শঙ্কৰক পুহিলন্ত ।
 ব্ৰাহ্মণৰ কথা মানে সবে কহিলন্ত ॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ওপৰত ব্ৰাহ্ম খোৱা ব্ৰাহ্মণৰ বিদ্বেষ

শঙ্কৰে বোলন্ত সোধা ব্ৰাহ্মণ সৱত ।
 কেনমতে আমি ওছাইলোহো ব্ৰাহ্ম যত ॥১১২২॥
 শুনিয়া দূৰৰা বোলে কহা দ্বিজ গণ ।
 শঙ্কৰে ওছায়া আছে ব্ৰাহ্মক কেমন ॥
 দ্বিজগণে বোলে শঙ্কৰে দিয়ৈ হাক ।
 সকলো প্ৰজায়ে নকৰয় শুনি তাক ॥১১২৩॥
 সেহিকথা দূৰৰায়ে ৰজাত জনাইল ।
 ৰাজ্যয়ে শুধিলা ব্ৰাহ্ম কাহাক বলিল ॥
 দূৰৰা ফুকনে পাছে ৰাজ্যত কহয় ।
 শুনিয়োক মহাৰাজ্য তাৰ পৰিচয় ॥১১২৪॥
 মানুষ মৰিলে তাৰ পুত্ৰ পত্নীগণ ।
 মৰাক লাগিয়া দ্ৰব্য কৰে আয়োজন ॥
 কল চাউল দধিদুগ্ধ গুৱা পান হয় ।
 মৰাক লাগিয়া পুত্ৰগণে বঢ়ায় ॥১১২৫॥
 তাহাক ছাহিয়া আনি ব্ৰাহ্মণে ভূজয় ।
 ব্ৰাহ্মবুলি ব্ৰাহ্মণ সকলে তক কয় ॥
 শুনিয়া আসাম ৰাজ্য তৈল কোপমন ।
 মৰাক বঢ়োৱা চাউল ভূজয় ব্ৰাহ্মণ ॥১১২৬॥
 কাউৰ যোগ্য দ্ৰব্য তাক চুইবে নলাগয় ।
 শঙ্কৰে কৰিবে ব্ৰাহ্ম ভালেতো নেদয় ॥
 মৰাৰ চাউলক খাইবে নাপাই শঙ্কৰক ।
 বোলে নষ্ট কৰিলেক সমস্তে ৰাজ্যক ॥১১২৭॥
 দুষ্ট অনাচাৰী যত দ্বিজ আসিচয় ।
 হাফাৰি খেদায়ো যেন নগৰে নাসয় ॥
 বিদ্বেষি ব্ৰাহ্মণ পলায়ণ শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ জয়
 শুনিয়া ব্ৰাহ্মণগণ আপুনি পলাইল ।
 চাউদাঙ্গ দূতে কাকো বিচাৰি নপাইল ॥১১২৮॥

* পূৰণা কমলাবাৰী সত্ৰৰ মূল পুথিত, ৮৩, ৮৪, ৮৫ নং পৃথিৰ পাত নায়। উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ শ্ৰীচন্দ্ৰনাথ ভাগৱতী বৃত্তান্তকতৰ পৰা পৃথি আনি লিখোঁ—সংগ্ৰাহক ধৰ্ম্মেশ্বৰ

সিসৰ কথা কওি শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 অবিবেকী জানিবল নকৈলা বিস্তৰ ॥
 ভাটি প্ৰদেশক যাইবে কৰি আয়োজন ।
 নৌকাসৰ আনি আৰ বজাইল তখন ॥১১২৯॥
 অলপ ধৰয় নৌকা যতোক আহিলা ।
 দেখি কলাগছে কিছু ভুৰক বাহিলা ॥
 অনুজ্ঞাৰে ভক্তৰ সৰ্বস্ব ভৰাদিয়া ।
 শুভ বাৰ শুভ তিথি নকল্প চাহিয়া ॥ ১১৩০ ॥
 পুত্ৰ পত্নী দাস দাসী ভৈলা আবহোণ ।
 দেখিয়া জগত শুক কৰিলা গমণ ॥
 ভক্ত ভুজা বংশ চলিলন্ত নিবন্তৰ ।
 বাম হৰি ধনি কৰিলন্ত বাবদ্যৰ ॥ ১১৩১ ॥
 নৌকা মেলি গৈলন্ত শঙ্কৰ দেৱবৰ ।
 পাছে পাছে নৌকানেন্ত লোক নিবন্তৰ ।
 দুইজন ভক্ত খৰি বিচাৰিতে যাই ।
 নাৰ মেলিবাব বেলা আসিয়া নপাই ॥১১৩২॥
 দেখন্ত আসিলা শুক নৌকাক মেহিলা ।
 কাকুতি কৰন্ত বাপ নিয়োক তুলিয়া ॥
 বোলন্ত তোমাৰা দুই থাকা ইথানত ।
 যাহাক লাগয় ভক্ত তেহা আনিবন্ত ॥ ১১৩৩ ॥
 শ্ৰীমাধৱ দেৱ নৌকা এক যোজা কৰি ।
 বামদাস সমে চলি যান্ত শীঘ্ৰে কৰি ॥
 ভক্ত দুয়ো বোলে বাপ আমি দুয়োজন ।
 নেহন্তা নভৈল পৰি বৈলো এহিস্থান ॥ ১১৩৪ ॥
 দেখিয়া মাধৱে বোলে শুনা বহিনাই ।
 শুকতৰ হেতু নৌকা দিয়োক চপাই ।
 শুনি বামদাসে বোলে ঠাই কিছু নাই ।
 অকাৰণে নৌকা কেনে দিবোহো ছপাই ॥১১৩৫॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ ভক্তত প্ৰেম নিষ্ঠা

হেন শুনি শুক বোলে মোৰ ঠাই আছে ।
 মোহোৰ ভাগতে শুকতক নিবো পাছে ॥
 তেতিয়াকৈ নৌকা চপাই দেন্ত শুকজন ।
 জপাহন্তে বস্ত্ৰ কৈলা টোপোলা বন্ধন ॥ ১১৩৬ ॥

সেহি ঠাইত শুকক তুলিলা শুকজন ।
 পাছে শুক দুই জনে পাইলন্ত ভীতন ॥
 জপা দুই ওচী শুক জন্তুত ভসাইলা ।
 নৌকাৰ পাহত দুই জপা উঠি গৈলা ॥১১৩৭॥
 কতো দূৰে শঙ্কৰ দেৱৰ লগ পাই ।
 যৈত বাখি আছে নৌকা শঙ্কৰ গোসাই ॥
 প্ৰণামিলা মাধৱেৰে শুকৰ চৰণ ।
 শুক দুইক দেখি শুক আনন্দিত মন ॥১১৩৮॥
 খোলা চৌকা কৰি শুক ক্ৰদেক আহন্ত ।
 দুই ওচী জপা নৌকা গোজে ঠেকিলন্ত ॥
 দেখিয়া মাধৱ দেৱে জপা আনিলন্ত ।
 কিবা ইটো বুলি শুক শঙ্কৰে পোহন্ত ॥১১৩৯॥
 জপাৰ বৃত্তান্ত শঙ্কৰক কহিলন্ত ।
 সাধু সাধু মাধৱ বুলিয়া প্ৰসংশন্ত ।
 ধন্য তুমি মাধৱ কৰিলা বৰকৰ্ম্ম ।
 তুমিসে জানিলা বাপু শুকতৰ মৰ্ম্ম ॥১১৪০॥
 সেহিদিনা বহি প্ৰভাততে নৌকা মেলি ।
 সৈৱক সহিতে ভাটি বাইজে গৈলা চলি ॥
 এহি যতে ভটিয়াই নদীত যাবন্ত ।
 ক্ষহিতে গোধূলী হয় তহিতে বহন্ত ॥ ১১৪১ ॥
 মাধৱেৰে নৌকা বাখি খৰতৰ কৰি ।
 শুকৰ ভোজন স্থান কবোৱাল তৰি ॥
 ভোজন সন্তাৰ যুক্ত কৰি নিবন্তৰ ।
 শুকক ভোজন কৰাই ভাজে ভুজ পৰ ॥১১৪২॥
 এহিমতে প্ৰতি দিনে শুক সেৱা কৰি ।
 মাধৱ চলন্ত শঙ্কৰৰ সেৱা ধৰি ॥
 স্থান সুশোভন চাই নৌকাক বাখন্ত ।
 শুকক ভোজন কৰাই মাধৱে ভুজন্ত ॥১১ ॥
 * দিনেক মাধৱ দেৱে আসে গৈয়া বৈলা ।
 শঙ্কৰ দেৱক লাগি বাসা কৰি থৈলা ॥
 ঠাইক অত্যা আখা পাতি পুনৰ্বাৰ ।
 পাছে স্থান আখা কৰিলন্ত আপোন ব ॥১১৪৪॥
 অনেক বিলম্বে নপাইলেক শুকজন ।
 আপোনাৰ অন্ন ওচী কৰিল বন্ধন ॥
 অৰ্দ্ধপাক ভৈল চাউল উলতি আচয় ।
 শঙ্কৰ নৌকা আসি উপগত হয় ॥ ১১৪৫ ॥

ইং ১৫৩৪ চনত বিশ্বসিংহ মৃত্যুৰ পাছত নৰনাৰায়ণ ৰজা হয়, তায়েক চিলাবায় পেনাপতি
 ১৫১৬ চনত চিলাবায় আহোম ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰে শুকন মুগ পৰাজয় হয় এই সময়তে
 শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ কামৰূপলৈ যায়- -বংগাহক ধৰ্ম্মেশ্বৰ *শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ শ্ৰীমাধৱদেৱ শুক ভক্তিৰ পৰীক্ষা

নৰখিয়া নৌকা নদী উঠিয়াই যাত ।
 সবিনয়ে মাধদেৱে মাত লগাই লত ॥
 বাসা সাজি অৱতাই থৈলো আশা পাতি ।
 প্রস্তুত কৰিয়া আছে কৈক যাহা ৰাতি ॥১১৪৬॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত ইটো স্থান নোহে ভাল ।
 মাধৱে বোলন্ত বাশ অতিশয় ভাল ॥
 তথাপি শঙ্কৰ দেৱ তথা নৰহিলা ।
 একমোৰ ভাটী গৈয়া নৌকাক ৰাখিলা ॥১১৪৭॥
 দেখি মাধদেৱ পাছে অন্ন নুভুজিয়া ।
 তেতিয়ালে গৈলা বেগে নৌকাক মেলিয়া ॥
 মাধৱক দেখি দেৱ শঙ্কৰে পুছিলা ।
 শীঘ্ৰে আইলা দেখো সিদ্ধ অন্ন কিকৰিলা ॥১১৪৮॥
 মাধৱে বোলন্ত যৈত নৰহিলা তুমি ।
 তৈত কি ভোজন আৰ কৰিবহো আমি ॥
 শুনিখেদ কৰি গুৰু বচন বুলিল ।
 আমাৰ কাৰণে তৰ ভোজন গুহিল ॥ ১১৪৯ ॥
 মনে জানিছিলো তুমি ভোজন আছবি ।
 পাছতে আসিয়া মোক পাইবাহা সাদৰি ॥
 হেন কথা মাতে দুয়ো গুৰু ৰহিলন্ত ।
 স্থান অসুবিধাতে ভোজন এবিলন্ত ॥ ১১৫০ ॥
 হেন মতে নানা স্থান ঘাটক ছাৰিয়া ।
 বৌ ৰৱা সূতিৰ মুখে ৰহিলন্ত গৈয়া ॥
 মাধৱ নিপুণ আতি গুৰুৰ সেৱাত ।
 খোলা ছাঁটি গৃহ সাজি দিলন্ত তাৱত ॥১১৫১॥
 বোলন্ত উঠিয়ো আই ৰন্ধন কৰিতে ।
 মাধৱৰ বাক্যে দেৱী আসিয়া তৰিতে ॥
 পাক কৰি গুৰুক ভোজন কৰাইলন্ত ।
 দেখিয়া মাধৱে তাক সেৱি চলিলন্ত ॥১১৫২॥
 আঠে বেঠে নিজ খোলা চৌকাক কৰিলা ।
 মাতৃ সমে ছাউল গুটি ৰন্ধন কৰিলা ॥
 মাতৃ সমে অন্ন ভূজি শয়নে ৰহিলা ।
 প্রভাতে উঠিয়া শঙ্কৰক প্রণামিলা ॥১১৫৩॥
 গুৰুসেৱা যথোচিত কৰিল তেখন ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত আবে যাইবো পশু কোন ॥
 মাধৱে বোলন্ত এই সূতিয়ে সোমায় ।
 চাউল খোৱা নামে নদী পাইবো গৈয়া ॥১১৫৪॥

লোক মুখে বনো টপা বৰি নাম স্থান ।
 ফল ফুল খেতি কৃষি ছোৱয় শোভন ॥
 নাহি ঘৰ ছোপাৰ মাছিকে ৰাজ ভৱ ।
 তমু ইচ্ছা তৈলে তৈকে যাইবো লাগন্ত ॥ ১১৫৫ ॥
 বদন্তি শঙ্কৰ তৈকে যাইবো নিশ্চি কৰি ।
 বুলিয়া হলিল সেহি সূতিৰ ভিতৰি ॥
 দিনান্তে পাইলন্ত টপাবৰি স্থান বৰ ।
 নৌকা ৰাখি গুৰুদেৱ উঠিলা সত্বৰ ॥১১৫৬॥
 শঙ্কৰক লোক সবে আসিয়া সাদৰি ।
 গুৰুক দিলন্ত সীয়ে বাসা গৃহ কৰি ॥
 আনো ভূঞা বংশ মানে যতন কৰিয়া ।
 নিজ নিজ গৃহ সব লৈলা নিয়োদিয়া ॥১১৫৭॥
 ৰহিলা সুখদে গুৰু চৰণ সেৱিয়া ।
 গুৰু জনো বৈলা নাম ধৰ্ম্ম প্রকাশিয়া ॥
 কিন্তু জড় ৰোগে লোক সবকে পিড়িলা ।
 নানা ক্লেণ আসি সৰ্বৰ সেৱকৰ তৈলো ॥১১৫৮॥
 নিবন্তৰে লোক সব দেহ সুখাই গৈল ।
 মাথাৰ সকল কেশ সৰি টপা তৈল ॥
 কতো কতো সেৱকৰ শৰীৰো পৰিল ।
 হয় মাসা গুৰুজন তথাতে আছিল ॥১১৫৯॥
 মাধৱ দেৱৰ মাতৃ ৰোগ গ্ৰস্ত হয় ।
 প্রাণ পৰি হৰি গৈলা দেহাক এবিয়া ॥
 কাঠ সংস্কাৰ কৰি দশা পিণ্ড দিলা ।
 মাতৃৰ বিহিনে গুৰু খেদক কৰিলা ॥ ১১৬০ ॥
 দেখিয়া শঙ্কৰ দেৱ মাধৱত কৈলা ।
 দেখা দেখা সৰ্ববলোক ৰোগ গ্ৰস্ত তৈলা ॥
 টপাবৰি নোহে নাম টকলাৰ বৰি ।
 সকলো টকলা তৈল গৈল চুলি সৰি ॥১১৬১॥
 শীঘ্ৰে চলিবাক লাগে এবি ইটো স্থান ।
 গুনি সাজ পাৰ তৈল যত উজ্জৱল ॥
 উঠিয়াই ক্ৰমে গৈয়া খোৱা নদী পাইলা ।
 তথা দিয়ে গৈয়া গুৰু বাৰাদি লভিলা ॥১১৬২॥
 তথাতে ভোজন কাৰ্য্য কৰি আসবিস ।
 বুঢ়া দলৈ গৃহে পাছে মাধৱ প্ৰবেশ ॥
 দেখে সুশোভন এক নৱ গৃহ আছে ।
 তাহাক দিলন্ত বুঢ়া কৰিয়া আশ্বাসে ॥১১৬৩॥

শঙ্কৰ দেৱক মিৰেদিয়া কথা হয় ।
 বাঘদাস সন্মৈ ওক বহিলা তথাহি ॥
 বুঢ়াদলৈ শ্ৰীশঙ্কৰ চৰণে নমিয়া ।
 বুলিলাৰ হিহো বাপ চুন নোৰাতে লৈয়া ॥১১৬৪॥
 তাহকণে ওক সৰ্ব সেৱক সংহতি ।
 চুন নোৰা বৃক্ষতলে কৰিলন্ত স্থিতি ॥
 গৃহক নিশ্চিন্তো স্থান স্থান ভালকৰি ।
 বহিলা তথাতে ওকধৰ্ম্মক গুচাৰি ॥১১৬৫॥

নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতাৰ চৰিত্ৰ

—সপ্তদশ অধ্যায়—

ভাতিকুচি আসি নানা স্থান হওঁ আসি ।
 ওকক সেৱিয়া থাকৈ আনন্দ প্রকাশি ॥
 আত অনন্তৰে যেন চৰিত্ৰ ওকৰ ।
 প্রতি দিনে বাঢ়িয়াই ওনন্তে মধুৰ ॥১১৬৬॥
 বৈকুণ্ঠৰ পৰা পৃথিবীক আসিবাৰ ।
 কাজত আনিলা যিটো ভক্তি বস সাৰ ॥
 সিসব একত্ৰ কৰিবাৰ মনকৰি ।
 বহিলন্ত দুইওক কাৰ্য্যক আহৰি ॥ ১১৬৭ ॥
 জগতৰ উপকাৰী নাৰায়ণ আতা ।
 প্রথমতে আসি তেহো ভৈল উপনিতা ।
 যশধৰ পুত্ৰ ধৰ্ম্ম কায়স্থতে সাৰ ।
 ধৰ্ম্মৰ তনয় ভবানন্দ নাম যাৰ ॥ ১১৬৮ ॥
 ধৰ্ম্মৰ কণিষ্ঠ নাম চৈতন্য প্রধান ।
 জেষ্ঠৰ লগত থাকৈ অতি গুণবান ॥
 ভবানন্দ ঠাকুৰ আতা যেখনে জন্মিলা ।
 নানা সুমঙ্গলে ভৈলা পিতৃয়ে দেখিলা ॥ ১১৬৯ ॥
 দান দক্ষিণাক কৰিলন্ত বহুতৰ ।
 দেখিয়া তৃপ্তি ভৈল ব্ৰাহ্মণ সবৰ ॥
 গণি পঢ়ি দৈবভে কহিলা নিবন্তৰ ।
 হৈবন্ত বংশতে শ্ৰেষ্ঠ ধৰ্ম্মৰ মন্দিৰ ॥ ১১৭০ ॥
 ভৰ তাৰিবাৰ সাকো কাৰণ হৈবন্ত ।
 সিকাৰণে ভবানন্দ নাম বহিবন্ত ॥
 যেখনে আতাৰ ভৈল বৰ্ষ নৱ দশ ।
 গোহৰৰ কাৰ্য্যপাছে ভৈলন্ত প্রবেশ ॥ ১১৭১ ॥

সকল বালকে বৰদলৈ নাম দিয়া ।
 সৰ্বকালে থাকৈ তান আদেশ পাতিয়া ॥
 এহিমতে পাছে গ্রাম নাসী লোক হয় ।
 আতাৰ বৈঠকী থাকে সকলো আসয় ॥১১৭২ ॥
 যাৰ যিবা দত্ত বাদ কাজিয়া হোৱয় ।
 আতাৰ আগত সবে গোহৰ কৰয় ॥
 পোটেক বালেক পাফি দিবাদীক আনি ।
 কৰয় সিদ্ধান্ত তথা যিবা যেন জানি ॥ ১১৭৩ ॥
 তাক ভাতিবাৰ কাৰো শক্তি নোহয় ।
 ৰাজ দৰবাৰে লৈলে সি কথা বহয় ॥
 ধন্য ধন্য বুলি ৰাজা গুজা প্রসংগিলা ।
 হেন সময়ত পিতৃ পৰলোক গৈলা ॥ ১১৭৪ ॥
 খুড়ায়ৈ সহিতে থাকৈ গৃহ কৰ্ম্ম কৰি ।
 অনেক শাস্তক পঢ়ি ভৈল বিজ্ঞ বৰি ॥
 কিছু দিনান্তৰে মাতৃ ভৈল পৰকাল ।
 ৰাজ্যতো ভৈলন্ত যোৰ দুভিক্ষ বিশাল ॥ ১১৭৫ ॥
 দেখি আলোচিয়া আতা খুড়ায়ৈ সহিতি ।
 স্থান এৰি চলিবাক কৰিলন্ত মতি ॥
 নৌকাত সৰ্ব্বত্র মানৈ ভৰায়া যতনে ।
 উজাইয়া আসিলা নৌকা বাইয়া তখনে ॥১১৭৬॥
 ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ আসিল পাক দুই ।
 খৰোত্তৰ বেগে অৰ্দ্ধ নদীক পকাই ॥
 লালহ বিলাহ সেহি পাক নাম ভৈলা ।
 তাহাৰ ভিতৰে পশি নৌকা আতংকিলা ॥১১৭৭॥
 পাছে বায়ু মণি পাকে নৌকা নিলা তল ।
 সৰ্ব্বত্র গৈলেক মাত্ৰ প্রাণ নমৰিল ॥
 দুই ওটি কলসীত ধৰি দুই জন ।
 চৈতন্য ঠাকুৰ আতা তিৰে উপসন ॥ ১১৭৮ ॥
 ধিৰে ধিৰে গড়াত আউজি জীৰাবয় ।
 গ্রামহন্তে এক স্ত্ৰী আসিয়া দেখয় ॥
 পোহন্তে কহিলা আত্মা বিবস্ত্ৰেতে আছে ।
 বস্ত্ৰদিলে উঠি গৈয়া দুইজন বাছোঁ ॥ ১১৭৯ ॥
 শুনি নাৰী গোটে বিহা খানিকে যে দিলা ।
 তাকে পিঙ্গি দুয়ো জনে গ্রামক চলিলা ॥
 এক গাছ তলে মেল কৰে লোক হয় ।
 তাহাতে দেখিলা এক ধৰুৱা আছয় ॥ ১১৮০ ॥

• শ্ৰীমাধৱদেৱৰ মাতৃবিয়োগ উপাৰৱী ত্যাগ মাধৱদেৱৰ বাৰাদিত্ত নিবাস শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ চুন পৰাষ্ট প্রবেশ ।

সেহি জনে দেখি আথে বেথে সুবিলম্বত ।
 চৈতন্য আতিয়ে কৈলা যন্তেক বৃত্তান্ত ॥
 আৰু কহিলন্ত প্রবৃত্তিতে বস্ত দিহোঁ ।
 যত ধাৰ দিব লাগে সকল এৰিবো ॥ ১১৮১ ॥
 ওনিয়া কাপোৰ মোটা বাতি আনি দিলা ।
 ধাৰ এৰি কুটম্বৰ ঘৰক চলিলা ।
 তথাত থাকিয়া কিছু সাজ নপাইলন্ত ।
 ডিলা নগৰত গৈয়া গৃহ কৰি লন্ত ॥ ১১৮২ ॥
 ছাগল পুৰিয়া কত ওটি ধন পাইল ।
 ভবানন্দে পাছে পাশা দেখিবাক লইল ॥
 পাশত জিনীয়া আতা কিছু ধন পাই ।
 আতাৰ কাৰণে ফুৰে কণ্যাক যন্তাই ॥ ১১৮৩ ॥
 পৰমানন্দ মাৰক কৰিলা বিবাহ ।
 গৃহস্থী আশ্রমে বহি কৰিয়া নিৰ্কাহ ॥
 পাণ বিক্ৰিকৰি আতা ফুৰে কতো কাল ।
 পাণ গিৰী ঘৰে পাণ পৰেয় যিকাল ॥ ১১৮৪ ॥
 পাৰিবাৰ অৰ্থে পাণ বিনা মূল্যে পান্ত ।
 বজাৰে বিকিয়া বহু ধনক লভন্ত ॥
 একদিনা গোটেক পসাবী বুলিলন্তে ।
 দোকানে বহিও আমি আসো ঘৰ হন্তে ॥ ১১৮৫ ॥
 গৰাকী আসিলে দ্রব্য বিকিবাক কৈলা ।
 ওনিয়া দোকানে আতা তেখনে বিকিলা ॥
 পসাবে আহিলা দ্রব্য বহুদিন পৰি ।
 আতা বসিলাতে বিক্ৰি ভৈলা নিবন্তৰি ॥ ১১৮৬ ॥
 পোচাবী আসিয়া দেখে দোকান উদঙ্গ ।
 আতাক বুলিলা বাপু কিবা কৰা তঙ্গ ॥
 হয় কুৰি টকা আতা লেখা কৰি দিলা ।
 দেখিয়া পসাবী মনে বিস্ময় পাইলা ॥ ১১৮৭ ॥

লাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতাৰ চৰিত

পসাবী বোলন্ত বাপু ওদা শক্তি নোহ ।
 আমাৰ দোকানে কিছুদিন বহ ॥
 আতা বোলে হেন কিবা হৈবাক পাৰয় ।
 শূড়াজন আছে আমি যাইবাক লাগয় ॥ ১১৮৮ ॥
 দুটুকুৰি বাপ পসাবী তাক দিলা ।
 টকালৈয়া আতা নিজ ভৱনে চলিলা ॥

কিছুদিন থাকি শূড়াজন কাল ভৈল ।
 সংস্কাৰ কৰিয়া পাছে শ্রাকক কৰিল ॥ ১১৮৯ ॥
 আত অনন্তৰে আতা নৌকা এক কিনি ।
 বেপাৰ কৰিবে লাগি লৰিলা আপুনি ॥
 দেশ দেশান্তৰে সদাগৰ কৰিলন্ত ।
 নৱখানি নৌকা লৈয়া বেপাৰ কৰন্ত ॥ ১১৯০ ॥
 হাট ফাট কিছুকে নগনি আসে যাই ।
 ৰাজাৰ মাতুল বুলি সদায়ে কহয় ॥
 দেখিয়া ৰাজাত কৈলা কাটোৱাল গণ ।
 ফাট ভাগি চলে সদাগৰ একজন ॥ ১১৯১ ॥
 বোলন্ত ৰাজাৰ মই মাতুল এজন ।
 তোমাক মাতুল মই দিবো কিকাৰণ ॥
 ওনিৰাজা ক্ৰোধ কৰি আনিত্তে বুলিলা ।
 দুতে ধৰি নিয়া পাছে ৰাজাত যোগাইলা ॥ ১১৯২ ॥
 মহাৰাগে ৰাজাবোলে কেনে ছদ্মকৰ ।
 কৰযোড়ে বোলে ৰাজা ওনিও গোছৰ ॥
 দৃষ্টান্তক কহিবাৰ কাৰণ জনাইবো ।
 * ক্ষমাকৰি আজাদিলে জগৰ সাৰিবো ॥ ১১৯৩ ॥
 ওনি ডিলা নগৰৰ ৰাজা মহাজন ।
 বোলে শিয়ৈ কহ তৰ দৃষ্টান্ত এখন ॥
 আতাবোলে মহাৰাজ ওনিয়ো কাহিনী ।
 দুৰ্গাপূজা হেতু আনিলন্ত ছাগ কিনি ॥ ১১৯৪ ॥
 হাতিতে নপাৰে খোৰা এওটি ছাগল ।
 হাবিৰ মাজত বহি ভৈলন্ত বিকল ॥
 দেখি ব্যয় ভল্লুক আসিলে খাইবে প্রতি ।
 ছাগলে কহিল খাইবে নপাৰোঁ সম্পত্তি ॥ ১১৮৫ ॥
 সিংহৰ ভাগীন মই তাহাৰ আদেশ ।
 আসিয়া কৰিছো মই বনত প্রবেশ ॥
 ওনিয়া সকলে ডয় পায়্য অতিৰেক ।
 ৰাশিতে পাৰিবা কিবা আমাক প্রত্যেক ॥ ১১৯৬ ॥
 ছাগলে বোলন্ত তোৰা ডয় নকৰিবা ।
 আমাৰ বন্ধনে সিংহে এৰি ছলি যাইবা ॥
 বিশ্বাস কৰিয়া যত যত পন্তগণ ।
 সেহিহন্তে ছাগগোট কৰিয়া বেস্তন ॥ ১১৯৭ ॥
 উপাসিয়া কৰ আনি তৃণ ঘাস দিয়া ।
 কতোদিনে সিংহ আইল সিথানে আসিয়া ॥
 দেখি আঠে বেঠে সবে ছাগক বোলয় ।
 আমাক ৰাখিয়া আবে সিংহ আসিছয় ॥ ১১৯৮ ॥

৬ দৃষ্টান্ত—শ্লোক—হীনসেৱা ন কৰ্তব্যো কৰ্তব্যো মহাদাশ্রয়ঃ । অজাসিংহ প্রসাদেন বনে ভ্রমতি নির্ভয়ঃ ॥

শুনি হাগ হস্তীগোট উপৰে চৰিল ।
 সিংহৰ সমিমে এক জাম্পতে নামিল ॥
 সকাভৰে সিংহক বুলিলা স্তুতি কৰি ।
 শুনা মহাৰাজ মই তুমি নামধৰি ॥১১৯৯॥
 তোমাৰ ভাগিন বুলি সমস্তেক কহি ।
 ভক্তপ্ৰভা হুয়ো আছো ইঠানত বহি ॥
 আবে যেন লাগে প্রভু তাক কৰিয়োক ।
 সিংহে বোলে ঐত ৰাজ্য কৰিলো তোহোক ॥১২০০॥
 হেনমতে ছাগলক নিৰ্ভয় কৰিয়া ।
 চলিলা কেশৰী ছাগলক ৰাজ্য দিয়া ॥
 আমিয়ো তেনয় কপে তুমি নাম ধৰি ।
 বেপাৰ কৰিয়া ফুবো তোমাক সুমৰি ॥১২০১॥
 শুনি দিগ্ৰাজ্য বৰ আনন্দ কৰিয়া ।
 বৰ সদাগৰ পাতি আজ্ঞা প্রকাশিয়া ॥
 বৈঠাৰ নালত গুৰু চামৰ আৰিল ।
 মণিৰাজ পাগ দিয়া সদাগৰ পাতিল ॥১২০২॥
 বিদায় দিলন্ত আতা আনন্দে চলিলা ।
 সেহি দিনা ধৰি আতা বৰ সদাগৰ ডৈলা ॥
 থানে থানে সদাগৰি কৰিয়া ফুবন্তে ।
 ভাকৰ গুৰু লাগ পহুত পাইলন্তে ॥১২০৩॥
 গুৰুৰ নিকটে নৌকা বাখি তেতিক্ষণ ।
 ভোজনক লাগি কৰিলন্ত আয়োজন ॥
 স্নানকৰি কৰি আতা ৰামৰ তৰ্পণ ।
 ভাকৰে স্নানি ৰামবুলি কৰন্ত ভোজন ॥১২০৪॥
 দেখিয়া ককৰা মাতি আতায়ে কহিলা ।
 জপৰা দিগ্ৰাহা বুৰ তপৰা ভুজিলা ॥
 কায়স্থ হইয়া আমি তৰ্পণ কৰিলো ।
 দ্বিজবৰ হইয়া কেনে চাৰিলা সকলো ॥১২০৫॥
 ভাকৰে বোলন্ত শুনা সদাগৰ বৰ ।
 সবাকো গুচাইলা দেৱ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ॥
 নাম মাত্ৰ লৈলে সৰ্ব কৰ্ম ফল পাবে ।
 জানিয়া নামক জাপি ভুজিলা স্বভাৱে ॥১২০৬॥
 হৰিনামে হৰিনামে হৰিনামে গতি ।
 হৰিনাম ৰাত্ৰ হৈয়া আহয় সম্প্ৰতি ॥
 শাস্ত্ৰ পঢ়িবাক মই যাইবাক আসিলো ।
 তোমাৰ আগত সৰ্ব সন্তত কহিলো ॥১২০৭॥

শুনি সদাগৰ অতি আনন্দিত মনে ।
 ভাকৰ গুৰুক প্রণামিয়া তাৰক্ষণে ॥
 কোন স্থানে আছে তেহো কেনি গৈলে পাম ।
 সকল বৃত্তান্ত গুৰু কহা মোৰ ধাম ॥১২০৮॥
 গুৰু বোলে মাজুলীৰ মধ্যে ধূৱাহাট নাম ।
 ভক্তি প্রকাশিয়া আছে গুৰু গুণ ধাম ॥
 ভাটি আসিবাক মন কৰিয়া আহয় ।
 তথাতে আহয় কিবা ভাটি আসিহয় ॥১২০৯॥
 হেন শুনি তাৰক্ষণে নৌকা মেলি আইলা ।
 মনসাৰ সূতি এৰি চাউলখোৱা পাইলা ॥
 তথাহৈতে আসি খোৱা নদীক পাইলন্ত ।
 শঙ্কৰৰ ভণিতাক গোৱা শুনিলন্ত ॥১২১০॥

খাগৰা কাটিব গৈয়া ভক্ত দুই জন ।
 সিসবে গীতক গাবে কৰি উচ্চাৰণ ॥
 খাগৰা কতা গীত
 ধুংং॥ নাৰায়ণ কাহে ভক্তি কৰোঁ তেৰা ।
 মেৰি পামক মন মাধৱ ঘনে ঘন,
 ঘাতুক পাপ নাচোৰা ।
 নাৰায়ণ কাহে ভক্তি কৰোঁ তেৰা ॥

॥ পদ ॥

যতজীৱ জন্ম কীট পতঙ্গম
 অগনগ জগতেৰি কাম্য ॥
 সবকহো মাৰি পুৰত ওহি উদৰ
 নাহি কৰত ভূত দয়া ॥
 নাৰায়ণ কাহে ভক্তি কৰোঁ তেৰা ।
 ঈশ স্বৰূপে হৰি সবঘটে
 বৈঠহ যৈচন গগন বিদ্যাপী ।
 নিন্দাবাদ পৈশুণ্য হিংসা হৰি
 তেৰি কৰোঁহো হামো পাপী ।
 নাৰায়ণ কাহে ভক্তি কৰোঁ তেৰা ।
 কাকু শঙ্কৰে কয় কৰত ককণা নাথ
 জোনো চাবহ ৰাম বানী ।
 সব অপৰাধক বাধক তুহানাম
 তাহে শৰণ লেহ জানি ॥

• ৰজাই দিয়া মণিৰাজ মোগল পাগ, ছোলা, লহঙ্গা, আজিকালি সূত্ৰধাৰৰ পোছাক শূক্ৰচোৱৰ ধূৰা
 ভাওনাৰ সূত্ৰৰ হস্তৰ ভূষণ আৰু আসন ধূলনত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। সংগ্ৰাহক—ধৰ্মেশ্বৰ

নাৰায়ণ কাহে ভকতি কৰো তেৰা ॥
 মেৰি পামৰ মন মাধৱে ঘন ঘন
 ঘাতুক পাপন চোৰা ।
 যতজীৱ জগম কীট পতঙ্গ ॥
 অগনগ জগ তেৰিকায়ী ॥

॥ পদ ॥

ভনিতা শুনিয়া আতা সঙ্কল্প ভৈলা ।
 ভাকৰৰ কথা মানি নিশ্চয়ে জানিলা ॥
 ভৱানন্দে কহে শুনা ভকত আতাই ।
 যাহাৰ গীতক গাইলা আছে কোন ঠাই ॥১২১১॥
 ভক্তে বোলে চুপ হোৱা বৃদ্ধ তলে আছে ।
 কিকাৰণে সোধা কথা কিবা লেখা আছে ॥
 আতা কহিলন্ত তাক ঙক লভিবাৰ ।
 কাৰণে আসিছো বিচাৰিয়া বাৰম্বাৰ ॥১২১২॥
 শুনিয়া আনন্দ মনে ভকতে তখন ।
 দেখাইবাক প্রতি চলিলন্ত দুয়োজন ॥
 সেহি দিনা ভোজনৰ অন্ন অনাতন ।
 দেখিয়া ঙকক আই বুলিলা বচন ॥১২১৩॥

নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ বা ভৱানন্দ সদাগৰ
 শৰণ গ্ৰহণ ।

নাহিকল্প অন্ন আজি কি জানি কি কয় ।
 কিবা অভকত অন্ন ভুজিবে লাগয় ॥
 কল্পত কৰিয়া আতা আহয় আসিয়া ॥১২১৪॥
 পূৰ্বমুখে শুকদেৱ বসিয়া থাকন্তে ।
 আতা উপৰ্ণিত ভৈলা পৃষ্ঠ ভাগ হন্তে ॥
 চাঁয়াপোট গৈয়া আগে প্ৰবেশিল য়েবে ।
 শুক উদ্ভাৰিলা নাৰায়ণ নাম তেবে ॥১২১৫॥
 তেতিয়কপে আসে আতা চাউল লোণ থই ।
 প্ৰণাম কৰিলা চৰণৰ আগে গই ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত তুমি কোন কিবা নাম ।
 কহিলন্ত আতা তান শুণ নাম ধাম ॥১২১৬॥
 বগৰি শুৰি পাৰওনা হালধি-আতিথায় ।
 পিতা মাতৃ থৈয়া আছে ভৱানন্দ নাম ॥
 বৰ সদাগৰ নাম ৰাজাদিয়া আছে ।
 ভাকৰত হন্তে তমু কথা শুনি পাঁছে ॥১২১৭॥

শুক লভিবাৰ অৰ্থে ইথানে আসিয়া ।
 ভনিতা শুনিয়া আইলো কৃত কৃত্য হয় ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত ভাকৰৰ ভানে বৰ ।
 পৰোক্ষাতা মোক কৰি আছে উপকাৰ ॥১২১৮॥
 শুনা ভৱানন্দ নাৰায়ণ নাৰায়ণ ।
 নামমোৰ মুখত ভৈলন্ত উপসপ ॥
 সিকাৰণে ভৱানন্দ নামক গুচাইলো ।
 আজি ধৰি নাৰায়ণ ঠাকুৰ নাম দিলো ॥১২১৯॥
 মাধৱ নামত আছে বাকৰ একজন ।
 তাহাৰ সহিতে কৈলো সখ্য নিৰোপণ ॥
 আতায়ে বোলন্ত বাপ কিনো ভাগ্য মোৰ ।
 কোথাত আহয় তেহো কহিয়োক ঔৰ ॥১২২০॥
 শুক বোলে মাধৱৰ মাতৃ শ্ৰদ্ধ ভৈল ।
 টকা ভগাইবাক প্রতি প্ৰভাতে চলিল ॥

শ্ৰীমাদ্ভৱদেৱ তাক নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ
 আতাৰ সোহৃদ সখিত কৰি ভজত
 ভক্তি প্ৰদান

আতাবোলে আমাৰ নৌকাত কড়ি পাই ।
 কৃপাকৰি পঠায়োক তৈকে লাগি যায় ॥১২২১॥
 হেন কথা মাতে আতা প্ৰণাম কৰিয়া ।
 মাধৱক বাট চাহি আহন্ত বহিয়া ॥
 টকা ভগাৱে নপাই মাধৱ আসিলা ।
 দেখিয়া শঙ্কৰ দেৱে তেখনি কহিলা ॥১২২২॥
 শুনিয়ো মাধৱ আইল পুৰুষ প্ৰধান ।
 তোমাৰ সহিতে সখি কৰিলো বিধান ॥
 টকা ভগাই দিবো বুলি যাইবাক প্ৰাথিয়া ।
 নৌকাক চলিল লৈয়া আনন্দিত হৈয়া ॥১২২৩॥
 চলিয়োক তুমি তেহো যথাত আহয় ।
 প্ৰাৰ্থকৰ বাঞ্চা সিদ্ধি কৰিবে লাগয় ॥
 শুনি মাধৱ দেৱে শিৰে ঙক বাক্য ধৰি ।
 আতাৰ নৌকক লাগি গৈলা শীঘ্ৰ কৰি ॥১২২৪॥
 নৌকা গৈয়া আতা মহা প্ৰেমানন্দ হয় ।
 কখনে দেখিবো বুলি আছে আপেক্ষিয়া ॥
 ওৱা পান ঠগি আনি প্ৰাৰ্থনা কৰিয়া ।
 সখাক দূৰতে লক্ষি অৱনত হয় ॥১২২৫॥
 তোমাৰেঙ্গে দাসকৰি দিলা শুক জন ।
 নিজ দাস বুলি মোক কৰিয়ো গ্ৰহণ ॥

টকা ভগাই দিবো আমি যতোক লাগয় ।
 জানিয়া কৃপালু বাপ হযোক সদয় ॥১২২৬॥
 গুণে মাধদেৱ হইয়া হৰসিত মনে ।
 ভগাইবাব টকা তাক দিলেক তেখেনে ॥
 পৰম আদৰে আতা টকাৰ দিওণ ।
 ভগাইয়া দিলন্ত কৰি আনন্দিত মন ॥১২২৭॥
 মাধৱে বোলন্ত সখি দিলাহা অধিক ।
 আতাবোলে মোৰো মাতৃ দিলো ততোধিক ॥
 মাকলীৰ পুত্ৰ ৰাম নামে ডকতক ।
 থাকিবাক লাগিদিলা সন্তত ওকক ॥১২২৮॥
 পাছে মাধ দেৱ গৈলা আপোন গৃহক ।
 শুশ্ৰূষা কৰন্ত আতা মাধৱ দেৱক ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ মাতৃৰ শ্ৰাদ্ধ আৰু হৰি নাম কীৰ্ত্তন

অনুক্রমে শ্ৰাদ্ধৰ দিবস আসি ভৈলা ।
 শঙ্কৰ দেৱক তৈকে নিমন্ত্ৰণ দিলা ॥ ১২২৯ ॥
 মহা মহোৎসৱ কৰি ওকক তুমিলা ।
 ব্ৰাহ্মণ গণক মহা দক্ষিণা কৰিলা ॥
 সভা বিসজ্জিয়া দেৱ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 মাধৱক সাদৰিয়া চলিলন্ত ঘৰ ॥ ১২৩০ ॥
 লগত যাহান্ত মাধদেৱ তুষ্ট মনে ।
 শঙ্কৰক থৈলা নিয়া চুণ পোৰা স্থানে ॥
 প্ৰতি দিনে মাধদেৱে সেৱাক আচৰে ।
 ডকতিৰ কথা সব পোহন্ত সাদৰে ॥ ১২৩১ ॥
 শঙ্কৰে কহন্ত সদা কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ ।
 গুণি সৰ্বজন হোৱে পৰম পবিত্ৰ ॥
 সিমতে আছন্তে ভৈল লোকত প্ৰকাশ ।
 শঙ্কৰৰ শুদ্ধ ধৰ্ম্ম হৰে দুঃখ ত্ৰাস ॥ ১২৩২ ॥
 * জয়ন্তীৰ মধাই নাম পৰম নিপুণ ।
 তোহো গুণি আসিলন্ত শঙ্কৰৰ গুণ ॥
 ওকৰ চৰণে ননি বচন বুলিলা ।
 তোমাৰ গুনিয়া গুণ যশৱস লীলা ॥ ১২৩৩ ॥
 ধৰ্ম্মক ধৰিবে আসি আছো দেৱবৰ ।
 গুনিয়া শঙ্কৰে নীতি শিখাইলা বিস্তৰ ॥
 শৰণ কৰায়া তাক বিদায়ক দিলা ।
 সেহি দিনা হন্তে মধাই আসিবাক লৈলা ॥ ১২৩৪ ॥
 বুঢ়া গোপাল আদি শুদ্ধ মন হইয়া ।
 শৰণ পশয় আসি ধৰ্ম্মক ধৰিয়া ॥

মন দিয়াত গৃহ সাজি নাৰায়ণ দাস ।
 প্ৰতিদিনে আশৈ তথা মাধৱৰ পাশ ॥ ১২৩৫ ॥
 পাছে দুয়োজন শঙ্কৰৰ পাশে আসি
 সেৱক সবাতে কহে কথাক প্ৰকাশি ॥
 শ্ৰীগুৰুজনাৰ চুপাৰা ভাগ-কুমাৰ কুছিপমণ
 এহিমতে কতো দিন থাকন্তে শঙ্কৰ ।
 সেহি ঘাটে নৌকা বাগিলেক বহুতৰ ॥ ১২৩৬ ॥
 ঘাট গোটি দিনে দিনে অঙটি কৰয় ।
 দেখি আই ওকজন অগ্ৰত কহয় ॥
 পাছে ওক মাধৱ দেৱত কহিলন্ত ।
 ইথান এৰিয়া আমি যাইবাব হইলন্ত ॥ ১২৩৭ ॥
 গুনিয়া মধাই আতৈ কৈলা সাৰ কৰি ।
 উচ্ছ্বাসন গোটি আছে কুমাৰ কুছিবৈড়ি ॥
 পৰদিনা ওকদেৱে ভোজন কৰিয়া ।
 সেৱকক সঙ্গকৰি গৈলন্ত চলিয়া ॥ ১২৩৮ ॥
 পাইলন্ত বাটক তলি বিল অনুপম ।
 নিকটৰ বৃক্ষতলে কৰিলা বিশ্রাম ॥
 গৰ্ভেক খনাই তৈতে দৃষ্টি কৰিলন্ত ।
 যাহাক উদ্দেশ কৈলে তাওক দেখিলন্ত ॥ ১২৩৯ ॥
 পৰম আনন্দ মনে ওক লভিলন্ত ।
 পাছে কুমাৰ কুছি স্থানক পাইলন্ত ॥
 মনোগত কৰি পাছে গৃহ সাজিবাক ।
 আদেশ কৰিয়া ওক ফিৰি আসিলেক ॥ ১২৪০ ॥
 পাছে আতা নাৰায়ণ লোক সবলৈয়া ।
 হাতী বাটী নাম ঘৰ সকল সাজিয়া ॥
 ওকত জনাইলা যেবে শঙ্কৰ চলিলা ।
 হৰিধ্বনি কৰি সৰ্ব সেৱক লভিলা ॥ ১২৪১ ॥
 আই গোসানীৰ সবে গৃহ লৈলা ৰঙ্গে ।
 ধৰ্ম্ম প্ৰকাশিলা ওক সেৱকৰ সঙ্গে ॥
 কিছু দিন পাছে তৈত ভৈল যেন কথা ।
 মাছ মাৰিবাক লোক চলন্ত সৰ্বথা ॥ ১২৪২ ॥
 যিদিনা মাৰয় মৎস্য বিল সমুদায় ।
 ঘোলনি হইয়া বিল পঞ্চময় হয় ॥

ভণীপুৰীয়া গোপাল আতাৰ গুৰু দৰ্শন

পাটুকা বিৰ্মাণ

জলৰ কাৰণে ওক উপবাসে থাকে ।
 দিনেক কহিলা আসি ঠাকুৰ আতাকে ॥ ১২৪৩ ॥

ডনীপুৰে থাকে কুমাৰৰ মেনা ছই ।
 গোপাল নামত আতা তথাতে আছই ॥
 তাক কহিলন্ত পাছে নাৰায়ণ আতা ।
 পাটুকা কৰিয়া দিলা সেহি শুভান্বিতা ॥১২৪৪॥
 পাটুকা ভৈলন্ত জন দুখ ওছি গৈল ।
 পৰম আনন্দে গুৰু সেৱক বহিল ॥
 ঠাকুৰ আতাসমে শ্ৰীমাধৱদেৱ গুৰু ।
 গুৰুসেৱা কৰৈ গুৰুতৰ কল্পতৰু ॥১২৪৫॥
 এহিমতে হুমাস তথাতে আছয় ।
 নিকটে আছন্ত হীনজাতি দুৰাশয় ॥
 একদিনা অপবিত্ৰ মৎস্যক আনিয়া ।
 গোটেক বিড়ালে ঘৰে পেলাইলন্ত নিয়া ॥১২৪৬॥
 পাছে পাণ পাতিলা সমস্তে দূৰকৰি ।
 গুৰুক কহিলা আই কাৰ্য্যক সুমৰি ॥
 ইখানত থাকিবাব যোগ্য নাহিকয় ।
 নিকটে অজাতি লোকে গ্ৰাম কৰিছয় ॥১২৪৭॥
 বদতি শঙ্কৰ মাধৱদেৱ বাম দাস ।
 অৱশ্যে এৰিবে লাগে ইহাৰ আবাস ॥
 সকলো প্ৰকাৰে শ্ৰেষ্ঠ আছে যিটো ঠাই ।
 দেখিবাক লাগি তাক চলিয়ো সবাই ॥১২৪৮॥
 এহিবুলি গুৰুজন লবিলা তখন ।
 পাটবাউসী নামস্থান দেখিতে শোভন ॥
 ৰাজ্যৰ আছিল পাট নগৰ পূৰ্বত ।
 লতা বৃক্ষ তৃণ হৈয়া আছে যথাত ॥১২৪৯॥
 দেখি গুৰু সেহি স্থান যোগ্য মানি মনে ।
 গৃহ কৰিবাক আদেশিলা তৱৈ ক্ষণে ॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ শাস্ত্ৰ প্ৰণয়ন আৰু ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰ
 পাটবাউসী স্থানত নিবাস শ্ৰীমাধৱদেৱৰ
 গণকুটিল নিবাস

হেনগুনি সেৱক সকলে বজ কৰি ।
 হাবিকাটি হাটী বাটী কৰিলা সাদৰি ॥১২৫০॥
 নামধৰ মণিকুট আৰ বাট আলি ।
 শীঘ্ৰকৰি কৰাইলন্ত কাৰ্য্যক সকলি ॥
 শুভদিনে গুৰু আসি স্থান প্ৰবেশিলা ।
 সেৱক সকলে হৰিধ্বনি উচ্চাৰিলা ॥১২৫১॥

এহিমতে পাটবাউসী স্থান কৰি তথা ।
 সেৱক সহিতে গুৰু বহিলা সৰ্বথা ॥
 মাধৱ আছন্ত বাৰাদিত স্থানকৰি ।
 অনেক বিদূৰ দেশি শঙ্কৰ সুবাৰি ॥১২৫২॥
 এক গণকৰ বাৰী খন আছিলন্ত ।
 গুনিয়া শঙ্কৰদেৱ লৈবে চাহিলন্ত ॥
 একতোলা সোণা দান গণকে কৰিলা ।
 তাকদিয়া গুৰু পাছে ভেটীক কিনিলা ॥১২৫৩॥
 সেৱকক আদেশিয়া গৃহ কৰাইলন্ত ।
 তাহাতে বহিবে মাধৱক বুলিলন্ত ॥
 মাধৱদেৱ বাৰাদিৰ হন্তে তৈকে আসি ।
 গুৰু আজ্ঞা ধৰি তাত থাকিলা হৰষি ॥১২৫৪॥
 ওহৰ ভৈলেক গুৰু আনন্দ কৰিয়া ।
 শঙ্কৰ দেৱৰ ঠাইক যান্ত সাদৰিয়া ॥
 নানাতাৰে গুৰুসেৱা কৰিয়া থাকয় ।
 শঙ্কৰে আনন্দে নানা ভক্তি কথাকয় ॥১২৫৫॥
 কীৰ্ত্তন ঘোষাৰ শেষ আছিল বহিত ।
 তাহাকো কৰিলা সেহি স্থানে বিৰহিত ॥
 মহা ভাগৱতৰ পয়াৰ কৰিছয় ।
 প্ৰথম দ্বিতীয় আৰ অষ্টম ত্ৰিতয় ॥১২৫৬॥
 আদ্যৰ দশম আৰ বলিৰ ছলন ।
 কুৰুক্ষেত্ৰ নৱসিদ্ধ কষ্ণিণী হৰণ ॥
 একাদশ দ্বাদশ গুৰুতি প্ৰদীপ ।
 কৰিল শঙ্কৰদেৱে জ্ঞানৰ প্ৰদীপ ॥১২৫৭॥
 কালীক দমন আদি নাট যত ।
 গীত ভোক্তা ভট্টিমাক কৰিলা বহত ॥
 বেদ বেদান্তৰ গীতা ভাগৱত তত্ৰ ।
 ভক্তিবন্ধাকৰ নামে শাস্ত্ৰ কৰিলন্ত ॥১২৫৮॥
 এহিমতে জীৱৰ তাৰণ হেতু গুৰু ।
 অনেক প্ৰবন্ধ কৰিলন্ত কল্পতৰু ॥
 পাছে বুলিলন্ত মাধৱক গুৰু জন ।
 ৰচনা কৰিও তুমি গ্ৰন্থ একখন ॥১২৫৯॥
 ব্ৰজাআদি কৰি যত স্থাৱৰ পৰ্য্যন্ত ।
 সবাকো লেখিবা মোকো থৈবাহা তাহাত ॥
 হেন আদেশিয়া দেৱ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 প্ৰতিদিনে ধৰ্ম্ম বুদ্ধি কৰন্ত বিস্তাৰ ॥১২৬০॥

একদিনা ঠাকুৰ আতা পাছে মাধৱত ।
 সদায়ে থাকন্ত গুৰু কথা আলাপত ॥
 কোন সময়ত অত শাস্তক লিখয় ।
 কহিয়োক বাপ জিবা আপুনি জানয় ॥১২৬৯॥
 হাসিয়া মাধৱদেৱে বুলিলন্ত বাণী ।
 শুনা সখি শাস্তসৰ লিখন কাহিনী ॥
 যেনবাপে যেহেন শক্তি প্ৰকাশিয়া ।
 লেখন্ত শাস্তক তুমি দেখিবাহা গৈয়া ॥১২৭০॥
 সেইদিনা আতা পাছে গৃহক নগৈলা ।
 ৰাতিভাগে শঙ্কৰ দেৱৰ পাশে গৈলা ॥
 দেখে মন্দিৰৰ মধ্য দ্বাৰ বন্ধ কৰি ।
 শাস্তক লিখন্ত গুৰু দিব্যকপ ধৰি ॥১২৭১॥
 দুইহাতে পাতদিকে দুইহাতে লিখে ।
 বাৰৰ জলায়ে দিয়া আতায়ৈ নিৰিঞ্জে ॥
 অন্তৰ্হ্যামী গুৰু কিবা অপ্ৰকাশ আছে ।
 আইস নাৰায়ণ বুলি মাতিলন্ত পাছে ॥১২৭২॥
 আঠে বেঠে আতা পাছে ভিতৰ পশিয়া ।
 প্ৰণাম কৰিলা আতি দণ্ডৱত হৈয়া ॥
 দেখি গুৰু জনে দুই হস্ত সম্বৰিয়া ।
 আতাক মধুৰ বাক্যে কৈলা সম্বৰিয়া ॥১২৭৩॥
 সাক্ষাতে নাসিয়া কেনে জুমিয়া দেখিলা ।
 তোমাত আমাৰ কিবা অভিন্নতা বৈলা ॥
 এহিবুলি গুৰুজন আশ্বাস কৰিয়া ।
 চাৰি খানি গুৱাদিলা আনন্দ কৰিয়া ॥১২৭৪॥
 আনন্দে আকুল আতা শক্তি দৰশনে ।
 অহো ভাগ্য বুলি প্ৰসংশিলা ঘনে ঘনে ॥
 পাছে আতা স্তুতি নতি কৰি বহুতৰ ।
 মাধৱ দেৱৰ ঠাই গৈলন্ত সত্তৰ ॥১২৭৫॥
 মাধৱে বোলন্ত সখি কেমন দেখিলা ॥
 গুৰুৰ প্ৰসাদ আজি তুমি কিবা পাইলা ॥
 শুনি আতা গুৱা আনি দিয়া সমপিলা ।
 প্ৰণাম কৰিয়া আতা সমস্তকে কৈলা ॥১২৭৬॥
 মাধৱদেৱে দুইখানি আতাক দিলন্ত ।
 প্ৰসাদ জানিয়া দুইখানি ভুঞ্জিলন্ত ॥

ভোজন কৰিয়া আতা শয়ন কৰিলা ।
 পৰদিনা পুৱা আপোনাৰ গৃহে গৈলা ॥১২৭৭॥
 একদিনা গুৰুজনে মাধৱক কৈলা ।
 মাম কিছু বাটি আনি দিয়ো কৰি ভাল ॥
 শুনি আই মাম বাটিবাক চলিলন্ত ।
 মন্দিৰ ভিতৰে গুৰু শাস্তক লিখন্ত ॥১২৭৮॥
 মাম বাটি নিয়া আই দ্বাৰ বন্ধ দেখি ।
 ডেকা গিৰী বুলি মাতে খানিকো নাপেৰি ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত গাহ দুৱাৰৰ তলে ।
 আগবঢ়াই থোৱা মই আনিবো সকালে ॥১২৭৯॥

যোগসিদ্ধপুৰুষ শ্ৰীমন্তশঙ্কৰ দেৱৰ অলৌকিক প্ৰভাৱ

মামক থৈবাৰ কালে জুমিয়া দেখিলন্ত ।
 চতুৰ্ভুজ কপে গুৰু শাস্তক লিখন্ত ॥
 ৰোমাঞ্চিত ভাৱে আই বুলিলা বচন ।
 আবে ডেকা গিৰি বাপ দেখিলোহো কেন ॥১২৮০॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত তই কাতো নকহিবি ।
 মোৰ শক্তি গোট মাত্ৰ আপুনি জানিবি ॥
 এহি মতে গুৰু সেৱকৰ মন পুৰি ॥
 বৈকুণ্ঠৰ যশ বস থাকন্ত প্ৰচাৰি ॥১২৮১॥
 উৰ্বশী নামত মাধৱদেৱৰ বহিনী ।
 জন্মাইলন্ত ৰাম চৰণ পুত্ৰ খানি ॥
 অশৌচৰ অন্তে পুত্ৰ কোলে কৰি আসি ।
 কান্দিয়া কহিলা মহা দুঃখক প্ৰকাশি ॥১২৮২॥
 নভৈলেও হস্তে পুত্ৰ সেয়েছিল ভাল ।
 ঋষি সাপে আবে জোনো আৰ হৈবে কাল ॥
 ৰাম দাস মুখ হাই বোলে গুৰুজন ।
 কহা বহীনাই কিবা আহয় কাৰণ ॥১২৮৩॥
 ৰামদাস ভুঞা কহে শুনিয়ো কাহিনী ।
 সবস্তুতী ভুঞামোৰ আহিল যৈসানি ॥
 একদিন ঋষি ক্ৰোধ কৰি দিলা সাপ ॥
 তোহোৰ সন্তান কিছু নৰহিব বাপ ॥১২৮৪॥

* শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ “ভক্তিৱত্নাকৰ” শাস্ত সংগ্ৰহ আৰু শ্ৰীমাধৱদেৱক নামঘোষা শাস্ত বচনৰ আদেশ

* নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতাৰ অন্তত দৰ্শন আৰু গুৱা প্ৰসাদ লাভ

তাত পৰে সন্তান হোৱয় যত যত ।
 অৱশ্যে মৰিব জান মোহোৰ সাপত ॥১২৭৭॥
 সন্ত পুৰুষ পূৰ্ণ মোত আসি ভৈল ।
 সি সব কথা কৈ তুমি ভগিনী শুনি ॥
 ইহাৰ উপায় বাপ আপুনি কৰিয়া ।
 মাধৱে বোলন্ত কিছু চিন্তা নকৰিয়া ॥১২৭৮॥
 ওকৰে বোলন্ত আই তোৰ পুত্ৰখানি ।
 দিয়োক আমাক খেদ নকৰা এখনি ॥
 এহি বুলি ঠাকুৰক কোলাত কৰিয়া ।
 বুলিলন্ত ওক মহা আনন্দ লভিয়া ॥১২৭৯॥
 ঋষি সাপে মোহোৰ হৈবৈক বংশ চৰ ॥
 বাম দাস বংশ বৃদ্ধি হোক অনুক্ষণ ॥
 নকৰিবা ভয় পুত্ৰ নহৈবে মৰণ ।
 কেয়া তুমি বৃদ্ধিয়েন হৈব সৰ্বক্ষণ ॥১২৮০॥
 এহিবুলি ঠাকুৰক আইৰ হাতে দিল ।
 পতি পুত্ৰ সমে আই গৃহক চলিল ॥
 সিকাৰণে বংশ বৃদ্ধি বাম চৰণৰ ।
 আজিয়ে আহুত স্থানে স্থানে বহতৰ ॥১২৮১॥
 শ্ৰীচৈতন্য নামে হৰি অংশ অৱতৰ ।
 দক্ষিণ প্ৰদেশে ধৰ্ম কৰিলা প্ৰচাৰ ॥
 পাছে মণিপুৰ দেশে কৰিবা গমন ।
 তাত ধৰ্ম প্ৰকাশিলা পৰম যতন ॥১২৮২॥
 তাৰ হস্তে আসিলন্ত আসামক পতি ।
 হাজোত বহিলা কিছুদিন ধৰ্ম পতি ॥
 ভক্তসমে চৈতন্য চলন্ত নিজ ধাম ।
 পহুত যাহান্তে পাইলা শঙ্কৰৰ ঠাম ॥১২৮৩॥
 আহুত শঙ্কৰদেৱ আত্মক আৰাধি ।
 সেহি সময়ত পাইলা চৈতন্যে সুখি ॥
 বাহিৰত বহিবোলে কোঠেৰ শঙ্কৰ ।
 আসি আহো দেখিবাক বিচাৰে ধৰ্মৰ ॥১২৮৪॥
 শুনা ৰমানন্দ কহা মাজাখানি চোট ।
 গৃহখুলি পিজায়োক প্ৰভুৰ গলত ॥
 শুনি ৰমানন্দে ওক জনত কহয় ।
 প্ৰতি খুলি মাজা খানি পিজিবে লাগয় ॥১২৮৫॥
 হাসিয়া পুত্ৰ ওক কিমতে জানিল ।
 ৰমানন্দে বোলে সন্যাসিয়ে আসি কৈলা ॥
 ভাবিয়া দেখন্ত ওক অদ্ভুত কাহিনী ।
 মানস পূজাৰ কথা কেনমতে জানি ॥১২৮৬॥

সন্যাসী নোহয় চৈতন্য ঈশ্বৰ ।
 এহিবুলি বাহিৰ আসিয়া শীঘ্ৰতৰ ॥
 থিৰ হই দুইজন কাৰ্য্যক সমৰিলা ।
 সেহি সময়ত মাধৱে আসি পাইলা ॥১২৮৭॥
 শঙ্কৰক সেবি সেহি কালে কৈলা কথা ।
 আমাৰ বচন বাপ শুনিয়োক এথা ॥
 আসি আহো তোৰাসব ভক্তি প্ৰকাশিতে ।
 জান মাত্ৰ প্ৰকাশন্ত ভক্তি বিপৰিতে ॥১২৮৮॥
 ভক্তি নভৈলে জানে কিছু নসাধয় ।
 কলিয়ুগে ভক্তি বিনে বিফল গৰায় ॥
 শুনিয়া চৈতন্য কৃষ্ণ ধন্য ধন্য বুলি ।
 মাধৱ দেৱক ধৰিলন্ত আশ্ৰয় ॥১২৮৯॥
 ইকাৰ্য্যতে আইলো আমি তোমাসাৰ থানে ।
 আজি ধৰি ভক্তি জানে কৰিবো বিধানে ॥
 এহি বুলি মনপুৰি চৈতন্য চলিলা ।
 দেখিয়া শঙ্কৰদেৱ মহাবঙ্গ ভৈলা ॥১২৯০॥
 সেহি দিনা হস্তে দেৱ চৈতন্য ঈশ্বৰ ।
 জানন্ত কৰিয়া ভক্তি কৰিলন্ত সাৰ ॥
 শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ভক্তি প্ৰকাশ কৰিলা ॥
 জান কৰ্ম ভক্তিৰ অধিনে বাখিলা ॥১২৯১॥
 হাজো পৰ্বতৰ উপত্যকাতে বহিয়া ।
 নিজ ভাগ নোহে জানি গৈলন্ত চলিয়া ॥
 চৈতন্য ঘোপানাম সিখাক কয় ।
 চৈতন্য আহিল তাত জানিবা নিশ্চয় ॥১২৯২॥
 চৈতন্যৰ কিছুমান ভক্ত বহিলা ।
 বাম নাম গায়ো তাৰা কিছুদিনে গৈলা ॥
 চৈতন্যৰ ভাগ নোহে আজো নাহি পাইল ।
 সিকাৰণে সি সকল অস্ততে চলিল ॥১২৯৩॥
 একাদশী ব্ৰত পালনৰ লিয়য় ।
 চাডালৰ যুগত হৰিলায় ।
 জনিয়াত নিবাস কৰিয়া ঠাকুৰ আতা ।
 দিনে দিনে আসি থাকে মাধৱ সহিতা ॥
 ওকসেৱা কৰি প্ৰতিদিনে চলি যাত ।
 মাধৱক থৈয়া নিজ গৃহক চলন্ত ॥১২৯৪॥
 দিনক ভৈলন্ত একাদশী উপগত ।
 মাধৱে সানিয়া নাম প্ৰসঙ্গ কৰন্ত ॥
 ঈশ্বৰক অপহিলা নৈবেদ্য কিঞ্চিৎ ।
 সিটো প্ৰসাদক ভূজিয়া তহিত ॥১২৯৫॥

শঙ্কৰ দেৱক পৈয়া সেৱা কৰিলন্ত ।
 প্ৰফুলিত মুখদেখি ওক সুধিলন্ত ॥
 কৰিলা ভোজন কিবা আজি একাদশী ।
 শুনি মাধৱে কৈলা আনন্দ প্ৰকাশি ॥১২৯৬॥
 ঈশ্বৰৰ প্ৰসাদ ভূজি আইলো ঐক ।
 শুনিয়া শঙ্কৰে খসি বুলিলন্ত বাক ॥
 একাদশী দিনা অন্ন ভূজিলা কিসক ।
 বোলন্ত মাধৱে পাছে শঙ্কৰ দেৱক ॥১২৯৭॥
 হইবাপ ভূজিবাক যোগ্য নৃহিকয় ।
 তথাপি কলিৰ লোক অন্ন শক্তি হয় ॥
 কিচুন্মুজিলে হন্ত শৰীৰ বিকল ।
 প্ৰসঙ্গ কৰিতে ভক্ত হৈবে হীনবল ॥১২৯৮॥
 সেহি হেতু ফল মূল ভূজিবে লাগয় ।
 মাধৱৰ বাক্যে ওক ধন্য বুলি কয় ॥
 সকল ধৰ্ম্মৰ নামধৰ্ম্ম শিৰোমণি ।
 ব্ৰত উপবাসে হন্ত নামৰ বিঘিনি ॥১২৯৯॥
 শুনিয়া শঙ্কৰদেৱ চৰিয়া নৌকাত ।
 যাহাতে চণ্ডাল গোটে কৃষ্ণ উচ্চৰন্ত ॥
 শুনিয়া জগত ওক ধন্য ধন্য বুলি ।
 চণ্ডাল জনক প্ৰসংশিলা মাথা তুলি ॥১৩০০॥
 দ্বাদশ গুণীয়া বিপ্ৰ নোহে আক সম ।
 ভৈলন্ত পুৰুষ ইটো তাহাতো উত্তম ॥
 আৰ পথে যাতে কিছু দেখিলা তখন ।
 গৰুক চাবন্তে তীৰে গৰখীয়া গণ ॥১৩০১॥
 এওটি বালকে বন্ধ কৃষ্ণ উচ্চাৰিলা ।
 শুনিয়া শঙ্কৰদেৱে নৌকাক বাধিলা ॥
 প্ৰেমে পৰশিল নয়নৰ জুবে নিব ।
 কিনো বিচক্ষণ শিশু ইটো মহাধীৰ ॥১৩০২॥
 এহিবুলি প্ৰসংশিয়া বজমানে গৈলা ।
 স্থান সব দেখি পাট বাউসী প্ৰবেশিলা ॥
 গোটেক ছোলাক লাগি কাপোৰ আনিয়া ।
 চান্দসাই নামে এক দৰজিক দিয়া ॥ ১৩০৩॥
 সেহিবেলা গৃহকাৰ্য্য কৰিবাক মনে ।
 উঠন্তে দেখিলা দৰ্জি ওকক তেখনে ॥
 দুইহন্তে জইলা গোটেক ধৰি হন্ত ।
 আৰ দুই হাতে ওক অলবু আনন্ত ॥১৩০৪॥

প্ৰণাম কৰিয়া আচৰিত মনে গৈই ।
 চাৰিহন্ত দিয়া চোলা আনিলা চিলাই ॥
 দণ্ডবত্ত কৰি দৰ্জি ওক আপে থৈলা ॥
 দেখি ওকজনে বোলে কেনমন্ত কৈলা ॥১৩০৫॥
 প্ৰাৰ্থনা কৰিয়া দৰ্জি ওকক কহিল ।
 যেন দেখিগোহো চোলা তেন মত ভৈল ॥
 শঙ্কৰ কহন্ত দৰ্জি এহিটো কথাক ॥
 প্ৰকাশ নকৰা তুমি অন্যান্য কাহাক ॥১৩০৬॥
 চোলাগোট নিয়া দুইহাত ৰাখি আনা ।
 চলিয়োক ঘৰ তুমি মোৰ কথা মানা ॥
 শুনি চান্দসাই মহা সন্তোষিত মনে ।
 দুইহন্ত গুচাই আনি দিলন্ত তেখনে ॥১৩০৭॥
 ঈশ্বৰ মানিয়া দৰ্জি সেহি দিনা ধৰি ।
 শঙ্কৰ দেৱক সেৱা কৰন্ত সাদৰি ॥
 পূৰ্ব কথা অনুসাৰে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 চান্দ সাইক অনুগ্ৰহ কৰন্ত বিস্তৰ ॥১৩০৮॥
 শুনে দীন হীনমতি ভক্তি বাক্য কৰি ।
 সমস্ত সমাজে ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥

অষ্টাদশ অধ্যায়

বুৰি

বুঢ়া দলৈ একদিনে ।
 কীৰ্ত্তন কৰাইবে মনে ॥
 আগদিনা বুলিলেক ।
 মাধৱক আসিবাক ॥১৩০৯॥
 গুৰুতে মাধৱদেৱ ।
 শঙ্কৰক কৰি সেৱ ॥
 বোলে যাইবো বাবাদিক ।
 শঙ্কৰে বোলন্ত কিক ॥১৩১০॥
 কহিলা মাধৱে পাছে ।
 বুঢ়াদলৈ মাতি আছে ॥
 কৰাইবে কীৰ্ত্তন প্ৰতি ।
 ওকবোলে কৰা গতি ॥১৩১১॥

কিন্তু তৈত বিদ্যমান ।
 হইবা মাত্ৰ সাৱধান ॥
 মাধৱে ভক্তক লৈলা ।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৈলা ॥১৩১২॥
 সমাপতি ভৈল য়েবে ।
 মাধৱ চলিলা তেবে ।
 চাৰি জন ভক্ত সঙ্গে ।
 চলি যাত্ৰ মন বগে ॥১৩১৩॥
 সিটো দলৈ বেসে ডাই ।
 মাধৱক লাগ পাই ॥
 কৰিবাক লাগি দন্দ ।
 বুলিলেক নানা মন্দ ।
 মনে কৰি অহঙ্কাৰ ।
 কতো বোলে সাৰ মাৰ ॥
 বোলে আজি যাইবি কই ।
 আচল্য মাধৱ বই ॥১৩১৪॥
 নেদন্ত উত্তৰ তাক ।
 নোবোলন্ত কিছূ বাক ॥
 শুন শুন অৰে দুশট ।
 মোৰ ডাইক কইলি নশট ॥১৩১৫॥
 মোৰ হাট শাৰি তই ।
 আজি কৰো কেন মই ॥
 আনো আনো কহে যত ।
 শুনিয়া থাকন্ত তত ॥
 তথাপিতো একোবাক ।
 নুবলিলা চাই তাক ॥১৩১৬॥
 অনন্তবে সিটো দুশট ।
 মনত কৰন্ত কণ্ঠ ॥
 অত তিৰস্কাৰ শুনি ।
 নুবলিলা কিছূ বানী ॥১৩১৭॥
 পৰম মহন্ত এহোঁ ।
 মই মন্দ কৰিলোহো ॥১৩১৮॥
 মোৰ মহা পাপ ভৈল ।
 সবে মোৰ তল গৈল ॥
 হেন বিমৰ্ষ কৰি ॥
 শুকৰ চৰণে ধৰি ॥১৩১৯ ॥

দণ্ডবতে পৰিলন্ত ।
 দোষ ক্ষমা প্ৰাৰ্থিলন্ত ॥
 নুহিকা মানুষ তুমি ।
 নিশ্চয়ে জানিলো আমি ॥
 এহিমতে স্তুতি কৰি ।
 দুই চৰণত ধৰি ॥১৩২০॥
 মাধৱে সন্তোষ ভৈলা ।
 তাৰ দোষ ক্ষমা কৈলা ॥
 সিটো এড়ি ঘৰে গৈলা ।
 মাধৱো যাইবাক লৈলা ॥১৩২১॥
 যেতিয়াকো মাধৱক ।
 সিটো পাপী ক্ৰোধিলেক ।
 তেখনে ভকত গৈল ।
 শঙ্কৰ দেৱক কৈল ॥১৩২২ ॥
 শুনিমহ! ক্ৰোধ কৰি ।
 উত্তিগৈল দৰ দৰি ॥
 বহু ভক্ত সঙ্গ কৰি ।
 চলিলন্ত ক্ৰোধ কৰি ॥১৩২৩॥
 আজি ধৰি কৰো নাস ।
 হোক পাপী সৰ্বনাস ॥
 মোৰ মাধৱক ধৰে ।
 অত সাস ভৈলতাৰে ॥১৩২৪॥
 এহি মতে খেদি গৈলা ।
 দেখন্ত মাধৱ আইলা ॥
 ক্ৰোধমনে সুধিলন্ত ।
 কহাবাপু কি ভৈলন্ত ॥১৩২৫॥
 মাধৱে বন্দিয়া কৈল ।
 তোমাৰ বচন বৈল ॥
 তথাপি চৰণ বলে ।
 আসিলোহো অবিকলে ॥১৩২৬॥
 শুন শুনক বঙ্গ কৰি ।
 আসিল গৃহক লড়ি ॥
 শুনিয়েক সাধুজন ॥
 মনে পৰে কথা যেন ॥
 তাক কৈলো বিৰচণ ।
 জানি ক্ষমা সাধুজন ॥১৩২৭॥

মই বুদ্ধি বলহীন ।
দীন নাথ মহাদীন ।
দীন নাথ দ্বিজেনে ।
ৰাম ৰাম বোলা যেনে ॥১৩২৮॥

॥ পদ ॥

গণকুচি স্থানে মাকলীৰ পুত্ৰ ৰাম ।
সহিতে থাকন্ত গুৰু হুয়া উপসাম ॥
প্ৰতিদিনে পাট বাউসী থানক চলন্ত ॥
পথত মহিষ গোটে খেদি আসিলন্ত ॥১৩২৯॥
দেখি মাধৱেৰ গুৰু চৰণ চিঙিয়া ॥
অহন্ত নিৰ্ভয় মনে থিতাতে বহিয়া ॥
মহিষে গুৰুক দেখি সচকিত হুয়া ॥
ক্ৰমমাত্ৰ থাকি ডেৰে গৈলন্ত পলায়া ॥১৩৩০॥
ক্ৰমে ক্ৰমে মাধৱেৰো আন্তৰি গৈলন্ত ।
শঙ্কৰ দেৱৰ চৰণত সেৱিলন্ত ॥
কিসক বিলম্ব হৈল বুলি পুচিলন্ত ।
পথত যি ভৈল তাক সবে কহিলন্ত ॥১৩৩১॥
বিশ্বাস কৰিয়া দেৱ শঙ্কৰ বহিল ।
পৰদিনা ঠাকুৰ আতাক আদেশিল ॥
ওনা নৰায়ণ এক ভক্ত দিয়া আনি ॥
চলিলন্ত আতা তেতিয়কৈ গুনি বাণী ॥১৩৩২॥

শ্ৰীমাধৱদেৱে শ্ৰীৰাম আতাক আলম্বৰা আনে

শ্ৰীৰাম আতা গ্ৰামে আছিল ধান দাই ।
নাৰায়ণ আতা গৈয়া কহিলা বুজাই ॥
গুনিবা মাত্ৰকৈ আতা আনন্দিত হৈয়া ।
কৈলা কালি দিনে যাইবো ই কৰ্ম কৰিয়া ॥১৩৩৩॥
পৰদিনা আতা এক জোৰা বস্ত্ৰ নিয়া ।
আতাক পিন্ধাইয়া আইলা লগত কৰিয়া ॥
মান ভোজন কৰি সত্বে চলিলা ।
গণকুচি স্থানে মাধৱক প্ৰণামিলা ॥১৩৩৪॥
মাধৱে বোলন্ত সখি আইল কোন জন ।
আতা বোলে আনি আহো ভক্ত বিতোপন ॥
পাছে দুয়োজন আতা সঙ্গৈ গুৰুজন ।
শঙ্কৰ দেৱক সবে কৰিল বন্দন ॥১৩৩৫॥

গুৰু বোলে নাৰায়ণ এহো কোনজন ।
ভক্ত আনি আহো তব আতাক কাৰণ ॥
বদন্তি শঙ্কৰ বাপু তোৰ কিবা নাম ।
কহিলা আমাৰ গুৰু নামত শ্ৰীৰাম ॥১৩৩৬॥
লেন্থৰ জীৱক পাইয়া শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
পুছিলাহা তথাপি আতাক দুইবাৰ ॥
আমাৰ সঙ্গত তুমি থাকিব পাৰিবা ।
আক আমাৰ ভক্ত সঙ্গত বহিবা ॥১৩৩৭॥
অনন্দিত হৈয়া আতা বোলন্ত সাদৰি ।
থাকিবো অৱশ্যে তমু আতা শিবে ধৰি ॥
গুনি মহাৰাজে গুৰু কহিলন্ত কথা ।
মাধৱৰ লগে তুমি থাকিবা সৰ্বথা ॥১৩৩৮॥
তনসকৈ সৰ্বকালে কৰিয়া সাদৰ ।
আমাৰ সঙ্গক আসিবাহা বাৰম্বাৰ ॥
তাত পৰে দুয়োজন গুৰু কৃপাময় ।
পৰম আনন্দে কৃষ্ণ কথা প্ৰকাশয় ॥১৩৩৯॥
বেলা শেষ ভৈলা গুৰু কথা সম্বৰিলা ।
দুয়োজন আতাসঙ্গে মাধৱ চলিলা ॥

বৈষ্ণৱৰ পদধূলীৰ তিলক লোৱাৰ আৰ্হি
জান দেৱ পূজাত বাসকলাইৰ জগৰ

গণকুচি পাইল আতা মাধৱক নমি ।
ঠাকুৰ আতা গৃহে যান্ত মনক নিয়মি ॥১৩৪০॥
সেহিদিনা হন্তে গুৰু শ্ৰীৰামৰ সঙ্গৈ ।
গুৰু সেৱা কৰিতে আসন্ত মনবঙ্গৈ ॥
মাধৱে সোধন্ত নানা ঈশ্বৰ চৰিত্ৰ ।
কহন্ত শঙ্কৰ গুৰু কথা সুবিচিহ্ন ॥১৩৪১॥
কৰ্ণভৰি সকল সেৱকে পানকৰে ।
বেলা শেষ ভৈলে গুৰু কথাৰ সম্বৰে ॥
গুৰুক প্ৰণাম কৰি মাধৱেৰ লৰে ।
শ্ৰীৰাম আতা কিছু অপেক্ষাক কৰে ॥১৩৪২॥
জগতৰ গুৰু যেনে অভ্যন্তৰে যাই ।
গুৰুৰ কমলি ধানি জোকাৰিয়া লই ॥
তাৰ ধূলা দিনে দিনে গোটাইয়া লই ॥
লাক বাজি গুৰুৱাই তিলক কৰই ॥১৩৪৩॥

মাধৱ দেৱেও দেখি তাৰ অংশ লই ।
 তন্ত্ৰ পদৰজৰ সৰে তিলক কৰাই ॥
 ধন্য ধন্য বুলি মাধৱ দেৱে গুণশয় ।
 সেহি দিন হস্তে তাক সেৱকে লৱয় ॥১৩৪৪॥
 মাধৱদেৱে গণকুচি প্ৰবেশ মাত্ৰকে ॥
 বাম আঁতে সেৱাধৰি থাকন্ত প্ৰত্যেকে ॥
 বিয়াস কলাই পিতা পুত্ৰ দুইজন ॥
 শঙ্কৰ দেৱৰ পাশে লৈ আছে শৰণ ॥১৩৪৫॥
 দেশত ভৈলন্ত বসন্তৰ পীড়া আসি ।
 দেৱী উপাসক বিপ্ৰে কহিলা প্ৰকাশি ।
 শীতলা পূজিয়া টিকা দিবাক লাগয় ॥
 শীতলাৰ তুন্তে কোনো লোক নমৰয় ॥১৩৪৬॥
 শুনি দ্বিজ তাক আচৰিবে সাজ ভৈলা ।
 পুত্ৰে নিষেধিলে তবু দেৱীক পূজিলা ॥
 শুনিয়া শঙ্কৰ ওক জগৰ ধৰিলা ।
 তাহাক বৰ্জিত কৰি ওকৰে এবিলা ॥১৩৪৭॥

গলমলিয়ে ভূত বা বিড়া পুহি দুৰ্গতি ।

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ কৃপাত উদ্ধাৰ

পুত্ৰো মৰিলেক তাৰ নানা দুঃখ ভৈল ।
 জগৰ ভাঙিবে বাম বাইক নিবেদিল ॥
 দ্বিজৰ কাতৰ দেখি বাম বায় গই ।
 হুই কুৰি টকা নিয়া ভুক্ত জনাই ॥১৩৪৮॥
 দেখি ঋজি ওক বাম বাইক বাজ কৈলা ।
 সকলো সেৱক মহা মনদুঃখ ভৈলা ॥
 হুইমাস সেহিমতে বাম বাই আছে ।
 মাধৱদেৱ আগে গৈয়া প্ৰাৰ্থিলন্ত পাছে ॥১৩৪৯॥
 মাধৱদেৱ আসি ওক চৰণে প্ৰাৰ্থিলা ।
 তেবে তুণ্ট হয় ওক জগৰ ভাঙিলা ॥
 গলমলি নামে এক আছিল ব্ৰাহ্মণ ।
 ক্ষুদ্ৰ দেৱী পূজি সদা কৰন্ত ভোজন ॥১৩৫০॥
 দেখিয়া সন্তোষে দ্বিজ যতপ্ৰব্য আছে ।
 সকলো দেৱীক দিলা ধুকাইল পাছে ॥
 গ্ৰামতো পাইলেক মানে যত যত প্ৰব্য ।
 দেৱীক পূজন্তে নিবন্তৰে ভৈল ঋক ॥১৩৫১॥

নাহিকয় প্ৰব্য কিছু বিচাৰি নপান্ত ।
 সকলো প্ৰব্যক দ্বিজ কৰিলন্ত অন্ত ॥
 তথাপি পূজাৰ বেলা উপস্থিত হৈয়া ।
 বোলন্ত খাইবাক দেহ কি আছে আনিয়া ॥১৩৫২॥
 বিপ্ৰবোলে মোৰ শৰীৰৰ বক্তবিনেহ ॥
 নাহিকে আৱৰ কিছু তোমাৰ কাৰনে ।
 বিড়া বোলে তাক পাইলে বৰ তুণ্ট মোৰ ।
 শুনিয়া ব্ৰাহ্মণে চিৰি দিলন্ত গাৱৰ ॥১৩৫৩॥
 সেহিমতে কতো দিন বক্ত চিৰি দিলা ।
 ঘাৱ বিষে দ্বিজ পাছে মনত ভাবিলা ॥
 ইজনত মোৰ ভৈল এনয় অৱস্থা ।
 বিড়য়ে কৰিব কিবা পৰকালে সস্থা ॥১৩৫৪॥
 উপায় নপায়া পদূলিত পড়ি বৈলা ।
 ঘাৱ বিষে শোকে দুঃখে মুৰ্ছাগত ভৈলা ॥
 তাৰ পদূলিৰ কামে বাজ পথ আছে ।
 মাধৱ দিনেক গৈলা সেহি পথ কাছে ॥১৩৫৫॥
 দেখিয়া বিনয়ে কাউ বাউ কৰিলন্ত ।
 খিতিদিয়া বন্ধা কৰা তুমি ওক শান্ত ॥
 জীৱমাত্ৰ শেষ আছে সব খানি খাইল ।
 তয় আগমানে দেৱী শীঘ্ৰে অন্তৰিলা ॥১৩৫৬॥
 আপুনি চলিলে পুনু ধৰিয়া আসিবে ।
 মাংস পূজা মানে সৰে আজুৰিয়া খাইবে ।
 উদ্ধাৰ কৰিয়ো মই শৰণে পখিলো ।
 ক্ষুদ্ৰ দেৱী সেৱি এই বিপদ লভিলো ॥১৩৫৭॥
 শুনি মাধৱদেৱে দুঃখলোকাতুৰ দেখি ।
 কৃপায়ে কৰিলা তাক খানিকো নাপেখি ।
 কৃষ্ণক পাইবাৰ ওক শঙ্কৰক মনে ।
 নিশ্চয়ে কৰিলা সিটো বিপ্ৰে ভেতিৰূপে ॥১৩৫৮॥
 ব্ৰাহ্মণে নিশ্চয় কৰি তাক সাব কৈলা ।
 দেখিয়া মাধৱে তাক স্নানক কৰাইলা ।
 আপুনি শৰীৰে ঘাৱে ঔষধক দিলা ।
 অমৃত হস্তৰ পৰ্শে ঘাৱ বিষ গৈলা ॥১৩৫৯॥
 সেহিকথা ওকক জনাইলা মাধৱ দেৱ ।
 ব্ৰাহ্মণো শঙ্কৰ পাৰে কৈলা গৈয়া সেৱ ॥
 ঈশ্বৰ মানিয়া দ্বিজ ধৰ্মক ইচ্ছাই ।
 শৰণ দিয়োক বুলি কাতৰ কৰই ॥১৩৬০॥

এক শব্দক হৈয়া ধৰ্মক ধৰিলা ।
 শব্দক ওক লভি ভৱপাৰ ভৈলা ॥
 শ্ৰীশঙ্কৰ ওকৰ পাশক প্ৰতি নিতে ।
 সাত জনা বুঢ়ী আসে প্ৰসঙ্গ কৰিতে ॥১৩৬১॥
 বুঢ়ী আয় সকলৰ নামত বিহা ।
 অত্যাচাৰ নামৰ প্ৰভাৱত মৃত গৰু জিহীত
 একদিনা ভাতি কুচি হাতে পথে যাতে ।
 হাথিয়াৰ আদি খাণ্ট গণে ভেট পাতে ॥
 কৈক জাহ বুলি হাতে লাঠিক ধৰিয়া ।
 বুঢ়ী সকলক যাইতে নিষেধ কৰিয়া ॥১৩৬২॥
 পোহতে কহিলা পাছে আই সাতজনে ।
 শঙ্কৰৰ ঠাইক যাওঁ প্ৰসঙ্গ কাৰণে ॥
 খাণ্টে বোলে দেখ এই মৰাগৰু গোটে ।
 জীয়াই দিয়া হাস দেখো ডকতিৰ চোট ॥১৩৬৩॥
 নভৈলে চাৰিয়ঃ নেদো সমূলি মাৰিবো ।
 বুঢ়ী বোলে হাঁ হৰি কিমতে সাৰিবো ॥
 এহিবুলি সাতোজনে গৰু গোটে বেড়ি ।
 বসিয়া চিহ্নিবে লৈলে হৰি হৰি ৰুচি ॥১৩৬৪॥
 ওকজন পাদ পদ্য চিহ্নিয়া থাকন্তে ।
 মৃত গৰু উঠি লাগি মৃত্ত এৰিলন্তে ॥
 কিছুক্ষণ থাকি গৰু পৰিয়া ৰহিল ।
 দেখি খাণ্ট গণে ভাসঘাক চাৰি দিল ॥১৩৬৫॥
 প্ৰসঙ্গ নপাইল বুঢ়ী শোকে প্ৰণামিলা ।
 দেখিয়া শঙ্কৰ দেৱে সাদৰে পুছিলা ॥
 সকল বৃত্তান্ত বুঢ়ী জনাইল যখন ।
 ওক বোলে নামধৰ্ম কৈলা কেনে গুণ ॥১৩৬৬॥
 ভাৰাসবে বোলে বাপ মৰণ সন্নিহিত ।
 জানি নাম লৈলো তব পদে দিয়া চিত্ত ॥
 গুনিবল ভৈল পাছে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 গৃহক চলিলা বুঢ়ী গণো কৰি সাৰ ॥১৩৬৭॥
 নামৰ প্ৰধান বস দেখাইবাক প্ৰতি ।
 বুঢ়ী সকলক পথে দেখাইল সি মতি ।

কোঁহ ৰাজাৰ ইতিবৃত্ত

আত অনন্তৰে ওক চৰিত্ৰৰ সঙ্গ ।
 লিখিবে অৱশ্যে হৈল ৰামৰ প্ৰসঙ্গে ॥১৩৬৮॥

লিখিবাক মনে কৰোঁ চৰণে কাতৰি ।
 দোষ ক্ষমা হয় যেন মই মৃত্ত বৰি ॥
 হাৰিয়া নামত ছিল মেহ একজন ।
 তাহান পতনী কণ গুণত প্ৰবীন ॥১৩৬৯॥
 গ্ৰামতে থাকিয়া মেহ আপোন ইচ্ছাই ।
 কৃষি কাৰ্য্য কৰি সদা সুখদে ৰহই ॥
 এবাকাটি কৃষিক কৰত অনুদিনে ।
 স্ত্ৰীগোটে নিয়াদেস্ত অমজল ব্যঞ্জন ॥১৩৭০॥
 খাই ভুজি দিনমানে বন কৰি থাকে ।
 গোধূলা সময়ে চলি আসয় গৃহকে ॥
 একদিনা অমলৈয়া যাহাতে পথত ।
 ঈশ্বৰ ইচ্ছায় শিৱ আসি উপগত ॥১৩৭১॥
 পতিৰ স্বৰূপে তাইক বুলিলা বচন ।
 ক্ষুধায় পীড়িল তই এতবেলি কেন ॥
 হেন উচ্ছাৰিয়া অম ব্যঞ্জন ৰাইলন্ত ।
 পাছে কাম ভাৱে সেহি স্ত্ৰীক ৰমিলন্ত ॥১৩৭২॥
 তাত পাছে মেহ ভাৱ ধৰি তৃনয়ন ।
 খেতক যাইবাব চলে কৰিল গমণ ॥
 স্ত্ৰীগোটে আইলা নিজ গৃহক ফিৰিয়া ।
 ভোকে দুঃখে মেহগোট গৃহ প্ৰবেশিয়া ॥১৩৭৩॥
 বোলন্ত কিসক ভাত নেনিয়া ৰহিলি ।
 তাই বোলে ভাল কথা কহিয়া ৰহিলি ॥
 আন দিনা বেলাত ভাতক নিয়া গৈলো ।
 ক্ষুধায় আসন্তে ভোক জুৰি ভাবে পাইলো ॥১৩৭৪॥
 ভাত খায়া মৰিয়া এবাক চলি গৈলি ।
 তথাপিতো আসি মোক মিহাত খজিলি ॥
 গুনি মেহে অদভুত বিস্ময় লভিয়া ।
 কিছু নুবুলিয়া অম ব্যঞ্জন ভুজিয়া ॥১৩৭৫॥
 শ্ৰান্ত হৈয়া নিদ্ৰা কৰি ৰহিলা তখন ।
 স্বপ্নত দৰ্শন দিয়া দেৱ বিনয়ন ॥
 নকৰিবি ৰাগমেহ মইসে ৰমিলো ।
 * মহাৰাজ হৈবে পুত্ৰ স্বৰূপে কহিলো ॥১৩৭৬॥
 হেন বুলি স্বপ্নত ভৈলন্ত অন্তৰ্ধান ।
 চেতন লভিয়া মেহ আনন্দে প্ৰধান ॥
 পাছে মহা বলবীৰ্যে পুত্ৰ জন্ম ভৈলা ।
 সেহি পুত্ৰে বেহাৰত ৰাজত্ব লভিলা । * ॥১৩৭৭॥

তাহাৰ দূতৰ পুত্ৰ ভৈল বিদ্যাগান ।
 চিলাৰাই তান জ্যেষ্ঠ নব নাৰায়ণ ॥
 কাপে ওপে আনন্দিত বিদ্যাৰ পাৰ্গত ।
 চিলাৰায়ো ভৈল মহা কৃষ্ণত ভকত ॥১৩৭৮॥
 মহা পৰাক্ৰমীৰাজা ৰাজ কাৰ্য্য যত ।
 যুবৰাজ পাতিদিল পৰম স্নেহত ॥
 ধৰ্ম্মত নিপুন মন্ত্ৰৰাজ যাক কই ।
 পূৰণ ভাৰত পদ যিজনৈ কৰাই ॥১৩৭৯॥
 হেন নব নাৰায়ণ পৰম পণ্ডিত ।
 যাহাৰ ব্যৱস্থা কেহো নপাৰে পণ্ডিত ॥
 একদিনা পণ্ডিত দলৈ জ্যোতিষীয়া ।
 গণনা কৰিয়া কৈলা ৰাজ্যত আসিয়া ॥১৩৮০॥
 বেহাৰ নগৰে শনি দৃষ্টি আছে কৰি ।
 স্থান এৰি অন্যস্থানে যাওক সত্তৰি ॥
 শুনি নবনাৰায়ণ কামকাপে আইলা ।
 বৰ নগৰক কৰি তথাতে বহিলা ॥১৩৮১॥
 আসামৰ ৰাজ্য ফ্ৰোথে যুদ্ধক সাজিলা ।
 দেখি চিলাৰায়ো পোছে গমণ কৰিলা ॥
 আসামৰ ফৌজ জিনি কৰিয়া সিমনা ।
 চাম ধৰা গড় বুলি যাহাৰ কথনা ॥ ১৩৮২ ॥
 ৰামৰাইৰ কন্যা আতি কাপে ওপে ধন্যা ।
 স্থান কৰিতে দেখি ৰাজ্য সিটো কন্যা ॥
 কাহাৰ জীয়েকী বুলি সুধিয়া তখন ।
 আইক নিষাক লাগি কৰিলা যতন ॥১৩৮৩॥
 দূত পাঞ্চিলেক কন্যা নিবাৰ কাৰণে ।
 ৰামৰাই বোলে দাদা কিবো এখনে ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত বাপু খেদে কাৰ্য্য নাই ।
 পূৰ্বৰ লিখিতা যেন অৱশ্যে হোৱই ॥ ১৩৮৪ ॥
 নিদিলে ধৰিয়া নিবে আৰ লটি ঘটি ।
 দিয়ো কন্যা মিত্ৰ ভায়ে আমাৰ সন্মতি ॥
 পাছে কন্যা দিবো বুলি দূতক পাঞ্চিলা ।
 ভুবনেশ্বৰীক ৰাই গৈয়া নিয়া দিলা ॥ ১৩৮৫ ॥
 গুৰুধ্বজ সিটো কন্যা লভি বঙ্গ ভৈলা ।
 ৰাম ৰাইৰ দত্তমতে বিবাহ কৰিলা ॥
 নানা ব্ৰব্য দিয়া ৰাম ৰাইক পথাই দিলা ।
 শঙ্কৰ দেৱক প্ৰতি সন্তোষিত ভৈলা ॥১৩৮৬॥

ৰামৰায়ো দুহিতিক যি থানে বিহাদিলা ।
 সেই স্থানে ৰামৰাই কুঠি সত্ত ভৈলা ॥
 হেনমতে শ্ৰীশঙ্কৰে ধৰ্ম্মক প্ৰকাশি ।
 বহিয়া আছন্ত মহা আনন্দে উল্লাসি ॥১৩৮৭॥
 পাটবাউসী ধানৰ পূৰ্ণ প্ৰদেশত ।
 দামোদৰ নামে বিপ্ৰ বহন্ত দুখেত ॥
 পাক গুটি প্ৰাণী ঘৰে হালগক নাই ।
 হয় বিঘা খেতি ভূমি কোৰেবে হুহাই ॥১৩৮৮॥
 পৰম পবিত্ৰ দ্বিজ প্ৰতি দিনে পূৰা ।
 খেতক যাহাতে হাতে কোদাল ধৰিয়া ॥
 শঙ্কৰৰ ভক্তে সুমধুৰে নাম গায় ।
 পদূলিত বহি দ্বিজে আনন্দে শুনয় ॥১৩৮৯॥
 কতো দিনে সেহিমতে থাকন্ত ব্ৰাহ্মণ ।
 শঙ্কৰত জ্ঞানদিল ভক্ত একজন ॥
 শুনিয়া তেখনে তাক নিলন্ত মতাইয়া ।
 কিহেতু বহিয়া থাকা পদূলি আসিয়া ॥১৩৯০॥
 দামোদৰে বোলে নাম শুনি থাকো মই ।
 খেতৰ কাৰণে বসিবাৰ কাল নাই ॥
 শঙ্কৰে সোধয় মাতি কত স্থানি বোৱা ।
 কতধান লাগে তাক প্ৰপঞ্চিয়া কোৱা ॥১৩৯১॥
 দামোদৰে কহিলন্ত সৰিনয় হই ।
 ছইমাস যাইধানে আৰো ডিঙা চাই ॥
 শঙ্কৰে দিলন্ত চাউল সিধা একঘটি ।
 ভোজন কৰিয়া পুন আসিবা অহিতি ॥১৩৯২॥
 সিধালৈয়া গৈয়া পাছে মাতৃক দিলন্ত ।
 মাস্তবোলে এহি চাউলে কাক আতিবন্ত ॥
 দামোদৰে বোলে চাউল আৱৰ নালাগে ।
 অৱশ্যে আতিব মই জানো বৰ ভাগে ॥ ১৩৯৩ ॥
 পাছে মনকণ্টে দেৱী চাউল সিধাইলন্ত ।
 বাঢ়ি দেৱে অৰ্দ্ধ মায়ে তোক শুহিলন্ত ॥
 অৰ্দ্ধেক চকত বৈলা দেখি অচৰিত ।
 দামোদৰে বোলে কথা নোহে অদভূত ॥১৩৯৪॥
 ঈশ্বৰৰ অংশে আসি আছন্ত শঙ্কৰ ।
 তাহান কৃপায়ে অন্ন ভৈলন্ত বিস্তৰ ।
 ভোজন কৰিয়া দামোদৰ দ্বিজ বৰ ॥
 ভাটীবেলা ভৈল আইলা শঙ্কৰ ওহৰ ॥১৩৯৫॥

* শিৱই যুগত দেখা দি কলে যে অমুক দিনা সাতোটা গুৰু বানৰ ভোৰ ওচৰেদি যাব, সাতোটা বানৰৰ
 নেজ কাতিব পাবিলে ভোৰ পুত্ৰ সাত দ্বীপৰ বজা হব, এটাৰ কাতিলে এক দেশৰ বজা হব, যথা
 সময়ত বানৰ আহিল, মেহে এটাৰ নেজ কতাৰ কাৰণে এক ৰাজ্যৰ ভাৰ পুত্ৰ বজা হ'ল ।

শঙ্কৰে সৃষ্টিয়া কিবা ভোজন ভৈলেক ।
দামোদৰে বোলে তুমি কৃপা অতিবেক ॥

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱত শ্ৰীদামোদৰ দেৱৰ শৰণ
গ্ৰহণ আৰু ধৰ্মা চাৰ্য্যৰ ভাৱ প্ৰাপ্তি

পাক ভটি প্ৰাণী চাউল লাগে দশ কঠা ।
তোমাৰ সিধায়ে ভৈল অক্ষয়স কৰ্ম্মখা ॥১৩৯৬॥
অৰ্দ্ধেক আতিল আধা চকতে থাকিল ।
পাক কঠা চাউলে বাপ অত্থানি ভৈল ॥
হসিয়া শঙ্কৰে বোলে আধামাটি ছাবা ।
সেহিছানি কালে হৰি কীৰ্ত্তন আচৰা ॥১৩৯৭॥
তুনি দামোদৰে সেহিমতে আচৰিল ।
তিনি হালিচাৰ ধানে সম্পূৰ্ণে আতিল ॥
দিনে দিনে নাম গাইবে আসিলা মেখনে ।
পাপ দূৰ হৈয়া তান শুদ্ধ ভৈলা মনে ॥১৩৯৮॥
এক দিনা দামোদৰে কৰিয়া বিনয় ।
শঙ্কৰদেৱক নমি প্ৰাৰ্থনা কৰয় ॥
শৰণ লৈবাক লাগি কৰিলো নিশ্চয় ॥
কৃপাকৰি শৰণ কৰায়ো দয়াময় ॥১৩৯৯ ॥
বদতি শঙ্কৰ তুমি ব্ৰাহ্মণ প্ৰধান ।
তোমাক শৰণ দিবে নুহিকে বিধান ॥
তুনি দামোদৰে কহে তুমি নৰোত্তম ।
ঈশ্বৰৰ অংশ ভৈলা সবাতে উত্তম ॥১৪০০॥
বিপ্ৰভট্টাচাৰ্য্য যত কন্দলী প্ৰধান ।
সিসৰো তোমাত শুক লৈ আছে শৰণ ॥
তোমাৰ প্ৰভাৱ তাবাসবে কহিলন্ত ।
তুমি দেৱ ঈশ্বৰ সাক্ষতে ভগৱন্ত ॥১৪০১॥
মকৰিয়ো আশাভঙ্গ পুৰাতন দাস ।
দিল্লোক শৰণ আমি কৰি আছো আস ॥
পাছে হৰি মন্দিৰক নিলা ভেটিক্ষণ ॥
শাস্ত্ৰে দণ্ডবৃত্ত কৰাই দিলন্ত শৰণ ॥১৪০২॥
আবে দামোদৰ মোৰ আদেশ শুনিয়ো ।
ব্ৰাহ্মণ সবাক তুমি শৰণ কৰায়ো ॥
এহিবুলি ভাঙ শুক আদেশক দিলা ।
দেৱ দামোদৰ নাগ সেহিদিন ভৈল ॥১৪০৩॥
হৰি নামে দ্বিজ এক প্ৰায়ে দ্বিলা ।
দামোদৰ মুখে শুক চৰিত্ত তুনিলা ॥
দেখিবাক লাগি সিটো কৰি অভিনন্দন ।
পাছে আসিলন্ত তেহো শঙ্কৰৰ পদ ॥১৪০৪॥

শঙ্কৰে বোলন্ত দ্বিজ কিসক আসিলা ।
হৰি শুক অৱনতে কহিবে লাগিলা ॥
হৰিদেৱ তাত মোৰ মন লুপিছয় ।
আন সব দেৱতান অংশ মাত্ৰ হয় ॥১৪০৫॥
হৰিবিনে নাই নাই মুকুতি দায়ক ।
বিচাৰি দেখিলো আমি সকলো শাস্ত্ৰক ॥
বৈষ্ণৱত বিনে আন উপদেশ দাতা ।
নাহিকে জানোহো তুমি ভৈলা মোক্ষ ভাতা ॥১৪০৬॥
শৰণ কৰায়ো মোক কৰিয়ো উদ্ধাৰ ।
তুমি ভকতৰ শুক জানি আছো সাৰ ॥

শ্লোক

"অবৈষ্ণৱোপদেশেন মন্ত্ৰে ননীৰয়ং ৰজ্জ্বে ।
পুনশ্চ বিধিনা সমাক গ্ৰাহয়েৎ বৈষ্ণৱো শুক ॥
অবৈষ্ণৱ মুখংগীতং পুতং হৰিকথা শ্ৰৱণং
নৈৱ কৰ্ত্তব্যং ।
সৰ্পোপিষ্ট পয়োযথা ॥১-১॥"

পুৰুষ পদ

তুনি তুণ্ট মনে শুক শৰণ কৰাইলা ।
শব্দব্ৰহ্ম ভাগৱতে কৃষ্ণক দেখাইলা ॥১৪০৭ ॥
এহিমতে শুক যেবে ভকতি প্ৰকাশি ॥
আছন্তে গৈলন্ত দশো দিশ যশবাশি ॥
একদিনা ভুবনেশ্বৰী যিটো কন্যা ।
ৰাম বাইৰ দুহিত্ৰী আসিলা সিটো ধন্যা ॥১৪০৮॥
শুৰুধৰজ ৰাজাৰ পৰম প্ৰিয়তমা ॥
দিনেক বাগ্নিত গীত গইল মনোৰমা ॥
সুমধূৰ গীত মজিবা তাল ধৰি ।
গাৱন্তে শুনিয়া ৰাজা মোহ ভৈলাবৰি ॥১৪০৯॥
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱক চিলাৰাইদেৱানে লিয়াই পুৰুল
কৃষ্ণত শৰণাপন্ন হয়

দুৰ্লভি

পাছে শুৰুধৰজে আনন্দতে মজে
সুখিলা কৰি সাদৰ ।
হেনমত গীত কৈতো নতো শুনো
জাৰ ভাষা মনোহৰ ॥
কাহাব কবিতা অতি আনন্দিতা
গায়ো আছা শ্ৰেষ্ঠ তব ॥
ভুবনেশ্বৰীয়ে কহিবে লাগিলা
বিস্মিত শঙ্কৰৰ ॥১৪১০॥

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ   সৰ্বা উপাকৰ
    নিজ অংশে ঈশ্বৰৰ ।
 মহা শ্ৰেষ্ঠতম   যাক নাহিসম
    গভিৰ যেন সাগৰ ॥
 মোহোৰ পিতৃৰ   হোন্ত জেষ্ঠ ভাই
    সকলে গুণ মণ্ডিত ।
 পৰম গৰিষ্ঠ   শিষ্ট সদাচাৰী
    অখণ্ড জ্ঞানে মণ্ডিত ॥১৪১১॥
 ভাগৱতী ধৰ্ম   কৃষ্ণ জন্ম কৰ্ম
    দেহ লোক সমস্তক ।
 শুনি ৰাজা পাছে   দূতক পাঞ্চিলা
    আনিবাক শঙ্কৰক ॥
 তেতিয়কৈ দূত   ছলিগৈয়া পাছে
    ৰাজাৰ আজ্ঞা কহিলা ।
 মান্য সন্তমেৰে   তুলিয়া নৌকাতে
    বৰ নগৰক নিলা ॥১৪১২॥
 পাছে গুৰুধ্বজে   পৰম সাদৰে
    নগৰতে বাখিলন্ত ।
 মহামান্য কৰি   বচনে সাদৰি
    মঙ্গল বাৰ্তা পোছন্ত ॥
 ভুবনেশ্বৰী   ৰাজাৰ সুন্দৰী
    শঙ্কৰৰ ভতিজাই ।
 অতি সমাবোহে   বস্ত্ৰ টকা লৈয়া
    গুৰুক সেৱিলা গই ॥১৪১৩॥
 কতো দিনমানে   শঙ্কৰত কথা
    শুনিলা মল্ল নৃপতি ।
 ভাতৃত পুছিয়া   যাইবাক বুলিয়া
    কহিয়া কথা মিনতি ॥
 চিলাবাই বোলে   শুনা গুৰু দেৱ
    ৰাজায়ে যাতিয়া আছে ।
 শুনি গুৰু দেৱ   ৰাজা আজা মানি
    গৈলন্ত ৰাজ্যৰ কাছে ॥১৪১৪॥
 পৰম সাদৰে   ৰাজ মল্লশ্বৰে
    কৰিলা শাস্ত আলপ ।
 বিষ্ণো বৈষ্ণৱ   বৈকুণ্ঠ থানৰ
    কহিলা জগত বাপ ॥
 মল্ল নৰপতি   সোধন্ত তহিতি
    বৈকুণ্ঠ কিমতে হয় ।

কোন স্থানে কৈত   কিমতে আছে
    বৈকুণ্ঠ যাক বোলয় ॥১৪১৫॥
 ৰাজাক সমুধি   শঙ্কৰে কহিলা
    কথা যত বৈকুণ্ঠৰ ।
 মহা প্ৰেম ভাবে   ৰাজায়ে শুনিলা
    কহিলা শঙ্কৰ বৰ ॥

বৈকুণ্ঠ বৰ্ণনাৰ কীৰ্ত্তন ঘোষা

ব্ৰাহ্ম গোপাল   কৃপাল স্বামী
    মজিলো ভৱ জলধিত আমি ।

॥ পদ ॥

এক মনে শুনা হৰিৰ ধ্যান ।
 বৈকুণ্ঠ নমে আছে মহা থান ॥
 শাৰি শাৰি ৰঞ্জে বিমান ছয় ।
 বৈদূৰ্য্য হীৰা মৰকত ময় ।
 চন্দ্ৰ সূৰ্য্য যেন প্ৰকাশে আতি ।
 নজানি যাত পশি দীন ৰাতি ॥
 চাক সৰোবৰ নিৰ্ম্মল জল ।
 সুগন্ধি পদ্মশোভে উতপল ॥
 আছে ৰাজ হংস সমূহে ৰজি ।
 লীলায়ে যুগল ভুঞ্জে উভয়ী ॥
 পাৰে পৰি যাত মলয়া বাও ।
 চটকে তেজে সুললীত বাও ॥
 ভ্ৰমৰ গণে গাৱে হৰি গীত ।
 বৈষ্ণৱ গণ শুনি আনন্দিত ॥
 হেন বৈকুণ্ঠৰ মাজতে পাছে ।
 উশ্ৰিত বস্ত্ৰ মন্দিৰেক আছে ।
 বৈদূৰ্য্য স্তম্ভ ফটিক বাৰ ।
 মানিক কপাত হীৰাৰ দ্বাৰ ॥
 কান্তিলা জিজিৰি সূৰ্ণা বলী ।
 বিচিত্ৰ কণি মৰকত স্থলি ।
 গদ্যবাগ ৰত্নে লগাইল চৌতি ।
 কোতি সূৰ্য্য যেন গৃহৰ জ্যোতি ।
 বিচিত্ৰ চন্দ্ৰতাপ আছে তানি ।
 আৰিল মুৰাৰি মুকুতা মণি ॥

হেন মন্দিৰে বহু সিংহাসনে ।
 আছন্ত বসি প্ৰভু নাৰায়ণে ॥
 চৌপাসে সেৱে পাৰিসদ যত ।
 মৌক্তিক চক্ৰ ধৰি ওপৰত ॥
 চৰল চামৰে দুপাসে বিধে ।
 সমানে সুবন্তী কুমুম শিখে ।
 চৰণে অনেক ভকতি ভাৱে ।
 উপাসন্ত লক্ষ্মী জগত মাৰে ॥
 চৈতন্যময় পূৰ্ণানন্দ হৰি ।
 পৰম আনন্দে আছন্ত হৰি ॥
 অতি চমৎকাৰ ৰূপ বিপুল ।
 কন্দৰ্প কোটি যাক নোহে তুল ॥
 কোটি ইন্দুসম আছে প্ৰকাশি ।
 স্মৰণে দহয় পাতক ৰাশী ॥
 ভকতৰ বন্ধু জগত ৰূপ ।
 বোলা হৰি হৰি হবোক পাপ ॥

পুৰু চুলভি

মহা প্ৰেম ভাৱে পুৰু পুছিলন্ত
 বৃন্দাবন কথাসাৰ ।
 বৈকুণ্ঠ পতিয়ে নবৰূপ ধৰি
 কৰিলা যৈত বিহাৰ ॥

শঙ্কৰদেৱৰ ৰাজ্যৰ আগত বৈকুণ্ঠ বৰ্ণন
 আৰু বৃন্দাবন বৰ্ণন ।

শুনিয়ে শঙ্কৰ শ্ৰীশঙ্কৰ কৃষ্ণৰ
 নবলীলা যি থানত ।
 মেল গৰু লৈয়া যথাত ক্ৰীড়িলা
 সিটো স্থান কেন যত ॥১৪১৬॥
 আমাক বুজাই কহিয়ে আতায়
 তুমি মহা সুপণ্ডিত ।
 শুনিয়া শঙ্কৰে কৈলা নিবন্তৰে
 বৃন্দাবন কথা যত ।
 পাছে দুয়ো ৰাজ্য দুনাই বুলিলা
 শঙ্কৰক নয় ভাৱে ।
 বৃন্দাবন খান হোৱয় কেমন
 দেখাইবে পাৰাহা আবে ॥১৪১৭॥

বদতি শঙ্কৰ শুনা নৃপবৰ
 যনি ইচ্ছা দেখিবাৰ ।
 পট বৈবে প্ৰতি তাত্তি সূতা লাগে
 নানান বৰ্ণ হৈবাৰ ॥
 চাৰি মায় মানে দীন অৱস্থানে
 তেবে বস্ত্ৰ পূৰ্ণ হৈব ।
 শুনি ৰাজা মন হৰিয় কৰিয়া
 আত্ম কৰিলন্ত সব ॥১৪১৮॥
 তাত্তি কুছি আদি কামৰূপ হস্তৰ
 অধিকাৰী পাতিলন্ত ।
 বড়ভূঞা পদে পাট বাউসী স্থানে
 অভিষেক কৰিলন্ত ॥
 কামৰূপ ৰাজ্যৰ পালন শাসন
 কৰিবাক আদেশিলা ।
 গুৰুধ্বজ ৰাজ্য মহাতুণ্ট যেন
 হাততে স্বৰ্গক পাইলা ॥১৪১৯॥
 পাছে গুৰুজন আনন্দিত মন
 গুৰুধ্বজ গৃহে গৈলা ।
 পৰম হৰিয়ে সিটো দিন ধৰি
 কামৰূপে ৰাজ্য তৈল ॥
 ভুবন ঈশ্বৰী ৰাজ্যৰ কুৰবী
 পৰম ভকতি কৰি ।
 ধৰ্ম্মক আশায়ে গুৰুৰ চৰণে
 প্ৰাথিলন্ত বৰ কৰি ॥১৪২০॥
 পাছে গুৰুদেৱ তাৰা দুহাতকো
 শৰণ কৰাইলো তথা ।
 সন্তোষিত মনে সি যুবৰাজনে
 গুৰুক অৰ্জিলা যথা ॥

কামৰূপ ৰাজ্যৰ ৰাজা শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ
 শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ ৰাজ অভিষেক ।

তাত অনন্তৰে শঙ্কৰ গুৰুক
 চিলাবাই বিজবৰ ।
 মহাপ্ৰেম মনে সেবি অনুৰূপে
 যাইবাক বুলিলা ঘৰ ॥১৪২১॥

আগবঢ়াইবাক পাছক পাকিলা
 নৌক। দিলা বিতোপন ।
 মহাবল মনে আইলা তেতিফণে
 পাইলাহা নিজ ভৱন ॥
 শঙ্কৰ দেৱক পায়। উত্ত গণে
 পাইলা বহু আনন্দ ।
 মাধৱো আসিয়া প্ৰেমে প্ৰণামিলা
 পুচিলা সবে বাৰ্তাক ॥১৪২২॥
 তাত অনন্তবে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে
 মতাইলা তান্তি সবক ।
 দূত আসি পাছে ৰাজ্যৰ আভাক
 কৈলা বস্ত্ৰ কৰিবাক ॥
 তান্তি সব তথা নানা বৰ্ণ গাঁথা
 সুতা শাল নিয়োজিলা ।
 দেখিয়া শঙ্কৰে গৈয়া খবতবে
 বস্ত্ৰক বৈবে দেখাইলা ॥১৪২৩॥
 প্ৰথমে সূতিকা গৃহক উঠাইলা
 গোকুলে জন্ম কৃষ্ণক ।
 বসুদেৱে যেন যমুনা চৰাইয়া
 পাইলন্ত গৃহ নন্দৰ ॥
 যেনমতে কৃষ্ণে পুতনা শুসিলে
 ডাঙিগলাহা সৰুটক ।
 চক্ৰবাত্ত বধ মৃত্তিকা ভৰুণ
 ডাঙিলা দধি ভাণ্ডক ॥১৪২৪॥
 অৰ্জুন ভঞ্জন বৎস বক অঘ
 নাশন বনে ভোজন
 খিৰিকি মোহন তালক ভোজন
 ধেনুকাক বিনাসন ॥
 কলিক দমন বন বহিগান
 গোপীৰ বস্ত্ৰ হৰণ ।
 অগ্নক প্ৰাৰ্থন প্ৰসাদ লভান
 যত ক্ৰিষ্ণ পদ্মীগণ ॥১৪২৫॥

বৃন্দা বলীয়া বস্ত্ৰ বিঘ্ৰাণ

গোবৰ্দ্ধন ধৰি বৃষ্টি নিবাৰিলা
 বনত গোপী বসিলা ॥
 শঙ্কৰে যথ গোপী উদাৰণ
 যেহেন কৰি আহিলা ॥

যৈকুণ্ঠ দেখাইলা বিষ্ণু মিলিলা
 প্ৰলম্ব ৰামে মাৰিলা ॥
 অৰিষ্ট বোমক, কেশী অসুৰক
 মাৰিয়া লীলা কৰিলা ॥১৪২৬॥
 নৰদ আসিয়া কৃষ্ণক নমিয়া
 চৰিত্ৰ যত কহিলা ।
 অক্ৰমে আসিয়া পৰি প্ৰণামিলা
 মথুৰাক যেনে নীলা ॥
 মাৰি ৰজকক সু বৈশা কাৰক
 সাৰণ্য যেহেন দিলা ।
 সুদামাক বৰ দিয়া কুবুজীক
 যেহেন ঋজু কৰিলা ॥১৪২৭॥
 ধনুভঙ্গ কৰি গজক সংহৰি
 কৰি মন্ত্ৰ নিপাতন ।
 কৰি মহালীলা কংসক মাৰিলা
 আনন্দে নন্দ নন্দন ॥
 ইসৰ লীলাক কৈলা যেন যৈত
 সকলো প্ৰকাশি দিলা ।
 যাব যেন বৰ্ণ দিলা থানে থান
 যেন বৃন্দাবন লীলা ॥১৪২৮॥
 কাহে দিঙ্গ দীন নাথে শুক দেৱ
 প্ৰসন্ন হনো আমাত ॥
 যৈতে যৈতে জন্ম হও কৰ্ম ফলে
 নেবোক নাম মুখত ॥
 শুনা সভাসদ হন্য নিশবদ
 এৰিয়া আন আলাস ।
 ৰাম হৰি বুলি সংসাৰক তৰি
 ছিতি যাউক যম পাশ ॥১৪২৯॥
 বৃন্দা বলীয়া বস্ত্ৰ বিঘ্ৰাণ
 ॥ পদ ॥

সেহি বস্ত্ৰ বোৱাইবাক লাগিয়া শঙ্কৰ ।
 সেৱকৰ সঙ্গকৰি যান্ত নিবন্তৰ ॥
 একৈক বেগত মান শঙ্কৰে কৰান্ত ।
 দিনেক ওকৰ গাত অসুস্থ ভৈলন্ত ॥ ১৪৩০ ॥
 মাধৱ দেৱক পাছে বুলিলা বচন ।
 আজি তুমি গৈয়া বস্ত্ৰ বোৱাও এখন ॥
 তুমিয়া ওকৰ বানী মাধৱ দৈৱ ।
 তান্তিকুছি গ্ৰামে গৈলা কাৰসনা ঘৰ ॥১৪৩১॥

ভোজন কৰিয়া কৃষ্ণ ব্ৰজাক নুহিলা ।
 সিদিনা বোৱালা মাধ দেৱে সিটোলীলা ॥
 এক বেগতেক মান শঙ্কৰে বোৱন্ত ।
 অধিক বোৱালা চাৰি অঙ্গুল তথাত ॥ ১৪৩২ ॥
 কাৰসনা চৰিত্ৰ মাধৱ দেৱ ছলি গৈলা ।
 শঙ্কৰক নমি পাহে সকলে কহিলা ॥
 উনিয়া শঙ্কৰে মাধৱক প্ৰসংশিলা ।
 আমাত কৰিয়া তুমি অধিক বোৱালা ॥ ১৪৩৩ ॥
 সিকাৰণে বড়াপো বুলিয়া নাম দিলা ।
 শঙ্কৰ দেৱক নমি গৃহক ছলিলা ॥
 কাৰসনা চৰিত্ৰাক নৌকায়ে ছলন্ত ।
 ভীমা বায়নৰ ঘৰ ওচৰ পাইলন্ত ॥ ১৪৩৪ ॥
 সিটো বায়নৰ ভাৰ্যা জনমৰ খুৰি ।
 কীৰ্ত্তনৰ পদ গান্ত কুবুজা ঋজু কৰি ॥
 উনিয়া শঙ্কৰ দেৱে তুণ গোটে ধৰি ।
 দেখিয়া সেৱকে নৌকা ৰাখন্ত সত্তৰি ॥ ১৪৩৫ ॥
 হেনমতে গাৱন্তে গুৰু আতি তুষ্ট ভৈলা ।
 বায়নৰ ভাৰ্য্যাক কৃপা কৰিতে ইচ্ছিলা ॥
 একদিনা সিটো আই শয়নে আছিল ।
 স্বপ্ন যেন দেখে গুৰু সিটোস্থানে গৈলা ॥ ১৪৩৬ ॥

ভীমা বায়নৰ ভাৰ্যা কুজিৰ কুজ পোত ॥

হাতে ধৰি দাগি আইৰ চিবুকত ধৰি ।
 পদে পদ দিয়া ঋজু কৰিলা সাদৰি ।
 তেখনে লুপ্তা ভৈলা আয়ো ঋজু ভৈলা ।
 উঠিয়া স্বামীক দেৱীমাতিবে লাগিলা ॥ ১৪৩৭ ॥
 উঠিয়োক আবে শীঘ্ৰে প্ৰদীপ জ্বলায়ো ।
 মোক ভাল কৈল গুৰু আসিয়া দেখিযো ॥
 আথে বেথে বায়নে অগনি জ্বলিলন্ত ।
 জনম ছাকুলি কুজি আইক দেখিলন্ত ॥ ১৪৩৮ ॥
 খোৰা কুজা গুহি আই সুন্দৰী ভৈলন্ত ।
 গুৰুৰ কৃপাত ভৈল বুলি কহিলন্ত ॥

পৰদিনা পতি সন্ম আই ছলি গৈলা ।
 শঙ্কৰ দেৱক সেৱি প্ৰাৰ্থনা কৰিলা ॥ ১৪৩৯ ॥
 জনম ছাকুলি মই মহাপাপ মতি ।
 তথাপি কৰিলা কৃপা দেৱী যদুপতি ॥
 গুনিগুৰু কৃপাময় আনন্দে হাসিলা ।
 ভালভৈল গুৰুৰ গুৰুৰ কৃপা ভৈলা ॥ ১৪৪০ ॥
 একদিনা গুৰুদেৱ নৌকা আৰোহিয়া ।
 মাধৱ প্ৰমুখে সেৱকক সন্ম লৈয়া ॥
 কাৰসনা গৃহক যাই আনন্দিত আতি ।
 কৰিয়ো কবিতা নাৰায়ণ একঙটি ॥ ১৪৪১ ॥
 গুনিয়া ঠাকুৰ আতা টোটিয় কৰিলা ।
 মাধৱ দেৱক পুন কৰিবে বুলিলা ॥
 জয়ন্তী মধাইক আৰু কৰিবে কৈলা ।
 সকলোৱে এটি কৰি কবিতা ৰহিলা ॥ ১৪৪২ ॥

শ্ৰীশঙ্কৰ গুৰুজনে বোলে মধাইৰ কবিতা নাৱৰ
 তলিতে লুকাল । নৰায়ণ দাসৰ কবিতা নাও
 চপচপিয়া হল । মোৰ বড়া পোৰ কবিতাই পৃথিৱী
 স্বৰ্গ চৌল্ললোক ভেদি বৈকুণ্ঠটো একে কৰিলে ॥

শ্ৰীশ্ৰীমহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ গুৰুভটিয়া ৰহন
 গুৰুপ্ৰকাশ :-

জয় গুৰু শঙ্কৰ সৰ্ব গুণাকৰ
 যাকেৰি নাহিকে উপাম ।
 তোহাৰি চৰণ বেণু শতকোটি
 বাবেক কৰোহো প্ৰণাম ॥ ১ ॥
 দৰশিত সুন্দৰ গৌৰ কলেৱৰ
 বৈচন সুৰ পৰকাশ ।
 সকল সভাসদ ৰজন যাকেৰি
 দৰশনে পাপ বিনাশ ॥ ২ ॥
 বিনা অঙ্গ ভূষণ পেখিতে সুশোভন
 গহীন গভীৰ ধীৰ মতি ।
 আয়ত কমল নয়ন বৰ সুন্দৰ
 বয়ন চান্দকহো যোগতি ॥ ৩ ॥

* শ্ৰীমাধৱদেৱৰ কবিতা :-—জয়গুৰু শঙ্কৰ সৰ্বগুণাকৰ যাকেৰি নাহি উপাম । তোহাৰি চৰণ
 বেণুশত কোটি বাবেক কৰোহো প্ৰণাম । (ইত্যাদি গুৰুভটিয়া) ঠাকুৰ আতাৰ কবিতা :-—জয়
 জয় বাম অনাদি শঙ্কৰ মইতুৱা দাসবো দাস । উজানৰ হস্তে আসি প্ৰাণ প্ৰভু নিকততে লৈলাবাস
 জয়ন্তী মধাইৰ কবিতা :-—চাৰি বেদে ভৈল নৌকা সাততলা, গীতা ভাগৱতে বাৰ । বাম নামৰ
 ছিল গজাল যুধি নৌকাক কৰিলা সাৰ ॥

লীলা গজগতি গমন বিলোকন
বাণী মেঘ গন্তীৰ ।
পাষণ্ড মৰ্দন কলিকো কালে
যাকু সম নাহি ধীৰ ॥ ৪ ॥

দেৱ পৰকাশ :-

যোহিনাবায়ণ মায়া বিস্তাৰি
কক ত্ৰিজগত নিৰমাণ ।
সনকো সনাতন যোগী যাকেৰি
মহিমা কবহ নজান ॥ ৫ ॥
সকলো চৰাচৰ পালন কাৰী
যাহৰি দেৱাকো দেৱা ।
চতুৰ বয়ন শিৱ সুৰপতি যাকেৰি
কক নিত্য চৰণহি সেৱা ॥ ৬ ॥

চাৰি বেদ শিৰোমণি সাজে
যাকেৰি চৰণ বিকাশ ।
সেহি দেৱকো কয়লি কলিকো
শঙ্কৰদেৱ পৰকাশ ॥ ৭ ॥

গুৰু প্ৰকাশ :-

ত্ৰিভুবন বন্দন দৈৱকী নন্দন
যোহাৰি মাৰল কংস ।
জগজন তাৰণ দেৱ নাৰায়ণ
শঙ্কৰ তাকেৰি অংশ ॥ ৮ ॥
মায়া নৰতনু ধৰি হৰি উকতি
কয়লি বহ পৰচাৰ ।
সবনৰ পাপ পয়োধি মজ্জল
তাহে কয়লি উদ্ধাৰ ॥ ৯ ॥

শব্দার্থ :- জয়-সৰ্ব মঙ্গলময় । সৰ্বগুণাকৰ = গুণৰ আকাৰ অৰ্থাৎ গুণৰ সমষ্টি বা খনি উদ্ভবস্থান ।
গৌৰ কলেৱৰ :- সৰিয়হ ফুলবদৰে হালধীয়া বৰণৰ শৰীৰ । যৈচন সুৰ পৰকাশ :- প্ৰভাতৰ সূৰ্য্যৰ
দৰে প্ৰকাশ মান । বিনে অঙ্গ ভূষণ-অঙ্গকাৰ নিপিকাকৈয়ে শৰীৰৰ অবয়ব হাত ডৰি আগুলি আদি
শোভামান । আয়ত কমল নয়ন-চক্ষুদুটী পদ্ম পাহিৰ দৰে দীঘলীয়া । বয়ন চান্দ কহো যোতি-বয়ন—
মুখ পদ্ম চন্দ্ৰৰ দৰে শীতল যোতিস্ফমান । লীলা গজগতি—হাতীৰ দৰে ধীৰে ধীৰে যাই । গমন
বিলোকন=যাওঁতে ইফালে সিফালে কেবাহীকৈ চায় জাই । বাণী মেঘ গন্তীৰ :- বাক্যবোৰ
মেঘৰ গাজনীৰ দৰে গহীন । পাষণ্ড মৰ্দন :- ঈশ্বৰ নমনা শাস্ত্ৰ মত নমনা পাষণ্ড সকলক তৰ্ক
কৰি তেওঁলোকৰ মত খণ্ডনকাৰী । কলিকো কালে :- কলিকালত যাকু সম নাহিধীৰ :- যাৰ
সমান ধীৰ স্থিৰ লোক নাই । এই পৰ্য্যন্ত গুৰুজনৰ কণ গুণৰ কথা কোৱা হ'ল । —শঙ্কৰ দেৱনো
বিশ্বজগতৰ গুৰু বৰনীয় কিয় হ'ল এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰত কয় :- যে যি জনা নাৰায়ণে মায়া বিস্তাৰ
কৰি ত্ৰিজগত নিৰ্মাণ কৰিছিল, ত্ৰিজগতৰ অৰ্থে স্বৰ্গ, মতা আৰু পাতাল । সনকাদি যোগীসকলেও
যাৰ মহিমা লীলাৰ গুণ গায় অন্ত কৰিব নোৱাৰে । সকলো চৰাচৰ পালনকাৰী :- চৰং অৰ্থে
খোজকাড়ি বা উৰি ফুৰিব পৰা প্ৰাণী সমুদায় । অচৰ :- অৰ্থে গছ, শীল, পৰ্বত আদিকো যি
পালন পোষণ উত্থান পতন কৰি আছে । যো হৰি দেৱকো দেৱা—যি জনা হৰি ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু,
শিৱ আদিৰো নমস্য দেৱতা । চতুৰ বয়ন :- ব্ৰহ্মা । শিৱ—বদাশিৱ । সুৰপতি—ইন্দ্ৰ আদিয়েও
নিত্য নিৰন্তৰ যাৰ চৰণ সেৱা কৰি থাকে হৰিহৰ ব্ৰহ্মা যাৰ থাকে আভা ধৰি । ঈশ্বৰো ঈশ্বৰ
তেহেস্তে মহাহৰি ॥) (শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ নিসিনৱসিদ্ধসং) চাৰিবেদ শিৰোমণিমায়ে যাকেৰি চৰণ
বিকাশ :- চাৰিবেদৰ শিৰোমণি-বেদান্ত, উপনিষদ, শ্ৰীমদ্ভাগৱতগীতা, শ্ৰীমদ্ভাগৱত এই শাস্ত্ৰ সমুদায়ত
যি ব্ৰহ্ম তত্ত্বৰ কথা কৈছে । সেহি দেৱকো, কয়লি কলিকো, শঙ্কৰ দেৱ পৰকাশ ॥ :- বেদান্তাদি
শাস্ত্ৰৰ যি নিৰ্ভণ পৰমব্ৰহ্ম নিৰোপন কৰা আছে, সেই নিৰ্ভণ ব্ৰহ্মৰে সত্ত্ব সকাৰ ৰূপে উগৰন্তক
শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে কলিকালত ব্যক্ত কৰি দেখুৱালে ।

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱনো কোন আৰু কি কাৰণে পৰমব্ৰহ্মক উপাসনীয় দেৱ স্বৰূপে দেখুৱালে
তাৰ উত্তৰত কয় :- ত্ৰিভুবন বন্দন, দৈৱকী নন্দন, যোহাৰি মাৰল কংস । জগজন তাৰণ দেৱ
নাৰায়ণ শঙ্কৰ তাকেৰি অংশ স্বৰ্গ, মতা, পাতালৰ লোক সকলৰ যি বন্দনীয় উপাস্য দেৱতা

কংসৰ কাৰাগাৰত যি জনাই দৈৱকীৰ নন্দন ৰূপে অৱতাৰ ধৰিছিল, যি কংস, শিশুপাল প্ৰভৃতি মহা মহা বীৰ সকলক বধ কৰিছিল, গোটেই বিশ্ব জগতক উদ্ধাৰ কৰোঁতা যি জন নাৰায়ণ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ সেই নাৰায়ণৰেই এক অংশ বিশেষ। যি হেতুকে অংশ নহলে পূৰ্ণক দেখুৱাব নোৱাৰে ॥

মায়ানবতনু, ধৰিহৰি উকতি, কয়লি বহু পৰচাৰ। সবনৰ পাপ, পয়োদি মজ্জল, তাহে কয়লি উদ্ধাৰ (৯) ॥— নব সকল পাপ সাগৰত নিমগ্ন হোৱা দেখি, ঈশ্বৰে মায়াকৰি নবকায়া ধৰি হৰি উকতি বহু পৰচাৰ কৰি জীৱ সকলক নিস্তাৰ কৰিবৰ কাৰণে মনুষ্যৰূপে অৱতাৰ ধৰিলেহি। যি হেতুকে মানুহৰ আদৰ্শ মানুহ হবলগা হ'ল। মৎসা, কুৰ্ম, নৃসিংহৰ আদৰ্শ মানুহে নগয় বা লবণ নোৱাৰে।

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে কলিযুগৰ মানুহৰ কাৰণে আৰু কি কৰিলে, তাৰ উত্তৰত কয় ॥— “অহনিচি চাৰি বা [অবদিচি চাৰি] বেদবিচাৰি, বেকত কক হৰিনাম যাকেৰি বয়নে মিলাই গাই, পাই মনোৰথ কাম ॥ (১০) ॥ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ভক্ত জনাই দিনে নিশাই, চাৰিবেদ আদি শাস্ত্ৰ বিচাৰি আৰু চাৰি দিশৰ ধৰ্ম ভক্ত সকলৰ লগত আলাপকৰি কলি যুগচিহ্ন অল্পসত্ত্ব প্ৰাণী, অল্পধন সম্পদ, অল্পায়ু আৰু অজ্ঞিতেন্দ্ৰিয় লোকৰ কাৰণে তপ, যপ, যজ্ঞ, দান, ব্ৰত, তীৰ্থ, ধ্যান, ধাৰণা সমাধিৰ অনুপযোগী মানুহৰ কাৰণে হৰিনাম ধৰ্ম হৰিতত্ত্ব ব্যক্ত কৰিলে। যি হৰি নামৰ কেৱল মনত ভাৱি মুখেৰে লালেই মনোৰথ কাম অৰ্থাৎ যাক যি লাগে ধৰ্ম, অৰ্থ, কাম, মোক্ষ তাকেই সুলভে পায়।

পণ্ডিত মানি বেদ বখানি গৰব কয়লি সব চুব।

গীত কবিত্ব ভণ শঙ্কৰ দেৱৰ, কীৰ্ত্তি পেয়ো বহুদূৰ ॥ (১১) ॥

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে ভাগবত ভাগবত মানি ভণি পণ্ডিতৰ সমাজতো শ্ৰীহৰি উপাস্য দেৱতা আৰু তেওঁৰ নামেই ধৰ্ম এই কথা বিলাকৰ ব্যাখ্যা কৰি তেওঁলোকৰ নানাদেৱদেৱী পূজাৰ মত খণ্ডন কৰি গৰ্ব চুব কৰিছিল।

গীত কবিত্ব বচনাৰ কথা আৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱৰ ভণ গৰিমাৰ কথাৰ কীৰ্ত্তি গোটেই জগত বিয়পি পৰিলে।

“শ্ৰীযশ দান, মান ভূত পয়া, সব ভণ সম্পূৰ্ণ ঠিক।

ভক্ততক ভক্তি, দানে কক ভক্ত, দায়া জনন অধিক ॥ ১২ ॥

শঙ্কৰদেৱ শ্ৰীমন্ত পুৰুষ আছিল—যাৰ গলাতত চিত্তনৰ ধৰ্মনিবেশা, হৃদয়ত-বেদশাস্ত্ৰ, কণ্ঠত-গীত, সঙ্গীত, অমানিক মান দিছিল, ভূতদায়া—প্ৰাণী মাৰুকে দয়াৰে উদ্ধাৰ কৰিছিল। ফলত পৰা পত পক্ষীকো মুক্তকৰি উদ্ধাৰ কৰি ব্যাধৰো জীৱিকাৰ কাৰণে পত্ৰৰ মূল্য দি গৈছিল। সব্ৰহণ সম্পূৰ্ণ ঠিক ॥—দয়ালু, কৃপালু, ক্ষমাৱান, ব্ৰাহ্মণ, শৰণা, পীতিকাৰ, সাহিত্যিক, কবি, ধৰ্ম-ভক্ত ধৰ্মবাহুপক, অভিনেতা, সংস্কৃতি বিকাশক, কলাগুৰু, আদি মহা মহা ভণ সকল তেৱাৰ আছিল। আৰু তেৱাই ভক্ত সকলক হৰিতত্ত্ব দান দিছিল ॥ ভক্ততক নিজৰ ধন, জন, গৃহ, দেহ, পুত্ৰ ভাষা আদিতকৈয়ো মৰম কৰিছিল।

“হৰিকহো মুকতি সমুখতি মগন মন মজ্জল আনন্দ সিদ্ধ। ঈশ্বৰ নিৰমল হৃদয় বিকশিত ভক্ত কুমুদ কুল ইন্দু (১৩) ॥—শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে শ্ৰীহৰিৰ মূৰ্ত্তিটো (ৰূপটো) হৃদয়ত ধাৰণা, ধ্যান, সমাধি লভি বাহিৰৰ জ্ঞান বাহিৰ হৰিৰ মূৰ্ত্তিতে মন মগ্ন হৈ আনন্দৰ সাগৰত লুৱাই থাকে। এনেকুৱাকৈ সু নিৰ্ম্মল হৃদয় প্ৰকাশ পায় থাকে যেনিবা পুদিয়াৰ চক্ৰহে, তেৱাৰ হৃদয়ত খনি ভক্ত-ৰূপে ‘কুমুদ, ডেউ ফুলৰ ওপৰত চক্ৰৰ কিৰণ পৰাৰ দৰে ভক্তজন্যৰ, ঈশ্বৰ চক্ৰৰ প্ৰকাশে ভক্তৰ হৃদয়ে। ফুলি উঠে ডেউ ফুলৰ দৰে বিকাশ হয়। প্ৰফুল্লিত হয় জ্ঞানৰ উদয় হয়, ভক্তিৰ উদয় হয় ॥

নিজকুলতাবি, ভকতি বিস্তাৰি, বান্ধল হৰিগুণ সেতু ।

কলিযুগে পাপ, পয়োধি মজ্জল, তাৰণ কাৰণ হেতু ॥ ১৪ ॥

নিজকুলতাবি—ভকতি বিস্তাৰি বান্ধল হৰিগুণ সেতু :—নিজ অৰ্থাৎ মানবকুল উদ্ধাৰ কৰিবৰ কাৰণে হৰিভক্তি হৰিনাম আৰু শ্ৰৱণ, কীৰ্ত্তন, স্মৰণাদি নৱবিধ ভক্তি বিস্তাৰ কৰি হৰিগুণ নামৰ সেতু বা সাকো বান্ধিলে, যেনেকৈ বাৰণক বধ কৰিবৰ কাৰণে শ্ৰীৰাম চন্দ্ৰ ৫৩০০ বানৰ সৈন্যৰ দ্বাৰা তকুলতা শীল আনি যোযন সাগৰ পাৰ হৈ বাৰণক বধিছিল, বান্ধল কুল ধ্বংস কৰিছিল। সেই দৰেই শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে কলিযুগত পাপ আৰু কৰ্ম বাসনাত বান্ধখাই থকা মানুহ সকলক কৰ্ম বন্ধ চিঙি পাপ সাগৰ উদ্ধাৰ হবলৈ হৰি গুণ, হৰিবৰ্ণ, হৰিবিনাম, হৰিবিনাম চিন্তাকৰণে সেতু বান্ধি দিলে । যি সাকোঁত উঠি আৰু পুনৰ চৌবাশী লাখ জীৱ জন্তুৰ গৰ্ভত জন্মলভি থাকিব নালাগে ॥ দশ মুৰৰ বাৰণ স্বৰূপ দশেন্দ্ৰিয় লৈ জন্মিবহি নালাগে নানা বাসনাৰ বান্ধল কুল ধ্বংস হব ।

“ভকতি ভাঙাৰ দ্বাৰ সব ছোড়ি মুকুতি কয়লি উদাস ।

এক শৰণ হৰি নাম ধৰম কহো বজা কৰু পৰকাশ ॥১৫॥

শঙ্কৰদেৱে—ভকতি ভাঙাৰ দুৱাৰ সকলো মোকোলাই সহজতে মুক্তি হোৱাৰ উপাই দিলে :— একশৰণ দিলে । একশৰণ অৰ্থে—পাপমুক্তি অভিষ্ট সিদ্ধিৰ কাৰণে আন আন যুগত যি উপায়, যাগ যজ্ঞ ব্ৰত কৰিছিল আন দেৱাদিত শৰণ লৈছিল সেই ধৰ্মৰ দ্বাৰা লোক সকলৰ মুক্তি নহই ভোগ আৰু সুখ পায় পুনৰ জন্ম লভিবহি লাগে । সেই ধৰ্মৰ বিশ্বাস আৰু আন দেৱে প্ৰতাৰণা কৰিব বুলি সেই বিশ্বাস ওচাই শ্ৰীকৃষ্ণত আৰু তেওঁৰ নামত শৰণ কৰালে যাক শৰণ ললে আৰু পুনৰ জন্ম হবহি নালাগে এইটো শৰণৰ প্ৰথম সোপান ।

দ্বিতীয় সোপান হল, পুত্ৰ, ভাৰ্যা, ধন, গো মহিস ভূমি গৃহাদিত যি মমতা আশক্তি আছিল তাবপৰা সেই মমতা আশক্তি ওচাই অনিত্যৰ পৰা নিত্য বস্তু শ্ৰীহৰিত আশ্ৰয় বা শৰণ গ্ৰহণ কৰোৱালে । তৃতীয় শৰণ হল দেহাদিত যি মমতা আশক্তি আছিল দেহাদিৰ মমতা আশক্তি ওচাই নিজৰ জীৱাত্মাৰ সখা পৰমাত্মাত আশ্ৰয় বা শৰণ লোৱালে ॥ (এই কথা শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ভক্তিৱত্নাকৰ শাস্ত্ৰত আছে) আৰু সকলো ধৰ্মৰ ওপৰত শ্ৰেষ্ঠ নিৰ্ম্মল নিৰ্গুণ সকলো ধৰ্মৰ ওপৰত ৰাজা, সেই নাম ধৰ্ম শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে কলিযুগত প্ৰকাশ কৰিলে, যি ধৰ্ম আদি সত্যযুগৰ লোকে আচৰণ কৰি উদ্ধাৰ হৈছিল, পিছৰ ত্ৰেতা যুগত যি নামধৰ্ম দেৱতাই চাকি উপধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিছিল সেই নাম ধৰ্ম সকলো ধৰ্মৰ ৰাজাক শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱে প্ৰচাৰ কৰাৰ কাৰণেই জগৎগুৰু হবলগা হ’ল, “ধন্য ধন্য কলিৰ লোকৰ মহাভাগ । সৰ্বধৰ্ম ভৈল আগ । (নামঘোষা) এই নাম ধৰ্ম মুক্তিৰ কাৰণেহে ব্যৱহৃত হয়, সামান্য কৰ্ম মাৰ্গৰ বস্তু নহয় তাত ব্যৱহাৰ কৰিলে মহান দোষ হে হয় ।

কিকৰ শঙ্কৰ, দেৱৰ মহিমা, জানি অন্ত নাপাই ।

যাকৈপি চৰণ ৰেণুশিৰে পৰশি মুকুতি সুখ সুখে পায় ॥১৬॥

এইদৰেই শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ গুৰুজনাবমহিমা কৈ বা জানি অন্ত নাপাই, যাৰ চৰণৰ ধূলা শীৰত লৈ ভক্তি লভিলে মুক্তিৰ সুখ অপ্রয়াসে পাই ।

“মাধৱ দীন, মুকুতমতি কহয়, বাণী গুন সবলোই ।

বিনে গুৰু চৰণে, ভকতি ৰতি, মুকুতি কবহ নহোই ॥১৭॥

শ্ৰীমাধবদেবে অতি দীন হীন আৰু নিজকে মুৰ্খ বুলি কৈছে—তেখেতৰ সমান পণ্ডিত লোক সেই সময়ত নাছিল। তথাপি কিয় নিজক মুৰ্খ বুলিলে এই কথা হল আগতে যদিও পণ্ডিতৰ অভিমানত গৰ্ব্বভাৱে শ্ৰীকৃষ্ণৰ দেৱৰ ওচৰত তোপৰ বেলা বাদ কৰি উল্লংঘন হল সেই সময়ৰ পৰা পণ্ডিতৰ অভিমান চূৰ্ণাকৃত হল, আৰু বৃজি পাণ্ডে যে কেৱল পঢ়িলেই পণ্ডিত হ'ব নোৱাৰে কেৱল শব্দার্থ বোধৰ জ্ঞান হৈ জন্ম, পৰমার্থ অর্থ নাজানে, শাস্ত্ৰৰ সাংখ্যিক আৰু পাৰমাণ্বিক তত্ত্ব বোধৰ কাৰণে, কৃষ্ণতো উকত শাস্ত্ৰতো পাৰ্গত জানী ওকৰ চৰণৰ আশ্ৰয় ল'ব লাগিব। সেইদৰে ওক চৰণত উকতি কৰি তত্ত্ব জ্ঞান লভিলেহে উত্তীৰ্ণ বৰ্তি আৰু জন্ম মৃত্যুকপ সংসাৰৰ পৰা উদ্ধাৰ হ'ব পাৰিব। এই কথা নব সকলোৱে জানি শুনি লোৱা। শুকৰ চৰণত উক্তিকৰি উক্তি জ্ঞান লোৱা ॥

ওহি পৰম তত্ত্ব, বেদকো বাণী, জানি নব নকৰ বিৰাম।

ধৰমক কৰমক গৰবক ছেড়ি, ডাকি বোজহ বাম বাম। ১৮॥

এইদৰে ওকৰ আশ্ৰয়লৈ তেওঁক সেৱা উক্তি কৰি জ্ঞান তত্ত্ব বৃজি লোৱা হ'ক, এইতো পৰম তত্ত্বকথা আৰু বেদবো আদেশ বাণী, এই কথা জানি হৈ নব লোকাই সকল তোমাংলৈকে এই কথাত অশ্ৰদ্ধা অবিশ্বাস আৰু এলাহ নকৰিবা হ'ক ॥

যাগ, যজ্ঞ তীৰ্থ, ব্ৰত, দান তপ, যপ, যোগ এই ধৰ্ম সকলো ত্যাগ কৰা। আৰু সেই ধৰ্ম কৰি গৰ্বও নকৰিবা পত্নী প্ৰসাদত বিপ্ৰ সকলৰ কৰ্ম উচ্ছাদ আৰু গৰ্ব খৰ্ব হৈছিল সেইদৰে আন তীৰ্থ আদি কৰি গৰ্ব কৰিলে সকলো চুৰ হ'ব। আৰু যি যি ইহ পৰকালৰ কাৰণে ধৰ্ম আহৰণ কৰা, সেই সকলোৰে ফলাফল শ্ৰীকৃষ্ণৰ চৰণত অৰ্পণ কৰিদি তাৰ ফল উক্ত ব সঙ্গত হৰি ওপৰ প্ৰৱণ কীৰ্ত্তন বিচৰা। আৰু বেদধৰ্ম কৰিতে উক্তৰ যোগ্য নুই যদি মোহ হয় কৰে ধৰ্ম কৰ্ম উকতিও ভ্ৰষ্ট হই ॥ বেদ ধৰ্ম-কাম্য কৰ্ম স্বৰ্গাদিৰ আৰু দেহ, ধন, জন আদিৰ কাৰণে আন দেৱ দেৱী পূজিলে উত্তীৰ্ণ হ'ব। ধৰ্ম কেনেকৈ কৰিব তাৰ উত্তৰত কৈছে—

“নজ্ঞানে বেদ অভিপ্ৰায় ওত। কৰ্ম্মকো কৰিবে নজ্ঞানে মূঢ় ॥

মুৰ্খ হয় বোলে মই পণ্ডিত। নস্তকৰি ফুৰে আনৰো চিত্ত ॥

নিষ্কামে কৰিবে সকলে কৰ্ম্ম। বিফুত অপিব সিসৰ ধৰ্ম্ম ॥

প্ৰৱণ কীৰ্ত্তন তাহাৰ ফল। মিছাত নজানি নিন্দে নিচঞ্চল ॥ কীৰ্ত্তন ঘোষা।

এইদৰে কৰ্ম্ম অৰ্পণত ভাগৱত ধৰ্ম্ম হয়, সেই ভাগৱত ধৰ্ম্মৰ পৰা ভাগৱতী উক্তিৰ উদয় হই, ভাগৱতী উক্তিৰ শ্ৰীকৃষ্ণৰ অনুভূতি হয় এই কথা” নিম্নবৰ্ত্তিক সছাদত, উক্তিৰত্নাৱলীত, গীতাত বহু বহুলাই আছে। এইদৰে ধৰ্ম্মৰ ফল ত্যাগকো ধৰ্ম ত্যাগ বুলি কয় ॥

সংগ্ৰাহক—ধৰ্ম্মৰত্ন

॥ পদ ॥

পাচে মাধদেৱ শঙ্কৰ গুণ ৰূপ স্মৰি ।
 গুৰু উদ্ভিষাক কৰিবন্ত দুহ কৰি ॥
 পৰম আনন্দে গুৰু প্ৰসংসা কৰন্তে ।
 কাৰসনা ঘৰ পাইল পথত যাবন্তে ॥১৪৪৩॥
 আন দিনা ৰাম ৰাম গুৰু আদি কৰি ।
 গুৰুৰ লগত সবে যাহান্ত সাদৰি ॥
 নৌকাত আছিল জন অলপেক মাত্ৰ ।
 ব্ৰাহ্মণৰ স্পৰ্শ ভৈল দেখি তত্ৰ ॥১৪৪৪॥
 সেইজন গুহাইবেক কৰিলা আদেশ ।
 গুহাইলৈক দেখি গুৰু নৌকাত প্ৰবেশ ॥
 ক্ৰমে গুৰু গৈয়া তান্তি শালী উঠিলন্ত ।
 সকল তান্তিয়ে দেখি প্ৰণাম কৰন্ত ॥১৪৪৫॥
 এহিমতে গৈয়া দেখে কাপোৰ প্ৰস্তুত ।
 শালহন্তে অনাই গুৰু গৃহক নিলন্ত ॥
 আনন্দতে সকলো থানৰ লোক আসি ।
 কাপোৰক দেখি যান্ত বিস্ময় প্ৰকাশি ॥১৪৪৬॥
 ৰাজাৰ গৃহক নিতে কৰিলা যতন ।
 বন্ধিয়া ৰাখিলা কৰি বস্ত্ৰ আবৰণ ॥
 মেলিবাক লাগে ষাঠি গোটা পুৰুষৰ ।
 তেহে ভালৰূপে লোকে দেখয় বস্ত্ৰক ॥১৪৪৭॥
 দিনেক আসিলা এক বুঢ়ী বগ কৰি ।
 বস্ত্ৰক দেখায়ো বুলি কহে কৰ জোৰি ॥
 শঙ্কৰ বদতি বুঢ়ী শুনিয়ো বচন ।
 বস্ত্ৰ দেখিবাক আগে নাসিলিহি কেন ॥১৪৪৮॥
 সকলো সেৱকে দেখি গৈল ঘৰা ঘৰি ।
 ষাঠি গোটা লোক লাগে দেখাওঁ কেনকৰি ॥

বৃন্দা বনোয়া বস্ত্ৰ ৰাজাক প্ৰদান

বুঢ়ীবোলে বাপু তুমি আগলি আগত ।
 সাতদিনা ধৰিলা গোবৰ্দ্ধন যে পৰ্বত ॥১৪৪৯॥
 হেনজনে মোক আবে ভুৰু কাইতে চাহা ।
 আগৰ কথা ক কিবা মনত কৰাহা ॥
 তোমাৰ বৰ্দ্ধন গৰু মোৰ চোতালত ।
 আসি মেলিদিলা ধান গুটি খাইলন্ত ॥১৪৫০॥

মোশোদাত গজদিজো খানিকো নাপেজি ।
 সিগোটা কথা ক কিবা মনে আহা ৰাখি ॥
 নভৈলেক বস্ত্ৰগোটি কেনে নেদেখাইব ॥
 পুৰাতন দাসীবুলি সি দোষ এৰিবা ॥১৪৫১॥
 শুনিয়া শঙ্কৰে বোলে বুঢ়ী ইটো কথা ।
 প্ৰকাশ নকৰা আক কাহাকো সৰ্বথা ॥
 এহি বুলি যোগ বলে বস্ত্ৰ গোট আনি ।
 বুঢ়ীক দেখাখলা বস্ত্ৰ গোট টানি টানি ॥১৪৫২॥
 মহাৰণে বুঢ়ী প্ৰনামিয়া চৰণত ॥
 ভৈলা অদৰ্শন আই দেখিয়া থাকন্ত ॥
 তাত পৰে সিটো বৃন্দাবনোয়া কাপোৰ ।
 ৰাজাক দেখাইবে প্ৰতি কৰিলন্ত সাৰ ॥১৪৫৩॥
 চিলাৰাই ৰাজা নৌকা খান দিয়া ছিল ॥
 ৰমানন্দ সমে গুৰু তাহাতে ছৰিল ॥
 ছিলাৰায়ে নেখি আনন্দতে তুলিছিল ।
 বিচিত্ৰ গৃহত গুৰুজনক ৰাখিলা ॥১৪৫৪॥
 সু বিচিত্ৰ বস্ত্ৰখান তেখনে দেখিয়া ।
 বৃন্দাবন লীলা সব তাহাক জানিয়া ॥
 নৰনাৰায়ণ আগে গৈয়া জান দিল ।
 ৰাজায়ে হৰিষ মনে সভাক নিলাইলা ॥১৪৫৫॥
 ভাগৱত পুৰানত যি ৰূপে আছয় ।
 বস্ত্ৰত সকল ৰাজা ভৈলন্ত প্ৰত্যয় ॥

ভুবনেশ্বৰীৰ প্ৰাৰ্থনাত তাৰী সমাজলৈ
 'জন্মৰহস্য' শাস্ত্ৰ প্ৰণয়ন

প্ৰণাম কৰিয়া ৰাজা শঙ্কৰ সহিত ।
 আশীৰ্বাদ কৰিলা শঙ্কৰদেৱে তৈতি ॥১৪৫৬॥
 নসহি ব্ৰাহ্মণ সবে কুতৰ্ক কৰিলা ।
 ক্ষণিকে শঙ্কৰে শাস্ত্ৰ বচনে খণ্ডিলা ॥
 ৰাজাবোলে কোনে হেন দেখাইবাক পাৰা ।
 মিছাতে ফুটনি মাৰি ছেম্পচিয়া ধৰা ॥১৪৫৭॥
 শুনিয়া বিবাদী বিপ্ৰসব ছলি গৈলা ।
 শঙ্কৰ দেৱক ৰাজা বুলিবে লাগিলা ॥
 ছলিয়া গৃহক আবে দিলো ৰাজা খণ্ড ।
 বৰভূঞা তুমি গুণ দোষে দিক দন্ত ॥১৪৫৮॥

তোমাৰ আভাতে হালিবক সবগ্ৰজা ।
 বিদায় দিলন্ত সেহিমতে মহাৰাজা ॥
 আনন্দ কৰিল গুৰুধ্বজ বিজয়ৰ ।
 ভুবনেশ্বৰীৰ আনন্দৰ নাহি পাৰ ॥১৪৫৯॥
 বিনয়ে প্ৰাথিলা আই গুৰুৰ চৰণে ।
 একখানি শাস্ত্ৰ দিয়ো সেৱাৰ কাৰণে ॥
 উৎপত্তি প্ৰলয় আৰু ঈশ্বৰৰ লীলা ।
 শাস্ত্ৰতে থাকিব লাগে হেনয় প্ৰাৰ্থনা ॥১৪৬০॥
 পাছে গুৰুজনে গৈয়া পাটবাউসী পায় ।
 মাধৱ দেৱত কৈলা কথাক বুজায় ॥
 শুনাবাপু বঢ়াপো শাস্ত্ৰ খানি কৰা ।
 কৰ্ম কৰন্তেও নাৰী কৃষ্ণক সূচনা ॥১৪৬১॥
 ৰাজি দিবা কৰে কৰ্ম যত নাৰীগণ ।
 অৱসৰ নাই কৃষ্ণ কৰিতে কীৰ্ত্তন ॥
 ভুবনেশ্বৰীয়ে প্ৰাৰ্থে জননীৰ প্ৰতি ।
 কৰ্ম কৰন্তেও যেন হোৱে কৃষ্ণপ্ৰীতি ॥১৪৬২॥
 গুৰুৰ বচন শুনি মাধৱ ঈশ্বৰ ।
 সপ্তশত পদ নিবজিলা কথাসাৰ ॥
 শঙ্কৰৰ হাতে দিলা আনন্দ কৰিয়া ।
 দেখিয়া বুলিলা গুৰু ইমত হাসিয়া ॥১৪৬৩॥
 পাত মহী আহে মানে তোমাকে লাগিবে ।
 স্ত্ৰীগোটে ইটো পুথি কেমনে পড়িবে ॥
 শুনিয়া মাধৱে খুজি শাস্ত্ৰ খান নিলা ।
 চাৰিশত পদতাৰ তাকৰায়া দিলা ॥১৪৬৪॥
 বাহ্যাত আছিলন্ত কথা যত যত ।
 সংক্ষেপতে লেখা ভৈল বৃত্তান্ত সমস্ত ॥
 শুনিয়া মাধৱ দেখো ধন্য ধন্য তুমি ।
 শাস্ত্ৰক কৰিলা কিনো ৰঙ্গ ভৈলো আমি ॥১৪৬৫॥
 বঢ়াক টুতয়া তুমি টুতাক বঢ়োৱা ।
 বঢ়াইবাক মাগ পাৰো শাস্ত্ৰ বিচাৰিয়া ॥
 এহিমতে দুইগুৰু আনন্দ কৰিয়া ।
 জনম ৰহস্য শাস্ত্ৰখানি নাম দিয়া ॥১৪৬৬॥
 বোলে ৰাম ৰাই তুমি কন্যাৰ কাৰণে ।
 শাস্ত্ৰখান ভৈল নিয়া দিয়োক এখনে ॥
 ৰামৰাই শাস্ত্ৰখানি আইক নিয়া দিল ।
 পাইয়া ৰাজবাণী মহা কৃতার্থ লভিল ॥১৪৬৭॥
 নৰনাৰায়ণ পুনু বেহাৰক গৈলা ।
 তীৰ্থক যাইবাক মন শঙ্কৰে কৰিলা ॥
 শুনিয়া মাধৱ নাৰায়ণ গুৰুজন ।
 ৰাম ৰাম ৰামৰাই আনো বিজগল ॥১৪৬৮॥

ইং ১৫৫০ চনত দুইজন গুৰুভক্ৰু সম্মিলিত
 ভাৰত ভ্ৰমণ । কমলী প্ৰিয়াক চিলাৰায়
 দেৱানৰ বিদাহ ।

তীৰ্থ যাইবোহো হেন মোৰ সম্পজিল মন ।
 সকলো যাইবাক প্ৰতি কৰা আয়োজন ॥
 শুনিয়া গুৰুৰ বাণী সকলে সাজিলা ।
 দেখি শঙ্কৰৰ মন সন্তোষিত ভৈলা ॥১৪৬৯॥
 শুনিয়া কালিন্দী আই বেদ কৰি মন ।
 মাধৱ দেৱক মাতি বুজিলা বচন ॥
 নিজ লীলা স্থান দিবা বৃন্দাবন পাৰ ।
 নাসিব পুনয় ফিৰি জানোহো গোসাই ॥১৪৭০॥
 অনাথিনী হইয়া আমি কিমতে থাকিবো ।
 তোমাৰ কৃপায়ে জোনো স্বামীক লভিবো ॥
 মাধৱে বোলন্ত তব চৰণ প্ৰসাদে ।
 আসিবক গুৰু এক লভিবা আহলাদে ॥১৪৭১॥
 শুনিপেৰী মাধৱক আসংশা কৰিলা ।
 মাধৱো আনন্দ কৰি গৃহক চলিলা ॥
 পায়ে ছয়কুৰি জন সেৱক সকলে ।
 যাইবাক লাগিয়া সাজ ভৈলা অৱিকলে ॥১৪৭২॥
 শুভ তিথি শুভৰূপে চলিল শঙ্কৰ ।
 সেৱকে কৰিলা হৰিধ্বনি বাবছাৰ ॥
 আই আসি প্ৰেমভাৱে পৰি প্ৰণামিলা ।
 ঠাকুৰ সকলে আসি চৰণে বন্দিলা ॥১৪৭৩॥
 আসন্যাক আশ্বাসিয়া আৰো বজুজনে ।
 দুইগুৰু চলিলন্ত অতি ৰঙ্গ মনে ॥
 আগত চলন্ত গুৰু পাহত মাধৱ ।
 সেৱক সকলো ছলে ঠাৱে ঠাৱ ॥১৪৭৪॥
 যেন বৃন্দাবনে ৰামকৃষ্ণ গোপ সঙ্গে ।
 শিলা বেত বেণু লৈয়া ছলে মহাৰঙ্গে ॥

গুৰু গুৰুতক চাউল সিদ্ধা অৰ্পণ
 কৰি বুঢ়ীৰ উদ্ধাৰ

সেহিমতে যান্ত গুৰু শঙ্কৰ মুৰাৰি ।
 সকল সেৱক যান্ত তাহাক আৰাৰি ॥১৪৭৫॥
 মাধৱো ভলন্ত গতি গহীন গভীৰ ।
 কৃষ্ণ সঙ্গ কৰি যেন চলে হৰদ্বৰ ॥
 মুগ্ধত কৰন্ত কৃষ্ণ চৰিত্ত ব্যাপান ।
 মধো মধো হৰিধ্বনি কৰে উচ্চাৰণ ॥১৪৭৬॥

পথত দেখিয়া নবনাৰী প্ৰেমভাৱে ।
 ওকৰ চৰণ প্ৰণামত্ৰ ঠাৱে ঠাৱে ॥
 গধূলিকা ভৈল সৰ্ব সেৱক সহিত ।
 শঙ্কৰ বহিলা গৃহ কৰি মহা প্ৰীতি ॥১৪৭৭॥
 স্থান সম মাধদেৱে কৰি বমা তৰ ।
 ভোজনক লাগি দ্ৰব্য গোটাইলা বিস্তৰ ॥
 বুঢ়ী এক আসি সেৱি ওকৰ চৰণে ।
 কৰিল অনেক স্তুতি গদ্ গদ্ বচনে ॥১৪৭৮॥
 অনেক সন্তাৰ আনি দিলন্ত সাদৰি ।
 সৰ্ব সেৱকক ওক দিয়াইলা বিবৰি ॥
 ওকৰ চৰণে আই পুন পুন কই ।
 উদ্ধাৰ কৰিয়া যাওঁ আমাক গোসাই ॥১৪৭৯॥
 হেনমতে সেৱা কৰি গৃহক ছলিলা ।
 সেৱক সহিত ওক ভোজন কৰিলা ॥
 শয়ন কৰিয়া আনন্দিত মনে পাছে ।
 মহাহৰি বব শব্দ শুনিবন্ত পাছে ॥১৪৮০॥
 সেৱক সকল সংস্কৃত হৈয়া আতি ।
 ওকক বন্দিয়া কথা সুধিলা সম্প্ৰতি ॥
 বদতি শঙ্কৰ শুনা সেৱক সকল ।
 বৈকুণ্ঠৰ হস্তে নৌকা বিমান আসিল ॥১৪৮১॥
 যিটো বুঢ়ী আসি ঐতভক্তি কৰি গৈলা ।
 বন্ধ-মুক্ত হৈয়া তেহো মৰণ লভিলা ॥
 বৈকুণ্ঠ নিবাক লাগি আসি ভক্তগণ ।
 লৈয়াযান্ত তোৰাসবে দেখা বিদ্যমান ॥১৪৮২॥
 শুনিয়া সেৱক সবে চাইলা ওপৰক ।
 * বহল দীঘল জ্যোতিপোট দেখিলেক ॥
 পৰদিনা যাতে মহা অৰণ্য মাজত ।
 গোম্বা ভৈলেক কোনো গৃহ নপাইলন্ত ॥১৪৮৩॥
 সুৰম্য বেছিয়া চাহি সেৱক সহিত ।
 গৃহক নিৰ্মায়া পাছে বহিলা তহিত ॥
 নাহিকে দোকান নাহি গ্ৰাম্য ঘৰবাড়ী ।
 উপবাসে থাকিবাক কৰিলেক হৰি ॥১৪৮৪॥
 হেনমতে সেৱকে মনত গুণি আছে ।
 অকস্মাৎ ভোজন দ্ৰব্যক পাইলা পাছে ॥
 চৌজজন অলৌকিক লোকে আনি দিলা ।
 হাঁসিয়া শঙ্কৰওক সেৱকে কহিলা ॥১৪৮৫॥

ভকতৰ দুখ নসহয় কৃপাময় ।
 বৈকুণ্ঠৰ হস্তে আসিলেক অন্নহয় ॥
 মহা সমাদৰে সবে ভোজন কৰিবো ।
 ঈশ্বৰ প্ৰসাদক সকলে জানিবো ॥১৪৮৬॥
 শুনিয়া সেৱকে বোলে তুমি কৃপাময় ।
 তুমি বিনে আন কোন ঈশ্বৰ আছয় ॥
 তোমাৰ ইচ্ছায়ে আছে মুক্ত সকল ।
 দেখতে দেখতে তাৰা উপৰে চলিল ॥১৪৮৭॥
 জ্যোতিৰ্ময় কাপে আকাশক চলিগৈলা ।
 আমাৰ মহাভাগ্যে কৃপা সম্প্ৰজিলা ॥
 পৰম আশ্চৰ্য্য মানি সেৱক বহিলা ।
 প্ৰভাত ভৈলেক পাছে সকলো উঠিলা ॥১৪৮৮॥
 মাধৱে দিলন্ত তৈল বস্ত্ৰক যোগাই ।
 সদাচাৰ হৈয়া ওক স্নানিলন্ত যাই ॥
 সকলো সেৱকে সেৱি প্ৰসশা কৰিলা ।
 পৰে ওক ভোজন কৰিয়া আজৰিলা ॥১৪৮৯॥
 পথত চলি লাসে বেসে হৰিধ্বনি কৰি ।
 শঙ্কৰ মাধৱ ছলে মনবঙ্গ কৰি ॥
 সকলো সেৱকে যাৰা নিয়াছিল দ্ৰব্য ।
 সাত দিন ভুঞ্জিলতে ধুকাইল সৰ্ব ॥১৪৯০॥
 পাছে ওক সুধিলন্ত টকা কাৰ কত ।
 আমাত কহিয়ো আবে কৰিয়া প্ৰকট ॥
 সবেয়ো কহিলা যাৰ যেন কপ আছে ।
 উদাৰে কহিলা কিছু নাহি মোৰ কাছে ॥১৪৯১॥
 সেহিমতে ওক পাছে পথত যাহান্তে ।
 গোটেক হৰিণ আছে পৰিয়া ফাঙতে ॥
 ওকক যাইবাৰ দেখি চিহ্নবণী দিল ।
 দেখিয়া ওকৰ মনে দয়া উপজিল ॥১৪৯২॥
 শুণা নাৰায়ণ দাস আৰ মূল্য থৈয়া ।
 হৰিণ গোটক শীঘ্ৰে দিয়োক মেলিয়া ॥
 হেনমতে পাছে আতা মেলি দিয়া গৈল ।
 আৰ দুই স্থানে বহু পক্ষীক মেলিল ॥১৪৯৩॥
 সেহি বেলা মাধদেৱে ঘোষা কৰিলন্ত ।
 * জান শূন্য পত্ৰপক্ষীকো অনুগ্ৰহন্ত ॥
 গধূলিকা ভৈলে যৈত বহে ওক জন ।
 সেৱক সকলে গৃহ কৰন্ত তখন ॥১৪৯৪॥

* ফাঙত পৰা পত্ৰপক্ষী উদ্ধাৰ কৰা দেখি মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে ঘোষা বচনা কৰি গায়—ঘোষা—জান শূন্য আতি পত্ৰপক্ষী জাতি এ, তাকো অনুগ্ৰহ কৰি আহা কৃপাময় । আকে জানি হৰি শৰণ পশিলো এ, আমাৰ তোমাক তেজিতে উচিত নয় ॥ ইত্যাদি

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ নবদ্বীপ প্ৰবেশ আৰু
শ্ৰীচৈতন্যৰ সাক্ষাৎ আৰু প্ৰয়াণৰ

ভোজন কৰিয়া ওক শয়ন কৰন্ত ।
তৈল নিয়া মাধদেৱে পাৱন্ত মৰ্দন্ত ॥
যেখনে ওকৰ নিদ্ৰা ভালমতে হয় ।
মাধৱে তেখনি গৈয়া ভোজন কৰয় ॥১৪৯৫॥
তাত পাছে ওক আসে শয়নক লাগি ।
শঙ্কৰৰ কাশে শয্যা কৰন্ত বিভাগি ॥
ওকৰ চৰণ দুই সাবতি ধৰিয়া ।
মাধৱে শয়ন কৰে শীত নিবাৰিয়া ॥১৪৯৬॥
এহিমতে পথতো কৰন্ত ওকসেৱ ।
ওকশিয়া আচৰণ দেখায়া ওকদেৱ ॥
পাছে গঙ্গা তীৰ প্ৰবেশিলা ওকজন ।
নানা জীলা কৰি বসে লৰিলা তেখন ॥১৪৯৭॥
সেৱক সকলে স্নান দান কৰি তথা ।
ওকৰ সঙ্গত গতি কৰন্ত সৰ্ব্বথা ॥
অনন্তৰে নবদ্বীপে চৈতন্যৰ ঘৰ ।
তাহান সমিপ পাইলা শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ॥১৪৯৮॥
শঙ্কৰ যাইবাৰ শুনি চৈতন্য ঈশ্বৰ ।
আঠে বেঠে শঙ্কৰৰ ছাপিলা ওহৰ ॥
নিত্যানন্দ তান সঙ্গে বাজ হয় আইল ।
শঙ্কৰক দেখি পাছে পুছিবাক লৈল ॥১৪৯৯॥
কোন দেশেৰ গোসাই কোন মুখে ৰাও ।
জগত জুৰি হৰি আছে কোথা দিলে পাও ॥
নমাতি আছন্ত পাছে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
শুনিয়া মাধৱে পাছে দিলন্ত উত্তৰ ॥১৫০০॥
হৰিৰ আদেশে আমি কাঢ়ি আহো ৰাও ।
হিয়াৰ মাজে হৰি আছে বিচাৰ কৰি চাও ॥
কোন দেশেৰ গোসাঞ কোনদেশে জাও ।
কোন মুখে ভিক্ষামাগি কোন মুখে খাও ॥১৫০১॥
পূৰ্ব দিশেৰ গোসাঞ পশ্চিম দিশে যাই ।
ওক মুখে ভিক্ষা মাগি নিজ মুখে খাই ॥

ৰামচৰিত কথ্য কৃষ্ণচৰিত্ৰলৈ কপান্তৰ

দোহো দোহান্তক পাছে আহিলন্ত হাই ।
চক্ৰৰ মোটক বহে প্ৰমানন্দ হই ॥ ১৫০২॥

আছিলন্ত জাৰিগোট হাতে চৈতন্যৰ ।
ভূমিত বাকিলা জল কৰিয়া সত্তৰ ॥
সিটোজল নিমূৰ স্থানক বহি গৈলা ।
হাসিয়া শঙ্কৰ ওক নমাতি হলিলা ॥১৫০৩॥
কন্তোপথ গৈল য়েবে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
ৰাম ৰায়ে পুছিলান্ত কৰিয়া সাদৰ ॥
কহিলোক দাদা ৰাম চৰিত্ৰ কাহিনী ।
হাসিয়া শঙ্কৰ ওক কৈলা তেতিক্ষণি ॥১৫০৪॥
অনুজ্ঞমে ৰামৰ চৰিত্ৰ কহি যাত্ত ।
তাৰকাৰ বধকথা তৈল উপগত ॥
তাক এৰি পুতনা বধৰ কথা আইল ।
শুনি ৰামৰায়ে ওক চৰণে জনাইল ॥১৫০৫॥
ৰাম কথা এৰি দাদা কৃষ্ণকথা কহা ।
ৰামৰ চৰিত্ৰ কথা কিসক এৰাহা ॥
বোলন্ত শঙ্কৰে বোপা কৃষ্ণৰ কথাই ।
মনন্ত আলোচ মোৰ কৰিয়া আছই ॥১৫০৬॥
সিকাৰণে ৰামৰ কথাত কৃষ্ণ কথা ।
মনন্ত আক্ৰমি নিয়া আসি আছে এথা ॥
হেনকথা কহি ওক পথে হলি যাত্ত ।
মেঘৰ আচ্ছন্ন দেখি মাধৱে বোলন্ত ॥১৫০৭॥
আসিবেক বৃষ্টি দেখো বতৰ বিষম ।
শঙ্কৰে বোলন্ত মেঘ হৈবে উপসম ॥
ক্ষণিকতে সিটো মেঘ অদৰ্শন তৈলা ।
সেৱক সকলে দেখি আনন্দ কৰিলা ॥১৫০৮॥
তাৰ পৰদিনা মেঘ অল্প পথে দেখি ।
শঙ্কৰে বুলিলা বাপু মাধৱ নাপেক্ষি ॥
গৃহেক বিচাৰি আবে সোমাইবাক লাগে ।
হাসিয়া কহিল মাধৱেৰ মহাভাগে ॥১৫০৯॥

বাত্তবৃষ্টি ৰক্ষাৰ্থে এক ক্ষত্ৰিয়ৰ ভৱন্ত

আশ্ৰয়, গৃহিণীৰ শৰণ গ্ৰহণ

নাহি বৰ মেঘ কিছু উয় কিয় কৰা ।

শঙ্কৰে বোলন্ত ক্ষণেকতে লবমাৰা ॥

হেন সময়ত মেঘ উয়কৰ তৈলা ।

মহাবৃষ্টি আসি পাছে তিতাইবেক লৈলা ॥১৫১০॥

শীঘ্ৰে লহৰিয়া গুৰু সেৱক সকলে ।
 ক্ষত্ৰিয় জনীৰ গৈয়া গৃহত পশিল ॥
 যাহান্তে গাৱৰ বগ্ন অৰ্জেক তিতিল ।
 মাধৱক চাহি গুৰু হাসিয়া বুলিল ॥১৫১১॥
 নহৈবে বুলিলা বৃষ্টি কেনে আইলা তিতি ।
 মাধৱে কহয় বাপ ইটো কোন চিত্তি ॥
 যাহাৰ কতাক্ষে সৃষ্টি পালন সংহাৰ ।
 তান বাক্যে নহৈবেক বৃষ্টিকি ইবাৰ ॥১৫১২॥
 হেন কৌতুকতে সেই গৃহত পশিল ।
 একস্ত্ৰী গোটে গৃহ আজৰায়া দিল ॥
 খুটাত আউজি গুৰু থিউ দিয়া বৈল ।
 দেখি স্ত্ৰীগোটে মহা আনন্দ কৰিল ॥১৫১৩॥
 শঙ্কৰ দেৱৰ পদ মন্তক পৰ্য্যন্তে ।
 মন্তকৰ পৰা পাদ পঙ্কজ দেখন্তে ॥
 হেনমতে স্ত্ৰীজনী দুই দণ্ড মান ।
 পুন পুন শঙ্কৰক কৰে মাত্ৰ ধ্যান ॥১৫১৪॥
 সকলে দেখিয়া বোলে শঙ্কৰৰ ৰূপ ।
 দেখি কামে ভোজহুয়া চাহাত স্বৰূপ ॥
 হেন সময়ত বৃষ্টি গুহিল তথাত ।
 শঙ্কৰ যাইবাৰ প্ৰতি ভৈলা বহিৰ্গত ॥১৫১৫॥
 আঠে বেঠে সিটো কন্যা চৰণে পৰিয়া ।
 পাঁছগুটি টকা বস্ত্ৰ খনিক আনিয়া ॥

কৰিয়ায় সম্বাদ আৰু তেওঁৰ লাটিৰ
 শৰণ গ্ৰহণ

কাকুতি বচনে বোলে হয়োক প্ৰসন্ন ।
 তুমি গোকুলৰ কৃষ্ণত জানিলো এখন ॥১৫১৬॥
 তোমাৰ চৰণে মোৰ বতি নুগুহক ।
 তম্বু ভকতৰ সঙ্গ সদায়ে দিয়োক ॥
 ভাগ্যহীন মোৰ স্বামী গৃহে নাহিকয় ।
 সিকাৰণে জানো তান পাতক আহয় ॥১৫১৭॥
 এহি এহি গুৰুদেৱ পশিলো শৰণে ।
 আমাক উদ্ধাৰ কৰা অক্ষণ চৰণে ॥
 হেনমতে স্তুতিনতি কৰিয়া বহিলা ।
 দেখিয়া সেৱক সবে বিস্ময় মানিলা ॥১৫১৮॥
 স্ত্ৰী গোটে কেনমতে গুৰুক চিনিলা ।
 গোকুলৰ কৃষ্ণবৃন্দ কেমনে জানিলা ॥
 এহিমতে যাতে পাছে নানা জীলা কৰি ।
 দীন নাথে ভণে লোকে বোলা হৰি হৰি ॥১৫১৯॥

॥ দুলাড়ি ॥

আত অনন্তৰে শঙ্কৰ মাধৱ
 অগত ঈশ্বৰ দুই ।
 হুলস্থ পথত কৃষ্ণ জীলাবত
 কহন্ত আনন্দ দুই ॥
 প্ৰেমৰ ভৰত সকল সেৱক
 মহাসুখে গুনি যাত্ত ।
 গমন কৰন্তে কৰিবাৰ ঘৰ
 প্ৰবেশিলা গৈয়া তাত ॥১৫২০॥
 কন্যা এক আছে সুধিলন্ত পাছে
 কৰিবাৰ কোন আছে ।
 তাসম্বাদ বাণী গুনি অনুমানি
 আছে বুলিলন্ত পাছে ॥
 গুনি তিৰীজন জানিলা তেখন
 আৰা দুই ভগৱন্ত ।
 আমি কৰিবাৰ নাতিনী বুলিয়া
 ভক্তি ভাৱে কহিলন্ত ॥১৫২১॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত কৰিবাৰ কথা
 কহা শতী বাৰ শেষ ।
 কিমতে থাকিয়া কেনমতে তেহো
 প্ৰণব কৰিলা শেষ ॥
 আই বোলে প্ৰভু গুনিলো কাহিনী
 মোৰ পিতামহ কথা ।
 মালীৰ ঘৰত কাশস্থ কুলন্ত
 জনম লভিল তথা ॥১৫২২॥
 অতি শিশু কালে পিতা মাতা দুই
 প্ৰাপক চাৰিয়া গৈলা ।
 বন্ধক নাছিল দেখি নিকতৰ
 যতনে তুলিয়া লৈলা ॥
 বয়স ভৈলন্ত ৰূপ গুণবন্ত
 পঢ়িল ধৰ্ম শাস্ত্ৰ ।
 ভাগৱন্ত ধৰ্মে ভৈলন্ত নিবন্ত
 হিন্দু ধৰ্মে সদাৱন্ত ॥১৫২৩॥
 কৃষ্ণ যশচয় কবিতা কৰয়
 হৰিত ভকতি কৰি ।
 ফুৰন্তে আসিয়া কাল ভৈল ভান
 বৈকুণ্ঠক গৈলা লবি ॥
 যতন বুলিয়া হিন্দুৱে নোহোৱে
 যতনে হিন্দু বুলিয়া ।

নুহুইবাৰ দেখি গল্পৰ জনক
 পেলাইলো আমৰা নিয়া ॥১৫২৪॥
 শ্রোতে উত্তিগৈলা চৈতন্য গোসাইৰ
 ঘাটত চাপিলা য়েবে ।
 ডকডক দিয়া দায়াল গোসাই
 পোতায়া থৈলন্ত তেৰে ॥
 নদিয়াৰ ৰাজ্য অসন্তোষ মনে
 চৈতন্যক ৰাগ কৈলা ।
 মোৰ ডক হুয়া যখন জনক
 পশিয়া পোতাই থৈলা ॥১৫২৫॥
 চৈতন্য বদতি শুনা নবপতি
 নোপোতো যখন জন ।
 মহন্ত ডকত কবিৰা বৈষ্ণৱ
 দেখিলে পাইবা প্ৰমাণ ॥
 নিজে গৈয়া ৰাজ্য খান্দিয়া দেখিলা
 চতুৰ্ভুজ মূৰ্তিখান ।
 কাণ্ঠ ময় হৈয়া বসিয়া আছয়
 গন্ধ বহে বিতোপন ॥১৫২৬॥
 আচৰিত মনে ৰাজ্যয়ো তেখনে
 পোতাইলা কবৰ কবি ।
 মহা ভক্তি ভাৱে চৈতন্যক নমি
 চলিলা নিজ নগৰি ॥
 শুনি ডকজনে মনত ভাবিলা
 কবিৰাক দেখোগই ।
 তাহান প্ৰভাৱ সেৱক সকলে
 দেখোক কৰি নিশ্চই ॥১৫২৭॥
 এহি বুলি ডক যাইবে লাগিয়া
 গৃহৰ ভৈলা বাহিৰ ।
 কবিৰাৰ নাতি ডকক দেখিয়া
 উদয় ভৈলা ভক্তিৰ ॥
 পাছে তাই মহা প্ৰেমে গদ গদে
 পতিৰ পাগ আনিলা ।
 অভাগিয়া জন নপাই আসিয়া
 পাইবেক খেদবিপুল ॥১৫২৮॥
 হেন জানি পাগে মলচিলা ধূলি
 মিলোক তাহাৰ ভাগ ।
 পাগধূলা লই তৰিৰ নিশ্চই
 দিবো নিয়া তাৰ আগ ॥

কাকণা বচন শুনিয়া শুখন
 শঙ্কৰে বোলে চাকিয়া ॥
 প্ৰথমে পাগৰ ওপৰত ডৰি
 ৰাম ৰাম ডক দিয়া ॥১৫২৯॥
 ডক বোলে বাপ কিয় দিবো আমি
 দিতে লাগে পাৰ তুমি ।
 তুমি ধূলা পাই সংসাৰ তৰিৰ
 তুমি জগতৰে স্বামী ॥
 শুনিয়া শঙ্কৰ কবিৰা মৰণে
 দেহক কৈত খাপিল ।
 দেখাইলা যখন খনাই তখনি
 কবৰ যৈত আছিল ॥১৫৩০॥
 নাহি আৰ একো ৰক্তময় কাষ্ঠ
 কবৰত আছিলন্ত ।
 সবাকো দেখাইয়া শঙ্কৰ দৈৱৰে
 পুনৰপি পোতাইলন্ত ॥
 দেখি সৰ্বলোক গয়া গিবীছয়
 পৰম আশ্চৰ্য্য মনে ।
 দৈৱৰ জানিয়া ডকক নমিয়া
 প্ৰভাৱ দেখি তখনে ॥ ১৫৩১ ॥
 পাছে ডকজনে সেৱক সবাকে
 বুলিলা মিষ্ট বচন ।
 কবিৰাৰ ইটো কবৰক লাগি
 কৰা সবে আদৰণ ॥
 ডক আত্ম মানি তত্ৰহেন জানি
 সেৱকে কৈলা আদৰণ ।
 ৰাম ৰাই মনে বিষম ভাবিয়া
 নকৈলা ডক বচন ॥ ১৫৩২ ॥
 কিছু পথ গৈলা চকু অনু ভৈলা
 ছলিতে নপাৰে ডৰি ।
 ডক জনে বোলে প্ৰণামি আসোক
 কবিৰাৰ নাম ধৰি ॥
 পাছে ৰাম ৰাই উত্তিয়া গই
 কবৰক প্ৰণামিলা ।
 চকু ভাল ভৈলা সকলে দেখিলা
 ডকজনে প্ৰসংগিলা ॥ ১৫৩৩ ॥

চৰি

নমো নমো নাৰায়ণ ভৱ ভয় বিনাসন
 ভকত অন্তৰ দাতা হৰি ।
 মই মহা মতিহীন গৈল আয়ু ভৈলক্ষীণ
 জানি লৈলো শৰণ তোহাৰি ॥
 পৰম কৃপালু ঠক ভকতৰ কলতক
 নাহি গতি দাতা আন কেৱ ।
 ভকতৰ ভয় হৰি তুমি প্ৰভু ত্ৰিপুৰাৰি
 পাদ পঙ্কজত কৰো সেৱ ॥১৫৩৪॥
 ঠক শিষ্য কপধৰি আসি কৃষ্ণ অৱতৰি
 ভকতি কৰিলা প্ৰকাশ ।
 হেনয় কৃপালু ঠক ভক্তি দাতা কলতক
 তয় পাদ পদ্যে কৰো আশ ॥
 নখণ্ডিয়ো অশামোৰ দীননাথে কৰো যোৰ
 মই অনাথৰ নাথ হৰি ।
 দাসৰো বুলিয়া দাস ৰাখিয়ো জগত বাস
 চৰণত কৰোহো কাতৰি ॥ ১৫৩৫ ॥

কুয়ুৰি

পাছে ঠক দুই জন ।
 পথে যাত্ৰ অনুৰূপ ॥
 পথত হালোৱা এক ।
 হাল বাত কৃষি তাক ॥ ১৫৩৬ ॥
 হোউ হোউ কৰি যাত্ৰ ।
 ঠাকুৰ আতা দেখিলন্ত ॥
 হাল আগে থিয় ভৈলা ।
 ৰাম ৰাম বোল ভালা ॥ ১৫৩৭ ॥
 বুলি প্ৰবোধন্ত আতি ।
 হালোৱা নোবোলে ভৈতি ॥
 হালোৱাক ৰাম বোলাই ॥ শিষ্যক ভক্তি
 দাত দি উদ্ধাৰ কৰিব মোৱাৰ গুৰু বৃক্ষ
 হয় আৰু শিষ্য পক্ষী হৈ ভাৰে
 হালৰ পক্ষক খেদে ।
 আতায়ো এৰিয়ো নেদে ॥ ১৫৩৮ ॥

ঘনে বোলে ৰাম ৰাম ।
 হোঁ হোঁ এৰিয়া চল ।
 দেখি সিটো নিকপায় ।
 নুবুলিলে নচাবয় ॥ ১৫৩৯ ॥
 বুলিলোহো ৰাম ৰাম ।
 এৰি যায়ো গুণ ধাম ॥
 শুনি আতা বঙ্গ পাইলা ।
 হাল চাৰি গুচি আইলা ॥ ১৫৪০ ॥
 দেখি দুয়ো ঠক জন ।
 প্ৰসংশয় ঘনে ঘন ॥
 দেখা দেখা নাৰায়ণ ।
 কিনো বুদ্ধি বিচক্ষণ ॥ ১৫৪১ ॥
 অতানী লোকক ধৰি ।
 উদ্ধাৰিবে মন কৰি ॥
 বোলাইলা হৰিৰ নাম ।
 সকল পুণ্যৰ ধাম ॥ ১৫৪২ ॥
 এহি মতে বঙ্গ কৰি ।
 ছলিলা শঙ্কৰ হৰি ॥
 ওৰে যাৰ পায়ী সীমা ।
 দৈৰ্ঘ্যমহা নিৰোপমা ॥ ১৫৪৩ ॥
 ফল ফুল সুশোভিত ।
 গ্ৰাম ভূমি আনন্দিত ॥
 শোভন চৌ পহ্লাআলি ।
 শঙ্কৰো যাত্ৰত চলি ॥ ১৫৪৪ ॥
 গোধূলি ভৈলন্ত যথা ।
 গৃহ কৰি বৈল তথা ॥
 মাধৱে ধৰিলা আল ।
 সেৱা সুখে বৈলা ভাল ॥ ১৫৪৫ ॥
 পৰ দিনা প্ৰভাতত ।
 নাম গায় যথাতত ॥
 শঙ্কৰক আগ কৰি ॥
 সেৱক চলয় বেড়ি ॥ ১৫৪৬ ॥
 এক বৃক্ষ পথে আছে ।
 দেখিয়া শঙ্কৰে পাছে ॥
 পথ এৰি ঘূৰি গৈলা ।
 সেৱকে সুধিবে লৈলা ॥ ১৫৪৭ ॥

কি কাৰণে পথ এৰি ।
 আসিলাহা ওক হৰি ।
 শঙ্কৰে কহিলা ভাতি ।
 শুনিয়ো সেৱক বসি ॥ ১৫৪৮ ॥
 ওক আহিলেক ইটো ।
 নজানিল জান সিটো ॥
 শিষ্যৰ সংশয় হয় ।
 হেদিবাক নপাৰয় ॥ ১৫৪৯ ॥
 সিকাৰণে বৃদ্ধ ভৈল ।
 শিষ্য সঙ্গ নছাৰিলা ॥
 শিষ্যে পক্ষী হয় আইলা ।
 গাছত ভুজিবে লৈলা ॥ ১৫৫০ ॥
 আৰ হায়া পৰণে ।
 পাপ হৈবে অনুক্ষণে ।
 সিকাৰণে আইলো এৰি ॥
 সদা বোলা বাম হৰি ॥ ১৫৫১ ॥
 কৃষ্ণৰ কৃষ্ণৰে ভনে ।
 শুনিয়োক সৰ্বজনে ।
 আন আল জাল এৰি ।
 ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ১৫৫২ ॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ শ্ৰীক্ষেত্ৰ প্ৰবেশ

পদ

অনন্তৰে ওকদেৱ সেৱক সহিতি ।
 চলিয়া যাহাত মহা মনকৰি প্ৰীতি ॥
 গধূলিকা ভৈল ওক সেৱক বহিলা ।
 বন্দৰৰ দ্ৰব্য অনাই সবাহাওক দিলা ॥ ১৫৫৩ ॥
 ভোজন কৰিয়া সবে শুতিয়া বহুত ।
 শয়ন কৰিতে সদা হৰি উচ্চাৰিত ॥
 যাত্ৰীয়ে পশুক গণে আশ্চৰ্য্য মানিয়া ।
 শঙ্কৰ দেৱক আসি থাকৈ প্ৰণামিয়া ॥ ১৫৫৪ ॥
 প্ৰভাতে উঠিয়া ওক সেৱক সকল ।
 নিত্যা কৰ্ম্য কৰি সদা চলন্ত বিপুল ॥
 পথৰ নিকটে এক লোক দাহ কৰে ।
 দেখি ওক জনে বহু দূৰতে অন্তৰে ॥ ১৫৫৫ ॥

হাবি ডাগি ওকজনে বহুদূৰে গই ।
 ৰাজ পথ প্ৰবেশন কৰিলন্ত মাই ॥
 আৰ একগোট লোক সিমতে দহই ।
 নিকটে ছলিয়া গৈল ওক কুপাময় ॥ ১৫৫৬ ॥
 নাৰায়ণ আতা সোধে ইটো কোন জানি ।
 শঙ্কৰে বোলয় সেৱকৰ অগ্ৰগণি ॥
 দেখিলাহা দুইজন দহন ঠাৱত ।
 লোক সবে কহয় কাহাক কেন মত ॥ ১৫৫৭ ॥
 প্ৰথম জনক লাগি লোক নিবন্তৰ ।
 বোলে ডাল ভৈল ইটো মৰিল পামৰ ॥
 ইহাৰ কাৰণে আমি বহু দুখ পাইলো ।
 আজিসে আপদ গৈল কিনো বস ভৈলো ॥ ১৫৫৮ ॥
 দ্বিতীয় জনক বেড়ি লোকে কৰে খেদ ।
 আজি ধৰি ভৈল আসি সন্তৰ বিচ্ছেদ ॥
 এতেকে পাপীক দেখি আসিলো অন্তৰি ।
 ইজন ডকত জানি আইলোহো ওহৰি ॥ ১৫৫৯ ॥
 শুনিয়া সবাৰো মনে সন্তোষ মিলিল ।
 ধন্য ধন্য ওক বুলি প্ৰসংশি ছলিল ॥
 হেন মতে গই ৰাতি পয়া প্ৰবেশিলা ।
 বৰাহ বিষ্ণুক দেখি আগে ছলি গৈলা ॥ ১৫৬০ ॥
 চাৰিদিনে গৈয়া মহানদী প্ৰবেশিলা ॥
 গঙ্গাৰ সমান তাত স্নান দান কৈলা ॥
 পাৰ হৈয়া ক্ষেত্ৰৰ পবিত্ৰ থান পাই ।
 চলি যাত্ত ওক পাছে আনন্দিত হই ॥ ১৫৬১ ॥
 ক্ৰমহন্তে অঠাৰ নলাক প্ৰবেশিয়া ।
 বহিল দুজনা ওক বাসা নিৰোপিয়া ॥
 ভোজন কৰিয়া সৰ্ব সেৱকে সহিতি ।
 শয়ন কৰিলা সবে সন্তোষিত মতি ॥ ১৫৬২ ॥
 তাৰ পূৰ্ব ৰাতি পাভা সপোন দেখিলা ।
 শঙ্কৰ আসিব বুলি জগন্নাথে কৈলা ॥
 আদেশিলা মোৰ মোক্ষ প্ৰসাদক দিয়া ।
 আগবঢ়াইবিহি মোক হেনয় জানিয়া ॥ ১৫৬৩ ॥
 চেতন লভিয়া বৰ পাভা শীঘ্ৰতৰ ।
 শীঘ্ৰে গৈয়া পোছে কোথা ঈশ্বৰ শঙ্কৰ ॥
 শুনিয়া সেৱকে ওক জনত জনাইল ।
 শঙ্কৰে শুনিয়া শিষ্যে পাভাক নিয়াইল ॥ ১৫৬৪ ॥

প্ৰণাম কৰিবা পাণ্ডা প্ৰসাদ দিলন্ত ।
মহানন্দ ভাতে শুক তেখনে লৈলন্ত ॥
সুপৰ কথা কহি পাণ্ডা লৈয়া গৈল ।
সিংহবাৰ পায়া শুক থমকিয়া বৈল ॥১৫৬৫॥
পাণ্ডাবোৰে অভ্যন্তৰে চলিযো এখন ।
শঙ্কৰে কহিলা-দ্বাৰে আছে ব্যৱধান ॥

জগন্নাথৰ সম্মুখৰ গৰুড়স্তম্ভত শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ
হস্তৰ অঙ্কণীৰ চিহ্ন । শ্ৰীমাধৱদেৱৰ গীত ৰচনা ।

বিষ্ণুৰ স্বৰূপ শালগ্ৰাম বিতোপন ।
অষ্টাধিক শতমূৰ্তি আচয় এখান ॥১৫৬৬॥
তাহাক লক্ষিয়া যাইবে কাহাৰ সকতি ।
পাথৰ গুচিয়া দেখা ওলাইব সম্প্ৰতি ॥
গুনিয়া তৰিতে পাণ্ডা শিলাকুটি আনি ।
পাথৰ গুচিয়া দেখিলন্ত সত্য বাণী ॥১৫৬৭॥
অষ্টাধিক শতক দেখিয়া শালগ্ৰাম ॥
উঠিয়া নিলেক পাণ্ডা থৈলা আন থান ॥
সেহি শালগ্ৰাম বাহিৰত স্থানিলন্ত ।
দৌলৰ দক্ষিণ স্থানে অদ্যপি আচন্ত ॥১৫৬৮॥
তাত পাছে শুক নাট মন্দিৰ পশিয়া ।
জগন্নাথ মূৰ্ত্তিপদ দেখিয়া ৰহিয়া ॥
যিটো দ্বাৰ দেশত গৰুড় বিদ্যমান ।
তাতে হস্ত দেখে চিহ্ন ৰহিল তখন ॥১৫৬৯॥
অদ্যপিয়ো আছে চিহ্ন গৰুড় স্তম্ভত ॥
শঙ্কৰৰ চিহ্নবুলি প্ৰখ্যাত লোকত ॥
পাথৰ ৰহিল খোজ পাথৰ ওপৰে ।
শঙ্কৰৰ প্ৰেমত শিলাগ্ৰবে আক ধৰ্জৰে ॥১৫৭০॥
পাথৰ খোজ জগন্নাথৰ বাহিৰে ।
লক্ষী মন্দিৰৰ আগে আজি শোভা কৰে ॥

মাদদেৱে দেখিয়া জগন্নাথৰ মূৰ্ত্তক ।
তাহাক মিনতিৰে এক গীত কৰিলেক ॥১৫৭১॥ *

লোভ মোহ কাম   ক্ৰোধ মদমান
ইসৰ বৈৰিৰ সঙ্গ ।
আপুন ইচ্ছায়ে   পাপ আচৰিলো
বেড়হিলো মনত ৰঙ্গে ॥
পৰ তিৰী পৰ   ধনেৰ আশায়
সদায়ে আকুল হৈলো ।
তুমি মহাধন   তোজাক নাসেবি
জনম বিফল কৈলো ॥
আয়ু আলে জালে   গৈল পাইলো কালে
প্ৰাণ কোন দিন পৰে ।
যমৰ যাতনা   গুনিয়া হৃদয়
কম্পিত হইলো বড়ে ॥
তোজাৰ অভয়   চৰণে শৰণ
বিনে নাহি আন গতি ।
তুমি দয়াময়   জানিয়া কহয়
মাধৱ মূৰ্ত্ত মতি ॥

॥ পদ ॥

তাতপৰে শুক দুই সেৱক সকল ।
ভক্তি ভাবে শঙ্কৰক আবৰি বসিল ॥
আসিলেক বিপ্ৰগোট বেত প্ৰহাৰিবে ।
মাধৱে বুলিলা বেত মাৰিয়োক আবে ॥১৫৭২॥
হৰিৰ দ্বাৰৰ বেত ব্ৰজা ইন্দ্ৰ দেৱ ।
বাঞ্চাকৰে তাৰ প্ৰহাৰ কদা পাইব ॥
সিটো প্ৰহাৰতে বস্ত বাজ হৈবে কদা ।
তাক আশা কৰি দেৱে থাকয় সৰ্বদা ॥১৫৭৩॥

* গীতঃ—ক্ৰঃ ॥ মোকে দেখিয়ো না কেনে আছে জগন্নাথ, † মজ্জিবড় পাপেৰ পাপী ।
সংসাৰ কুপত, পড়িয়া তোমৰ চৰণে নধৰো ছাপি ॥
॥ পদ ॥   কত উপসাই, নৰতনু পাই, + গোৱাইলো বিষয় ভোলে । যেন চিন্তামনি,
অমূল্য বতনি, + বিকাইলো S কাছেৰ মোলে ॥ দেৱে নাহি পাই, মানবী ভইবাৰ, মজ্জিপাপী
আসিয়া পাইলো । তোজাৰ ভক্তি, অমিয়া তেজিয়া, বিষয় † গড়ল খাইলো । † মোকে দেখিয়ো
না কেনে আছে জগন্নাথ † হে জগন্নাথ মোলৈনো কিয় নোহোৱা গোৱাইলো + নিয়ালো ।
বিকাইলো—বেড়িলো । S কাছেৰ মোলে—আৰ্জিৰ মণি স্বৰূপ বিষয়ৰ পুত্ৰ সম্পত্তি আদি ।
† গড়ল—বড়বিহ

প্ৰহাৰ পাইবাক আমি কমন বড়াক ।
তুনিয়া নমাৰি বেগ চলিলা গৃহক ॥৬॥

চাৰি ঘূৰ্ত্তিৰ আলাপ

পাছে সেহিকালে তিনি মূৰ্ত্তি ঈশ্বৰ ।
শ্ৰীচৈতন্য হৰিবাস বমানন্দ সাৰ ॥ ১৫৭৪ ॥
শ্ৰীশঙ্কৰ সঙ্গ বহি তথা চাৰি জন ।
অন্য অন্য কৰে নিজ মতক প্ৰধান ॥
এহি মতে প্ৰতিদিনে বাদ কৰি থাকে ।
দিলা পাত্ৰা প্ৰসাদক আনি তাসম্বাক ॥ ১৫৭৫ ॥
তিনিজনে খাইলা পাছে শঙ্কৰে নখাইলা ।
দেখি তাৰা সবেবোলে পাপক সঞ্চিলা ॥
শঙ্কৰে বোলন্ত মই পাপ নসঞ্চিবো ।
নুহিকা প্ৰসাদ আক কেনমতে খাইবো ॥ ১৫৭৬ ॥
আতিকা ভিতৰে মাংস সমে কেশ আছে ।
পাক হৈয়া আটিকাৰ মধ্যে বহি আছে ॥
অপবিত্ৰ তাক জগন্নাথে নতুলয় ।
মিহাত প্ৰসাদ বুলি তোমাৰা ভুজই ॥ ১৫৭৭ ॥
দক্ষিণ শাৰীৰ আনা আটিকাৰ ভাঙ ।
ভাঙ্গিয়া দেখিলে গৰ্ব্ব হইব খণ্ড খণ্ড ॥
বৰ পাত্ৰা পাছে সেহি আটিকা আনিয়া ॥
ভাঙ্গিয়া পেলাই দুই খণ্ডক কৰিয়া ॥ ১৫৭৮ ॥
ওলাইয়া পবিল চুলি সকলে দেখিলা ।
শঙ্কৰ মনুষ্য নোহে বুলি প্ৰসংশিলা ॥
এক দিনা দেৱ দাসী ৰাতি নৃত্য কৰে ।
পাকদেহে ঘূৰী উৰি গৈল সেহি তৰে ॥ ১৫৭৯ ॥
সেহি সময়ত দেৱ শঙ্কৰ হাসিলা ।
তিনিজনে কৈলা এহো মায়াতে মজিলা ॥
বোলন্ত শঙ্কৰে তোমাৰেসে মতি মন্দ ।
অবিবেকে কেনে কৰিবাক চাহা দণ্ড ॥ ১৫৮০ ॥

যিকাৰণে হাসো তাক জানা স্বৰূপক ।
পৰমায় পাপ কৰে পাত্ৰা এক গোটেক ॥

শ্ৰীশঙ্কৰ, শ্ৰীচৈতন্য, বমানন্দ আৰু হৰিবাস
চাৰিজনৰ জগন্নাথ দৰ্শন আৰু প্ৰভাৱ

লৰাওঁতে পবিলে পৰমায় হাতে আসি ।
চেলেক মাৰিয়া পাত্ৰা খাইলেক গৰাসি ॥ ১৫৮১ ॥
চট ফট কৰে পাত্ৰা তপত ভালাত ।
আনি দেখা চলি গুচি আচয় হাতত ॥
বড় পাত্ৰা গৈয়া তাক সেহিমতে পাইল ।
হাতত ধৰিয়া পাছে সত্ৰাক আনিলা ॥ ১৫৮২ ॥
শঙ্কৰে যিমতে কৈলা দেখিয়া সকল ।
শঙ্কৰ ঈশ্বৰ বুলি সকলে জানিল ॥
এহিমতে ভাৱ দৰ্শায়া গুৰু জন ।
আয়া পৰিচয় পাছে ভৈলা চাৰিজন ॥ ১৫৮৩ ॥
শঙ্কৰৰ গুৰুমতে বুলিয়া কহিলা ।
সেহি দিনা হস্তে আৰ বাদ নকৰিলা ॥
পোন্ধৰ দিবস তাৰা চাৰিয়ো ঈশ্বৰ ।
জীৱৰ তাৰণ কথা কৰিলা বিচাৰ ॥ ১৫৮৪ ॥
মোৰশ দিবসে ৰাতি আলোচন কৰি ।
একত্ৰে মিলিয়া গৈলা মন্দিৰে সাদৰি ॥
মহা শূলাৰৰ কথা সমাপন ভৈলা ।
নিৰ্ম্ময়ান ভৈলেক কপাট বন্ধকৈলা ॥ ১৫৮৫ ॥
সেহিকালে চাৰিয়ো ঈশ্বৰ উপস্থিত ।
দূৰবী দেখিয়া কোন বুলিয়া পূৰ্ণিত ॥
শঙ্কৰে বোলন্ত আমি কৃষ্ণক দেখিবে ।
ভিতৰে যাইবে মনে আসি আহো আবে ॥ ১৫৮৬ ॥
তুনি দ্বাৰ পালে হৰি হৰি সুমৰিলা ।
ভাল সময়তে তোৰা দেখিবে আসিলা ॥
শয়ন কৰিছে জগন্নাথ দেৱ প্ৰভু ।
ব্ৰজা আসিলেও যাইতে নপাবিবে কড়ু ॥ ১৫৮৭ ॥

* (শ্লোক) —

কদা বেগ প্ৰহাৰেণ কামিৰো যাত্নাত মম । শঙ্কাদয়ো দেৱ গনাঃ নিতাং বাকতি সৰ্বদা ॥

(ঘোষা) — হৰিৰ গৃহৰ দ্বাৰে বেগৰ প্ৰহাৰ যোগ্য ব্ৰজা ইন্দ্ৰ আদি দেৱ জক । হেনয় দ্বাৰত

বেগ প্ৰহাৰ পাইবাক যোগ্য হওঁ আমি কমন বড়াক ॥ (১০৪ নামঘোষা)

[(১০৪) বড়াক-শ্ৰেষ্ঠ জন । শ্ৰীজগন্নাথ মন্দিৰ প্ৰবেশ দ্বাৰত বেগৰ প্ৰহাৰ নকৰাত শ্ৰীমাধৱদেৱে
ঘোৰা ৰচনা কৰি বেগৰ প্ৰহাৰ খুজি লয়]

কমাচিত্তো দ্বাৰ চাৰি নিদিবোহো আমি ।
 শুনি চতুৰ্ভূজ ভৈলা চাৰি জন স্বামী ॥
 দ্বাৰী বোলে শ্ৰীক্ষেত্ৰে কৃষি কীট পৰিমিত ।
 চতুৰ্ভূজ কপদেখে দেৱতা সমস্ত ॥ ১৫৮৮ ॥
 এতেকতে চাৰিভূজ সকলোতে আছে ।
 ইয়াক দেখায়া তোৰা চলি যাইবা পাছে ॥
 হেন শুনি শঙ্কৰ চৈতন্য দুইজন ।
 অষ্ট অষ্ট ভূজক ধৰিলা তেতিক্ষণ ॥ ১৫৮৯ ॥
 দেখিয়া চলিলা দ্বাৰী এহি দুয়োজন ।
 জগন্নাথ দেৱতান বোহিনী নন্দন ॥
 দণ্ডবতে পৰিদ্বাৰী দ্বাৰ খুলি দিলা ।
 চাৰিয়ো আনন্দ মনে ভিতৰে পশিলা ॥ ১৫৯০ ॥
 বহু সিংহাসন আগে খাটৰ নিকট ।
 বসি চাৰিজন কাৰ্য্য কৰিয়া প্ৰকট ॥
 হৰিবাস বমানন্দ শ্ৰীকৃষ্ণ চৈতন্য ।
 শঙ্কৰৰ শৰীৰত সবে গৈলা লীন ॥ ১৫৯১ ॥
 পাণ্ডাবোলে জগন্নাথ গাৱে গৈলা লয় ।
 সাধুসবে কহে শঙ্কৰত প্ৰবেশয় ॥
 চাৰি অংশে আইলা হৰি জীৱ তাৰিবাৰ ।
 শঙ্কৰত প্ৰবেশিয়া ভৈলা একাকাৰ ॥ ১৫৯২ ॥
 যেহেন সবয়ু জলে দেৱ বয়ুগতি ।
 লয় কৰি লৈলা তিনি ভাতৃক তহিতি ॥
 সেহিমতে ঐক্য হয় শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 বৈকুণ্ঠক যাইবে ক্ৰমে ভৈলা অগ্ৰসৰ ॥ ১৫৯৩ ॥
 মঙ্গল আৰতি কালে প্ৰভাত সময় ।
 দেখে পাণ্ডা সব বসি শঙ্কৰ আছয় ॥

শ্ৰীজগন্নাথ প্ৰভুৰ পাণ্ডাৰ শঙ্কৰ

দেৱত শৰণ গ্ৰহণ ।

স্বপ্নকথা সুমৰিয়া পাণ্ডা মহাভাগ ।
 দ্বৈতৰ জানিয়া মেমে পৰিলন্ত আগ ॥ ১৫৯৪ ॥
 শৰণ তৈলেক দশ পাণ্ডা মহামতি ।
 তুষ্টি দেখাইলা পাছে শঙ্কৰ তহিতি ॥
 পাছে বাজ হয় গুৰু চলিবাক মন ।
 পাণ্ডা সকলক কিছু কিছু দিলা ধন ॥ ১৫৯৫ ॥
 পৰম হৰিষে সবাছাংক বুলি মাতি ।
 সেৱক সহিতে গুৰু চলিলা তহিতি ॥
 জগন্নাথ আত্মধৰি পাণ্ডা বহন্তৰ ।
 আগ বঢ়াই ধৈলানিয়া কতো বহু দূৰ ॥ ১৫৯৬ ॥

পাণ্ডায়ো গুণতি গৈলা শঙ্কৰো চলিলা ।
 ক্ৰমে আসি তাৰা মহা নদী পাৰ ভৈলা ॥
 সাত দিনে বৃন্দাবন পহুক পাইলন্ত ।
 সেহি দিনা গুৰু সুখে তথা বহিলন্ত ॥ ১৫৯৭ ॥
 প্ৰভাতে মানিয়া নাম প্ৰসঙ্গ কৰিলা ।
 ভোজন কৰিয়া পাছে যাইবাক সাজিল ॥
 আনদিনা মাধদেৱ পাছত চলন্ত ।
 সি দিনত উজানৰ পথে আগহন্ত ॥ ১৫৯৮ ॥
 শঙ্কৰ বদতি বাপু শুনা বঢ়া পোয় ।
 বৃন্দাবন পথ কেনে এৰিয়া চলয় ॥
 বৃন্দাবনে যাইবে প্ৰতি সবাছাৰে মন ।
 সি পথ চলিয়া কেনে কৰাহা গমন ॥ ১৫৯৯ ॥
 শুনি মাধ দেৱে বোলে বাপ গুৰু জন ।
 বৃন্দাবনে যাইবে কিছু নাহি প্ৰয়োজন ॥
 কৰি আছা দশমৰ পদ্য মনোৰম ।
 তাক পঢ়ি শুনি মন ভৈলা উপসম ॥ ১৬০০ ॥

তীৰ্থৰপৰা প্ৰত্যাৱৰ্ত্তন

ভূত্য মনোৰথ বাপ কৰিয়ো পূৰণ ।
 বৃন্দাবন এৰি গুৰু চলা এতিক্ষণ ॥
 শুনিয়ো শঙ্কৰে হাসি কহিলন্ত কথা ।
 নকৰে গমন মাধৱ বাপু যৈক যথা ॥ ১৬০১ ॥
 সিথাইক যাইবে আমাৰ নৃজুৱাই ।
 জানিয়া চলিয়ো সবে উজানক লাই ।
 হেনমতে সেহি দিনা কিছু বাট আসি ।
 নদীৰ কুলত বৈলা আনন্দ প্ৰকাশি ॥ ১৬০২ ॥
 স্থান ভাল কৰি তথা ঘৰ নিয়োজিয়া ।
 মাধৱে কৰিলা আয়োজন সাদৰিয়া ।
 ভোজন কৰিয়া গুৰু সেৱকে সহিতি ।
 শয়নৰ হেতু শয়্যা কৰিলন্ত স্থিতি ॥ ১৬০৩ ॥
 তৈল তেঙ্গা লৈয়া মাধদেৱ শীঘ্ৰ কৰি ।
 পাৰক মন্দিলা গুৰু গুণক সুমৰি ॥
 নিদ্রাভৈলা গুৰুৰ মাধৱ চলি গৈলা ।
 আপুনি ভোজন কৰি শয়নে বহিলা ॥ ১৬০৪ ॥
 প্ৰভাতে লৰিলা নিত্য কাৰ্য্য আছৰি ।
 মহা বোদ্রে সবাৰো পিড়িলা বৰ কৰি ॥
 নদী কুলে বৃক্ষৰ ছায়াত বসিলন্ত ।
 ঠেকেবাৰ বৰি আনি দিলে সিবোলাত ॥ ১৬০৫ ॥

দেখিয়া শঙ্কৰে বোলে মাধৱ সুবুদ্ধি ।
কিবা প্ৰকাৰ হয় ইটো কিসেৰ উদ্ভি ॥
হেনবুলি হাসি শুক সবাকৈ দিয়াইল ।
সহৰিষ মনেতক নিজৈও ভুজিল ॥ ১৬০৬ ॥
পৰম তৃপ্তি পাই বুলিলা বচন ।
ধন্য ধন্য বড়োৰ পোৰ বুদ্ধি বিচক্ষণ ॥
তত পৰে গৈয়া এক প্ৰবাসত বৈলা ।
ভক্তৰ নাহিকে প্ৰকাৰ মাধৱত কৈলা ॥ ১৬০৭ ॥

বুঢ়ী দোকাৰীৰ পিধা অৰ্পণ আৰু যুক্তি

একগুটি টকা দিয়া বজাবে পঠাইলা ।
বুঢ়ী পসাবীক নিয়া মাধৱদেৱে দিলা ॥
হাতে টকা ধৰি পাছে পোসাবী বুলিলা ।
গোকুল কানাইৰ ইটো টকা কৈত পাইলা ॥ ১৬০৮ ॥
ধন্য ধন্য ভাগ্য মোৰ আজি উপপত্ত ।
গোকুল কানাই আসি ভৈলন্ত সাক্ষাত ॥
এহিবুলি বুঢ়ী সৰ্ব সেৱকক লাগি ।
নানা প্ৰকাৰ পাছি শুবি লৈয়া মহাত্মা ॥ ১৬০৯ ॥
শঙ্কৰদেৱৰ আগে সব নিবে দিলা ।
টকাগুটি থৈয়া প্ৰেমে কান্দিবে লাগিলা ॥
শুকবোলে কিয়কান্দ চিত্ত থিৰ কৰ ।
ভৈলন্তোৰ বাফা সিদ্ধ হুনিয়োক ঘৰ ॥ ১৬১০ ॥
বুঢ়ীবোলে কটোকাল ভৈল এৰি গৈলা ।
পুনু এৰি যাইবা কিবা ইমত বুলিল ॥
হাসিয়া বোলন্ত তই নাভাব অন্তৰ ॥
চলিবিহি আজি তই বৈকুণ্ঠ নগৰ ॥ ১৬১১ ॥
শুনি আই তুস্তমনে সেৱিয়া চলিলা ।
গৃহপায়া হৰিস্মৰি শৰীৰ পড়িলা ।
শুনিয়া শঙ্কৰ শুক আদেশ কৰিলা ।
সেৱক সকলে আসি সংস্কাৰ কৰিলা ॥ ১৬১২ ॥
সেৱকে দেখিল দিবা বিমানেক আসি ।
দিন্য জ্যোতিস্ময় তাত নিলেক উল্লাসি ॥
বিস্ময়ে গোহন্ত বাম বাম আদি কৰি ।
ইটো কোন বুঢ়ী গৈল তমু সেৱা ধৰি ॥ ১৬১৩ ॥
শঙ্কৰে কহন্ত কনিগীৰ ইটো ধাই ।
সুখালিনী নামে আহিলেক ইটো ঠাই ॥
সেৱকক সেৱিনানা প্ৰবোধে তুসিলা ।
ভৈলন্তে শৰীৰ এড়ি বৈকুণ্ঠক গৈলা ॥ ১৬১৪ ॥

পৰম আন্তৰ্ঘা শুনি সেৱক সকল ।
পাছে হুনিয়ান্ত শুক পূৰ্ণ মূল কৰি ।
দিনেক পাইলন্ত শুক ভাগীৰথী শুৰি ॥ ১৬১৫ ॥
মান পান কৰি শুক তথাতে বহিলা ।
বাগি ভাগে আসি গঙ্গা মাটু গ্ৰাথি গৈলা ॥
প্ৰভাতে উঠিয়া শুক কাৰ্য্য শঙ্কৰিয়া ।
উজানে কৰিলা গতি সেৱকে বেড়িয়া ॥ ১৬১৬ ॥
গোধূলি ভৈলেক পাছে প্ৰয়াসে পীড়িলা ।
বাসাগৃহ কৰি পাছে তথাতে বহিলা ॥
বজাবক গৈলন্ত শুকত চাৰি জন ।
বুঢ়ী পোহাবীৰ দোকানত উপসন্ন ॥ ১৬১৭ ॥
পোসাবী সুখিলা তাৰা সবত সকল ।
কহিলন্তে শুনি বুঢ়ী আনন্দে বিহবল ॥
ভোজনৰ প্ৰবাসৰ কৰিয়া মতন ।
বহি নিয়া শুকদেৱ আগে উপসন্ন ॥ ১৬১৮ ॥
চৰণত পড়ি বুঢ়ী বহু স্তুতি কৈলা ।
দেখিয়া সেৱক সব আনন্দ মিলিলা ॥
বুঢ়ীৰ শুকতি দেখি শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
চাউল উৎপত্তি কথা কহে বাৰম্বাৰ ॥ ১৬১৯ ॥
হৰি শুকন্তক আনি অন্নক ভুজাত ।
সাক্ষাতে হৰিয়ে সেই প্ৰবাক লবন্ত ॥
পৃথিবীৰ ধূলা হিম কলিকা যতক ॥
গনিবাক পাবে যদি বহু দিনে তাক ॥ ১৬২০ ॥

কলিযুগত অন্নদাত আৰু হৰিলাভ কৌৰৱৰ মহিমা বৰ্ণন

হৰি শুকন্তক দিয়া অন্নৰ মহিমা ।
জিহ্বিতে নপাবে আৰ তাৰ কৰি সীমা ॥
শুনিয়া সেৱক সব সেহি দিন ধৰি ।
যাব যিবা ছিল টকা অনুদিন কৰি ॥ ১৬২১ ॥
ধৰচ কৰিয়া প্ৰকাৰ কিনিয়া আনয় ।
ভুজিয়া সেৱক সবে প্ৰীতিক লভয় ॥
উদাৰ গোনিঙ্গে দুইটকা কাপ নিয়া ।
শুক সেৱকৰ অৰ্থে প্ৰবাক কিনিয়া ॥ ১৬২২ ॥
শঙ্কৰ দেৱৰ আগে থৈলা যেতিক্ষণ ।
সুখিলা পাইলাহা কৈত ইটো মূল্য ধন ॥
উদাৰে প্ৰাৰ্থন্ত মোৰ দুইটকা ছিল ।
সেৱকৰ অৰ্থে আমি ধৰচ কৰিল ॥ ১৬২৩ ॥

ওক বোলে তই মহা পাপী নবাধম ।
 কিছু নাহি বুজি মোক কৈ আহ নবাধম ॥
 মিছাকথা কহে ঝিটো ওক ভকতত ।
 তাৰ সম পাপী কোন আছে ডাৰতত ॥১৬২৪॥
 ছলি যায়ে তই আমাৰ সঙ্গ এৰি ।
 অসতা ভাষীৰ সঙ্গ যাইবাক নপাৰি ॥
 ওকৰ প্ৰথৰ বাণী শুনিয়া তখন ।
 বহ পাছ হুয়া চলি যন্ত শোকমন ॥১৬২৫॥
 যাহাতে মাধৱ দেৱ প্ৰাৰ্থনা শুনিয়া ।
 শঙ্কৰ ভৈলন্ত তুট আনন্দিত হুয়া ॥
 এহিমতে যান্তে সঙ্গ সেৱকো চলন্ত ॥
 এহিমতে যান্তে সঙ্গ সেৱকো চলন্ত ।
 বলোৰাম আতৈ পানী কাৰ্য্যে বসিচন্ত ॥১৬২৬॥
 অনুক্ৰমে যান্তে কিছু পশ্চাত ভৈলন্ত ।
 খাঁটি দুই জন আসি বেড়িয়া মাৰন্ত ॥

সন্তৰ ক্ষম্যে ভূষণ বালোয় আতৈ ক্ষমাৰ আদৰ্শ যুতি

কাকৰ হানিয়া মন্তকত খেত কৈল ।
 উচ্ছেসৰে তেহো পাছে ডাকিবাক লৈল ॥১৬২৭॥
 শুনি ওকজনে সেৱকক পাঞ্চি দিলা ।
 খাণ্টক ধৰিয়া পাছে বাকিয়া আনিলা ॥
 মাৰিবাক চান্তে ওকজনে কহিলন্ত ।
 নমাৰিবাঁ সোধা বলোৰামে কি বোলন্ত ॥১৬২৮॥
 আতৈ বোলে আমাৰ লিখন আহিল ।
 খাণ্টক কি দোষ তাক এৰি দিলে ভাল ॥
 হাসিয়া বোলন্ত ঝিটো হৰিৰ ভকত
 পৰ অপকাৰ কিছুমান নকৰন্ত ॥১৬২৯॥
 সৰ্বকালে ভূত দায়া আচৰি থাকয় ।
 আপোনাৰ সুখ দুঃখ কিছু নমানয় ॥
 এহিমতে যান্তে ঘোৰ আতপে পীৰিলা ।
 ছায়াত বসিয়া ওক দণ্টান্ত কহিলা ॥১৬৩০॥
 ক্ষুদ্ৰ এক টিপচীৰ পাখা জোকাৰিলা ।
 ধূলি লৈয়া গৈল পাছে ভূমিত পৰিলা ॥
 কপোতে পৰিয়া লৈল লৈলেক কইব ।
 ময়ূৰেও লৈয়া গৰ্ত্ত কৰিলন্ত বড় ॥ ১৬৩১ ॥

যুটিজনে পুৰিত ভৈলেক সিটো গাট ।
 বৰাহ গোটেক আসি পৰিলেক তাত ॥
 বৰাহ পতনে গৰ্ত্ত কিছু বৰ ভৈল ।
 তাহাত মহিম সব আসিয়া পড়িল ॥ ১৬৩২ ॥
 তাত পৰে হস্তী গণে পড়ি বহলাইলা ।
 ক্ৰমে ক্ৰমে সিটো ঘূলি সৰোবৰ ভৈলা ॥
 স্নান পান কৰে তৈতে আসি প্ৰজাগল ।
 তাৰ পূণ্য পাৰন্ত টিপচী পঞ্চি যেন ॥১৬৩৩॥
 এতেকে ভৈলন্ত বুঢ়ী সিদ্ধাৰ কাৰণ ।
 বুঢ়ীক দেখিয়া সিধা দেহ উত্তগল ॥

শ্ৰীমাধৱে যুদ্ধলৈ যোৱা পুতেকৰ বাতৰি কৈ বুঢ়ীৰ পৰা সিধা আনয়ল ।

তাত পৰে কামৰূপে আসন্ত চলিয়া ।
 সিদিনা ভোজন দ্ৰব্য কিছু নাহিকিয়া ॥১৬৩৪॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত মাধ দেৱক বচন ।
 ভোজনৰ দ্ৰব্য নাহি কৰিয়োক যেন ॥
 শুনি মাধৱে তেতিয়নে গৈলা হলি ।
 কৈত চাউল সিধা পাইবো মনত আকলি ॥১৬৩৫॥
 এক ঘৰ পসি দেখে স্ত্ৰী গোটেক কান্দে ।
 হা কুল ব্যাকুল হুয়া কেশকো বাজে ॥
 বদতি মাধৱ কান্দা কিসৰ কাৰণে ।
 বুঢ়ী বোলে এক পুত্ৰ সেই গৈলে ৰণে ॥১৬৩৬॥
 কিবা মৰি গৈলা কিবা জীৱন্ততে আছে ।
 নিৰ্ণয় নজানি দেৱ শোক জন্মিয়াছে ॥
 মাধৱে বোলন্ত বুঢ়ী চিন্তা নকৰিবি ।
 আসিবে গৃহক তই নিশ্চয়ে জানিবি ॥১৬৩৭॥
 তোৰ পুতেকক জান দেখি আহো মই ।
 আসি পাইব তাক লাগি নাকান্দিবি তই ॥
 বুঢ়ী বোলে জোনো মিছা কথা কৈলা ।
 কোন ৰূপ লক্ষণ তাহাৰ আবে বোলা ॥১৬৩৮॥
 চেপেটা নাসিকা গোট কালা বৰ্ণ হয় ।
 বহৰ পঞ্চি মান হৈবাক পাৰই ॥
 উজাল দশন মাথা গোট হেহা মৰা ।
 আইল প্ৰায় জানি কিছু বেদক নকৰা ॥১৬৩৯॥

বুঢ়ী বোলে মোৰ পুত্ৰ তেনয় আকাৰ ।
 ভাল বাৰ্তা কৈলা বাপু ওহিল নিকাৰ ॥
 হেন কহি থাকন্তে পুতেক আসি পাইল ।
 দেখি দুয়ো জনে ওক চৰণে বন্দিল ॥১৬৪০॥
 জানিলো ঈশ্বৰ তুমি মৃত্যু হন্তে জিলো ।
 তোমাৰ বচনে পুত্ৰ দেখিবাক পাইলো ॥
 এহিবুলি বহুতৰ চাউল লোণ আনি ।
 ওকৰ আগত দিয়া বোলে কাতুৰ বাণী ॥১৬৪১॥
 শঙ্কৰৰ ভক্তে বাক্তি সকলো আনিলা ।
 দেখিয়া শঙ্কৰ দেৱে পুছিব লাগিলা ॥
 সকল বৃত্তান্ত মানে কহিলা মাধৱ ।
 ওক বোলে মিছা কথা কহিলা নিশ্চয় ॥১৬৪২॥
 মাধৱে কহিলা ওক মিছা কোৱা নাই ।
 তোমাৰ প্ৰসাদে আমি সচা আছো কই ॥
 ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱ নাহিকে মৰণ ।
 ভকতি নাহিকে দেহ ভৈল কাল বৰ্ণ ॥ ১৬৪৩ ॥
 ঈশ্বৰ নিৰ্মালা সিটো ঘ্ৰাণ নকৰয় ।
 সিহেতু চেপেটা নাক ভৈলন্ত তথাই ॥
 তোমাৰ নামক কদাচিতো মখে নাসে ।
 উজলা দশন তাৰ মুখত প্ৰকাশে ॥ ১৬৪৪ ॥
 মাথা গোষ্ঠে তজু পদ সেৱা নকৰিলা ।
 সিকাৰণে মাথা গোষ্ঠ চেপা মৰা ভৈলা ॥
 কোনোবা জন্মত আমি লাগ পাইছো তাক ।
 কোন আনি কৈয়া আছো আমি মিছা বাক ॥ ১৬৪৫ ॥
 ভক্ত সমে অন্ন মুঠি ভুজিবা গোসাক্ৰি ।
 এতেকতে সুবাসনা লভি বেক তাই ॥
 শুনিয়া শঙ্কৰ ওক পাছে প্ৰসংশিলা ।
 সেৱক সহিতে বসে ভোজন কৰিলা ॥১৬৪৬॥
 শয়ন কৰিয়া ওক সিদিনা বহিলা ।
 পৰ দিনা প্ৰভাততে উঠিয়া চলিলা ॥
 পথত যাহান্তে এক মিলিল সন্যাসী ।
 দেখি ওক দুয়ো জন তুলিলন্ত হাসি ॥১৬৪৭॥
 পাছে বাম বায় সন্যাসীৰ লগ ধৰি ।
 পথত যাহান্তে ওক বুলিলা বিচাৰি ॥

বাম বাইক সন্যাসী বেসধাৰী ডকাইতে ধৰে ।
 নাজাইবাহা লগে ইটো ডকাইত প্ৰধান ।
 সন্যাসীৰ বেশে ফুৰে থগিবাক মন ॥ ১৬৪৮ ॥

তথাপি নুবুজে বামৰায়ে ভক্তি কৰি ।
 প্ৰকৃত্য জানিয়া যান্ত তাৰ লগে লড়ি ॥
 শেষ ভৈল বেলা বহিবাৰ স্থান পাই ।
 সেৱকে সহিতে ওক বহিলা তথাই ॥১৬৪৯॥
 সন্যাসী মুহিয়া বাম বাইক লগে নেস্ত ।
 দেখি ওকজনে মাইতে নিষেধ কৰন্ত ॥
 সন্যাসী হৰিল মন কিছু নুশুনিল ।
 অল্পদূৰ গৈয়া এক গৃহত বহিল ॥১৬৫০॥
 খাদ্যাদাৰা সিটো বাক্তি শয়ন কৰিল ।
 নিদ্ৰাত সন্যাসী গোটে ধৰিয়া বাক্তিল ॥
 ঘোৰ আৰ্ত্তনাদ কৰি ৰোলে মাৰে মাৰে ।
 শুনিয়া পাক্তিলা ওক ভক্তক সন্তবে ॥১৬৫১॥
 ধৰ ধৰ আমি আসি আছো বহুজন ।
 সন্যাসী চোৰক ধৰি কৰিয়ো বন্ধন ॥
 তাক শুনি চোৰে দ্ৰব্য সকলো লুটিয়া ।
 শীঘ্ৰে পলাই গৈল ক্ষণিতেকো নাপেক্ষিয়া ॥১৬৫২॥
 পাছে বামৰাই মহাখেদ কৰি আসি ।
 সন্যাসী মুহিলা যেন কহিলা প্ৰকাশি ॥
 প্ৰবত্তিৰে লাগি ওকজনে দ্ৰব্য দিল ।
 বাক্তি অৱসানে ওক সেৱক উঠিল ॥১৬৫৩॥
 ঘান ভোজন কৰি পথে হলি গৈলা ।
 পথত প্ৰয়াস পাই শঙ্কৰ বসিলা ॥
 দেখি মাধৱেও হাতে কমণ্ডলু ধৰি ।
 সুশীতল জল আনি দিলন্ত সাদৰি ॥১৬৫৪॥
 অম্বৰ বটীকা দিলা সৰ্কৰা মিশ্ৰিত ।
 ভুজিয়া লভিলা ওক পৰম তৃপ্তিত ॥
 হেন মতে গৈয়া পাই বাহিৰ বিলাইত ।
 নাহিকে দোকান চাউল নপাইলন্ত তাত ॥১৬৫৫॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত বাপ মাধৱ শুনিয়ো ।
 ভোজনৰ দ্ৰব্য ছয় বিছাৰি আনিয়ো ॥
 শুনিয়া মাধৱে বোলে তব প্ৰসাদত ।
 ভোজন সামগ্ৰী আমি আনিবো এখাত ॥১৬৫৬॥
 সঙ্গকৰি বামৰায়ো শীঘ্ৰে চলি গৈলা ।
 কাহাৰ মাহাল বুলি লোকত পুচিলা ॥
 কোন ঠাকুৰীয়া আৰ তাৰ কিবা নাম ।
 সকলে কহিলা গ্ৰাম বাসী অনুপাম ॥১৬৫৭॥
 চিলাৰাই ৰাজাৰ মাহাল অনিন্দিত ।
 ঠাকুৰীয়া নাম গ্ৰাম কৰিলা বিদিত ॥

মাধৱে বোলন্ত আৰে কাৰ্য্য সিদ্ধি ভৈল ।
 ঠাকুৰীয়া গোটে গৃহক ছলি গৈল ॥১৬৫৮॥
 মজিয়া বোলন্ত ঐৰে জন ঠাকুৰীয়া ।
 ৰাজ্যৰ শহৰ আসে দেখে বিচাৰিয়া ॥
 শুনি ঠাকুৰীয়া আনি লোকক গোটাই ।
 গৃহ সাজি চাউল সিধা দিলন্ত জুটাই ॥১৬৫৯॥
 দেখিয়া শঙ্কৰ গুৰু আনন্দিত মনে ।
 ভোজন কৰিয়া সুখে বহিলা তেখনে ।
 পৰদিনা প্ৰভাততে শীঘ্ৰতৰ কৰি ।
 স্নান কাৰ্য্য প্ৰসঙ্গক সকল আচৰি ॥১৬৬০॥
 ভোজন কৰিয়া গুৰু জনক আবৰি ।
 ছলন্ত আনন্দ মনে হৰি হৰি স্মৰি ॥

তীৰ্থৰপৰা আহি শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ পাটবাউসীত
 আৰু শ্ৰীমাত্ৰদেৱ গণ কুছিত স্থিতি

তিনি প্ৰহৰেক বেলা পাট বাউসী পাইল ।
 দেখি ভক্তগণ মহা আনন্দ মিলিল ॥১৬৬১॥
 আসিলন্ত গুৰুদেৱ সেৱক সহিতি ॥
 আই গোসানী ভৈল পৰম তৃপীতি ॥
 আঠে বেঠে আসি গুৰু চৰণ ধুৱাইল ।
 গদ গদ ভাব হয় সপ্ৰেমে পুছিল ॥১৬৬২॥
 ঠাকুৰ সকল আসি পিতৃৰ চৰণ ।
 পৰি প্ৰণামিলা মহা সন্তোষিত মন ॥
 মাধৱো বন্দিল গৈয়া আইৰ চৰণত ॥
 ধন্য মাধৱ বুলি প্ৰসংশা কৰন্ত ॥১৬৬৩॥
 তোমাৰ কৃপায়ে বাপু গোসাইক লভিলো ।
 মৰিয়া আহিলো তব প্ৰসাদত জিলো ॥
 এহিবলি আই বহু আশীৰ্বাদ দিলা ॥
 মাধৱে প্ৰণাম কৰি গৃহক ছলিলা ॥১৬৬৪॥
 নাৰায়ণ দাস আতা শ্ৰীৰাম আৰ ।
 গুৰুৰ লগত ছলি গৈলা সাৰে সাৰ ॥
 গণ কুচি স্থানে থৈয়া গুৰুক নমিলি ।
 ছলি গৈলা ঠাকুৰ আতা মহা বঙ্গ ভৈলা ॥১৬৬৫॥
 আতা আসিবাৰ দেখি পৰ্ম্মানন্দ মাৰ ॥
 অনেন্দে মগন হৈয়া কৰিলন্ত সেৱ ॥
 স্নান কাৰ্য্য কৰি আতা ভোজন কৰিল ।
 ঠাকুৰ সকলে আসি আবৰি ধৰিল ॥১৬৬৬॥

এহি মতে গুৰু পাটবাউনী পাইলা ।
 হৰি দামোদৰ আদি সেৱক আসিলা ॥
 তীৰ্থৰ সকল কথা মেন ভৈল ।
 গুৰুৰ মুখত শুনি আনন্দক পাইল ॥১৬৬৭॥
 শিলাৰ ব্ৰাহ্মণ আসি শুধিলন্ত কথা ।
 শঙ্কৰে কহিলা তাক যেন ভৈল যথা ॥
 তীৰ্থ যাত্ৰা প্ৰসঙ্গ এহিমানে থও ॥
 তাৰ পাছে যেন ভৈল প্ৰপঞ্চিয়া কও ॥১৬৬৮॥

বিংশ অধ্যায়

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ওপৰত ব্ৰাহ্মণৰ বিদ্বেষ ॥

॥ পদ ॥

দুই চাৰি কৰি তীৰ্থ কথাক আসিয়া ।
 শ্লোক এক দুই মাতি বুজিবে লাগিয়া ।
 সৰ্বতীৰ্থ শিৰোমণি নামধৰ্ম সাৰ ।
 নামৰ কিঙ্কৰ তীৰ্থ যজ্ঞ ব্ৰতাচাৰ ॥১৬৬৯॥
 জানিয়া ব্ৰাহ্মণ নাম ধৰ্মক ধৰিয়ো ।
 নানৰ প্ৰসাদে তোৰা মুক্তিক লভিয়ো ॥
 তাক শুনি দ্বিজ সবে শাস্ত্ৰ বিচাৰিল ।
 শঙ্কৰ দেৱৰ খানে অৰ্থ বখানিল ॥১৬৭০॥
 শঙ্কৰে সিসৰ শ্লোক অৰ্থ ভিয়ে ভিয়ে ।
 ব্ৰাহ্মণ গণক বুজাই দিলা অনুক্ৰমে ॥
 লজ্জাপায় দ্বিজগণ গৃহে গৈয়া আতি ।
 আলচ কৰিয়া গৈল বেহাৰক প্ৰতি ॥১৬৭১॥
 কালীৰ প্ৰতিমা জলে ডাসায়া আছিল ।
 মাটিসৰ খহি মাত্ৰ চোহোঙ্গা বহিলা ॥
 তাহাক বিলৰ হন্তে তুলি আনি লৈয়া ।
 নবনাৰায়ণ আগে দেখাইলন্ত নিয়া ॥১৬৭২॥
 দেখা দেখা মহাৰাজা শঙ্কৰৰ কাৰ্য্য ।
 অনাচাৰ কৰি নষ্টকৈলে তব ৰাজ্য ॥
 বেদ নমানয় গীতা শাস্ত্ৰক নমানে ।
 তুলসীৰ গন্ধ নাম কদাপি নুত্তনে ॥১৬৭৩॥
 যাগ যজ্ঞ পিতৃ শ্ৰাদ্ধ তাকো নিষেধিল ।
 তাৰ কথা শুনিজোকে সকলো এড়িল ॥
 ৰাজ্যবোলে শঙ্কৰক জানো মই ভালে ।
 বুজাইতে নপাৰো যেনে তাৰ পাইবা ফলে ॥১৬৭৪॥

পুনু দ্বিজ গণে কহে হাতক তুলিয়া ।
শক্ৰে প্ৰকাশে নাম ধৰ্ম বিৰোধিয়া ॥

শক্ৰদেৱক পাটবাউসীৰ পৰা বজাই কোঁড়
বিহাৰলৈ লিয়াই

আচাৰ বিচাৰ নাহি শাস্ত্ৰ নমানয় ।
এক শৰণীয়া বুলি ধৰ্ম বখানয় ॥১৬৭৫॥
শক্ৰত হন্তে দ্ৰুপ্তি ভৈল সৰ্বলোক ।
আপুনি আনিয়া প্ৰতিকাৰ কৰিয়োক ॥
যদিৰাজা তুমি আৰ নকৰা বিচাৰ ।
শ্ৰীমন্ত আশু লুপ্ত হৈবেক তোমাৰ ॥১৬৭৬॥
তিনি নবনাৰায়ণে ক্ৰোধত জ্বলিলা ।
মন্ত্ৰীক ছাহিয়া তথা বচন বুলিলা ॥
দেখ দেখ শক্ৰে কৰয় ধৰ্ম লোপ ।
তাঁহাক নাসিবো মই কহিলো স্বৰূপ ॥১৬৭৭॥
তাৰ হাৰ লৈয়া দামা গোটেক বজাইবো ।
মাংস সব ছেজাল গণক খাইতে দিবো ॥
জাত আনিয়োক ভাল দূতক পাতিয়া ।
নকৰে বিলয় যেন আনিবাক গৈয়া ॥১৬৭৮॥
ভেতিফণে দুইজন আনিব দূতক ।
শক্ৰক ধৰিতোৰা শীঘ্ৰে আনিয়োক ॥
সেহিকথা শুক্লধ্বজ নৃপতি শুনিয়া ।
অসন্তোষে কতোক্ষণ আছিল ভাবিয়া ॥১৬৭৯॥
পাছে মন থিৰ কৰি আঠ জন দূত ।
নৌকা সাজি সমে আনিবাক পথাইলন্ত ॥
বোজন্ত শূনিয়ো নাজি বাহুদিনে ছল ।
ৰাজ দূত আগে যেন নকৰয় বল ॥১৬৮০॥
ৰাষ্ট্ৰী উজাইবাহা নৌকা সাৱধানে বাই ।
যেনমতে সুখে গুৰু আপে মোৰ ঠাই ॥
তৰো আগে যদি গুৰু জনক থবাই ।
কাটিয়া আনিবিতোৰা কহিলো নিশ্চয় ॥১৬৮১॥
সাৱধানে আগে যদি আনিতে নপাৰা ।
অৱশ্যে কৰিবো দণ্ড জানিয়ো তোমৰা ॥
নিৰাশা কহিবা তাক লোকক দৰ্শাই ।
বন্দীকৰি থৈয়া ৰাজ দূতক দেখাই ॥১৬৮২॥
সূতাৰ জগৰ আছে ইহাৰ গাৱন্ত ।
বুলিয়া কহিয়া ৰাজ দূতৰ আগত ॥
তিনি আঠ দূত আতি বেগে গৈলা লড়ি ।
দুইদিনে পাইলা পাট বাউসী নগৰী ॥১৬৮৩॥

শক্ৰক দেৱক প্ৰণামিয়া তাৰ জপ ।
নিৰলে কহিলা দূতে সকল কথন ॥
দূতে বোলে আপোনাক বন্দী নকৰিলে ।
ৰাজ্যৰ আসিবে দূত নিৰে অধিকলে ॥১৬৮৪॥
শুনিয়া শক্ৰে হাসি আদেশ কৰিল ।
পাছে দূতগণে শক্ৰক বন্দী কৈল ॥
সেহি সময়ত আসি ৰাজ দূত দুই ।
উঠিয়ো শক্ৰ ৰাজ থৰ যাইতে তই ॥১৬৮৫॥
এহি বুলি হাত মেলি ধৰিবাক যাই ।
আঠ জন দূতে তাক খেদিয়া পঠাই ॥
বোজন্ত সূতাৰ ধন ইহাৰ গাৱন্ত ।
আছয় কাৰণে আগে ধৰিগো সাজন্ত ॥১৬৮৬॥
ভালে সাৰিবাক যদি জাহা আশা কৰি ।
চলিয়োক আবে শক্ৰক পৰি হৰি ॥
হেনমতে ৰাজ দূত দুতয় জনক ।
চাকাদিয়া খেদিদিল অন্তৰি গৈলেক ॥১৬৮৭॥
পাছে আঠ দূতে বোলে ওনা গুৰু জন ।
নৌকাত উঠিয়ো গৈয়া ছলিয়ো এখন ॥

শ্ৰীশক্ৰ দেৱক চিলাবাইৰ দূত বিলে আৰু
নৰনাৰায়ণৰ দূত নাৰায়ণদাস ঠাকুৰক
আৰু গোকুল ছাণ্ডক ধৰি বিলে ॥

শুনি গুৰু জনে গুৰু চাৰিজন লৈই ।
নৌকাত উঠিলা মহা সাৱধান হই ॥ ১৬৮৮ ॥
ৰাতি দিন কৰি সিটো নৌকাক চলাইলা ।
অতিশীঘ্ৰে গৈয়া শুক্লধ্বজ ঠাই পাইলা ॥
পৰম সাদৰে ফুলনিত বাসা দিয়া ।
গুপ্ত কৰিয়া ৰাজা থৈলা সাদৰিয়া ॥১৬৮৯॥
মন্ত্ৰ নৃপতিৰ পাছে দুইজন দূত ।
কি হৈব ককৰিব বুলি চিন্তয় মনত ॥
নানিলি কিসক শক্ৰক দূত গণ ।
বুলিয়া কাটিয়ো দিবে আমাক তখন ॥১৬৯০॥
হেন চিন্তি শোকে দুখে যাহাতে পথত ।
শক্ৰক উদ্ভূতই আসে দেখিলন্ত ॥
নাৰায়ণ দাস আতা আৰ গোকুল চান্দ ।
খমৰ লৈবাক আইল কেন ভাল মন্দ ॥১৬৯১॥
দূত গণে বোলে তোৰা কৈক লাগি যাও ।
শক্ৰক আছয় কোথা তাৰ বুজ পাও ॥
আতাবোলে ভাসমন্দ বুজিবে আসিলো ।
কৈত আছে কোথা গেল কিছু নজানিলো ॥১৬৯২॥

পাছে দুই দূতে ভাসয়াক ধরি নিজা ।
 রাজার নিকেটে বিনয়ে কহিলা ।
 পলাইল শঙ্কর আমি বিচারি নপাইলো ।
 তার ভক্ত শিষ্য দুইক ধরিয়া আনিলো ॥১৬৯৩॥
 রাজ্যবোলে কহ তোরা শঙ্কর কোথাই ।
 কহিলা তাহার আমি কিছু নজানই ॥
 রাজা বোলে শঙ্কর কেন বারহাব ।
 অধর্ম করয় বোলে সকল প্রজাব ॥ ১৬৯৪ ॥
 পূজা ছোম আদি কেনে বাধাক করয় ।
 শঙ্কর অধর্মী বুলি রাজ্যে কহয় ॥

নাথায়ণ দাস ঠাকুর আর গোকুল ছাউর শাস্তির বিধান

সিটো কথা সত্য কিবা অসত্য হোৱয় ।
 নিশ্চয় কবি কহ কিছু নকর সংশয় ॥১৬৯৫॥
 শুনিয়া তাহাৰা দুই হাত ঘোৰ কৰি ।
 শুনিয়োক মহারাজা কহো নিশ্চয় কবি ॥
 শঙ্করৰ শুদ্ধমত সকলে জানয় ।
 মিছা কহি দ্বিজ সবে পাতক সফয় ॥ ১৬৯৬ ॥
 শুনিবাজা জ্ঞানধৰি বুলিলা বচন ।
 শাস্তি কৰিবা লাগি নিয়োক এখন ॥
 অনাচাৰী শঙ্কর বুলিয়া সবে কহে ।
 কৰিয়োক শাস্তি যাৱে সত্যক নকহে ॥ ১৬৯৭ ॥
 শুনিয়া নিলেক দূতে বাহিৰ কৰিয়া ।
 শাস্তিৰ নাজত সোধে সত্য বাক কহে ॥
 শঙ্কর অধর্মী বুলি নিশ্চয় নিশ্চয় কহে ।
 আতাবোলে শঙ্করৰ আতি শুদ্ধ মত ॥১৬৯৮॥
 গীতা ভাগৱত শাস্ত্ৰে কহি আছে যত ।
 বাকি লৈয়া গৈলা শীঘ্ৰে তাৰা দুইহাতক ॥
 যতোক কহয় শুদ্ধ বুলিয়া আতাই ।
 ততোক মাৰয় বলে কথাই কথাই ॥১৬৯৯॥
 কহ কহ বুলি পড় মলি পীড়া কৰে ।
 আতাবোলে হস্তে কৃষ্ণ কৃত্যক নকৰে ॥
 পাৱে শুক গৃহ নতু কৰয় পয়স ।
 মাথো গোটো শুক পদে নকৰে বন্দন ॥১৭০০॥
 সিকাৰণে অঙ্গ সবে শাস্তিক পায় ।
 ভাল হৈছে কৰা শাস্তি যতোক আহয় ॥
 পুন পুন মাৰয় পীড়য় নানা ভাৱে ।
 অজ্ঞৰা পৰিয়ে দুইকো মাৰে ঠাৱে ঠাৱে ॥১৭০১॥

বহুপীড়া পায়া লোকুল চান্দবুলিগত ।
 কহোকিছো পীড়ামোৰ কৰ উপসাগ ॥
 ঠাকুর আতাবোলে গেলুৰ কিবা কহ ।
 শুকৰ বিষয় কিবা দেখিয়া আহয় ॥১৭০২॥
 যেন তুমি আতাক মাৰিলা এক মাৰ ।
 বাম হস্ত বাহুদেশে চমকিল হাড় ॥
 তথাপি বোলত আতা শুক সদাচাৰী ।
 পীড়া গাইলো তান একো কৃত্যক নকৰি ॥১৭০৩॥
 এহিমাত আঠাৰ দিবস শাস্তি কৰে ।
 তথাপি কহত শঙ্করৰ দণ্ড বৰে ॥
 পাছে দূতগণে কিছু উপায় নপায়া ।
 রাজাৰ আগত সৰিনয়ে কৈলা গৈয়া ॥১৭০৪॥
 যতোক কৰিলো শাস্তি কহন নযায় ।
 সদাচাৰী বুলি সদা শঙ্করক কয় ॥
 একবাৰা যিনে দুই বাক্য নোবলয় ।
 আৰ কিকৰিবো প্রভু যেন জুটাই হয় ॥১৭০৫॥
 তুমি হৰিগৰ মলিক কৰিলা আদেশ ।
 দুইজন নিয়া ভোট বজাবে বিকস ॥
 ইমতে শুনিলে লোকে ভয় কৰিবেক ।
 শঙ্কর মত কোনোজনে নলৈবেক ॥১৭০৬॥
 তাবক্ষণে গড়মিল ভোটৰ হাটক ।
 বাকিলৈয়া গৈলা শীঘ্ৰে তাৰা দুইহাতক ॥
 ঠাকুর আতাৰ ডাৰ্যা পাছে আসিহিলা ।
 আতাৰ দেখিয়া গৃহ আতৰি থাকিলা ॥১৭০৭॥
 নিবাৰ দেখিয়া আই মন দৃঢ় কৰি ।
 সলতে ছলিলা বোলে লগে যাওঁ মৰি ॥
 এহি বুলি পিছে পিছে যাত শৈব কৰি ।
 সঘনে ভাৱত বাখা শঙ্কর দুৰাৰি ॥১৭০৮॥

নাথায়ণ দাস আতাক আৰ গোকুল ছাপ জাউক ভোটক বিক্রী কৰিবলৈ দিয

পাছে গৈয়া হাতৰ সন্নিপ পাইলত ।
 গৃহ লোট মধো দুইজন বাখিলত ॥
 নিকেটে বহিলা আয়ো মহা শৈব কৰি ।
 আটা আৰ গোকুল ছাপ থাকে পড়ি ॥১৭০৯॥
 পাবত মিহল সুখে শুকিবে মদাৰে ।
 হৰি হৰি নাম যাত সঘনে উচ্চৰে ॥
 গোমূলি সময়ে নাম গাইবেক লৈলা ।
 তাত পাছে সুমধুৰে পূজক পড়িলা ॥১৭১০॥

একলিতে গড়মলি আছিলেক চাই ।
 পুহিবে লাগিলা পাছে সমিপক যাই ॥
 অহনিগে নামগোৱা মনতো সুখৰা ।
 ঈশ্বৰে নৰাধে কেনে দুঃখ ভুজি মৰা ॥১৭১১॥
 শুনিয়া ঠাকুৰে পাছে দিলেক উত্তৰ ।
 জগত পালনকৰে মায়ায়ে ঈশ্বৰ ॥
 প্ৰাৰম্ভৰ বসে সুখ দুখক পাৱয় ।
 কৰ্ম অনুসৰি তাক ভুজিবে লাগয় ॥১৭১২॥
 সন্ধিও আক ক্ৰিয়মান কৰিয়া থাকয় ।
 ঈশ্বৰৰ ইচ্ছামাত্ৰ ফলক ভুজয় ॥
 ঈশ্বৰৰ পাদপদ্মে মতি নহাৰোক ।
 তাহান ভক্তৰ সঙ্গ সদা বাঞ্চা হোক ॥১৭১৩॥
 এহিমান বাঞ্চা কৰি নাম লৈয়া থাকো ।
 তান প্রতি বাঞ্চে বাঞ্চা নাহিকয় একো ॥
 শুনি গড় মলি কিছু যাত্ৰো নুবুলিলা ।
 নিকটৰ গৃহে গৈয়া শুনিয়া বহিলা ॥১৭১৪॥
 দোস্তাগ বাস্তিত লোহা চিঙিয়া পড়িল ।
 ভেতিফলৈ আতা প্ৰহৰীক জান দিল ॥
 প্ৰহৰী দেখিল পাৰে শৃঙ্খল ছিগিল ।
 ভেতিফলৈ গৈয়া গড় মালিক কহিল ॥১৭১৫॥
 দেখি গড়মলি পুনু দূত লোহা দিল ।
 পূৰ্বৰতে দুইজন শয়ন কৰিল ॥
 গড়মলি গৈয়া কিছু ক্ষণেক আছিল ।
 পুনু লোহা পাৰে পাছে খণ্ড খণ্ড ভৈল ॥১৭১৬॥
 আৰবাব মাতি আতা দিলেক সন্ধান ।
 দেখি গড়মলি মনে জড়িলা বিষাদ ॥
 মনত জানিলা আৰা কৃষ্ণৰ ভক্ত ।
 নাজানিয়া ৰাজা দুঃখ দেই এহি মত ॥১৭১৭॥
 ৰাজাৰ আদেশ নকৰিবে সাধ্য নাই ।
 অবশ্যে বিকিবে লাগে ভোটাত্তৰ ঠাই ॥
 প্ৰভাত ভৈলন্ত ভোট মাতিয়া আনিলা ।
 হকুৰি টকাত দুই জনক পিকিলা ॥১৭১৮॥
 পাছে চাৰি ভোটে পৰ্বতক লৈয়া যাই ।
 অন্ধকাৰ দেখে আগে পাছে কিছু নাই ॥
 ৰাম ৰাম হৰি শুক দুইজনে সুমৰে ।
 দেখি ভোট গণ সুবিপ্লিত তৈল বৰে ॥১৭১৯॥
 সকল মিলিয়া তথা আলোচন কৰি ।
 দেৱ মানুসক আয়া নিবকে নপাৰি ॥
 বুলিয়া ফিৰিয়া আসি গড়মলিক দিলা ।
 পূৰ্বৰ দিবাৰ টকা ফিৰিয়া আনিলা ॥১৭২০॥

গড়মলি বোলে তোৰা বন্ধক সকল ।
 বন্ধন শুহায়া জাসকাক লৈয়া হল ॥
 পৰম বৈষ্ণৱ দুইজন মহাগতি ।
 নপলাইবে কদাচিতো জানিব সম্প্ৰতি ॥১৭২১॥
 মুকলি কৰিয়া লৈয়া ফিৰিয়া ছলিলা ।
 ভায়াব পৰীক্ষা কৰি আতায় বুলিলা ॥
 মহা দুঃখ পাইলো আমি শুকজন হন্ত ।
 তুমিয়ো ভুজিলা দুঃখ আত নানা মত ॥১৭২২॥
 শুনি বৰাবসী আই চমকিত হৈয়া ।
 হাঁ কি বুলিলা স্বামী এমত বুলিয়া ॥
 অপমান কৰিবাক শুকত নপাই ।
 শাস্ত্ৰে সাধু কহিহন্ত দঢ়াই দঢ়াই ॥১৭২৩॥
 শৰীৰত আছে সুখ দুঃখ নানা মত ।
 অন্নাত্য শৰীৰে কৰ্মফল নানামত ॥
 শুকৰ কাৰণে যিবা দুঃখ আহা পাই ।
 অনেক জন্মৰ ভাগ্যে হৈ আছে উদয় ॥১৭২৪॥
 শুনিয়া ঠাকুৰ আতা মহা ভুট্ট মনে ।
 ধন্য ধন্য বুলি প্ৰশংসিলা যনে যনে ॥
 নাহিকন্ত সঙ্গ গোকুল চান্দত বিনাই ।
 আজিহন্তে ভৈলা তুমি সঙ্গ এহি ঠাই ॥১৭২৫॥
 এহি মতে তিনদিন পথত আসন্ত ।
 হৰি গড় মলি স্বপ্ন দেখে অদভুত ॥
 মহাযোগিস্ময় এক পুৰুষ আদিলা ।
 হাতে স্বৰ্ণদণ্ড গলে তুলসীৰে মালা ॥১৭২৬॥
 গলমলিক সম্বোধিয়া বুলিবে লাগিলা ।
 মোৰ প্ৰিয়তম ভক্ত এক দুঃখ দিলা ॥
 আচৰিত ৰূপদেখি পড়ি প্ৰণামিলা ।
 কোন তুমি আইলা বুলি সাদৰে পুহিলা ॥১৭২৭॥
 শুনি কহিলন্ত জান মইসে শঙ্কৰ ।
 মোহোৰ ব্ৰজনা ইটো যত চৰাচৰ ॥
 ভক্তক বন্ধাকৰি ফুৰো সৰ্বদায় ।
 সি হেতুকে মোৰনাম বোলে কৃপাময় ॥১৭২৮॥
 শীঘ্ৰ মোৰ ভক্ত দুইক যেনে নছাৰিবি ।
 অৱশ্য কৰিব দণ্ড তাৰফল পাইবি ॥
 হেন মতে আদেশিয়া দেৱতা প্ৰধান ।
 দেখিয়া থাকন্তে তৈতে তৈলা অন্তধান ॥১৭২৯॥
 গড়মলি দেখি স্বপ্ন অতি বিপন্নিত ।
 প্ৰভাতে উঠিয়া পাইলা আতাৰ সন্নিহিত ॥
 প্ৰণামিয়া কহিলন্ত স্বপ্নৰ কথাক ।
 বোলন্ত কুমিয়ো তোৰা আমাৰ দেশক ॥১৭৩০॥

হৰি ভকতক নজানিয়া দুঃখ দিলো ।
 ৰাজ আভা লৈয়া মই সংসাৰে ডুবিলো ॥
 শঙ্কৰো মনুষ্য নোহে পৰম ঈশ্বৰ ।
 অজিভাসি মুখৰিভেজ কথা কৰি সাৰ ॥১৭৩১॥
 দুইজন ভকতক মহা দুঃখ দিলা ।
 সেহিপাপে ৰাজা ঘোৰ নৰক সাধিলা ॥
 হেন নানা খেদ কৰি গড়মলি গৈলা ।
 ভেটে যি কাৰণে নেনি উলোতায় দিলা ॥১৭৩২॥
 স্বপ্নতো দেখিল যেন তাহাকো কহিল ।
 তুনিৰাজা পৰম বিস্ময় মানি গৈল ॥
 বোলে দুইজন ভক্ত আন মোৰ ঠাই ।
 আনন্তে গড়মলি দুইকো দিলন্ত ভেটাই ॥১৭৩৩॥
 ৰাজা বোলে কিনো বিচক্ষণ লোক দুই ।
 যি কৈলিসি কৈলি শীঘ্ৰে এৰি দিও গই ॥
 গড়মলি দুইহাতকো তখনি এৰিল ।
 শঙ্কৰক দেখিয়োক বুলিয়া কহিল ॥১৭৩৪॥
 সি কালত আতাৰ গৃহিনী মহাসতী ।
 পশ্চানন্দ ঠাকুৰক জন্ম কৰিলন্তি ॥
 ৰাজা এৰিবাব কালে অশৌচৰ অন্ত ।
 আই সমে পুত্ৰ লৈয়া আতা ছলিলন্ত ॥১৭৩৫॥
 প্ৰত্যন্তে শঙ্কৰ গুৰুসদাচাৰ কৰি ।
 আসন্তে দেখিলা দূৰে বিণি বিণি কৰি ॥
 নাৰায়ণ দাস আইলা জানি গুৰুজন ।
 মহাপ্ৰেহে গুৰু কৰে নিবীক্ষণ ॥১৭৩৬॥
 দণ্ডবতে পৰি আতা ক্ৰন্দন কৰিয়া ।
 পশ্চানন্দ ঠাকুৰক থৈলা আগে নিয়া ॥
 গুৰুবোলে লাপু দুঃখ পাইলা মোৰ সনে ।
 আতাবোলে তমুসেৱা বঞ্চিত কাৰণে ॥১৭৩৭॥
 তোমাৰ চৰণ সেৱা নকৰিলো ভাল ।
 সেহি অপৰাধে দুঃখ লভিলো বিপুল ॥
 তোমাৰ কৃপাত তাক সকলে তৰিলো ।
 তব প্ৰসাদত আসি চৰণ সেৱিলো ॥১৭৩৮॥
 দুঃখতে ভৈলেক ইটো পুত্ৰ তমু দাস ।
 এতেকে দুঃখীয়া নাম কৰিলো প্ৰকাশ ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত আৰ জন্ম ভৈল যেনে ।
 দুঃখ গুহি আনন্দ পাইলাহা তুমি তেবে ॥১৭৩৯॥
 এতেকে ইহাৰ পৰমানন্দ নাম দিলো ।
 মোৰ এক ভক্তভৈল মহাবঙ্গ পাইলো ।
 এহিবলি দক্ষিণ পদৰ বৃদ্ধাঙ্গুলিক ।
 পশ্চানন্দ ঠাকুৰৰ মস্তকে দিলেক ॥১৭৪০॥

হেন সময়ত হৰি গড়মলি গৈয়া ।
 শঙ্কৰ দেৱৰ পাদ পদ্যক সেৱিয়া ॥
 স্তুতি নতি কৰি দণ্ডবতে পৰিলন্ত ।
 ঠাকুৰ আতায় পাছে সকলে কৈলন্ত ॥১৭৪১॥
 ইহাক গণিয়ো বাপ সেৱকৰ মাজে ।
 কৰিলে আমাক দায়া ৰাজাৰ সমাজে ॥
 সুখদে আনিলা মহা শঙ্কটৰ বেলি ।
 চৰণে ৰাখিয়ো বাপ নেপেলাইবা থেলি ॥১৭৪২॥

নৰনাৰায়ণ ৰাজাৰ সভালৈ শঙ্কৰ দেৱৰ গমন

গড়মলি বোলে স্বপ্ন যিদিনা দেখিলো ।
 সেহি দিন ধৰি তব শৰণ পশিলো ॥
 হেনমত কহি গুৰু চৰণে পৰিলা ।
 নিশ্চয় কৰিয়া তান চৰণে ডজিলা ॥১৭৪৩॥
 তাত অনন্তৰে আতা মহা ভক্তি কৰি ।
 বহন্তে বিদায় দিলা শঙ্কৰে সাদৰি ॥
 বহুদিন ভৈল তব গৃহ চাৰিবাব ।
 গোকুল চান্দসমে ছলি যাওঁ শীঘ্ৰতৰ ॥১৭৪৪॥
 আদেশ লভিয়া পাছে আতা নাৰায়ণ ।
 আপোন গৃহক যাই বহিল তেখন ॥
 গড়মলি গোটে শঙ্কৰক ভক্তি কৰি ।
 সদায়ে আসিয়া থাকে গুৰু সেৱা কৰি ॥১৭৪৫॥
 এহি কথা এড়ি শঙ্কৰৰ শুনা কথা ।
 নৰ নাৰায়ণে যেন কৰিলন্ত তথা ॥
 গড়মলি দূত মুখে বাৰ্তাক পাইলন্ত ।
 যেনমতে চিলাৰাই কাড়িয়া নিলন্ত ॥১৭৪৬॥
 তুনি নৰ নাৰায়ণ ৰাজা মহামতি ।
 সভামধ্যে প্ৰকাশিয়া কহিলা তহিতি ॥
 শঙ্কৰক ননুমোক ডান্দি আনিলেক ।
 ভাল ভৈল ননুমোৰ থানে পঠায়োক ॥১৭৪৭॥
 শঙ্কৰক লাগ পাইবে মোহোৰ লাগয় ।
 কৰিবো তাহাৰ সঙ্গে অলাপ নিশ্চয় ॥
 শীঘ্ৰে যাহ দূত ডাই ৰাজাত কহিয়ো ।
 যতন কৰিয়া শঙ্কৰক পঠাই দিয়ো ॥১৭৪৮॥
 তুনিছো বিবিধ শাস্ত্ৰ গণত পণ্ডিত ।
 অনেক পণ্ডিতে মত নপাবে ঋণ্ডিত ॥
 কেনমতে প্ৰকাশিছে হৰিৰ ভকতি ।
 তুনিৰাক পাইলে লোকে নহাবে তহিতি ॥১৭৪৯॥

কবিতা বিস্তৰ কৰি আছে কেনমন্ত ।
 দীত-ভট্টীয়া আদি ৰচি আছে যত ॥
 আলাপ কৰিয়া আমি সকলে বুজিব ।
 পঠায়া দিয়োক ননু আন নভাবিব ॥১৭৫০॥
 হেনমতে গৈয়া দূতে চিলাবাইত কৈল ।
 শুনিয়া শঙ্কৰ দেৱ আনন্দ লভিল ॥
 পাছে শুক্লধ্বজে দূত আগত কহন্ত ।
 যেনকথা পূৰ্বেদদা কহিয়া আচন্ত ॥১৭৫১॥
 যিকথা কহিছে আবে তবো শঙ্কা হয় ।
 যেন যেন কথা আগে বুলিয়া আছয় ॥
 এতেকতে দদা তেন স্নেহ পাগ্ৰ এক ।
 আমাৰ থানক লাগি প্ৰেৰণ কৰোক ॥১৭৫২॥
 তাক ৰাখি শঙ্কৰ দেৱক গাফি দিবো ।
 শঙ্কৰক দুঃখদিলে ইহাক কাৰ্ত্তিবো ॥
 শুনি ৰাজা একজন পাত্ৰক পাফিলা ।
 তাক ৰাখি শঙ্কৰ দেৱক পঠাই দিলা ॥১৭৫৩॥
 ঘোটকৰ দাকদিলা অতি শীঘ্ৰতবে ।
 বিসম্বাদ ভৈলে বাৰ্তা কহিবো সতবে ॥
 শঙ্কৰ যাইবাব শুনি নবনাৰায়ণ ।
 চন্দন চা'বন্ত বসিলেক তাবক্ষণ ॥১৭৫৪॥
 অনেক বাদীক আৰো আন দ্বিজগণ ।
 পাত্ৰ মন্ত্ৰী সভাসদ বসিল তখন ॥
 দুৱাৰতে ৰাখি দূতে ৰাজ্যত জনাইলা ।
 আন বুলি আনন্দতে ৰাজা আভা দিলা ॥১৭৫৫॥
 শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱ ধিবে ধিবে হলি যাত্ত ।
 ভেজ দেখি ৰাজা প্ৰজা মোহক পাইলন্ত ॥
 ৰাজ কাৰেওত শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ টোটেয় কীৰ্ত্তন
 ব্ৰাহ্মণে সকলে দেখি মাজে দিলা পথ ।
 সমুদ্ৰৰ মাজে যেন গৈলা বহু নাথ ॥১৭৫৬॥
 সিংহাসন ওচৰত বৈলেক স্তুতিয়া ।
 ৰাজা বোলে নিকটক আসিয়ো উঠিয়া ॥
 সাতথাক ভেটিব ওপৰে সিংহাসন ।
 তাহাত উঠিয়া ক্ৰমে কৰয় গমন ॥১৭৫৭॥
 প্ৰতি থাকে টোটেয়ক কৰি উচ্চাৰণ ।
 থাকৰ উপৰে গৈয়া ভৈলা উপসন ॥

টোটেয়

মধুদানৱ দাবণ দেৱ বৰ ॥
 বৰ বাৰিজ লোচন চক্ৰধৰম্ ॥১

ধৰণীধৰ ধাৰণ ধোয়পৰ ॥
 পৰমার্থ বিদ্যা শুভনাশ কৰম্ ॥২
 কৰচুণিত চেদিপ ভুৰিভগ ॥
 ভগভূষণ কোচিতি পাদযুগম্ ॥৩
 যুগনায়ক নাগৰ বেশকচিৎ ॥
 কচিবাং শুপিধান শৰীৰ শুচিম্ ॥৪
 শুচিচামৰ ৰায় নিসেব্যন্তনু ॥
 তনুমধ্যগদেহ সুবেশহনুম্ ॥৫
 হনুমন্ত হৰিশ সহায় বন্ত ॥
 বতৰাস পৰায়ণ শঙ্কনতম্ ॥৬
 নত বতুল স্থল সুদীৰ্ঘ ভুজ ॥
 ভুজগাধিপত্তন শয়ান মজম্ ॥৭
 অজৰামৰ বিগ্ৰহ বিশ্বভকৎ ॥
 গৰুগোধন কামদকল্পতকম্ ॥৮
 তৰুণী-মনমোহন সৰ্বভুজ ॥
 শুভমঙ্গল দায়ক নীলনিভম্ ॥৮
 তৰুণী-মনমোহন সৰ্বভুজ ॥
 শুভ মঙ্গল দায়ক নীলনিভম্ ॥৯
 ইত ফুন্তজ মৌক্তিক মালাবহৎ ॥
 বহলোৰ সমিষ্টজ সৰ্ব সহম্ ॥১০
 সহজায়তি পদ্ম দলাক্ৰচিদৎ ॥
 চিদানন্দ বিনোদন-বেদবিদম্ ॥১১
 বিদুষান্ননমন্তম কঙ্কণলৎ ॥
 গল-শোভিত কৌন্তুভ ডাঁম বলম্ ॥১২
 বলভদ্ৰ সহোদৰ সত্যবপুঃ ॥
 বপুনিৰ্দ্দিত বিশ্বসুৰাবিৰিপুম্ ॥১৩
 বিপু যুগপ যুগপ দৰ্পহৰৎ ॥
 হৰমৌলি নিম্ফুট পদাংজ পৰম্ ॥১৪
 পৰলোক সহায় সহস্ৰমুখৎ ॥
 মুখৰালি কুলা কুলাকুল মালা সুখম্ ॥১৫
 সুখ মোক্ষদ দক্ষ ৰমা ৰমনৎ ॥
 মনসো পৰিমেয় সহস্ৰ ফলম্ ॥১৬
 ফলতোষ্মি নতোষ্মি নতোষ্মি হৰিৎ ॥
 হৰি বৈৰী কৃত্যাসন ভোগ্য হৰি ॥
 হৰিকিঙ্কৰ শঙ্কৰ ইশ পদে ॥
 পদ মিচ্ছতি গায়তি চামৃত দে ॥১৮

২য় ভট্টীয়া—

জয় জয় ময় নৃপতি ৰসবান ।
 জাকেৰি ওণ গন নাহিকে সমান ॥

টোটেট্টিৰ অৰ্থ

মধু দানব দাৰণ দেৱবৰং

মধু আৰু কৈতব নামৰ দুজন দৈত্য ব্ৰহ্মকল্পতে ভগবানৰ পৰা উদ্ভৱ হৈ সমস্ত জগত আক্ৰমণ কৰাত ভগবানে দুয়ো দৈত্যকে বিনাশ কৰিছিল, যি দৈত্যৰ মেদেৰে পৃথিৱী বিঘ্ৰপি পৰিছিল। সেই জন ভগবানেই শ্ৰেষ্ঠ দেৱতা। তেওঁৰে মধুমতী মায়াৰ দ্বাৰা সৃষ্টি ৰচনা কৰিছিল, তেওঁক শৰণ লৈ ভজন পূজন কৰিলে সেই মধুমতী মায়া দূৰ কৰে।

বৰ বাৰিজ লোচন চক্ৰজ ধৰম্ ॥১॥

ভগবানৰ চক্ৰদুটি পদুম পাহিৰ দৰে সুদীৰ্ঘ আৰু ইষত ৰঙ্গা। আৰু তেওঁৰ চাৰিখনি হাতত ক্ৰমে বৰ-(শঙ্খ) বাৰিজ-(পদ্ম) লোচন (গদা) আৰু পদ্ম ধাৰণ কৰি আছে, তেওঁ ভূত ভবিষ্যত আৰু বৰ্তমান সকলো দেখি আছে, আৰু তেওঁৰ হাতত কালৰূপে চক্ৰ ধৰি জগতৰ আয়ুস হৰণ কৰি আছে ॥১॥

ধৰণি ধৰ ধাৰণ ধোয়পৰং ।

পৃথিবীক পৰ্বত সকলে ধৰি আছে সেই পৰ্বত আৰু দিগগজ সকলৰ সৈতে পৃথিবীক যি অনন্তই ধৰি আছে, সেই অনন্তকো যি ধৰি আছে তেওঁৰে ধ্যান চিন্তন কৰিব লগিয়া দেৱতা। তেওঁ সাক্ষাৎ কপধাৰণ কৰি কৃষ্ণ অৱতাৰত গোবৰ্দ্ধন ধাৰণ কৰি ব্ৰজ বাসীক শিলা বৃষ্টিৰ পৰা ৰক্ষা কৰিছিল।

পৰমার্থ বিদ্যা শুভনাশ কৰম্ ॥২॥

পৰমার্থ বিদ্যাই অশুভ সকল নাশ কৰে। পৰমার্থ বিদ্যা অৰ্থে, আত্মা, অনাত্মা আৰু পৰমাত্মা তত্ত্বজ্ঞান হলে, সংসাৰত জন্ম, মৃত্যুৰূপে অশুভ বিলাক নাশ হয় ॥২॥

কৰছুণিত চেদিপ ভুৰিভগং ।

চেদি ৰাজ্যৰ ৰাজা শিশুপালক যি বিনাশ কৰিছিল, তেওঁৰ অনেক ভগ অৰ্থাৎ ঐশ্বৰ্য্য আছে, ভগ অৰ্থে, সমগ্ৰ শ্ৰী, সমগ্ৰ যশ, সমগ্ৰ জ্ঞান, সমগ্ৰ বৈৰাগ্য, সমগ্ৰ বীৰ্য্য; আৰু সমগ্ৰ বল যত আছে তেওঁৰে ভগবান। অথবা, ভগবানৰ যি সমস্ত গুণ জানে সেই ভকত জনো ভগবান হব পাৰে।

ভগভূষণ কোচ্চিত পদযুগম্ ॥৩॥

ভগশব্দে—অনিমাদি ঐশ্বৰ্য্যই যাৰ ভূষণ অৰ্থাৎ শৰীৰৰ অলঙ্কাৰ, তেওঁৰ পদ যুগলত মই লক্ষ্য কৰোঁ। ভগভূষণ, ইজ্জকো বোলে, 'ক' শব্দে ব্ৰহ্মাক বুজায় ইন্দ্র ব্ৰহ্মাকে আদি কৰি সমস্ত দেৱতায়ো যাৰ চৰণ কমল অৰ্চনা কৰি থাকে তেওঁৰ চৰণত আমিযো অৰ্চনা কৰোঁ ॥৩॥

যুগনায়ক নাগৰ বৈশকচিং ।

যি জনো ভগবান, চাৰিযো যুগৰ নিয়ামক আৰু প্ৰত্যেক যুগত নানা অৱতাৰ ধৰি নানা লীলা কৰি থাকে, যাৰ বৈশ অতিকচিং।

কচিৰাংশপিধান শৰীৰ শুচিম্ ॥৪॥

যাৰ শৰীৰত পবিত্ৰ পাটৰ হালধীয়া বস্ত্ৰৰে শোভা কৰিছে, আৰু যাৰ শৰীৰৰ অস্তিৰ পবিত্ৰ, আমাৰ শৰীৰৰ পোচতুৰে নিৰ্ম্মাণ কৰা নহয়।

॥ শুচিচামৰবায়ু নিসেব্যতনুং ॥

যাৰ শৰীৰ পবিত্ৰ চোহৰৰ বায়ুতে পবিত্ৰ কৰে।

॥ তনু মধাগ দেহসুবেশহনুম্ ॥ ৫ ॥

মিজন! ভগবানৰ হিয়াখন অস্বথ পত্ৰবদনে বহল আৰু ককালটি সিংহৰ দৰে সৰু, অতি শুৱনি গাল দুখনি, তেওঁক প্ৰণাম জনাইছোঁ ॥ ৫ ॥

হনুমন্ত হৰীশসহায় বতঃ ।

হনুমান সুগ্ৰীৱ আদি কপি সকলে যাক সহায় কৰিছিল, তেওঁ সদায় হাস্য বদনে গোটেই বিশ্বকে সহায় কৰি থাকে ।

॥ বতবাসপৰায়ণশৰণতম্ ॥ ৬ ॥

নৃত্যগীত পৰায়ণ ইন্দ্ৰয়ো যাক নত মন্ত্ৰকে সেৱা জনায় থাকে, বতনামে প্ৰীতিক কৰ, বতনামে সদা য়াৰ আনন্দ, যি নিত্যানন্দ ভগবান, তেওঁক পৰম আশ্ৰয় ভাবি তেওঁকে প্ৰীতিকৰি তেওঁৰ চৰণ যুগল উপাসনা কৰি থাকোঁ ॥ ৬ ॥

নতবৰ্জল খুদসুদীৰ্ঘভুজঃ ।

ভগবানৰ চাৰিখনি হস্ত হাতী গুৰুৰ দৰে গোটা লাৱণ্য আৰু শুৱনি দীৰ্ঘলীয়া ভুজগাধিপতন্ত্ৰশয়ানমজম্ ॥ ৭ ॥

ভুজগ অৰ্থে সৰ্প, সৰ্পৰ ওপৰত বজা অনন্ত, অনন্ত শয্যাত যিজন শক্তি আছে, তেওঁক সদায়ে ভজন কৰোঁ ॥ ৭ ॥

অজৰামৰ বিগ্ৰহ বিশ্বগুৰুঃ

জন্ম, জড়া, শোক, মোহ, ক্ষুধা, তৃষ্ণা, মৃত্যুৰ যি অতিত, তেওঁৰ শৰীৰ, অতি নিশ্চল আৰু তেওঁৰে বিশ্বজগতৰ গুৰু ।

গুৰু গোধন কামদ কল্প তকম্ ॥ ৮ ॥

পশুৰ মাজত সকলোতকৈ গৰুৱেই যি শ্ৰেষ্ঠ, গৰুৰ শৰীৰতেয়ে সমস্ত তীৰ্থক্ষেত্ৰ আৰু দেৱতাৰ নিবাস বুলি ভগবানে কৈছে, আৰু গো বেদ, ব্ৰাহ্মণ এই সকলক বজাকৰি তেওঁ সকলোৰে সমস্ত কামনা পূৰণ কৰাত কল্পতৰু স্বৰূপ । কল্পতৰু অৰ্থে যি যিহকে বান্ধা কৰে তাকে লাভ কৰে ॥ ৮ ॥

তৰুণীমন মোহনসৰ্বগুৰুঃ ।

শ্ৰীহৰিয়ে ব্ৰজ ৰমণী সকলৰ মন মোহিত কৰিছিল আৰু তেওঁ সকলোৰে গুৰু চিন্তাকৰে ॥ অথবা—তেওঁৰে অপৰাপ্ৰকৃতি জীৱকণী ৰমণী সকলক মায়াধাৰা মোহিত কৰি সংসাৰ চলাই আছে ।

গুণমঙ্গলদায়কনীলনিভম্ ॥ ৯ ॥

ভগবানৰ শৰীৰৰ বৰণ নীলপদুমৰ দৰে বা তিচিফুলৰ দৰে নীলা । তেওঁ সকলোকে গুণ মঙ্গল দান কৰে ॥ ৯ ॥

ইন্ডকুন্তজমৌক্তিকমাল্যবহঃ ।

ভগবানে গঙ্গামূলাৰ হাড় ডিজিত পিকি শোভায়মান হৈ আছে । ইন্ড—অৰ্থে দাতী, কুন্তজ—অৰ্থে সুৰ, মৌক্তিক—অৰ্থে মুকুতা মণি । মাল্য—অৰ্থে মালা, বহঃ—অৰ্থে পিকি আছে ।

বহল্যেৰসমিষ্টজসৰ্বসহম্ ॥ ১০ ॥

অতি সহনশীল সুবহল হৃদয়ত সোঁফালে, শ্ৰীৰংস আৰু বাওঁফালে, লক্ষ্মীহতাই শোভা কৰিছে ॥ ১০ ॥

সহজায়তি পদ্যলক্ষ্য চিত্রং ।

চিদানন্দ বিনোদন বেস বিদম্ ॥ ১১ ॥

ভগবানৰ চকুদুটি পদুমৰ পাহিৰ দৰে, তেওঁ সহজতে জলে-স্থলে আকাশে-পাতালে দৰ্শন কৰি থাকে আৰু তেওঁৰ শৰীৰটো সৰ্বচিদানন্দঘন অৰ্থাৎ সদাই চৈতন্যৰূপে আকাশ আৰু বায়ু অগতঃ বিহ্বলি থকাৰ দৰে সকলোতে সদায় থাকি বিনোদন—অৰ্থাৎ আনন্দ খেলা কৰি আছে । বেস—অৰ্থাৎ সকলো প্ৰকাৰ জ্ঞান তেওঁতেই বিদ্যমান ॥ ১১ ॥

বিদুষামনমন্তনকমুগলং ।

গল শোভিত কৌস্তভ ভীমবলম্ ॥ ১২ ॥

বিদুষা—অৰ্থে পণ্ডিত । তেওঁ পণ্ডিত সকলৰ মনত স্থিতি হৈ ৰচনা শক্তি প্ৰদান কৰে, গতিকে তেওঁ সকলোৰে মনৰো ভূষণ । ভগবানৰ গল—অৰ্থে ডিঙি বা কণ্ঠটো, কমুৰ দৰে, ডিঙিটো (শব্দৰ দৰে) তিনি বেৰাযুক্ত । তাতে জগতৰ জীৱৰ সমস্ত স্বৰূপ কৌস্তভ মণিয়ে শোভায়মান কৰি আছে । তেওঁৰ অসীম বল ॥ ১২ ॥

বলোত্তম সহোদৰ সত্যবপুঃ ।

বপুৰ্নিৰ্দ্দিত বিশ্ব জুৰাৰি বিপুম্ ॥ ১৩ ॥

ভগবানে সাধাৰণ ৰূপ ৰূপ অৱতাৰ ধৰোতে বলোৰাম তেওঁৰ জ্যেষ্ঠ ভ্ৰাতা হৈ জন্ম লৈছিল । ভগবানৰ শৰীৰটো সদায় একেদৰে থাকে গতিকে তেওঁক সত্য বপু বোলে । তেওঁ এসময়ত সমস্ত জগত নাশ কৰি নিজৰ উদৰতে সুমুৱাই লৈ শয়ন কৰি থাকে । সুৰাৰি বিপুম্ সুৰ—অৰ্থে দেৱতা, বি—অৰ্থে অৰি দৈত্য । বিপুম্—অৰ্থে শত্ৰু । ভগবানে দেৱতাৰ অৰি অসুৰ সকলক বিনাশ কৰি দেৱতাক নিজ ৰাজ্য প্ৰদান কৰিছিল ॥ ১৩ ॥

বিপু যুথপ যুথপ দৰ্গহবং ।

হৰমৌলি নিম্ফলি পদাৰুজপবম্ ॥ ১৪ ॥

বিপু—শত্ৰু । যুথপ যুথপ—দলে দলে । তেওঁৰ কাষলৈ অহা শত্ৰুৰ দল সমুদায়কে ধ্বংস কৰিছিল । অথবা—তেওঁও শৰণ লোৱা ভক্ত সকলৰ কাম, ক্ৰোধাদি বিপু সমস্তকে বিনাশ কৰে । হাব উত্তম পাদপদ্মত মহাদেৱেও শিবেধৰি চৰণৰ ধূলা লয় । এনে উত্তম পদত আমাৰো সৰ্ব-ভাৱে আশ্ৰয় ॥ ১৪ ॥

পৰলোক সহায় সহস্ৰ মুখং ।

মুখবালি কুলাকুল মালা সুখম্ ॥ ১৫ ॥

ভগবান সকলো ভীৱৰে পৰলোকত সহায় কৰোঁতা । আৰু তেওঁৰ হেজাৰ হেজাৰ মুখ আছে । অৰ্থাৎ অগ্ৰজ (কনিৰ পৰা হোৱা) হেদজ—মলৰ পৰা হোৱা । জড়ায়ুজ—(জলেৰে আৱৃত কৰি থকা মানুহ গৰু আদি) উদ্ভিদজ (গছ তৃণ আদি) চতুষ্কিঞ্চ প্ৰাণীৰ অন্তৰত থাকি তেওঁৰেই সকলো প্ৰকাৰ ভোজন কৰি আছে গতিকে তেওঁৰ হাজাৰ হাজাৰ মুখ । ভগবানৰ বনমালাৰ গোন্ধত অলিকুল অৰ্থাৎ ভোমোৰা বিলাকে বনমালাৰ সুগন্ধ পুতপৰ বস পান কৰি মত্তহৈ আছে ॥ ১৫ ॥

সুখমোক্ষদপদ বমাবমনং ।

মন সা পৰিমেয়সহস্ৰফলম ॥ ১৬ ॥

ভগবানক ভজন পূজন কৰিলে অতি সুখময় মোক্ষ পদ পায় অৰ্থাৎ জন্ম মৃত্যু চক্ৰৰ পৰা উদ্ধাৰ হয় । তেওঁ লক্ষীপতি ভগবান । ভগবানক বাক্য মনে ভাবি অস্ত্ৰ নাপায় আৰু তেওঁ সহস্ৰ ফলাযুক্ত অনন্তৰূপে পৃথিবীক ধৰি আছে ॥ ১৬ ॥

প্রণতোহস্মিনতোহস্মিনহনতোহস্মিনহবিঃ

হৰিবৈবী কৃত্যশণ ভোগ্য হৰিম্ ॥ ১৭ ॥

হৰি অৰ্থে ভেকোলা, সাপ, সিংহ বানৰ আদিকো বোলে । টোটিয়টোৰ অৰ্থ হয় হৰি অৰ্থে ভেক, ভেকৰ বৈবী সাপ, সাপৰ বৈবী গৰুড়পক্ষী, গৰুড় পক্ষীত আবোহণ কৰি শ্ৰীহৰিয়ে উঠি ফুৰি আমোদজনক ভোগ কৰে । সেই হৰিক প্ৰণাম জনাইছো প্ৰণাম জনাইছো বুলি ভোক্ত সম্পূৰ্ণ কৰিছে ।

হৰি কিঙ্কৰ শক্ৰৰ ঈশপদে ।

পদমিচ্ছন্ গায়তি চামৃত দে ॥ ১৮ ॥

শ্ৰীহৰিৰ কিঙ্কৰ বা অধীন শক্ৰবদেবে ঈশ্বৰৰ পাদপদ্ম লক্ষকৰি ভগবানৰ অমৃতময় পদ বচনা কৰি গাই তৃপ্তিলাভ কৰি এই ভোটিয়ৰ সমস্ত ফল ভগবানৰ চৰণত সমৰ্পন কৰি দি জন্ম-মৃত্যু, শোক-মোহ, ক্ষুধা-তৃষ্ণাৰ পৰা উত্তীৰ্ণ হৈ সংসাৰৰ ক্লেশ আৰু বাগতাপ পাহৰি তেওঁতে মন মীন কৰি অমৃত পান কৰি আছে । সংগ্ৰাহক—ধৰ্মেশ্বৰ

অন্য এটা অৰ্থমতে ইন্দ্ৰকো হৰি বোলে, গৰুড় পক্ষীয়ে মাক বিনতাক কক্কৰ অধীন মোচনৰ সময়ত পক্ষীৰাজ গৰুড়ই ইন্দ্ৰ বৈবীক দমন কৰি অমৃত হৰণ কৰি আনি কক্কৰ সন্তান সৰ্গ বিলাকক দিয়ে । সেই ইন্দ্ৰ বৈবী (হৰি) গৰুড় পক্ষীক বাহন কৰি হৰি ভগবান ফুৰাৰ হেতুকেও এই অৰ্থ হয় ।

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ তৰল্যায়ণ ৰাজ্যৰ সম্ভাৱ
সন্মান, ব্ৰাহ্মণৰ সন্মান হালী

এহি দুই ভট্টিমাক গায়া গুৰুজন ।
কৰিলা ৰাজ্যক আশীৰ্বাদ অনুক্ষণ ॥১৭৫৮॥
পৰম পণ্ডিত ৰাজা শুনি মোহ ভৈলা ।
আৰ অৰ্থ কৰা বুলি বচন বুলিলা ॥
কমল দিয়োক শীঘ্ৰে বুলি আদেশিলা ।
সভাসদ লোকৰ সবে আনন্দ মিলিলা ॥১৭৫৯॥
পুনঃ পুনঃ ৰাজা বোলে শীঘ্ৰকৰি, আন ।
দূতে বিচাৰন্ত কমলক ঘনে ঘন ॥
ব্ৰাহ্মণ সবৰ পিছে কমলক ধৰি ।
পৰমানন্দ আতৈ কম্পি আছে তৰতৰি ॥১৭৬০॥
ৰাজ্যৰ প্ৰচণ্ড বাণী শুনিয়া ব্ৰাহ্মণে ।
হতা হতি কমলক নিয়া তাৰক্ষণ ॥
পাছে গড়মলি গোটে পাৰিয়া দিলন্ত ।
ৰাজ্যৰ আদেশে শঙ্কৰ গুৰু বসিলন্ত ॥১৭৬১॥
পাছে গুৰু বুলিলন্ত অতি সমাদৰে ।
ভট্টিমাৰ অৰ্থক কহো দ্বিজবৰে ॥
ব্ৰাহ্মণ সঙ্কলা অন্যে অন্যে ভাবিছিল ।
ৰাজ্যয়ে বোলন্তে অৰ্থক নেপাইল ॥১৭৬২॥
ভাল ভাল তোৰাসৰ প্ৰথমে হটিল ।
আবে অৰ্থ কৰা বুলি শঙ্কৰক কৈলা ॥
পাছে গুৰুজনে অৰ্থ চাৰি চাৰি প্ৰকাৰে ।
ভট্টিমাৰ অৰ্থক কৰিলা নিবন্তৰে ॥১৭৬৩॥
মনত মিলিলা বিপ্ৰগণ বিসম্বাদী ।
শঙ্কৰক দ্বেষ কৰি হৈবেক প্ৰমাদী ॥
তথাপি চাহিবে লাগে মতা মত বুজি ।
কৰোহো প্ৰথমে প্ৰশ্ন শঙ্কৰক আজি ॥ ১৭৬৪ ॥
বদন্তি ৰাজ্যৰ শুনা বচন শঙ্কৰ ।
বিপ্ৰগণে কৰি আছে তোমাত গোছৰ ॥
তুলসী নমনা তুমি গীতাক নমানা ।
পূজা হোম সকলকো কৰা বিসৰ্জনা ॥১৭৬৫॥
দেৱতাৰ প্ৰতিমাক বোলা আছে ভাগি ।
সচাঁ মিছা কহা আবে কথাক সসাগি ॥
শঙ্কৰে বুলিলা পাছে কৰ যোড় কৰি ।
তুলসী নভৈলে পূজা নলৈবন্ত হৰি ॥ ১৭৬৬ ॥

মন্ত্ৰকে আমাৰ দেখা তুলসীৰ মালা ।
তুলসী নভৈলে কৰ্ম্ম সকলে নিষ্ফলা ॥
এক শৰণীয়া ধৰ্ম্ম গীতাৰ প্ৰকাশ ।
গীতা ভাগৱত শাস্ত্ৰ আমাৰ সাঁস ॥ ১৭৬৭ ॥
ভাগৱত হস্তে নৱবিধ ভক্তি আনি ।
প্ৰকাশ কৰিয়া আছে জানা মহা মানী ॥
সিসৰ ভকতি মাজে পূজন আছয় ।
কিন্তু বিষ্ণু বিনে আন পূজা নাহিকয় ॥১৭৬৮॥
সাত্বত সংহিতা পঞ্চৰাত্ৰ নামতত্ত ।
যত বেদ বেদান্তৰ আনি আছে মত ॥
কেনমতে অনাচাৰী আমাক বোলয় ।
ব্ৰাহ্মণ সকলে আবে বুজাইবে লাগয় ॥১৭৬৯॥
ৰাজ্যবোলে ধন্য ধন্য শঙ্কৰে কহয় ।
কহিয়ো পণ্ডিত সবে আৰ বিপৰ্য্যয় ॥
বেলা অৱসান ভৈল আজি ঘৰে যাহা ।
কালি সকলতে আসি বিপ্ৰগণে কহা ॥১৭৭০॥
শঙ্কৰো আসিব লাগে সেহি সময়ত ।
হেন বুলি সভা বিসজ্জিলা সিঠাৱত ॥
শঙ্কৰো চলিলা আনন্দৰ পাৰ নাই ।
সিকথা শুনিয়া ৰঙ্গ ভৈলা চিলাৰাই ॥১৭৭১॥
ভূৱনেশ্বৰী আই চৰণে সেৱিলা ।
ভোজনৰ আয়োজন সবে আনি দিলা ॥

প্ৰবৃত্তি আৰু বিবৃত্তি য়াৰ্গৰ তৰ্কবাদ
বিবৃত্তি য়াৰ্গ শ্ৰেষ্ঠ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ জয় ॥

নাম প্ৰসঙ্গকে ভোজন কৰিলা ।
শয্যা শূতিয়া গুৰু আনন্দে ৰহিলা ॥ ১৭৭২ ॥
পৰদিনা প্ৰভাততে ঘানদান কৰি ।
ৰাজ্যৰ গৃহক যাইবে সাজিলা সত্তৰি ॥
লোক জন দিয়া গুৰুধাজে সঙ্গকৰি ।
পঠাইলা গুৰুক মহা কৰি আদৰ্শৰি ॥১৭৭৩॥
পঞ্চ ব্ৰাহ্মণে আসি লগক ধৰিলা ।
শঙ্কৰ দেৱক যাই আশ্বাস কৰিয়া ॥
হেনমতে গুৰু গাইলা চন্দন চৌৰাক ।
ৰাজ্যদেখি বৈসা বুলি কহিলন্ত বাক ॥১৭৭৪॥

পূৰ্ণৰ ঘানত ওক শঙ্কৰ বসিলা ।
 ব্ৰাহ্মণে সকলো ঠাৱো ঠাৱে বৈলা ॥
 সভাত বসিয়া ৰাজা দ্বিজক সুধিলা ।
 কহা কহা শঙ্কৰে কি বিষম কৰিলা ॥১৭৭৫॥
 শিলাৰ ব্ৰাহ্মণ সবে বোলয় ৰাজাক ।
 কালীৰ প্ৰতিমা ভঙ্গ কৰি পেলাইলেক ॥
 মহাৰাজা আগে আসি আনিয়া দেখাইলো ।
 সিমত অনায়া কাৰি কহিতো নপাইলো ॥১৭৭৬॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত আৰা পাট বাউসী স্থানে ।
 শাস্ত্ৰৰ অৰ্থক নপাই লজ্জাপায়্য মনে ॥
 পুত্ৰা অৱসানে মূৰ্তি জলত পেলাই ।
 সেহি মূৰ্তি চোহোঙ্গাক আনিয়া আছই ॥১৭৭৭॥
 প্ৰৱৃতি নিবৃতি শাস্ত্ৰ যতোক আছয় ।
 বেদত কহিছে তাক মন্দ নোবোজয় ॥
 কিন্তু নিবৃতিৰ পুত্ৰ বেদৰ বহস্য ।
 তাক আচৰিবে সদা কৰি মন বশ্য ॥১৭৭৮॥

দ্বীজ বধূৰ অৰ্থাৎ ব্ৰাহ্মণৰ ভঙ্গ ।

জ্ঞান ভ্ৰষ্টত লৰা লখা সূচী

কৰাচিত্ৰ আন পুত্ৰ দেৱতা সৰক ।
 নকৰিবে নিন্দা নকৰিবে বন্দনক ॥
 কেৱলে কৃষ্ণৰ অৰ্ছা ভকতি কৰিব ।
 কৃষ্ণৰ প্ৰসাদে লোক সংসাৰ তৰিব ॥১৭৭৯॥
 গীতা ভাগৱত শাস্ত্ৰ আক কহি আছে ।
 তাহাক নজানি বিপ্ৰে মিছাকৈয়া আছে ॥
 সুধিবাক চাওঁ আমি সৰ ব্ৰাহ্মণক ।
 দ্বিজ বন্ধু বোলে কাক তাক কহিয়োক ॥১৭৮০॥
 ব্ৰাহ্মণে বোলন্ত বিধবাৰ পুত্ৰ হয় ।
 সিজনক দ্বিজবন্ধু বুলিয়া কহয় ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত মহাৰাজা কেনকথা ।
 পণ্ডিত বোলায় নজানয় শাস্ত্ৰযথা ॥১৭৮১॥
 কন্যাৱিক্ৰি কৰে নিজ কৰ্ম্মক নাচৰে ।
 সিজনক দ্বিজবন্ধু বুলি সাৰে সাৰে ॥
 নৰা নখা কেশদন্ত গুচি কি অশুচি ।
 ব্ৰাহ্মণে সকলে আক কহিয়ো আলছি ॥১৭৮২॥
 দ্বিজগণে বোজে সিটো সকলে অশুচি ।
 শঙ্কৰে বোলন্ত সেহি সমস্তেও গুচি ॥
 ভাল ভাল কৈলা বুলি দ্বিজে উজাবিল ।
 হাসিয়া শঙ্কৰদেৱে কহিবাক লৈলা ॥১৭৮৩॥

ভাৰতত জন্মলাভ কৰ্ম্মপাত্ৰ হয় ।
 কৃষ্ণৰ ভকতি পাত্ৰ মনুষ্য নিশ্চয় ॥
 ব্যাঘ্ৰাদিৰ নখসৰ গুচ্ছ কৰি আতি ।
 সুবৰ্ণ খচিত কৰি গলত পিক্ৰতি ॥১৭৮৪॥
 হস্তীদন্তে নিষ্পিত ঈশ্বৰৰ সিংহাসন ।
 হোৱবী পহৰ কেশ চামৰ নিৰ্ম্মান ॥
 মহাৰাজা গণ আৰ দেৱতাৰ গাৱে ।
 সেহিকেশে বিক্ৰিবাৰ দিবন্ত স্বভাৱে ॥১৭৮৫॥
 এতেকতে প্ৰকৃতার্থ নজানি ব্ৰাহ্মণ ।
 অশুচি বুলিয়া কহে ৰাজা বিদ্যমান ॥
 এহিমতে আনো নানা বাদী দ্বিজগন ।
 বাদকৰি জিনিবাক নপাৰি তখন ॥১৭৮৬॥
 সকল ব্ৰাহ্মণে লজ্জা পাইলা ভয়ঙ্কৰ ।
 বোলন্ত আৱৰ শাস্ত্ৰ অছয় বিস্তৰ ॥
 দেশ দেশান্তৰৰ পণ্ডিত আনিয়োক ।
 তেবেসে শঙ্কৰ দেৱ ভঙ্গ লভিবেক ॥১৭৮৭॥
 গুনিয়া নৃপতি কাশী প্ৰয়াগত হন্তে ।
 নিমন্ত্ৰণে আসিল পণ্ডিত অপৰ্য্যন্তে ॥
 ধ্বজা বান্ধা তুলিয়া পণ্ডিত গণ আসে ।
 দেখিয়া নৃপতি বহিবাক দিলা বাসে ॥১৭৮৮॥
 অসংখ্য পণ্ডিত আইলা তৰ্কত নিপুন ।
 চন্দন চৌৰাত বসিবাৰ দিলা স্থান ॥
 বোলন্ত নৃপতি যত পণ্ডিত প্ৰধান ।
 শঙ্কৰ সাহিতে বাদ কৰিয়ো এখান ॥১৭৮৯॥
 বিপ্ৰগণে নানা তৰ্ক কুতৰ্ক আনিয়া ।
 শঙ্কৰক জিনো বুলি মনত ভাবিয়া ॥
 তৰ্ক বেদান্তৰ কথা আনি আনি কৈলা ।
 শঙ্কৰে বিবিধ অৰ্থে সকলো খণ্ডিলা ॥১৭৯০॥
 হৰ্ষস্থূল কৰি বিপ্ৰগণে দেই উকি ।
 ৰাজাৰ প্ৰবোধ পায়্য থাকন্ত নিচুকি ॥
 অনন্ত কন্দলী সাক্ষাভৌম আদি কৰি ।
 ৰাজাৰ পণ্ডিতগণে কহন্ত সাদৰি ॥১৭৯১॥
 শুনা মহাৰাজ তুমি পৰম পণ্ডিত ।
 শঙ্কৰৰ মন্ত আবে নযায় শণ্ডিত ॥

ঈশ্বৰৰ অৱপিত অন্ন জল অশুচি

আহাক পণ্ডিত সবে নপায়ে জিনিত ।
 সবাৰে উদ্যম আজি ভৈল চূৰ্ণাকৃতি ॥১৭৯২॥

ৰাজ্যবোলে তাক মই ভালমতে জনো ।
 তথাপি কি আছে আন দেখিবাক মানো ॥
 হেন সময়ত পাছে মালীগোটে আসি ।
 জালুকৰ থৈলাগোটে দিলেক প্রকাশি ॥১৭৯৩॥
 সকলো বিপ্লব ৰাজ্য বাটি বাটি দিলা ।
 প্রাপ্ত মাত্ৰকতে দিঙ্গ সকলে চোবাইলা ।
 নুভুজয় শুকজনে দেখি দিঙ্গগণ ।
 ৰাজ্যক দেখায়া শুহবিলা ভেত্তিঙ্গণ ॥১৭৯৪॥
 ৰাজদত্ত দ্রব্য আমি খাই লা এতিঙ্গণ ।
 শঙ্কৰ নখাইলা আজ্ঞা কৰি উলংঘন ।
 বদতি শঙ্কৰ মহাৰাজা শুনিয়েক ।
 এহি জালুকৰ কথা আহু যতেক ॥১৭৯৫॥
 জালুক পকিলে লোকে পাৰিয়া আনয় ।
 চকুত সিজায়া চোতালত মেলিথয় ॥
 আধাশুক ভৈলে পাৰদিয়া লবাই দিয়ে ।
 জাকদিয়া আনি সাৰি তুলিয়া ছপাৰে ॥১৭৯৬॥
 সিকাৰণে ইটোদ্রব্য সংক্ৰ'ৰ নকৰি ।
 ঈশ্বৰক অৰ্পনা কৰিবো কেনকৰি ॥
 অৰ্পনা নকৰি যিটো দ্রব্যক ভুজয়ে ।
 বিষ্ঠা মূত্ৰ ভুজিবাৰ গাতক লভয় ॥১৭৯৭॥
 হইবা নুহিকে পুহিয়েক বিপ্লগণে ।
 শুনিয়া পুহিলা বিপ্লসবক তেখনে ॥
 কন্দলী প্রভৃতি বিপ্ৰে সবিনয় কৰি ।
 কহিলন্ত শঙ্কৰৰ কথা সত্য কৰি ॥১৭৯৮॥
 দেশান্তৰ বিপ্লগণে মহালাজ পাইল ।
 উত্তৰ নিদিয়া অধো মুখ হৈয়া বৈল ॥
 হেনমতে দিনে দিনে শঙ্কৰৰ সঙ্গে ।
 বাদক কৰন্তে শুক জিনে মহাৰঙ্গে ॥১৭৯৯॥
 একদিনা হৰিপৰ বহু মাংস আনি ॥
 সভাত বিলায় দিলা ছিলা যত প্রাণী ॥
 শঙ্কৰকো দিলা পাছে ভাগ এক গোট ।
 বিদায় দিলেক ৰাজ্য চলিয়ো সাম্প্ৰত ॥১৮০০॥
 কালি আসিবাহা সবে অতি শীঘ্ৰে কৰি ।
 শুনি বিপ্লগণে উঠি গৈলা ঘৰা ঘৰি ।
 পৰদিনা ভুজি খাই বিপ্ল নিবন্তৰ ।
 ৰাজ্যৰ আদেশ মানি আসিলা সত্তৰ ॥১৮০১॥
 শঙ্কৰ দেৱৰ কিছুক্ষণ বেলা ভৈল ।
 সকলে ব্ৰাহ্মণে পাছে ৰাজ্যত কহিল ॥
 দেখা মহাৰাজা শঙ্কৰৰ অহঙ্কাৰ ।
 তোমাৰ আদেশ তেহো কৈলা পৰিহাৰ ॥১৮০২॥

হেনকালে আইলা শুক শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
 দেখিয়া পুহিলা ৰাজ্য বিলয় তোমাৰ ॥
 শঙ্কৰ বদতি মহাৰাজা শুনিয়েক ।
 কালি দিয়া ছিল পশু ভুজিবাক মোক ॥১৮০৩॥
 ভুজি সাৰধানে কৰিবাতে বেলা ভৈল ।
 দিজে বোলে আমি সবে কিবা নুভুজিল ॥
 শঙ্কৰে শুনিয়া পাছে কহিলা ৰাজ্যক ।
 মুখ শুজি জল চক দিয়ো আসন্মাক ॥১৮০৪॥
 দশনে ঘৰিকা লৈয়া সবে মুখ ধোক ।
 কেমন আচাৰ এতিক্ষণে দেখিয়েক ॥
 শুনিৰাজা জলচক ঘৰিকা দিলান্ত ।
 অহঙ্কাৰ কৰি সবে মুখক ধুইলন্ত ॥ ১৮০৫ ॥

ৰাজ্যৰ ৰচিত শ্লোকৰ অৰ্থ

শঙ্কৰেও ধুইলা কমণ্ডলু জল আনি ।
 পৰম নিৰ্মল জল দেখিলা প্রমাণি ॥
 সকল দ্বিজৰ পানী তুকিয়া চকৰ ।
 দেখে থোপা থোপে মাংস পৰিলা বিস্তৰ ॥১৮০৬॥
 দেখি নবনাবায়ণে মহাক্ৰোধ কৰি ।
 ব্ৰাহ্মণ গণক বুজিলন্তে অনাচাৰী ॥
 শঙ্কৰৰ মত শুদ্ধ মিছাত নিন্দিল ।
 মোৰ আগে কোনো কথা জিনিতে নপাইলি ॥১৮০৭॥
 এহিমতে তিনি মাস যত বাদ কৰে ।
 তন্ন তন্ন কৰি তাক শঙ্কৰে সংহাৰে ॥
 পাছে আঠ গুটি শ্লোক ৰাজ্য কৰি দিল ।
 ব্ৰাহ্মণে তাহাৰ কোনো অৰ্থ নুবুজিলা ॥১৮০৮॥
 শঙ্কৰে কৰিয়া চাৰি প্ৰকাৰ ব্যাখ্যান ।
 ৰাজ্যক লিখিয়া দিল দেখিয়া ৰাজন ॥
 ধন্য ধন্য শঙ্কৰ পণ্ডিত অগ্ৰগণি ।
 যাহাৰ উকত দুই শ্ৰেষ্ঠ ৰূপে গণি ॥১৮০৯॥
 প্রভাৱতে তাসন্মাক ভোটেও নিৰিলা ।
 শঙ্কৰক স্মৰি দুঃখে পৰিত্ৰাণ পাইলা ॥
 এহিবুলি সূৰ্ণ বাখৰে বিৰচিত ।
 চোলা এক পুৰুষাৰ তেখনে দিলন্ত ॥১৮১০॥
 শুনা দেৱ শ্ৰীশঙ্কৰ এহিটো দগলা ।
 আপোনাৰ যোগ্য আক পিক্ৰিবেক ভালা ॥
 শঙ্কৰে বোলন্ত মই আৰ যোগ্য নোহো ।
 তথাপি ৰাজ্যৰ পূণ্য কাৰ্য্য কৰি বোহো ॥১৮১১॥

গোধূলিকা ভৈলৰাজা সভা বিসজ্জিয়া ।
ধাকিবাৰ ঠাইক প্ৰতি শত্ৰুৰ চলিয়া ॥
পথত যাহাতে নদী ওপৰে দলিয়া ।
তাৰ চৰিত্ৰ গৈয়া বহু লোক সজ ॥১৮১২॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱক ৰজাৰ সোণ ধাটোৱা চোলা
দান, শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে বাহু বোলা লোকক
সেই চোলা দি ৰজাৰ পূণ্য কৰোৱাই

হঠাতে দলিয়া ভাগি লোক বহুতৰ ।
জলত পড়িল সবে দেখিল শঙ্কৰ ॥
একজন লোকে হৰি ধ্বনি উচ্চাৰিয়া ।
তুমিয়া শঙ্কৰে বোলে সবে উচ্চাৰিয়া ॥১৮১৩॥
একজন লোকে যদি নামক উচ্চাৰে ।
তুমিবাক মাত্ৰ শ্ৰোতা সকল নিস্তৰে ।
ৰাজ্যে নকৰি ভাল দলিয়া ভাগিয়া ॥
সিকাৰণে বধৰ কাৰণ ৰাজা ভৈল ॥১৮১৪॥
ৰাজ্যৰ শক্তিয়া পাপ পূণ্য উপজোক ।
চোলা গোট দিলো নাম লবন্তা জনক ॥
পাছে অনুক্ৰমে গৈয়া গৃহত বহিল ॥
দান নিত্য কৰ্ম কৰি ভোজন কৰিল ॥১৮১৫॥
শয়ন কৰিয়া প্ৰভাততে উঠিল ॥
তুচি সজমন হৈয়া প্ৰসঙ্গ কৈল ॥
ভোজন কৰিয়া ৰাজ ঘৰে ছলি গৈল ॥
পূৰ্বৰতে গৈয়া সভা মধ্যত বসিল ॥১৮১৬॥
অনুক্ৰমে বিপ্ৰসবে বাদ আৰম্ভিল ॥
শঙ্কৰে সকলো শাস্ত অৰ্থক কহিল ॥
শঙ্কৰে যতক সোধে তাৰা নজানিল ॥
দেখি নবনাৰায়ণ ক্ৰোধ প্ৰতিশয় ॥১৮১৭॥
তুনা তুনা বিজয় কেনে কৈলা গৰ ॥
শঙ্কৰক নপাবিয়া কিয় ভৈল ॥
পূৰ্ব হতে জানো শ্ৰীশঙ্কৰ বিজয়ৰ ॥
মিহাত গোহৰ দিয়া ভোমৰা বৰ ॥১৮১৮॥
ব্ৰাহ্মণ নভৈল দণ্ডৰেই যোগ্য হোৱা ॥
এতিয়ালৈ সজাৰ উঠিয়া সবে যোৱা ॥
তুনা পাত্ৰ কৃতৰ্ক শাস্তক কাটি আন ॥
যত যত কৰি কাটি নদীত প্ৰদান ॥১৮১৯॥

পণ্ডিত ব্ৰাহ্মণ সকলৰ শাস্ত ৰাজ্যৰ আদেশত
ভোৱোৱা নদীত কাটি পেলাই সেই দিলা
ধৰি সেই ঠাইৰ নাম কাকট কুটা হয় ॥

তুমিয়া আনিল শত্ৰু সবক কাটিল ॥
কুটিয়া ভোৱোৱা জলে পেলাইল তুমিয়া ॥
তেতিয়ালৈ নদী সিটো সোতাক এৰিল ॥
অন্য দিকে ভাগি সেই পথত চলিল ॥১৮২০॥
পুখি কুটি যি থানত পেলায়া দিলেক ॥
মৰি সূতী হৈয়া বহিল অদ্যপি প্ৰত্যেক ॥
যাহাৰা শঙ্কৰ দেৱমতে কহিল ॥
অনন্ত কন্দলী আদি বিপ্ৰ যত যত ॥১৮২১॥
সবাকো সন্মানে ৰাজা ধন বস্ত্ৰ দিল ॥
শঙ্কৰক প্ৰসংশিয়া গৃহক চলিল ॥
শঙ্কৰ দেৱক ৰাজা মহা তুষ্ট মনে ॥
ধন্য ধন্য বুলি প্ৰসংশিত ঘনে ঘনে ॥১৮২২॥
সকল ধৰ্ম্মত কৰি শ্ৰেষ্ঠ ভাগৱতী ॥
যাহাক শঙ্কৰ দেৱে প্ৰকাশ কৰন্তি ॥
এহিবুলি ৰাজা শঙ্কৰক পঠাই দিল ॥
শঙ্কৰো আপোন ঠাইত সুখদে বহিল ॥১৮২৩॥
পৰদিন ৰাজ্যৰ সমিত যাবে পাইল ॥
পণ্ডি গণক প্ৰতি ৰাজ্যে কহিল ॥
ভাগৱত কথাৰ কৰিয়া উচ্চাৰ ॥
কৃষ্ণ গুণ যশ সব কৰিয়া বিস্তাৰ ॥১৮২৪॥
তাক এক দিনে মোক শ্ৰৱণ কৰাইতে ॥
পাৰি বাক নপাবিবা পণ্ডিত সমস্তে ॥
পণ্ডিত সকলে বোলো কোনো আচৰিত ॥
একে দিনে ভাগৱত কে পাৰে শুনাইত ॥১৮২৫॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ গুণমালা শাস্ত ৰচনা ১২
ক্ৰম ভাগৱতৰ সাৰ সংগ্ৰহ কৰি ৰাজ্যক
দান, ৰাজ্যৰ অৰুণ ॥

কোনোজনে বোলে নতুন কোনো জনে দশ ॥
সাতদিন বোলে কেহো অষ্টম দিবস ॥
সিমান দিনতে বহু প্ৰয়াস কৰিলে ॥
তুনাহঁবে পাবিবো ভাগৱত অৰিকলে ॥১৮২৬॥

একদিনে কদাচিতো নপাৰিবো আমি ।
 ওনিয়া কহিলো পাছে শ্ৰীশঙ্কৰ স্বামী ॥
 বদতি শঙ্কৰ শ্ৰীমন্ত মহি পতি ।
 ৰাজ আজ্ঞা পালিবাক লাগল সন্ততি ॥১৮২৭॥
 সাধ্যমতে বিচাৰিয়া কাৰ্য্যক সাধিবো ।
 বিদায় দিলোক আমি গৃহক চলিবো ॥
 হেন ওনি ৰাজা মহা সন্তম কৰিয়া ।
 থাকিবাক থাইক লাগি বিদায়ক দিয়া ॥১৮২৮॥
 সভা বিসজ্জিয়া মহাবল মন কৰি ।
 প্ৰবেশ কৰিল নিজ ভৱনে সত্ৰি ॥
 শঙ্কৰো গৃহক গৈল ভোজন কৰিয়া ।
 ওপ হালো শাস্ত্ৰ কৰিবাক আৰম্ভিয়া ॥১৮২৯॥
 দুই হাতে পাত দিকে দুইহাতে লিখে ।
 সব সব লিখি যাত্ৰ ফণিকো নাপেক্ষে ।
 শেষ ৰাত্ৰি ভৈল ওপ মালা সাজ ভৈল ।
 সম্বৰণ কৰি পাছে শয়ন কৰিল ॥১৮৩০॥
 প্ৰভাততে উঠি ক্ৰীয়া কলাপ আচৰি ।
 ভোজন কৰিয়া ওক চলিলো সত্ৰি ॥
 অতি শীঘ্ৰে আসি মহাৰাজা মল্লবাই ।
 চৰাত বসিয়া বৈল সভাক যতাই ॥১৮৩১॥
 শঙ্কৰো প্ৰবেশ ভৈলো ৰাজা সাদৰিলা ।
 ওপ মালা শাস্ত্ৰ খানি ৰাজাক সুম্পিলা ॥

ওঠৰ পাট বঠাৰ বোৱা খেল নাৱোৰ শ্ৰীশঙ্কৰ
 দেৱক ৰজাই পাট বাউসীত থবলৈ পঠাই ।
 সেই নাৱৰ আৰ্হিত কমলাবাৰী সত্ৰত
 খেলনাও আছিল, এতিয়া সেই নাও
 মহাবগৰী গুঢ়াঘাটত আছে ।

ৰাজা বোলে ইটো শাস্ত্ৰ পঢ়িয়ো আপুনি ।
 সুবৰ্ণৰ ঠগি নিয়া দিয়াইল তখনি ॥
 সভাসদ সযে ৰাজা ওনিলা সকল ।
 ধন্য ধন্য বুলি শঙ্কৰক প্ৰসংশিল ॥১৮৩২॥
 মনত জানিল ৰাজা ইটো মহাজন ।
 কাৰ্য্যতে লক্ষিলো আৰু দেখিলোহো যেন ।
 এহি বুলি ধন বজ দিয়া প্ৰীতি মনে ।
 শঙ্কৰ দেৱক বিদায় দিলন্ত তেখনে ॥১৮৩৩॥

চলিলো শঙ্কৰ আতি জয় জয় হই ।
 চিলাৰায় ৰজাক আসি প্ৰণাম কৰই ।
 পৰম আনন্দ মনে ওকক তুসিলা ।
 আঠাৰ বৈঠাত নৌকা দিলা নিয়াজিয়া ।
 চিলাৰাইৰ মহিমী তুবনেস্বৰী আই ॥১৮৩৪॥
 নানা দ্ৰব্য দিয়া প্ৰণামিলা ওক পাই ॥
 কতোদূৰ মানে ওকধাজ নূপ বৰে ।
 শঙ্কৰ দেৱক আগবঢ়াইলা সাদৰে ॥১৮৩৫॥
 অনুক্ৰমে ওকদেৱ উজানে আসিলা ।
 তিনিদিনে আসি পাট বাউসী প্ৰবেশিলা ।
 ওক আসিবাৰ ওনি মাধদেৱ আসি ।
 আনন্দে আকুল হৈয়া নমিলা হৰিষি ॥১৮৩৬॥
 আয়ো প্ৰণামিলা সৰ্ব্ব সেৱক আসিয়া ।
 প্ৰণাম কৰিলা মহা সন্তোষ লভিয়া ॥
 সকল বৃত্তান্ত কহিলন্ত ভিনে ভিনে ।
 যেন মতে যেন বাদ ভৈল দিনে দিনে ॥১৮৩৭॥
 যিমতে পৰান্ত দ্বিজ যেন লাভ ভৈলো ।
 কুতৰ্ক শাস্ত্ৰক যেন মতে নষ্ট কৈল ॥

কঠভূষণ দ্বিজৰ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ লগত ৰাক
 আৰু কঠভূষণৰ পৰা ভক্তি ৰত্নাৱলী
 শাস্ত্ৰ প্ৰাপ্তি

চিলাৰায়ে যেনমতে ধৰিলন্ত সেৱা ।
 সকল কহিলো ওক কথা বিবৰিয়া ॥১৮৩৮॥
 ওনিয়া সেৱকে গহা আনন্দ কৰিয়া ।
 জয়তি শঙ্কৰ বুলি নাম উচ্চাৰিয়া ॥
 ঘৰা ঘৰি গৈল শ্ৰীশঙ্কৰো ৰহিল ।
 ওকক প্ৰণামি মাধৱ দেৱো চলিগৈল ॥১৮৩৯॥
 পৰদিনা মাধদেৱে স্নান কৰি আসি ।
 শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱক সেৱি হৰিষ প্ৰকাশি ॥
 কঠ ভূষণৰ নামে একদ্বিজ বৰ ।
 শঙ্কৰক বাদ কৰি লাজ পাইল বৰ ॥১৮৪০॥
 জিনিবাক মনে আতি কৰিয়া আক্ৰোশ ।
 শীঘ্ৰে ছলি গৈলো পাছে বাৰানসী দেশ ॥
 ব্ৰহ্মানন্দ শ্ৰেষ্ঠমহা পণ্ডিত মহন্ত ।
 তাহাৰ ওহৰ গৈয়া ভৈলো উপগত ॥১৮৪১॥

পঢ়িবাক আইলো বুলি কহিলো যেখন ।
 থাকিবাক ঘান তাক দিলন্ত তখন ॥
 তথাত বহিয়া বিপ্ৰ গৃহত পড়ন্ত ।
 একদিনা ব্ৰজানন্দে যেন কবিলন্ত ॥১৮৪২॥
 মহা ভাগবত ব্ৰজা স্তুতি গ্ৰজাবত ।
 ভাগবত পাঠ শিষ্য সবত পঢ়াত ॥
 অৰ্থৰ সংহতি নহে লাগিয়া আহিল ।
 হেন সময়ত কঠভূষণে কহিল ॥১৮৪৩॥
 অনেক বিভূতি । কৃষ্ণৰ মুকতি ।
 দেখি বিচুকতি । ব্ৰজা ভৈলো ভিত্তি ॥
 যেন মৃতবত । পড়িল হংসত ।
 নাহি আৰ তত্ত্ব । চেতন গাবত ॥
 ব্ৰজায়ো মৰন্ত । দেখি ভগবন্ত ।
 কপ ঢাকিলন্ত । দুনাই জ্বিলন্ত ॥
 হংসজ্ঞান এড়ি । চৰণত পৰি ।
 নানাতৃতি কৰি । গৃহে গৈলা লড়ি ॥
 সিটো পয়াৰৰ বচনাক শুনি তথা ।
 সেহি ভাবে ভাবি অৰ্থ কবিলন্ত যথা ॥
 ব্ৰজানন্দে বোলে ইটো কাহাৰ পয়াৰ ।
 শুনিয়া সহায় পাইলো কঠিন শ্লোকৰ ॥১৮৪৪॥
 কঠ ভূষণে কহে শুনিয়োক ওক ।
 শঙ্কৰ নামত এক ভক্ত কল্পতক ॥
 বটপ্ৰবা নগৰত উতপত্তি ভৈলা ।
 আগম নিগম তত্ত্ব সবাকো জানিলা ॥১৮৪৫॥
 এক শবণ নামধৰ্ম্মত শ্ৰেষ্ঠতৰ ।
 তাক প্রকাশিয়া আছে উদ্ধাৰে জীৱৰ ॥
 মোৰ সমে শাস্ত তৰ্ক ভৈল বহুতৰ ।
 শাস্ত পঢ়ি বাদ কৰি জিনিবে তাহাৰ ॥১৮৪৬॥
 হেন ভাবি তবু স্থানে পঢ়িবাক আইলো ।
 সকল কথাৰ মই প্রকাশি কহিলো ॥
 শুনি ব্ৰজানন্দৰ মনত পৰি গৈল ।
 বিষ্ণুপুৰী সন্যাসীয়ে যিযতে কহিল ॥১৮৪৭॥
 শিষ্যক আদেশ কৈল আন পেড়া গোট ।
 তাক দেখিলেসে মোৰ হৈবেক প্রকট ॥
 পূৰ্বে শুক বাৰহুজ ভাগবত যন্তে ।
 ভক্তিপৰ শ্লোক সব সংগ্ৰহিলা তৈতে ॥১৮৪৮॥

সিসৰ শ্লোকৰ তেৰ বিচৰণ কৰি ।
 মহাপ্ৰেমায়ন্দ ভক্তি বসক প্রচাৰি ॥
 বজ্জাবলী বুলিয়া শাস্তৰ নাম দিয়া ।
 বাৰহুজ ভাগবত তলত দ্বাপিয়া ॥১৮৪৯॥
 গজাল মাৰিয়া পেড়া বজ কবিলন্ত ।
 আদৰ কৰিয়া শুক আমাক দিলন্ত ॥
 শকাবাদি নামে হৰি কাণ্ট কুলন্ত ।
 বকাবাদি নাম স্থানে সশ হইবন্ত ॥১৮৫০॥
 তলত থাপিলো যিঃ গ্ৰন্থ বজ্জাবলী ।
 যেখনে আসিবে বাৰহুজ পেড়া খেলি ॥
 তেখনে হৈবেক জালা হৰি অৱতাৰ ।
 পেড়া খুলি দেখিয়া জানিয়ো কথাসৰ ॥১৮৫১॥
 বিজেক আসিয়া তান কথাক কহিলে ।
 বজ্জাবলী থান পথাই দিবা অবিকলে ॥
 তাক নমস্কাৰে মই শ্লোক দুই কৰি ।
 বজ্জাবলী নিমুঙাগে বাখিছো সাদৰি ॥১৮৫২॥

শঙ্কৰৰূপে হৰি অৱতাৰলৈ বিষ্ণুপুৰীৰ ভবিষ্যত বাণী

তাহাকো পঠাইবা তুমি শঙ্কৰ কাৰণে ।
 শঙ্কৰ ঈশ্বৰ বুলি জানিবাহা মনে ॥
 সেহি শুক বাক্যে আসি পড়িল মনত ।
 শীঘ্ৰে পেড়াগোট আনা গ্ৰন্থ ভাগবত ॥১৮৫৩॥
 পাছে পেড়া মেলি দেখে বজ্জাবলী পুথি ।
 ওপৰে উঠিয়া আছে ব্ৰজানন্দে দেখি ॥
 হৰিমিত মনে তান ওকক নমিল ।
 ধন্য ধন্য বিষ্ণুপুৰী বুলি প্রসংশিলা ॥১৮৫৪॥
 জানিছিলো বাৰানসী কাশী বৃন্দাবনে ।
 হৈব অৱতাৰ হৰি আসি সিটো স্থানে ॥
 * নিৰোদক বনে যেন পহু উপজিল ।
 সিমতে ঈশ্বৰ বটপ্ৰবাত জন্মিল ॥১৮৫৫॥
 সাৰোগত কৰি বিষ্ণু পুৰীৰ বচন ।
 দুইওটি শ্লোকে কৈলা শঙ্কৰ বন্দন ॥১৮৫৬॥
 বজ্জাবলী গ্ৰন্থকৰি তেখনে বাহিব ।
 শঙ্কৰ দেৱক দিতে কবিলন্ত স্থিৰ ॥১৮৫৭॥

* বিষ্ণুপুৰী সন্যাসীৰ স্তুতিৰ দুটা শ্লোক, আৰু ব্ৰজানন্দৰ দুটা শ্লোক—বচনা কৰি শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ দিশলৈ, ভূমিভাগলৈ, আৰু শুকজনলৈ নমস্কাৰ কৰি দিয়ে । আৰু মহাপুৰুষে ঘোষা কৰে—সেহিধন্য শ্লোক শুচি-মন্ত ॥৬৭১॥ যিদিনত মহাভক্তসৰে ॥৬৭২॥ বমানন্দ পদযুগলৰ ॥৬৭৩॥ শ্ৰীমধুখিম ঈশ্বৰৰ ॥৬৭৪॥ নামঘোষা

* নিৰোদক বন—নিৰোদক বন অৰ্থাৎ পানী আৰু বোকা ওকাই যোৱা বাট । নিৰো অৰ্থে পানী উদক অৰ্থে বোকা বন অৰ্থে বাহুল্যকৈ থকা পানী । সংগ্ৰাহক—ধৰ্ম্মেশ্বৰ

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ, বিষ্ণুপুৰী সত্যাসী সংগৃহীত

ভক্তিৰত্নাবলী শাস্ত্ৰ প্ৰাপ্তি ॥

কহে ব্ৰহ্মানন্দে বাপু শ্ৰীকৃষ্ণ ভূষণ ।
কাক বাদ কৰিবাক কৰি আহু মন ॥
প্ৰমাণ দেখিলা মোৰ গুৰুৰ বচনে ।
হলা এতিয়ালৈ বত্ৰাবলী কৰি সনে ॥ ১৮৫৭ ॥
গুৰুৰ আমাৰ চাৰিলোক সমে দিয়া ।
প্ৰণাম কৰিবা পাছে ক্ৰমাক প্ৰথিয়া ॥
ক্ৰমিলোহো বুলিবক যেখনে শঙ্কৰ ।
তেখনে ছাবিয়া দিবা তাহাৰ পাৰৰ ॥ ১৮৫৮ ॥
হেন গুনি পাছে কৰ্চে ভূষণ মহন্ত ॥
বত্ৰাবলী পুথি লৈয়া শীঘ্ৰে আসিলন্ত ॥
কিছুদিনে পাট বাউসী স্থান আসি পইলা ।
শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱ কৈত বুলি বিচাৰিল ॥ ১৮৫৯ ॥
সি কথা জানিয়া গুৰু ঠগি ৰাখিছিল ।
তাত শাস্ত্ৰ স্থান থৈয়া বুলিয়া কহিলা ॥
ততক্ষণে শাস্ত্ৰ থৈয়া শ্ৰীকৃষ্ণ ভূষণ ।
শৰণে পশিলো বুলি কৰিলা ক্ৰন্দন ॥ ১৮৬০ ॥
দেখিয়া শঙ্কৰ দেৱে উঠা উঠা বুলি ।
হস্ত পদ্ম দিয়া তাক ধৰিলন্ত তুলি ।
দ্বিজো বোলে ক্ৰমা কৰাহা আমাক ।
ভেবেসে চৰণ দুই পাড়ো এড়িবাক ॥ ১৮৬১ ॥
ক্ৰমিলোহো বুলি শ্ৰীশঙ্কৰে কহিলা ।
আনন্দিত মনে দ্বিজো সেবিয়া বসিলা ॥
শ্ৰিমতে পড়িবে গৈল যেনকথা ভৈল ।
শঙ্কৰ দেৱৰ আগে সকল কহিল ॥ ১৮৬২ ॥
পাছে শাস্ত্ৰখন গুৰু মেলি দেখিলন্ত ।
আদ্যো পাতে চান্দা মাধৱক বুলিলন্ত ॥
সকল আহন্ত শাস্ত্ৰ মাথা গোটনাই ।
মাধৱে বোলন্ত শাস্ত্ৰ দিয়োক আমাই ॥ ১৮৬৩ ॥
হেনবুলি শাস্ত্ৰ স্থান চাইল বিচাৰিয়া ।
দেখন্ত দেখিয়া কহে গুৰুক নমিয়া ॥

ভক্তিৰত্নাবলীৰ পদ ৰচনাত শ্ৰীশঙ্কৰ

দেৱৰ প্ৰমোদ আৰু শ্ৰীমাধৱ দেৱক

পদ ৰচিবলৈ আদেশ ।

মহা সুশোভন পুথি গ্ৰন্থ মাজে সাৰ ।
ভজন্ত আহন্ত এক শৰণ বিচাৰ ॥ ১৮৬৪ ॥

শঙ্কৰে বোলন্ত আগে পাইলো হন্তে আক ।
বত্ৰাকৰ শাস্ত্ৰে আমি নকৰো যত্নক ॥
হেন বুলি গুৰু পাছে পয়াৰ কৰিতে ।
পাত মহী কৰিবাক আদেশিলা তৈতে ॥ ১৮৬৫ ॥
একদিনা গুৰুপদ কৰিবাক বসি ।
দুই গোটা গদমাত্ৰ কৰিলা হৰিমি ॥
হেন সময়ত আসি প্ৰেম উপজিয়া ।
লিখন্তে হস্তৰ কাপ পড়িল খসিয়া ॥ ১৮৬৬ ॥
পাছে মাধ দেৱক বুলিলা গুৰুজন ।
নহৈবে আমাৰ হন্তে ইহাৰ বচন ॥
নিয়ো গ্ৰন্থ স্থানি আবে কৰিয়োক পদ ।
যাক গুনি গুনি লোকে পাইবে বিষ্ণু পদ ॥ ১৮৬৭ ॥
সাদৰে প্ৰণামি গুৰু চৰণত ধৰি ।
পয়াৰ কৰিলা নানা ছন্দ বন্ধ কৰি ॥
এহিমতে দুইজন গুৰু বসমনে ।
গুৰু শিষ্য ভাৱ দেখাইলন্ত ঘনে ঘনে ॥ ১৮৬৮ ॥
যতক গোছন্ত মাধদেৱে ভক্তি কথা ।
শঙ্কৰ গুৰুৱে কহি থাকন্ত সৰ্বথা ।
পাছে গুৰু সেৱক সহিতে ছলি যাত ।
গনয়া পথাৰ মাজে সুখদে বহন্ত ॥ ১৮৬৯ ॥
বৈকুণ্ঠৰ লীলা যশ বেদৰ গুপ্ত ।
মাধ দেৱৰ প্ৰণে প্ৰকাশ কৰন্ত ॥
উদাৰ গোবিন্দে মাজে মাজে আশঙ্কয় ।
দিনেক গুৰুৰ ভৈল ক্ৰোধৰ উদয় ॥ ১৮৭০ ॥
উদাৰ নোহোৱ তই হোৱস গুদাৰ ।
আজি হন্তে নবসিৰি সঙ্গত আমাৰ ॥
হেনবুলি সেহি দিনা কথা সম্বৰিলা ।
সেৱকে সহিতে গুৰু গৃহক চলিলা ॥ ১৮৭১ ॥

গুৰু জোহী বাস কলাইৰ দুৰ্গতি

পৰদিনা উদাৰ গোবিন্দ ভক্তবৰ ।
আগে গৈয়া সোমাই বৈলা সৰিষা ভিতৰ ॥
সৰিষাৰ লোলাত গুৰু কথা আবত্তিলা ।
পৰম আনন্দে সব সেৱকে গুনিলা ॥ ১৮৭২ ॥
পাছে কৃষ্ণ কথা গুনি কোনেক সেৱক ।
কথা বাঢ়িবাৰ কিছু নকৰে গ্ৰন্থক ॥
দেখি গুৰুজনে বোলে উদাৰ নাসিলা ।
সিকাৰণে কথাৰ প্ৰসঙ্গ নবাঢ়িলা ॥ ১৮৭৩ ॥

শুনি সৰিম্বাৰ মুখাৰ বজাইল ।
 মই আছো উদাৰ বুলিয়া প্ৰণামিল ॥
 দেখিমহা সন্তোষিত হৈলা গুৰুজন ।
 কৃষ্ণকথা যশবস কৰিলা কীৰ্ত্তন ॥ ১৮৭৪ ॥
 বিশ্বাস কলাইক গুৰু তেজিয়া আহন্ত ।
 কোনো এ প্ৰকাৰে গুৰু ক্ষমা নকৰন্ত ॥
 পাছে সিটো দ্বিজ মনক স্থিৰ কৰি ।
 জগন্নাথ দৰ্শনক চলিলা সন্তৰি ॥ ১৮৭৫ ॥
 যাত্ৰী সঙ্গৈ গৈয়া অঠাৰ নলী পাইলা ।
 জগন্নাথ দেৱে পাশা গোটেক চেতাইলা ॥
 বিশ্বাস কলাইক খেদি পঠা শীঘ্ৰ কৰি ।
 সিটো গুৰু দ্ৰোহী আতি মহাপাপ কাৰী ॥ ১৮৭৬ ॥
 শঙ্কৰ স্বৰূপে মোৰ আজ্ঞা নমানিল ।
 অন্যদেৱ পূজি পাপ মধ্য গতি কৈল ॥
 স্বপ্নৰ উঠিয়া পাশা চকমক কৰি ।
 বিশ্বাস কলাইক গৈয়া খেদাইল হাৰ্কাৰি ॥ ১৮৭৭ ॥
 বিশ্বাস কলাই গৈলা মৰিবাক মনে ।
 সাগৰ নিকেটে বসি কান্দৈ অনুক্ষণে ॥
 সাগৰৰ তৌৰে বহু দূৰত পেলাইলা ।
 আক্ষফলতে তাৰ তেতিক্ষণে প্ৰাপ গৈলা ॥ ১৮৭৮ ॥
 পথত ভুজিল তাক গৃহ্যে শৃগালে ।
 সিটো পহু চাৰিলেক পহুক সকলে ॥
 ভক্তি ব্যভিচাৰ কৰিবাৰ ফল এহিমান ।
 জানি কৃষ্ণ বিনে কেহো নপূজিবা আন ॥ ১৮৭৯ ॥
 গুৰুবাক্য হেলা কৰি অন্য দেৱ পূজি ।
 অধোমুখ বৈলা সিটো নৰকত মজি ॥
 প্ৰসঙ্গতে ইটোকথা কৰিলো লিখন ।
 দীননাথে বোলো হৰিপদে বৌক মন ॥ ১৮৮০ ॥

একবিংশ অধ্যায়

চুৰি

একাদশীত আশ্বিন আৰু পাবায়
 ভোজনত কেবোলা বাঢ়েৰ জগৰ

শুনিয়োক আৰু কথা কেবোলা বাঢ়েৰ যথা
 ক্ৰোধ ভৈল দেৱ শঙ্কৰৰে ।
 যাদবেস্ত পুৰী নাম সন্যাসী যে একজন
 আছিলন্ত কেবোলাৰ ঘৰে ॥

একদশী দিন ভৈল বাঢ়ে উপবাস কৈলা
 নিসেধিলা সন্যাসী তেখন ॥
 কলি যুগে সৰমিছা ভোজনক কৰা ইচ্ছা
 নামলৈতে কৰিয়োক মন ॥ ১৮৮১ ॥
 শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ গুৰু গুৰুতৰ কল্পতক
 একদশ শাস্তত লিখিছা ।
 শুনি বাঢ়ে তাৱক্ষণে মৎস্য আনি বঙ্গমনে
 ভোজনক কৰিলন্ত ইচ্ছা ॥
 শুনিদেৱ শ্ৰীশঙ্কৰ বাঢ়েক ক্ৰোধধিলাবৰ
 কেনে কৰা ধৰ্ম উল্লেখন ।
 কেবোলা বাঢ়ে শুনিয়ে মনত বিচাৰি গুণি
 সকাতেৰে বুলিলা বচন ॥ ১৮৮২ ॥
 আপুনি কৰিছা পদ ভাগৱত তদগদ
 একাদশ গ্ৰন্থৰ বিধান ।
 একাদশী উপবাসে আৰ যোগ ধ্যান ন্যাসে
 নপাইবে আমাক কোন জন ॥
 সেহি বাক্য মনে মানি একাদশ অন্ন জানি
 ভোজনৰ মানস কৰিলো ।
 অজানৰ দোষ হৰি ক্ষমিয়োক কৃপাকৰি
 চৰণত কাতৰ কৰিলো ॥ ১৮৮৩ ॥

নিৰঘুতক্ষ—একাদশী-বৃত্তত ভক্তৰ বিবল ।
 একদশীত ফলাহাৰ ভক্ষণৰ বাবস্থা নিৰোপণ
 শুনিয়া শঙ্কৰ বৈয়া বাঢ়েক সদয় হৈয়া
 বমানন্দ ঠাকুৰক কৈল ।
 আনিয়োক পুথি খান কটো পদ এতিক্ষণ
 একাদশী বলকৰ ভৈল ॥
 শুনি মাধদেৱে প্ৰাথি বুলিলন্ত পৰমাথি
 বাপ ইটো নুহিকে যুত্তত ।
 যাহাক লাগিয়া যেন কৰিবেক অৰ্থতেন
 আমাৰ সি পদ উচিত ॥ ১৮৮৪ ॥
 ঠাকুৰ আতা সেহিক্ষণে বুলি প্ৰাথি বঙ্গমনে
 মাধৱ দেৱৰ কথা বাখি ।
 শুনিয়া শঙ্কৰ গুৰু কৃপাময় কল্পতক
 ভৈলা তুণ্ট ক্ষণিকো নাপেক্ষি ॥
 আৰু একাদশী ভৈল সকলো ব্ৰতক কৈল
 এক গুণ পূৰ্ণ দিন হন্তে ।

উপবাসে বহিছিল। শৰণিম এক তৈলা
 সেহিমতে দিবস আছত ॥ ১৮৮৫ ॥
 বাহি বহিলেক গাৱ মাতিবে মনহীলা ঠাৱ
 অজ্ঞানতে পৰিল বহিয়া ।
 শৰণিমা নাহিতহ শয়নতে বহিলত
 ক্ৰমসত্ত তাত মাদেশিয়া ॥
 বিচাৰিলা ওকজন বনো বাম কোন স্থান
 কিকাৰণে নামক মাসিলা ।
 মজামোহো বুলিভক্তে কহিলত গুণিগাতে
 বিচাৰিবে ওক আদেশিলা ॥ ১৮৮৬ ॥
 বহাত বিচাৰি লাইল শৰীৰ দুৰ্বল তৈল
 দেখি ওক জনত জনাইল ।
 আদেশিলা ওক জন তুলি আমা এতিক্ষণ
 উপবাসে গাৱ বহি গৈল ॥
 জল ঢালিয়োক আনি ভুজায়োক জলপান
 সেহিমতে কৰিলত পাছে ।
 গাৱ সুস্থ তৈল য়েবে ওকবে সুধিলা তেবে
 শৰীৰ কিমত হৈয়া আছে ॥ ১৮৮৭ ॥
 বনো বামে বোলে বাপ আগদিনা তৈলা তাপ
 ডিচ্চা নপাই বৈলো অনাহাৰে ।
 পৰ দিনা ব্ৰত তৈল নুভুজি পৰিয়া বৈলো
 সিকাৰণে বিকল ইঞ্জিয়ৰে ॥
 ক্ষমিয়ো জগত পতি মই অতি হীন মতি
 এবিবি পৰিল চৰণে ।
 মই অতি দিন হীন ওকৰ চৰণে চিন
 দেহা এৰি তাহাত মৰণে ॥ ১৮৮৮ ॥

দুলাড়ি

পাছে ওকতৰ দুখক দেখিয়া
 শঙ্কৰ দেৱ মূৰাৰি
 বিষাদ লভিয়া আশ্বাস কৰিয়া
 বুলিলা বাক্য সাদৰি ॥
 নকৰা বিমন ভুগুট তৈলো আমি
 কথা কহো তুনিবা ।
 ডিচ্চাক নাপাইলে লগোনে নবৈখা
 মোৰ ভক্তাৰ নিৰ্বা ॥ ১৮৮৯ ॥

তেতিক্ষণে দেৱ মাধৱে সান্ধিলা
 কুনিয়োক ওকজন ।
 সকল ধৰ্ম্মৰ বালা নাম ধৰ্ম্ম
 জাহাক লৈবে কাৰল ॥
 ভক্ত গণ সদা সুখদে বহিয়া
 নাম লৈবে বাহি দিন ।
 অমলতা প্ৰাণ আহাৰ বিহিনে
 ইঞ্জিয় হোৱয় ক্ষীণ ॥ ১৮৯০ ॥

শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ দশমস্কন্ধ ভাগৱত.
 বামায়াণ আৰু উৰেয়াৰ কীৰ্ত্তন ৰচনা

এতেকে ওকতে শাস্তৰ বিদিয়ে
 আহাৰ কৰিবে প্ৰতি ।
 দিয়ো উপদেশ কৰিয়ো আদেশ
 তোমাৰ হৌক মতি ॥
 * ফলাহাৰ কৰি ওকতি আচৰি
 নামৰ প্ৰসঙ্গ কৰি ।
 তথাপিভো হৰি কীৰ্ত্তন প্ৰসাদে
 সৰ্বলোক যাইবে তৰি ॥ ১৮৯১ ॥

পদ

ওনিয়া শঙ্কৰ দেৱ আনন্দিত মনে ।
 মাধৱ দেৱক প্ৰশংসিলা ঘনে ঘনে ॥
 ওকতৰ সুখ দুখ মাধৱে জানন্ত ।
 যি কথা কহিলা ইটো বেদান্তৰ মত ॥ ১৮৯২ ॥
 আজিধৰি মাধৱৰ মতত চলিব ।
 অক্লেশিত হৈয়া নাম ধৰ্ম্ম আচৰিব ॥
 হেন অজ্ঞা বাণী য়েবে প্ৰকাশ তৈলন্ত ।
 সকলো সেৱকে ওনি আনন্দ কৈলন্ত ॥ ১৮৯৩ ॥
 একদা মাধৱ দেৱে ওক দেৱা কৰি ।
 জীৱৰ তবন কথা সোধন্ত সাদৰি ॥
 শঙ্কৰে কহন্ত প্ৰেমানন্দ ৰস কথা ।
 প্ৰতি দিনে নৱ নৱ প্ৰকাশন্ত তথা ॥ ১৮৯৪ ॥

নানা শাস্ত্ৰ নাট গীত কবিত্ত বচন ।
অনুষ্ঠানে উত্তিৰস বাঢ়ে দিনে দিনে ॥
দশম কল্পৰ আদ্য খণ্ডৰ পয়াৰ ।
দশম নামত শাস্ত্ৰ কৰিলা প্ৰচাৰ ॥১৮৯৫॥
উত্তৰা কাণ্ডৰ বামায়াণ পদ কৈলা ।
আদ্যকাণ্ড খণ্ড মাধ দেৱক অপিল্লা ॥
ওবেয়া চৰিত্ৰ ব্ৰহ্ম পুৰাণৰ হস্তে ।
পুৰুষোত্তমৰ যশ কীৰ্ত্তনৰ অস্তে ॥ ১৮৯৬ ॥

অনন্ত কন্দলীৰ শাস্ত্ৰৰ উচ্ছিষ্ট বচনা

স্থাপিয়া ধৰ্ম্মক জীৱ তবণৰ হেতু ।
ভক্তি ধৰ্ম্ম প্ৰকাশ কৰিলা বিশ্বকৈতু ॥
* অনন্ত কন্দলী দ্বিজ স্বপ্নত দেখিলা ।
শঙ্কৰৰ উচ্ছিষ্টক খাইবে আদেশিলা ॥১৮৯৭॥
কোন তুমি বুজিয়া সোধন্ত বিপ্ৰবৰ ।
মইসে ঈশ্বৰ কৃষ্ণ মইসে শঙ্কৰ ॥
এতেকে মোহোৰ উচ্ছিষ্টক নুভুজিলে ।
নহেবে তোমাৰ লাভ জানা অবিকলে ॥১৮৯৮॥
স্বপ্নৰ উত্তিয়া বিপ্ৰে আচৰ্য্য মানিল ।
ধন্য ধন্য ভাগ্য বুলি প্ৰেম সম্পজিল ॥
মান কাৰ্য্যকৰি ইষ্টাৰ্চনক আচৰি ।
অভোজনে গৈলা শঙ্কৰ দেৱৰ ওচৰি ॥১৮৯৯॥
প্ৰণাম কৰিয়া স্বপ্ন কথা সবে কৈলা ।
দিয়েক প্ৰসাদ বুলি বিনয়ে প্ৰাৰ্থিলা ॥
শঙ্কৰে বোলন্ত তুমি উত্তম ব্ৰাহ্মণ ।
নহিকে যুগত মোৰ ভুক্তিবাক অন্ন ॥১৯০০॥
তথাপি ঈশ্বৰ আজ্ঞা নপাৰি শুণিত ।
দিবাক লাগল আবে আমাৰ উচ্ছিষ্ট ॥
ভাগৱত বামায়াণ গ্ৰন্থ মধো সাৰ ।
তাহাৰ পয়াৰ যিবা কৰি আছা আৰ ॥১৯০১॥
শেষ যিবা বিবচন কৰিতে আছল ।
আমাৰ উচ্ছিষ্ট বুলি জানিবা নিশ্চয় ॥
তাৰ পদ বচনা কৰিয়ো দ্বিজ বৰ ।
এতেকে উচ্ছিষ্ট খোৱা হৈবেক তোমাৰ ॥১৯০২॥

ভনিয়া কন্দলী বোলে কিনো ভাগ্য মোৰ ।
হেনয় প্ৰসাদ পাইলো কৃপায়ে তোমাৰ ॥
আৰ এক প্ৰাৰ্থনা কৰিতে অভিলাষ ।
যদি যোগ্য হওঁ তেবে কৰিয়ো আদেশ ॥১৯০৩॥
কীৰ্ত্তন নামত গ্ৰন্থ অতি সুশোভন ।
কদাচিতো শুনি নাহি এমন বচন ॥
তাহাৰ লগত অন্ন বচনা আমাৰ ।
বাখিবাক কৰো আশা জগত আধাৰ ॥১৯০৪॥
বদতি শঙ্কৰ মই আনন্দ লভিলো ।
কীৰ্ত্তনৰ ছন্দে কৰিবাক আজ্ঞা দিলো ॥
পদ্য পুৰাণৰ স্বৰ্গ খণ্ড মনোহৰ ।
তাহাৰ মধ্যৰ নামধৰ্ম্ম সোপা বৰ ॥১৯০৫॥
সেহিকথা কীৰ্ত্তনৰ ছন্দে কৰিয়োক ।
কীৰ্ত্তন ঘোষাৰ সংগ মিলিয়া বহোক ॥
সিমত আদেশ লভি অনন্ত কন্দলী ।
কৃত কৃত্য হৈয়া নিজ গৃহে গৈলা চলি ॥১৯০৬॥
প্ৰথমতে কৰিলা কীৰ্ত্তনৰ আধ্যাত্ম্য ।
কিকৰিলো কিকৰিলো বুলি নিৰোপয় ॥
তাক আনি সমপিলা শঙ্কৰৰ ঠাই ।
দেখি আনন্দিত শুক বাখিলা মিলাই ॥১৯০৭॥
তাত পৰে ভাগৱত চাৰি পাকছয় ।
নৱম কল্পৰ ভিন্ন পদক বচয় ॥
সেহিমতে মধ্য শেষ দশমৰ পদ ।
বামায়াণ শেষ মানে বচিলা আহুদ ॥ ১৯০৮ ॥
সকলো পয়াৰ নিয়া শ্ৰীশঙ্কৰক দিয়া ।
তোমাৰ প্ৰসাদ বাপ ভুজিলো বুলিয়া ॥
অৰ্পনা কৰিয়া নমস্কাৰ কৰিলন্ত ।
আমাৰেসে কৃত্য ইটো বুলিয়া লৈলন্ত ॥১৯০৯॥
কন্দলী বহিয়া নিতে শঙ্কৰৰ ঠাই ।
গৃহ হস্তে আসি কৃষ্ণ কথাক শুনই ॥
একদিনা কন্দলী গৃহ কাৰ্য্যৰ কাৰণে ।
ভাৰ্য্যাক প্ৰহাৰ আইলা ছেদ মনে ॥ ১৯১০ ॥
শঙ্কৰে পুচিলা শুক ভোজন কৰিলা ।
দ্বিজ বোলে আজি বাপ ভোজন নাইলা ॥

* অনন্ত কন্দলীৰ, শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ শাস্ত্ৰৰ উচ্ছিষ্ট বচনা

বাপ বসিবাক সঙ্গ আমাৰ গুহিল ।
 প্ৰাণ মাধৱৰ সঙ্গ সু বঞ্চিত তৈল ॥১৯২৬॥
 যি সময়ে যাত হন্তে ধৰ্ম্মৰ প্ৰকাশ ।
 অৱশ্যে হইবেক তাত নাহিকে প্ৰয়াস ॥
 এতেকে ক্ষমাকৰি আজা কৰিয়োক ।
 বান্ধৱ মাধৱ দেৱ থাকিবে দিয়োক ॥১৯২৭॥
 হাসিয়া বাখিলা পাছে গুণতৰ গুৰু ।
 মূদৈ সকলক বিনায় দিলা কলতক ॥
 তেখনে গোপালে ফিৰি যাইবে নচাহিল ।
 গুৰুৰ সঙ্গত থাকিবাব মন কৈল ॥ ১৯২৮ ॥
 মূদৈ বোলে আসামৰ ৰাজা অবুজন ।
 মাৰিয়া আসিলি বুলি ধৰিবে তেখন ॥
 এতেক কাৰণে আত্মক চাৰিতে নপাৰি ।
 গুৰুজনে বোলে তুমি যায়ে সঙ্গ কৰি ॥১৯২৯॥
 গম্ভীৰ আসিয়া তুমি কামনা পূৰিবা ।
 ভক্তি প্ৰকাশৰ কাৰ্য্য তুমিয়ে লভিবা ॥
 শুনি অসন্তোষে বংশী গোপালো ছলিলা ।
 ঠাকুৰ আতা মনপূৰি গণকুছি গৈলা ॥১৯৩০॥
 মাধৱেৰ চৰণত কৰিয়া প্ৰণাম ।
 সকলে বৃত্তান্ত কৈলা মহাগুণধাম ॥
 গুৰুজনো আতাসমে আনন্দে ৰহিল ।
 দুই খানিওৱা আতাঠাকুৰ আতাকয়ে দিল ॥১৯৩১॥
 তাত পৰে আতাৰগে গৃহক ছলিলা ।
 আনন্দতে গুৰুজনো সুখদে ৰহিলা ॥
 নৌকা একখানি গুৰু জনৰ আছিল ।
 গোবিন্দ নামৰ ভক্তে টিঙ্গত উঠিল ॥১৯৩২॥
 অকস্মাতে দোপদিয়া টিঙ্গচিঙ্গ তথা ।
 ভয় হুয়া কাহাতো নকহি সিটো কথা ॥
 পদ চলাইবাক লাগি গুৰুজন গৈলা ।
 দেখে টিঙ্গগোট চিঙ্গি আচয় দেখিলা ॥১৯৩৩॥
 কোনে কৰিলেক বুলি সবাতো পুচিলা ।
 গোবিন্দো শুনিয়া সচা কথা নকহিলা ॥
 বিমানে আহন্ত বসি শ্ৰীমন্ত শংকৰ ।
 মাধৱে দেখিলা আসি বিষাদ মনৰ ॥১৯৩৪॥
 পোহন্ত মাধৱে বাপ কিসৰ কাৰণে ।
 নিবস দেখোহো আজি বিষাদিত মনে ॥
 শঙ্কৰে কহিলা বাপু নৌকাক ভাগিল ।
 জিভাসা কৰন্তো কেহো সত্য নকহিল ॥১৯৩৫॥

মাধৱে প্ৰাৰ্থন্ত গোবিন্দত সুধিয়োক ।
 ভালমন্দ কিবা কথা তেহো কহিয়োক ॥
 অসন্তোষাদি গোবিন্দ ভ্ৰাতৃৰ ভগৱ ।
 মোহদৰ প্ৰেম । কমললোচন ঠাকুৰৰ
 প্ৰভাৱ দৰ্শন

পাছে গুৰুজনে বোলে আমাৰ আগত ।
 পূৰ্বে কেন মিছামাতি আছিল সাঙ্গত ॥১৯৩৬॥
 গুৰু ভকতৰ আগে যিটো মিছা কহে ।
 তাৰ ধৰ্ম্ম কৰ্ম্মমানে কিহুৰে নবহে ॥
 এতেকে বাহিৰ হৈয়া যাহ দুৰাছাৰ ।
 গুৰু আজা মানি তেহো যাইবে কৈলা সাৰ ॥১৯৩৭॥
 কাণিকঠা বান্ধি যাইবে গুৰুক নমিলা ।
 ক্ৰোধে গুৰুজনে তান মুখক নচাইলা ॥
 হেন সময়ত তান ইণ্ট মিত্ৰ জন ।
 মিত্ৰ সঙ্গ যাইবে আসি কৰিলা বন্দন ॥১৯৩৮॥
 গুৰু বোলে কেনে তুমি কৈক লাগি যাস ।
 দণ্ডবতে পৰিতাৰা কৰিলা প্ৰকাশ ॥
 সুহৃদক সুখে দুখে এড়িবে নলাগে ।
 হেনবাণী বুলি আছা বাপ মোৰ আগে ॥১৯৩৯॥
 এতেকে বান্ধৱ জন যহিকে যাবই ।
 গুৰুবাক্য মানি ছলিবোহো সেহিঠাই ॥
 শুনিয়া প্ৰসন্ন তৈলা ভকতিৰ বলে ।
 ক্ষমিলোহো দুইজন থাকা অবিকলে ॥১৯৪০॥
 এবদিনা কমল লোচন গুৰু সূত ।
 আত্মবুদ্ধিপৰি উঠি প্ৰকাশ কৰন্ত ॥
 সেৱকে বোলন্ত বাপ আত্মে সূৰ্য্য জলে ।
 শুনিয়া চাহিল গুৰু মনত বিকলে ॥১৯৪১॥
 শক্তি প্ৰকাশিল ইটো নকৰি অপেক্ষা ।
 জানিলোহো চলি যাইব নহৈবেক বক্ষা ॥
 কাৰণেসে ইটো শক্তি কৰিলা প্ৰকাশ ।
 তাহাৰ জননী আগে নকহা বিশেষ ॥১৯৪২॥
 কমল লোচনৰ দেহপটল । ৰম্যবন্দ আৰু
 হৰিচৰণৰ বিবাহ চতুৰ্ভুজৰ জন্ম । মাকলিপো
 ৰাম আত্মৰ ঈশ্বৰ ধ্যান সন্তোষৰ পূজা গুৰু
 আৰু ভকতৰ সমাবন্ত আৰোপ
 হেনবুলি বিমানে ৰহিলা গুৰুজন ।
 অল্পদিনে প্ৰাণচাবে কমল লোচন ॥

দেখিয়া কালিন্দী আই শোকতে মজিল।
 শ্ৰীশঙ্কৰ সেৱা কিছো বিষাদে বহিল। ৥১৯৪৩৥
 দহন বহন কৰি কৰ্মা শঙ্কলিলা।
 নামধৰ্ম প্ৰকাশিয়া শঙ্কৰো বহিল। ৥
 হৰিষা ভূঞাৰ কন্যা বাপে শুণে ধন্যা।
 লক্ষ্মী নামত আতি পৰম শোভনা। ৥১৯৪৪৥
 ৰমানন্দ ঠাকুৰ দেৱে বিবাহ কৰিল।
 পিতৃৰ চৰণ বন্দি সুখদে বহিল। ৥
 কালক্ৰমে পুৰুষোত্তম পুত্ৰ ভৈল।
 নাটিক দেখিয়া গুৰু আনন্দ কৰিল। ৥১৯৪৫৥
 হৰিচৰণ ঠাকুৰো বিবাহ হইলেক।
 চতুৰ্ভুজ নামে শ্ৰেষ্ঠ পুত্ৰক ভৈলেক। ৥
 এহিমতে দুইজনে নানা লীলা কৰি।
 ভীৰন তাৰণ হেতু কাৰ্য্যক আছৰি। ৥১৯৪৬৥
 একদিনা মাধৱেৰ শ্ৰীৰামৰ সগে।
 গুৰুসেৱা কৰি গনকুছি যান্ত বগে। ৥
 গনকুছি স্থানে মাকলিৰ পুত্ৰ বাম।
 মানস পূজাক কৰে মন উপাসম। ৥১৯৪৭৥
 মানসত বহুমন খৰম আনিয়া।
 একপাটি পাদপদ্মে দিলেক পিঙ্গায়া। ৥
 আৰ পাটি দিবে চান্তে মাধৱেৰ আইলা।
 আসি আছো বাম বুলি বচন বুলিলা। ৥১৯৪৮৥
 শুনি বাম আঁতে আৰ খৰম নিদিয়া।
 গুৰুৰ চৰণে শীঘ্ৰে নমিলন্ত গৈয়া। ৥

শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ভক্তিৰ লগত স্মৰণ ভক্তিৰ
 আৱশ্যক। যতোময় ভৱোৰে ঈশ্বৰ পূজা
 ভক্তৰ কৰ্ত্তব্য এয়ে ভজত ভক্তিৰ স্বৰূপ।

গুৰু বোলে বামকেনে বঞ্চনা কৰিল।
 এক পাটি দিয়া আৰ পাটিক নেদিলা। ৥১৯৪৯৥
 শুনিয়া বামৰ মুখে বচন হৰিলা।
 দণ্ডবতে পড়ি গুৰু চৰণে প্ৰাথিলা। ৥
 মই মূঢ়মতি কিছু নজানো ব্যৱস্থা।
 সি হেতুকে ভৈল বাপ এমন অৱস্থা। ৥১৯৫০৥
 শুনি গুৰুজনে বোলে কিছু চিন্তা নাই।
 মানস পূজাক তোৰা কৰিবে জুৱাই। ৥
 শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনো সদা সুখে কৰিয়োক।
 ভৱ সংসাৰৰ নাৱ তাক জানিয়োক। ৥১৯৫১৥

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ গুৰু ভজন নিশ্চিন্ত।
 ঈশ্বৰ ধ্যান তেহো গীত কীৰ্ত্তনে লিখিলা। ৥
 হেনজানি শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তন-স্মৰণক কৰা।
 এন্তৰ সংসাৰ মাজে ভীষক উদ্ধাৰ। ৥১৯৫২৥
 অকপটে গুৰু সেৱা যিজনে কৰয়।
 গুৰু সমান শক্তি শিষ্যত লভয়। ৥
 আজি হন্তে তুমি মোৰ সঙ্গত চলিবা।
 শ্ৰীৰামে আমাৰ যত কৰ্ম্ম আছৰিবা। ৥১৯৫৩৥
 এহিবুলি গুৰু প্ৰহ্লাদৰ কৈলা কথা।
 প্ৰহ্লাদে স্মৰণে গতি পাইলেক সৰ্বথা। ৥
 প্ৰভাতে উঠিয়া দেৱ মাধৱ ঈশ্বৰ।
 গুচি সঞ্জমন হৈয়া ছলন্ত সন্তৰ। ৥১৯৫৪৥
 পথত দেখিলা একজন মুনিবেস।
 বিৰিণা জোপাৰ মধ্যে কৰিয়া প্ৰবেশ। ৥
 বোলন্ত শুনিয়ো দেৱ মাধৱ মুৰাৰি।
 কৈকলাগি যাহা তুমি কহিয়ো বিচাৰি। ৥১৯৫৫৥
 মাধৱে বোলন্ত শঙ্কৰৰ পাশে যাওঁ।
 বৈৰাগী বোলন্ত তেবে প্ৰশ্নক কহিওঁ। ৥
 কাহাক সেবিছা আৰ কোন জন গুৰু।
 মাধৱে বোলন্ত শ্ৰীশঙ্কৰ কল্পতক। ৥১৯৫৬৥
 বোলন্ত বৈৰাগী শঙ্কৰৰ গুৰু কোন।
 সিদ্ধান্ত নিদিয়া চলিলন্ত গুৰু জন। ৥
 বৈৰাগী অদৃশ্য ভৈল মাধৱে হাঁসিল।
 পাছে শঙ্কৰৰ আগে উপসন্ন ভৈল। ৥১৯৫৭৥
 বোলন্ত শঙ্কৰ বড়াৰ পো কহিয়োক।
 পহুত হৈয়াছে কিবা কাৰ্য্য ঘটনাক। ৥
 সকাতে মাধৱেৰে কহিলা তাহিতি।
 যেন যেন কথা ভৈল বৈৰাগী সহিতি। ৥১৯৫৮৥
 শঙ্কৰে বোলন্ত মোৰ গুৰু পৰিছয়।
 কিকাৰণে নিদিলাহা ভৈলা বিপৰ্য্যয়। ৥
 * উকতেসে মোৰ গুৰু স্বৰূপ স্বভাৱ।
 উকতত পৰে মোৰ নাহি ভিন্ন ভাৱ। ৥১৯৫৯৥
 উকতেসে মোৰ হৃদি জানিবা নিশ্চয়।
 * উকত জনৰ জানা মইসে হৃদয়। ৥
 মই বিনে উকতে নিচিন্তে কিছু আন।
 উকতত পৰে মই নিছিন্তোহো আন। ৥১৯৬০৥
 কহিলাহা হন্তে তান নিজ ৰূপ গোটে।
 অৱশ্যে তোমাৰ আগে হোৱন্ত প্ৰকটে। ৥
 মাধৱে বোলন্ত সদা তোমাৰ চৰণ।
 দেখিবাক পাইলো আনে কোন প্ৰয়োজন। ৥১৯৬১৥

হেনমতে দুইওক লীলা বুদ্ধি কৰি ।
ভক্তি প্ৰকাশিয়া সুখে আছন্ত সাদৰি ॥
একদিনা কথা সুখে প্ৰসঙ্গ কালত ।
মাধৱ দেৱক পাছে ওক বুলিলন্ত ॥১৯৬২॥
ধৰ্ম্মৰ উদয় সুন্দৰীত হোৱা নাই ।
তোনাৰ সুন্দৰী যাইতে উচিত খেছয় ।
স্থান স্থানান্তৰ হন্তে ভক্তগণ আসি ।
শঙ্কৰক ওকমানি থাকন্ত উপাসি ॥১৯৬৩॥
তেলিকৃত শিৱানন্দ লক্ষৰ আসিল ।
প্ৰাৰ্থনা কৰিয়া ওক ধৰ্ম্মক ধৰিল ॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ লগত ঈশ্বৰ সাকাৰ তিৰাকাৰৰ
বাদ, চান্দমা যৱনৰ দ্বাৰা ঈশ্বৰ
সগুণ সাকাৰৰ সিদ্ধান্ত ।

বুঢ়া গোপাল আৰ হৈ দাহ আতই ।
ধৰ্ম্মক প্ৰাথিলা আৰ শঙ্কৰৰ ঠাই ॥১৯৬৪॥
আনো আনো ভক্ত সব আনন্দিত মনে ।
শৰণ প্ৰাথিলা আসি ওকৰ চৰণে ॥
ভক্তি পৰীক্ষিয়া পাছে শৰণ কৰাইলা ।
শঙ্কৰ দেৱত ভক্তি কৰিয়া বহিলা ॥১৯৬৫॥
কৰ্ণপুৰ হৰিদেৱ দ্বিজ দামোদৰ ।
শঙ্কৰৰ পাশে শুনি কথাক কৃষ্ণৰ ॥
শ্ৰীনাৰায়ণ আতা মধই জয়ন্তিৰ ।
চান্দসাই কোবোলা বাঢ়েই নিবন্তৰ ॥ ১৯৬৬ ॥
হাতী বাতী মধো যত সেৱক আছন্ত ।
ওকৰ নিকটে আসি কথাক শুন্ত ॥
একদিনা চাৰিজন শিলাৰ পণ্ডিত ।
শঙ্কৰ দেৱৰ ঠাইত আলাপ কৰন্ত ॥ ১৯৬৭ ॥
উপস্থিত ভৈলা ওক আসন দিয়াইলা ।
শঙ্কৰক সাদৰিয়া তেখনে বসিলা ॥
কথা চলে শাস্ত্ৰৰ মতক আনি তথা ।
নিৰাকাৰ ব্ৰহ্মবুলি কহিলন্ত কথা ॥১৯৬৮॥
শঙ্কৰে বোলন্ত ব্ৰহ্মই আকাৰ ধৰিয়া ।
জীৱৰ তাৰণ হেতু ৰূপ প্ৰকাশিয়া ॥
দুষ্টৰ দমন সাধু সন্তক ব্ৰহ্মৰ ।
কাৰণে সাকাৰ হৈয়া হোৱে অৱতাৰ ॥১৯৬৯॥
যাৰ যশ নামক কীৰ্ত্তন কৰি লোক ।
ওৱ ব্ৰহ্ম নাসি পাই বৈকুণ্ঠ লোকক ॥
পোলোক বৈকুণ্ঠ আদি সকলো স্থানত ।
বিৰাটাদি ৰূপ ধৰি আছা নানা মত ॥১৯৭০॥

আকাৰ বিহীনে চিত্তিবাৰ নাহি হেতু ।
এতকে সাকাৰ ৰূপে আছে বিশ্ব কেতু ॥
তথাপি প্ৰত্যয় নোহে বহু গ্ৰন্থ কহে ।
গীতা ভাগৱত আনি শঙ্কৰদেৱে বিহে ॥১৯৭১॥
তথাপিহো ভক্ত নমাই দেখি চান্দ সাই ।
সকাতৰে ব্ৰাহ্মণক কহিলা তথাই ॥
আমি হীন জাতি যাক মুচ মাজে গণি ।
একখানি কথা পূছো জানি বা নজানি ॥১৯৭২॥
ব্ৰাহ্মণে বোলয় তোৰ কোনে কথা শুনে ।
অস্পৃশ্য শৰীৰ নালাপয় বিত্ত জনে ॥
পুন পুন প্ৰাথিলন্ত দেখিয়া ব্ৰাহ্মণ ।
কহ বুলি ঠেসকৰি বুলিলা বচন ॥১৯৭৩॥
চান্দসাই বোলে মোৰ তিনি ভ্ৰম ভৈল ।
কোথাহন্তে বেদ কোথা হন্তে ব্ৰহ্মা হৈল ॥
জগত পাৱনী গঙ্গা কৈত হন্তে হই ।
ইতিনি কথাক জানিবাক চাওঁ মই ॥১৯৭৪॥
পণ্ডিতে কহিলা বেদ বিষ্ণু মুখহন্তে ।
ব্ৰহ্মাৰ জনম ভৈলা নাতি কমলতে ॥
পাদপদ্ম হন্তে ভৈলা গঙ্গা উৎপত্তি ।
জানিবি যৱন আমি কহিলো সম্প্ৰতি ॥১৯৭৫॥
শুনি চান্দসাই বোলে তিনি ঠাইৰ বাজে ।
ঈশ্বৰৰ অঙ্গ কিছু আছে কিবা নাছে ॥
যদি তিনি অঙ্গে তিনি প্ৰবা বাজ ভৈল ।
ইহাতে ঈশ্বৰ কেনে নিৰাকাৰ হৈল ॥১৯৭৬॥
শুনিয়া ব্ৰাহ্মণ সবে সলজ্জিত হই ।
আপুনি ঘাটিলো বুলি উলটি নহাই ॥
একদিনা শ্ৰীশঙ্কৰে একাদশী দিনে
উপবাস কৰিয়া আছন্ত অনুৰূপে ॥১৯৭৭॥
ওক মুখপদ্ম দেখি তানে ভাৰ্যা আই ।
বলোৰাম আতক পাকিলা কহিবাই ॥
ৰাত্ৰি ভৈল আহাৰক কৰিবাক লাগি ।
প্ৰাৰ্থনা কৰিলা বাপ আই মহাভাগী ॥১৯৭৮॥
শুনিয়া শঙ্কৰ ওক প্ৰোধে আদেশিল ।
দূৰ হয়ো বুলি তাক বাহিৰ কৰিল ॥
বাজত ৰাখিল পানী পোতাতে বহিয়া ।
স্বপ্নন কহিলা দেখা আমাক আসিয়া ॥১৯৭৯॥
তেতিফণে ওকজনে উঠিয়া দেখিলা ।
চতুৰ্ভুজ ৰূপে এক পুৰুষক পাইলা ॥
পাছে বলোৰামে সিটো সকলিত হই ।
শঙ্কৰৰ পদতলে প্ৰণামিলা গই ॥১৯৮০॥

সাদৰে তাহাক গুৰু ভিতৰে পঠাইলা ।
 ধন্য মোৰ ভক্ত বুলি মনে প্ৰসংশিলা ॥
 গুৰুৰ সচনে শ্ৰীমাধৱ ঈশ্বৰ ।
 শাস্ত কৰিবাক লাগি কবিলন্ত সাৰ ॥১৯৮১॥
 ৰাজসুয় গ্ৰহ লেখিবাৰ বসিচন্দ্ৰ ।
 ৰতিকাতে দেখি উপহাস্যে বুলিলন্ত ॥
 দদাম্যে শাস্তক কৰে তুমিও কৰিবা ।
 ইকথা শুনি লোকে কিবুলি কহিবা ॥১৯৮২॥
 তাক শুনি গুৰু শাস্ত সামৰিয়া থৈলা ।
 শঙ্কৰেও শুনি মনে অসন্তোষ পাইলা ॥
 দিনেক সেৱক সব আগে গুৰুজন ।
 মাধৱ দেৱক চাই বুলিলা বচন ॥১৯৮৩॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ কোচবিহাৰলৈ শেষ যাত্ৰা

তোমাৰ আমাৰো নাহি কিঞ্চিতো অন্তৰ ।
 নজানি জন্মনা কৰে পৰম পামৰ ॥
 আজি হন্তে যত শাস্ত কৰিবে লাগয় ।
 মাধৱেসে কৰিবন্ত বুলিলো নিশ্চয় ॥১৯৮৪॥
 গীত নাট পদমানে বচনা কৰিয়ো ।
 জীৱৰ তাৰণ হেতু উপায় চিন্তিয়ো ॥
 বেহাৰক প্ৰতি যাইবে আছে মোৰ মন ।
 ৰমানন্দ সমে আমি কৰিবো গমন ॥১৯৮৫॥
 শুনা বাপু বঢ়াপো খেদৰ বচন ।
 চাৰি দিশে চাৰি বস্ত কৰিলো প্ৰেৰণ ॥
 বৈকুণ্ঠৰ পৰা আসি বিচাৰি দেখিলো ।
 তিনিজন আইল চলি এজন নপাইলো ॥১৯৮৬॥
 তোমাতেসে হন্তে আসি সেই বস্ত পাইব ।
 সকলো সৰ্ব্বস তেহো তোমাতে লভিব ॥
 তান্ত হন্তে সকলো জীৱৰ গতি হইবা ।
 তান্তে সুম্পি শেষে তুমি অৱসৰ হইবা ॥১৯৮৭॥
 শুনা বাপু নাৰায়ণ যতন কৰিয়ো ।
 নৌকা একখন ভাল কৰিয়া সজায়ো ॥
 সকলো সেৱক মানে যথা যৈত আছে ।
 আমাক দেখিবে প্ৰতি আসোক আবাসে ॥১৯৮৮॥
 চাৰিয়ো দিশৰ সৰ্ব্ব সেৱক আসিল ।
 গুৰুক প্ৰণাম কৰি স্থানে স্থানে গৈল ॥
 পাছে মাধৱদেৱক বুলিলা হাস্য কৰি ।
 পূৰ্বৰ কথা ক কিবা আছা মনে স্মৰি ॥১৯৮৯॥

যাইবোহো বাহিৰ হৈয়া কহিলো বচন ।
 সেই কথা আসি আবে ভৈল উপসন ॥

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱৰ কোচ বিহাৰলৈ শেষ যাত্ৰা
 ধৰ্ম্মৰ প্ৰকাশ হেতু তুমি আমি আইলো ।
 সকলো কাৰ্য্যক আবে তোমাতে সুম্পিলো ॥১৯৯০॥
 ইটো কথা ৰমানন্দ গাৱে নকহিবা ।
 কালি গণ কুচি যাইবো উদ্যোগ কৰিবা ॥
 পাছে মাধৱদেৱ প্ৰণামিয়া গৃহে গৈলা ।
 সকলো সম্ভাৰ মানে আনিয়া জুটাইলা ॥১৯৯১॥
 পৰদিনা ঠাকুৰ আতা নৌকা ঘাটে নিলা ।
 মাধৱদেৱে শীঘ্ৰে পাছে তথাক ছলিলা ॥
 শ্ৰীশঙ্কৰ গুৰু যাইবে ভৈলা কাছপাৰ ।
 ৰমানন্দ ঠাকুৰ যাইবাক কৈলা সাৰ ॥১৯৯২॥
 আঠু সমে পুত্ৰ নাতি গণ সাদৰিলা ।
 বেহাৰক যাইবে বুলি আশ্বাস কৰিলা ॥
 শুনা বঢ়াৰ পো তুমি আগে চলি যাহা ।
 তোমাৰ স্থানত আজি কৰিবো নিৰ্ব্বাহা ॥১৯৯৩॥
 শুনি মাধৱদেৱে তেতিয়ক লৈ গৈলা ।
 শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱো পাছে নৌকা আৰোহিলা ॥
 সেৱকে কৰিলা হৰি ধনি উচ্ছাৰণ ।
 ধনু খন্দা জানে গণকুছি উপসন ॥ ১৯৯৪ ॥
 মাধৱে আসিয়া আগবাঢ়ি তুলি নিলা ।
 গণকুছি থানে শ্ৰীশঙ্কৰ বহিলা ॥
 * গুৰা পাণ টকা বস্ত ঠগিত আনিলা ॥
 জগত গুৰুৰ পাছে বাৰ্ত্তাক পুহিলা ॥ ১৯৯৫ ॥
 দেখিয়া শঙ্কৰ গুৰু বোলে কোন খানি ।
 এখনে আহিছা তুমি সৰ্ব্ব কথা জানি ॥
 কিবা হেতু সোধা বাৰ্ত্তা নেজানো কাৰণ ।
 গুৰু বোলে বাপ কিবা খানিতক আন ॥১৯৯৬॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ গণকুছি প্ৰবেশ, শ্ৰীমাধৱদেৱে
 গুৰাপাণ আনি বাৰ্ত্তাসোধে, সেই আহি
 আজিলৈকো সন্তত প্ৰণীত আছে । দুই জনা
 গুৰু একান্ত ভাৱবাক্ত ৰমানন্দ দৰ্শন ॥

পাছে ধন্য ধন্য বুলি প্ৰশংসা কৰিলা ।
 জানিলোহো তুমি এক আহিক ৰাখিলা ॥
 জীৱৰেসে চিনা চিনি এহি পৰিহয় ॥
 বেদান্তৰ সাৰ ইটো জানিবা নিশ্চয় ॥১৯৯৭॥

পুৰাতো পুৰিলা বাৰ্তা উদ্ধত মনে ।
 চৰতে সুধিলা হনু মন্তত আনন্দে ॥
 পাছে ওক মাধৱক বুজিলা বচন ।
 আমাক জাখিলা চাউল সিঁজাও এখন ॥১১১৮॥
 মাধৱে প্ৰাখিলা ওক চৰণত ধৰি ।
 নকৰিয়ো আতা আমি কৰিতে মৰাৰি ॥
 আপোনাৰ পৰিহাৰ ভনেক আছয় ।
 সি সবেও ৰাজিবাক জোনো বিচাৰয় ॥১১১৯॥
 বুজিবে ভোজন কৈল শতৰ টহৰ ।
 কিসক নিদিবা ৰাজি ভোজন আমাৰ ॥
 হেনজানি ৰমানন্দ ঠাকুৰে ৰহোক ।
 প্ৰাৰ্থনা কৰিছো ওক কৃপা কৰিয়োক ॥২০০০॥
 হাসিলা বোলত ভাল তাকে কৰিয়োক ।
 তোমাবো ভোজন আমাৰেই সৰে হোক ॥
 পাছে ঠাকুৰ দেৱে অন্ন বঞ্জন কৰিলা ।
 একেৰে দিবাক লাগি আদেশ কৰিলা ॥২০০১॥
 সেহিমতে দুই ব্ৰহ্ম লীলাক প্ৰকাশি ।
 ভোজন কৰিলা যেন বৃন্দাবনে বসি ॥
 তামূল ভুজিলা এক খানতে শুভিলা ।
 সি সময়ে যেন যেন লীলা প্ৰকাশিলা ॥২০০২॥
 * ৰমানন্দ ঠাকুৰে দেখিলা সাৱশেষ ।
 পৰম বিস্ময়ে ভৈল আনন্দ বিশেষ ॥
 শক্তি ভক্তি বজ বীৰ্য্য সকলে খাপিলা ॥
 তাম্ৰমালা তান-বিত্তান সমস্তকে দিলা ॥২০০৩॥
 পৰদিনা প্ৰভাততে উঠি দুয়োজন ।
 শুচি সজ্জন হৈয়া কৰিলন্ত স্নান ॥
 জন পীড়া আনি যোগাই দিলন্ত মাধৱে ।
 এক মহা লীলা কৰিলন্ত সেহি খাৱে ॥২০০৪॥
 মাধৱে ৰমানন্দ বিনে আনজন ।
 সিসৰ প্ৰভাৱ মানে নেদেখিল আন ॥
 স্নান অৰ স্নানে ওক প্ৰসংশা কৰিলা ।
 মাধৱ সহিতে দুয়ো ভোজন কৰিলা ॥২০০৫॥
 আসিলন্ত নাৰায়ণ ঠাকুৰ প্ৰধান ।
 নৌকা প্ৰবেশিলা প্ৰয়া কৰিলা বিধান ॥
 যেনমতে মিঠো প্ৰয়া মিসময়ে লাগে ।
 সেহি সেহি মতে ভবা দিলা মহাভাগে ॥২০০৬॥
 ওকক প্ৰণামি আতা কহিলা সাদৰি ।
 শতৰো উঠিলা তথা ঘাইবে মন কৰি ॥
 সকলো সেৱক ছলে ওকৰ লগত ।
 অনু ক্ৰমে গৈয়া প্ৰবেশিলাহা নাৱত ॥ ২০০৭ ॥

সকলো সেৱক প্ৰমোদিত হৈয়া আতি ।
 পতি পতি প্ৰণামিলা মাধৱ সহিত ॥
 মাধৱে বোলন্ত বাপ পুত্ৰ মন সন ।
 আমাকো মানিব যেন পুত্ৰ এক জন ॥২০০৮॥
 তুমিলা শতৰ দেৱ প্ৰেম বৃত্ত ভৈল ।
 তনা বঢ়া পো বুজি কহিবাক ভৈল ॥
 ভাৰ্যা পুত্ৰ ধন জন আছে যত মান ।
 সকলো অনিত্য কালে কৰয় হৰণ ॥২০০৯॥
 অনিত্যৰ লগে তুমি সম কেনে হৈবা ।
 আমাৰ ৰাজত প্ৰাণ তুমিসি জানিবা ॥
 এহি বুজি ওক মাধৱে আৱিৰ্ণি ।
 প্ৰেমৰসে নিমজিল পাছে মাথা শুৱি ॥২০১০॥
 সৰ্ব শক্তি তাম্ৰমালা মাধৱত পিলা ।
 সকলো সেৱকে হৰি হৰি উচ্ছাৰিলা ॥
 বিদায় কৰিলা পাছে নৌকাক মেজিলা ।
 পানী কুছি চৰণত থিয় হৈয়া বৈলা ॥২০১১॥
 ওক সেৱ কৰ দিকি কৰে নিবীজন ।
 দৃষ্টিৰ গোছৰ মানে ৰহিলা তখন ॥
 মাধৱে সেহিমতে কৰি নিবীজন !
 নিবজিলা ওক যেনে ভৈলা অনশন ॥২০১২॥
 মহাশোক গণকুছি খানত ৰহিলা ।
 নাৰায়ণ আতা আৰো সেৱকো ছলিলা ॥
 তাৰ পৰদিন ৰতিকান্ত আসি তথা ।
 প্ৰণামিলা মাধৱক বুজিলন্ত মথা ॥২০১৩॥
 তনা আতা মোৰ আছে কথা দৃষ্টান্তৰ ।
 আছিল শতৰ দাদা পৰ্যন্ত প্ৰবৰ ॥
 একশাৰী হৈয়া দুই পৰ্যন্ত থাকয় ।
 একৰ আৰত দ্বিতীয়ক নেদেখয় ॥২০১৪॥
 নিকটৰ পৰ্যন্ত যেনে আতৰাই ।
 আৱৰ পৰ্যন্ত গোট সম্পৰ্ণে দেখই ॥
 সেহিমতে তুমিহিলা দদাৰ আঁৰত ।
 দদা গৈল ভৈলা তুমি প্ৰত্যক্ষ দৃষ্টান্ত ॥২০১৫॥

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰাচৰ্যৰ কোটবিহাৰ প্ৰবণ
 ৰাজ-ৰাণী সকলৰ শৰণ গ্ৰহণ

সিকাৰণে আগৈ শাস্ত কৰিবাক প্ৰতি ।
 উপহাস্য কৰিলোহো জমিয়ো সম্প্ৰতি ॥
 আবে শাস্ত কৰি তুমি কৰিয়ো প্ৰকাশ ।
 যেনমতে অজকাৰ হোৱয় বিনাশ ॥২০১৬॥

গুনিয়া মাধৱ গুৰু মহাবল ভৈলা ।
 ৰাজসুয় বদ্যাবলী তেখেনে কৰিলা ॥
 আই গোসানীৰ ঠাইক গৈয়া প্ৰতিনিতি ।
 সুখ দুঃখ বুজি প্ৰতি পালিয়া থাকন্তি ॥২০১৭॥
 তিনিজন ঠাকুৰৰ বাৰ্তাক জানন্ত ।
 ঠাকুৰ সকলে মহা আনন্দ লভন্ত ॥
 শঙ্কৰো ছলিয়া গৈল পথত প্ৰবাস ।
 সেৱক সকলে দেন্ত কৰিয়া আবাস ॥২০১৮॥
 মহাবলৈ চিলা বাইৰ ঘাটে প্ৰৱেশিলা ।
 গুনি আনন্দতে ৰাজা আগ বাঢ়ি গৈলা ॥
 মহা সমাৰোহে গুৰু জনক তুলিলা ।
 ফুলনি বাবীৰ পূৰ্ব স্থানত বাখিলা ॥২০১৯॥
 ভূবেনেশ্বৰী আদি একশত বাণী ।
 এক এক সাজ বস্ত্ৰ টকা হাতে আনি ॥
 একৈক বাণীৰ হন্তে একৈক মালাক ।
 গুৰুৰ আগত দিয়া কৰিলা সেৱাক ॥২০২০॥
 ডকতি ধৰিবে লাগি আতি অনুৰাগে ।
 ধৰ্ম্মক প্ৰাৰ্থনা কৰিলন্ত সেই ছেগে ॥
 গুৰুৰ চৰণে পড়ি প্ৰণাম কৰিলা ।
 সিসৰ বাণীয়ো গুৰু ধৰ্ম্মক ধৰিলা ॥২০২১॥
 পাছে গুৰুজনো সেই সমস্ত মালাক ।
 এক এক কৰি দিলা সমস্ত বাণীক ॥
 অৱশেষ দুই মালা বুদ্ধি হৈয়া বৈলা ।
 কাৰণে সেই মালা আপুনি পিন্ধিলা ॥২০২২॥
 চিলাৰায়ে কৈলা নবনাবায়ণ আগ ।
 বুলিলন্ত ৰাজা ইটো আমাৰেই ভাগ ॥
 গুনা ননু ভালমতে সত্ত কৰি দিয়া ।
 আমাৰ পাশক যেন থাকন্ত আসিয়া ॥২০২৩॥
 গুনি গুৰুধ্বজে পূৰ্ব যথাত আছিল ।
 সন্তৰা কাজিৰ কলা গাছক কাটিলা ॥
 তাতে হাতী বাটী গৃহ কৰি নিৰাপন ।
 শঙ্কৰ দেৱক তথা কৰিলা স্থাপন ॥২০২৪॥
 ৰাজা গুনিলন্ত শঙ্কৰ সুস্থ মন ।
 দূত পাকি দিয়া পাছে কৈলা দৰ্শন ॥
 ব্ৰাহ্মণ সকলে বাদ কৰিবাক মনে ।
 ৰাজাক বোলন্ত আজ্ঞা দিয়োক এখনে ॥২০২৫॥

ৰাজা বোলে বহু সহস্ৰেক বিপ্ৰেমিলি ।
 বাদে নপাবিয়া সবে লাজে গৈলা চলি ॥
 তথাপি কৰিবা বাদ ই কেমন কথা ।
 অৱশ্যে পাইবাহা লাজ জানিবা সৰ্বথা ॥২০২৬॥
 পাছে ভট্টাচাৰ্য্য গণে ছাত্ৰক পঠাই ।
 শঙ্কৰৰ বিদ্যা কেন বুজিলন্ত মাই ॥
 ছাত্ৰগণে বোলে গুৰু কহন নমাই ।
 আমাদেৰ শাস্ত্ৰসৰ কৰিকন্ত ঠাই ॥২০২৭॥
 পাছে গুৰু জনে স্নান ভোজন কৰিয়া ।
 নামৰ প্ৰসঙ্গ সুখে সদা আচৰিয়া ॥
 ৰাজাৰ সভাত বসি কৃষ্ণ কথা কহে ।
 ৰাজা প্ৰজা পণ্ডিতৰ গুনিমন মোহে ॥২০২৮॥
 শ্ৰীৰামা বনীয়া বস্ত্ৰ বাহিৰ কৰিয়া ।
 কোন ঠাইৰ কোন নীলা বিচাৰ কৰিয়া ॥
 ৰাজায়ে পোহন্ত গুৰু দেখাই ঠাৱে ঠাৱে ।
 যথাৰ যিমত লীলা বসক কহে ॥২০২৯॥
 আনো আনো কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ বখানন্ত ।
 গুনিয়া ৰাজাৰ মন প্ৰেমে মজিলন্ত ॥
 শঙ্কৰত অনুক্ৰমে ডকতি কৰিল ।
 গুণেৰ সাগৰ বুলি মনত জানিল ॥২০৩০॥
 *একদিনা পশ্চিমৰ বহুমালা আইল ।
 যুদ্ধ কৰিবাক লাগি প্ৰতি যোদ্ধা চাইল ॥
 ৰাজাৰ আছিল মাল যত দৃঢ়তৰ ।
 সিসৰে যুজিবে লাগি কৰিলন্ত ডৰ ॥২০৩১॥
 দেখি ৰাজা লজ্জা ভাৱে বিষাদে আছন্ত ।
 গৈয়া গুৰুজনে দেখি বিনয়ে গুহন্ত ॥
 কিকাৰণে চিন্তায়ুক্ত ৰাজা ৰাজ্যেশ্বৰ ।
 শূনি ৰাজা দিলা সৰ্ব কথাৰ উত্তৰ ॥২০৩২॥
 নকৰিযো চিন্তা ৰাজ্য উপায় কৰিবো ।
 যতন কৰিয়া সিটো মালক ভাগিবো ॥
 ভাসম্বাক দিও ধান সৰিয়া আনিয়া ।
 খৰিৰ কাৰণে গোটা বাংশ দিয়াও নিয়া ॥২০৩৩॥
 অস্ত্ৰ কিম্বা আন দ্ৰব্য দিবাক নলাগে ।
 সুখিলে কহিব কথা দূত মহাভাগে ॥
 ই দেশৰ মালে সিধা ইমত পাৱয় ।
 হাতে মোহাৰিয়া ধান চাউল উলিয়াই ॥২০৩৪॥

*শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ৰজাক বৃন্দাবনীয়া বস্ত্ৰ অৰ্পন, ৰজাৰ নগৰত মাল প্ৰবেশ, শঙ্কৰদেৱে পৰামৰ্শত
 মালৰ পলায়ণ ।

বিহাৰত শ্রীশঙ্কৰদেৱৰ লগত শ্রীমাধৱদেৱৰ
সন্মিলন—শ্রীমাধৱদেৱৰ বাতুলকাগমণ

হাতে দিহি সৰিমাৰ তেলবান্ধ কৰে ।
গোটাৰাংশ হাতে যদি তাৰে জুই ধৰে ॥
পাছে দূত সেহি মতে সবে দিলা গই ।
পোহতে সকলো কথা কহিলা বুজাই ॥২০৩৫॥
ওনি মাল সবে বোলে ইটো কোনে কৰে ।
ই দেশৰ মাল আমাসাত কৰি বৰে ॥
তাসম্ভাৰ সপে যুজি লজ্জামাত্ৰ পাইবো ॥
হলা এতিফল আমি সত্ত্বে পলাইবো ॥২০৩৬॥
ৰাজা গাইলে নচাৰিবে যুদ্ধক কৰাইব ।
যুদ্ধে হৰি লজ্জা পাইবো প্ৰাণেও মৰিব ॥
এহিবলি তৰাতৰি সবেও পলাইল ।
ওনি ৰাজা হাঁসি মহা সন্তোষ লভিল ॥২০৩৭॥
কিনো ধন্য শঙ্কৰৰ বুদ্ধি বিচক্ষণ ।
কাৰ্য্যতে জানিলো আক জগত কাৰণ ॥
এহিমতে ওকজন তেৰ বয় আছে ।
মাধৱে গনকুছি থানত বহিছে ॥২০৩৮॥
বাতুলকাত বুঢ়ী দশম খানি বৈল ।
দাদা খুড়াগণো তথা শৰণ নভৈল ॥
তাক সাধিবাক মনে মাধৱ চলিলা ।
কতোদিন মানে শঙ্কৰৰ ঠাই পাইলা ॥২০৩৯॥
দেখি ওকজন আনন্দৰ পাব নাই ।
কি কামে আসিলা বুলি আনন্দে সোধই ॥
শঙ্কৰদেৱক পড়ি প্ৰণাম কৰিয়া ।
বাতুলকা যাইবাক আইলো বুলিয়া কহিলা ॥২০৪০॥

শ্রীমাধৱদেৱৰ দশম স্কন্ধ ভাগৱত আৱয়ণ

শঙ্কৰে বোলন্ত কাৰ্য্য নহৈবেক সিদ্ধি ।
তথাপিভো মায়ে আসি আছায়েন বুদ্ধি ॥
একঙটি কথা বাপু কৰিবে লাগয় ।
শিবানন্দ লক্ষৰ সদা বাঞ্চিয়া থাকয় ॥২০৪১॥
পথফলৈ যান্তে তাৰ ঘৰ পাইবা যথা ।
ক্ষণেক বসিয়া দৰশন দিয়া তথা ॥
ভাল বুলি ওকজন চলিলা পথত ।
শিবানন্দ ঘৰে গৈয়া ভৈলা উপদত্ত ॥২০৪২॥

আঠে লেঠে শিবানন্দে আগবাঢ়ি আসি ।
প্ৰণামি আসন দিয়া বসাইল হৰিসি ॥
কতোফলৈ উঠিবাক ওক মন কৈলা ।
শিবানন্দে বোলে কিছু দিবাক নভৈলা ॥২০৪৩॥
আসিবাৰ কালে মোৰ ঘৰত সোমাইবা ।
কিছুদূৰা দিবো আমি তাক নৈয়া সাইবা ॥
ওনিয়া বিদ্যাপ মনে ওক চলি গৈলা ।
লোভিত বুলিয়া ইটো আমাক জুখিলা ॥২০৪৪॥
এমন ব্যক্তিৰ ঘৰে আসিবাক প্ৰতি ।
ওক আদেশিলা কিনো আশ্চৰ্য্য সম্প্ৰতি ॥
হেন মতে অসন্তোষে বাতুলক পাইল ।
কিছু দিন ৰহি কাৰ্য্য সিদ্ধিক নপাইল ॥২০৪৫॥

ককৰা—

নধৰয় ধৰ্ম্ম কেহো আদৰ নকৰে ।
ধৰ্ম্ম ধৰ্ম্ম কথাওনি নিন্দা মাত্ৰ কৰে ॥
বিনা বাংশী কৰতাল ভাতেনাতে চিৰকাল ॥
এহি কহি বাতুলকাৰ লোক নিবন্তৰ ॥
বিমুখ ভৈলেক ধৰ্ম্ম ধৰিবাৰ তৰ ॥২০৪৬॥
শান্তধানি লৈয়া পাছে ফিৰিয়া আসিলা ।
পথত আসন্তে একখানি নদী পাইলা ॥
নাহিকয় নৌকা নামি যাইবাক লাগয় ।
তৰহেন বুলি শীঘ্ৰে চলিয়া যাবয় ॥২০৪৭॥
একগোটা বুঢ়ী, তেতিফলৈ নিকলিল ।
নয়াইবা গহন জল বুলিয়া বাখিল ॥
তুমিও তিজিবা শান্তধানো নষ্ট হৈবা ।
এহিপাক ঘূৰি বালি পথে চলি যাইবা ॥২০৪৮॥
হেন কহি তৈতে বুঢ়ী অদশন ভৈল ।
দেখি মাধৱে মহা আনন্দ কৰিলা ॥
ধন্য ধন্য বুঢ়ী মোৰ শান্তক বাখিলা ।
তোমাৰ কাৰণে আজি জলে নুবুড়িলা ॥২০৪৯॥
উদ্দেশ কহিয়া শান্ত বাখিলন্ত বুঢ়ী ।
বুঢ়ী দশম নাম ভৈলা সেহি দিনধৰি ॥
পাছে ওকজনে অনুজ্ঞমে চলি যান্ত ।
শিবানন্দ ঘৰৰ নিকট পাইলন্ত ॥২০৫০॥

লোকত সুখিলা আটৰ পথ কিবা আছে ।
লোকে বোলে গ্ৰহৰেক ঘূৰিবাহা পাছে ॥
শিবানন্দ গৃহৰ নিকটে যদি ঘাছা ।
দুইদণ্ডে কাকত কুটা ছান পাইবাহা ॥২০৫১॥
মাথৰে ভুলিলা ইটো পথে নমাই বোহো ।
ঘূৰণ পথক দিহে আবে ছলি বোহো ॥
হেনমতে পৈয়া গোপলিকা সময়ত ।
কাকত কুটা পাতা শঙ্কৰক প্ৰণামত ॥২০৫২॥
বাপু বড়োপো তুমি আসিলাহা ভালে ।
মাথৰে বোলন্ত তমু কুপাত সকলে ॥
কিন্তু আদেশিলা শিবানন্দ গৃহে যাইবে ।
বসিলতে শিবানন্দে কহিলেক তেবে ॥২০৫৩॥

শ্ৰীমাদ্ভগবদ্গীতাৰ কামৰূপ গমণ

ঘূৰিয়া আসিয়া মোৰ গৃহত সোমাইবা ।
প্ৰভুজন হেতু কিছু টকা সিকা নিবা ॥
লোভিত বুলিছা আমাসক পাৰীক্ষিল ।
নোসোমাইলো তাৰ গৃহে ঘূৰিয়া আসিল ॥২০৫৪॥
ভুলিয়া শঙ্কৰে বোলে কিকাম কৰিল ।
বড়োপোৰ অপৰাধী সমূলি ডুবিল ॥
হেন সময়তে শিবানন্দ আসি পাই ।
দুইজনী গুৰু থাইত বুলিলা বিনাই ॥২০৫৫॥
বহু ঠাত নতি কৰি ক্ষমাক প্ৰাথিলা ।
তথাপিহো তাৰ অপৰাধ নক্ষমিলা ॥
পাছে সেহি দিনা তাত গুৰু দুইজন ।
মহানন্দ প্ৰকাশিয়া বহিলা তখন ॥২০৫৬॥
পৰদিনা প্ৰভাততে দুইজন উঠি ।
জান ভোজন কৰি গাতাইলন্ত তথি ॥
পদকৃষ্ণি ঘাইবাক বিদায় মানিলা ।
ভনিয়ো মাধব বুলি শঙ্কৰে কহিলা ॥২০৫৭॥
আৰ বমে এহিমাসে এহি দিবসত ।
মোহোৰ কাৰণে খোজ কাটু পাকসাত ॥
আপবাটু সাফল্য কৰিছো মোৰ মন ।
এখনে চলিয়ো বাপু আপোনাৰ স্থান ॥২০৫৮॥
পাছে মাধৱেও সলোতক নেহু ছই ।
শঙ্কৰক প্ৰণামিয়া আসিলন্ত তই ॥
বিদ্যাদিত মনে গুৰু শঙ্কৰো বহিলা ।
মাধৱেও আসি পাছে পদকৃষ্ণি পাইলা ॥২০৫৯॥

আই গোসানীৰ আগে গুৰুৰ কাঠিনী ।
কহিলা মাধৱদেবে হৰিমিত মণি ॥
এহিমতে মাধৱদেব তথাতে বহিলা ।
শাস্ত্ৰ সকলক কৰিবাক আৰতিলা ॥২০৬০॥
পাত মই কাপ পাছে একত্ৰ কৰিয়া ।
লিখিলা শাস্ত্ৰক গুৰু বাক্য সুমৰিয়া ॥
গীত-ভট্টমা-নাট সময়ে সময়ে ।
বচনা কৰিয়া খাপিলন্ত ঠাৱে ঠাৱে ॥২০৬১॥

শ্ৰীমাদ্ভগবদ্গীতাৰ শাস্ত্ৰ বচনা

বেহাৰত শঙ্কৰ ঈশ্বৰ কল্পতক ।
বজাৰ সভাত গৈয়া আলাপন্ত গুৰু ॥
ৰাজা প্ৰজা চিলাবাক পৰম হৰিমে ।
শঙ্কৰৰ গুণ যশ কহে অহনিলে ॥২০৬২॥
আট্টে বহুসৰ গুৰু সেহি মতে আছে ।
কৃষ্ণযশ সোধেৰাজা গুৰুৱে প্ৰকাশে ॥
শঙ্কৰক ঈশ্বৰৰ শক্তি জানিল ।
একদিনা ৰাজা সভা মাজত পুহিল ॥২০৬৩॥
ঈশ্বৰৰ কাপকেনে কহিয়ো আমাক ।
প্ৰকাশিয়া কহিলন্ত তেখনে ৰাজাক ॥
মন্তকৰ পৰা পাদ পক্ষজ পৰ্য্যন্ত ।
কৃষ্ণৰ কাপক গুৰু সবে কহিলন্ত ॥২০৬৪॥

শ্ৰীমদ্ভগবদ্গীতাৰ লবলায়ণ ৰাজাক ঈশ্বৰৰ ৰূপ বৰ্ণন কৰি কয়

ককতৰ পতি যজপতি লক্ষ্মীপতি ।
ব্ৰহ্মলোকা মোহন মূৰ্তি পতিতৰ গতি ॥
গুনা ৰাজা ঈশ্বৰৰ কাপ যেন মত ।
থিৰ বুদ্ধি কৰি ভক্তে চিত্তল মনত ॥
কাপ চিত্তলকে বোলে ঈশ্বৰ ভজন ।
প্ৰথমে লৈবেক লাগে ঈশ্বৰে শৰণ ॥
মাথৰে যেন ছল যেন চক্ৰৰ মণ্ডল ।
মুকুতা মূৰাৰি তাৰ মবে অন্ন জল ॥
শিবন্ত প্ৰকাশে বহু কীৰ্ত্তি উজ্জল ।
ককপালে লখিত চাক অলকা সকল ॥
মুগমদে অক্ষিত তিলকে কৰে কাতি ।
কাম শৰাসন পতি শোভে গুৰু পাতি ॥

কশব্দাথ : কলক-কলীয়া, মুগমদে-কলুৰী, কাম শৰাসন-কামদেৱৰ মনু, অজল-বালিমাছি ছবাই,
সুধাংক-আদিত্য-সূৰ্য্য ।

মুখ পূর্ণচন্দ্র কোটি সমান নোহয় ।
তাতে দুই খজন নয়ন প্রকাশয় ॥
মকর কুণ্ডল দুই কর্ণত দোলয় ।
যেন সুধাংকুর সমে আদিত্য উদয় ॥
ওষ্ঠ দুই বন্দুলী মুকুতা দস্তচয় ।
অকণ কতাক হাসি তুবন তুলয় ॥
প্রভাতর সূর্য্য যেন কৌন্তুভ কষ্ঠত ।
পজ মুকুতার মালা দোলে হাওয়াত ॥
বামভাগে লক্ষ্মীদেবী দিয়া আছে দেখা ।
উত্তম করত যেন সূর্য্যর বেথা ॥
দক্ষিণে শ্রীবৎস পাতি আতি কাতি করে ।
সজ্জল মেঘত যেন বিজুলী সঞ্চরে ॥
আজানু লম্বিত বনমালা প্রকাশয় ।
তাতে পবি মত মধুকরে উজয় ॥
চাৰিখানি ভুজ শোভে চন্দনে চন্দিত ।
অঙ্গদ বলয়া আক ভ্রুমে ভ্রুযিত ॥

রাজার আগত ঈশ্বররূপ বর্ণনা
কটিতটে পাট ভূনি মেখলা বস্ত্র ।
উক কবীকর জানু জুগয়া মনোহর ॥
চরণ কমল বস্ত্র মজুর জুবর ।
উন্নত আঙ্গুলি নখচন্দ্র বিবাজয় ॥
পদতল বকত শুকত মনোনীত ।
ধ্বজ বজ্র পদ্ম যব অঙ্কুশে অঙ্কিত ॥
হেন মনোহর রূপ লাভনা প্রচুর ।
দেখি দর্প হবে আতি কন্দর্প কোটির ॥
দিবা সিংহাসনে বসি আছা উগরত ।
ভূতাক প্রসাদ দিবে সন্মুখে আহুত ॥
ওনিলাহা রাজা ঈশ্বররূপ যেন ।
আক কিবা সোধাৰাজ্য কহিবো এখন ॥

শ্রীশঙ্করদেবের রাজার আগত ঈশ্বররূপ
দর্শন কথায়

রাজ্য বোলে খিয় দিয়ো তুমি শুক জন ।
আঠ বেঠ কবি শুক উঠিল তেখন ॥
যোগ বলে সিটিকন রাজ্যক দেখাইলা ।
শঙ্করর গায়ে রাজা সকল দেখিলা ॥২০৬৫॥

তেলনে করিলা সার রাজ্য শুভমতি ।
সাক্ষাতে ঈশ্বর এহো জানিলো সম্পতি ॥
এতেকে শবণ লৈলো ঠিকিলো নিশ্চয় ।
বুলিলা শবণ আপে কহে সবিনয় ॥২০৬৬॥
উদ্ধাৰ করিলো বাপ শবণ দিয়োক ।
তুমিসে ঈশ্বর যই দেখিলো প্রত্যেক ।
শঙ্করে বোলত ধর্ম্য কেনমতে ধরা ।
অন্যদের পূজা তুমি মকরি মোরারী ॥২০৬৭॥
সিসবর পূজাতেসে রাজ্য বক্ষা হয় ।
পূজাক মদাইলে রাজ্যে বিদিনি কবয় ॥
রাজ্যবোলে কিছু তাক উন্ননাতি মানি ।
জানিলা শবণ দিয়ো পোসাক্র আপনি ॥২০৬৮॥
তুমিয়া শঙ্করদের কহিলা রাজ্যক ।
রাজ্যর নহিবো শুক কহি আছো বাক ॥
নহিবো শ্রীর শুক সকলো ব্রাহ্মণে ।
সূচক চোবর শুক নহিবো কখনে ॥২০৬৯॥
অগ্নি শুক বিজর পত্নীর শুক স্বামী ।
ইসবর শুক আমি নহিবো কৈসানি ॥
চোবে সত্য অসত্যক একোকে নমানয় ।
সূচক সকলে লোক দোষ বখানয় ॥২০৭০॥
রাজ্যবোলে যিটো বেদ পত্নক নমানে ।
সিজনক প্রতি বুলি আছাছা আপোনে ॥
কান্নবাক্য মনে যই নিশ্চয় করিলো ।
দিয়োক শবণ তয় ধর্ম্য আশা কৈলো ॥২০৭১॥
তুমিয়া শঙ্কর শুক সাবিত্রে নপারি ।
মনে বিমবিস কবি দেখিলা বিচারি ॥
বচাৰ পোত ধর্ম্য খেয়া আইলো যিকারনে ।
সিকথা মিলিল অসি জানিলো এখন ॥২০৭২॥
অবশ্যেক পৃথিবীক এবিবে লাগয় ।
সিগোষ্ঠী সময় ভৈল জানিলো নিশ্চয় ॥
বৈকুণ্ঠ যাইবার কালে শুক রূপাময় ।
গান্ধারীর বাক্য যথা সম্বন কবয় ॥২০৭৩॥
সিমেতে প্রকাব কথা মনত কবিয়া ।
শুক নহিবাক যেন বুলিয়া আসিয়া ॥
পাছে সুমধুর বানী রাজ্যক বুলিলা ।
শবণ লৈবাক লাগি যদি মন ভৈলা ॥২০৭৪॥

ব্যাখ্যা :— উক কবীকর-উক-কবীজন দুটা, কবীকর-হাতীর গুবর দবে লাভনা, মজুর-নপুৰ ।

ৰাজাৰ শৰণ গ্ৰহণৰ অভিলাষ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ বৈকুণ্ঠ পয়াণ

সিদ্ধি অসিদ্ধিক জানি ঈশ্বৰে কৰয় ।
ব্ৰত উপবাসে কালি থাকা মহাশয় ॥
পৰন্তুইদিনে যদি ঈশ্বৰে সিদ্ধি কৰে ।
শৰণ দিবাক ত্ৰুটি আসিবো সত্বে ॥২০৭৫॥
এহিবুলি গুৰুজন বিদায় কৰিয়া ।
কাকত বুঢ়ীক গৈলা নিৰানন্দ চয়া ॥
গুনিয়া আনন্দ হই গুৰুধ্বজ বাই ॥
শঙ্কৰ দেৱক নিলা আগক বঢ়াই ॥২০৭৬॥
গুনিয়োক গুৰু মোৰ মহাবল ভৈল ।
আজি ধৰি দদা আমাঠেৰ সঙ্গি বৈল ॥
তাক গুনি গুৰুজনে নম্ৰতি চলিলা ।
সেৱক সকলে বোলে আজি দুঃখ গৈলা ॥২০৭৭॥
পাছে কাকত কুটা পাইল গুৰুজন ।
জান ভোজন কৰি বহিলা তখন ॥
পৰদিনা ৰাজা ব্ৰত উপবাস কৰি ।
দিবাগৃহ নিম্নিলন্ত মনোৰম কৰি ॥২০৭৮॥
তাৰ পৰদিনে গুচি সজমন হৈয়া ।
গুৰুক আনিবে লাগি দূতক পাতিয়া ॥
সেহি সময়ত বৃদ্ধ আগুলি উপৰে ।
শঙ্কৰ দেৱক ফোড়া দেখাইল সত্বে ॥২০৭৯॥
ভকতে কহিলা দূত আগে শীয় কৰি ।
গুৰুৰ শৰীৰে পীড়া ভৈল গুৰু তৰি ॥
হাইবাক নপাৰি কৈলা ৰাজাক জনাইতে ।
দূতে গৈয়া সব কথা কহিলা ৰাজাতে ॥২০৮০॥
হেন সময়ত গুৰু সেৱকত কৈলা ।
একেবাৰে হাইবো মহ বুলিয়া উঠিলা ॥
মুখ প্ৰক্ষালন কৰি বস্ত্ৰক পিঙ্গিয়া ।
টেপৰ বৃদ্ধক জল শয্যা নিয়োজিয়া ॥২০৮১॥

ৰম্যানন্দ ঠাকুৰৰ ভক্তি প্ৰাৰ্থনা

পূৰ্ণ মুখ কৰি বসিলন্ত পদ্মাসনে ।
দেখিয়া বিস্ময় ভৈলা সেৱকৰ মনে ॥
সকল সেৱকে আৱৰিয়া ধৰিলন্ত ।
পুন ৰাজা দূতলোক আসিয়া দেখন্ত ॥২০৮২॥

মনুষ্যৰ চেপ্টা দেখাই শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ।
প্ৰাণ চাৰিবাক মন কৰিলা সত্বে ॥
দেখিয়া ঠাকুৰ বৰ ৰম্যানন্দ দেৱ ।
পিতৃৰ চৰণে পড়ি কৰিলন্ত সেৱ ॥২০৮৩॥
সকাতৰ ভাৱে তেতিফণে প্ৰাথিলন্ত ।
কিছু মাত্ৰ দ্ৰব্য নাপাইলোহো বুলিলন্ত ॥
গুনিয়া শঙ্কৰ গুৰু কৰিলা উত্তৰ ।
সূৰ্ণ ৰজত কাংস আদি বহুতৰ ॥২০৮৪॥
তোমাৰ মাৱৰ হাতে আহয় নিঃশেষ ।
ইঠাৱত পাইলো যত সম্পত্তি বিশেষ ॥
গুৰুধ্বজ বাণী ভুবনেশ্বৰী আদি কৰি ।
শতজনে শতসাজ দিলা সেৱা কৰি ॥২০৮৫॥
সিসবো সকলো আছে বন্ধণে তোমাৰ ।
আৰ কিবা খোজা বাপু কহিয়োক সাৰ ॥
গুনি ৰম্যানন্দে কহে সৰিনয়ে বাক ।
পৰকাল কিন্তু আমি নপাইলোহো তাক ॥২০৮৬॥
শঙ্কৰে বোলন্ত ধন্য ধন্য ৰম্যানন্দ ।
এহি দ্ৰব্য খুজি বাপু কৰাইলি আনন্দ ॥
জানিছিলো মোৰ জলদাৰে বাজ হুয়া ।
সংসাৰিক পুত্ৰভাৱ আছস ধৰিয়া ॥২০৮৭॥
এখনেসে পিতা পুত্ৰ সমস্ত ঘটিল ।
কিন্তু ইসময়ে মোৰ শৰীৰ বিকল ॥
সিদ্ৰব্যক লাগি আৰ নকৰিয়ো খেদ ।
বঢ়াবপোৰ মোৰ সমে নাহি কিছুভেদ ॥২০৮৮॥
যেনমতে শক্তি ভক্তি বল পৰাক্ৰম ।
যেনমতে তাহাক অপিলো মনোৰম ॥
যেনজীলা সিঠাৱত স্বপ্ৰকাশ ভৈলা ।
সঞ্জি চক্কে তুমি বাপু সকলে দেখিলা ॥২০৮৯॥

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ বৈকুণ্ঠ পয়াণ

ইং ১৫৬৮ চন ১৪৯০ শকৰ তাম্ৰমাহত
কিতিৰ কিৰণে আজি গোটেই জগত উজল

জানি বঢ়াবপোক মোৰ স্বৰূপ মানিবা ।
গুৰুবুলি তাৰাহন্তে বস্ত্ৰক লভিবা ॥
*মনৰি ওৱালৰ দৃষ্টান্তক কহিয়া ।
আপোনাৰ চিত্ত মাধৱত সমৰ্পিয়া ॥২০৯০॥

গীতঘোষা পদ যিটো উচ্চাৰিবে লাগে ।
 টেপৰ বৃক্ষত আউজিয়া গাইল ভাগে ॥
 যাহাক ডাকিবে প্ৰায়াজন আছিলেক ।
 ডাকিয়া বিদায় দিলা তাহাকো প্ৰত্যেক ॥২০৯১॥
 পাছে যোগ ধাৰণা ধৰিলা বিদ্যমান ।
 আপোনাৰ আত্মা পৰমাত্মাত স্থাপন ॥
 নিমিষেকৈ সৰ নৰচেষ্ঠাক এৰিলা ।
 বিজুলী ছটাক যেন বৈকুণ্ঠে উঠিলা ॥২০৯২॥
 জ্যোতিৰ্ময় ছায়া দেখি সেৱক সকল ।
 বমানন্দো দেখি পাহে এড়িল বিকল ॥
 চৌদশত নবই অক্ষত ভাদ্ৰমাসে ।
 শুক্লাধিতীয়াত পূৰ্বাহ্ণ প্ৰহৰ দিবসে ॥২০৯৩॥
 বৈকুণ্ঠে কৰিলা গতি পৃথিৱী এৰিলা ।
 দেখি ৰাজা প্ৰজা সবে বিস্ময় লভিলা ॥
 নবনাৰায়ণে শুনি পৰম বিস্ময় ।
 বোলে শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ গুৰু কৃপাময় ॥২০৯৪॥
 অনাছাবী ৰাজা মোক জানিয়া শঙ্কৰ ।
 শৰণ নিদিয়া গৈল বৈকুণ্ঠ নগৰ ॥
 হেনমতে বহুভাৱে মহাখেদ কৰি ।
 ক্ৰন্দন কৰন্ত ৰাজা বাগৰি বাগৰি ॥২০৯৫॥
 পাছে মৃত চন্দন অগৰু বহুতৰ ।
 গুৰুদেহা দাহ হেতু পঠাইলা সত্তৰ ॥
 আপুনি চলিলা ৰাজা ভাতৃ সন্ন কৰি ।
 মুখপদ্ম দেখি সেৱা কৰিলা সাদৰি ॥২০৯৬॥
 *অনাৰি সনাৰি গুৱালৰ দৃষ্টান্ত দি কয়—
 অনাৰি গুৱালে গুৰু শূদ্ৰা নকৰে গতিকে সি
 গাখীৰ নাপায় । সনাৰি গুৱালে গুৰু প্ৰতিপাল
 কৰে কাৰণে আঁত মোকোলাই গাখীৰ দিয়ে ।
 সেইদৰেই শূদ্ৰক ভক্তি কৰি শূদ্ৰিলে শূদ্ৰৰে শৰণ-
 ভজন ভক্তিতত্ত্ব কৰ । শূদ্ৰা নকৰিলে নকয় ।

জগতগুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ সূৰ্য্য অৰুণাচল
 প্ৰবেশ

অনেক বিমাদ কৰি চলিয়া আসিলা ।
 আনুধাই সমে ৰাজা অভ্যাজনে বৈলা ॥
 সেৱক সকলে পাছে কাগত কুটা তীৰে ।
 আয়কান্ত দিয়া চিতা নিশ্চিমলন্ত ধীৰে ॥২০৯৭॥

মহা সমাৰোহে গুৰু জনক নিলগ ।
 চিতা তুলি বমানন্দে অগ্নি পশাইলগ ॥
 সুগন্ধ পৰিত কাষ্ঠ মৃত শিলা ভাঙি ।
 দক্ষিণাগ্নি উঠিল পদমসি কৰি ছাঙি ॥২০৯৮॥
 আকাশ লগিয়া সুগন্ধিত ভৈল দিশ ।
 অগ্নিৰ তাপে যেন অমৃত বৰিস ॥
 মৃত্তকৈ মান কাষ্ঠ সংস্কাৰ ভৈল ।
 দেখিয়া সেৱকে স্থান শোভন কৰিল ॥২০৯৯॥
 চিতা পোতা আমাৰ ফুকহা চাৰিপোত ।
 অগ্নিৰ দগ্ধ মাত্ৰ বৈল এক পোত ॥
 অৰ্দ্ধেক পুৰিয়া আধা মূটাৰ আছিল ।
 কিছুদিনে কোমল অঙ্গুৰ বাজ ভৈল ॥২১০০॥
 পৰম আশ্চৰ্য্য ভাৱে সেৱকে বাখিলা ।
 আৱৰিয়া চন্দ্ৰ তাপ ওপৰত দিলা ॥
 ক্ৰমহন্তে সেহিবৃক্ষ উন্নত প্ৰধান ।
 তিনিশত বৎসৰ আছিল বিদ্যমান ॥২১০১॥
 তাতপৰে সিটোবৃক্ষ মৰিয়া ভাঙিল ।
 মূটাৰ ওপৰে ফুটি আমবা গাহ ভৈল ॥
 কতোশালে অমবা মৰিয়া খচি যাত ।
 সেহি মূটা হতে চাম গাহ গজিলন্ত ॥২১০২॥
 সেহি উতপন্ন বৃক্ষ ভৈলন্ত প্ৰকট ।
 গুৰুজন আৱজা টেপৰ বৃক্ষগোষ্ঠি ॥
 সেৱক সকলে তাক পৰম মতনে ।
 আৰ স্থান সেৱিবাক ছলয় মত জনে ॥২১০৩॥
 সবাবো বন্দনী হৈয়া সদা বহিছিল ।
 ঈশ্বৰৰ ইচ্ছা তাক নিবেশন ভৈলা ॥
 সোত্তৰশ সত্তৰি শকৰ আশ্বিনত ।
 তোৰোচা নামত নদী বাহিয়া হঠাত ॥২১০৪॥

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ হৰিকীৰ্ত্তন উৎসৱৰ কাৰণ
 ৰঘাৱন্দ ঠাকুৰ পাটবাউনী গমল

কাগত কুটা মৰিনদী দিয়া চলিগই ।
 দুইদণ্ড মধ্যো সন্ন নিলন্ত খসাই ॥
 দুইগোটা সিটো পুণ্য বৃক্ষ কৈক গৈলা ।
 পৰদিনা ৰাজাপ্ৰজা বিচাৰি নপাইলা ॥২১০৫॥

প্রসন্নত ইকথাক লিখি সমপিলো ।
 অপৰ কথাক লিখিবাক মন কৈলো ॥
 জানি সাধুজন দোষ ক্ষমিয়ো আমাৰ ।
 গুৰুৰ চৰণ বিনে নহি মোৰ আৰ ॥২১০৬॥
 দীননাথ দীন মই সমূলি অনাথ ।
 গুৰুৰ চৰণ বন্দি বোক মোৰ মাথ ॥
 সমাজিক লোকে মোক কৰা কৃপা এহিমান ।
 সুখে দুখে মুখে মোৰ নচাবোক নাম ॥২১০৭॥
 গুৰুৰ পয়াণ লীলা শুনা সৰ্ব লোক ।
 বোলা হৰি হৰি সবে পাতক চাবোক ॥

ঝুমুৰি

পাছে মহাবাজা মানী ।
 ভূত পঠাই তাৰক্ষণি ॥
 ঠাকুৰক বুলিলেক ।
 দিবো দ্রব্য পৰতেক ॥২১০৮॥
 শ্রাদ্ধবিধি কৰি এথা ।
 পাছে যাইবা ঘৰ যথা ॥
 শুনি বমানন্দ তথা ।
 ৰাজ্যক জনাই কথা ॥২১০৯॥
 মোৰ জাতি বৰ্ণ নাই ।
 কিমতে শৰাধ হই ॥
 কৃপাকৰি ৰাজবৰ ।
 নৌকা দিয়ো শীঘ্ৰতৰ ॥২১১০॥
 পাটবাউসীৰ কাছে ।
 মাধদেৱ যৈত আছে ॥
 তৈক যেন মতে পাওঁ ।
 শীঘ্ৰকৰি তথা যাওঁ ॥২১১১॥
 দুতে ৰাজা স্থানে কৈলা ।
 শুনিখেল নাৱ দিলা ॥
 ঠাকুৰ চৰিয়া তাত ।
 ৰাতিদিনে গৈলা বাট ॥২১১২॥
 মাধৱ দৈত্ৰ হৰি ।
 জানি কথা সাৰ কৰি ॥
 শ্রাদ্ধৰ সামগ্ৰী যত ।
 আনিয়া ৰাখিলা তাত ॥২১১৩॥
 ঠাকুৰ আসিছে জানি ।
 চিত্তাকুলে নাসে বাণী ॥
 সেহিমতে বহি আছে ।

গোহূলিকা বেলা ভৈল ।
 মাধদেৱ পথে বৈল ॥
 বমানন্দে আসি পাইল ।
 নৌকা ৰাখি উঠি আইল ॥
 দুৰে দেখি মাধদেৱ ।
 আগবাঢ়ি গৈলা ঠাৱ ॥
 খেদ কৰি তাৰক্ষণ ।
 গীত কৈলা আলোকণ ॥২১১৪॥

শ্রীশঙ্কৰদেৱ বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণৰ ধৰণ পায়
 শ্রীমাধৱদেৱে বিবহৰ গীত কৰি গায়

গীত

ধৃং॥ আলোমঞ্জি কি কহবো দুখঃ ।
 পৰাণ নিগড়ে নাদেখিয়া চান্দ মুখ ॥

পদ

কতপুণ্যে জড়িলো গুণেৰ নিধিশ্যাম ।
 বঞ্চিয়া নিলেক নিকৰণ বিধিবাম ॥
 শ্যামকানু বিনে মোৰ নৰহে জীৱন ।
 হা স্বামী বুলিতে আকুল কৰে মন ॥
 দিবস নযায় সুখে নযায় বজনী ।
 চান্দ চন্দন মন্দ পবন বৈৰিণী ॥
 কোথা যাও কোথা থাকোঁ কিবাকৰে মন ।
 কানাইৰ নেওচনি দেওঁ সব বন্ধু জন ॥
 শ্যাম বন্ধুবিনে জীৱনেৰ কিবা কাজ ।
 বিবহ অনল জ্বলে হৃদয়ৰ মাজ ॥
 নজানো দাক্ষণ বিধি কি কৰে বিপত্তি ।
 কহয় মাধৱ ৰাজা পদে মোৰ গতি ॥১৫৩॥

গীতবৰ সাজ ভৈলা ।
 ঠাকুৰো ওচৰ পাইলা ॥
 মাধৱক প্ৰণামিলা ।
 কান্দিয়া কহিবে লৈলা ॥২১১৬॥
 যেনমতে গুৰু জন ।
 বৈকুণ্ঠক আৰোহণ ॥
 যেন যেন বুলি গৈলা ॥
 সকল প্ৰপঞ্চ কৈলা ॥২১১৭॥
 আৰখেদ কৰি মন ।

বোলে শুনা শুক জন ॥

বৰ চৰিত

১৫৩

শ্রীমন্ত শঙ্কৰ দেৱৰ দশাকৰ্ম

কালি দশা দিন ভৈলা ।

একো দ্ৰব্য না আসিল ॥২১০৮॥

মাধৱে বোলন্ত কথা ।

নকৰিয়ো মনবাথা ॥

দধি চাউল ঘৃত গুৰ ।

মাষ মুগ চিৰা চুৰ ॥২১০৯॥

সকল আনিয়া থৈলো ।

সবেলৈয়া আসি চলো ॥

এহিবুলি শুকজন ।

সৰ্বদ্রব্য আয়োজন ॥২১১০॥

নৌকাত ভৰায়া লৈয়া ।

ঠাকুৰৰ সঙ্গৈ গৈয়া ॥

পাট বাউসী ঘাট পাইল ।

ঠাকুৰক পঠাই দিল ॥২১১১॥

শুকজন চলি গৈলা ।

আইৰ সমিপ পাইলা ॥

ৰাত্ৰি ভৈল প্ৰহৰেক ।

শুইলা আই পৰ তেক ॥২১১২॥

ৰমানন্দে বুলি আই ।

সাতদিনা সেহি ঠাই ॥

মাত বুজি বৰাননী ।

আইল উঠি তেতিক্ষণি ॥২১১৩॥

বেগে আসে বৰ দেৱী ।

ঠাকুৰে পৰিলা সেৱি ॥

মাথাত বসন খানি ।

দেখি সোধে কোন খানি ॥২১১৪॥

কিবা ভৈল শুকজন ।

কহাবাপু এতিক্ষণ ॥

ৰমানন্দ কহে কথা ।

সুধিবে নলাগে এঠা ॥২১১৫॥

পিতৃ বৈকুণ্ঠক গৈলা ।

আজি নৱ দিন ভৈলা ॥

শুনি আই মুৰ্ছা গই ।

কান্দি কান্দি বাগৰই ॥২১১৬॥

মাধৱে প্ৰবোধয় ।

তত্ত্ব মাৰে কহিছয় ॥

শুকজন শ্ৰুতিমন্ত ।

শুনিলেক আসিবন্ত ॥২১১৭॥

দ্রব্যবন্ত কিছু নাই ।

কেনমতে দশা হই ॥

মাধৱে বোলন্ত আই ।

আনি আছো দ্ৰব্য চই ॥২১১৮॥

একো নকৰিবা খেদ ।

হইবে কাজ তদগদ ॥

শুনি আই তুচ্ছ মনে ।

বহিলন্ত তাৱক্ষণে ॥২১১৯॥

স্নান কাৰ্য্য কৰিলন্ত ।

মাধৱক বুলিলন্ত ॥

যেনমতে যিবালাগে ।

কৰিয়োক সেহি ভানে ॥২১২০॥

শুনি মাধ দেৱ তথা ।

লোক পাঞ্চি দিলা যথা ॥

ৰাত্ৰি মধ্যে উত্তগণ ।

গৈলা চলি থানে থান ॥২১২১॥

নাৰায়ণ ঠাকুৰ আতা ।

প্ৰভাতে উপনিতা ॥

আৱৰ সেৱকগণ ।

আসিলন্ত তেতিক্ষণে ॥২১২২॥

শ্রীশঙ্কৰদেৱে শ্রীমাধৱদেৱত কৰ্ম্মৰ ভাৱ

অৰ্পণৰ কথা

ৰতা খান কৰিবৰ ।

সাজিলন্ত যোগ্য বৰ ॥

নানাদ্রব্য নিয়োজিলা ।

মহা সমাৰোহ ভৈলা ॥২১২৩॥

ৰমানন্দ বিজ্ঞ বৰি ।

ৰাম ৰাম সঙ্গ কৰি ॥

পিণ্ড কাৰ্য্য সমাপিয়া ।

আসিলন্ত শুদ্ধ হৈয়া ॥২১২৪॥

সেৱক সকল সঙ্গৈ ।

মাধৱেৰ মহাবঙ্গে ॥

হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৈলা ।

শুদ্ধ জলপান দিলা ॥২১২৫॥

ভূজি ভক্ত দ্বিজগণ ।

আনন্দ লভিলা মন ॥

মহা মহোৎসৱ ভৈলা ।

ঠাকুৰে আনন্দ কৈলা ॥২১২৬॥

ভক্ত জল পান দিলা ।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৈলা ॥
 ভুজি ভক্ত দ্বিজগণ ।
 আনন্দ ভৈলা মন ॥২১২৭॥
 পাছে সেই সময়ত ।
 ঠাকুৰ আতা পুছিলন্ত ॥
 শুনিয়া ঠাকুৰ দেৱ ।
 সোধে কথা কৰি সেই ॥২১২৮॥
 তুমি পুত্ৰ শঙ্কৰৰ ।
 দ্বিতীয় শঙ্কৰ বৰ ॥
 সৰ্ব গুণে উপাকৰ ।
 গহীন গন্তীৰ ধীৰ ॥২১২৯॥
 শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ গুৰু ।
 ভক্তৰ কল্প তৰু ॥
 ছলিবাৰ সময়ত ।
 কাক কিবা বুলিলন্ত ॥২১৩০॥
 শুনিবাক বাকা কৰোঁ ।
 খেদ সাগৰত তৰোঁ ॥
 বমানন্দ কহিলন্ত ।
 দেখো গুৰু চলিছান্ত ॥২১৩১॥
 কিছু নপাই লোহো বুলি ।
 চৰণৰ লৈলো ধূলি ॥
 পিতৃ কহিলন্ত কথা ।
 ৰূপা সোণা দ্রব্য যথা ॥২১৩২॥
 তোমাৰে হাতে আছে ।
 গুনি প্ৰাথিলোহো পাছে ॥
 পৰকাল বিত্ত লাগে ।
 তৰো যেন মহাভাগে ॥২১৩৩॥
 আন নবাঞ্ছোহো আমি ।
 সেই বিত্ত দিয়ো স্বামী ॥
 শুনিয়া প্ৰশংসা কৈলা ।
 পুত্ৰৰ সদ্ভক্ত ভৈলা ॥২১৪৪॥
 কিন্তু এহি সময়ত ।
 কহিবে নপাৰো তত্ত্ব ॥
 মাধৱক গুৰু মানি ।
 পাইবা পৰমার্থ গুণি ॥২১৩৫॥
 গগকুছি স্থানে যথা ।
 দেখি আছা যেন কথা ॥
 তাক সাৰ কৰিবাহা ।
 ভক্তি পথ লভিবাহা ॥২১৩৬॥

শিমা ভাই নোবোলাহা ।
 গুৰু বুলি মানিবাহা ॥
 এহিমতে আদেশিলা ।
 মাধৱত সমপিলা ॥২১৩৭॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ ওপৰত প্ৰমুখাচাৰ্য্যৰ অভিষেক ।
 আদ্যাদ্যকালৈ শ্ৰীদামোদৰদেৱ নাহি আলৰ
 হাতত দ্ৰব্য দিয়া হেতু ওলোতাই দিয়ে ॥

মাধৱত পৰে আৰ ।
 গুৰু নাহি সাৰে সাৰ ॥
 এহিবুলি মৌন ভৈলা ।
 সৰ্বজন বঙ্গ ভৈলা ॥২১৩৮॥
 ঠাকুৰ আতা গুনি তাক ।
 ধন্য ধন্য বুলিবাক ॥
 কিনো গুৰু সৰ্বা নন্দ ।
 ভাগিলা সবাবো দণ্ড ॥২১৩৯॥
 সবাবো সন্তোষ ভৈলা ।
 বুলি আতা বঙ্গ কৈলা ॥
 পাছে টকা বস্ত্ৰ আনি ।
 ঠগি বজাই কৈলা বাণী ॥২১৪০॥
 সকলোৰে নিজ গুৰু ।
 মাধৱে কল্প তৰু ॥
 আপোনাৰ পুত্ৰ খানি ।
 যাক সমপিলা আনি ॥২১৪১॥
 আৰু কিবা বাকি বৈল ।
 মাধৱ ঈশ্বৰ ভৈলা ।
 হৰিধ্বনি কৰি তথা ।
 বাদ্যসব বজাই যথা ॥২১৪২॥
 অধিকাৰী মাধৱক ।
 কৰিলন্ত অভিষেক ॥
 মহা মহোৎসৱ কৰি ।
 সবে গৈলা ঘৰা ঘৰি ॥২১৪৩॥
 দশা কৰ্ম সমপিয়া ।
 মাতৃ আইক আশ্বাসিয়া ॥
 ঠাকুৰ আতা বহিলন্ত ।
 ৰাম ৰাম বোলা সন্ত ॥২১৪৪॥

দ্বিতীয় খণ্ড

প্ৰথম অধ্যায়

॥ পদ ॥

আন অনন্তৰে য়েবে আসি কহিলন্ত ।
মাধদেৱে সৰাহাক্কে মাতি আনিলন্ত ॥
শুনিয়ে সেৱক সব কাৰ্য্য বিতোপন ।
সাধু বিপ্ৰ সৰাহাক্কে কৰা নিমন্ত্ৰণ ॥২১৪৫॥
জগত গুৰুৰ শ্ৰাদ্ধ উৎসৱক প্ৰতি ।
সকল সেৱক যেন আসয় তাহিতি ॥
নিমন্ত্ৰণ শুনি পাছে সকলো আসিলা ।
দামোদৰ নাহি বহু দ্ৰব্যক পথাইলা ॥২১৪৬॥
সমাবোহে শ্ৰাদ্ধ বিধি হৈলা সমাপন ।
দামোদৰ নাসিবাৰ সুধিলা কাৰণ ॥
দামোদৰে বোলে মাধৱ দেৱ যেনমত ।
শঙ্কৰ দেৱৰ বাক্যে আমিয়ো সিমত ॥২১৪৭॥
জানিতান নিমন্ত্ৰণে শ্ৰাদ্ধক নগৈলো ।
শ্ৰাদ্ধৰ কাৰণে দ্ৰব্য নৌফাত পঠাইলো ॥
হেনকথা শুনি ঠাকুৰৰ ক্ৰোধ ভৈল ।
মাধৱ আজা লৈয়া দ্ৰব্য নাৰাখিল ॥২১৪৮॥

ৰম্যাবন্দ ঠাকুৰে শ্ৰীমাদেৱ দেৱৰ ওচৰত জ্ঞান

ভুক্তিৰ শিক্ষা আৰু ৰম্যাবন্দৰ পয়াণ

শঙ্কৰ গুৰুৰ তান্ত শৰীৰ অভেদ ।
বামুণীৰ পুত্ৰে তাক কহে কৰি ভেদ ॥
তাহান সমান বুলি কহিলা বচন ।
সিকাৰণে তাৰ দ্ৰব্যো নাহি প্ৰয়োজন ॥২১৪৯॥
সেহি দোষে দামোদৰ দ্বিজক এড়িল ॥
সেহি দিনা ধৰি দামোদৰ বাজ ভৈল ॥
ৰমানন্দে মাধৱক গুৰু কৰি লৈলা ।
পৰকাল বিভূমানে সকলো লভিলা ॥২১৫০॥
প্ৰতি দিনে মাধদেৱে আসি বুজ লন্ত ।
আই গোসানীক প্ৰতি পালিয়া থাকন্ত ॥
সম্বৎসৰ কাৰ্য্য য়েবে সমাপতি হৈলা ।
ৰমানন্দ ঠাকুৰৰ বসন্ত ওলাইলা ॥২১৫১॥
সেহি পীড়া মাকলীপো ৰামৰ ভৈলন্ত ।
ঠাকুৰৰ পথানত নিয়া ৰাখিলন্ত ॥
ৰাতি দিনে মাধৱেও ঠাকুৰ ঠাই ।
নানা উপায়ে প্ৰতি পালক কৰই ॥২১৫২॥

একদিনা ৰাম আতৈ ঠাকুৰক কহে ।
আমাক লগত নিবা শৰীৰ নবহে ॥
ঠাকুৰে কহিলা ভাল লগতে ছলিবা ।
ইটো কথা কাহাবো আগত নকহিবা ॥২১৫৩॥
নিদ্রাহন্তে মাধদেৱে শুনি তাবক্ষণ ।
ঠাকুৰ ছলিব বুলি জানিলা তেক্ষণ ॥
পৰদিনা ৰমানন্দ ঠাকুৰ ছলিলা ।
পাছত মাকলীৰাম প্ৰাণ বিসজ্জিলা ॥২১৫৪॥
ঠাকুৰক কাঠ সংক্ৰাৰ কৈলা নিয়া ।
আই গোসানীক গুৰু সান্তনা কৰিয়া ॥
ঠাকুৰৰ কাষতে ৰামকো দহন্ত ।
তাসম্বাৰ শ্ৰাদ্ধবিধি সবে কৰিলন্ত ॥২১৫৫॥
তাত অনন্তৰে মাধদেৱ গুৰু জন ।
নাম ধৰ্ম্ম প্ৰকাশিয়া আছে সৰ্বক্ষণ ।
এহিমনে সহৰিলো কথা এহিমান ॥
বোলা ৰাম ৰাম সবে সমাজিক জন ॥২১৫৬॥

দ্বিতীয় অধ্যায়

ৰম্যাবন্দৰ পুত্ৰ পুৰুষোত্তম ঠাকুৰৰ কথা

॥ পদ ॥

আত অনন্তৰে শুন্য যেন কথা ভৈলা ।
মাধৱ দেৱৰ নৰ নাট্য মুখ্য লীলা ॥
এক দিনা গুৰু আইৰ গৃহক আসিলা ।
সুখ দুখ সমন্তৰে বাৰ্তাক জানিলা ॥২১৫৭॥
ৰমানন্দ ঠাকুৰৰ পুত্ৰ মহামতি ।
গুৱাখানি খান্না আসে লেলায়া তহিতি ॥
মাধৱে বোলন্ত বাপু পুৰুষ উত্তম ।
গুৱা ভোজনতে কেন ভৈলেক বিষম ॥২১৫৮॥
আইসা বুলি নিয়া নিজ কোলাত বৈসয়া ।
সফুৰা গোটক আনি তাহুল কাটিয়া ।
প্ৰথমতে একখণ্ড গুৱা কাটি দিলা ॥
তাত পৰে পৰ্ণখণ্ড দিলেক ভূজাইয়া ॥২১৫৯॥
অৰ্দ্ধেক চৰ্বণ কৰি আতাইলন্ত য়েবে ।
পাণৰ সহিতে চুণ ভূজাইলন্ত তেবে ॥
পুনু তাহুলৰ খণ্ড আৰ পাণ খণ্ড ॥
পাণে চুণ দিয়া পুনু কৰিয়া আনন্দ ॥২১৬০॥
সেহিমতে ভূজিমহা আনন্দ কৰিল ।
হাসিয়া মাধৱদেৱে বুলিবে লাগিল ॥২১৬১॥

শঙ্কৰৰ নাতি তুমি দ্বিতীয় শঙ্কৰ ।
 তথাপি নাজানা তামূলক ভুঞ্জি বাৰ ॥
 মাধৱ দেৱৰ স্বস্বা উৰ্বশী দেৱীৰ ।
 কন্যা বিবাহিলা হৰি চৰণ ঠাকুৰ ॥২১৬২॥
 চতুৰ্ভুজ নামে পুত্ৰ ভৈলা শক্তি মন্ত ।
 দুই ঠাকুৰকো গুৰু স্নেহক কৰন্ত ॥
 এহি মতে মাধৱে কতো দিন আছে ।
 ৰাম দাস ভুঞা থাকৈ সুন্দৰী আবাসে ॥২১৬৩॥
 দুই তিনি গুৰু আশ্বাসত কৰি ।
 ঠাকুৰ সবৰ সুখ দুঃখক বিচাৰি ॥

শ্রীমাধৱদেৱৰ সুন্দৰী গমল

জন্মন্ত দলৈৰ নাতি নামে বতিকান্ত ।
 মাধৱ দেৱক আসি কোপে বুলিলন্ত ॥২১৬৪॥
 কেনে তুমি প্ৰতি দিনে পাট বাউসী যাবা ।
 উদাসীন তুমি তাক ভাবিয়া নচোৱা ।
 শুনি গুৰুজন আতি অসন্তোষ ভৈল ॥
 বেহাৰক যাইবো বুলি নিশ্চয় কৰিল ॥২১৬৫॥
 দিনেক কহিলা আই গোসানীৰ ঠাই ।
 বেহাৰ যাইবো আমি কৰিলো বিদায় ॥
 বতিকান্ত আদি তব বংশগিৰী যত ॥
 অসুয়া কৰিয়ো মোক বচন কহন্ত ॥২১৬৬॥
 এতেকতে তাসম্বাৰ ওচৰ এৰিয়া ।
 বিদূৰক প্ৰতি যাইবে আছে মন হৈয়া ॥
 আইবোলে বাপু তুমি কি লাগি ছলিবা ॥
 কাউৰৰ বাক্যে কেনে স্নানক এড়িবা ॥২১৬৭॥
 তুমি গৈলে তিনি গুটি বালকে সহিতে ।
 কান প্ৰতি পালে আমি বহিবো অহিতে ॥
 তথাপি নিলগ হইবে যদি ইচ্ছা কৰা ।
 সুন্দৰীত গৈয়া বাপু থাকিবাক পাৰা ॥২১৬৮॥
 মাধৱে বোলন্ত আই গুৰু বাক্য পৰে ।
 সুন্দৰী যাইবাব বাদা কৰিল শ্ৰীশঙ্কৰে ॥
 আই বোলে মোক তুমি কিবা বুলি মানা ।
 গুৰু বোলে গুৰু পত্নী জগত জননা ॥২১৬৯॥
 শুনি হাসি আদেশ কৰিলা দেৱী আই ।
 মোহোৰ বচনে তুমি যাইবাক জুৱাই ॥
 নৃসিংহক নপাবিবে তোমাক সুন্দৰী ।
 তোমাক দেখিয়া তাৰা ভক্তিক আচৰি ॥২১৭০॥

দূৰ হৈয়া থাকিবক তোমাৰ প্ৰভাৱে ।
 জানিয়া তথাক চলা আনন্দ প্ৰভাৱে ॥

সুন্দৰী দিঘাৰ সুন্দৰী সকলৰ গৰ্ব্ব চূৰ্ণ আৰু শৰণ গ্ৰহণ

সিমতে আদেশ মানি শ্ৰীমন্ত মাধৱ ।
 গণকুছি এৰিগৈলা সুন্দৰীৰ ঠাৱ ॥২১৭১॥
 ৰামদাস ভুঞাৰ গৃহত বহিলন্ত ।
 গুৰুৰ ভগিনী আই উৰ্বশী দেৱন্ত ॥
 ৰাম চৰণ দেৱে চাউল সিদ্ধ কৰে ।
 ভুঞ্জিয়া মাধৱে নাম ধৰ্ম্মক আচৰে ॥২১৭২॥
 সুন্দৰী সকলে মাধৱে আসিবাৰ ।
 শুনিয়া আসিলা কাছি পাৰি সাৰে সাৰ ॥
 চৌৰাত বসিয়া গুৰু শাস্ত্ৰ লেখিলন্ত ।
 সুন্দৰী সকল সি সময়ে আসিলন্ত ॥২১৭৩॥
 অধোমুখে গুৰু তাসম্বাক বুলিলন্ত ।
 হেন লাসে বেসে কেনে আসিয়া আছন্ত ॥
 স্বামীৰ পাশক হেন বেসে যাইবে লাগে ।
 হেন বেসে আসে কোন নাৰী পুত্ৰ আগে ॥২১৭৪॥
 শুনি তাবাসবে আতিশয় লজ্জা পায় ।
 একে আন জনে গাৱে মুখক লুকায়া ।
 দুই এক কৰি ভৈল গৃহৰ বাহিৰ ।
 আবিলম্বে ছলি গৈল আপোন মন্দিৰ ॥২১৭৫॥
 পৰদিনা বৰবিলে স্নান কৰিবাক ।
 যাহাতে কহিলা তাৰা উৰ্বশী দেৱীক ।
 গুৰুৰ দৰ্শন হেতু আমাৰা ছলিলো ॥
 বিসম্বাদ বাণী শুনি লাজে চলি আইলো ॥২১৭৬॥
 উৰ্বশী বোলন্ত দদা মহা নিৰসিক ।
 লাসে বেসে তোবাসব গৈয়াছিল কি ক ॥
 দৰ্শন কৰিবে প্ৰতি যদি কৰা আশ ।
 সাত্বিক বৈশতে ভক্তি কৰিয়া বিশেষ ॥২১৭৭॥
 মালাক গাণ্ঠিয়া লৈয়া যাইবা গুৰু মনে ।
 সিমত গৈলেসে পাইবা দদা দৰশনে ।
 আমিযো জনাইবো আজি ছলিবো কাহি ।
 হেন বুলি আই গাৱ ধূয়া আইলা ছলি ॥২১৭৮॥

জানিয়াৰ পৰা ঠাকুৰ আতা আহি,
মহাপুৰুষৰ সঙ্গত হৰিকথা আলাপ ।

পাছে আই গুৰুজন সমিপক আইল ।
সুন্দৰীৰ কথা মানে সকলো জনাইলা ॥
ভালবুলি গুৰুজনে আদেশ কৰিলা ॥২১৭৯॥
গুৱা পাপ কাটি কিছু প্ৰস্তুত কৰাইলা ।
পৰদিনা আসিলন্ত সুন্দৰী সকল ।
হাতে হাতে তুলসীৰ মালাক কৰিল ॥২১৮০॥
মাধৱ ঈশ্বৰ বুলি সকলে জানিলা ।
ভক্তি কৰিবাক প্ৰতি হিমতে আসয় ॥
ওচি হৈয়া তাৰা সেহিমতে আসিহয় ॥
গুৰুজনা ঠগীখন আগতে খোৱাইল ।
সুন্দৰীয়ে মালাসৰ তথাতে অপিল ॥২১৮১॥
ভক্তিভাৱে প্ৰণামিয়া কাৰুৰ্য্যাদ কৰি ।
গুৰুত শৰণ লৈলা বচনে সাদৰি ॥
শতক সুন্দৰী শত মালা দিয়া ছিলা ।
গুৰুজনে সিটো মালা প্ৰত্যেককে দিলা ॥২১৮২॥
দুইধাৰী মালা যেবে বুদ্ধি হৈয়া বৈলা ।
আপোনাৰ মাথে গুৰুপৰিধান কৈলা ॥
সেহিমতে সুন্দৰী সকলো নৰোত্তমা ।
গুৰুৰ প্ৰসাদে লভি ভকতি মৰমা ॥২১৮৩॥
আপোন স্থানক গৈয়া সেহি দিনা হন্তে ।
প্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ভক্তি কৰিয়া থাকন্তে ॥
মাধৱেও হৰিৰ ভকতি প্ৰকাশিয়া ।
উৰ্বশী আইৰ গৃহে থাকন্ত বহিয়া ॥২১৮৪॥
মাধৱ মণ্ডলে মহা ভকতি কৰিলা ।
তুণ্ট হৈয়া তাহাক শৰণ কৰাইল ॥
গুৰু ধৰ্ম লভি সিটো মণ্ডল প্ৰধান ।
সদা সেৱা ভক্তিকৰে গুৰুৰ চৰণ ॥২১৮৫॥
জঁনীয়াত থাকি নাৰায়ণ আতা নিতে ।
গুৰুসেৱা কৰৈ আসি গুৰুৰ সন্নিতে ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ স্বপ্ন দৰ্শন ঠাকুৰ আতায় চৰ্চ্চ

একদিনা মাধৱক দেখিলা সপোন ।
ঠাকুৰ আতাৰ আগে কহিলা তখন ॥২১৮৬॥

শুনিলোক সখি মোৰ সপোনৰ কথা ।
শ্ৰীশঙ্কৰ গুৰু মোক ছেতাইলন্ত যথা ॥
সুৰ্গৰ জখলাত গুৰু উঠি যান্তে ।
তুমি আমি দুয়োজন পাছত চলন্তে ॥২১৮৭॥
আতি উৰ্দ্ধ ভৈল গুৰু উলতিয়া চাই ।
বোলে তোৰাসৰ কেনে আসিলা ইঠাই ॥
দেখা দেখা পৃথিৱীত কেমন বিলাই ।
মহা ক্লেশে জীৱসৰ ফুৰন্ত কৰাই ॥২১৮৮॥
তুমি আমি দুয়ো গৈলে জীৱৰ তৰণ ।
কেনমতে হৈবে তাৰ নেদেখা সাধন ॥
এতেকতে তুমি আৱে ফিৰিয়া ছলাহা ।
জীৱ তৰণৰ হেতু উপায় কৰাহা ॥২১৮৯॥
গুৰুৰ আদেশে তুমি সমে আইলো ফিৰি ।
সপোনৰ কথা সখি চক্ৰিয়ো বিবৰি ॥
আতাবোলে জানো চক্ৰিলাত বাগ হই ॥
গুৰুবোলে বাগ কৰিতে জুৱাই ॥২১৯০॥
তাত পৰে আতা কহে অৱনত ভাৱে ।
আপুনি এড়িলে গুৰু বাক্যক স্বভাৱে ॥
বাম চৰণে বান্ধে অন্ন ভুজি থাকে ।
জানি গুৰুজনে আসি চেতাইলা প্ৰত্যেক ॥২১৯১॥
শুনিয়া বাগিয়ো গুৰু বচন বোলন্ত ।
বালক শুৱাইতে যাৰ ধৰায়ে নাটন্ত ॥
হেনজনে তুমি গুৰু বাক্য পালিঅছ ।
তামিল নপ বিলো বুলি এখনে কহিছা ॥২১৯২॥
শুনি হাত যোৰে আতা বোলে নম্ন ভাৱে ।
প্ৰথমে কহিছো ইটো কথা তয়ু পাৰে ॥

সুন্দৰী থানত হৰিমন্দিৰ নিৰ্ম্মাণ চৈধ্যটি
প্ৰসঙ্গৰ নিৰোপন নামৰ শাৰী নিৰোপণ

তথাপিহো ভৈল বাগ কহন নযায় ।
মৰসিয়ো দোষ বাপ চৰণ কুপায় ॥২১৯৩॥
হেন শুনি গুৰুজনে তুণ্ট ভৈলমন ।
ঠাকুৰ আতাক চাই বুলিলা বচন ॥
কেমনে আনিবো শিষ্য কেনৰূপ কৰি ।
সিকাৰণে ধৰ্ম সখি প্ৰচাৰিতে নাৰী ॥২১৯৪॥

জাতাবোলে ষাণু দামোদৰ দ্বিজ বৰ ।
 সৰ্বজন দৰ্শনীয় কৰিবৰ ঘৰ ॥
 দোকান জানায়া লোক সকল আনয় ।
 আপোনাৰ স্থান শিতি কিছু নাহিকয় ॥২১৯৫॥
 কৰাওক হাতী মণিকুট নামঘৰ ।
 সেৱক সহিতে হোক ধৰ্মৰ বিহাৰ ॥
 কৰিলে অৱশ্যে দশো দিশে হস্তে আসি ।
 ধৰ্মক ধৰিবে তম্বু যশক প্ৰকাশি ॥২১৯৬॥
 * খাবনি স্বৰূপে আমি কোছায়া আনিবো ।
 বসিয়া আপুনি গুৰু ধৰ্ম প্ৰকাশিবো ॥
 তনি আনন্দিত মনে মাধৱ ঈশ্বৰ ।
 ভাল ভাল বুলি প্ৰসংশত বাৰম্বাৰ ॥২১৯৭॥
 মাধ মৰলক আনি কৰিলা আদেশ ।
 নামঘৰ মণিকুট কৰায়ে বিশেষ ॥
 তুনিয়া মৰলে সেৱকক জ্ঞান দিলা ।
 মনোৰম গৃহবাৰী প্ৰস্তুত কৰিলা ॥২১৯৮॥
 গুৰুৰ চৰণে সমাদৰে জনাইলন্ত ।
 শুভক্ৰমে গুৰু তথা প্ৰবেশ ভৈলন্ত ॥
 ভাগৱত আনি গুৰু আসন থাপিলা ।
 সকল সেৱকে দেখি আনন্দ কৰিলা ॥২১৯৯॥
 নাম পাইতে সেৱকৰ শাৰী নিৰোপিলা ।
 আপুনি মাধৱগুৰু নামক লগাইলা ॥

হৰিবল্লভ আৰু জগদ্বৰ্দ্ধন দ্বন্দ্বৰ্দ্ধন আতৈৰ
 শৰণ গ্ৰহণ

পাছে নাৰায়ণ আতা বামনা গ্ৰামক ।
 গৈয়া উপস্থিত ভৈলা দেখি সৰ্বলোক ॥২২০০॥
 একত্ৰে চাপিয়া গুৱা পান আনি দিল ।
 অভকৃত দ্ৰব্য বুলি গ্ৰহণ নকৈল ॥
 সকলো ৰায়তে গুৰু ধৰ্ম কথা শুনি ।
 শৰণ দিয়োক আতা এখনে আপুনি ॥২২০১॥
 আতা বোলে ধৰ্মদিবে দাবে গুৰুজন ।
 সুন্দৰীক লাগি তোৰা যাইবা অনুক্ৰণ ॥
 শঙ্কৰ মাধৱ ঈশ্বৰৰ অৱতাৰ ।
 শঙ্কৰে ধৰ্মক থাপি গৈলা সাৰেসাৰ ॥২২০২॥
 মাধৱ দেৱৰ মই ভক্ত একজন ।
 তোমৰা সুন্দৰী গৈলে দিয়াইবো শৰণ ॥
 পাছে আতা সকলো ধৰ্মৰ নীতি কৈলা ।
 পৰদিনা আসি সবে ধৰ্মক ধৰিলা ॥২২০৩॥

বিধবাৰ পুৰুষটি হৰি বল্লভ নাম ।
 জাতাব লগত আইলা তুনি গুণ ধাম ॥
 ধৰ্মক ধৰিয়া গুৰুজন সঙ্গৈবৈলা ।
 হেনমতে সুন্দৰীৰ স্থান প্ৰকাশিলা ॥২২০৪॥
 সাদৰী গ্ৰামতো আতা সেহিমতে গৈই ।
 সকল লোকক আনি ধৰ্মক ধৰাই ॥
 তান্তিকুটি আদিগ্ৰাম হস্তে উত্তৰণ ।
 জাতাব প্ৰবোধে আসি সবে অনুক্ৰণে ॥২২০৫॥
 ধৰ্মধৰি গুৰু সেৱা কৰে নিবন্তৰ ।
 সেৱকৰ বুদ্ধি আসি ভৈল বহুতৰ ॥
 জনাৰ্দন দনাৰ্দন কাৰ্যত সন্ততি ।
 নাৰায়ণ আতা আনি ধৰ্ম দিয়াইলন্ত ॥২২০৬॥

সুন্দৰী বিলত দৈত্যৰ প্ৰভাৱ আৰু সাটদিব
 সাটনিশা পালনায় গায় দৈত্য খেদ

নাসিকাৰ পো ৰাম আৰ সাতপুৰিয়া ৰাম ।
 ধৰ্মক ধৰিয়া সঙ্গৈ বৈলা গুণধাম ॥
 চিলাবাইৰ লোক কিছু উপদ্ৰৱ কৰে ।
 দেখি হৰিগুৰু ৰাম দাস ভূঞাবৰে ॥২২০৭॥
 সুন্দৰী এৰিয়া স্বম্বৰিক লাগি গৈল ।
 গৃহবাৰী খেতি কৃষি তথাতে কৰিল ॥
 সুন্দৰীৰ পূৰ্বভাগে বৰবিল আছে ।
 একদিনা শ্ৰীৰাম আতা স্নানে গৈলা পাছে ॥২২০৮॥
 মুখ প্ৰক্ষালন কৰি তেখনে দেখয় ।
 ভেঙ্গুৰা ভেঙ্গুৰী দৈত্য অনেক চৰয় ॥
 দেখি সচকিতে আতা বোলে ৰাম ৰাম ।
 যক্ষগণে তেতিয়ক পৰিল নিজম ॥২২০৯॥
 স্নান কাৰ্য্য কৰি আতা গুৰুতে জনাইল ।
 গুৰু বোলে সিসৰক খেদাইবে লাগিল ॥
 সেহিদিনা গুৰু নিজে নামক ধৰিল ।
 ঘোষা উচ্চাৰণে শব্দ বহুদূৰ গৈল ॥২২১০॥

* ॥ ঘোষা = হৰিকীৰ্ত্তনৰ ধ্বনি লাগি ।
 পলাই পাপ দশো দিশে ভাগি ॥
 হেৰ পাইলে বুলি উয়তে ভিৰি লৱৰে ॥
 ব্ৰজাভ ভিতৰে নাপাই ঠাই ।
 আউৰ ব্ৰজাগুৰু পলাই যাই ॥
 নামে খেদি নেন্ত ব্ৰজাঙো পৰি বাগৰে ।
 এহি ঘোষা গান্তে মহাপ্ৰেম উপজিল ।
 উচ্ছৱে উচ্ছৱে গাইবাক লাগিল ॥

ভাবধনি শুনি দৈত্য গণ ভয় হৈয়া ।
 অন্যো অন্যো কাহলাহল কৰিলে দিয়া ॥২২১১॥
 বিলৰ দখিনপাৰ খণ্ড ভাগি আতি ।
 কটক্ তলি বিলমাজে পড়িল তহিতি ॥
 ক্রমত হস্তে গৈয়া ছাগ মাৰা বিল পায় ।
 সকল বহিল যথা যোগ্য স্থান লৈয়া ॥২২১২॥
 একগুটি খোড়া দৈত্য যাইবাক নপাৰি ।
 অন্ন অন্ন কৰি যাত্ৰ জানু পাৰি পাৰি ॥
 দেখি কৃষিকৰ টঙ্গিয়াল এক জন ।
 ধৰিয়া বাকিয়া থৈল কৰিয়া যতন ॥২২১৩॥
 দৈত্যসবে দেখে খোড়া দৈত্য নাহিকয় ।
 শীঘ্ৰে চাৰিজন দৈত্যে খেদিয়া আসয় ॥
 বন্ধন চোবাই টঙ্গি বন্ধাক মাৰিয়া ।
 খোড়া দৈত্য গোট নিল বন্ধন ছোড়ায় ॥২২১৪॥
 বড়বিজ ঘন ভৈল নিশ্ৰমল পৰায় ।
 যমুনাৰ হৃদে যেন কালিক খেদায় ॥
 দৈত্যে ভগ্না জ্ঞান গোট আছে আজি ধৰি ॥
 দৈত্যজ্ঞান বুলি নাম কহবে প্ৰচাৰি ॥২২১৫॥
 এহিমতে মাধুক ধৰ্ম্ম প্ৰহাবন্ত ।
 ঠাকুৰ আতা গুৰুৰ মহিমা বখানন্ত ॥
 বৰবিষ্ণু আতা বিক্ৰম পুৰত আছিল ।
 আসামৰ কথা শুনি দেখিতে আসিলা ॥২২১৬॥
 পথত ডুবিয়া নৌকা সৰ্বশ্ৰান্ত হৈয়া ।
 কামৰূপ দেশে তেহো দক্ষিণে হলিয়া ॥
 স্থান অভয়াপুৰ জাখনী ভলুকা কাতি ।
 ভোজ মালা আসি ক্ৰমে মালাচা পাইলন্তি ॥২২১৭॥
 প্ৰবাস কৰিতে ভাল স্থানক বিচাৰি ।
 ঈশ্বৰ ঈশ্বৰে পাইলা যোগ্য মতবাৰী ॥
 মালচাত চন্দ্ৰভূঞা এক আহিলন্ত ।
 তাহাৰ গৃহত আতা প্ৰথমে বৈলন্ত ॥২২১৮॥

বিক্ৰমপুৰৰ বৰ বিষ্ণু আতাৰ ঠাকুৰ আতাৰ

সকল লাভ

পধূলিকা অতিথি স্বৰূপে আহা বসি ।
 চন্দ্ৰভূঞা সোধ পোহ কৰিলন্ত আসি ॥
 কৈবৰবা আইলা ভূমি কোন মহা সন্ত ।
 সকল বৃত্তান্ত আতা তাক কহিলন্ত ॥২২১৯॥

ভূঞাৰ আদৰে আতা ভোজন কৰিয়া ।
 প্ৰত্যন্তে উঠিয়া হাতে কোদালক লৈয়া ॥
 চোতাল পদূলি সব নদী মুঠ লাগি ।
 পনিষ্কাৰ কৰিলন্ত আতা মহা ভাগি ॥২২২০॥
 দেখিয়া ভূয়ায়ে মন সন্তোষ লভিয়া ।
 ভাল এক গৃহ দিয়া বালিলন্ত নিয়া ॥
 ভূঞাৰ কৃষিৰ খেতি আহুয় যথাত ॥
 আতা উপস্থিত হৈয়া দিহাক দিবন্ত ॥২২২১॥
 পাছে চন্দ্ৰভূঞা লৈয়া আতাৰ সন্ততি ।
 আতাক বিবাহ দিল তানে কন্যা গুটি ॥
 সেই মতে আতা যতবৰ গৃহে থাকি ।
 বেসনাৰ কৃষি বহ কৰিল প্ৰত্যেকি ॥২২২২॥
 আৰো ধান্য মাস নানা কৃষিক কৰিয়া ।
 বিকিয়া অনেক টকা তথাতে লভিয়া ॥
 ভাল স্থান খানি লৈয়া কৰিলন্ত ঘৰ ।
 তাহাক লাগিয়া ছলি গৈলা নিবন্তৰ ॥২২২৩॥
 গোপাল যদুমনি আদি কৰি পুত্ৰগণ ।
 আতাৰ গৃহত জন্ম লভিল তেখন ॥
 জল বৃদ্ধি হৈয়া সৰ্ব ধান্য বিনাশিল ।
 খেত কৰিবাৰ তথা কঠিয়া নপাইল ॥২২২৪॥
 চিনাধান বিধান বিচংগি অনুক্ষণ ।
 উত্তৰ পাৰে পাইলা ঠাকুৰ আতা স্থান ॥
 আই ঘৰ দেখি তাক সাদৰ কৰিয়া ।
 ভোজন কৰাইলা থাকিবাৰ স্থান দিয়া ॥২২২৫॥
 ভোজনাতে আতা পুথি খানি পঢ়ি আছে ।
 হেন সময়ত ঠাকুৰ আতা আইলা পাছে ॥
 শুনিয়া পুছিলা আতা কিবা পুথি পঢ়া ।
 বিষ্ণু আতা বোলে আমি নজানোহো বহা ॥২২২৬॥
 আতাবোলে যিবা অন্ন ভোজনক কৰা ।
 কি ধানৰ চাউল খালা জানিতে নপাৰা ॥
 পাছে বিষ্ণু আতা প্ৰণামিয়া বুলিলন্ত ।
 কিবা নাম আক কোন জনে কৰিলন্ত ॥২২২৭॥
 আতায়ৈ কহিলা নাম ভকতি প্ৰদীপ ।
 জগত ভকতে কৰি আহুয় তপস ॥
 শঙ্কৰ মাধৱ দুই এক নাৰায়ণ ।
 শুক শিষ্য ভাবে জীৱন তাৰণ কাৰণ ॥২২২৮॥
 অৱন্তৰি শ্ৰীশঙ্কৰ মাধৱ দেৱক ।
 সম্পূৰ্ণ শক্তি থাপি গৈলা স্বধামক ॥
 সুন্দৰী স্থানত মাধৱক থাকি তথা ।
 ধৰ্ম্ম প্ৰকাশিয়া সুখে আহুত সৰ্বথা ॥২২২৯॥

শুনি বিষ্ণু আতা মন কৰিলন্ত ত্ৰিৰ ।
 মাধৱক ভক লভি তাৰিহো জীৱৰ ॥
 আতাক বুলিলা আমি কেন মতে পাইবো ।
 তান সমিপক নিয়ো তব সঙ্গ আইবো ॥২২৩০॥
 আতাবোলে কিকাৰণে আসিহা আহিলা ।
 চিনাৰ বিধান নিবে সকলে পাকিলা ॥
 তাক নিতে ভয় ঘৰে কৰিলো গমণ ।
 আমাৰ সঙ্গত আসি আছে তিনিজন ॥২২৩১॥
 শুনিয়া ঠাকুৰ আতা দিলন্ত বিধান ।
 বিধানক বৈয়া বাপু আসা ইটো স্থান ॥
 আসিলে ধৰ্ম্মক ধৰি কৃত কৃত্য হৈবা ।
 আমাৰ বচনে আবে গৃহক ছলিবা ॥২২৩২॥
 হেনকথা মাতে দুয়ো বাগ্ৰিত্ত বহিলা ।
 চিনাৰ বিধান এই প্ৰভাতে ছলিলা ॥
 গৃহপায়া বিধানক নিবৰ্ত্তিয়া দিলা ।
 চাৰি দিন থাকি পুনু ফিৰিয়া আসিলা ॥২২৩৩॥

বৰবিষ্ণু আতাৰ শৰণ গ্ৰহণ

ঠাকুৰ আতাক আসি কৰিলা বন্দন ।
 কুশল মঙ্গল বৰ্ত্তা সুধিলা তখন ॥
 উপবাসে ৰাখি দুয়ো আতা চলিলন্ত ॥
 শুক আৱৰণ বস্ত্ৰ নৈবেদ্য লৈলন্ত ॥২২৩৪॥
 কতো দূৰ গৈয়া সুন্দৰীৰ গাছ দেখি ।
 ঠাকুৰ আতায়ে কৈলা ঞানিকো নাপেখি ॥
 শুনা বাপু এই দেখা শুকজন স্থান ।
 এক দণ্ডবত কৰা শুক বিদ্য মান ॥২২৩৫॥
 এহিমতে দণ্ডবত কৰাই ছলি গৈলা ।
 ঞানিতেকে শুকজন সমিপে নমিলা ॥
 মাধৱ বদন্তি বাপু ইটো কোন জন ।
 আতা বোলে আইল ইটো শৰণ কাৰণ ॥২২৩৬॥
 দক্ষিণ কুলত থাকে বিষ্ণু নাম ধৰে ।
 তব মন শুনি আইল ধৰ্ম্ম ধৰিবাৰে ॥
 কোতুকে কহিলা সখি কিকাম কৰিলা ।
 অন্তকন্ত সঙ্গ কৰি এথাক আসিলা ॥২২৩৭॥
 বাপ এক দণ্ডবত কৰায়া আনিলা ।
 যেখনে তোমাৰ স্থান বুদ্ধক দেখিলো ॥
 হাসিয়া বোলন্ত সখি সাহ লৈয়া আগে ।
 বাৎস মাত্ৰ আনি আছা আমাসাৰ ভাগে ॥২২৩৮॥

তাতিবুচিৰ বুঢ়া আতাৰ গুৰু লাভ

আতা প্ৰাথিলন্ত বাপ শাস বাস ঘটি ।
 সকল অৰ্পনা আছে তব চৰণত ॥
 শুনি মহাৰণে বিষ্ণু আতাক তহিত ।
 শৰণ কৰাইলা কৰাই চাৰি দণ্ডবত ॥২২৩৯॥
 শৰণৰ চাৰি বস্ত্ৰ চৰ্চণ কৰিয়া ।
 আতাক শৰণ কৰাইলন্ত বিবৰিয়া ॥
 ধৰ্ম্ম ধৰি আতা সাতদিন মহাৰণে ।
 শুক সেৱা কৰি আছে সেৱকৰ সঙ্গ ॥২২৪০॥
 পাছে শুকজনে দিলা শাস্ত্ৰ একখানি ।
 চলিয়োক বিফো তুমি বুলিলন্ত বাণী ॥
 এহি শাস্ত্ৰ স্থাপি তুমি শৰণ কৰাইবা ।
 শব্দব্ৰজ হৰিমুত্তি শাস্ত্ৰকে জানিবা ॥২২৪১॥
 যাহাৰ জনক তুমি বাক্যে সমে পাইবা ।
 * চাৰিটি শৰণ দিয়া সাৰ্থক লভিবা ॥
 শুকজন বাক্যে আতা গৃহক চলিলা ।
 পুত্ৰ ভাৰ্যা সমস্তকো শৰণ কৰাইলা ॥২২৪২॥
 তাক শুনি দক্ষিণৰ লোক নিবন্তৰ ।
 আতাৰ পাশত ধৰ্ম্ম ধৰন্ত সন্তৰ ॥
 তাতিবুচি গ্ৰামৰ গোপাল বুঢ়া আতা ।
 চৈতানীয়া মহাজন ভকত সন্নিতা ॥২২৪৩॥
 তাৰ ধৰ্ম্ম আগ্ৰয় কৰিয়া কিছুদিন ।
 সঙ্গত ফুৰন্ত সদা গান্ত হৰি গুণ ॥
 একদিনা আতা সেহি মহন্তৰ স্থানে ।
 * সুধিলা পদৰ অৰ্থ লোক বিদ্যামানে ॥২২৪৪॥
 সিজনে বোলন্ত আমি অৰ্থক নজানো ।
 যিজনে ৰচিছে পদ সিজনেসে জানো ॥
 এহিবুলি পদঅৰ্থ কৰিবে নপাৰি ।
 লাজ হৈয়া বিমনত বহিলা বিচাৰি ॥২২৪৫॥
 আতা বোলে কেন কথা ইহাৰ শুনিলা ।
 মিহাত ইহাৰ সঙ্গ এতদিন বৈলা ॥
 কেনমতে আনহন্তে সংসাৰ তৰিবা ।
 আৰ সঙ্গ এড়ি মাধৱক সঙ্গ যাইবো ॥২২৪৬॥
 * পদৰ অৰ্থ সোধে :—
 বিশিষ্ট শুকক অকপতে সেৱা কৰি ।
 মানিবেক মনে এহেত্তে আত্মা প্ৰীহৰি ॥
 হেনয় বিনয় কৰি শুকৰ চৰণে ।
 ভাগৱত ধৰ্ম্মক শিখিবে এক মনে ॥

(নিম্নবৰ্ত্তিক)

১ চাৰিটি শৰণ ২। শুকত শৰণ ৩। নামত শৰণ ৪। শুকত শৰণ ৫। আৰ প্ৰীকৃষ্ণদেৱত শৰণ

ঘোষা-কীৰ্ত্তন আত্মাৰ পৰা শ্ৰবণ পায়
এহি বুলি আধাৰ পালিব সঙ্গ কৰি ।
সুন্দৰী স্থানক গৈলা অখিলক কৰি ॥
মাধৱ দেৱৰ চৰণত প্ৰণামিলা ।
ধৰ্ম্ম ধৰিতে আইলো বুলিয়া কহিলা ॥২২৪৭॥
মাধৱে বোলন্ত তোৰা কৈব পৰা আইছা ।
কাহাৰ স্থানত কিবা আশ্ৰয় কৰিছা ॥
আতা বোলে ৰমিয়াৰ গুৰু সঙ্গে ।
তাৰ ধৰ্ম্ম শিকি আছো নাহি মন ৰঙ্গে ॥২২৪৮॥
আপুনি ৰচিলা পদ মহা বিতোপন ।
তাৰ অৰ্থ কহিবাক পুছিলো তখন ॥
কহিলন্ত আমি তাৰ অৰ্থে নাহি জানি ।
শুনিয়া তাহাক চাৰিয়া আসিলো এখনি ॥২২৪৯॥
এহি বুলি পদ মাতি অৰ্থক সুধিলা ।
গুৰুজনে তাৰ অৰ্থ প্ৰপঞ্চিয়া কৈলা ।
আতা শুনি পৰম প্ৰেমত মন মজে ।
শৰণ দিয়োক বাপ আমাকো সহজে ॥২২৫০॥
মাধৱে বোলন্ত তোৰা তাক পৰিহৰা ।
তাৰ নামে আঁকদিয়া পদাঙ্গুষ্ঠে মাৰা ॥
শুনি পালি সকলে কৰিলা তাৎক্ষণিক ।
আতা বোলে বাপ আমি গোছৰোহো যেনে ॥২২৫১॥
তাহাক আশ্ৰয় কৰি আপোনাক পাওঁ ।
হস্তৰে মাৰিতে যেন আদেশক পাওঁ ॥
শুনি গুৰুজনে পাছে আতাৰ বচন ।
নালাগে মাৰিতে বুলি কৈলা তেতিক্ষণ ॥২২৫২॥
পাছে পালি সকলক ধৰ্ম্মক নেদিলা ।
কেৱলে আতায়ে মাত্ৰ ধৰ্ম্মক ধৰিলা ॥
গুৰুক সেৱিয়া আতা গৈলেক গৃহক ।
ভাৰ্য্যা স্থানি আনিয়া ধৰ্ম্মক ধৰাইলেক ॥২২৫৩॥
তাত পৰে আতা গুৰু জনত প্ৰাথিলা ।
ঘোষা কীৰ্ত্তনৰ পাল তাহাত লভিলা ॥
আঠাৰ পালিয়ে সমে কীৰ্ত্তন কৰন্ত ।
দেখিয়া মাধৱে তাক মনে প্ৰসংগন্ত ॥২২৫৪॥

গড়গাৱঁৰ শ্বেতাৰাজ আয়ৰ পুত্ৰ গোপাল
আতাৰ সংসৰ্গ লাভ

আসাম ৰাজ্যৰ পুৰী গড়গাৱঁ নাম ।
তাত ৰাজেশ্বৰ সূত গোপাল নাম সাম ॥
পসাৰ দিবন্ত মাতৃ ৰজ্ঞাজী সুন্দৰী ।
ৰাজ্যৰ কুমাৰ গুটি গজোপৰি চৰি ॥২২৫৫॥

একদিনা কুমাৰে পসাৰীৰ পান যত ।
হস্তীক খুৱাইল আতা দেখিলা তহিত ॥
লোপকৰি হস্তীৰ লাজন্ত তানি নিয়া ।
গড়ৰ খাজন্ত শীয়ে পেলাইল ঠেঙ্গিলা ॥২২৫৬॥
কুমাৰো পড়িল দেখি তয় হুয়া বৰ ।
মাতৃসমে তাৱৈক্ষণে পলাইলা সন্তৰ ॥
নৌকাত চৰিয়া বেগে দৰৱ পশিলা ।
অনেক তালোচে ৰাজা বিচাৰি নপাইলা ॥২২৫৭॥
অনুগ্ৰহে বৰ নগৰৰ সমিপত ।
ভবানীপুৰ নাম গ্ৰামে ৰহিলন্ত ॥
কুমাৰ লোকৰ ৰাজা সেনা পাতিলন্ত ।
সদা কুন্তকাৰ গ্ৰামে চৰ্দাৰ কৰন্ত ॥২২৫৮॥
নাৰায়ণ আতাসমে পৰিচয় লৈলা ।
আতাৰ বিধান মতে বিবাহ কৰিলা ॥
সেহি হেতুতেসে পূৰ্ব কুমাৰ কুহিত ।
ঠাকুৰ আতাৰ বাক্যে পাটুকা নিশ্চিত ॥২২৫৯॥
শঙ্কৰ দেৱকো যদি সেৱি আছিলন্ত ।
ধৰ্ম্ম ধৰিবাক প্ৰতি ইচ্ছা নলৈলন্ত ॥
পাছে চৈতনীয়া ৰাম ৰমিয়াৰ লগে ।
জান ধৰ্ম্ম ধৰিবাক চাহি মহাভাগে ॥২২৬০॥
লগত ফুৰন্ত একদিনা দেখিলন্ত ।
শিষ্যৰ ঘৰৰ জল পানী দ্ৰব্য যত ॥
কাঠৰ চৰিয়া পাতি দ্ৰব্য সব ধালে ।
ৰাম ৰমিয়া গুৰু পাৱেৰে সানিলে ॥২২৬১॥
সকলো শিষ্যক দেউ বিভাগ কৰিয়া ।
ভকতি কৰিয়া শিষ্যে থাকন্ত ভূজিয়া ॥
আতা দেখে কিনো বিসদস কৰ্ম্ম আৰ ।
ইজন নুহিকে যোগা গুৰু লভি বাৰ ॥২২৬২॥
সুন্দৰীৰ মাধৱৰ ধৰ্ম্ম সুনিশ্চয়ল ।
তাক লভি হন্ত সৰ্ব জীৱৰ কুশল ।
ইহাকো তাহাৰ ঠাই লৈয়া আমি যাইবো ।
তেহে যদি আজাপয় তেবে গুৰু লৈবো ॥২২৬৩॥
নহিলে ইহাৰ সঙ্গ পৰিহাৰ কৰি ।
তাক গুৰু লভি থাকিবোহো ধৰ্ম্ম ধৰি ॥
এহি বিমৰ্ষ কৰি তাক লৈয়া গৈলা ।
মাধৱ দেৱৰ গুচৰত প্ৰবেশিলা ॥২২৬৪॥
দুই তিনিবাৰ চৈতনীয়া মাতিলন্ত ।
তথাপিহো গুৰু তাক দৃষ্টি নকৰন্ত ॥
দেখিবাগ কৰি চৈতনীয়া চলি গৈলা ।
গোপাল আতায়ে পাছে সঙ্গক চাৰিলা ॥২২৬৫॥

দেখি মাধ দেৱে পুছে কেনে তুমি বৈলা ।
 আতাবোলে ধৰ্মক ধৰিবে মন ভৈলা ॥
 কৃপাকৰি ধৰ্মক দিয়োক গুৰুজন ।
 নিশ্চয় কৰিলো আমি লৈবাক শৰণ ॥২২৬৬॥
 পাছে গুৰুজনে মাধ মন্তলৰ ঘৰে ।
 বহিবাক আদেশ কৰিলা সাৰে সাৰে ॥
 গুৰুৰ আদেশে তথা আছে চাৰিদিন ।
 ঠাকুৰ আতামে আসি বুলিলা বচন ॥২২৬৭॥
 চিহ্নৰ লোকক ধৰ্ম ধৰাই বাক হয় ।
 আপুনি জানাহা গুৰু হৈবাহা সদয় ॥
 পাছে মাধ মৰলত গুৰু জিজ্ঞা শিলা ।
 কিমত লক্ষণ ভাৱ ইহাৰ দেখিলা ॥২২৬৮॥

ভৱানীপুৰিয়া গোপাল, অচ্যুতগুৰু আৰু যদুমণিৰ শৰণ গ্ৰহণ

মঙলে বোলন্ত বাপ কি কহিবো কথা ।
 সদাচাৰী লোক ভক্তি বাঞ্ছয় সৰ্বথা ॥
 শুনিয়া মাধদেৱ মহা তুষ্ট মন ।
 গোপাল আতাক পাছে কবাইল শৰণ ॥২২৬৯॥
 ধৰ্মধৰি আতা গুৰু জনাৰ পাশত ।
 থাকিয়া কৰন্ত গুৰু সেৱা প্ৰতিনিত ॥
 চাউল গুটি সিদ্ধ হৈল গুৰু কৃপাময় ।
 প্ৰথমতে গোপালৰ পাতত বাঢ়য় ॥২২৭০॥
 দেখিয়া ঠাকুৰ আতা বুলিলা বচন ।
 গোপন পৃথকে তুমি কৰিয়ো ভোজন ॥
 তোমাৰ পাতত গুৰু আগে দুই অন্ন ।
 পাছত আপুনি লৈয়া কৰন্ত ভোজন ॥২২৭১॥
 এতেকতে গুৰু সঙ্গে ভুজিবে নেলাগে ।
 এহিমতে ভৈলতেমু গাৱে দোষ লাগে ॥
 শুনি বিতোপন কৰি বহা নিম্মিলন্ত ।
 তাহাত থাকিয়া সদা ধৰ্ম আচৰন্ত ॥২২৭২॥
 গুৰুৰ মনৰ মতে সৰ্বকৰ্ম কৰে ।
 কথাৰ সাগৰ নাম পাইল তাত পৰে ॥
 অচ্যুত গুৰুৱে পাছে ধৰ্ম ধৰিলন্ত ।
 গুৰুৰ সঙ্গত থাকিবাক ইচ্ছিলন্ত ॥২২৭৩॥
 গুৰু বোলে গোপাল গুৰু দক্ষিণাক দিয়া ।
 তোমাৰ শোভন বহা খানি আৰু দিয়া ॥
 শুনিয়া হৰিষ মনে বহা এৰি দিলা ।
 অচ্যুত গুৰুৱে তাতে আনন্দে বহিলা ॥২২৭৪॥

পুনৰপি আতা আৰ এক বহা কৈলা ।
 যদুমণি আনৈ পাছে ধৰ্মক ধৰিলা ॥
 সেই বহা তাক দিবে কৈলা গুৰুজন ।
 উনি পুৰিয়া আতা তাকো দিলা তাৰক্ষণ ॥২২৭৫॥

বাজিৰাৰ পৰা আহি হৰিহৰ আতাৰ মহা পুৰুষত শৰণ গ্ৰহণ কৰে ।

পাছে গুৰুজন তুষ্ট হৈয়া সিবোলাত ।
 আতাক বোলন্ত তুমি চলিয়ো গৃহত ॥
 পৰিবাৰ আছে তৰ গৃহত বহিয়া ।
 পৰম নিম্মল ভকতিক আচৰিয়া ॥২২৭৬॥
 লোককো দিবাহা ধৰ্ম শাস্ত্ৰ খানি নিয়া ।
 আতা চলি গৈলা গুৰু আদেশ শুনিয়া ॥
 হৰিহৰ আতাৰ নিবাস নাজিৰাত ।
 বড় ভাই বৰ হৰি নামত প্ৰখ্যাত ॥২২৭৭॥
 দৈবজ্ঞ প্ৰধান জ্যোতিষ শাস্ত্ৰত পণ্ডিত ।
 ভূত ভৱিষ্যত কহে বিদ্যাৰ বলত ॥
 একদিনা আসাম দেশৰ মহা ৰাজা ।
 পুহিলন্ত বৰহৰিক যে মহা তেজা ॥২২৭৮॥
 মোৰ মন গোটে কৈত আছে কহিয়োক ।
 হৰি বোলে চৌতি কক্ষে দেখোহো প্ৰত্যেক ॥
 পুনৰপি সোধে আবে কৈত বহি আছে ।
 ৰাণীৰ দক্ষিণ স্তনে বুলি কৈলা পাছে ॥২২৭৯॥
 ৰাজ্যয়ে ভাবিয়া চাইল ইটো সব জানে ।
 শত্ৰু আইলে ইটো মোক দেখাইব তখনে ॥
 পলাইবাক নপাৰিবো কদা কোনো কাল ।
 হেনজানি বধ আক কৰিলেসে ভাল ॥২২৮০॥
 এহিবুলি তেতিফ্ৰণে কাটিবাক দিলা ।
 হৰিহৰ আতা দেখি তেখনে পলাইলা ।
 বেপাৰীৰ নৌকা গোটে কৰি আৰোহণ ।
 পথে যাতে শুনি গুৰু জন যশ গুণ ॥২২৮১॥
 মনত মানিলা মোৰ সাম্ফল জীৱন ।
 ৰাজ্যৰ ভয়তে পাইবো গুৰু দৰশন ॥
 যাহান্তে পথত সাধু পাইলা তিনিজন ।
 গোপাল-যদুমণি-শ্ৰীহৰি মহাজন ॥২২৮২॥

শ্ৰীহৰি যদুমাণি, বংশীগোপাল আৰু লক্ষ্মী কান্ত আতৈৰ শৰণ গ্ৰহণ

তাৰা সবে বোলে আমি ধৰ্ম ধৰিবাক ॥
মাধৱ দেৱৰ পাশে যাওঁ কৈলো বাক ॥
হৰিহৰ আতা বোলে মোৰো সেহি কাজ ।
ইহাৰ লগে যাও নকৰিয়া ব্যাজ ॥২২৮৩॥
পথত হইলেক গল ঈশ্বৰে কৰিল ।
এহিবুলি চাৰি জন একত্ৰে চলিল ॥
হেনমতে গৈয়া পাছে হাজোক পাইলন্ত ।
মাধৱক দেখো বুলি তাৰা কহিলন্ত ॥২২৮৪॥
আতা বোলে ইটো মাধৱত কাৰ্য্য নাই ।
চৈতন্য মাধৱ কাছে যাইবাক জুৰাই ॥
এহিবুলি লগ এৰি সুন্দৰীক গৈলা ।
মাধৱ দেৱৰ পাৰে বন্দন কৰিলা ॥
সকল কহিয়া আতা ধৰ্মক প্ৰাথিলা ॥২২৮৫॥
চিহ্ন বস্তুক পাই ধৰ্মক ধৰাইলা ।
ধৰ্ম ধৰি আতা গুৰু সঙ্গত বহিলা ॥
হয় মাস পৰে তাৰা তিনিজনো পাইলা ॥২২৮৬॥
পৰীক্ষা কৰিয়া পাছে ধৰ্ম বস্তু দিলা ।
গুৰুৰ সঙ্গত তেৰা সেৱা ধৰি বৈলা ॥
ভকতিৰ সমস্ত তত্ত্বক আচৰিলা ।
ধৰ্ম লভি গোপালেও কৃত কৃত্য ভৈলা ॥২২৮৭॥
হেনমতে গুৰু জনে ধৰ্ম প্ৰকাশন্ত ।
গুণ যশ গুণি সৰ্ব সেৱক আসন্ত ॥
লক্ষ্মীকান্ত আতৈ পাছে স্বপ্নক দেখিলা ।
মাধৱৰ ধৰ্মক ধৰিতে আদেশিলা ॥২২৮৮॥
সেহিমতে আসি ধৰ্ম ধৰিবাক প্ৰতি ।
গুৰুৰ চৰণ সেৱি ধৰ্ম ধৰিলন্তি ॥
চোপৰ গুৰিত আতৈ থাকে অনুক্ষণ ।
গুৰুৰ চৰণে আসি কৰন্ত সেৱন ॥২২৮৯॥

পুত্ৰৰ আতৈৰ বিষয়ত বিবৰ্ত্তি, ঈশ্বৰত ভকতি, পুত্ৰ ত্যাগ আৰু পুত্ৰ মিলন

তান পিতা পুত্ৰৰ নামত সাধুজন ।
ব্যৱসায় কাৰ্যত আছিল কতোদিন ॥
গৃহ পায় কিছুদিন মহাসুখে আছে ।
তাহাস পতনী গৰ্ভৱতী ভৈল পাছে ॥২২৯০॥

অনুৰূপে প্ৰসৱৰ কাল আসি পাইল ।
লক্ষ্মীকান্ত আতৈ পাছে জনম লভিল ॥
মাসেক অন্তৰে আই প্ৰাণক চাৰিলা ।
দেখিয়া পুত্ৰৰ আতৈ মহাচিন্তা ভৈলা ॥২২৯১॥
হেন সময়ত পাছে উপবৰ হন্তে ।
জ্যেষ্ঠ ডিয় একগোট পৰি ভাগিলন্ত ॥
গোটেক পোৱালী বাজ ভৈল শীততৰ ।
ক্ষণেকতে লালবিজ ভূঞা নিবন্তৰ ॥২২৯২॥
গাৱস্থিৰ কৰি মাখি গুটি ধৰি শাইল ।
পাছে বেৰে চড়ি জ্যেষ্ঠ উপৰে উঠিল ॥
দেখিয়া পুত্ৰৰ আতৈ নিশ্চয় কৰিলা ।
আক প্ৰতি পাল আত কোনজন কৈলা ॥২২৯৩॥
ঈশ্বৰেসে বক্ষণ পোষণ কৰি থাকে ।
আনৰ যতন মিথ্যা জানিলো প্ৰত্যেকে ॥
এহিবুলি ধনবন্ত সকলে আনিয়া ।
বালকৰ চতুৰ্পাশে থৈলা নিয়োজিয়া ॥২২৯৪॥
বালকত হৈয়া পাছে তীৰ্থক চলিলা ।
পেসা পেসি আসি বালকক তুলি লৈলা ॥
বহুদিন প্ৰতি পালি যতন কৰিয়া ।
আতৈক পণ্ডিত কৈলা শাস্ত্ৰ অধ্যাপিয়া ॥২২৯৫॥
আহন্তে ভৈলেক আসি আঠাৰ বৰিষ ।
আতৈয়ো ধৰ্মক ধৰি আছে আসৰিষ ॥
বহুতীৰ্থ ফুৰিয়া পুত্ৰৰ মহাজন ।
নিজ গ্ৰাম চাহিবাক চলিলা তখন ॥২২৯৬॥
অনুৰূপে আসি গুৰুজন পাশ পাইল ।
তীৰ্থ যাত্ৰী বুলি গুৰু জনত কহিল ॥
অন্তৰ্য্যামী গুৰু পাছে সকল জানিল ।
লক্ষ্মীকান্ত ঠাইত থাকা বুলিয়া কহিল ॥২২৯৭॥
গুৰু বাক্যে আতৈ নিজ গৃহে নিয়া গেল ।
ভোজন কৰায়া সম দৰত বাখিল ॥
পাছে পৰদিনা তাক আতৈয়ে পুছিলা ।
কোঠৰে বৈৰাগী ঐক কৈব হন্তে আইলা ॥২২৯৮॥
পুত্ৰৰে বোলন্ত বাপু মোৰ কথা শুন ।
আমাৰ পুত্ৰৰ নাম চোপ গুৰি স্থান ॥
এই গ্ৰামে ছিল গৃহ ভাৰ্য্যাও আছিল ।
পুত্ৰ জন্ম হৈয়া মাসে কতে মৰি গৈল ॥২২৯৯॥
প্ৰতিপাল অৰ্থে বহু যতন কৰিলো ।
কোনো বন্ধু বৰ্গ মানে মাতিয়া নপাইলো ॥
লক্ষ্মীকান্ত নাম বালকৰ নাম দিলো ।
সৰ্বস্ব সহিতে শিশু ঈশ্বৰে অপিলো ॥২৩০০॥

অনুজ্ঞমে তীৰ্থ কৰি ফুৰিয়া আসিলো।
 কোথা গৈল তাৰ কিছু বাতাক নপাইলো।
 তথাপিতো জন্ম ভূমি দেখিবাক প্রতি।
 আসি আবে দেখিলোঁহো অৰণ্যে বসতি ॥২৩০৯॥
 কিবা ভৈল পুত্ৰ ঘৰ দ্ৰব্য কিবা ভৈলো।
 উদ্ভিশ নজানি গ্রামান্তৰ আসি পাইলো ॥
 গুৰুজনে তোমাৰ গৃহতে থাইদিল।
 শুনি লক্ষ্মীকান্ত আতৈ কান্দি প্ৰণামিল। ॥২৩১১॥
 তোমাৰ তনয় আমি জীৱন্ততে আছো।
 পেসাৰ পালনে মই ইথানে বহিছো ॥
 শুনিয়া পুৰুষ আতৈ মহা হৰ্ষ মনে।
 জন্মন কৰিয়া আলিসয় ঘনে ঘনে ॥২৩০৩॥
 এহিমতে পিতা পুত্ৰ চিনা চিনি ভৈল।
 পৰম আনন্দ মনে গৃহত বহিল ॥
 একেস্থানে ভোজন কৰিতে নপাবয়।
 মহাদুঃখ মনে আতৈ পিতৃক বোলয় ॥২৩০৪॥
 শুনা পিতা আমি গুৰু ধৰ্ম্মক ধৰিছো।
 নাহি ধৰ্ম্ম ধৰা পিতা সঙ্কোচিত হৈছো ॥
 একত্ৰে ভূজিবে নপাবোহো সিকাৰণ।
 পুৰুষে বোলন্ত মোক কৰায়ো শৰণ ॥২৩০৫॥
 পাছে আনন্দতে দুইজন ছলি গৈলা।
 শৰণ দিবাক প্রতি গুৰুক প্ৰাথিলা ॥
 গুৰুজনে বোলে লক্ষ্মীকান্ত কোন জন।
 আতৈ বোলে মোৰ ইটো পিতৃ গুৰুজন ॥২৩০৬॥
 পুৰুষে বোলন্ত মোৰ পুত্ৰ লক্ষ্মীকান্ত।
 তাৰ কাৰণেসে মোৰ ইজন্ম ভৈলন্ত
 শুনিয়া আনন্দমনে শৰণ কৰাইলা।
 কৃত্য কৃত্য হয় তাতে যাইবাক প্ৰাথিলা ॥২৩০৭॥
 লক্ষ্মীকান্ত আতৈক বুলিলা গুৰুজন।
 ধৰ্ম্মক ধৰাইবা যাবা কৰয় বাঞ্ছন ॥
 এহিমতে গুৰু জীৱ তাৰণ কাৰণে।
 সেৱক কৰিয়া ধৰ্ম্ম দেও অনুজ্ঞনে ॥২৩০৮॥
 শ্ৰীশঙ্কৰ গুৰু পুৰুষ আদেশ কৰিলা।
 সেই বাক্যে ঘোষা শাস্ত্ৰ ৰচিবে ইচ্ছিলা।
 শ্ৰীৰাম আতাক গুৰু বুলিলা বচন।
 পাত মহী কাপ তুমি কৰা আয়োজন ॥২৩০৯॥
 শুনি আতা সকলোকে প্ৰস্তুত কৰিলা।
 কৰণিত আনি গুৰুজন আগে দিলা ॥
 শ্ৰুতি স্মৃতি ভাগৱত গীতা আদিকৰি।
 সবাবো সাৰক গুৰু আনিয়া উদ্ধাৰিয়া ॥২৩১০॥

যাহাক ঘুমিয়া লোকে সংসাৰ তৰয়।
 সিকাৰণে ঘোষা নাম থৈলা কৃপাময় ॥
 সেই শাস্ত্ৰখনি নিকপিয়া গুৰুজন।
 জীৱ তাৰণৰ সাকোঁ কৰিলা স্থাপন ॥২৩১১॥
 শ্ৰীমাধৱদেৱৰ নামঘোষা শাস্ত্ৰ ৰচনা।
 আতৈ, কৃষ্ণ আৰু হাজৰা আতৈৰ শৰণ গ্ৰহণ
 বৰগীত নাট আদ্য কাণ্ড ৰামায়ণ।
 ৰাজসূয় আদি শাস্ত্ৰ কৰি বিবচন ॥
 বহুতৰ সেৱকক ভক্তি দান দিয়া।
 আচন্ত মাধৱ গুৰু ভক্তি প্ৰকাশিয়া ॥২৩১২॥
 হাজৰা কেশৱ আতৈ ভাত চাৰিজন।
 বাণিজ্যত ফুৰে হৰিকৃষ্ণ দুয়োজন ॥
 বিষ্ণু আতা গৈয়া ৰাজ কাৰ্য্যত থাকয়।
 হাজৰা যদুমণি গৃহস্থি কৰয় ॥২৩১৩॥
 গুৰুৰ চৰিত্ৰ গুণ শুনি দুয়োজন।
 হৰি আৰু কৃষ্ণ আতৈ সাদৰি তখন ॥
 বাণিজ্য কৰিতে আসি সুন্দৰী মিলিলা।
 গুৰুজন দৰ্শনাৰ্থে সত্ৰে চলিলা ॥২৩১৪॥
 অৱণতে চৰণত পৰি প্ৰণামিলা।
 শৰণ আশায়ে দুইজনে প্ৰাথিছিল। ॥
 পৰীক্ষা কৰিয়া গুৰু সদাচাৰ কৈলা।
 পাছে দুইজনে ব্ৰতে উপবাসে বৈলা ॥২৩১৫॥
 পৰদিনা ধৰ্ম্ম ধৰিয়া অনুজ্ঞণ।
 গুৰুৰ আজাক লভি কৰিলা গমন ॥
 গৃহ প্ৰবেশিয়া হাজৰা আতৈ সঙ্গ।
 ভোজন নকৰে আতি অসন্তোষ মনে ॥২৩১৬॥
 পাছে ধৰ্ম্ম ধৰিবাব সকলো গুনিলা।
 ৰঙ্গমনে হাজৰায়ো ধৰ্ম্মক ধৰিলা ॥
 কতোদিন তাৰাসৰ গৃহত আছন্ত।
 বিষ্ণু আতা আসি ঘৰে প্ৰবেশ ভৈলন্ত ॥২৩১৭॥
 আতাক দিলন্ত অন্ন ব্যঞ্জন বিভাগি।
 আচৰিতে সোধে কথা ভাতৃগণ লাগি ॥
 হৰিকৃষ্ণে কহে আমি ধৰিলো ধৰ্ম্মক।
 অভকত সঙ্গ নোহে অন্ন ভূজিবাক ॥২৩১৮॥
 আতাবোলে তেত্তে ধৰ্ম্ম আমাক ধৰাও।
 সিসবে বোলন্ত গুৰুজন পাশে যাও ॥
 পৰদিনা আতা নৌকা আৰোহণ কৰি।
 সুন্দৰী স্থানক লাগি আইল ডবডৰি ॥২৩১৯॥

ধোড়ানদী তীৰে অন্ন কৰন্ত ভোজন ।
 শ্ৰীৰাম আতা আসি ভৈলা উপসন ॥
 বিষ্ণু আতা অন্নভূজি নদীতীৰে গৈয়া ।
 মুখ প্ৰক্ষালন কৰে নদীজল লৈয়া ॥২৩২০॥
 শ্ৰীৰামে বোলন্ত ইটো অনাচাৰ কেন ।
 হাতে নদীজল আনি কৰা আচমন ॥
 বিষ্ণুআতা বোলে তুমি কৈবহন্তে আইসা ।
 আতাবোলে মাধন্তক কৰোহো উপাসা ॥২৩২১॥
 তাহান সন্তত আমি থাকো বিদ্যমান ।
 বিষ্ণুআতা বোলে মোক নিয়ো তান স্থান ॥
 হেন বুলি আতাৰ সন্তত হলি গৈয়া ।
 মাধব দেৱক সেৱা কৰন্ত নমিয়া ॥২৩২২॥
 সকল কথাক শুক জনত জমাইল ।
 ধৰ্ম্ম লভিবাক প্রতি প্রার্থনা কৰিল ॥
 নাৰায়ণ আতা বোলে বাণে শুক জন ।
 চিহ্নৰ খেলাৰ লোক কৰাও শৰণ ॥২৩২৩॥
 শৰণ কৰায়্যা শুক জন তুষ্ট মনে ।
 বাসাগৃহ দিয়া তাক বাখিলা তেখনে ॥
 আতাৰ আছিল ভাৰ্য্যা পুত্ৰ গুটি আইল ।
 ভাৰ্য্যাখানি তেতিয়া পৰলোক ভৈল ॥২৩২৪॥
 শুনি আতা ভাৰ্য্যা পুত্ৰ লাগি খেদ কৈলা ।
 পুত্ৰগুটি জনমিয়া অনা খিতি ভৈলা ॥
 শুকবোলে সিটো পুত্ৰ মোৰ কাৰ্য্য আছে ।
 ঈশ্বৰে বাখিবে নাহি কিছুবে প্ৰয়াসে ॥২৩২৫॥
 হেন সময়ত এক জেঠি ডিম্বগোট ।
 আগত পৰিয়া ভৈলা পোৱালী প্ৰকট ॥
 দুঃখ পায়্যা কিছুকাল পড়িয়া আছিল ।
 লালবিজ খয়া পাছে বাৰত চৰিল ॥২৩২৬॥
 তাক দেখাই শুকজন বুলিলা বচন ।
 দেখা আক প্রতিপাল কৰিলেক কোন ॥
 এতেকতে বিষ্ণু তুমি চিন্তা নকৰিবা ।
 তাহাক পালন কৰ্ত্তা আছয় জানিবা ॥২৩২৭॥
 কতোদিন পৰে তান ভাতৃ যদুমণি ।
 শুকৰ চৰিত্ৰ শুণ শুনিয়া কাহিনী ॥
 আতাৰ উদ্দেশে হলি আইলা সুন্দৰীক ।
 অনুক্ৰমে আসি পাইলা শুক সমিপক ॥২৩২৮॥
 দেখি বিষ্ণু আতা মহা সন্তোষিত মনে ।
 পুত্ৰৰ সকল কথা জানিল তেখনে ॥
 পাছে শুকভাৱে শুকৰ চৰণে প্ৰাথিয়া ।
 শৰণে পৰিলা শুক ধৰ্ম্ম আচৰিয়া ॥২৩২৯॥

আতাৰ সহিতে শুক সন্তত বহিয়া ।
 শুক সেৱা কৰে আতা আনন্দিত হৈয়া ॥
 মাজে মাজে বৰ বিষ্ণু আতা আসি তথা ।
 শুক সেৱা কৰে সুখ দুখ জীনি যথা ॥২৩৩০॥
 তাহান অনুজ যদুমণি শুক মতি ।
 শুকৰ চৰণে সেৱা কৰিবাক প্রতি ॥
 পিতৃ সঙ্গে আসি শুক সন্তত বহিলা ।
 পৰিচৰ্যা কৰ্ম্ম কৰিবাক সমপিলা ॥২৩৩১॥
 প্রতিমানে আসি আতা শুকক সেৱন্ত ।
 একদিনা আসি বুঢ়া গৃহত বহন্ত ॥
 গোহালি ভগ্না বুঢ়া আদৰে বাখিলা ।
 ক্ষণিক থাকিয়া শুক বাৰ্ত্তাক পুহিলা ॥২৩৩২॥

বৰবিষ্ণু আতাৰ গুৰুভক্তি, কল্যা সুধত
 হৰি কথাত প্ৰেম ভক্তি

বুঢ়া বোলে বাৰ্ত্তা আমি কহিতে নপাৰি ।
 কিছুদিন নতু যান্ত শুকৰ গুচৰি ॥
 শুনি আতা মহাৰ্ষেদ কৰি তাৱজনে ।
 জোৰ লগাই হলি গৈলা সচিন্তিত মনে ॥২৩৩৩॥
 শুকৰ বাৰ্ত্তাক যৈত কহন্তা নহই ।
 তাৰ ঘৰে থাকিবেকি আমাৰ জুৱাই ॥
 অন্তৰ্য্যামী শুকজনে বুলিলা বচন ।
 কৰা হৰি বলন্ত সন্দেশ আয়োজন ॥২৩৩৪॥
 এখনে আসিবে শুক ভুজাইবেক লাগে ।
 মূৰ্ত্তে পৰিলা আতা শুকজন আগে ।
 শুক বোলে এত বাগি কিসক আসিলা ।
 পথত নবহি আৰ কণ্টক লভিলা ॥২৩৩৫॥
 আতাবোলে যৈত তমু বাৰ্ত্তা কন্তা নাই ।
 সিজনৰ ঘৰে কেনে থাকিবো গোসাই ॥
 হাসিয়া বোলন্ত তুমি যানক কৰিয়ো ।
 সেহিমতে আতা সুখে ভোজন কৰিয়া ॥২৩৩৬॥
 ভোজন কৰিয়া সুখে শয়নে বহিয়ো ।
 শুকৰ চৰণ সেৱি থাকিল বহিয়া ॥
 একদিনা শুকজনে শ্ৰীৰামক কৈলা ।
 কথা সুখে বসিবাৰ মোৰ মন ভৈলা ॥২৩৩৭॥
 বৰবিল কিনাৰত ভাল কৰা স্থান ।
 সেৱক সবক আসিবাৰ দিয়া জান ॥
 সিমত কৰিয়া আতা শুকত জনাইলা ।
 সন্তোষিত মনে শুক তথাত বসিলা ॥২৩৩৮॥

সাতদিন সাতৰাত্ৰি একাসনে থাকি ।
 কৃষ্ণ যশবস আনি কহন্ত প্ৰত্যেকি ॥
 অলৌকিক বস্তু তাৰা আনি প্ৰকাশিতা ।
 সকল সেৱক তাত কৃত কৃত্য ভৈলা ॥২৩৩৯॥
 তাত পৰে প্ৰতিদিনে কথা সুখে যন্ত ।
 একদিনা হৰিণ গোটেক দেখিলন্ত ॥
 বিলকাশে চৰে মহা আনন্দিত মনে ।
 বাঘগোটে আসি মাৰিলন্ত তেতিয়ক ॥২৩৪০॥
 পূৰ্বৰ কাহিনী স্মৰি তথা গুৰুজন ।
 চৰ্ম গুকাই লৈয়া তাতে কৈলা আৰোহণ ।
 দিনেক বুলিলা ৰামদাস মহাশয় ।
 বাপু ৰাম চৰণ তুমি চলা গুৰু ঠাই ॥২৩৪১॥
 ছয় বৰ্ষ ভৈল তুমি তাক নাই দেখা ।
 চলিয়া মমাৰ ঠাই নকৰি অপেক্ষা ॥
 মাতৃ বোলে আগে তব ভগিনীৰ ঠাই ।
 বাৰ্তাজানি হলি যাইবা মমাৰেৰ ঠাই ॥২৩৪২॥
 শুনি ৰাম চৰণ আসিলা পাট বাউসী ।
 ভগিনীৰ সুখ দুঃখ জানিয়া বিশেষি ॥
 গুৰু পত্নী আই হৰি চৰণক কৈলা ।
 নতু আসে মাধদেৱ বহুদিন ভৈলা ॥২৩৪৩॥
 সুখ দুঃখ জানিবাহা চলিয়োক বগে ।
 ৰামচৰণো যাইবে তোমাসাৰ সঙ্গে ॥
 পাছে দুয়োজন সুন্দৰীক হলি গৈলা ।
 কলয়া সুখৰ ঠাইত দৰশন কৈলা ॥২৩৪৪॥
 গুৰুজনে বোলে বাপু শ্ৰীহৰি চৰণ ।
 তোমাৰ সঙ্গত ইটো আইল কোনজন ॥
 কেন সুখ দুখে আছে কহ বিবৰিয়া ।
 ঠাকুৰে বোজন্ত বাপ গুনা মন দিয়া ॥২৩৪৫॥
 ভালে আছে তমু বাৰ্তাক জানিতে ।
 ৰাম চৰণৰ সঙ্গে পঠায়া দিলন্ত ॥
 তোমাৰ ভাগিন ৰাম চৰণ ঠাকুৰ ।
 দেখিবাক লাগি আসি আহয় ওচৰ ॥২৩৪৬॥
 শুনি সন্তোষিত মনে দ্ৰব্য বস্তু দিয়া ।
 হৰি চৰণক পঠাই বিদায় কৰিয়া ॥
 ৰামচৰণ ঠাকুৰক গুৰুৱে ৰাখিলা ।
 হৰিচৰণ ঠাকুৰদেৱ গৃহক চলিলা ॥২৩৪৭॥

ভলিপুৰীয়া গোপাল আতাৰ হৰিকীৰ্ত্তনত শ্ৰীমাধৱদেৱ

আইত কহিলা গুৰু জনৰ কাহিনী ।
 শুনি দেৱী আই ভৈলা হৰিষ তখনি ॥
 শ্ৰীমাধগুৰু সদা কথা সুখে ৰহি ।
 সেৱক সকলে শুনে আনন্দতে ৰহি ॥২৩৪৮॥
 ভনীপুৰীয়া আতা একদিনা আইল ।
 হৰিকীৰ্ত্তনক প্ৰতি গুৰুক জনাইল ॥
 অনুক্ৰমে গুৰুজন সেৱকৰ সঙ্গে ।
 চলিলা আতাৰ ঠাই কৰিমন বগে ॥২৩৪৯॥
 দেখি আতা মহা সমাৰোহ কৰি বড় ।
 আগ বঢ়াই নিয়া প্ৰবেশাইলা নিজ ঘৰ ॥
 টকা বজী শৰাইত কৰিয়া আনি আগ ।
 গুৰুসেৱকৰ বাৰ্তা সোধে মহা ভাগ ॥২৩৫০॥
 হেনমনে সেৱাভক্তি কৰি আসবিষ ।
 স্তুতিনতি কৰি পাছে বঢ়াইলা হৰিষ ॥
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন সাজ কৰি গুৰুজন ।
 নৌকা আৰোহণে ফিৰি চলিলা তখন ॥২৩৫১॥
 আগবঢ়াই থৈবে প্ৰতি আতাও চলিল ।
 ঈশ্বৰ ইচ্ছায়ে পথে মেঘাচল ভৈল ॥
 তেখনে কহিলা আতা মেঘক সাদৰি ।
 বৃষ্টি নকৰিবা তুমি মেঘদেৱ ২ৰি ॥২৩৫২॥
 শুনি গুৰুজন মহা অসন্তোষ ভৈলা ।
 কেনে হেন বাণী তুমি মেঘক বুলিলা ॥
 মাক ভয়ে চন্দ্ৰ সূৰ্য্য পবনো সঞ্চৰে ।
 মেঘৰ কি শক্তি তাক লভিবাক পাৰে ॥২৩৫৩॥
 দেৱৰ মধ্যত শ্ৰেষ্ঠ দৈৱকী তনয় ।
 আন কোন বৰ দেৱ আৱৰ আছয় ॥
 এতেকতে তুমিসমে যাইবে যোগ্য নয় ।
 নৌকা হন্তে নামা তুমি কহিলো নিশ্চয় ॥২৩৫৪॥

গোপাল আতাৰ অন্যদেৱ আৰাধনাত জগৰ

তুমি নানামিলে আমি অৱশ্যে নামিবো ।
 আতাবোলে গুৰুবাক্য কেনে উল্লেখিবো ॥
 এহিবুলি নৌকা চপাই বাক নাপেক্ষিলা ।
 কানজাৰ নদীমাজে নামিয়া ৰহিলা ॥২৩৫৫॥

অগাধ গহীন জল আৰু মাত্ৰ তৈল ।
 তাক এড়ি ওকজন চলিবাক লৈল ॥
 পাকেক হুনিয়া শ্ৰীৰাম আতাক পাহিলা ।
 গোপাল আহুত কেনে পুহিবাক হল ॥২৩৫৬॥
 পাছে আতা গৈয়া কৈলা ওকজন কথা ।
 বাৰ্জালৈতে পঠাইলত তোমাঠেৰ এঠা ॥
 কেনমতে আছা কিবা জীৱনে মৰণ ।
 আতাবোলে সুখে আছো মৰিবোহো কেন ॥২৩৫৭॥
 সিকথা কহিলা গই ওকৰ চৰণে ।
 শুনি নমতিয়া ওক বহিলা তেখনে ॥
 আৰ এক পাক গৈয়া পঠাইলত পুন ।
 চলিযো শ্ৰীৰাম আবে গোপাল কেমন ॥২৩৫৮॥
 আতা গৈয়া গোপালক পুনৰ্বাৰ কৈলা ।
 কেনে আছা ওকজন জানিতে পঠাইলা ॥
 ভবানী পূবৰ আতা কৈলা গৰ্ব কৰি ।
 ওক এবিলাত আমি নগৈলোহো মৰি ॥২৩৫৯॥
 মাধৱে বৈঠাৰপাতে নৌকা বাহিবেক ।
 আমি নালে বাইবো তাক কহিয়োক ॥
 স্বৰ্গবাক্য শুনি আতা বিষাদে হুনিয়া ।
 সকলো জনাইলা গুক চৰণত গৈয়া ॥২৩৬০॥
 তেখনে বুলিলা গোপালৰ কেন সাস ।
 জানিলো কৰিলে তেহো সকলকে নাশ ॥
 উত্তম স্থানৰ সিটো কট মট কৰি ।
 সাৰিয়া যাইবেক ধৰ্মমৰ লতা ধৰি ॥২৩৬১॥
 এহিমতে আনো স্বৰ্গ বচন বুলিয়া ।
 হুনিলা আতাক মহা ভগব ধৰিয়া ॥
 আতাৰ প্ৰভাৱে তেতিয়ক বালি পৰি ।
 আতাক দিলত বথ কিনাৰ উপৰি ॥২৩৬২॥

গোপাল আতাৰ অপৰাধ মাজুল

অসংখ্যাত নদীয়াল আন লোক হয় ।
 আতাক আদৰি নিয়া গৃহ প্ৰবেশায় ॥
 সি সকলে আতাহতে ধৰ্মক ধৰিয়া ।
 মহা সমাদৰে বৈলা আতাক সেৱিয়া ॥২৩৬৩॥
 কিছুদিন থাকি আতা বিমৰ্ষ কৰি ।
 আছো আমি গুকজন ভগবত পৰি ॥
 নাৰায়ণ আতা ভগবতৰ উপকাৰী ।
 তাহাৰ প্ৰসাদে আমি শুহিবাক পাৰি ॥২৩৬৪॥

হেনমতে আতাৰ ওচৰে জনাইলত ।
 আতাবোলে তুমি দণ্ড দিবাক লাগত ॥
 একশত টকা আনি আসা শীঘ্ৰ কৰি ।
 শুনি শত টকা ভাৰ আনিলা সত্ৰৰি ॥২৩৬৫॥
 ঠাকুৰ আতা সঙ্গ সন্দৰ্ভক হলি গৈলা ।
 বাজতে বাধি ঠাকুৰ আতায়ৈ জনাইলা ॥
 গোপাল আসিছে ক্ষমা প্ৰাৰ্থিবাক প্ৰতি ।
 প্ৰধান সেৱক তাক বাগিয়ে সম্প্ৰতি ॥২৩৬৬॥
 এহিমতে ঠাকুৰ আতা অনেক প্ৰাৰ্থিলা ।
 আতাৰ প্ৰাৰ্থনে গুক সন্তোষিত তৈলা ॥
 আসোক বুলিয়া আতা দিলা গুকজন ।
 ভবানীপূবৰ আতা গৈলা তেতিয়ক ॥২৩৬৭॥
 একশত তাৰ একশত টকা থৈয়া ।
 চৰণে পৰিলা মহা কাতৰ কৰিয়া ॥
 অধমৰ দোষ ক্ষমিয়োক ভগৱত ।
 বচনত বাঢ়ি আসি তৈলোহো অনাথ ॥২৩৬৮॥
 শুনি গুক ভাগব সেৱক মনেজানি ।
 তুষ্টি হৈয়া গোপালক বুলি লত বানী ॥
 সখিৰ বচনে আমি দোষক ক্ষমিলো ।
 তোমাৰ প্ৰাৰ্থনা শুনি সন্তোষিত তৈলো ॥২৩৬৯॥

গোপাল আতাৰ আৰু কঠ ভূষণৰ হৰি-কীৰ্ত্তনলৈ গুৰুজনেৰ আগমন

পাছে আনন্দতে আতা চলিলত ঘৰ ।
 ওকৰ কৃপাত পাইলা অপৰাধ পাৰ ॥
 সেহি দিন হস্তে পূৰ্বৰতে আতা আসি ।
 ওক সেৱা কৰি থাকে আনন্দ প্ৰকাশি ॥২৩৭০॥
 পুনৰ্বাৰ একবাৰ ওকক নিবাৰ ।
 কাৰণে কৰিলা আতা নৱ বানী ঘৰ ॥
 চাপমাৰি সুন্দৰ কদলী কপিলত ।
 প্ৰতিজোপা কলে নানা ঠোক পকিলত ॥২৩৭১॥
 ফলে ফুলে সুশোভন বাৰীখান তৈল ।
 বিচিহ্ন কৰিয়া গৃহ সবক নিশ্চিন্ত ॥
 পাছে ওক জনত আসিয়া প্ৰাৰ্থিলত ।
 একবাৰ যেন গৈয়া ধূলক পেলাত ॥২৩৭২॥

নাৰায়ণ আতাবোলে দাস এক জন ।
 মনৰ কামনা লাগে কৰিতে পূৰণ ॥
 আতাৰ বচনে গুৰু সেৱকে সহিতি ।
 ভৱানীপুৰক লাগিল কৰিলন্ত গতি ॥২৩৭৩॥
 মহা ভক্তি ভাৱে আতা গুৰু সেৱকক ।
 সেৱি বন্দি বাঞ্ছিলন্ত তথাতে দিনেক ॥
 পৰদিনা সেৱি বন্দি আগবঢ়াই থৈলা ।
 সেৱক সহিতে আসি সুন্দৰীক পাইলা ॥২৩৭৪॥
 এহি মতে মাধৱেৰ সুন্দৰীত আছে ।
 কঠ ভূষণ গুৰু জনাইলন্ত পাছে ॥
 কৃপাকৰি বাপ দাস গৃহ ছলিয়োক ।
 হৰি কীৰ্ত্তনক কৰি বাঞ্চা পুৰিয়োক ॥২৩৭৫॥
 আমাৰ গৃহিনী তয়ু চৰণৰ দাসী ।
 প্ৰাৰ্থনা কৰন্ত কৃপা কৰিয়োক আসি ।
 শুনি গুৰু সেৱকক পাছে জান দিল ।
 ঠাকুৰ আতা আদি সৰ্ব্ব সেৱক আসিল ॥২৩৭৬॥
 অনুক্ৰমে কঠ ভূষণৰ গৃহ পাইল ।
 আনন্দে উল্লাস দ্বিজে চৰণে পৰিল ॥
 ধূপদীপ ঠগি গুৰাপাণ আদি দিয়া ।
 নতুন গৃহত দিব্য আসনে বৈসাইয়া ॥২৩৭৭॥
 গুৰু সেৱকৰ সব বাতৰি পুচিলা ।
 নানাবিধ দ্ৰব্যে গুৰু জনক অচ্ছিলা ॥
 বাম বাম গুৰুৰ দুহিত বৰবালা !
 কঠ ভূষণ গুৰু বিবাহ কৰিলা ॥২৩৭৮॥
 তেহো মহা প্ৰেম ভাৱে ভকতি কৰিয়া ।
 গুৰু সেৱকক প্ৰাথি ভোজন কৰায়া ॥
 বৃন্দাবনে ভৈল যেন আসাৰ বিফল ।
 সেহি আসা আবে দেৱী কৰিলা সাক্ষৰ ॥২৩৭৯॥
 ভোজনান্তে অন্ন পাত্ৰ সব মাথা কৰি ।
 স্বামী সমে নিয়া পেলাইলেক ডবডৰি ॥

ঘোষা—

পাইলো পাইলো বে কৃষ্ণপদ পঙ্কজৰ ধূলি ।
 ব্ৰহ্মাহৰে শীৰে ধৰে সুদ্ধ হওঁ বুলি ॥২৩৮০॥
 এই ঘোষা গাই হন্তে নৃত্য কৰি নিয়া ।
 নদীৰ জলত সমস্তকে বিসজ্জিয়া ।

পাছে আসি গুৰুজন চৰণে নমিলা ।
 সাক্ষৰলৈক ভৈল জন্ম বুলিয়া কহিলা ॥২৩৮১॥
 পৰদিনা গুৰুজন সুন্দৰীক আইলা ।
 সুখদে বহিয়া গুৰু মৰ্ম প্ৰকাশিলা ॥
 একদিনা শ্ৰীৰাম আতাক সঙ্গকৰি ।
 ঠাকুৰ আতাৰ গৃহ গৈলন্ত সাদৰি ॥২৩৮২॥
 আগবাঢ়ি আসি আতা সেৱিয়া নিলন্ত ।
 সুখ দুখ পুছি থাকিবাক প্ৰাথিলন্ত ॥
 এক বৃত্তী আতাৰ গৃহিনী আইব ঠাই ।
 চাউল গুটি লগাইবাক আনি দিয়া হয় ॥২৩৮৩॥
 খৰিকাৰে বাছি আই ভালমতে থৈলা ।
 পৰদিনা দিবে হেন মনত মানিলা ॥
 সেহিদিনা আতাৰ সকল দ্ৰব্য দিলা ।
 গুৰুজন ভোজনক কৰিয়া বহিলা ॥২৩৮৪॥
 প্ৰভাতে আসিবে চান্ত শ্ৰীমন্ত মাধৱ ।
 আতাৰ প্ৰাৰ্থনা শুনি গাৱক ধোৱয় ॥
 স্নান কালে গুৰুজনে কৰিলেক লীলা ।
 ঠাকুৰেও ভাৰ্যাসমে আনন্দ কৰিলা ॥২৩৮৫॥
 ভোজনক লাগি আই সেহি চাউল দিল ।
 বসায়্য দেখিলা গুৰু অপবিত্ৰ ভৈল ॥
 পাগ এৰি গুৰুজনে স্নান কৰিলন্ত ।
 দেখি আতা খসি আইক দণ্ডিবাক চান্ত ॥২৩৮৬॥
 হেন দেখি মাধগুৰু মধুৰ বচনে ।
 ঠাকুৰ আতাক বুজাইলন্ত বঙ্গ মনে ॥
 দোষ নাহি কয় পৰমানন্দৰ মাৰৰ ।
 ভকতৰ ভক্তি দেখি হয় অগ্ৰসৰ ॥২৩৮৭॥
 বৃত্তীৰ কাতৰে তেওঁৰ দায়া উপজিল ।
 সিকাৰণে তাইৰ চাউল গুটি আনি দিল ॥
 বহু প্ৰয়াসত চাউল গুটি চাহিছিল ।
 ভোজন অনর্থ হেতু শামুক ওলাইল ॥২৩৮৮॥
 নকৰিবা ক্ৰোধ পুন পতিলা জুৰিবা ।
 খেদ নকৰিবা আমি ভোজন কৰিবা ॥
 সেহিমতে গুৰুজন ভোজন কৰিয়া ।
 দুইজন আতাসমে সুন্দৰী আসিয়া ॥২৩৮৯॥
 এহিমতে লীলা কৰি গুৰু বাবেবাৰ ।
 ঠাকুৰ আতাৰ গৃহে কৰিয়ান্ত সাৰ ॥
 চিৰালৰ খেত আতা পদূলি আগত ।
 শ্ৰীৰাম আতা সমে প্ৰবেশ তথাত ॥২৩৯০॥

শ্ৰীৰাম আতাসমে চিন্দাল টিঙ্গয় ।
 দূৰহন্তে দেখি লাভা বচন বোলয় ॥৬
 *আতা বোলে :—গোৱালে আনন্দে বেড়ি চোৰ বুলি
 পাৰে গেলি, কৈক জাইবি কৃষ্ণ দিবো ধনি ॥
 গুৰুৰ উত্তৰ :—মাতন্ত ধূতালিবাক, দৰুৱাস
 আসিকাক, ওইছোৰ মই সদ গিৰী ॥

কৌচু বিহাৰৰ ৰাম আতাৰ ধৰ্ম্ম গ্রহণ

গুৰুৰ চৰণে পড়ি প্ৰণামিলা আতা ।
 গৃহত পশিলা পাছে হয় আনন্দিতা ॥২৩৯১॥
 আতা সমে গুৰুজনে প্ৰেম সুখে থাকি ।
 অনুক্ৰমে সুন্দৰীক আসিলা প্ৰত্যেকি ॥
 এহিমতে গুৰু জনে সময়ে সময়ে ।
 আতাৰ গৃহক যাত লীলাক কৰিয়ে ॥২৩৯২॥
 তাহাক কহিয়া কোনে কৰিবেক অন্ত ।
 জীৱৰ তাৰণ হেতু যত কৰিছন্ত ॥
 ৰাম ৰাম আতা শ্ৰেষ্ঠ কাৰ্য্যৰ্থ প্ৰধান ।
 শুনিবলু সুন্দৰীৰ মাধৱৰ গুণ ॥২৩৯৩॥
 বেহাৰৰ ঘৰ তথা হন্তে আসিলন্ত ।
 গুৰুৰ চৰণ সেবি ধৰ্ম্ম ধৰিলন্ত ॥
 ডাকুয়া প্ৰভৃতি আন সেৱক সকল ।
 অনুক্ৰমে আসি ধৰ্ম্ম ধৰিয়া বহিল ॥২৩৯৪॥
 এহিমতে ধৰ্ম্ম প্ৰকাশন্ত গুৰু জন ।
 কাৰশক্তি বৰ্ণাইবাক পাৰে কোনজন ॥
 গুৰুৰ সেৱক দ্বিজ যদুমণি নাম ।
 সুন্দৰী স্থানত পাঠ পঢ়ে অনুপাম ॥২৩৯৫॥
 কাৰ্য্যান্তৰে উজান ৰাজ্যক চলি গৈলা ।
 পাছে প্ৰসঙ্গত পাঠ পঢ়োতা নভৈলা ॥
 সেৱকে বোলন্ত আবে নাহিকে পাঠক ।
 শ্ৰীৰাম আতা বোলে আমি আনিবো তাক ॥২৩৯৬॥
 পাছে আতা পাঠত পাড়িলা কাঠ খানি ।
 ৰাম চৰণ ঠাকুৰক বৈসোলা তখনি ॥
 তাত হন্তে পাঠ ৰাম চৰণে পঢ়ন্ত ।
 দিনেক মাধৱ দেৱ বাক্য বুলিলন্ত ॥২৩৯৭॥

নাৰায়ণ নিৰঞ্জন আতাৰ তৃণ

তৰুত ঈশ্বৰ দৰ্শণ

বাপু ৰাম চৰণ আখৰ ভাল তোৰ ।
 বলি ছলন পুথিদিও লিখিদিও মোৰ ॥

ৰাম চৰণ ঠাকুৰে লিখিয়া পুথি দিল ।
 মাধৱে আখৰ দেখি প্ৰসংগা কৰিল ॥২৩৯৮॥
 মাধৱৰ ভাগিন বুলিয়া সন্দৰ্জন ।
 টাকা সিকা দিয়া সবে কৰন্ত সেৱন ॥
 জাবকালি খৰি আনি সেৱক আসন্ত ।
 পথত ঠাকুৰে ধৰি টানিয়া ফুৰন্ত ॥২৩৯৯॥
 শুনি গুৰুজনে তাক নিসধ কৰিলা ।
 সেহি দিনা ধৰি উপহাস্য নকৰিলা ॥
 শৰণ কৰায় গুৰু শিখাইলন্ত আৰ ।
 সিদিনাৰ পৰা জানি ডকতৰ সাৰ ॥২৪০০॥
 হাস্য উপহাস্য মানে এড়িলা সকল ।
 গুৰু ডকতত মতি হৈ সুনিশ্চয় ॥
 নাৰায়ণ নিৰঞ্জন সেৱক দুজন ।
 ডকতৰ সঙ্গ খৰি আনিবে কাৰণ ॥২৪০১॥
 গৈয়া অবণ্যত দেখিলন্ত তৃণ যত ।
 বতাস লাগিয়া হালি জানিয়া আচন্ত ॥
 তাৰা দুইজন ব্ৰহ্মদৃষ্টি সদাথাকে ।
 ডক্টে নাম গান্ত বুলি নমিলা প্ৰত্যেকে ॥২৪০২॥
 সিভাৱতে বসি দুয়োজনে নাম গান্ত ।
 ৰাতি ভৈলে তথাপিতো তাক নজানন্ত ॥
 সপৰ ডকতে কিছু দৃষ্টি নকৰিলা ॥
 আগে গৈল বুলি সবে গৃহক চলিলা ॥২৪০৩॥
 গুৰুজনে তাসম্বাৰ বাৰ্ত্তাক পুছিয়া ।
 নাহি আসে জানি পুৰা ডকত পাৰিয়া ॥
 হাবিত বহিছে তাৰা ব্ৰহ্ম সমাধিত ।
 সহাবি দিলন্ত তেহো জান লভিলন্ত ॥২৪০৪॥
 আঠে বেঠে আসি মাধ দেৱক সেৱিলা ।
 পুচিলাতে গুৰু সবে কথা তাৰা কৈলা ॥
 সিদিনাৰ পৰা জানি ডকতৰ সাৰ ।
 হাস্য উপহাস্য এবিলেক তাসম্বাৰ ॥২৪০৫॥
 একদিনা ভনী পুৰ আতাৰ প্ৰাথন ।
 সেৱক সহিতে গুৰু যাইবে কৈলামন ॥
 সুবৰ্ণ তোলাক গুৰু বসিবাৰ থানে ।
 বিস্ময়ণ হয় চলিলন্ত অন্য মনে ॥২৪০৬॥
 আতাৰ নিকট পায়াক্ৰনেক বসিল ।
 সুবৰ্ণৰ প্ৰতি পাছে মনত পৰিল ॥
 কতোক্ৰমে থাকি গুৰু সুন্দৰীক আইলা ।
 সুবৰ্ণৰ কথা ৰাম চৰণে পুছিলা ॥২৪০৭॥
 তেহোবোলে শুনা আমি পায়াক্ৰাখি আছো ।
 কেহোনেই বুলি সোণা আনিয়া ৰাখিছো ।

গৃহ বোলে বাপু তুমি একেবাৰে কৈলা ।
 নপাইলো বুলিয়া হস্তে দোষতে মজিলা ॥২৪০৮॥
 এক ব্ৰাহ্মণৰ স্বৰ্ণ আঙ্গুষ্ঠি আছিল ।
 তৈল ঘৰি স্নানক নদী লাগি গৈল ॥
 স্নান কৰি পাছে তাক মনত পড়িল ।
 গৃহে আসি ব্ৰাহ্মণীত সত্তবে পুছিল ॥২৪০৯॥
 নাহি পাইলো বুলি তাই কহিলা পতিক ।
 অভোজনে বৈলাদিজ কৰি মন শোক ॥
 পাছে তাই স্বামীত সাদৰে কহিলন্ত ।
 নাথাক লঘোনে সোণা দিবোহো প্ৰত্যন্ত ॥২৪১০॥
 ব্ৰাহ্মণে কহিলা তই পাপ দৃষ্টি ভৈলি ।
 যিহেতু প্ৰথমে মোক পোছন্তে নকৈলি ॥

মিষ্টাকথা ব্ৰাহ্মণীৰ প্ৰায়চিত্ত

পাছে ব্ৰাহ্মণীক তাৰ প্ৰায়চিত্ত কৰাইলা ।
 এতেকতে তোকবাপু পাতকে নপাইলা ॥২৪১১॥
 এহিমতে নানালীলা কৰিয়া মাধৱে ।
 শতকৰ দেৱৰ সদা ছৰিত কহন্তে ॥
 ৰাম চৰণক যেবে গুৰুৱে ৰাখিলা ।
 সুন্দৰীৰ হস্তে পিতা মাতা আসি ভৈলা ॥২৪১২॥
 দেখি গুৰুজনে বাসা ঘৰ কৰাই দিলা ।
 গুৰুক সেৱিয়া তাৰা সুন্দৰীত বৈলা ॥
 মাধৱ দেৱৰ তাৰে ঘাঘৰী মাজিয়ে ।
 কোথা গুৰুজন থাকে আইল বিচাৰিয়ে ॥২৪১৩॥
 মাণ্ডৰিত বৈলা বাসা গৃহক নিকপি ।
 মাধৱ দেৱক নপাইলন্ত পুনৰপি ॥
 স্থানান্তৰ হস্তে পাছে সেৱক আসয় ।
 ঘাঘৰি মাজিয়ে গুৰু বাৰ্তাক পুহয় ॥২৪১৪॥
 একদিনা মাণ্ডৰিৰ লোক আসিহিলা ।
 মাণ্ডৰিত আছে বুলি সিসবে কহিলা ॥
 পাছে গুৰুজনে তাক বাতৰি কোৱাইলা ।
 শুনি মাজি শীঘ্ৰগতি কৰিছিল আইলা ॥২৪১৫॥
 দেখি গুৰুজন হৰিষৰ পাব নাই ।
 কেনমতে আইলা ভাল আহা আতাই ॥
 মাজি বোলে ঘাঘৰত উপদ্রৱ ভৈলা ।
 ভাটি আসি আছা তোৰা তাহাকো জানিলা ॥২৪১৬॥
 অশ্লিষ্টা ক্ৰমহস্তে মাণ্ডৰি আসিয়া ।
 গৃহবাৰী কৰি আছে কৃষি আচৰিয়া ॥
 তোমাক বিচাৰি আপে খবৰ নপাইলো ।
 প্ৰথমে তোমাৰ বাৰ্তা শুনিয়া আসিলো ॥২৪১৭॥

পাছে গুৰুজন মহা আনন্দিত ভাব ।
 মাজিক ৰহিলে লাগি দিলা কৰি থাব ।
 কিছুদিন ৰহি মাজি ভকতি কৰিলা ।
 জীৱৰ তাৰণ হেতু কহিল প্ৰাৰ্থনা ॥২৪১৮॥
 বুঢ়া ভৈলো নলভিলো তৰণ উপায় ।
 কৃপাকৰি দিয়ো মোক শৰণ পোষাক ॥
 শুনিয়া প্ৰসন্ন মনে ধৰ্ম্মক ধৰায়া ।
 ঘাঘৰি মাজিক গুৰু দিলন্ত পঠায়া ॥২৪১৯॥
 কিছুদিন থাকি আসি মাধৱত কই ।
 আমাৰ সহিতে ব্যৱহাৰ নকৰই ॥
 আসামৰ লোক কুল পোৱক নাজানোহো ।
 বুলিয়া ৰায়তে চিনাই কেনমতে ৰহো ॥২৪২০॥
 মাধৱে বোলন্ত আবে চলিয়োক তুমি ।
 অলপ দিনতে তব গৃহে যাইবো আমি ॥
 শুনিয়া ঘাঘৰি মাজি ছালিগৈলা ঘৰ ।
 দধি মূগ চাউল চক গোটাইলা বিস্তৰ ॥২৪২১॥
 পাছে গুৰু সৰ্ব্ব সেৱকক দিল জ্ঞান ।
 মাণ্ডৰি যাইবাক প্ৰতি মোৰ ভৈলমন ॥
 সকলো আসিল গুৰুজনো ছালিগৈলা ।
 পথগতি ছোৰা নদীঘাট প্ৰবেশিলা ॥২৪২২॥
 সকলো সেৱক নামি নদীপাৰ ভৈলা ।
 কঙ্কে কৰি নিবে যদুমণিক কহিলা ॥
 আতৈ বোলে কৃপা হইলে নিতে আমি পাৰি
 লঘিমা গুৰুক যদি ধৰাহা মুৰাৰি ॥২৪২৩॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ পূৰ্বমিত্ৰ ঘাঘৰি মাজিৰ গৃহ গমন আৰু জাতি কুতুহল ভাজন

শুনি হাসি গুৰুজন কান্ধে আৰোহিল ।
 গৰুড়ৰ ক্ৰুদ্ধে যেন ঈশ্বৰ চলিল ॥
 সিসময়ে বুঢ়া আতা মাত্ৰ দেখিলেক ।
 নিজৰূপে যদুমণি কান্ধেত প্ৰত্যেক ॥২৪২৪॥
 গীত—(আবে গৰুড়কেতু কয়ো পৰবেশ)
 বুঢ়া আতা গায় গীত কৰিয়া নিঃশেষ
 দেখি আতা গৰুড় উপৰে যাত্ৰ হৰি ।
 ভক্তিভাৱে কৈলা স্তুতি গীতক উচ্চৰি ॥২৪২৫॥
 পাছে গুৰু সেৱক সহিতে গৈয়া যহা ।
 ঘাঘৰি মাজিৰ গৃহে প্ৰবেশিল তথা ॥
 দেখিয়া ঘাঘৰি মাজি মহা ভক্তি ভাৱে ।
 দণ্ডহস্তে প্ৰণাম কৰিলা গুৰু পাণ্ডে ॥২৪২৬॥

আগবঢ়াই নিয়া মহা কৃতার্থ লভিল।
 সপুৰ বাজৰে পাদপঙ্কজ সেৱিলা ॥
 সেৱক সহিতে ওক ভোজন কৰিলা।
 সুতিয়া বহিল মহা আনন্দিত ভয়া ॥২৪২৭॥
 পৰদিনা সকলো পয়াক মাতি আনি।
 ঘৰেৰি মাজিৰ সব কহিলা কাহিনী ॥
 মাজিৰ ভাষাক ওক ধৰ্মক ধৰাই।
 সেৱকৰ অৰ্থে অন্ন বাজৰ বজাই ॥২৪২৮॥
 ভুজিবাক লাগি ওক আদেশ কৰিলা।
 ঠাকুৰ আতা গৈয়া জাল খাপৰ দেখিলা ॥
 আতাবোলে বাধ অন্ন ভুজো কেন কৰি।
 মাজিয়ে কহিলা বাপ ওনিয়ো উত্তৰি ॥২৪২৯॥
 গৃহৰ চাৰিয়ো পাশে অৱণ্য প্ৰধান।
 ব্যায় ভয়ে গোহালিত দিয়ো জালখান ॥২৪৩০॥
 হস্তত নভৈলে যাতি চলিতে নপাৰি।
 তাক দেখি ব্যায়সৰ পলায় দৰদৰি ॥
 ওনি ওকজনে বোলে কিছু দোষ নাই।
 ভুজিয়োক অন্নতোৰা নিঃসংশ পৰাই ॥২৪৩১॥
 আদেশ লভিয়া সৰ্ব সেৱকে ভুজিলা।
 শ্ৰীৰাম গুৰু বাজিয়া খাইলা ॥
 মথুৰা দাস আতাকো দিলন্ত জাতি কৰি।
 গ্ৰামৰ সকলো লোক বগ্ন ভৈলা বৰি ॥২৪৩২॥
 সিসৰ লোকক গুৰু কৰিলা আদেশ।
 মাজি মোৰ বন্ধু তোৰা নকৰা সন্দেহ ॥
 সেইদিনা ধৰি লোকে মাজিক বিচাৰি।
 তান ঘৰে ব্যৱহাৰ কৰন্ত সাদৰি ॥২৪৩৩॥
 এহিমতে গুৰুজন মাসেক আহয়।
 বাৰ্তা জানিবাক আই পুত্ৰক পাকয় ॥
 ওনিয়া গৈলন্ত হৰি চৰণ ঠাকুৰ।
 গ্ৰামান্তৰে বৈয়া দিলা গুৰুক খবৰ ॥২৪৩৪॥
 সিসময়ে ঢকিয়া প্ৰভতি ভক্তগণ।
 গুৰুৰ সাক্ষাতে কৰাই হৰিৰ কীৰ্ত্তন।
 মাধৱদেৱে বোলে তোৰা জানিয়ো সুসাৰ।
 আসি আছে শ্ৰীশঙ্কৰ গুৰুৰ কোঁৱৰ ॥২৪৩৫॥
 দ্বিতীয় শঙ্কৰ তাক মানিবে লাগয়।
 যাব যেন সাকো সনে সেৱিবে লাগয় ॥
 বজান ভিতৰে ভেটি বান্ধি আড়ম্বৰে।
 ঠাকুৰক লাগি স্থান কৰাইলা সতৰে ॥২৪৩৬॥

লোক আন নতাই ঠাকুৰক অনাইলা।
 ভেটিব অলপে বসিবাৰ স্থান দিলা ॥
 এহিমতে মহোৎসৱ কৰি সমাপত।
 ঠাকুৰক মাতি পুলি পঠিয়া দিল ॥২৪৩৭॥
 আই গোসানীক লাগি কিছু কৰা দিলা।
 সকলো প্ৰজায়ে দিয়া আসি সোমো কৈলা ॥
 মহাৰণে ঠাকুৰ দেবো কৰা বস্ত্ৰ লট।
 আই গোসানীক গৈয়া সকলো কহট ॥২৪৩৮॥
 আই বোলে বাপু মাধৱেৰ ভালে আছে।
 কৈসানী আসিবে তেহো আমাসৰ কাছে ॥
 ঠাকুৰে বোলন্ত অন্ন দিনে আসিবত।
 গুৰুৰ পতনী ওনি ভৈল মন শান্ত ॥২৪৩৯॥
 পাছে গুৰুজন তৈৰ পৰা ছলি আসি।
 সুন্দৰীত বৈলা মহা হৰিম প্ৰকাশি ॥
 একদিনা ৰাম চৰণ ঠাকুৰ মহামতি।
 সাদৰী গাঁৱক লাগি কৰিলন্ত গতি ॥২৪৪০॥
 গঁয়া সবে ঠাকুৰক পুছিলন্ত সাৰ।
 জীৱৰ তৰণ কথা কৰিলা প্ৰচাৰ ॥
 পাছে ওকজনে কৰিবাৰ পৰিধান।
 দিলা পহিখানি ভাতি লোকে বিদ্যমান ॥২৪৪১॥
 ঠাকুৰকো দিলা বস্ত্ৰ সুবৰ্ণ বস্ত্ৰত।
 চলি আইলা ৰাম চৰণ সুন্দৰী স্থানত ॥
 কিছুদিন পৰে বুঢ়া আতা তৈক গৈলা।
 ঠাকুৰে কহিবা কথা আতাত পুছিলা ॥২৪৪২॥
 আতাবোলে ওকৰ ভাগিন নিত মাত।
 পৰমাৰ্থ কথা কিছু ওনিয়া আহতি ॥
 তাহাৰ কথাত তোৰা নকৰা বিশ্বাস।
 এহিবুলি প্ৰকাৰান্তে কহিলা বিশেষ ॥২৪৪৩॥
 পাছে বুঢ়া আতা ওক জনত জনাইল।
 ৰাম চৰণে গোপ্য কথা যি কহিল ॥
 ওনি ওকজনে কিছু ভৈলেক বিমন।
 আতাবোলে তাক কৰি কৈলো আৱৰণ ॥২৪৪৪॥
 পহানাতৈ তাক ঘৰ্ণৰ গজাল মাৰিহিল।
 উভাৰিয়া খাগবাৰ কাটা দিয়া হৈল ॥
 ওনি ওকজনে আনন্দতে কহিলন্ত।
 বাপু ৰাম চৰণ আৰ নকৰা ইমত ॥২৪৪৫॥
 একদিনা ওক জন সেৱকৰ সঙ্গ।
 ওনীপুৰে মাতে দেখিলন্ত মনৰণে ॥

ফান্দত পৰা পশু যুক্ত

ফান্দে পৰি পশু গোটো ধৰফৰ কৰে ।
 দেখিয়া সুখিলা ওক ইকেনে বাগৰে ॥২৪৪৬॥
 সেৱকে কহন্ত ফান্দোৱালে ফান্দে পাতি ।
 লগাই আছে পশু গোট আসিয়া নিবন্তি ॥
 পাছে কৃপাময় ওক কৃপা উপজিল ॥
 আৰকিবা দাম বুলি তেখনে পুছিল ॥২৪৪৭॥
 সেৱকে কহিল আখাটকা পাইতে পাবে ।
 ওনি ওকজনে তাক খোৱায়া সত্তৰে ॥
 হাৰিণা গোটক মেলি দিয়াইলা ফান্দৰ ।
 তেখনে পশিলা সিটো বনৰ ভিতৰ ॥২৪৪৮॥
 পাছে ফান্দোৱালে দেখে পশু গোট নাই ।
 তাহৰাৰ উচিত মূল্য বাখিয়া আছয় ॥
 আহৰিতে ওচৰৰ লোকত পুছিল ।
 মাধদেৱে খেল হেন ভাহাক জানিল ॥২৪৪৯॥
 ব্যাধেবোলে ইদৃশ আছয় কোনজন ।
 আপোনাৰ টকা দিয়া ছোৱায় বন্ধন ॥
 এতেকে জানিলো নব নৃহি ওক জন ।
 ইহাত শৰণ লৈলে জীৱৰ তৰণ ॥২৪৫০॥
 হেনমতে ওকজন ঠাইক ছলি গৈলা ।
 ভকতি কৰিয়া পাছে শৰণ লভিলা ॥
 একদিনা ঠাকুৰ আতা প্ৰভাত সময়ে ।
 ওকৰ পাসক আইলা ওকক সেৱায়ে ॥২৪৫১॥
 মাধমাসে নিয়ন্ত পথৰ তুণৰ ।
 জন লাগি বস্ত্ৰসৰ ভিজিল আতাৰ ॥
 তাক দেখি শ্ৰীৰাম আতা হাতে দাব লই ।
 কাটিলা পথৰ তুণ যিবা ওল মই ॥২৪৫২॥
 প্ৰসঙ্গত নপাইলে সেৱকে সুখিলা ।
 গুৰুবোলে তেহো ভক্ত সেৱা কাৰ্য্যে গৈলা ॥
 হেন সময়ত আতা আসিয়া সেৱিলা ।
 গুৰু সুখিলন্ত কিবা কাৰ্য্যে গৈয়াছিল ॥২৪৫৩॥

শ্ৰীৰাম আতাৰ প্ৰাণীত দয়া

আতাবোলে ঠাকুৰ আতা শীতে দুঃখ পালে ।
 পথৰ তুণৰজলে কাপৰ ভিজাবে ॥
 সিকাৰণে তুণসৰ কাটি ডাল কৈলা ।
 ওনি ওকজনে ধনা বুলি প্ৰশংসিলা ॥২৪৫৪॥

একদিনা ভৈলা বৃষ্টি জানে জলভৈলা ।
 বহুতৰ মাহসৰ উজাইবাক লৈলা ॥
 বগ কাটৰ আদিকৰি পক্ষীয়ে ভুঞ্জয় ।
 জীৱৰ বিলায় দেখি আতা চিন্তিলন্ত ॥২৪৫৫॥
 উজানৰ মাছ বস্ত্ৰমধ্যে কোছ কৰি ।
 ভৰি ভৰি নিয়া মেলি বিলৰ উপৰি ॥
 মেলিবা মাছকে পুন উজায়া আসন্ত ।
 পুন আতানিয়া বৰ বিলত মেলন্ত ॥২৪৫৬॥
 হেনমতে বেলা যেনে দুইপৰ ভৈল ।
 বৃষ্টি নিবাৰণে সিটো মসো নাআসিল ॥
 পাছে আতা স্থান কৰি বহা প্ৰবেশিলা ।
 তেতিফণে গৈয়া ওকজনক পেৰিলা ॥২৪৫৭॥
 ওকজনে বোলে তুনি এতবেলা কেন ।
 আতাবোলে জীৱৰ বিপত্তি অসহন ॥
 নিৰ্বোধ মৎস্যসৰ ঘনে ঘনে আসে ।
 পক্ষীসৰে ধৰি ধৰি সকলো বিনাসে ॥২৪৫৮॥
 ওকবোলে উজানৰ মাছ কি কৰিলা ।
 অকাৰণে নিয়মৰ প্ৰসঙ্গ চাৰিলা ॥
 অৱনত ভাৱে আতা প্ৰেমতে প্ৰাৰ্থিলা ।
 দেখিওক তাক শান্ত বচনে পঠাইলা ॥২৪৫৯॥
 পৰদিনা প্ৰভাততে উঠি স্থান লাগি ।
 বৰবিলে যাতে দেখিলন্ত মহাভাগি ॥

শ্ৰীৰাম আতাৰ দৰিদ্ৰত দয়া,

ৰামতে ৰমণায়

দুইগুটি পুত্ৰসমে একবৰ নাৰী ।
 শৰীৰত বস্ত্ৰনাহি কাম্পে তৰতৰি ॥২৪৬০॥
 সকাতৰ দেখি শ্ৰীৰামৰ দয়া ভৈল ।
 শৰীৰৰ পহিয়াখানি তেতিফণে দিল ॥
 বস্ত্ৰপাই তাৰাসৰ ভৈল অন্তৰ্ধান ।
 আতায়ে স্থানিয়া কৈলা ওকক বন্দন ॥২৪৬১॥
 হাসিয়া বোলন্ত ওক শ্ৰীৰাম কেমন ।
 আবেও দিলাহা শৰীৰৰ পহিখান ॥
 আতাবোলে তব কিবা আছে অবিদিত ।
 প্ৰাণীৰ দুঃখক দেখি দিলো পাহিগোট ॥২৪৬২॥
 এহিমতে ওকদেৱে সুন্দৰী স্থানত ।
 অনেক কৰিলা কীলা সেৱক সহিত ॥
 বহুতৰ লোক আসি ভকতি প্ৰাৰ্থয় ।
 ওকজনে সিসৰৰ মনক পূৰয় ॥২৪৬৩॥

আই গোসানীৰ স্থানে দশ পাক দিনে ।
 সুখ দুঃখ বৃজি আসৈ পৰম যতনে ॥
 ভাগিনী ভাগিনা আদি সবাকৈ সাদৰি ।
 ছলিয়া আসন্ত ওক মনবগ কৰি ॥২৪৬৪॥
 শ্ৰীৰাম আতা ৰাজি নিদ্রাত থাকিয়া ।
 ৰাম ৰাম নাম থাকে উচ্ছাৰ কৰিয়া ॥
 নিকট বহাৰ ভক্তে ডাকিয়া পোহন্ত ।
 অচেতনে থাকে আতা মাত নলগাত ॥২৪৬৫॥
 পাছে ভক্তে গৈয়া ওকজনত জনাইলা ।
 ওকজনে পাছে সেৱকক দৰশাইলা ॥
 একদিনা আতা ভোজনান্তে সুতিলন্ত ।
 হৰি বল্লভসহ ওক তথাক গৈলন্ত ॥২৪৬৬॥
 অচেতনে নিদ্রাগত আতাক দেখিলা ।
 শ্ৰীৰাম শ্ৰীৰাম বুলি মাতিবে ল গিলা ॥
 নপাইল চেতন মুখে ৰামৰাম মাত্ৰ ।
 দেখি ওকজনে পাছে নাথাকিলা তত্ৰ ॥২৪৬৭॥
 পৰদিনা আসি আতা ওকক বন্দিলা ।
 দুইখানি গুৱাদিয়া আতাক বুলিলা ॥
 শয়ন কালত মই তোমাক দেখিলো ।
 ভকতৰ বাক্যে তোমাসাক পৰিষ্কীলো ॥২৪৬৮॥
 আতাবোলে মইবাপ অধম পামৰ ।
 তোমাৰ চৰণে ক্লমা দোষ অধমৰ ॥
 সেহিমতে আতা সুখে নামক উচ্চাৰে ।
 সৌচাচাৰ কৰন্তেও নাম মুখে ৰবে ॥২৪৬৯॥
 দেখিয়া ধৰন্ত আতা আপোন জিহ্বাত ।
 তাকো জনাইলন্ত ভক্তে ওক ওচবত ॥
 সুধিলন্ত ওকদেৱে আতাক সাদৰি ।
 কেনে অসময়ে থাকা বসনাত ধৰি ॥২৪৭০॥
 আতাবোলে বাপনাম আসে সবসৰি ।
 নিবাবণ হেতু বসনাত থাকো ধৰি ॥
 ওকৰে বোলন্ত শুনা শ্ৰীৰাম বিশেষ ।
 নাম আসিবাতে কিছু নাহিকয় দোষ ॥২৪৭১॥
 সকলো সময়ে ৰাম নাম যাব আসে ।
 তাৰেসে পৰম ভাগ্য তাৰ পাপ নাসে ॥
 হেনজানি ৰামনাম বন্ধ নকৰিবা ।
 আসিয়া থাকোক মুখে মন্দ নাভাবিবা ॥২৪৭২॥
 চতুৰ্ভুজ আতৈ আসি ওক ধৰ্ম্ম ধৰি ।
 গৃহহেতে আসি সদা থাকৈ সেৱা কৰি ॥
 প্ৰতিদিনে আসন্ত বালক দাসে দেখি ॥
 কৈক যাত্ৰা বুলি পাছে সুধিলন্ত নাপেখি ॥২৪৭৩॥

পাছে দুইজন বসি খাগৰা তলত ।
 চতুৰ্ভুজ কৈলা ওক চৰিত্ৰ মহত ॥

বালক দাসৰ শৰণ গ্ৰহণ

বালক দাসে যশ ৰস গুৰিয়া ওকৰ ।
 শৰণে পশিবো বুলি কৰিলন্ত দ্বিৰ ॥২৪৭৪॥
 কৃষি কৰ্ম্ম এৰি দুই জন হলি গৈলা ।
 সুন্দৰী স্থানত ওক জনক সেৱিলা ॥
 মাথতে বোলন্ত চতুৰ্ভুজ ইটো কোন ।
 কিবাহেতু আসি আছে জনাও কাৰণ ॥২৪৭৫॥
 শুনি কহিলন্ত ইটো আমাৰ গ্ৰামৰ ।
 তমু যশ শুনি আইল শৰণ লৈবাৰ ॥
 পাছে ওকজনে সদাচাৰ দিফাইলন্ত ।
 পৰদিনা আসি পাছে ধৰ্ম্ম ধৰিলন্ত ॥২৪৭৬॥
 প্ৰীতি সুখে দুইজন থাকিবাক কৈলা ।
 আনন্দ কৰিয়া দুয়ো গৃহক চলিলা ॥
 মনত বোলন্ত কিনো ভাগ্য উপগত ।
 বৈকুণ্ঠৰ পতি হৰি হাতে মিলিলন্ত ॥২৪৭৭॥
 সদাকালে ওকজন পাশক আসন্ত ।
 একদিনা কৰিয়াত দধিক আনন্ত ॥
 সুন্দৰী স্থানৰ নিকটক পাইল য়েবে ।
 এক গুটি বালক নাহিয়া গৈল তেবে ॥২৪৭৮॥
 কি আনিছা বুলি কৰিয়াত হাত দিয়া ।
 দধিসৰ আনিলন্ত হাতক ভৰিয়া ।
 দেখেতে দধিক ভুজি অন্তৰ্ধান ভৈলা ॥
 যেন ব্ৰজ বধূৰ লবণু নিয়া খাইলা ॥২৪৭৯॥
 পাছে তাৰাসৰে মনে বিচাৰি দেখিলা ।
 ওকজন প্ৰতি দধি অৱশেষ ভৈলা ॥
 কিমতে ওকক ইটো দধি দিবো নিয়া ।
 এহিবুলি কৰিয়াক নাহিবে ৰাহিয়া ॥২৪৮০॥
 দুইজন ক্ষুৰ মনে সেৰি মাধৱক ।
 ওক সেৱকৰ বাৰ্তা সুধিলা প্ৰত্যেক ॥
 হাসিয়া বোলন্ত তোৰা কিকাম কৰিলা ।
 আনিয়া দধিক কেনে আমাক নেদিলা ॥২৪৮১॥
 বাপ অন্তৰ্য্যামী তুমি দেৱ নাৰায়ণ ।
 দধি নিদিবাৰ জানা আপুনি কাৰণ ॥

গো মৰাৰ গোবিন্দ গচ্ছা ।

পটীয়া আতৈৰ শৰণ ।

তথাপিতো আতামানি কহিবাক লাগে ।
 পথে দুৰ্ঘটনা ভৈল আমাসাৰ ভাগে ॥২৪৮২॥

কোথৰ বালক নৃত্য কৰি খেদি গৈলা ।
 হাত মেলি দধি সব তেখনে ভুজিলা ॥
 আহুতৈল দেখি তাক বাট ঘৰে বাখি ।
 আনিতৈ নভৈল আৰ্মিদোষক উপেখি ॥২৪৮৩॥
 মাধ দেৱে বোলে তোৰা অকাৰ্য্য কৰিলা ।
 ঈশ্বৰে লৈলেক দ্ৰব্য তাক নুবুজিলা ॥
 ব্ৰজতো কৰিলা যিবা ভৈলা সেহিনয় ।
 হৃতিক্ষণে সিটো দধি আনিবে লাগয় ॥২৪৮৪॥
 গুনিয়া বিস্ময় মনে দধি আনি দিয়া ।
 ডুবিলো ডুবিলো বুলি কাতুৰ্বাদ হৈয়া ॥
 চৰণে পৰিয়া বাৰম্বাৰ স্তুতি কৰে ।
 তুণ্ট হুয়া গুৰু পাছে বুলিলা সত্তবে ॥২৪৮৫॥
 কাৰণেসে ভৈল তাত নকৰিবা খেদ ।
 ঈশ্বৰ প্ৰসন্ন ভৈল নাভাবিবা ভেদ ॥
 কৃত কৃত্য হুয়া গুৰু চৰণে নমিয়া ।
 আপোন গৃহক গৈলা গুৰুক স্মৰিয়া ॥২৪৮৬॥
 গোমুৰাৰ গোবিন্দ নামত উক্ত শান্ত ।
 মই মধৱৰ শিষ্য বুলি বখানন্ত ॥
 কতোদিনে নামাদ্ৰব্য নৌকাত কৰিয়া ।
 গুৰুৰ আগত থৈয়া সেবিলন্ত গৈয়া ॥২৪৮৭॥
 তাক নমাতিলা গুৰু দ্ৰব্যকো নলৈলা ।
 দেখি বিষাদতে ভক্তে সকাতৰে বৈলা ॥
 দেখিয়া ঠাকুৰ আতা গুৰুক প্ৰাথিলা ।
 আৰ কিবা অপকপ জানিতে নপাইলা ॥২৪৮৮॥
 মাধৱ বদতি সখি জানাহা নিশ্চয় ।
 এক ৰাম চৰণ মাত্ৰ সুশিষ্য আছয় ॥
 তাত বাজে ইটো গৰ্ব শিষ্য বুলি কহে ।
 মোৰ শিষ্য বুলি সদা অহঙ্কাৰে বহে ॥২৪৮৯॥
 মোৰ শিষ্য নোহে ইটো গৰ্বজন হয় ।
 নিশ্চয়ে নিশ্চয়ে নোহে শিষ্য দুৰাশয় ॥
 গোবিন্দে বোলয় বাপ জগত ঈশ্বৰ ।
 নাহি তুমি যিনে গুৰু কদাপি আমাৰ ॥২৪৯০॥
 তুমিসে আমাৰ গুৰু তুমি যিনে আন ।
 নাহি নাহি নাহি জানি কায় বাক্য মন ॥
 শৰণ কালৰে পৰা সপোনে সচেতে ।
 তুমি মোৰ গুৰু বুলি দণ্ডাই আছো চিতে ॥২৪৯১॥
 দৃঢ় বাণী শুনি গুৰু ভৈলেক প্ৰসন্ন ।
 অপৰাধ এৰি পাছে তুণ্ট ভৈল মন ॥
 বোলন্ত গোবিন্দ আৰ পৰ্ব নকৰিবি ।
 শুদ্ধ সৰ্ব ধৰ্ম্ম তই সাৱধানে ৰবি ॥২৪৯২॥

গুনিয়া আনন্দ মনে গুৰু সেৱা কৰি ।
 সৰ্ব দ্ৰব্য দিয়া প্ৰণামন্ত পৰি পৰি ॥
 পাছে আজ্ঞা লৈয়া নিজ গৃহক চলিলা ।
 গুৰুৰ চৰণ চিহ্নিত সুখদে ৰহিলা ॥২৪৯৩॥
 দক্ষিণত বাস কৰে পঢ়িয়া আতাই ।
 নানা তীৰ্থ ক্ষেত্ৰ সেৱি আনন্দে ফুৰাই ॥
 বদৰিকা শ্ৰম কৰি কুকক্ষেত্ৰে গৈলা ।
 শয়ন কৰন্তে ৰাতি সপোন দেখিলা ॥২৪৯৪॥
 শঙ্খ-চক্ৰ-গদা-পদ্ম ধৰি নাৰায়ণ ।
 আদেশ কৰিলা তুমি ছলা এতিক্ষণ ॥
 তোমাৰ গৃহৰ ওচৰতে মোক পাইবা ।
 ভাগৱতী ধৰ্ম্ম ধৰি সংসাৰ তৰিবা ॥২৪৯৫॥
 চেতন লভিয়া আতৈ গৃহে আসিলন্ত ।
 কোথা ধৰ্ম্ম পাইবো চিন্তা কৰি ৰহিলন্ত ॥
 কিছু দিন থাকি মাধ গুৰুৰ কথাক ।
 গুনিয়া স্মৰণ ভৈল সপোনৰ বাক ॥২৪৯৬॥
 কানি কঠা লৈয়া পাছে হাতে খণ্টা ধৰি ।
 সুন্দৰী থানক লাগি গৈলা ডব ডৰি ॥
 বসিয়া আছন্ত মাধদেৱ ৰঙ্গ মনে ।
 কৃষ্ণ কথা কহিছন্ত সেৱকৰ সনে ॥২৪৯৭॥
 সিবেলাত আতৈ গৈয়া প্ৰণাম কৰিল ।
 কোথৰ সন্যাসী বুলি বাজক পাঞ্চিল ॥
 বাহিৰতে বাট ঘৰে চাৰি দিন আছে ।
 নাৰায়ণ আতা আসি দেখিলন্ত পাছে ॥২৪৯৮॥
 কোন তুমি কিকাৰণে ৰহিয়া এখন ।
 গুৰুৰ নিকতে কেনে নকৰা গমন ॥
 গুনিয়া পঢ়িয়া আতৈ প্ৰণামি কহিলা ।
 দেখি গুৰুজনে মোক বাহিৰে পঠাইলা ॥২৪৯৯॥
 গুণ যশ শুনি ধৰ্ম্ম ধৰিবাক আইলো ।
 কুকক্ষেত্ৰ তীৰ্থে সেন সপোন দেখিলো ॥
 জনাইবাতৈ গুৰুজনে সাক্ষাত নকৰে ।
 আশা কৰি আছো ধৰ্ম্ম ধৰিবাৰ তৰে ॥২৫০০॥
 গুনিয়া কৃপাণু জগতৰে উপকাৰী ।
 গুৰুক জনাইলা গই চৰণত পৰি ॥
 পূৰ্বৰ ভাগৰ জীৱ আসিয়া আছয় ।
 কৃপা কৰিবাক বাপ যুগুত হোৱয় ॥২৫০১॥
 মাধন্তে বোলন্ত সখি দেখি বিগৰিত ।
 বাহিৰক যাইবে আমি বুলিলো তহিত ॥
 সেহি বৈশ এড়ি ডাৰি গোক কমাফোক ।
 ব্ৰত উপবাসে আসি ধৰ্ম্মক ধৰোক ॥২৫০২॥

পাছে ঠাকুৰ অতা গৈয়া কহিল সকল ।
সিমতে আচৰি আতৈ ভৈলন্ত নিশ্চল ॥
আতাৰ প্ৰাৰ্থনে শুক ধৰ্মক ধৰায়া ।
থাৰি-বাক বাসা তাক দিলা নিয়মিয়া ॥২৫০৩॥
সেৱক সহিতে আতৈ যশবস শুনি ।
গৃহক যাইবোহো হেন কৰিলন্ত মনি ॥
অন্তৰ্যামী শুকজন জানিয়া কহিল ।
গৃহক ছলিয়া তুমি হয় অবিবল ॥২৫০৪॥
আতৈ বোলে শুক বাক্যে অৱশ্যে ছলিবো ।
অন্তকত পুত্ৰ ভাৰ্যা কিমতে বত্তিবো ॥
পাছে শুকজনে শাস্ত আনি দিয়াইলন্ত ।
শৰণ কৰাৰে প্ৰতি আজ্ঞা কৰিলন্ত ॥২৫০৫॥

সাধ্বিক—অমৃত কোৱৰৰ হৰিকীৰ্ত্তন ।
ৰাজসিক—মাধৱ কোৱৰৰ হৰিকীৰ্ত্তন ।

মহা সন্তোষিত মনে আতৈয়ো ছলিলা ।
পুত্ৰ ভাৰ্যা আদি কৰি ধৰ্মক ধৰাইলা ।
পহিয়া আতৈৰ পুত্ৰ পাটশালে থাকে ।
ছাত্ৰৰ ভাগৰ পাছে মাংসক পাইলেকে ॥২৫০৬॥
নৃত্যজিয়া তেহো অন্য ছাত্ৰক দিলন্ত ।
শুনিয়া আতৈ তাক ৰাজ কৰিলন্ত ॥
কতোদিনে ভক্তে শুকজনত জনাইল ।
শুকজনো পঢ়িয়াক জগৰ ধৰিল ॥২৫০৭॥
পাছে আতৈ আসি সৰ্ব কথাক জনাইল ।
দণ্ডলৈয়া শুকজনে জগৰ ভাসিল ॥
এহিমতে পঢ়িয়া আতৈই অনুক্ষণ ।
শুকৰ চৰণ সেবি কৰন্ত গমন ॥২৫০৮॥
অমৃতকৰ নাম দৈবজ্ঞ প্ৰধান ।
শুক ধৰ্ম ধৰি ভক্তি কৰৈ অনুক্ষণ ॥
একদিনা হৰিকীৰ্ত্তনক আসা কৰি ।
মাধৱে চৰণত জনাইলা সাদৰি ॥২৫০৯॥
কৃপাকৰি বাপ তোৰা সেৱক সহিত ।
ভৃত্যৰ গৃহক গৈয়া সাধিয়োক প্ৰতি ॥
পাছে মাধৱে সেৱক সমিধিত ।
দলৈৰ গৃহক গৈয়া প্ৰবেশ ভৈলন্তি ॥২৫১০॥
আদৰ কৰিয়া দলৈ বহুত প্ৰকাৰ ।
শুক সেৱকক সেবি বন্দি বাৰম্বাৰ ॥
হৰিকীৰ্ত্তনৰ অন্তে পৰি প্ৰণামিলা ।
সুবৰ্ণ তোলাক বস্ত্ৰ আনো দ্ৰব্য দিলা ॥২৫১১॥

মহা ভক্তি ভাৱে আগবঢ়াই পঠাই দিলা ।
সন্তোষিত মনে শুক স্থানক ছলিলা ॥
কিছুদিন পৰে অমৃতৰ জেষ্ঠ ভাই ।
মাধৱ কোৱৰ নামে প্ৰধান দলই ॥২৫১২॥
হৰি কীৰ্ত্তনক প্ৰতি গুৰুক জনাইল ।
পূৰ্বমতে গুৰুজন তৈকে লাগি গৈল ॥
হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৈলা অতি বঙ্গ মনে ।
সুবৰ্ণ বজত বস্ত্ৰ দিয়া তাৰে ক্ষণে ॥২৫১৩॥
শেষত কহিলা বাপ আজি বঙ্গ ভৈলো ।
অমৃত কোৱৰ মান আজিসে সাধিলো ॥
শুনি গুৰুজন মহা অসন্তোষ হই ।
কিকৰিলি বুলি তৈৰ তেখনে উঠই ॥২৫১৪॥
দিয়াছিল যিবা দ্ৰব্য সকল ছাৰিলা ।
কৈক আসিছিলো বুলি স্থানক ছলিলা ॥
একদিনা ঠাকুৰ আতা বচন বুলিল ।
মহাভাগ্যৱন্ত মই গুৰু ধৰ্ম পাইল ॥২৫১৫॥
পুত্ৰ পৰ্ম্মানন্দে বোলে তোমাত কৰিয়া ।
মই মহা ভাগ্যৱন্ত জানিয়া বুজিয়া ॥
আতাবোলে শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱক সেৱিলো ।
শ্ৰীমাধৱদেৱক সখিত্ব কৰি পাইলো ॥২৫১৬॥
নাৰায়ণ দাস নাম গুৰুজনে দিলা ।
তুমি কেনমতে মোত কৰি শ্ৰেষ্ঠ ভৈলা ॥
পৰ্ম্মানন্দ ঠাকুৰে কহন্ত শুনা পিতা ।
মহা পুৰুষ গুৰু ঠাইত পাইবাহা ভনিতা ॥২৫১৭॥
এহিবুলি দুয়োজন গৈলা তাৰক্ষণ ।
মাধৱদেৱৰ পাছে বন্দিলা চৰণ ।
মাধৱে বোলন্ত সখি আজি দেখো কেন ।
পৰ্ম্মানন্দো আসি আছে কহিয়া কাৰণ ॥২৫১৮॥
আতাবোলে পৰ্ম্মানন্দ সমে বাদ ভৈল ।
আমাত কৰিয়া তেহো ভাগ্যৱন্ত কৈল ॥
তোমাৰ ঠাইক আইল কৰিবাৰ ভৈল ।
ওধিয়োক গুৰু তাৰ যেন পৰিচ্ছেদ ॥২৫১৯॥
মাধৱে বোলন্ত বাপ পৰ্ম্মানন্দে কহা ।
কেনমতে তুমি ভাগ্যৱন্ত হৈতে চাহা ॥

ঠাকুৰ আতা আৰু পৰ্ম্মানন্দৰ গোছৰ

পৰ্ম্মানন্দ বদতি শুনিলো কৃপাময় ।
যেনমতে আমি শ্ৰেষ্ঠ হও আতিশয় ॥২৫২০॥

মোৰ পিতা শঙ্কৰ দেৱৰ প্ৰসাদত ।
 ওকদেৱ সন্মে পাইলন্ত সখিত ॥
 যাহাৰ কৃপাতো নাৰায়ণ নাম পাইলা ।
 বৰ সদাগৰ নাম যিজনে লভিলা ॥২৫২১॥
 শঙ্কৰ মাধৱ দুইৰো প্ৰথম দেৱক ।
 জগতৰে উপকাৰি হুয়াছে প্ৰত্যেক ॥
 হেনয় জনৰ আমি ঔৰষত জাত ।
 পিতাৰ জনম যাত তেহো অউকত ॥২৫২২॥
 এতেকতে আমি ভৈলো ভাগ্যে শ্ৰেষ্ঠতৰ ।
 পিতা কেনমতে শ্ৰেষ্ঠ কহিয়োক সাৰ ॥
 তুমি মহাপুৰুষে আনন্দতে কৈলা ।
 বাপু পৰ্ম্মানন্দ তুমি বাদে জন্ম ভৈলা ॥২৫২৩॥
 আলিৰি ধৰিয়া আতা ধন্য ধন্য বুলি ।
 ধন্য তোৰ মাতা তোক জনম ধৰাইলি ॥
 পাছে ওকজনে দুইকো ভোজন কৰাইলা ।
 ওকক সেৱিয়া দুই গৃহক ছলিলা ॥২৫২৪॥
 ওকৰ চৰিত্ৰ কথা পৰম শোভন ।
 আক তুমি তনিকৰা জন্ম নিবাৰণ ॥
 বেভবকৰা দীননাথ মই অতি দীন ।
 মোৰ পদ বুলি আক নকৰিয়ো ঘিন ॥২৫২৫॥
 ওকৰ বচন ধৰি লোৱা গুণনাম ।
 তেবেসে নিশ্চৰো ডাকি বোলা বাম বাম ॥

দ্বিতীয় অধ্যায়

গোবৰ্দ্ধন যাত্ৰা

অৰ্যুৰি

একদিনা গৈছালোক ।
 প্ৰাৰ্থি কৈলা মাধৱক ॥
 তুমি কৃপাময় ওক ।
 ৰাকাদাতা কৰন্তক ॥২৫২৬॥
 বৃষ্টি নাহি চৈৱ মাসে ।
 শস্য বগজয় চাসে ॥
 গোবৰ্দ্ধন নাট ৰানি ।
 কৰি আছা বিতোপনি ॥২৫২৭॥
 সেহি যত্ন কৰিয়োক ।
 জল বৃষ্টি আসি হোক ॥
 হেনয় প্ৰাৰ্থনা তুমি ।
 ওৰিগন্ত মনে মানি ॥২৫২৮॥

জয়কৰ যাত্ৰা ইটো ।
 বহুযন্তে ছোৱৈ সিটো ॥
 তথাপি কৰিবে লাগে ।
 ভক্ত প্ৰাৰ্থি আছাঅগে ॥২৫২৯॥
 এহি বুলি আদেশিলা ।
 সেৱকেও নিয়োজিলা ॥
 নানা দ্ৰব্য উপহাৰ ।
 কিৰিটী কুণ্ডলহাৰ ॥২৫৩০॥
 ডক্কাভোজ্য পাইতামৃত ।
 কৰিলন্ত, সন্নিহিত ॥
 পৰ্ব্বত নিশ্চিমলা তথা ।
 গোবৰ্দ্ধন নাথ যথা ॥২৫৩১॥
 বিপ্ৰগণ আসিলন্ত ।
 পূজাপাঠ কৰাইলন্ত ॥
 ধেনু গোপ বৃক্ষ পশু ।
 গোপগোপী নানা অস্ত ॥২৫৩২॥
 একত্ৰ কৰিয়া তথা ।
 সেৱক সকল যথা ॥
 ওক সঙ্গ প্ৰদক্ষিণি ।
 পৰ্ব্বতক সাত তিনি ॥২৫৩৩॥
 একবিপ্ৰ আনি তাত ।
 নগো পৰিও লিলন্ত ॥
 গোবৰ্দ্ধন ডাৱ লৈলা ।
 তেবে মহা বৃষ্টি ভৈলা ॥২৫৩৪॥
 সৰ্বলোক নম পুৰি ।
 বৃষ্টি ভৈল ঘোৰ তৰি ॥
 ৰক্ষা নপাই লোক যত ।
 পৰ্ব্বতত সোমাইলন্ত ॥২৫৩৫॥
 আন আন প্ৰজা মানে ।
 গৈলা চলি আন স্থানে ॥
 বিপ্ৰগোষ্ঠ ওপৰত ।
 ফোকাবন্ত নানামত ॥২৫৩৬॥
 বৃষ্টি শব্দে নুগুনিলা ।
 ওকজনো পাসৰিলা ॥
 দাকণ বৃষ্টিক পাই ।
 ৰাক্ষসৰ কাম্পে কাই ॥২৫৩৭॥
 কিছু বৃষ্টি শান্ত ভৈলা ।
 ওকয়ে সমৰণ কৈলা ॥

জখলাক নিয়াছিল ।

ব্রাহ্মণো নামিয়া আইল ॥২৫৩৮॥

গগ্নিত পত্ৰ বস্ত্ৰ দিশ ।

ব্রাহ্মণো সুস্থ ভৈল ॥

সভা আন বিসজ্জিলা ।

প্রজায়ো প্রসংশা কৈলা ॥২৫৩৯॥

ধন্য ধন্য গুৰুজন ।

কৰিলা পূৰণ মন ॥

আবে আমাৰ অতি ।

গাজি হৈবে নানামতি ॥২৫৪০॥

মাধৱ মাধৱ স্মৰি ।

গৈলা সবে ঘৰাঘৰি ॥

তাজিসেবে আন কাম ।

নিবন্তবে বোলা ৰাম ॥২৫৪১॥

শ্ৰীৰাম আতাৰ বিষাদ ভোবোৰা দামোদৰৰ
কৃষ্ণপ্ৰেম

একদিনা এক লোটাক মাধৱে

শ্ৰীৰাম আতাক দিলা ।

ভোজন কালত মুখ ধুৱাবলি

গুৰুয়ে আত্মা কৰিলা ॥

লোটা লৈয়া আতা বিষাদিত মনে

বাসাত বসিয়া কান্দে ।

পাছে গুৰুজন ভকত পাঞ্চিলা

আতাৰ পাশে আনন্দে ॥২৫৪২॥

বাৰ আৰ হই সেৱকে দেখই

আতা বিষাদিত মন ।

দেখি ভক্ত জনে গুৰুত জনাইলা

আতায়ৈ কৰে বোদন ॥

আসি গুৰুজন আতাক সোধন্ত

বিষাদিত ভৈলা কেন ।

আতাবোলে বাপ আপনাৰ বাক

খণ্ডিবে নপাবো মনে ॥২৫৪৩॥

লোটাৰ বক্ষণ কৰিবাক লাগি

জুজাল ভৈল আসিয়া ।

কোন সময়ত তহু সেৱাকৰো

বিধিনী ভৈল দেখিয়া ॥

গুনি গুৰুজন

কহিলা তখন

দেখা কেনে শ্ৰীৰামৰ ।

মহা নিৰাশিক

ব্রহ্মময় হৈয়া

আছে জানা সাৰে সাৰ ॥২৫৪৪॥

গুনियो শ্ৰীৰাম

ভকত জনক

গোটা গুটি দান কৰা ।

কহিলো উপায়

নিচিন্তিত মনে

ভকতি সদায়ে কৰা ॥

নামত ভোবোৰা

দামোদৰ ভক্ত

একজন আছিলন্ত ।

কৃষ্ণ কথা শুনা

অন্ত ভৈলে তাক

গুৰুৱে হাসি পোহন্ত ॥২৫৪৫॥

আজি কোন পাঠ

পঢ়িল পাঠত

মনত কিবা আহয় ।

গুৰু বাক্য গুনি

বৈৰাগী কহয়

একাদশ পদ হয় ॥

প্রতিদিনে কহে

ৰাজৱ কৃষ্ণৰ

কথা একাদশ পদ ।

মাধৱে বোলন্ত

আজি প্রসঙ্গত

পড়য় দশম পদ ॥২৫৪৬॥

আৰো আন দিন

সুধিলে কহয়

একাদশ পুথি বুলি ।

হাসি গুৰু জনে

কহন্ত তখনে

কৃষ্ণ যশে কৰে উলি ॥

সিটো কথা মাত্ৰ

জানন্ত নিশ্চয়

মন বৈল কৃষ্ণ যশে ।

কোন পুথি কিবা

তাঁত মন নেদে

নহলয় আনৰ সে ॥২৫৪৭॥

চতুৰ্থ অধ্যায়

হৰি কীৰ্ত্তনত হৰি বাক্য

॥ পদ ॥

এহিমতে গুৰুজন নামধৰ্ম চয় ।

সেৱক নিতে প্রকাশি আহয় ॥

একদিনা সকলো সেৱক এক ঠাই ।

হয়া প্ৰেমানন্দ সবে নামক গায় ॥২৫৪৮॥

নামৰ আনন্দ দশ দিশক পুৰিলা ।
 তাহি কুহিহন্তে বাম বাম গুৰু আইলা ॥
 গোপাল সমে তাহিগণ আইল তথা ।
 আতি উল্লেসৰে নাম ভৈলন্ত সৰ্বথা ॥২৫৪৯॥
 নামৰ আনন্দ বৈকুণ্ঠৰ পৰা তুমি ।
 গকড়ত চৰি হৰি আসিলা আপুনি ॥
 একে চন্দ্ৰাবলী বাহি আৰো ইগৰৰ ।
 কান্তি প্ৰকাশিলা যেন কোটি দিবাকৰ ॥২৫৫০॥
 কীৰ্ত্তন গৃহত নাম গায়ন্ত গুৰুতে ।
 গকড়ে সহিতে খোজে পণিবে তথাতে ॥
 ভকতৰ শাৰি লক্ষিহাক নপাবন্ত ।
 চাৰিয়া দিশত ফুৰে প্ৰভু ভগবন্ত ॥২৫৫১॥
 অতি আমোদিত গুৰু বহিবে লাগিলা ।
 তাক পায় ভক্তসব সচকিত ভৈলা ॥
 বোলন্ত মাধৱে হৰি আসিয়া আহয় ।
 গকড়ে কুন্তত লৈয়া বেণ্টিয়া ফুৰয় ॥২৫৫২॥
 মানক নেৰিবা আৰ মহাপ্ৰেম মনে ।
 নাম লুভি হৰি তুণ্ট ভৈগৈল এখনে ॥
 পাছে ভগবন্তে গকড়ক এবিজনন্ত ।
 ভকতৰ প্ৰসঙ্গ দেখিতে গৈয়া বসিলন্ত ॥২৫৫৩॥
 গকড় পৰিল পাছে স্বথ ডালন্ত ।
 ভৰপায় উভৰি পড়িল বৃক্ষগোট ॥
 প্ৰসঙ্গৰ শেষ ভৈলা হৰিয়া চলিলা ।
 গকড় পক্ষীৰ শব্দ সেৱকে শুনিলা ॥২৫৫৪॥
 উত্তৰ প্ৰদেশে যেন গকড় চলিলা ।
 ভ্যোতিস্ময় সিটোদিশ সকলে দেখিলা ॥

কাণি বুঢ়াৰ ঘূৰু আৰু পুনৰ জিৱীত আৰু
 শৰণ গ্ৰহণ

কণিবুঢ়া নামে এক আহিল তেকেৰা ।
 মাধৱদেৱৰ স্থানে আসে সিটো বুঢ়া ॥২৫৫৫॥
 নতুকাৰে নমস্কাৰ মাধৱ দেৱক ।
 নতুভজে সিটোজনে প্ৰিয়ব কুকক ॥
 একদিনা ভনিপুৰ আতাৰ প্ৰাৰ্থনে ।
 গৈলা গুৰুজন নৌকা কৰি আৰোহনে ॥২৫৫৬॥
 ফিৰিয়া আসন্ত গুৰু সেৱকে সহিত্তি ।
 পথত যিভৈল তাক লিখিৰো সম্ভতি ॥
 মৰিলেক কণি বুঢ়া যমদূতে ধৰি ।
 বান্ধি লৈনামন্ত তাক মান্না নৌকা ভৰি ॥২৫৫৭॥

দুৰহন্তে গুৰুজন নৌকাহন্তে দেখি ।
 সেৱকক কৈলা তাকখানিকো নাপেদি ॥
 শীঘ্ৰে নৌকাবাহা দেখা যিটোনৌকা আসে ।
 প্ৰয়োজন আছে আমি যাওঁ নৌকা পাশে ॥২৫৫৮॥
 শুনিয়া সেৱকে তাৰ ওচৰক নিগ ।
 দেখিয়া যমদূতে নৌকা চাৰিয়া পলাইলা ॥
 গুৰু বোলে নৌকা মধ্য দেখা কিবা আছে ।
 সেৱকে দেখন্ত এক জেঠি বন্ধা আছে ॥ ২৫৫৯॥
 ধৰ ফৰ কৰে এৰা সূতাক লগায় ।
 পীড়িগোটে বাখি আছে বন্ধন কৰিয়া ॥
 গুৰুৰ বচনে তাৰ বন্ধন মেজিলা ।
 তেতিয়কৈ জেঠি নৌকা অদৰ্শন ভৈলা ॥২৫৬০॥
 গৃহত বুঢ়াৰ ভাতি বন্ধ নিবন্তৰি ।
 বুঢ়াৰ শব্দক বান্ধিলন্ত শীঘ্ৰ কৰি ॥
 চিতাত তুলিবে তাক হেন সময়ত ।
 গাৱ মুৰিদিয়া বুঢ়া বচন বোলন্ত ॥২৫৬১॥
 নুপুৰিবি মোক আৰে ঘৰে নিয়া যাও ॥
 সুন্দৰীৰ মাধৱৰ চৰণে পেলাও ॥

কেৰিয়েৰি বুঢ়া আৰু ভুখুকা ভুখুকি বুঢ়াৰ
 শৰণ গ্ৰহণ

শুনিয়া সকলো জাতি বিস্ময় লভিয়া ।
 ধৰিনিয়া গৈল পাছে স্নানক কৰায় ॥২৫৬২॥
 পৰদিনা প্ৰভাততে উঠি স্নান কৰি ।
 টকা বস্ত্ৰ লৈয়া গৈলা গুৰুৰ ওচৰি ॥
 দুৰহন্তে পড়ি গৈলা দণ্ডবত কৰি ।
 বোলন্ত বাখিলা বাপ চৰণে উদ্ধাৰি ॥২৫৬৩॥
 শৰণে পশিলো আৰে ধৰ্ম্মক দিম্বোক ।
 এহি বুলি সমস্ত বৃত্তান্ত কহিলেক ॥
 কৃপাময় গুৰু তাক শৰণ কৰাইল ।
 কৃত্য কৃত্য হৈয়া বুঢ়া গৃহক চলিল ॥২৫৬৪॥
 কেৰিয়েৰি বুঢ়া একদিনা বস্ত্ৰ কৰি ।
 গুৰুজন সমিপকে গৈল বস্ত্ৰ কৰি ॥
 গুৰু বোলে বুঢ়া কেন ধৰ্ম্মক নধৰ ।
 বুঢ়া বোলে যদি কথা কহিবাক পাৰ ॥২৫৬৫॥
 তেবে ধৰ্ম্ম ধৰিবোহো বচন বুলিলো ।
 সেই মন কৰি তমু সমিপে আশিলো ॥
 কেৰিয়েৰি কিবা তুমি মোৰ কথা কহা ।
 গুৰুবোলে হাল বাইবে যেখনে ছলাহা ॥২৫৬৬॥

শয়নৰ ওক তুমি বিয়া হুৱ কৰি ।
খোজ কাটি যাতে মূতে কেৰিয়েৰি কৰি ॥
বুঢ়া তুমি ইহৰ বুলিয়া মানিলন্ত ।
নতৈলে মনৰ কথা কিমতে জানন্ত ॥২৫৬৭॥
কাকুতি গাৰ্হনা কৰি ধৰ্ম্মক ধৰিলা ।
আনন্দ কৰিয়া পাছে ঘৰক চলিল ॥
তুমুকা তুমুকি বুঢ়া একদিনা গৈলা ।
ওকজনে বোলে কেনে ধৰ্ম্ম নধৰিলা ॥২৫৬৮॥
বুঢ়া বোলে তুমুকা তুমুকি কিবাহয় ।
কহিলে ধৰ্ম্মক আবে ধৰিবো নিশ্চয় ॥
ওক বোলে ইকথাক আমাত পুহিলা ।
মাহ কটালিৰ খাৰ পাছিত বাখিলা ॥২৫৬৯॥

লাঠিধৰা বুঢ়াৰ শৰণ যমযাতনাৰ পৰিত্ৰাণ
পাছে পুৰি ঠায়ে ঠায়ে ভোমোলা কৰিলা ।
ইকথাক আসি তই আমাত পুহিলা ॥
সুখিস্মিত মনে বুঢ়া ইহৰ জানিয়া ।
ধৰ্ম্মধৰি গৈলা ওক জনক সেৱিয়া ॥২৫৭০॥
লাঠিধৰা নামে বুঢ়া ধৰ্ম্মক নধৰে ।
আনকো ধৰিবো লাগি নিষেধক কৰে ॥
একদিনা বাঢ়ি যাত্ৰা ভৈল বিতোপন ।
বাংশলাঠি ধৰি বুঢ়া আসিয়া তেখনে ॥২৫৭১॥
লাঠিগোট পাৰি তাৰ ওপৰে বসিয়া ।
ভাওনা দেখিলা বাঢ়ি তথাতে বহিয়া ॥
পৰদিনা যাতে ফটা লাঠি আগহুতে ।
লাগি অসা মাটি খসি তথাতে পৰন্তে ॥২৫৭২॥
হৰিৰ মন্দিৰ গৈদনৰ সময়ত ।
সিটো মাটিপত্ৰ ভেঙি খোৱত দিলন্ত ॥
কিছুদিন বুঢ়া মৰিবাৰ সময়ত ।
যমদূতে বাজি যম ওচৰে নিলন্ত ॥২৫৭৩॥
চিহ্নভংগে বোলে আৰ পাৰ সীমানাই ।
কিন্তু ওকতৰ পূণ্য কৰিয়া আৰুই ॥
মাধৱ দেৱৰ হৰি মন্দিৰ ভিতৰে ।
মাধৱ দেৱক দেখিলন্ত বুঢ়া বৰে ॥২৫৭৪॥
যুতিকা প্ৰদান কৰি মন্দিৰ ৰাজিলা ।
সি হেতুকে ধৰ্ম্মবুজি আৰু বুজি ভৈলা ॥
ইহাক জানিবে প্ৰতি সময় ন ভৈল ।
যমৰাজা বোলে আৰ শীঘ্ৰে লৈয়াচল ॥২৫৭৫॥

যুগ শৰীৰক সাৰে নকৰয় চয় ।
তাৰে আকনিয়া কৰ তাত উপসয় ॥
ইঠাৱত জাতি মিত এক ঠাৱ হই ।
বুঢ়াৰ শৰীৰগোট দহিবাক নেই ॥২৫৭৬॥

গোহালি ভঙ্গা বুঢ়া আৰু ঠাকুৰীয়াৰ শৰণ

এতেকতে আনি জীৱ গোট প্ৰৱেশাইলা ।
সচেতনে বুঢ়াতথা মাতিবাক লৈলা ॥
এবদুখ পাওঁ মই শীঘ্ৰে কৰি মেলা ।
মান কৰাই লৈয়া ওক সমিপক হল ॥২৫৭৭॥
এহিমতে বুঢ়াতৈতে সুস্থ মন হৈয়া ।
টকাবন্ত লৈয়া ওক চৰণে থাপিয়া ॥
দণ্ডবতে সকলো বৃত্তান্ত জনাইলন্ত ।
সকাতৰ কৰি ওক ধৰ্ম্ম জড়িলন্ত ॥২৫৭৮॥
গোহালি ভঙ্গা আদি আনো বুঢ়াচয় ।
বাৰবুঢ়া এহিমতে ধৰ্ম্মক ধৰয় ॥
ভোদৰ কুৰি গ্ৰামৰ সকল ভক্তগণ ।
ওকৰ নিকটে আসি পলিচ চৰণ ॥২৫৭৯॥
গয়া ঠাকুৰীয়া নামে আছিলেক এক ।
শৰণ নলৈলা আসি ওকত প্ৰত্যেক ॥
তথাপিতো কৃপা কৰি ওকৰে বোলয় ।
ঠাকুৰীয়া তুমিকেনে ধৰ্ম্ম নধৰয় ॥২৫৮০॥
নধৰিবো ধৰ্ম্ম আমি নহৈবো ওকত ।
এহিবুলি সিটো ডয়ে পলাত দূৰত ॥
দিনেক মাধৱ দেৱ নামত বসিলা ।
প্ৰজাগণ সমে ঠাকুৰীয়াও আসিলা ॥২৫৮১॥
* নামঘোষা উল্হৰিয়া ওক গাইলা য়েবে ।
ঠাকুৰীয়া গোটে পুন পুন গাইলা তেবে ॥
প্ৰসঙ্গ সমাপ্তভৈলা ওকৰে সুমিলা ।
আবে ঠাকুৰীয়া তুমি কিবোল বুলিলা ॥২৫৮২॥
আনন্দতে ঠাকুৰীয়া ধৰ্ম্মক প্ৰাথিয়া ।
ওকৰ প্ৰসাদে তান্ত শৰণ জড়িয়া ॥
মহা ভক্তি কৰি ওক চৰণে সেৱন্ত ।
সদাকালে ওক সেৱকৰ নাম লন্ত ॥২৫৮৩॥
* ঘোষা—গোপাল গোবিন্দ মদনন্দন ।
কৃষ্ণৰ চৰণে লৈলো শৰণ ॥
ৰামচৰণে শৰণ লৈলো ।
মানবিজনম সাক্ষল কৈলো ॥

ইবাৰ ককণাময় হৰি কমলাপতি মোৰে নচা-
বিয়ে নাৰায়ণ, অকণচৰণ তলে হৰি কমলাপতি
সত্যে সত্যে পল্লিলো শৰণ।

পঞ্চম অধ্যায়

(বৰপেটা সত্ৰৰপৰা পোৱা) গাৰোৰ গোবিন্দ
ভাৰু ভোটৰ জয়ানন্দৰ শৰণ

গাৰোৰ গোবিন্দ ভোটৰ জয়ানন্দ।
গুৰুজন বাৰ্তা শুনি পৰম আনন্দ ॥
ধৰ্ম ধৰিবাক প্রতি আসিল যতনে।
গুৰুবোলে তোৰা ধৰ্ম ধৰিবাক মনে ॥২৫৮৪॥
ঘোষাভাট মাতি তাৰা প্ৰাৰ্থনা কৰিয়া।
অৱনতে দুইজনে ধৰ্মক প্ৰাথিয়া ॥
গাৰো ভোট যৱনে হৰিৰ নামলয়।
হেনয় হৰিৰ নাম সজ্জনে নিশ্চয় ॥২৫৮৫॥
এতেকে কৰিয়া কৃপা অভয় চৰণে।
শুনি গুৰু তুষ্টমনে কৰাইলা শৰণে ॥
বংশীগোপাল যদুমনি দুইজন।
তিনি বৰ্ষ গুৰুসেৱা কৰে অনুৰূপ ॥২৫৮৬॥
গুৰু আজ্ঞা পায় গঙ্গা স্নানিয়া আসিলা।
ধৰ্মাচাৰ্য্য কৰি গুৰু উজানে পাঞ্চিলা ॥
যতোক সেৱকে ধৰ্ম ধৰে বাৰম্বাৰ।
তাক জানি লেখিবাক শক্তি কাহাৰ ॥২৫৮৭॥
যেনমতে ঈশ্বৰে বুদ্ধিক দিলে মোক।
সিহতে চৰিত্ৰ লিখা হৈয়াছে সৰাক ॥

চতুৰ্থ অধ্যায়

বৰপেটা সত্ৰৰ চৰিত্ৰ

আবে বৰপেটা সত্ৰত যিবা পাইলো।
গুৰুৰ কৃপায়ে তাক লিখিবাক লৈলো ॥২৫৮৮॥
মাধৱ মৰল গোপাল নাম ধৰে।
কৃষি কৰিবাক লাগি ভূমি চাষ কৰে ॥
গুৰুৰ সেৱক ভক্ত দুইজন আসে।
গোপাল মৰলে পায় বোলে ৰোষ বশে ॥২৫৮৯॥

ভক্তৰ অপমান, শ্ৰীমাধৱদেৱৰ বৰপেটা গম্বল
খেতমাজে কেন আইলি উলতিয়া যায়ো।
নভৈলে আমাৰ ঠাইত প্ৰতিকাৰ পায়ো ॥
এহিবুলি দলি মাৰি গোট কাজে দিয়া।
লখাই গুৰুক তাত ফুৰন্ত পকায়া ॥২৫৯০॥
শোকে অপমানে গুৰুজনত জনাইল।
দুঃখমনে গুৰুজনে ভোজন এৰিল ॥
সৰ্বস্ব পেলায়া আমি ভক্তক আনিলো।
হেন ভক্ত জনৰ দুঃখক দেখা পাইলো ॥২৫৯১॥
এতেকতে এহিহান এৰিবাক লাগে।
গোপালৰ ঠাইক আমি যাইবোহো বিভাগে ॥
সিটো কথা শুনি বুঢ়া আতা আসিলন্ত।
সৰ্বস্ব গোটায়ো ভাৰ খানি বান্ধিলন্ত ॥২৫৯২॥
পদলিত থৈয়া ভাৰ গুৰুক নমিলো।
তাণ্ডিকুচি যাইবে প্রতি সাদৰে প্ৰাৰ্থিলা ॥
হেন সময়ত ভনী পূৰ হস্তে আসি।
গোপাল আতায় প্ৰাথি কহিলা প্ৰকাশি ॥২৫৯৩॥
নিবাক আসিলো বাপ চলিবাক লাগে।
গুৰুবোলে যাইবে নপঢ়িবো মহা ভাগে ॥
মথুৰাৰ দাসে সৰ্বস্বক লৈয়া গৈল।
এতেকতে আণ্ডিকুচি যাইবে মন ভৈল ॥২৫৯৪॥
এহিবুলি গুৰুজনে সেৱকে সহিতি।
বৰপেটা চলি গৈল কৰি মনপ্ৰীতি ॥
সেৱক সকলে বেড়ি হৰি উচ্চৰিল।
দুইগুটি গীত সবে আনন্দে গাইল ॥২৫৯৫॥
গীত ৰচনা —

গীত — ১॥ আলোভাই চল আইস যাওঁ বৃন্দাবনে
দেখো গৈয়া আনন্দ নয়নে।
গীত ২॥ আলোভাই গোকুলে আনন্দ জয় জয়
মিলিবে পৰম মহোদয় ॥

হামবুঢ়া মাজিৰ গৃহত শ্ৰীমাধৱদেৱ
ধনুধন্দাবিলৰ কথা

হেনমতে সকলো সেৱকে ৰঙ্গকৰি।
বৃন্দাবনে যান্তয়েন প্ৰভু ৰাম হৰি ॥
পথাৰত যত গৰু চৰিয়া আছিল।
হাম্বাবাৰ কৰি মাধৱক আবৰিল ॥২৫৯৬॥

লাজতুলি ঘনে ঘনে ফোকাৰ তৈজ্য ।
 গোবৰ্দ্ধন হন্তে যেন লাভী আসিহয় ॥
 হেনমতে বৰপেটা বিলৰ কিনাৰে ।
 পাইলাদেখি বুঢ়া আতা কবিলন্ত পাৰ ॥২৫৯৭॥
 নৌকাৰ উঠিয়া পাদ পঙ্কজ চলাহা ।
 বাম বুঢ়া মাজিবাৰ গৃহে প্ৰবেশিয়া ॥
 সেৱক সহিত গুৰু সুখদে বহিলা ।
 বুঢ়া আতা প্ৰথা গুৰু সেৱকক দিলা ॥২৫৯৮॥
 ভোজন কৰিয়া ওকজন ওতি বৈলা ।
 পৰদিনা ঠাকুৰ আতা আদি সব আইলা ॥
 সেৱক সহিতে ওক চাৰিয়ো দিশত ।
 স্থানৰ শক্তি প্ৰকাশিলা ভাত মত ॥২৫৯৯॥
 পূৰ্ব হৰি কল্পিণীৰ বিবাহ কাৰণে ।
 বেদনিধি সমে আইল বথ আৰোহণে ॥
 পাট বাউসী স্থানে পৰি বধক বাখিলা ।
 ঘোৰাক পিয়াইলা জল ধনুৰে স্থানিলা ॥২৬০০॥
 বধন্ত বাখিল ধনু পবিল খশিয়া ।
 ধনুতৰে বিলপোট তৈল বিতাবিয়া ॥
 তৈল বৰপেটা নাম বিল শ্ৰেষ্ঠতৰ
 পাটবাউসী তৈল বিল ধনু খড়া সাৰ ॥২৬০১॥
 সিকাৰণে দুই ঠাইত ওক জনে আসি ।
 নামৰ দোকান স্থান কৰিলা প্ৰকাশি ॥

বৰপেটাত কোটোৰা খেলা ভাওনা আয়
 সকলৰ দ্বাৰা বায় প্ৰসঙ্গৰ আদেশ

ওকজনে বোলে সখি গোপালৰ বোহে ।
 ভক্তৰ দুখক দেখি শৰীৰ নবহে ॥২৬০২॥
 আসি তৈলো আবে নাম ঘৰক কৰাওক ।
 সকল সেৱক ঠাইক খবৰ দিয়োক ॥
 তনিয়া ঠাকুৰ আতা বুঢ়া আদি কৰি :
 বাশে কতাই নামঘৰ কবিলন্ত বৰি ॥২৬০৩॥
 সেৱকৰ হাতি কবিলন্ত আতিশয় ।
 * সেৱক সহিতে ওক বহুত তথায় ॥
 তাতিসৰে প্ৰাৰ্থনা কৰিলা বহু মনে ।
 গোটেক ভাৱনা নাপ কৰিয়ো এখনে ॥২৬০৪॥
 তনি ওকজনে আনেশিলা সেৱকক ।
 * কোটোৰা খেলাৰ হাড়া কৰিলা প্ৰত্যেক ॥
 বহু ভাৱ লীলা কৰি জগত ঠগৰ ।
 বৰপেটা নাম স্থান কবিলন্ত সাৰ ॥২৬০৫॥

সেৱক সহিতে নাম ঘৰ প্ৰকাশিলা ।
 চাৰিয়া দিশৰ লোকে মৰ্মৰক ধৰিলা ॥
 অনেক সেৱকে আসি মৰ্মক ধৰিলা ।
 গুৰুৰ চৰণে সেবি আনন্দে বহিলা ॥২৬০৬॥
 হুহ কুৰি জন তৈল সেৱকৰ পূৰ্ব ।
 আনন্দে প্ৰকাশে নাম ঘৰ গুৰুজন ॥
 দক্ষিণ কুলত থাকে মাতৃ সত্ৰ কৰি ।
 গোবিন্দ নামত আইল গুৰুৰ ওচৰি ॥২৬০৭॥
 মাতৃ সমে গুৰু জন চৰণ সেৱিল ।
 প্ৰাৰ্থনা কৰিয়া দুয়ো মৰ্মৰক ধৰিল ।
 গুৰু জনে বোলে বুঢ়ী প্ৰভাত কালত ॥
 বল ই মাতৃ সমে কৰা প্ৰসঙ্গ সত্ৰত ॥২৬০৮॥
 সেহিমতে তাৰা মেনাজিক আদি কৰি ।
 সবেও প্ৰসঙ্গ কৰি গুৰু বান্ধা ধৰি ॥

বলাই মাতৃ জয়ন্তি মধাই, গোপাল আতা
 প্ৰভুতিৰ পুৰু সেৱাৰ আৰম্ভ

আজিয়ো পৰ্য্যন্ত বৰপেটা শ্ৰেষ্ঠ স্থানে ।
 পুৱাৰ প্ৰসঙ্গ কৰে সবে বুঢ়ী জনে ॥২৬০৯॥
 জয়ন্তিৰ মধাই বুঢ়া গোপাল আসিয়া ।
 বহু ভাৱে সেৱিলন্ত ওকতি কৰিয়া ॥
 বুঢ়া আতাৰ ভাৰ্যা আই মহা সতী ।
 প্ৰতিদিনে আসি ওক চৰণে সেৱতি ॥২৬১০॥
 প্ৰণাম নকৰি আই ভোজন নকৰে ।
 দিনেক বিলম্ব তৈল গৃহ কাৰ্য্য তৰে ॥
 সেহিদিন ওকজন শয়ন কৰিল ।
 সেৱিবে নপাই আই গুৰুক বুলিল ॥২৬১১॥
 ওনাবাপু মৃতিকা ওকক লৈয়া যায়ো ।
 ওক পাদ পদ্যে আৰু লগায়ো আনিয়ো ॥
 বলাই আঁতে য়েবে মাটি চৰণে লগাইলা ।
 ওকজনে দেখি তাৰ হাতত ধৰিলা ॥২৬১২॥
 কেনে চুৰি কৰিলাক চাহস বলাই ।
 তেবে বোলে মাতৃ মোক দিয়াহে পঠাই ॥
 তনি ওকজনে আইক উপহাস কৰি ।
 * গীত উজ্জ্বল কৰে ওক মন পুৰি ॥২৬১৩॥
 হেন তনি আই মহা মেমকিত মনে ।
 কাতৰে অপেখি বেল ওক দৰশনে ॥
 পাছে আনন্দতে ওক বাহিৰে বসিলা ।
 বন্দন কৰিয়া আই গুৰুক চহিলা ॥২৬১৪॥

বৃদ্ধা আতা একদিনা প্ৰাৰ্থনা কৰিয়া ।
 দাসজি কৰ্মক গুৰুজনেক মাগিয়া ॥
 সেহিকপে গুৰুজনে আদেশ কৰিলা ।
 মথুৰা দাস নাম সিকাৰণে ভৈলা ॥২৬১৫॥
 গেৰা জলোৱা বৰ মৎস্য গোটে আনি ।
 গুৰু আগত দিলা আনন্দিত মনি ।
 গীত বচনা :—

হামাৰ গাত্ৰে ধূলা দিল তোমাৰ চৰাল ।
 আলো গোৱালেৰ জায়া বোলে গোপাল ॥

কলয়া সুখত হৰি কথা

গুৰুবোলে সেৱকক বিবতিয়া দিয়ো ।
 মাথাগোট বলাই মাতৃক দিয়ায়ো ॥২৬১৬॥
 পূৰ্বৰ কাহিনী মনে কৰি গুৰুজনে ।
 মাথাগোট দিল আইক সেহিতো কাৰণে ॥
 কাঠমিৰ পৰা বৰবিষ্ণু আতা আসি ।
 গুৰুৰ চৰণে পৰি নমিলা হৰিষি ॥২৬১৭॥
 ঠগি বড়াই গুৰু সেৱকৰ বাৰ্তা লৈলা ।
 পৰদিন গুৰু বিষ্ণু পূজাক কৰিলা ॥
 এহিমতে গুৰুজনে আনন্দিত মনে ।
 ধৰ্ম প্ৰকাশিলা জীৱ তাৰণ কাৰণে ॥২৬১৮॥
 একদিনা নাৰায়ণ আতাক আদেশিলা ।
 গড়লয়া পঠাৰে গৃহ কৰিবে বুলিলা ॥
 কৃষ্ণ কথা সুখে তাত বসিবে লাগয় ।
 শুনিয়া সেৱকে গৃহ গোটেক কৰয় ॥২৬১৯॥
 বিয়লা সময়ে গুৰু সুখদে বৈসন্ত ।
 সেৱকৰ আগে কৃষ্ণ কথাক কহন্ত ॥
 হৰিবল্লভ আতৈয়ে পৰিচৰ্যাবনে ।
 আহৰি নপান্ত যাইতে সুচিহ্নিত মনে ॥২৬২০॥
 বহিবাৰ দেখি গুৰুজনে জানিলন্ত ।
 দিনেক জগতগুৰু তথা নগৈলন্ত ॥
 কথা সুখ সময়ত নাৰায়ণ আতা ।
 গুৰুজনে সমিপত ভৈল উপমিতা ॥২৬২১॥
 মাধৱে বোলন্ত সখি গলয়াক যাহা ।
 সেৱকৰ মध्ये তুমি কৃষ্ণ কথা কহা ॥
 আজি যাইবে নপাৰিবো গাৱ ডাল নয় ।
 শুনিয়া ঠাকুৰ আতাৰ কথাকে চলয় ॥২৬২২॥

পাছে ঠাকুৰ আতা কৃষ্ণ কথাক কহয় ।
 সেৱক সকলে প্ৰেমানন্দতে গুনয় ॥
 পাছে গুৰুজনে হৰি বল্লভক কৈলা ।
 কথা শ্ৰৱণতে তুমি এখনতে চলা ॥২৬২৩॥

হৰিবল্লভ আতৈৰ অদ্ভুত ভাৱে শ্ৰীমাধৱদেৱৰ দৰ্শন

আজ্ঞা অনুসাৰে আতৈ কথা সুখে যান্ত ।
 দেখে গুৰুজনে কৃষ্ণ কথাক কহন্ত ॥
 সুনিশ্চিত কপে আতৈ ভাবে মনে মনে ।
 ইঠাৱক লাগি গুৰু আইল কোন ক্ষণে ॥২৬২৪॥
 এহিবুলি আশ্চৰ্য্যতে বৰপেটা গৈলা ।
 তথত বসিয়া আছে গুৰুক দেখিলা ॥
 পুনৰপি শীঘ্ৰগতি গলয়াক গৈই ।
 তথাতে দেখন্ত গুৰুজনে আছে বই ॥২৬২৫॥
 দেখি উলতিয়া আসি পূৰ্বৰ ঠাৱত ।
 শুতি আছে গুৰুজনে আনন্দ মনত ॥
 পাছে হৰি বল্লভ পৰিলা দণ্ডৱতে ।
 ঈশ্বৰৰ শ্ৰেষ্ঠা বাপ জানিবো কিমতে ॥২৬২৬॥
 দণ্ডকৰ পথ বাপ আয়াযাত কৈলো ।
 দুইঠায়ে এককপে দেখিবাৰে পাইলো ॥
 তোমাৰ মহিমা কিছু নজানোহো আমি ।
 শুনিয়া মাধৱে বোলে শুনিয়োক তুমি ॥২৬২৭॥
 আমাৰ পৰিচৰ্যা কৰিয়া থাকন্তে ।
 প্ৰসঙ্গ সুখক তুমি যাইবে নপাৰন্তে ॥
 যেমনে কৰিলা খেদ তেমনে দেখিলা ।
 বিস্ময় নকৰা তুমি কথা সুখে চলা ॥২৬২৮॥
 শুনিয়া বোলন্ত বাপ প্ৰয়োজন নাই ।
 জানিলো সেৱায়ে মোৰ কথা সুখ হয় ॥
 এহিমতে গুৰুজনে বহিয়া স্থানত ।
 গলয়াৰ স্থানে কৃষ্ণ কথা উচ্ছাৰন্ত ॥২৬২৯॥
 একদিনা কৰ্ণপুৰ দ্বিজক কহিলা ।
 ভাগৱত শাস্ত্ৰ দুই প্ৰসঙ্গৰ বেলা ॥
 ব্যাখ্যা কৰি ভকতক শ্ৰৱণ কৰাইবা ।
 শুনিয়া সেৱক সবে সন্তোষিত হৈবা ॥২৬৩০॥
 গুৰু বাক্যে ভাগৱত সেহিদিন ধৰি ।
 কহে কৰ্ণপুৰে মহা আনন্দক কৰি ॥

* শঙ্কৰাচাৰ্য্য যোগসিদ্ধ অবস্থাত যেনেকৈ মৃতক দেহবপৰকাল প্ৰবেশ হৈছিল। সেইদৰে চৰিত্ৰৰ গুৰু আৰু আতাসকলৰ যোগসিদ্ধ অনিম অদিয়ে শৰীৰত লগ্নন কৰি অদ্ভুত কথা দৰ্শন হয়।

শ্ৰীৰাম আতাৰ ভিক্ষা, আত্মক সৰ্পদংশন
নাম গাওঁতে গাওঁতে সৰ্প বিষ উৰে

সকলো ভকতে ভিক্ষা কৰিবাক যাত।
দিনেক শ্ৰীৰাম আতা ভিক্ষাক গৈলন্ত ॥২৬৩১॥
নাৰায়ণ আতা আসি আতাক নাপাই।
কৈক গৈল শ্ৰীৰাম বুলি আনন্দে সোধই ॥
গুৰুবোলে গৈল ভিক্ষা কৰিবাক প্ৰতি।
তিনিয়া ঠাকুৰ আতা গৃহক গৈলন্তি ॥২৬৩২॥
ভোজনৰ দ্ৰব্যলৈয়া খৰাহিত ভৰি।
শ্ৰীৰাম আতাক আসি দিলন্ত সাদৰি ॥
সেহিদিনা ধৰি সৰ্ব সেৱকে দেখিয়া।
আতাৰ ভোজন দ্ৰব্য দেন্ত সাদৰিয়া ॥২৬৩৩॥
ভিক্ষায়ে যাইবাব আৰ নাহি প্ৰয়োজন।
ভক্তকো দিয়ন্ত আতা বৃদ্ধিৰ কাৰণ ॥
সাপেখোৱা বাম আতৈ ভিক্ষাক চলন্ত।
কালসৰ্প গোটে দংশে দক্ষিণ পাবত ॥২৬৩৪॥
দেখিয়া মৰণ জানি তথাতে বসিলা।
মাধৱ দেৱৰ পাদ পঙ্কজ স্মৰিলা ॥
মুখে নাম তাৰ সব সৰি কৰি।
ক্ৰমেৰে সৰ্পৰ বিষক দূৰ কৰি ॥২৬৩৫॥
উন্নতি আসিয়া গুৰু জনত জনাইলা।
গুৰু বোলে নামধৰ্ম মন্ত্ৰপ্ৰায় কৈলা ॥
পাছেৰাম আতৈ গুৰু চৰণে কহিল।
মৃত্যুহেৰে বুলি মনে নিশ্চয় জন্মিল ॥২৬৩৬॥
অন্তকালে তমুনাম বিনে আন নাই।
জানিয়া নামক লৈলো তৰণ উৰাই ॥
এতেকতে তমুপাৰে চিত্ত দৃঢ় কৰি।
নাম উচ্ছাৰন্তে বিষ গুহিল সত্তৰি ॥২৬৩৭॥
গুনি মাধৱে হাঁসি বুলিলা বচন।
ভালমতে জানি লোহো তোমাসাৰ মন ॥
ককিলাৰ গুৰু বৰপেটাক আসন্ত।
গহুৰ মুঠাত বসি বাদৰে মাতন্ত ॥ ৬৩৮॥

ককিলাৰ গুৰু আত্মৰ হাতত শূক্ৰ বান্ধ
শ্ৰীৰাম আতালৈ এটি আম দিয়

গুনা ককিলাৰ গুৰু আম গুটি নিয়া।
শ্ৰীৰাম আতাক দিবা প্ৰণাম জনায়া ॥
গুনিয়া ব্ৰাহ্মণ কথা কাকো নেদেখন্ত।
কিবা অসম্ভৱ বুলি আগে ছলি যাত ॥২৬৩৯॥
পুন সেহিমতে ডাক দিয়ে দেখি তথা।
হৰি প্ৰদেশক তেহো ছলিগন্ত মথা ॥
বৃহত শৰীৰ এক বান্দৰ দেখিলা।
হাতে পকা আশ্ৰয়ৰি তেখনে বুলিলা ॥২৬৪০॥
আশ্ৰয়টি শ্ৰীৰাম আতাক দিহো নিয়া।
আমাৰ প্ৰণাম কৈবা অৱনত হৈয়া ॥
এহিবুলি আশ্ৰ দিলা ককিলাৰ হাতে।
আশ্চৰ্য্য মানিয়া লৈয়া গৈলা আচৰিতে ॥২৬৪১॥
পাছে আশ্ৰ নিয়া শ্ৰীৰাম আতাক দিয়া।
তাৰাৰ সকল কথা কৈলা বিবৰিয়া ॥
সেহিদিনা প্ৰভাততে কৈলা গুনজন।
শ্ৰীৰাম পাইবাহা আজি দ্ৰব্য বিতোপন ॥২৬৪২॥
আমাক নিদিয়া তাক নুভুজা একল।
আতাও চৰিলা গৃহে বুলি ভাল ভাল ॥
ক্লমিকতে দ্বিজবৰে আশ্ৰ আনি দিল।
তাৰাৰ কাহিনী মানে কহিল সকল ॥২৬৪৩॥
পাসৰিল আতা আশ্ৰ গুটিক লভিয়া।
প্ৰসঙ্গৰ অন্তে আধা ভোজন কৰিয়া ॥
অন্ধেক খেলন্ত পাছে কৰণীত নিয়া।
পাছে অন্ন বাকি আতা আহন্ত ভুজিয়া ॥২৬৪৪॥
সেহি সময়ত অন্তৰ্য্যামী গুৰুজন।
আতাৰ বহাত পৈয়া ভৈলা উপসন ॥
জল ভৰা লাউগুটি বেৰত ঠেকায়া।
আধা আশ্ৰ গুৰুজনে ভুজিবাক লৈয়া ॥২৬৪৫॥
গুৰুজনৰ ভক্তাংশেষ গ্ৰহণ, ৰাঙ্গল আৰু

আমগুটি ৰোপন

আতাবোলে গুৰুদেৱ আমি তল গৈলো।
অন্ধেক ভুজিয়া আশ্ৰ কৰণীত থৈলো ॥
ভকতৰ অংশেষ ভুজিবাক পাই।
তাক নুভুজিলে মহা পাতক সৰুই ॥২৬৪৬॥

এহিবলি একমুখ যুদ্ধ পথে গৈলা ।
 ভটিসমে শেষ পুন কৰতিত গৈলা ॥
 ভাটিবেলা সকলো সেৱক সঙ্গ কৰি ।
 আশ্ব ৰোপনক লাগি গৈলা বৰবাৰী ॥২৬৪৭॥
 পথত মাছাতে এক দাড়বি আসিয়া ।
 হঠাৎ ওকৰ পাদ পত্বে পৰিয়া ॥
 প্ৰাণচাৰি তৈতে চকুতুজ কল ধৰি ।
 সহাবো মৰ্ম্মে ওপৰক গৈলা লৰি ॥২৬৪৮॥
 দেখিছা সেৱক সবে সুবিস্মিত মনে ।
 ওকৰ লগত হলি যাত অনুক্ষণে ॥
 পাছে ওকজনে আয়গোট বীজ মিয়া ।
 বাৰীত ৰোপন কৈলা নিজ হাত দিয়া ॥২৬৪৯॥
 সেহি মিঠা আশ্ব ছিল বহুদিন ধৰি ।
 চাৰিশত বৰ্ষ অতে ভাগি গৈল মৰি ॥
 সেহি ওক পাছে নানা শত শত কৰি ।
 সেৱকে আজিহো থৈছে সেৱা বন্ত কৰি ॥২৬৫০॥
 সেহিমতে ৰাজন কেতকি কপিছিল ।
 আজি ধৰি আছে মহা সেৱা প্ৰৱা হৈলা ॥
 * গণকুছি স্থানে পছে ৰাজন প্ৰধান ।
 নেহি ফুল অন্য সমে নোহয় তুলন ॥২৬৫১॥
 এককঠা মাটিমান জুৰিয়া আহয় ।
 চাৰিফালে লোহাবৰ হেগাৰে বেৰয় ॥
 এহিমতে ওক জগতৰে হিতকাৰী ।
 কৰিলা ঋমুৰা পধি মথন বিচাৰি ॥২৬৫২॥

নাৰায়ণপুৰৰ ভাটকুচি গ্ৰামৰ

কেশচৰণ আতাৰ ধৰ্ম্ম গ্ৰহণ

আনো নানা খেলাৰ কৰিলা পীতচয় ।
 সেৱক সকলে দেখি আনন্দ কৰয় ॥
 * টেপাই কাঠৰ পুৰ শ্ৰীকেশৱ নাম ।
 উত্তৰ পাৰৰ ভাট কুচি যিটো ধাম ॥২৬৫৩॥
 প্ৰকাশ তৈলত তপে ৰূপে সুশোভন ।
 হৰিৰ ভকতি সূখে সদা যাবমন ॥
 পুহত নাহিকে ৰতি ভকতি বিচাৰে ।
 অনিচ্ছাতে পিতামাতা বিবাহক কৰে ॥২৬৫৪॥
 কিছুকালে পিতা পৰলোক ভৈল ।
 প্ৰাচু বিধি কৰি সিটো উদাসীনে বৈল ॥
 জজাল ভৈলেক ভাৰ্যা দুঃখ কৰে মনে ।
 এক সময়ত আতা ধানৰ নৌক। সনে ॥২৬৫৫॥

চলিয়া আসতে পাইলা গাৱৰ সন্মিলনে ।
 ভাৰ্যাৰ মৰণ ভৈলা কৈলা গো চাবনে ॥
 গুনি আতা আশ্বদিয়া জলত পৰিলা ।
 গান কৰি বস্ত্ৰ পৰিধানক কৰিলা ॥২৬৫৬॥
 জজাল ভুলিল বস্ত্ৰ কৰিলা সৰ্বথা ।
 গ্ৰামৰ সলত তাৰ কিছু নাহি দেখা ॥
 কিছুদিন পৰে মাধৱ দেৱৰ কথাক ।
 গুনিয়া নিশ্চয় কৈলা ধৰ্ম্ম ধৰিবাক ॥২৬৫৭॥
 কিমতে চলিয়া যাইবো উপায় কি কৰি ।
 চতিবৰ কটকীৰ গৈলত ওচৰি ॥
 জাই গিৰী দিতে তেহো যাইতে চাই ।
 আমাক নিয়োক বুলি আতায়ে কহই ॥২৬৫৮॥
 কটকীৰ সঙ্গ আতা গৈলা ভাটি ধৰি ।
 বৰবিফু আতা ঘাট পাইল সাৰ কৰি ।
 নৌকা এৰি আতাৰ গুকে চলি গৈলা ।
 দুইজন আতা পাছে একঠিত ভৈলা ॥২৬৫৯॥
 মাধৱ দেৱৰ যশ তপ অনুপাম ।
 সকলো গুনিয়া আতা ভৈলা উপসাম ॥
 পৰদিনা বিফু আতা সঙ্গ কৰি গৈলা ।
 দুয়োজন আতা মাধ ওক পাশে গৈলা ॥২৬৬০॥
 শঙ্কৰ দেৱৰ কীৰ্ত্তনৰ দিবসত ।
 কীৰ্ত্তন যবত ওক বসিয়া আহুত ॥
 দুইজন আতা তৈকে গৈলা ধীৰে ধীৰে ।
 কেশ আতা ঠগি আনি লৈলা নিজকৰে ॥২৬৬১॥
 ওকৰ আগত থৈয়া প্ৰণাম কৰিল ।
 কৰিলা জিভাসা ওক এও কোন আইল ॥
 বিফু আতা সকলো কহিলা তাবক্ষণে ।
 বহিবাক বাসাগৃহ দিয়ালা তেখনে ॥২৬৬২॥
 ধৰ্ম্ম ধৰি কেশ আতা মহাবন্ত মনে ।
 ওকৰ চৰণ সেবি বহিলা সিঠানে ॥
 এহিমতে ক্ৰম হতে সেৱক আসিয়া ।
 ওক ধৰ্ম্ম ধৰি আসি থাকন্ত সেৱিয়া ॥২৬৬৩॥
 জনিয়াত নাৰায়ণ আতা মহাজন ।
 ওকৰ স্থানক সদা কৰন্ত গমণ ॥
 দিনেক গৃহৰ কাৰ্যা স্থানান্তৰে গৈলা ।
 সিদিনা শ্ৰীৰাম সমে ওক চলি গৈলা ॥২৬৬৪॥
 নাহিকয় আতা দেখি ওকৰে পুহিলা ।
 ভিতৰৰ হতে আই সম্বাদ কহিলা ॥
 মনুৰাৰ শ্ৰেষ্ঠা দেখাই তথা ওকজন ।
 শালৰ বস্ত্ৰক গুক কৰিলা ছেদন ॥২৬৬৫॥

ক্ষণিক নৰহি ওক বৰপেটা আইলা ।
 নাৰায়ণ আতা আসি সি কথা শুনিলা ॥
 ভাৰ্য্যাক ক্ৰোধিয়া আতা মহা ভয় মনে ।
 টকা বস্ত্ৰ লৈয়া আতা চলিলা তেখনে ॥২৬৬৬॥
 * ঘোষা মাতি আতা ওক জনাৰ আগত ।
 ক্ৰমাক প্ৰাৰ্থনা কৰৈ হুয়া প্ৰণিপাত ॥

অতি ক্ৰোধি ভক্তৰ মৃত্যুত সৰ্পজন্ম
 আৰু গুৰুৰ কৃপাত পুনৰ উদ্ধাৰ

ওনি ওক জনে দুই পৰম হৃষিতে ।
 ঠাকুৰ আতাক আশ্বাসিলা তুলি হাতে ॥২৬৬৭॥
 * ওক সেৱক পাণ পসাবী আছিল ।
 ওকৰ কৃপায়ে জাতিস্মৰ নুগুছিল ॥
 বৰপেটা স্থানে ওক জনৰ ওচৰ ।
 আসিয়া প্ৰসঙ্গ শুনে এক সৰ্পবৰ ॥২৬৬৮॥
 অন্তৰ্হামী ওক এক আধাৰি পকায়া ।
 সৰ্প বসিবাৰ হেতু থোৱাইলন্ত নিয়া ॥
 প্ৰতিদিনে সৰ্প আসি বসি সিথানত ।
 প্ৰসঙ্গত নাম যশ শুনে প্ৰতিনিত ॥২৬৬৯॥
 দিনেক বিলম্ব দেখি সিটো সৰ্প গুটি ।
 অতি বেগে চলি আসে নাপেক্ষিয়া তৈতি ॥
 প্ৰসঙ্গক আসে চতুৰ্ভূজ বালক দাস ।
 পাছে পাছে আসে সৰ্প কৰিয়া প্ৰয়াস ॥২৬৭০॥
 আচম্বিতে আসে সৰ্প তাবাসবে দেখি ।
 ভয় ভৈলা দংশে বুলি খানিকো নাপেখি ॥
 দুইজনে বোলে ইটো আমাক দংশিতে ।
 আইল সৰ্পগোট দ্ৰুত গতি আচম্বিতে ॥২৬৭১॥
 বুলিয়া চপৰা গোট মাথাত হানিলা ।
 চোট পায়ী সৰ্পগোট প্ৰাণক চাৰিলা ॥
 প্ৰসঙ্গত বসি দুয়ো প্ৰসঙ্গ কৰিলা ।
 পাছে ওকজনে ভক্ত সবত সুখিলা ॥২৬৭২॥
 আজিকে সৰ্প ভক্ত উপস্থিত নাই ।
 বালক দাসে বোলে এক সৰ্প ঘাৰিচয় ॥২৬৭৩॥
 আমাৰ পাছে পাছে লৰিয়া আইল ।
 দংশিবে আসিছে জানি চপৰা হানিল ॥
 সেহি চোটে সৰ্প প্ৰাণচাৰি পথে বৈলা ।
 আমি অজানীৰ মহা অপৰাধ ভৈলা ॥২৬৭৪॥

ওনি গুৰুজনে মৃত সৰ্পক অনাইলা ।
 নিশ্চয়ালী বস্ত্ৰদিয়া পোতায়া থোৱাইলা ॥
 সিদিনাৰ ৰাতি সৰ্পে দিবাকৰ দৰি ।
 সেৱকৰ বহা বহা সেৱন্ত সপ্তৰি ॥২৬৭৫॥
 আমাক উদ্ধাৰ কৈলা আবে ওক জন ।
 বুলি বৈকুণ্ঠক গৈলা দেখে ভক্তগণ ॥
 সেৱকে দেখিয়া ওক চৰণে জনাইলা ।
 হাসি ওকজনে তাৰ বৃত্তান্ত কহিলা ॥২৬৭৬॥
 ভক্তক ক্ৰোধকৰি সৰ্পজাতি হৈয়া ।
 নামৰ প্ৰসঙ্গে গৈলা সংসাৰ তৰিয়া ॥
 জানি নকৰিবা ক্ৰোধ ভক্তক লাগি ।
 সাদৰি ভক্ত জনে হৈবা মহা ভাগি ॥২৬৭৭॥
 এহিমতে সেৱকক ওক দেখাইলন্ত ।
 ওনিয়া সেৱক মহা আনন্দ ভৈলন্ত ॥
 অনন্তৰে বৰক্ষেত্ৰি বিলাতৰ লোক ।
 সবিনয়ে জনাইলন্ত মাধৱ দেৱক ॥২৬৭৮॥
 কৃপাকৰি আমাৰ বিলাতে চলি গৈয়া ।
 সবাকে উদ্ধাৰ কৰা পদধূলা দিয়া ॥
 মহা তুষ্ট মনে ওক সেৱক সহিত ।
 চৰাবৰি ঠাইত বহিলন্ত হুয়া প্ৰীতি ॥২৬৭৯॥
 বিদ্যাধৰ নামে এক গণক আসিয়া ।
 ধৰ্ম্মৰ বিপক্ষে কিছু কথা কহিয়া ॥
 আহন্ত দেখিয়া ওক অসন্তোষ মনে ।
 ক্ৰোধকৰি ওক জনে বুলিল তেখনে ॥২৬৮০॥
 নৰনাৰায়ণ ৰাজা লক্ষ্যক পণ্ডিতে ।
 শঙ্কৰ মত কিছু নাপাৰি খণ্ডিতে ॥
 ৰাজাহন্তে দুঃখপায়া পণ্ডিত পলাইল ।
 আবে খণ্ডাইবাক অভয়গণক আসিল ॥২৬৮১॥
 ক্ৰোধ কৰি ওকজনে যাইবাক উঠিল ॥
 দেখি সৰ্বলোকে আসি চৰণে পৰিল ॥
 হীনবুদ্ধি মুৰ্খৰ দোষক মৰসিয়া ।
 ভূতা বুলি কিছুদিন এখাতে ৰহিয়া ॥২৬৮২॥
 পাছে তুষ্ট হৈয়া মাধৱক ৰহিলন্ত ।
 সকলো ৰায়তে আসি ধৰ্ম্ম ধৰিলন্ত ॥
 কিছুদিনে ওকজন ফিৰিয়া চলিলা ।
 জাবৰি কুছিৰ গৃহে গমলা ৰহিলা ॥২৬৮৩॥

* ঘোষা—কোটি কোটি ঘোৰ অপৰাধ আমি কৰি আছো দূৰাসয় । হে হৰি মোক দাসহেন
 মানি ক্ষমিয়োক কৃপাময় ॥—

সেৱবত সোধে গুৰু পুথি আছে নাই ।
 কোঁচৰ মুৰাৰি বোলে আহে মোৰ ঠাই ।
 এহিবলি বজাৰলী পুথি আনি দিলা ।
 ৰাম চৰণ ঠাকুৰক পঢ়িবে বুলিলা ॥২৬৮৪॥
 ঠাকুৰে পঢ়য় শাস্ত্ৰ আখৰ অশুদ্ধ ।
 দীৰ্ঘ হুয় বৰ্ণ ভেদ সকলে বিৰুদ্ধ ॥
 গুৰুজনে বোলে তুমি গুৰু নপঢ়স ।
 ঠাকুৰে বোলয় যেন আহুয় বিশেষ ॥২৬৮৫॥
 শুনি গুৰুজনে অচ্যুতক আদেশিল ।
 তেবে ছায়া বোলে লিখনত যি মিলিল ॥
 কাহাৰ লিখন বুলি মাধৱে পুচিলা ।
 আমিসে লিখিলো বুলি মুৰাৰি কহিলা ॥২৬৮৬॥
 খজিয়া মাধৱদেৱ বুলিলন্ত বাণী ।
 হাতুৰে পাণিষ্ঠ শাস্ত্ৰ তত্বক নজানি ॥
 বজাৰলী লিখিবাক কৰিলি উঠনি ।
 ক কাৰ নজানি লেখ বজাৰলী আনি ॥২৬৮৭॥

ভুলকৈ পুঠি লিখাত অচ্যুতৰ জগৰ

শাস্ত্ৰলোপ কৰতই অশুদ্ধ কৰিয়া ।
 পূৰ্বত আছিলি দৈত্য আসুৰিক হৈয়া ॥
 বেদ চুৰি কৰিনিয়া ধৰ্ম্মৰ অনিষ্ট ।
 কৰিয়া আছিলি তই পৰম পাপিষ্ঠ ॥২৬৮৮॥
 এখনো আসিয়া কৰ ধৰ্ম্মক হৰণ ।
 কতশ্ৰমে কৈলো শাস্ত্ৰ তাহাক নজান ॥
 মুখ নেদেখাস তই শীঘ্ৰে হৰ দুৰ ।
 বোলন্তে অন্তৰি গৈল নাথাকিল আৰ ॥২৬৮৯॥
 পাছে গুৰুজনে মহা আনন্দিত মনে ।
 থানত আসিয়া বহিলন্ত অনুক্ষণে ॥
 মালাচাত বৰবিষ্ণু আতা আছিলন্ত ।
 সকলো লোকক ধৰ্ম্ম কথাক শিখান্ত ॥২৬৯০॥
 আতাকেসে গুৰু বুলি সকলে জানয় ।
 গুৰুজনে কথা কৈলে তাক নুশুনয় ॥
 কিছুদিন থাকি আতা বৰপেটা আসি ।
 সিকথা কহিয়া গুৰু জনত প্ৰকাশি ॥২৬৯১॥
 কৰা কৃপানয় গুৰু একবাৰ তথা ।
 সেৱক সহিতে যেন যাইবাহা সৰ্বথা ॥

শ্রোমবাক দেখি দক্ষিণৰ লোক মানে ।
 ধৰ্ম্মৰ গৰাকি বুলি আপোনাক জানে ॥২৬৯২॥
 শূনি কহিলন্ত মাধৱেৰে ৰজ কৰি ।
 আগে চলি গৈয়া সৰে আয়োজন কৰি ॥
 আমাক জনাইবা আসি চলিবো তেখনে ।
 শুনি আতা গৈল আতি আনন্দিত মনে ॥২৬৯৩॥
 গৃহ পায়৷ সমস্ত লোকক জান দিলা ।
 গুৰুজন আতা সৰ্ব লোকক কহিলা ॥
 তথাপি ঐকাৰে কাৰ্য্য ৰায়ত সকল ।
 আপুনি আসিয়া আতা গুৰুত জনাইল ॥২৬৯৪॥
 পাছে ঠাকুৰ আতাক পাকিলা গুৰুজন ।
 দক্ষিণক গৈলা আতা নাপেক্ষি তেখনি ॥
 মালাচাত বিষ্ণু আতা লোকক আনিল ।
 ঠাকুৰ আতায়ে বিষ্ণু আতাক গজ্জিল ॥২৬৯৫॥
 কেমন পুৰুষ তুমি গুৰু বাক্যে হেলা ।
 অতদিনে যাত্ৰাৰ কাৰ্য্যক নকৰিলা ॥
 এহিমতে আতা আৰ স্ফটিক কৰিলা ।
 দেখিয়া আহুয় গুৰু সকলে জানিলা ॥২৬৯৬॥
 ভয় হয়৷ ভাৱনাৰ কথা যত যত ।
 সকলো প্ৰজায়ে শীঘ্ৰে আসি কৰিলন্ত ॥
 যবৰতা আদিকৰি যত কৰ্ম্ম চয় ।
 আয়োজন কৰিলন্ত দেখি আতাতয় ॥২৬৯৭॥
 অনুক্ষমে বিষ্ণু আতা গুৰুত জনাইল ।
 সকলো সেৱক সমে গুৰু তৈকে গৈল ॥
 যাত্ৰা কৰিবাব চো মুখা নিৰন্তৰ ।
 সেৱকে কৰিলে তৈতে নানান প্ৰকাৰ ॥২৬৯৮॥
 ভাৱবিয়া সমস্তক ভাৱ বন্তি দিল ।
 তাত গুৰুজনে মহা আনন্দে কহিল ॥
 নৃসিংহৰ ভাৱভটি মোৰ অৰ্থে থৈয়ো ।
 অন্যভাৱ সকলো সেৱকে বাস্তি লৈয়ো ॥২৬৯৯॥
 সেহিমতে ভাৱনাৰ সৰ্ব কাৰ্য্য কৰি ।
 মাধৱ দেৱক আতা জনাইল সাদৰি ॥
 পাছে মাধৱেৰে সেৱকক আজ্ঞা দিল ।
 দেশ দেশান্তৰৰ সকল প্ৰহা আইল ॥২৭০০॥
 সহস্ৰ প্ৰদীপ ভোটা মাটাক লগাইল ।
 জ্যোতিৰ্ময় সভাখন সুশোভন ভৈল ॥
 গায়ন বায়ন বৰ ধেমালি বজাইল ।
 অগ্নিগড় লগাই সুধাবী প্ৰবেশিলা ॥২৭০১॥

মালাচাৰ বৰবিষ্ণু আতাৰ ঘাইত নৃসিংহ
যাত্ৰা আৰু মহাপুৰুষ শ্ৰীমাধৱদেৱৰ নৃসিংহৰ
ভাৱ দৰ্শন

সুগ্ৰন্থোক অনুসৰি নানা ভাৱ কৰি ।
প্ৰবেশ কৰিলা নৰসিংহ বাপ হৰি ॥
নৃসিংহৰ প্ৰবেশ ভৈলন্ত যিটো কালে ।
পৃথিৱী সৰগ নজানিল লোক ভালে ॥২৭০২॥
নৃসিংহৰ ভাৱ গ্ৰাহি সাক্ষাততে হই ।
হিৰণ্য কশিপু হিয়া নখে বিদাৰয় ॥
দুইগোটা আন্ত আনি মন্তকত দিল ।
দেৰি মহাভয়ে সৰ্ব সমাজ উঠিল ॥২৭০৩॥
নাৰায়ণ আতা পাছে নিৰ্ভয় কৰিলা ।
আশ্বাস বচনে সমজ্যাক স্বস্থ কৈলা ॥
প্ৰহলাদ আসিয়া তুতি কৰিলা যখন ।
নৃসিংহৰ ভাৱ এৰি বসে গুৰুজন ॥২৭০৪॥
কশিপুৰ মুখা যিৰাজনে পিকিছিল ।
তাৰাৰ শৰীৰে কিছূ পীড়া নজন্মিল ॥
এহিমতে যাত্ৰা শেষ ভৈগৈল যখন ।
মাধৱ ঈশ্বৰ বুলি জানি সৰ্ব জন ॥২৭০৫॥
নানা ভক্তি ভাৱে সৰ্বজনে প্ৰণামিলা ।
পকল স্থানৰ প্ৰজা ধৰ্ম্মক ধৰিলা ॥
পাছে গুৰু কিছুদিন বহি মালাচাত ।
নৌকা আৰোহন কৰি চলিলা প্ৰভাত ॥২৭০৬॥
কলহী নামত নদী পৰম পবিত্ৰ ।
তাৰ পাৰে যত গছ পৰম বিচিত্ৰ ॥
অনুগ্ৰমে চমৰিয়া দেখিয়া চলিলা ।
পথগতি যাতে পাছে হাৰাম দেৱ পাইলা ॥২৭০৭॥
কিছুদিন তাৰহন্তে আসিল উলতি ।
বৰপেটা আসি পুনু পাইলন্ত প্ৰকাটি ॥
ঠাকুৰ আতা জানিয়া স্থানক চলি গৈলা ।
সেৱক সকলো নিজ নিজ স্থানে বৈলা ॥২৭০৮॥
একদিনা গুৰু বুঢ়া আতাক পাহিলা ।
আই গোসানীৰ ঠাই বাৰ্তালৈতে চলা ॥
গুৰু বাক্যে আতা আই গোসানীৰ ঠাই ।
পশিয়া বাতৰি লৈলা প্ৰণামিয়া পাই ॥২৭০৯॥
একজুপি লাউছিল গৃহৰ উপৰে ।
একগুটি পাৰিদিলা গুৰুজন তৰে ॥
লাউদিয়া আইৰ সব বাতৰি জনাইল ।
গুৰুবোলে এই লাউ আই কৈত পাইল ॥২৭১০॥

কহিলা গৃহোপৰি লাউ এক জুপি হিলা ।
লাগিবাৰ অৰ্থে এটি এখানে পঠাইলা ॥
বোলে মোৰ কোন আছে কাহাক লগাইবো ।
একগুটি বুঢ়াৰো জনো লৈয়া যাইবো ॥২৭১১॥
গুনি গুৰুজনে স্বেচ্ছাকৰি আদেশিল ।
কাটি আসা লাউ বুলি আতাক পাহিলা ॥
মনে বিমৰ্ষি আতা পুনৰপি লৈয়া ।
লাউ কাটিবাৰ আতা কৈলা বিবৰিয়া ॥২৭১২॥
আইবোলে গুৰুবাক্যে কাটা শীঘ্ৰ কৰি ।
আতা ভাবিলন্ত আবে কিমতে আচৰি ॥
কাটিলে বেজাৰ পাইবে শ্ৰীমতী গোসানী ।
নাকাটিলে গুৰু বাক্য পৰয় এখনি ॥২৭১৩॥
উত্তৰ কাৰ্য্যক ভালে কৰিবে লাগয় ।
এহিবুলি হেমদালী খানিক নিকপয় ॥
চালহন্তে নমাই হেমদালীত তুলি দিলা ।
একগুটি ঠাল লাউৰ কাটিয়া আনিলা ॥২৭১৪॥
গুৰুজনে স্বেচ্ছাকৰি মনত আহয় ।
জানো লাউ কাটে আই বেজাৰ পাতয় ॥
হেন সময়ত আতা সিসৰ কাহিনী ।
গুৰুক নমিয়া কহিলন্ত বিদ্যমানি ॥২৭১৫॥

পুহ মাহত বাহৰ ফুলেৰে ঈশ্বৰ পূজা

গুনি বসে গুৰুজনে ধন্য ধন্য বুলি ।
মধুৰা দাসক আশীৰ্বাদ দিয়া তুলি ॥
বাক্যকো ৰাখিলা আই বেজাবো নপাইলা ।
কিনো বিচক্ৰণ বুদ্ধি তোমাৰ মিলিলা ॥২৭১৬॥
এহিবুলি প্ৰসংশা কৰিয়া গুৰুজন ।
আশীৰ্বাদ কৰিলন্ত আতাক তেখন ॥
সেৱকো আনন্দ ভৈলা কথা বিতাপন ।
বুঢ়া আতা প্ৰণামিয়া চলিলা তখন ॥২৭১৭॥
আক একদিনা গুৰু সেৱকে সহিতি ।
কৃষ্ণ কথা কহে সৰ্ব সেৱকে তহিতি ॥
অকস্মাতে গুৰুজন বচন বুলিলা ।
নাগেশ্বৰ পুত্ৰ কিবা এখানে ফুটিলা ॥২৭১৮॥
শ্ৰীৰাম আতাবোলে বাপ ফুটিয়া আহয় ।
আনিদিত্তে পাৰি যদি তুমি আতা হয় ॥
গুনিয়া সেৱকে বোলে আচৰিত কথা ।
পৌষ মাসে সিটো ফুল নুফুলে সৰ্বথা ॥২৭১৯॥

গুনিয়া শ্ৰীৰাম আতা বিষাদে চলন্ত ।
 কোথা পুষ্প পাইবো বুলি মনত চিন্তন্ত ॥
 কেমনে গুৰুৰ বাক্য বাস্তবাক পাবি ।
 কৈত পুষ্প পাইবো বুলি ফুৰন্ত বিচাৰি ॥২৭২০॥
 আতাক যাইবাব দেখি মাধৱে কহিলা ।
 দেখাহা শ্ৰীৰামে পুষ্প ফুটাইবাক লৈলা ॥
 শ্ৰীৰামৰ বাক্যে পুষ্প অৱশ্যে ফুটিব ।
 কদাচিতো তান বাক্য বিফল নহৈব ॥২৭২১॥
 আতায়ো অৱেসি নানা বৃক্ষক চাহিলা ।
 সকলো বৃক্ষতে পুষ্প কোৰকো নপাইলা ॥
 দেখে কাথনিৰ এক বৃক্ষতলৈ গই ।
 একগুটি ডালে পক্ষ পুষ্পক দেখই ॥২৭২২॥
 মহানন্দে পুষ্পৰ থোপাক আনিবলন্ত ।
 ভক্তি ভাৱে গুৰুজন আগত দিবলন্ত ॥
 হস্তপদে লৈয়া গুৰু সেৱকে কহিলা ।
 শ্ৰীৰামে অকালে ইটো পুষ্পক ফুটাইলা ॥২৭২৩॥
 হেন কহি গুৰুজনে হস্ত পত্ৰে লৈয়া ।
 একৈক পাহিক বাটি সেৱকক দিয়া ॥
 এক পুষ্প গুৰুজনে পৰিধান কৈলা ।
 শ্ৰীৰাম আতাকো এক পুষ্পক অপিলো ॥২৭২৪॥
 ককিলাৰ গুৰু নামে বিপ্ৰ একজন ।
 হাতে কৰি ঘনচীৰ ভাঙ একখন ॥
 মাধৱ দেৱক দিয়া প্ৰণাম কৰিলা ।
 দেখি গুৰুবোলে আধা ভাঙক আনিলা ॥২৭২৫॥
 বিপ্ৰে'বালে দুগুণ বাধি মুখ বান্ধি আছো ।
 তাহাক মুকলি কেৱে নকৰে দেখিছো ॥
 পূৰ্ণ ভাঙ আনি আছো কিছূ কম নাই ।
 গুৰুবোলে মুখমেলি দেখিয়ো এঠাই ॥২৭২৬॥
 গুনি মুখমেলি শীঘ্ৰে সাক্ষাতে দেখিলা ।
 দুই ভাগ এৰি এক ভাগ কম ভৈলা ॥
 আজুলীৰ চিহ্ন আছে ক্ষীৰক নিবাব ।
 দেখিয়া বিস্ময় ভৈলা দ্বিজ বাৰহাৰ ॥২৭২৭॥
 থকব বকব কৰে মহা শোক মনে ।
 দেখিয়া মাধৱে বোলন্ত তেখনে ॥
 আপুনি জানাহা দুগুণ খাইলা কোনজনে ।
 পৰিল স্বপ্নৰ কথা ব্ৰাহ্মণৰ মনে ॥২২২৮॥

মাধৱ মৰলৰ অনাচাৰত দৰিদ্ৰ আৰু সদাচাৰত
 ধন সম্পন্ন

স্বপ্নে আসি এক শিশু ব্ৰাহ্মণৰ ঘৰ ।
 ঘন ক্ষীৰ ভাঙগোট আনিয়া সত্তৰ ॥
 মুখ মেলি লৈয়া পাছে ক্ষীৰক ভুজিলা ।
 দেখি নিবাৰিতে মোৰ শক্তি নভৈল ॥২৭২৯॥
 খাদ্যাদায়া শিশুগুটি অদৰ্শন ভৈলা ।
 গুনি মাধৱে বোলে আমি জানি পাইলা ॥
 লৱণ চোৰায়ে খাইলে আৰ কাক ধৰা ।
 সিকথাক লাগি তুমি খেদক নকৰা ॥২৭৩০॥
 হেনমতে সিটো ক্ষীৰ মাধৱ ঈশ্বৰ ।
 সেৱক সহিতে ভুজিলন্ত নিবন্তৰ ॥
 ঈশ্বৰৰ শ্ৰেষ্ঠাক দেখান্ত গুৰুজন ।
 মনুষ্যে কিজানে সিটো কথা অদৰ্শন ॥২৭৩১॥
 * মাধৱ মৰলে আসি কথাক পোছয় ।
 বহু উপাৰ্জন কৰে তথাপি নাভয় ॥
 গুৰুবোলে অনাচাৰে অধৰ্ম্ম আচৰা ।
 সিকাৰণে অনাতন দুখ ভুজি মৰা ॥২৭৩২॥
 শেহবাৰি তিৰীগোটে ভাতক বান্ধয় ।
 প্ৰভাত সময় তাক সকলো ভুজয় ॥
 হালবান্ন তিনিপৰ দিবস পৰ্য্যন্ত ।
 হালবান্ন থাকে দুগুণ দিয়া অপৰ্য্যন্ত ॥২৭৩৩॥
 গুটি সজ্জ মন নাই নেদা ভকতক ।
 আপুনি আৰ্জিয়া ভুজা খেতিৰ অন্নক ॥
 হই নুই ইটো কথা জাবিয়া দেখিয়ো ।
 আজি হন্তে সেহি অধৰ্ম্মক নকৰিয়ো ॥২৭৩৪॥
 গুনিয়া মৰলে বোলে অভ্যন্তৰ কথা ।
 সকলে জানিলা গুৰু নাহি অন্য অথা ॥
 পৰম ঈশ্বৰ গুৰু আন বাক্য ধৰোঁ ।
 বুলিয়া এবিল সেহি হন্তে অনাচাৰো ॥২৭৩৫॥

গোবিন্দ তান্তিৰ সূতাচাৰত অনাটন
 আৰু চুৰ কৰিবলৈ এৰাত উত্তৰদী

পৰ বৰ্ষে ধন ধান্য ভৈল অপৰ্য্যন্ত ।
 গুৰুজন ঠাইত আসি দ্ৰব্য লগাইলন্ত ॥
 গোবিন্দ নামত তান্তি গুৰুক সেবিলা ।
 ভোজন কৰিলা কিবা গুৰুৱে পুছিল ॥২৭৩৬॥

তাতি বোলে ঘৰত নাহিকে ধান চাউল ।
 খোতিকে কৰোহো নাটে খাইবাৰ বিকল ॥
 গুৰু বোলে তাতি তুমি অধৰ্ম কৰাহা ।
 কাপৰ বৈবেক দিনে সূতাক ৰাখাহা ॥২৭৩৭॥
 সেই পাপে লক্ষী নাথাকয় তবঘৰে ।
 খাইব নাটয় তেবে তব বংশ তৰে ॥
 আজি ধৰি কিঞ্চিতেকে সূতা নাৰাখিবা ।
 খাইবাৰ আটিব কিছু সঞ্চয় কৰিবা ॥২৭৩৮॥
 গুনি সেই দিনা ধৰি সূতা নাৰাখয় ।
 ধনধান্য ভৈল পাছে ধৰ্মৰ উদয় ॥
 এহিমতে জগতৰ গুৰু কৃপাময় ।
 বৰপেটা স্থানে নাম ধৰ্ম প্ৰকাশয় ॥২৭৩৯॥
 পাছে গুৰু জনে সেৱকত অনু দিনে ।
 নাম ধৰ্ম প্ৰকাশিয়া থাকন্ত তখনে ॥
 * ৰঙ্গিয়াল গৃহ কৰিবাক মন ভৈল ।
 চাৰিয়ো দিশৰ সেৱকক জান দিল ॥২৭৪০॥
 বেত বাংশ শাল কাঠ পাট কৰাহয় ।
 সকলো সেৱকে স্থান স্থানৰ আনয় ॥
 বিচিত্ৰ সূতাৰ চিত্ৰ কাৰক আনিল ।
 ভেটি বান্ধি স্থান স্থান পৰিষ্কাৰ কৈল ॥২৭৪১॥
 খুটা চৌতি ফুকাম নিম্নিমলা বিচক্ষণ ।
 হেঙ্গুল হাইতালে ফুল বাচি স্থানে স্থান ॥
 খুটা পুতিলন্ত চৌতি প্ৰতি খোটানিত ।
 ওপৰত তুলি খুটা সমস্ত দিলন্ত ॥২৭৪২॥

ৰঙ্গিয়াল গৃহৰ আৰম্ভ

একগুটি চৌতি অৰ্দ্ধ হাত চুটি ভৈল ।
 দেখিয়া সেৱকে গুৰু জনত জনাইল ।
 আপুনি মাধৱ দেৱে জুখিয়া দেখিলা ॥
 স্বৰূপ জানিল এক বেগত কমিলা ॥২৭৪৩॥
 পাছে গুৰু জনে চৌতি গোটক ধৰিয়া ।
 শক্তি প্ৰকাশি নিয়া ওপৰে তুলিয়া ॥
 হস্তক প্ৰমাণ আৰ তাৰ বুদ্ধি ভৈলা ।
 পাছে গুৰু জনে যদুমণিক বুলিলা ॥২৭৪৪॥
 গুৰু বাক্যে চৌতি গোট কান্ধে কৰি ধৰি ।
 সূতাৰে কাটিলা তাক কৰতেৰে ধৰি ॥
 সন্তোষ লভিয়া যদুমণিক কহিল ।
 ভীমৰ সমান আছে দেখো তোৰ বল ॥২৭৪৫॥
 এতেকে তোমাৰ নাম ভৈল ভীম সেন ।

আজি ধৰি ভীম বুলি মাতে লোকে যেন ॥
 দৈৱৰ সেৱক শক্তি দেখাইবাক প্ৰতি ।
 অসাধ্য কৰ্মক গুৰু দেখাল তহিতি ॥২৭৪৬॥
 চন্নিচ লোকৰ ভাৱ চৌতিটি গধুৰ ।
 একেণে তুলিলা গুৰু খুটাৰ ওপৰ ॥
 একা যদুমণি আঁঠে তুৰি কান্ধে ধৰে ।
 ইমত শক্তি কিবা মনুষ্য লোকৰে ॥২৭৪৭॥
 পাছে ঠাকুৰ আতা সেৱকত কহিলন্ত ।
 দৈৱৰ হস্তস্পৰ্শে সুদীঘ ভৈলন্ত ॥
 আক আচৰিত তোৰা নামানা মনত ।
 বৃন্দা বনিয়া বস্ত্ৰ বুদ্ধি ভৈল যেন মত ॥২৭৪৮॥
 তাত পৰে চান খানি বান্ধিবাক লৈলা ।
 আপুনি গুৰুৰে পঞ্চনখি গাঠি দিলা ॥
 * (ক) ঠাকুৰ আতা চৰাই নখি গাঠি নিকপিল
 দেখিবাক লাগি গাঠি বিচিহ্নিত ভৈল ॥২৭৪৯॥
 এহিমতে দেউ গাঠি সেৱক সকল ।
 ছালৰ বন্ধন গাঠি দিল অবিবল ॥
 বাঢ়ৈয়ে চৌতিত লতা ফুলক ৰাচন্ত ।
 দেখি মাধৱে হাসি বচন বোলন্ত ॥২৭৫০॥
 যিমতে কাটিলা লতা আমি সেইমতে ।
 * (খ) কৰো ঘোষা গুটি তাক জানা ভালমতে ॥
 এহিবুলি লতা বচা ঘোষাক কৰিলা ।
 গুনিয়া সেৱকে মহা আনন্দিত ভৈলা ॥২৭৫১॥
 অনুক্ৰমে খুটা চৌতি মাৰলি খাপিয়া ।
 তাহাৰ ওপৰে ছাল সব নিল দিয়া ॥
 ঘৰ চাইলা ফুলাখেৰে বহুতৰ আনি ।
 চোৱৰৰ ঘৰ যেন ভৈলন্ত তখনি ॥২৭৫২॥
 কণা কপুৱাজী ৰাসপটাক মাৰিলা ।
 চৌতি মাৰলি খুটা সৰে নিয়োজিলা ॥
 নানা ধাতু বিচিহ্নিত কৈলা বেৰচয় ।
 সকলে দেখন্ত গৃহ স্বৰ্ণ বৌপ্যময় ॥২৭৫৩॥
 দৈৱৰ ইচ্ছায়ে ভৈল ঘৰ বিতোপন ।
 ৰাজা প্ৰজা গুনিলা গৃহৰ গুণ গণ ॥
 তাতি কুছিৰ লোক সকল আসিলা ।
 ৰাম যাত্ৰা কৰিবাক গুৰুক প্ৰাৰ্থিলা ॥২৭৫৪॥
 চাৰি কুৰি টকা গুৰুজন আগে দিলা ।
 গুৰুজনে যাত্ৰাৰ সৰে দ্ৰব্যক কিনাইলা ॥
 শ্ৰীমাধৱে সুন্দৰ নটুৱাক কৈল ।
 ৰাসৰ প্ৰতিমা তুমি কৰিয়ো সকল ॥২৭৫৫॥

* (খ) লতাকটা ঘোষা :— ৰাম কৃষ্ণ ৰাম হৰি ৰাম চন্দ্ৰ ৰাম ৰাম শ্ৰীৰাম দেৱ বহুপতি ।
 হে প্ৰভু ৰঘুনাথ প্ৰণামো দমায়া মাথ তুমি মোৰ হৈবা নিজ গতি ॥ ইত্যাদি ॥

সীতা গোসানীৰ প্ৰতিমাক তান লগে ।
বিচিত্ৰ কৰিয়া সাজা যাক যৈত লগে ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ ৰাম যাত্ৰা নাট ৰচনা

ভাৱ ভাৱীয়া মানে নিয়ম কৰিয়া ।
○ মোৰ দৰে ৰামৰ প্ৰতিমাক সাজিয়া ॥২৭৫৬॥
শক্তি প্ৰকাশিয়া নিজ শৰীৰে দেখাইলা ।
সেহিমতে ৰাম চন্দ্ৰ প্ৰতিমা সজাইলা ॥
বথ-ধ্বজ-হনু-সুগ্ৰীৱ-বিভীষণ ।
অঙ্গদ-লক্ষণ-মহামত্ৰী-জাম্বুৱান ॥২৭৫৭॥
সকলো সাজিয়া যাত্ৰা আৰম্ভণ কৈলা ।
সকলো প্ৰজায়ে আসি ঘৰক ভৰিলা ॥
ধেমালি বজায়া মূৰধাৰী নৃত্য কৰে ।
যাব যেন ভাৱ তাক সকলো আচৰে ॥২৭৫৮॥
সভাত বসিলা মাধৱে বঙ্গ মনে ।—
ৰামৰ স্বৰূপ দেখিলন্ত সৰ্ব জনে ॥
মহা সচকিতে লোক যতক আছিল ।
সাক্ষাতে ঈশ্বৰ মাধৱেৰক মানিল ॥২৭৫৯॥
ধন্য ধন্য আমাৰ সৌভাগ্য বিধান ।
যাত্ৰাত দেখিলো ঈশ্বৰক বিদ্যমান ॥
এহিবুলি সৰ্বলোক চৰণে পৰিয়া ।
ঘৰা ঘৰি গৈলা মাধৱেৰক নমিয়া ॥২৭৬০॥
একদিনা মাধৱেৰ বৰপেটা স্থানে ।
নাম ধৰ্ম প্ৰকাশন্ত আনন্দিত মনে ॥
আসিল ভাস্কৰ গুৰু উপনিত ভৈল ।
গুৰুক জনাইবে লাগি গুৰুক কৈল ॥২৭৬১॥
কহিয়া গুৰুক ভাস্কৰ আসি ভৈলা ।
এক কঠে বসি সিটো কঠাল ভুজিলা ॥
সিকথা শুনিয়া গুৰু তাৱক্ষণে নিয়া ।
সুধিল সকল কথা আনন্দিত হৈয়া ॥২৭৬২॥
মান্য কহি গুৰুক কহিলা দ্বিজবৰ ।
শঙ্কৰৰ ধৰ্ম অতিশয় শ্ৰেষ্ঠতৰ ॥
তোমাৰ গুৰুক কৰিলোহো সাৰ ।
কৰিয়োক কৃপা যেন ভৱে হও পাৰ ॥২৭৬৩॥
এহিবুলি ভাস্কৰ আসিলা নিজ ঘৰ ।
শঙ্কৰৰ ধৰ্মশ্ৰেষ্ঠ বুলি বাৰদ্বাৰ ॥
মাধৱে কহিলা ধৰ্ম কৰিয়া প্ৰচাৰ ।
শুনিয়া সেৱকে কৰে আনন্দ বিস্তাৰ ॥২৭৬৪॥

এহিমতে আনো নানা চৰিত্ৰ বিস্তৰ ।
সকলো বৰ্ণনা কৰে হেন শক্তিকাৰ ॥
ভানন্ত মতিমা যাক দেবে নজানয় ।
হেন ঈশ্বৰৰ লীলা কোনে পাৰ পায় ॥২৭৬৫॥
ৰূপাবৰ লক্ষৰ নবসিংহ বলাই ।
মাইদৰিয়া গোপাল আৰু ব্ৰাহ্মণ কানাই ॥
সিসবে আসিয়া গুৰু ধৰ্মক ধৰিলা ।
গুৰুৰ চৰণ সেবি সকলো ৰহিলা ॥২৭৬৬॥
মাসেকে পমেকে সবে সেৱক আসয় ।
গুৰুৰ চৰণ বন্দি কৃত কৃত্য হয় ॥
একদিনা ৰূপাবৰ লক্ষৰ আসিয়া ।
মাধৱ দেৱক ভক্তি ভাৱে প্ৰণামিয়া ॥২৭৬৭॥
গুৰুজনে বোলে ৰূপাবৰ মহাবল ।
* ধাল-তৰোৱাল দেখি পৰম বিশাল ॥
তৰোৱালে ধাৰ দিয়া দিনে কতবাৰ ।
আতৈ বোলে দিৱসত দিওঁ একবাৰ ॥২৭৬৮॥
গুৰুবোলে আমাৰ খাণ্ডা গুৰুতৰ ।
ভৱ সংসাৰক ছেদি কৰে চাৰ খাৰ ॥
সেৱকে প্ৰাৰ্থয় বাপ ধালে কিবা কৰে ।
গুৰু বোলে দেখাও শক্তি তোমাৰ ঢালৰে ॥২৭৬৯॥

হৰিচৰণ ঠাকুৰৰ দক্ষিণকোল যাত্ৰা

শুনি ৰূপাবৰে পাছে বাক চাট দিলে ।
দেখিয়া সেৱকে ভয়ে সকম্পিত ভৈলে ॥
আৰ ছাট মাৰিবাক গুৰু নিষেধিলা ।
দখিন কোলৰ ভক্ত সকলে প্ৰাথিলা ॥২৭৭০॥
কাৰণে জাইবাক প্ৰতি আয় আদেশিলা ।
হৰি চৰণ ঠাকুৰ দক্ষিণক প্ৰতি গৈলা ॥
শঙ্কৰৰ ধৰ্ম বুলি সেৱকে কহয় ।
সকল প্ৰজায়ে মাধৱেৰক বোলয় ॥২৭৭১॥
অসন্তোষ মনে সৰ্ব দ্ৰব্য পৰিহৰি ।
আপোন গৃহক আইল মন দুঃখকৰি ॥
শুনি মাধৱে হৰি চৰণক কৈলা ।
ধন্য শঙ্কৰৰ পুত্ৰ সাধুকাৰ্য্য কৈলা ॥২৭৭২॥
শঙ্কৰেশে গুৰু ধৰ্ম গুৰু শঙ্কৰ বৰ ।
শঙ্কৰৰ ধৰ্ম বিনে নাহি ধৰ্ম আৰ ॥
এহিবুলি ঠাকুৰক দ্ৰব্য বস্তু দিয়া ।
গৃহক পথাইলা তান মন সন্তোষিয়া ॥২৭৭৩॥

একদিনা ভৈল শ্ৰীশঙ্কৰ তিথি ।
 মহা মহোৎসৱ ভৈল আনন্দৰ তিথি ॥
 মহাপুৰুষ ঠাকুৰ আতা আদি কৰি ।
 সকল সেৱক গৈলা মহানন্দ কৰি ॥২৭৭৪॥
 দামোদৰ দ্বিজবৰ নাহি নমানন্ত ।
 গুনিয়া মাধৱ দেৱে ক্ৰোধে বুলিলন্ত ॥
 আগক লাগিয়া তাক বচনে নামাতা ।
 তাৰ আমাসাৰে ভৈল সঙ্গ পৰি চেতা ॥২৭৭৫॥
 এহিমতে অনন্ত চৰিত্ৰ মাধৱৰ ।
 সাৱশেষ কৰিবাক পাৰে কোননৰ ॥
 বংশাবলী শাস্ত্ৰে পাইলো গুনি আছো যথা ।
 সমৰণ আছয় তাৰ যিটো যত কথা ॥২৭৭৬॥
 হৃদয়ৰে উদয় কৈলা মনত যিমত ।
 পদছন্দে নিবন্ধন ভৈলেক সিমত ॥
 মহামুখ ভক্তিহীন জানিয়া আমাক ।
 অপৰাধ ক্ষমাকৰা সকলো সেৱক ॥২৭৭৭॥
 * পুৰুষ পুৰুষ পুৰুষোত্তম বৰুৱা বৰ ।
 তেহো লভিলন্ত ধৰ্ম বদলা আতাৰ ॥
 তাহান বংশৰ মই দীননাথ বৰুৱা ।
 আতাৰ স্থানৰ চিৰকালৰ ধৰুৱা ॥২৭৭৮॥
 নমো গুৰুজন কৰা চৰণে উদ্ধাৰ ।
 সদা নুগ্ৰহোক মুখে বাম নাম সাৰ ॥
 এহিমনে কৃপা কৰা সন্ত ভক্ত লোক ।
 ডাকি বাম কৃষ্ণ বোলা পাতক চাৰোক ॥২৭৭৯॥

বুঘুড়ি

গুৰুৱাকা লঙ্ঘন কোষত শ্ৰীমাধৱদেৱে দুজল
 ভক্তক জগৰ ধৰে । সেইভক্ত দুজলক দামোদৰ
 দেৱে আশ্ৰয় দি ৰখাৰ কাৰণে দামোদৰ
 দেৱে লগত শ্ৰীমাধৱদেৱৰ বিচ্ছেদ হয়
 পাছে ভক্ত দুই জন ।
 কৈলা বাক্য উল্লেখন ॥
 জগৰ ধৰিয়া গুৰু ।
 বাজ কৈলা কল্পতৰু ॥২৭৮০॥

পাছে দুয়ো হলি গৈলা ।
 দামোদৰ পাশ পাইলা ॥
 দামোদৰে বাখিলন্ত
 মাধৱেৰে জানিলন্ত ॥২৭৮১॥
 ভক্ত পঠাই তাবক্ষণ ।
 দামোদৰ মহাজন ॥
 মতাই আনি পুছিলন্ত ।
 কেনে তুমি বিপ্ৰসন্ত ॥২৭৮২॥
 জগৰীয়া ভক্তক ।
 বাখি দিলা স্থান তাক ॥
 দামোদৰে কহে কথা ।
 গুনা গুৰু বাক্য যথা ॥২৭৮৩॥
 যিবা যৈৰ পৰা যাই ।
 তাক যদি নেদো ঠাই ॥
 ভক্ত হৈব কেন মতে ।
 পাইলে নিবো যৈতে তৈতে ॥২৭৮৪॥
 মাধৱে বোলন্ত তুমি ।
 ধৰ্মৰ আচাৰ্য্য তুমি ॥
 গুৰু জনে পাতিলন্ত ।
 হেন জানি হোৱা সন্ত ॥২৭৮৫॥
 জগৰীয়া নাৰাখিবা ।
 বাখি পাপ নসকিবা ॥
 গুনি দামোদৰে কৈল ।
 যিজন যি মত ভৈল ॥২৭৮৬॥
 তাত মোৰে নাহি হানি ।
 সকলোৰে সম আমি ॥
 জগৰ ধৰিছা তুমি ।
 নৰাখিবো কেনে আমি ॥২৭৮৭॥
 মোৰ শঙ্ক মিত্ৰ নাই ।
 যাৰ পাপ সেহি পায় ॥
 মোক কিকৰিবে সিটো ।
 নেখেদিবো কদাচিতো ॥২৭৮৮॥

* পুৰুষ পুৰুষ পুৰুষোত্তম বৰুৱাই বদলা আতাক মাটি ভেটি দি কমলাবাৰী সন্ত নিৰ্ম্মাণ কৰাইছিল শক
 ১৫৯৫ আছিল । তেখেতৰ বংশ শ্ৰীদীননাথ বেজবৰুৱাই এই গুৰু চৰিত্ৰ ৰচনা কৰে ১৭৯১ শক মানতে
 এতিয়া সেই বংশৰ শ্ৰীনীলকমল বেজবৰুৱাই আমাক গুৱাহাটীৰ নিম্ন প্ৰেছত বাখি এই চৰিত্ৰখনি
 প্ৰকাশ কৰাৰ যত্নত তাং ২৫৩৮৫ তেখেতে সকলো সুবিধা দিয়ে । সংগ্ৰাহক — ধৰ্ম্মেশ্বৰ নাম লগোৱা
 অমম সাহিত্য সভাৰ সম্বন্ধিত ব্যক্তি কমলাবাৰী সন্তৰ দাসানুদাস ।

মামদেহে বুলিলন্ত ।
 শাস্ত্র নীতি দেখাইলন্ত ॥
 তাক বিপ্রে নম্যানন্ত ।
 যেন এক মহা সন্ত ॥২৭৮৯॥
 কোলে চতুর্ভুজে আসি ।
 কবন্ত যদি সুপ্রকাশি ॥
 তথ্যাপিতো সিটো বাণী ।
 নমানোহো নিষ্ট জানি ॥২৭৯০॥
 তক তুনি মৌন ভৈল ।
 মনন্ত বিমাদ পাইল ।
 বচন বুলিয়া ছলি ।
 তুমি মোৰ নোহো সলি ॥২৭৯১॥
 বেদ বাক্য নমানোহো ।
 ঈশ্বৰক উল্লেখ হো ॥
 ভৈল তুমি সৰ্বনাশ ।
 তল গৈল সাসবাস ॥২৭৯২॥
 আজি পৰিহেদা ভৈল ।
 সকল বিফল ভৈল ॥
 এহি বুলি তকজন ।
 দিলা কাল বসুন্ধাৰ ॥২৭৯৩॥
 আবে শীঘ্ৰে চলিয়োক ।
 সমস্তৰ ছেদ হোক ॥
 এহিবুলি মৌনে বৈল ।
 দামোদৰো গৃহে গৈল ॥২৭৯৪॥
 নমো নমো নাৰায়ণ ।
 তুমি নিত্য নিবসন ॥
 তকতৰ সজ দিয়া ।
 বাম বুলি বৌক হিয়া ॥২৭৯৫॥
 শঙ্কৰ কিঙ্কৰে জনে ।
 হৰিবোলা সৰ্ব জনে ॥
 দীননাথ অতি দীন ।
 হৰিবোলা সৰ্ব দিন ॥
 সমস্ত সমাজে থাকি ।
 হৰি হৰি বোলা তাকি ॥২৭৯৬॥

পদ

এহিমতে মামদেহে জীৱৰ তৰণ ।
 উপায় কৰিয়া কৈলা মৰ্ম বিতৰণ ॥
 অনেক সেৱক বিপ্ৰ ব্রাহ্মণ আসিয়া ।
 তকৰ চৰণে থাকে তকতি কৰিয়া ॥২৭৯৭॥

মতেক কৰিলা তকতিৰ বস খেলা ।
 যিমতে কৰিলা শাস্ত্র তকতিৰ মেলা ॥
 তাক হনিবাব কাৰ শকতি আহয় ।
 জানিহো সাধুজনে জমি হোৱাক সদয় ॥২৭৯৮॥
 সেৱকে পোষণ কৃক কথা সুশোভন ।
 কীৰ্ত্তন কৰন্ত তক প্রকাশি তখন ।
 কৃক যশ বসন্ত মজিয়া তকগণ ।
 আনন্দ মধুৰ যুতি কৰৈ দৰিশন ॥২৭৯৯॥
 অনেক দেশৰ নানা সেৱক আসিয়া ।
 তকৰ চৰণ সেৱি তকতি কৰিয়া ॥
 থাকন্তে পৰম বগে তক কৃপাময় ।
 বৰপেটা স্থানে বহু দিবস আহয় ॥২৮০০॥
 খৰিকটীয়া বাম নামেৰে এজন ।
 সকল তীৰ্থত ক্ৰমে কৰি পয়াতন ॥
 ক্ৰমে গৈয়া বদৰিকা প্রমক পাইল ।
 মন্দিৰৰ কাষে পাছে সুতিয়া বহিল ॥২৮০১॥
 প্রভাতে উঠিয়া দেখে ভক্ত নাম গায় ।
 মধ্যাত বসিয়া আছে মহন্ত গোসাই ॥
 প্রসঙ্গতে দেউৰী পাছে প্রসাদ দিলন্ত ।
 গাৱ ধোৱা নাই বুলি তাক নলৈলন্ত ॥২৮০২॥
 দেখিয়া মহন্ত জনে বুলিলা বচন ।
 স্নান কৰি আসা তেবে হৃদত এখন ॥
 তুনি লাউ পাটী কহা তীবত বাখিল ।
 হৃদে নামি মহা আনন্দতে বড় দিলা ॥২৮০৩॥
 জলৰ উঠিয়া দেখে জগন্নাথ পাইল ।
 মাৰ্জ্জুয় হুনে লাউ পাটি নাদেখিল ॥
 বিস্ময়তে জগন্নাথ দৰ্শন কৰিয়া ।
 পৰিয়া বহিল দুঃখে কন্দন কৰিয়া ॥২৮০৪॥
 পাছে জগন্নাথ প্রভু যশত চেতাইল ।
 চলি যাস উজান দেশক আবে ডালা ॥
 যৈতে লাউ পাটি পাইবি তথাতে বহিবি ।
 মাধৱক মোক বুলি তকতি কৰিবি ॥২৮০৫॥
 চেতন লভিয়া আতৈ কৃত কৃত্য মানি ।
 উজান দেশক লাগি আসিলা তখনি ॥
 অনুক্ৰমে আসি বৰপেটা স্থান পাইল ।
 মাধৱ দেৱক দেখি প্রণাম কৰিলা ॥২৮০৬॥
 পোতন্তে সকলো কথা কহিলা আতাই ।
 অহম্যামি তকজনে স্নানক পাৰাই ॥
 বৰপেটা বিলে আতৈ জগত নামিলা ।
 ভুবদিয়া উঠি ঘটখটিত উঠিল ॥২৮০৭॥

অসুৰালী ভট্টাচাৰ্য্যৰ লগত শ্ৰীমাদেৱদেৱ বিবাদ

বদৰিকাশ্ৰমে চুদতীৰে থাক খেলা ।
সেহি লাউ কটাপাটি সাক্ষাতে লভিলা ॥
জগন্নাথদেৱ বাণী শ্ৰৱণ কৰিয়া ।
মাধৱক সেহি জগন্নাথক জানিয়া ॥২৮০৮॥
আখেৰেখে গৈয়া মন্ত্ৰৱন্তে পৰিলন্ত ।
উদ্ধাৰ কৰিয়ো বাপ বুলি প্ৰাথিলন্ত ॥
দেখি ওকজনে পাছে শৰণ কৰাইলা ।
ধৰ্ম্মলভি সেৱকৰ সঙ্গত বহিলা ॥২৮০৯॥
সেৱক সহিতে ওক বহিয়া আহন্ত ।
মহা বিমণ্ডল কাৰ্য্য ভৈলা উপগত ॥
বাদিক অভ্যাসী বিজ শাস্ত্ৰ নুবুজয় ।
মাধৱ দেৱক জিনিবাক নপাবয় ॥২৮১০॥
এহিমতে মাধৱে বৰপেটা স্থানে ।
ওকতি প্ৰকাশ কৰে মহাৰঙ্গ মনে ॥
অসুৰাৰি ভট্টাচাৰ্য্য সূত একজন ।
শাস্ত্ৰপুৰে পঢ়ি শাস্ত্ৰ বৈলা অনুক্ষণ ॥২৮১১॥
বিদ্যামানী হয় ওকজন স্থানে আইল ।
দেখি সমাদৰে ওক আসন দিয়াইল ॥
নানা তৰ্ক বিতৰ্ক শাস্ত্ৰৰ কথা আনি ।
মাধৱ দেৱক কহু গৰ্ব্ব কৰি বাণী ॥২৮১২॥
শিব-ব্ৰহ্মা-দেৱী-দেৱ আনো যত যত ।
সবাকৈ আচ্ছিবে লাগে মনুষ্য জন্মত ॥
পাছে মাধৱে বেদান্তৰ সাৰ কথা ।
দ্বিজৰ আগত ব্ৰহ্ম নিকপন যথা ॥২৮১৩॥

চালিত নৃত্যৰ প্ৰদৰ্শন আৰু বিঘাতন

প্ৰকৃতি আশ্ৰয় কৰে সৰ্বকালে থাক ।
প্ৰকৃতিত ভৈল জাত দেৱতা প্ৰত্যেক ॥
মহাকন্দ অবসানে তাৰা ঘাইবে কৈক ।
ব্ৰহ্মাদিৰো গতিকেনে তাক কহিয়োক ॥২৮১৪॥
এহিমতে আনো সব কথা যত আনি ।
দ্বিজৰ আগত কহিলন্ত তহু বাণী ॥
জিনিবাক দ্বিজে কিছু উপায় নপাইলা ।
বজ্জা পায় পাছে সিটো গৃহক চলিলা ॥২৮১৫॥

ভাবপিতা অসুৰাৰি সিকথা জনিয়া ।
ওক জন ঠাইক আটল আচৰিত হয় ॥
পৰম সাদৰে বসুৰাইয়া ওকজনে ।
আগমণ কাৰণ সুধিলা তেতিজনে ॥২৮১৬॥
বিপ্ৰে বেলে বজ্জিয়াল গৃহ চাটতে আটলো ।
তোহোকো দেখিয়া মহা আনন্দক পাইলো ॥
কিবা নাচ-গান আমি দেখিবাক চাওঁ ।
কৃপাকৰি দেখাইলেনে আনন্দক পাওঁ ॥২৮১৭॥
অন্তৰ্য়ামী ওক সিটো সকলে জনায় ।
সিসব দেখাইতে মন কৰিলা নিশ্চয় ॥
বাজনা বজায়া ছালি নৃত্য দেখাইলন্ত ।
শ্ৰী কাছে কছাই পাছে নৃত্য কৰাইলন্ত ॥২৮১৮॥
দেখি অসুৰাৰি পাছে গৃহক চলিলা ।
পুত্ৰ সঙ্গকৰি বাজা যব প্ৰবেশিলা ॥
আন ব্ৰাহ্মণক লগ কৰি দ্বিজ বৰ ।
মাধৱ দেৱৰ নামে কৰিলা গোচৰ ॥২৮১৯॥
নমানয় বেদশাস্ত্ৰ অনাচাৰ কৰে ।
বেদৰ বিহিত মানে সবে পৰিহৰে ॥
সুবৰ্ণ বজ্জত দিয়া গৃহক নিমিষয়া ।
কপট আচাৰে লোক জনক ভুলায়া ॥২৮২০॥
যুৱতী সবক লাসে বেসে নছুৱায় ।
উদাসীম বুলি লোক সমাজে দেখায় ॥
বাদ কৰিবাক গৈলে অন্যকথা কৈই ।
মহাবাজে আনি বাদ কৰাৰে ভুৱাই ॥২৮২১॥
হেন শুনি বসুৰাজা ক্ৰোধে অংগদলিলা ।
ওকক আনিবে প্ৰতি সুৰানন্দ গৈলা ॥
খেল নৌকাখনে আসি ঘাটত চপাইলা ।
কপৰৰ লক্ষৰক দেখিবাক পাইলা ॥২৮২২॥
আদৰ কৰিয়া কপাবৰক মাতিলা ।
কহিল হাজোক ঘাইতে বাজা আদেশিলা ॥
মাধৱ দেৱক দেখাকৰি চলি যাওঁ ।
ভাল ভৈল তুমি তাক দেখাক কৰাও ॥২৮২৩॥
শুনিয়া লক্ষৰ ওক জনন্ত জনাইল ।
আপোক বুলিয়া মাধৱে আত্মা দিল ॥
চিগাৰাইৰ পুত্ৰ বসু বাজা উপবান ।
নবনাৰায়ণ পুত্ৰ লক্ষ্মী নাৰায়ণ ॥২৮২৪॥

ভাট কাল ভৈল দেখি নৰনাৰায়ণ ।
 বদুক দিলন্ত অৰ্জু বাজা তেতিক্ষণ ॥
 পূৰ্ণৰ খণ্ডৰ বাঢ়ে বদুবৰ ভৈল ।
 কামৰূপ সিকাৰণে কৰন্তল হৈল ॥২৮২৫॥
 সিকাৰণে বদুবাজা কৰিয়া আদেশ ।
 মাধৱ দেৱক মিলা কৰিয়া বিবেচন ॥
 মাধৱৰ আত্মা তুনি প'ছে সুৰানন্দ ।
 নামধৰে সোমাই কহিলন্ত সিটো মন্দ ॥২৮২৬॥
 অনন্তৰে তৈক লাগি মাধৱ আসিলা ।
 দেখি সুৰানন্দে উঠি মাৰক চলিলা ॥
 সুৰানন্দে পলে বস্ত্ৰ চয়া প্ৰণামিলা ।
 হাজোক পঠাইছে বুলি সুৰায়ে কহিলা ॥২৮২৭॥

শ্ৰীমাদ্ৰাধকেশৱ উপৰন্ত লক্ষ্মী ৰাজাৰ কোপ
 ভক্টে নামলৌক আমি দেখিবাক আইলো ।
 আনিয়ো সকল ভক্ট স্বৰূপক কৈলো ॥
 তুনি শুকজনে চন্দ্ৰ বাক্য তুনি তাৰ ।
 আসিবাক আত্মা দিল ভক্টত সৱাৰ ॥২৮২৮॥
 যেতিক্ষণে ভক্টসব মন্দিৰ পলিল ।
 দুই দুৱাৰত পাছে শলছা মাৰিল ॥
 কহন্ত ভৈলেক ভক্ট সুৰানন্দে দেখি ।
 পল বস্ত্ৰে কৈলা শুক জনক নাপেক্ষি ॥২৮২৯॥
 ৰাজ আত্মা হৈছে নিবে বজ্জন কৰিয়া ।
 হস্তক যুগল বাপ কৰিয়ো আনিয়া ॥
 তুনি শুকজনে হাত মেলিয়া বসিলা ।
 দুয়ো হস্তোপৰি মুখ মোহাক থাপিলা ॥২৮৩০॥
 সহস্ৰেক টকা ওলপলিক চাহিলা ।
 ভিক্ষাকৰি দিবোবুলি শুকৱে কহিলা ।
 তক্ষপিতো শত টকা অনায়া লৈলন্ত ।
 হাতৰ সামোহা গছাই বাক্য বুলিলন্ত ॥২৮৩১॥
 ভোজন কৰিয়া আজি সুখে বহিয়োক ।
 প্ৰভাতে উঠিয়া যাঁহিবো ৰাজা যন্তপক ॥
 ভক্টত সবকো এৰি দিয়া মন্দমতি ।
 ভোজনক কৰি প্ৰভাততে চলিলন্ত ॥২৮৩২॥
 নৌকা যানে পৈয়া পাইলা বিজয় পুৰক ।
 মাধৱ আসিল বুলি জনাইলা ৰাজাক ॥
 ৰাজাবোলে বাৰবৰ যন্তৰ্ত্ত বাখিয়ো ।
 দুই চাৰি দিন পাছে জামাক ভেটাইয়ো ॥২৮৩৩॥

* সুৰানন্দে বাৰবৰ গৃহত থৈলা নিয়া ।
 গৃহক গৈলন্ত শুক জনক নমিয়া ॥

শ্ৰীমাদ্ৰাধকেশৱ পৈত ৰাজ্ঞৰ বাদ

পল্লবৰ মাজি হৰি কৃষ্ণৰ সেৱক ।
 আইল তেতিক্ষণে শুকজনা দেখিবাক ॥
 নিকটতে চৈই থৰ কৰিয়া দিলন্ত ।
 সেহিথৰ শুকজন সুখে বহিলন্ত ॥২৮৩৪॥
 অনেক প্ৰকাৰে মাজি সেৱাক ধৰিলা ।
 দেখি শুকজন মহা সন্তোষ লভিলা ॥
 ৰাজ্ঞপ সকলে বহ শাস্ত্ৰক বিচাৰে ।
 বাদে মাধৱক যেন জিনিবাক পাৰে ॥২৮৩৫॥
 যদুমণি আতৈ শুকজনত কহিলা ।
 অচিন্তে আচাহা বাপ শাস্ত্ৰ নাচাহিলা ॥
 দিবা ৰাত্ৰি শ্ৰম কৰি ৰাজ্ঞপে বিচাৰে ।
 শুকবোলে আত কেনে ভয় ভৈল তোৰে ॥২৮৩৬॥
 যত যত শাস্ত্ৰ বিজ্ঞ সকলে মাতিব ।
 তাৰাৰ শাস্ত্ৰৰে তাৰে মুখক ডাঙ্গিব ॥
 হেনমতে শুকজনে বসিয়া বহিল ।
 ৰাজ্ঞপ সকলে পাছে বিচাৰ কৰিল ॥২৮৩৭॥
 পূৰ্ণে নৰনাৰায়ণে শঙ্কৰ ক নিয়া ।
 সকল ৰাজ্ঞপে বাদে পলাইল হাৰিয়া ॥
 এতেকতে মাধৱৰ বিদ্যাক বুজিয়ো ।
 ওজা ছাত্ৰক তাৰ ওচৰে পঠায়ো ॥২৮৩৮॥
 পৰে দুই চাৰি কৰি ৰাজ্ঞপ সকল ।
 মাধৱক শাস্ত্ৰ শ্ৰম কৰে অবিকল ॥
 মাধৱে সকল শাস্ত্ৰ তন্ন তন্ন কৰি ।
 কহন্তে অনিয়া বিপ্ৰগণ গৈল উৰি ॥২৮৩৯॥

শ্ৰীমাদ্ৰাধকেশৱ যুক্তিত ৰাজ্ঞপৰ পৰাজয় আৰু
 ৰাজাই পুত্ৰৰ শ্ৰীমাদ্ৰাধকেশৱক খেল লৌকাৰে
 কামৰূপত ধয়

আজচিয়া বোলে কেনে বাদক কৰিবো ।
 বাদত সকলে আমি লজ্জা মাগ হৈবো ॥
 বিদ্যায় দিবাক লানে ৰাজাত কহিয়া ।
 এতিবুলি বাপ ভট্টাচাৰ্য্যক পঠিয়া ॥২৮৪০॥

ৰাজাক জনাইল এহি মাধৱ সুন্দৰ ।
 মহা সদাচাৰী ভক্ত মধো শ্ৰেষ্ঠতৰ ॥
 ইহাক আনিবে আমি কদাচ নকৈলো ।
 খনাব মাধৱ তাক আনিবাক কৈলো ॥২৮৪১॥
 মানব কালত যেবে ইমত কহিলো ।
 ৰঘুবাজা মহাশয়ে বুলিবে লাগিলো ॥
 অনাচাৰী বুলি মোক আগেয়ে কহিলি ।
 এতিয়া কহস তাক সদাচাৰী বুলি ॥২৮৪২॥
 তোমাৰ শিৰায়ে কহে বোলে ধৰ ধৰ ।
 তোমাৰ শিৰায়ে আবে বোলে এৰ এৰ ॥
 এহিবুলি সুবৰ্ণ কলসী গোটে ধৰি ।
 দ্বিজব প্ৰদেশে ফেলি দিলা ৰাগ কৰি ॥২৮৪৩॥
 শুনা সুৰানন্দ এতিয়কৈ চলি যায়ে ।
 মাধৱক নিয়া নিজ মন্দিৰত থৈয়ো ॥
 অকাৰণে ব্ৰাহ্মণৰ কথায়ে আনিয়ো ।
 অকাৰণে মহন্তক মনে দুঃখ দিলো ॥২৮৪৪॥
 *পাছে সুৰানন্দে মহা মনবঙ্গ কৰি ।
 দিবা খেল নৌকাখন আনিয়া সাদৰি ॥
 তাহাতে তুলিয়া গুৰু জনক আনন্দে ।
 আঠাৰ বৈঠায়ে নৌকা বাটে সুৰানন্দে ॥২৮৪৫॥
 ভগ্নামোৰ ঘাট পাই গুৰুজন বৈল ।
 সুৰানন্দো পুনৰপি গৃহে ছলি গৈল ॥
 তাৰ পিতা মাতা সবে ক্ষমাক প্ৰাথিল ।
 তাক দেখি গুৰুজন সন্তোষিত ভৈলো ॥২৮৪৬॥

হৰি কৃষ্ণ আতাৰ সিধা অৰ্পন

হৰি কৃষ্ণ আতৈ শুনি গুৰুজন কথা ।
 আগবঢ়াই নিলা আপোনাৰ গৃহ যথা ॥
 টকা বস্ত্ৰ সহ ঠগি আগক কৰিয়া ।
 বাৰ্তাক সুধিলা তাৰা ভকতি কৰিয়া ॥২৮৪৭॥
 সেহি বেলা ঐশ্বৰিকা সিধা এক আইল ।
 ক্ৰমেৰে পৰতে হৰি কৃষ্ণও আসিল ॥
 আচৰিতে সেৱক সকলে সুধিলন্ত ।
 দুইবাৰ সিধা আনি কিসক দিলন্ত ॥২৮৪৮॥
 মাধৱ বদন্তি শুনা সেৱক সকল ।
 পুৰুষ সিধাক আনি মুক্ত সবে দিল ॥
 পিছত আনিল হৰিকৃষ্ণ স্থান হস্তে ।
 বিধৰি ভোজন কৰা আনন্দে মনতে ॥২৮৪৯॥

পাছে গুৰু সেৱক বহিলা আনন্দতে ।
 সাতদিন থাকি আইল ৰাজাৰ নৌকাতে ॥
 মহাশয়ে থকি আই উৰ্বসী বোলন্ত ।
 দনাৰ বাৰ্তাক তুনি কিবা পয়াছন্ত ॥২৮৫০॥
 এতেকতে নৌকা লৈয়া ছলিযো সন্তৰ ।
 কিবা ভালমন্দ বাপু জানহ খবৰ ॥
 পৰে নৌকা লৈয়া ৰাম চৰণ ঠাকুৰ ।
 যাতে দেখিলন্ত পথে মাধৱ ঈশ্বৰ ॥২৮৫১॥
 ভাটিয়ন্ত নৌকা ৰাম চৰণ আসিছে ।
 হেন অনুমান কৰি ডকাইলন্ত পাছে ॥
 পাছে ৰাম চৰণে নৌকাক শীঘ্ৰে আনি ।
 গুৰুক দেখিয়া উঠি পৰিল প্ৰণামি ॥২৮৫২॥
 শ্ৰীমাধৱদেৱৰ বৰপেটাত লিৰাস জো হৰি
 যৱনৰ শৰণ গ্ৰহণ

গুৰুজনে সকলোৰে বাৰ্তাক লভিলা ।
 ৰাম চৰণে অনা নৌকাত উঠিলা ॥
 অনুজ্ঞমে বৰপেটা ঘাটত চাপিয়া ।
 স্থানৰ সকল কথা বাৰ্তাক সুধিয়া ॥২৮৫৩॥
 বুলিলা মাধৱ দেৱে সেৱকক প্ৰতি ।
 উৰ্বসী আহন্ত শোক চিন্তাকুল আতি ॥
 এতেকে এখনে আমি সুন্দৰীক যাইবো ।
 বৰপেটা স্থানে তোৰা সকল থাকিবো ॥২৮৫৪॥
 পালিবে মথুৰা দাসে হয় সমাহিত ।
 ভকতৰ সুখ দুঃখ জানিবে সন্তত ॥
 এহিবুলি গুৰুজন সুন্দৰীক গৈলা ।
 দেখিয়া উৰ্বসী আইব আনন্দ মিলিলা ॥২৮৫৫॥
 তাত পাছে চ'তা মহপৰক গৈলন্ত ।
 সেৱক সহিতে নাম ধৰ্ম প্ৰকাশন্ত ॥
 যৱন জো হৰি সদা গুৰুক আসিয়া ।
 সেৱা কৰি থাকে ধৰ্ম কথাৰ শুনিয়া ॥২৮৫৬॥
 ধৰ্ম ধৰাইবাক গুৰু নকৰিল মতি ।
 পাছে বেহাৰক যাইবে দেখিয়া ভৱিতি ॥
 জো হৰি আতৈ শোকে দুঃখে নিমজিল ।
 গুৰুৰ চৰণ চিহ্নি ভোজন এৰিল ॥২৮৫৭॥
 পাছে গুৰুজনে তাক কৰি অনুগ্ৰহ ।
 স্বপ্নত দিলন্ত দেখা পৰম বিগ্ৰহ ॥
 বৰপেটা নামদৰ টুপত আসিয়া ।
 শৰণ কৰাইল গুৰু ধৰ্মক চিহ্নিয়া ॥২৮৫৮॥

কহিলন্ত গুৰুজন ভূমি গুৰু যতি ।
মধুৰা দাসক কৰা পৰম ভক্তি ।

শ্ৰীমাদেৱ দেৱৰ পুত্ৰ কোট বিহাৰ যাত্ৰা
এহিবুলি স্বপ্নত ভৈলন্ত অকুমাৰ ।
কৃত কৃত্য হৈয়া আতৈ ভৈলা সচেতন ॥২৮৫৯॥
সাতখানি ভাৰ লৈয়া সত্বে চলিলা ।
বসি আছে বুঢ়া আতা দত্তৰও কৈলা ।
আতাবোলে কেনে ভূমি আমাক আদৰা ।
অত্যাভাতি ভূমি কেনে মতে সেৱা কৰা ॥২৮৬০॥
জ্যো হৰি বদতি বাপ আমি হীন জন ।
তথাপিতো গুৰুজন কৰাইল শৰণ ॥
তোমাক সেৱিবে প্ৰতি আদেশ কৰিলা ।
এতেকে আসিলো বাপ নকৰিবা ঠৈলা ॥২৮৬১॥
বিস্ময়ে পুছিল ভক্তি গাইলা কেন কৰি ।
আতৈ বোলে স্বপ্নচলে দিলন্ত মুৰাৰি ॥
এহিমতে স্বপ্নৰ সকল কথা কৈলা ।
শৰণৰ চৰ্ছাকথা সমস্তে কহিলা ॥২৮৬২॥
শুনিয়া প্ৰসন্নমনে তাৰ দ্ৰব্য যত ।
সমস্তে খোৱাইলা দ্ৰব্য গুৰু ভৰালত ॥
সেহিদিনা ধৰি আতৈ সততে আসন্ত ।
টুপৰ কাখিত বসি শ্ৰৱণ কৰন্ত ॥২৮৬৩॥
পূৰ্বে ধূতা হাট স্থানে দুই জন গুৰু ।
সন্যাসীৰ কথা শুনি কৰিলন্ত খিৰ ॥
শোভন বেহাৰ তাক যাইবাক ইচ্ছিলা ।
শ্ৰীশৰণে সি থানত পৃথিৱী এড়িলা ॥২৮৬৪॥
সিকাৰ্য্য সাধিবে মাধদেৱ গুৰু জন ।
যাইবাৰ কাৰণে উদ্দেশিয়া মনে মন ॥
বহুবাজা কথা মাত্ৰ কৰি অবলম্ব ।
বেহাৰ যাইবাক মনে নকৰি বিলম্ব ॥২৮৬৫॥
মনত ভাবিল গুৰু ৰাজা ভাল নহৈ ।
ই স্থান এৰিয়া আমি যাইবাক লাগই ॥

শ্ৰীমাদেৱ দেৱে কেশ চৰণ আতাক উজানৰ
শ্ৰীপদ আতাক আনিবলৈ পঠায়
কৃতকি ব্ৰাহ্মণ কথা শুনি মোক নিল ।
কিছু নুসুখিলা মোক ফিৰিয়া পঠাইল ॥২৮৬৬॥

শুনি বাদ কৰাইল মোহোৰ সঙ্গ হস্তে ।
অধিক ব্ৰাহ্মণ বুলি জানি পাত্ত তেস্তে ॥
তুল্যক পুনন্ত যেন ধুনিয়াৰ জনে ।
শাস্ত্ৰবলে ধুনো সিটো বাদিক ব্ৰাহ্মণে ॥২৮৬৭॥
নকৰিলা তাক ৰাজা বিদায়ক দিলা ।
ব্ৰাহ্মণৰ কথা মানে আবে আবে বৈলা ॥
এহি বুলি গুৰু কেশ আতাক বুলিলা ।
মৌকা আনিবাক ভূমি উজানক চলা ॥২৮৬৮॥
আমাৰ ধৰ্ম্মক ধৰি শ্ৰীবংশী গোপাল ।
উজান দেশত তেহো বহি আছে ভাল ॥
তাহাক কহিবা নৌকা দিয়াক পঠাই ।
আমাৰ হৈ আছে মন যাইবে আন ঠাই ॥২৮৬৯॥
সলখক যাইবো সেৱকৰ বাৰ্ত্তা লৈবা ।
আসিবে পুৰুষ জন সাদৰে অনিবা ॥
শুনি কেশ আতা গুৰু বাক্য শিৰে ধৰি ।
উজানে যাইবাক চলিলন্ত ডৰ ডৰি ॥২৮৭০॥
নাৰায়ণ আতা আদি সেৱক সকল ।
চৰণে পৰিয়া গুৰু জনত জনাইল ।
পূণ্য ভূমি একখণ্ড ৰাজ্যত খুজিয়ো ।
তাত বহিবাক প্ৰতি মনক কৰিয়ো ॥
শুনি মাধদেৱে ভূমি খুজি বাক প্ৰতি :
ভক্ত পঠাইলন্ত বহু ৰাজ্যৰ সন্নিতি ॥
পথতে ব্ৰাহ্মণে সিটো ভক্তক দেখিয়া ।
কিসৰ কাৰণে আইলাপোছে জিজ্ঞাসিয়া ॥২৮৭১॥
পূণ্য ভূমি খুজিবাক গুৰুৱে পঠাইলা ।
বুলিয়া কহন্তে দ্বিজ সকলে বুলিলা ॥
ৰাজ্যত কহিয়া মাটি দিয়াবো এখন ।
বুলিয়া ৰাজ্যত গৈয়া জনাইলা তখন ॥

শ্ৰীমাদেৱ দেৱৰ হাজো গমণ

শুনা মহাৰাজ মাধদেৱৰ কাহিনী ।
সহ কৰিবাক লাগে পূণ্য ভূমি স্থানী ॥
ৰাজ্যবোলে পূণ্য ভূমি কৈত কহিয়োক ।
ব্ৰাহ্মণে কহিলা পথ কাশী গোকুলক ॥২৮৭৪॥
অবিবেকি ৰাজা ব্ৰাহ্মণৰ কথা মানি ।
আতা কৰিলন্ত যাউক সিঠাইক এখনি ॥
পাছে দূতে আসি গুৰুজনত কহিলা ।
গুৰুজনে বোলে সিটো স্থান নুখুজিলা ॥২৮৭৫॥

এহিবুলি গুৰু কপাবৰত কহিলা ।
 তেহো গৈয়া দ্বিজ ভোগ বান্ধনিত কৈলা ॥
 পাছে সেই দ্বিজ বহু বাজাত কহিলা ।
 বোলে মহাবাজা নুবুজিয়া আতা দিলা ॥২৮৭৬॥
 কাশী বৃন্দাবন স্থান আপোনাৰ নয় ।
 অন্যদেশ লাগি গুৰু যাইবে মন চাই ॥
 দিয়োক আপোন দেশে স্থান বিতোপন ।
 বাজাবোলে পুণ্য ভূমি হাজো সুশোভন ॥২৮৭৭॥
 তৈকে গৈয়া থাকোক মাধৱ গুৰুজন ।
 দূত পঠাই আদেশ কৰা এতিক্ষণ ॥
 দূত গৈয়া গুৰুজন আগে আতা কৈলা ।
 গুনি মাধৱে পাছে হাজোক চলিলা ॥২৮৭৮॥
 নৌকা আৰোহন কৰি ক্রম হস্তে গই ।
 হাজোৰ নিকট বাম বালিত বহই ॥
 কেশ আতা গুনি গুৰুজনৰ বিধিনি ।
 কুমাৰ গাৰী গাঁৱে গৈয়া বহিলা তখনি ॥২৮৭৯॥
 পাগ জুৰি গৃহে চাউল গুটি সিঁজাইলন্ত ।
 এক গুটি জীৱ মুখে বাৰ্তা গুনিলন্ত ॥
 গুনিয়োক আতা তুনি আছা যাক লাগি ।
 সিঁজনে বালিত বহি আছে মহা ভাগী ॥২৮৮০॥

ৰামৰ বাল্যত কেশচৰণ আতাৰ শ্রীমাদ্ভক্তক্ৰমৰ মিলন

গুনি আতা তেতিক্ষণে ভোজন চাৰিলা ।
 আথে বেথে গৈয়া গুৰু জনক সেবিলা ॥
 দেখিয়া বুলিলা কেনে কেশৱ সূমতি ।
 উজানক নতু যাহা আচাহা ই ভিত ॥২৮৮১॥
 আতা বোলে বাপ গুনি বাজাৰ বিচেষ্টা ।
 কিবা ভাল মন্দ বুজিবাক লাগি এঠা ॥
 মহা সূচিক্তিত মনে নগৈয়া আছিলো ।
 তোমাৰ চৰণ দেখি মন শান্ত পাইলো ॥২৮৮২॥
 গুৰুজনে সকলো কহিলা তাবক্ষণে ।
 উজানক যাইবে প্রতি বুলিলা তখনে ॥
 নকৰা বিলম্ব তুমি শীঘ্ৰে চলি জাহা ।
 তিনিগোটা ভয় মাত্ৰ পথত পাইবাহা ॥২৮৮৩॥
 নৌকা আপেক্ষিয়া আমি এথায়ে বহিবো ।
 নৌকা পাইলে তাতে আৰোহিয়াচ নিবো ॥
 পুৰুষ জনক তুমি সঙ্গত আনিবো ।
 গুৰু বাক্যে আমি তাক ধৰ্মক থাপিবো ॥২৮৮৪॥

গুনিয়া কেশৱ আতা অবিলম্ব কৰি ।
 পথগতি উজানক চলিলা সাপৰি ॥
 শ্রীগুৰু মাধৱৰ কথা সামৰিয়া ।
 বদুলা আতাৰ কথা কহো বিবৰিয়া ॥২৮৮৫॥
 শ্রীশঙ্কৰৰ কিঙ্কৰ দাস দীননাথ ।
 চৰিত লেখিলো চৰণত থৈয়া মাথ ॥
 এহিমনে কৃপা মোক কৰা উদ্ধলোক ।
 বোলা হৰি হৰি যত পাতক চাবোক ॥২৮৮৬॥

শ্রীশ্রীবদলা কমলাকান্থ বা পদ্ম গোপাল
 আতাৰ চৰিত সন্ত অৱতাৰৰ কথা
 (মাৰদ পাঞ্চৱাত্ত)

ষষ্ঠ অধ্যায়

পদ

প্ৰথমে সন্ত অৱতাৰৰ নিমিত্তে ।
 কাৰণ কহিবো সবে গুনা দিয়া চিত্তে ॥
 পূৰ্ব চৰাচৰ গুৰু প্ৰভু লক্ষ্মী পতি ।
 চৌবিশ তৰ্হে ব্ৰহ্ম গুৰু ব্ৰজিলা সম্প্ৰতি ॥২৮৮৭॥
 তাহাৰ নাভিত ব্ৰহ্মা ভৈলা উতপন্ন ।
 ব্ৰহ্মহন্তে ভৈলা মৰিচাদি ঋষিগণ ॥
 তাসম্মাৰ মুখে প্ৰবীৰ্ত্তিক ধৰ্ম যত ।
 সৃষ্টিৰ বৃদ্ধিৰ হেতু কৰিলা বেকত ॥২৮৮৮॥
 নভজয় হৰি ঘোৰ কৰ্ম মাত্ৰ কৰে ।
 তাৰফলে স্বৰ্গ নবকত ভ্ৰমি ফুৰে ॥
 হেনদেখি পাছে কৃপাময় দেৱহৰি ।
 কৰিলা নিবৃত্তি সনকাদি কপধৰি ॥২৮৮৯॥
 সিয়ো আতি দুষ্কৰ ধ্যান ধাৰণা বিস্তৰ ।
 তাতো লোক নতবয় দেখি মহেশ্বৰ ॥
 সুখে লোক নিস্তবোক বুলি লক্ষ্মীপতি ।
 ভাগৱত ধৰ্ম কৈলা ব্ৰহ্মাত সম্প্ৰতি ॥২৮৯০॥
 ব্ৰহ্মা নাৰদত কৈলা নাৰদে ব্যাসত ।
 ব্যাসে কহিলন্ত পাছে গুৰুৰ আগত ॥
 গুকে পৰীক্ষিতত কহন্ত সূত গুনি ।
 সূতবাক্যে শৌনকত কহিলা আপুনি ॥২৮৯১॥

শৌনকত আৰু নৃপুঞ্জিলা কোনো যাই ।
 ভাগৱত ধৰ্ম্ম লোপ ভৈল সমুদাই ॥
 পূৰ্বে ব্যাসে ৰচিলন্ত আঠাৰ পুৰাণ ।
 তাত পাইলো নানাদেৱ পূজাৰ বিধান ॥২৮৯২॥
 তন্ত আগমত পূজাফল যত যত ।
 তাক শুনি লোকসব ভৈল উনমত ॥
 নানা শাস্ত্ৰ জানি হিৰ নোহে পণ্ডিতৰ ।
 বিনে গুৰু সবে দেৱ তাক দেখেবৰ ॥২৮৯৩॥
 যাৰবাস ৰক্তত ব্ৰহ্মাণ্ড অসংখ্যত ।
 অনুঘেন আকাশত কৰে আয়াযাত ॥
 জীৱবন্ত চাহি কেহো বোলে সবে নৰে ।
 ব্ৰহ্মাণ্ডৰ গুণ আছে দেহাৰ ভিতৰে ॥২৮৯৪॥
 সুস্মনাৰী যাক বুলিয়া সুস্মা ।
 তাহাৰ ভিতৰে আত্মাদেৱ যিটোজনা ॥
 হেনদেৱ নৃপুঞ্জিয়া শঙ্কৰ ভৱানী ।
 মন্ত্ৰে পূজি ৰতিদিয়া বোলে তুতিবাণী ॥২৮৯৫॥
 লিঙ্গ সোণী মূৰ্ছাদিয়া পূজে যত্ন কৰি ।
 কোনোজনে বোলে যদি পূজো মহাহৰি ॥
 তাকোবোলে মুৰ্খবেটা কোথৰ অপাত্ৰ ।
 ব্যাসত কৰিয়া এহেস্তেসে জানে শাস্ত্ৰ ॥২৮৯৬॥
 তাকো এড়ি বিপৰিত কৰ্ম্মক আচৰে ।
 ভূত প্ৰেত দৈত্য দানৱক পূজি মৰে ॥
 হেনদেখি গুলিলন্ত ঈশ্বৰ আপুনে ॥
 মোৰ অংশ জীৱে দুঃখ পাৱে অকাৰণে ॥২৮৯৭॥
 আপুনি মনুষ্য হয় অৱতাৰ হইবো ।
 মহা ভাগৱত ধৰ্ম্ম বেকত কৰিবো ॥
 গুৰু শিষ্য ভাৱ ভক্তি কৰিবো প্ৰচাৰ ।
 স্বৰূপক জানি জীৱে হয়োক নিস্তাৰ ॥২৮৯৮॥
 মায়াময় দুঃখ শোক গুহোক সকলে ।
 পাৰিষদি তহু হোক ভকতিৰ বলে ॥
 এহিমতে আলোচয় দেৱ শ্ৰীহৰি ।
 ভৈলা অৱতাৰ ৰঙ্গে গুৰু মূৰ্ত্তিধৰি ॥২৮৯৯॥
 কলিত নাহিকে যাতো হৰি অৱতাৰ ।
 এহি হেতু ধৰিলন্ত সন্ত অৱতাৰ ॥
 দক্ষিণে চৈতন্য হৰি ব্যাস উদ্ভৱত ।
 পছিমত ৰমানন্দ আতি শুদ্ধমত ॥২৯০০॥
 পূৰ্বদিশে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ নাম যাৰ ।
 পৰিপূৰ্ণ আত্মাকপে হৰি অৱতাৰ ॥
 চৌবিশ বৈকুণ্ঠ বুলি শাস্ত্ৰে বখানয় ।
 সকলো বৈকুণ্ঠ পতি আসিয়া আচয় ॥২৯০১॥

শ্ৰীশ্ৰীৰদলা পদ্ম আতাৰ চৰিত

নিজানন্দ বৈকুণ্ঠৰ পতি নিৰঞ্জন ।
 পদ্ম আতা নামে পৃথিৱীত উত্পন্ন ॥
 বদলা আতাৰ কিছু কথাৰ প্ৰকাশ ।
 কৰিবাক কৰোঁ তান চৰণত আশ ॥২৯০২॥
 গুৰু আতা শিৰোগত কৰিয়া মাধৱ ।
 বড়াইলন্ত সন্ত সন্তা হৰিৰ উৎসৱ ।
 উজান দেশক পাকিলন্ত কেশৱক ।
 কতোদিনে গৈলা গুৰু বেহাৰ দেশক ॥২৯০৩॥
 নানাবাদে নানাজনে জিনিয়া প্ৰয়াসি ।
 মধুপুৰে নামধৰ্ম্ম আহন্ত প্ৰকাশি ॥
 নিম্বাস তেজস্ব গুৰু কৰিখেদ মন ।
 বৃজিয়া শ্ৰীৰাম আতা বুলিলা বচন ॥২৯০৪॥
 কহিয়োক গুৰু ইটো খেদৰ কাৰণ ।
 বোলন্ত শুনিয়ো গোপ্য শ্ৰীৰাম বচন ॥
 চাৰিদিশে চাৰি মূৰ্ত্তি থাপিতে লাগয় ।
 তিনিগুটি থাপিলা এগুটি নাহিকয় ॥২৯০৫॥
 এহিহেতু কেশৱক পাকিয়া আহোহোঁ ।
 ইটো গোপ্য তোমাত শ্ৰীৰাম কহিলোহোঁ ॥
 গুৰুৰ চৰিত্ৰ কথা এহিমাণে বৌক ।
 আতাৰ চৰিত্ৰ আৰম্ভৰ সিদ্ধি হৌক ॥২৯০৬॥
 কুণ্ডিলৰ লোক দুই আতি অনুপাম ।
 ইন্দুস্বৰ বিন্দুস্বৰ বুলি যাৰ নাম ॥
 ইন্দুস্বৰ পুত্ৰভৈল সুবৰাজ নাম ।
 জেষ্ঠপুত্ৰ সুবৰাজ আতি গুণধাম ॥২৯০৭॥
 কনিষ্ঠ ভৈলেক যুবৰাজ গুণৱন্ত ।
 জেষ্ঠ সুবৰাজ তেহো অতি ধৰ্ম্মৱন্ত ॥
 গঙ্গাতীৰে স্থান কৰি সদায়ে বসতি ।
 সৌমাৰ আসিতে লাগি তান ভৈলমতি ॥২৯০৮॥
 পৰিবাৰ সমন্নিতে আসিয়া ভৈলেক ।
 কতোদিনে মাৰায়ণপুৰ পশিলেক ॥
 ব্ৰাহ্মণ মহন্ত ভূঞা সবাৰ সাদৰে ।
 নাৰায়ণপুৰে বৈলা বাসাঘৰে ॥২৯০৯॥
 সুবৰাজ হন্তে পুত্ৰ লৱ ভৈল জাত ।
 তাহান তনয় তিতা চোমদাৰ প্ৰকাত ॥
 তেহে বিহাইলন্ত কন্যা সত্যা নামে সতী ।
 তাহান গৰ্ভত পদ্ম আতাৰ উৎপত্তি ॥২৯১০॥

একদিনা সতী স্বপ্ন দেখিলা বিশেষ ।
 সাক্ষাতে দিলন্ত দেখা দেৱ হাম্বিকেশ ॥
 বোলে সতী মোক স্থান দিয়া কিছুমান ।
 এহিবুলি নাৰায়ণ ভৈল অৰ্দ্ধান ॥২১১১॥
 হেন স্বপ্ন দেখি সতী ভৈল সচকিত ।
 স্বপ্নৰ কথামানে কহিলা স্বামীত ॥
 স্বামীবোলে দিয়া তুমি থাকিবাহা ভালে ।
 অৱশ্যে লভিবা সদপুৰ অক্ষকালে ॥২১১২॥
 সেহিদিন ধৰি সতী থাকিল নিয়মে ।
 স্বামীৰ সংযোগে গৰ্ভৱতী অনুক্ৰমে ॥
 * জগতৰ মূল নিৰাকাৰ নিৰঞ্জন ।
 দশমাস পূৰ্ণ শুভকালে সুসম্পন্ন ॥২১১৩॥
 চৈধ্যশ আঠষষ্টি শক জ্যৈষ্ঠ মাসৰ ।
 শুক্লা একাদশী তিথি শুক্ল বাৰৰ ॥
 নানা সুমঙ্গল ভৈল পূৰ্ণ দশমাস ।
 সেহি সময়ত আতা ভৈলন্ত প্রকাশ ॥২১১৪॥
 অকস্মাতে পশুপক্ষী সুমঙ্গল নাদি ।
 দিশ প্রসন্নতা ভৈল জন্ম ভৈল আদি ॥
 অৱিন্দ কাতি জলে কলৈবৰ ।
 গনি পঢ়ি পদ্ম নাম থৈল সেহি তৰ ॥২১১৫॥
 যেহি হেতু গুৰুধৰ্ম কৰিব প্রচাৰ ।
 সেহি হেতু গুৰুকাম জলন্ত আতাৰ ॥
 কৰন্ত দীপ্তি আতি সুচান্দ বয়ন ।
 ভুব মদনৰ চাপ কমল নয়ন ॥২১১৬॥
 চক্ৰাকৃত মাথা নীল আকৃষ্ণিত কেশ ।
 সুসম ললাট শোভে নাসিকা সুবেশ ॥
 দশন ডাৰিষ পাণ্ডি বীজ প্রকাশয় ।
 শোভে চাক কৰ্ণ কঠ বহল হৃদয় ॥২১১৭॥
 সিংহবজ্র কটি ক্ষুদ্র ভুজ কৰীকৰ ।
 উক বামকল ভুজযুগ কটিকৰ ॥
 * পৰম সুন্দৰ মনোহৰ ৰূপদেখি ।
 ৰূপধৰ নাম থৈলা সেহি ৰূপদেখি ॥২১১৮॥

যিহেতু স্বপ্নত হৰি দেখা দিলা আসি ।
 হৰিপো নামজানা ভৈল সেহি ৰাশি ॥
 কমল সদৃশ বয়ন নয়ন চৰণ ।
 কমলাকান্ত নাম দিল সেহি ক্ষণ ॥২১১৯॥
 প্রথমতে শঙ্কৰ দাস জ্যৈষ্ঠৰ জন্ম ।
 কনিষ্ঠা ভগিনী ভৈল বহুবমা নাম ॥
 মাতৃ খুৰা সমে আতা গৃহতে বহিলা ।
 কিছুকালে পিতৃ চোমদাৰ মৃত্যু ভৈল ॥২১২০॥
 শ্যাম চোমদাৰৰ পুত্ৰ পুৰুষ আতাই ।
 যাবমবে জন্ম ভৈল কৃষ্ণ যে আতাই ॥
 ৰাজ আতা ভৈল লোক পাতিবাক প্রতি ।
 পুৰুষ গোপাল দুইকো দক্ষিণে নিলতি ॥২১২১॥
 দুইজন আতা মাতৃ ভগিনী সহিত ।
 গোপাল আতায়ৈ প্রতিপালি আহিলতি ॥
 দুবভৈল খুৰা দুই পুত্ৰ দুটি সৰু ।
 দেখি জাতি বংশে হিংসিবাৰ কৈলা চুৰু ॥২১২২॥
 কতোদিনে মাতামহ গৃহক চলিলা ।
 ধনপুৰ গ্রামে হনুমন্তা গৃহে গৈলা ॥
 সাতগুটি ৰাজকেৰে গৰুৰ বাহন ।
 সকলোৱে পঢ়িব হেতু পাল পাতিলন্ত ॥২১২৩॥
 এক এক দিনে গৰু একৈকে চৰাব ।
 ৰাকি চয় দিবসত সকলে পঢ়িব ॥
 পতান তণ্ডুল নামে দ্বিজ শ্ৰেষ্ঠ জন ।
 পদ্মপাতাৰ সকলোৱে বিদ্যাশিক্ষা কৰে প্রতিদিন ॥
 ২১২৪॥
 বিদ্যাশিক্ষা সেহিমতে চৰান্তে আতাৰ পাল ভৈল ।
 গৰু মেলি নিয়া পথাৰত চাৰি দিলা ॥
 বৃক্ষতলে শয়ন কৰন্তে নিদ্রা আসে ।
 কৃষকে দেখিলা গৰু ধানৰ চৌপাশে ॥২১২৫॥
 মহাক্ৰোধ কৰি হাতে ধৰি বৰ ডাঙ ।
 গৰুৰ নৰাখে ৰাখালক কৰো সাঙ ॥
 এহিবুলি ক্ৰোধে সিটো বিচাৰি চাহন্ত ।
 মহীতলে দেখে শিশু শুতিয়া আহন্ত ॥২১২৬॥

* ১৪৬৮ শকৰ জ্যৈষ্ঠ মাহৰ শক্লা একাদশী তিথি, শুক্লবাৰে শ্ৰীশ্ৰীবদলা কমলাকান্ত বা পদ্ম-গোপাল আতাৰ আবিৰ্ভাব হয় জগত গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ পয়ানৰ শক ১৪৯০ । বদলা আতাৰ ২২ বছৰ হওঁতেহে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ বৈকুণ্ঠ পয়ান কৰে ।

* বদলা আতাৰ—পদ্ম, গোপাল, ৰূপধৰ, হৰিবপো, কমলাকান্ত আদি নামাকৰণৰ অন্তৰ্গত ।

শ্ৰোদ্ধকৰি সমীপক গৈলা বেগধৰি ।
 দেখে ভয়ানাক সৰ্পে আছন্ত আৰবি ॥
 ফণ'ছন্ত ধৰি বৰি তাপ নিবাসন্ত ।
 শ্ৰোদ্ধহাৰি সিটো মহা বিস্ময়ে গুণন্ত ॥২৯২৭॥
 নিকটে গৈলন্ত লোক দেখি তাবক্ষণ ।
 মহা সৰ্পগোট তাতে ভৈল অন্তৰ্ধান ॥
 শয়নৰ হস্তে জগাই কোলাত কৰিয়া ।
 মাৰব আগত তেতিক্ষণে দিলা নিয়া ॥২৯২৮॥
 শুনা আই তোমৰ বালক দেৱবৰ ।
 নহৈলে ধৰিবে ছন্ত কেনে সৰ্পেশ্বৰ ॥
 গকসবে কাহাবো ধানক নখাইল ।
 বালক প্ৰভাৱে ধান্য আনিত চৰিল ॥২৯২৯॥
 শুনি আই পৰম বিস্ময় মানিমনে ।
 দংশিলেক কিবা বাপু সোধয় তেখনে ॥
 আতাবোলে আনি গাছ তলত শুতিলো ।
 কিবা সৰ্প কথা কহে কিছু না দেখিলো ॥২৯৩০॥
 এহিমতে বহুতৰ ঐশ্বৰিক লীলা ।
 কৰন্তে থাকন্তে তৈতে পঞ্চ বৰ্ষ ভৈলা ॥
 পাছে গোপাল আতা আসি নিজ বাৰি পশি ।
 গৃহবাৰী নাহি কিছু শূণ্য বন বাশি ॥২৯৩১॥
 মহাত্মা শ্ৰীপদ্মকান্ত আতাৰ উপনয়ন, বৰজন্মৰ
 বিবাহ, বহু ৰম্যৰ বিবাহ, জগন্নাথ চৰণৰ
 জন্ম, চাতু বিয়োগ, দক্ষলৰ যুদ্ধলৈ গমন
 ধনপূৰে গৈলা শুনি ঘৰক নিশ্চিন্তা ।
 পুত্ৰ মাতৃ সব আনি গৃহত বাখিয়া ॥
 ক্ৰমে কাৰ্য্যষ্ঠালি উত্তৰি দুইকো দিয়া ।
 জন্মভেটি সকৰাহী তহিতে থাকিয়া ॥২৯৩২॥
 প্ৰতিপালি থাকি আতা কন্যাক খুজিয়া ।
 শঙ্কৰ দাস আতাক বিবাহ কৰি দিয়া ॥
 কিছুকালে খুড়াজন পৰকাল ভৈল ।
 মাতাদেবী ভাৰ্যা মৰি স্বৰ্গবাসী ভৈল ॥২৯৩৩॥
 বহুবমা আইক পাছে বিবাহক দিল ।
 জগন্নাথ চৰণ নামে পুত্ৰগুটি ভৈল ॥
 বৰ ভাতৃ সমে আতা গৃহত বহিলা ।
 কতোকালে মাতৃৰ বিয়োগ আসি ভৈলা ॥২৯৩৪॥

পৰলোকে গৈল মাতৃ দুইহাকো আশ্বাসি ।
 বিধিৱতে কাজ কৰ্ম কৰিলা হৰিসি ॥
 আকস্মিতে ডফলাৰ যুদ্ধ আসি ভৈলা ।
 যুদ্ধ কৰিবাক সৰ্ব ৰায়ত ওসাইলা ॥২৯৩৫॥
 আতা দুইজন মাজে একজন চাইলা ।
 সকজন আতা ৰাজনিৰ কাৰ্য্যে গৈলা ॥
 যুদ্ধস্থলে নটৰ কোৱৰ দুইজন ।
 আতাৰ সঙ্গত বহিছিল ৰঙ্গমন ॥২৯৩৬॥
 ডফলা আসিয়া যুদ্ধে সকলো নাসিলা ।
 দেখি দুই কোঁৱৰেও শীঘ্ৰে খেদি গৈলা ॥
 তাহাকো মাৰিলা দেখি বিষাদিত মনে ।
 অস্ত্ৰ ধৰিলন্ত আতা যুজিবে কাৰণে ॥২৯৩৭॥
 সকল ডফলা আসি বেড়িয়া চৌভিত্তি ।
 জাঠি জোঙ্গ শেল কাঁড় মাৰে চতুৰ্ভিত্তি ॥
 শত শত ডফলায়ে যত অস্ত্ৰ হানে ।
 আতানে বাকচাত মাৰি ওফাৰে তখনে ॥২৯৩৮॥
 নভৈল কিঞ্চিৎ ক্ষত সবেও দেখিয়া ।
 দেৱ মানুহ বুলি পলাইল ভাগিয়া ॥
 পাছে আতা চলি আইল স্থানিকো নাপেক্ষি ।
 পথে দেখিলন্ত গ্ৰামে নৰ-পুত্ৰ-পক্ষী ॥২৯৩৯॥
 মৰিয়া আছয় নানা লোককো দেখিলা ।
 গৃহসৰ দেখিলন্ত ভ্ৰমৰাশি ভৈলা ॥
 মনত গুণন্ত আতা সকলো অসাৰ ।
 কি'দখিয়া গৈলো কিবা দেখিলোহো আৰ ॥২৯৪০॥
 এহিমতে বিৰকত হয় আতিশয় ।
 স্থান কাৰ্য্য কৰি গৈয়া গৃহে প্ৰবেশয় ॥
 গৃহৰ সকল কাৰ্য্য অসাৰ দেখিয়া ।
 সেহিদিনা ধৰি ফুৰে নাম বিচাৰিয়া ॥২৯৪১॥
 নকৰয় গৃহকৃত্য ৰাম ৰামি সঙ্গৈ ।
 নাম গান্ধা ফুৰে আতা কৰি মহাৰঙ্গৈ ॥
 দেখি বৰ ভাই মহা অসন্তোষ মনে ।
 গৃহ কৰ্ম কৰিবাক কহে ঘনে ঘনে ॥২৯৪২॥
 সূৰ্য্যাগিৰীৰ তনয়া একখানি আনি ।
 বৌমাতৃ বিহা কৰাইলা তখনি ॥
 সূৰ্য্যাগিৰী জীউক পিচ্ছায়া অলঙ্কাৰ ।
 বৰকন্যা গৃহে গৈল অনন্দ অপাৰ ॥২৯৪৩॥

ডফলাৰ যুদ্ধত পদা আতাৰ জয়লাভ, উলতি আহোতে এবাৰাৰী, পোৰাঘৰ, গো, মহিম উদ্ নৰৰ
 মৃত্যুদেহ, আদি দৰ্শন হৈ বিষয়ত বিৰক্তি আৰু হৰিভক্তি নিছা ।

আমাগৃহ প্ৰবেশায়। পিতৃগৃহে নিল।
 সন্তম বৎসৰী কন্যা গৃহতে বহিল ॥
 গোসাইক বিহায়া বউ মাতৃৰ আনন্দ।
 সেহি কালে আতাৰ মনত নিবানন্দ ॥২৯৪৪॥
 গৃহাস্থটী কাৰ্য্যত নাহিকে কিছুমতি।
 ধিবনোহে মন বৈবাগোসে সাৰ অতি ॥
 হৰিনাম কীৰ্ত্তন কৰয় যেহিস্থানে।
 আনন্দে চলিয়া যাই থাকে সেহি থানে ॥২৯৪৫॥
 গৃহৰ কৰ্ম্মত ব্যগ্ৰ নাহিকয় আৰ।
 হৰিহেন বস্তুক মনত ভৈল সাৰ ॥
 শঙ্কৰদাস আতা সদা ক্ৰোধ কৰি মন।
 আতাক বিদ্বেষ কৰৈ নিদিবয় অন্ন ॥২৯৪৬॥

বৰজনা শঙ্কৰ দাস আতাৰ পদ্মকান্ত আতাৰ
প্ৰতি বিদ্বেষ

বউমাতৃ বহুভাৱে কৰে সমাদৰে।
 ভোজন কৰাত মহা শুশ্ৰূষা আচৰে ॥
 দেখি বৰজনে আইক ক্ৰোধত গজ্জয়।
 পাছে গৃহ এৰি আতা জুপুৰিত বয় ॥২৯৪৭॥
 বৰজনে তৈতে গৈয়া বিধিনি আছৰে।
 তিনিথাইত বাসাকৰি থাকিতে নপাৰে ॥
 পাছে জয় ভাৰতীৰ গৃহত থাকিয়া।
 হৰি পুখুৰীৰ পাৰে গৃহক কৰায় ॥২৯৪৮॥
 তাহাতে বহিলা নিজ ভাগিনক লই।
 দিবসত হৰিনাম বিচাৰি ফুৰই ॥
 বউমাতৃ তথাতে শুশ্ৰূষা কৰে গই।
 তাকো দেখি শঙ্কৰ দাস আতা দপালই ॥২৯৪৯॥
 একখানি চিগাকাছি লগত আছিল।
 বৰজনে ক্ৰোধকৰি তাকো খুজি নিল ॥
 পাছে অস্ত্ৰাভাৱে আতা খেদকৰি আছে।
 সচলি কমাৰে স্বপ্ন দেখিলন্ত পাছে ॥২৯৫০॥
 চতুৰ্ভুজ ৰূপে হৰি আসিয়া কহিল।
 আমাক কটাৰী একখানি লগা ভৈল ॥
 প্ৰভাতে নিবাক আসিবক উত্তৰন।
 তাৰহাতে দিলে মই পাইবো অস্ত্ৰখন ॥২৯৫১॥
 স্বপ্নৰ জাগিয়া মহা সুচিন্তিত মনে।
 কিদেখিলো কাক দিবো নাপাইলো কাৰণে ॥
 তথাপি স্নানিয়া শাল মচিয়া অতায় ॥
 দুইখানি কটাৰীক ৰাখিল গঢ়িয়া ॥২৯৫২॥

শ্ৰীপদ্মকান্ত আতাই হৰিচৰণ আতৈক
আলম্বৰা আবে

চাৰিদণ্ড বেলা আইল জগন্নাথ চৰণ।
 কমাৰক কহিলন্ত কটাৰী কাৰণ ॥
 লবণতি গোসাক্ষ মৰ্মা কটাৰীক চাই।
 দিয়োক কটাৰী একখানি মহাশয় ॥২৯৫৩॥
 শুনিয়া সচলি মহা বদকৰি মন।
 কিনো মোৰ ভাগ্য আসি ভৈল উপসন ॥
 লবণতি গোসাক্ষ নোহে সামান্য মানুষ।
 নিশ্চয়ে জানিলো তেহো পৰম পুৰুষ ॥২৯৫৪॥
 এহিবুলি দুইখানি কটাৰী গঢ়িয়া।
 জগন্নাথ চৰণক দিলা সাদৰিয়া ॥
 আৰব দুইখানি অস্ত্ৰ তাক প্ৰতি দিবো।
 তাহাৰ চৰণে গৈয়া প্ৰণাম জনাবো ॥২৯৫৫॥
 পাছে জগন্নাথে কটাৰীক হাতে লৈয়া।
 আতাৰ প্ৰসাদে তাক দিলা সাদৰিয়া ॥
 আতাৰ আগত কৈলা আৰ যত কথা।
 আতাবোলে আৰ মন নেমেলিবা বৃথা ॥২৯৫৬॥
 আতাবোলে চিগা কাছিখানি মাত্ৰ দিল।
 এখনে দুখানি অস্ত্ৰ মোক আনি দিল ॥
 আৰব নেলাগে মন বঢ়াইবে নিদিবা।
 নেলাগে বুলিয়া বাৰ্তা কমাৰক কৈবা ॥২৯৫৭॥
 এহিমতে নানা লীলা কৰি বহিলন্ত।
 বাসুদেৱ পুত্ৰ হৰি আতৈক নিলন্ত ॥
 দৃশ্য হৰি পাইলো বুলি আনন্দ কৰিলা।
 ভাতৃসমে আতৈ আসি লগত বহিলা ॥২৯৫৮॥
 একখানি বহ্মাবলী শাস্ত্ৰক আনিয়া।
 সেৱা পূজা কৰাবন্ত অনন্দিত হৈয়া ॥
 পুৱা গোধূলিকা বেলা প্ৰসঙ্গ কৰন্ত।
 ওচৰিয়া লোক ৰাগ্ৰি নামক আসন্ত ॥২৯৫৯॥

শ্ৰীপদ্মকান্ত আতা আৰু জয় ভাৰতী
হৰি ভাৰতীৰ কথা

নিকটে ব্যাগ্ৰেক বসি নামক শুনয়।
 তাক দেখি লোক সব সজয়ে চলয় ॥
 উকতৰ ভয়হৰে জানিয়া গোসাক্ষ।
 ব্যাগ্ৰক বিছৰ কৈলা আনন্দিত হই ॥২৯৬০॥

সদাশিৱ ৰূপভৰ শক্তিৰে আসিলা ।
 গোসাইৰ কথায়ে পুনৰপি থানে গৈলা ॥
 বহুতৰ লোকজনে আসি সাদৰয় ।
 দেখিয়া ভাৰতী দ্বিজ মানন্ত বিস্ময় ॥২৯৬১॥
 আমাৰ শাস্তক নিয়া পঠন কৰিল ।
 সিকাৰণে শাস্তৰ প্ৰভাৱ বৃদ্ধি ভৈল ॥
 আমাৰ নিকটে কোনো জনে দ্ৰব্য নানে ।
 আগভাগ দ্ৰব্যদেহ লৰণতি স্থানে ॥২৯৬২॥
 শাস্তৰ প্ৰভাৱ ভিন্নে আন নাহিকয় ।
 এহিবুলি শাস্তখানি খুজি লৈয়া যায় ॥
 পাছে আতা অসন্তোষ মনত আছিল ।
 হৰি ভাৰতী আসি দেখিয়া সুখিল ॥২৯৬৩॥
 আতাবোলে শাস্তখানি তব ভাত নিল ।
 শুনি হৰি ভাৰতীয়ে মনত গুলিল ॥
 শোৱা চৰ্চা কৰিবাক শাস্ত নাহিকয় ।
 ভাৰতী বোলন্ত মোৰ এখনি আছয় ॥২৯৬৪॥
 আনিবাক প্ৰতি লোক পঠাইবাহা পাছে ।
 জগন্নাথ চৰণকে পাছিকন্ত পাছে ॥
 পাছে আতা শাস্ত নিয়া ভাবে মনে মনে ।
 আকক্ষিক বিপ্ৰ মন বৃজিবো কেননে ॥২৯৬৫॥
 জানিয়া লিখিয়া শাস্ত লিখিবাক লাগে ।
 এহিবুলি পাত মহী কৰি মহাভাগে ॥
 ভাটকুচিয়া আতায়ে গুৰু বাক্য ধৰি ।
 উজান দেশক আইলা মন বগ কৰি ॥২৯৬৬॥
 প্ৰবাসে প্ৰবাসে গুৰু চৰণ প্ৰসাদে ।
 দুঃখ সুখ কিছুমান নপাইল প্ৰসাদে ॥
 খাণ্ট হস্তী মহিমত অঙ্গ ভয় পাইল ।
 দেৱ গোপালৰ স্থান পাছে প্ৰবেসিল ॥২৯৬৭॥
 গুৰুৰ কহিলা আজা নৌকা লাগে বুলি ।
 দিবাক স্বীকাৰ কৈলা বংশী গোপালী ॥
 ভোজন কৰিতে নামঘৰত দিলন্ত ।
 আতায়ো তেখনে চাউল গুটি সিজাইলন্ত ॥২৯৬৮॥
 থক বক কৰি য়েবে ভাত উতলিল ।
 গোপালৰ ভক্ত চাৰি আসিয়া দেখিল ॥
 কৈব কোন আসি ইটো ভোজন কৰয় ।
 গোপালে কহিলা গুৰু আজা যেন নয় ॥২৯৬৯॥
 সিসৰে বোলয় তোয়া জোলোলা কৰায়ো ।
 তেহো আইলে তুমি ভিক্ষা কৰিয়া ভুজিয়ো ॥
 বোলন্ত গোপালে আমি প্ৰতিশ্ৰুত কৈলো ।
 নিদিবো বুলিলে আমি অন্যায়ে ডুবিলো ॥২৯৭০॥

চাৰি ভক্তে বোলে তুমি কিছু নমাত্ৰিবা ।
 আমাৰ বচনে তেহো দূৰ হৈয়া যাইবা ॥
 সিসৰ কাহিনী আতা শুনিয়া আছিল ।
 সিজিবাৰ অন্ন পেলাই শুতিয়া বহিল ॥২৯৭১॥
 প্ৰভাতে উঠিয়া আতা গোপালক কৈলা ।
 কিকথা কহিয়ো দূঢ়ে মোৰ হোৱে বেলা ॥
 কিছু নমাত্ৰিবা তাৰ ভকতে বুলিলা ।
 কিকাৰণে আসে ভাল কাৰ্য্যক নভৈলা ॥২৯৭২॥
 আসাম ৰাজ্যৰ হস্তে দুঃখ পায়ো গৈল ।
 পুনু আসিবাক লাগি কেনে মন ভৈল ॥
 শুনি আতা অসন্তোষে পথত চলিলা ।
 ভাটীবেলা গৈয়া হৰি পুখুৰীক পাইলা ॥২৯৭৩॥
 সেহি সময়ত পাছে পদ্মকান্ত আতা ।
 ৰত্নাৱলী শাস্ত লোখিবাক উপনিতা ॥
 লিখনৰ দ্ৰব্য কাপ কৰণী মহী পাত ।
 আনিয়া দিলন্ত জগন্নাথে পাছে ভাত ॥২৯৭৪॥
 ৰাগিভাগে মালাজপি থাকন্ত সদায় ।
 নিদ্ৰাতে থাকন্তে স্বপ্ন দেখিলা গোসাঞি ॥
 দিব্যক পূৰ্ণমে দেখা দিলন্ত আগত ।
 চাক শ্যাম কায় স্বৰ্ণ লাক্ষ্মী হাতত ॥২৯৭৫॥
 শিৰে শৰীৰে ধৌত বস্ত্ৰ পৰিধান ।
 প্ৰফুল্ল কমল মুখ পঙ্কজ নয়ন ॥
 আজানু লম্বিত ভুজ অৰুণ চৰণ ।
 শিখা নেদেখিয়া গোসাই বুলিলা বচন ॥২৯৭৬॥
 কোন তুমি আসিলাহা আমাৰ ইথান ।
 শুনিয়া পূৰ্ণমে হেন বুলিলা বচন ॥
 ৰাজসুয় শাস্তক ৰচিল যিটোজন ।
 ৰত্নাৱলী শাস্তক কৰিছা নিৰোপন ॥২৯৭৭॥
 কৰিয়া আছাহা যিটো ভাৰত সুমতি ।
 সিটোজন আমি হেৰা দেখিয়ো সম্প্ৰতি ॥
 দেখি আতা প্ৰেমে নয়নৰ জল পৰে ।
 কায় বাক্য মনে শৰণ লৈল তাৰে ॥২৯৭৮॥
 চেতন লভিয়া প্ৰভু বসি আসনত ।
 ধোয়পৰ দৃঢ়ভাৱ ভৈলেক মনত ॥
 আৰতিয়া শাস্ত প্ৰভু আহয় লিখিয়া ।
 আক যেন ভৈল তাক শুনা মনদিয়া ॥২৯৭৯॥
 মাধৱ গুৰুৰ আজা শিৰত ধৰিয়া ।
 ভটকুছি আতা পথে আছন্ত আসিয়া ॥
 নামত মাধুৰী আইছে আতাৰ বহিনী ।
 মোমা মোমা বুলি ডাকৈ তান জীউখানি ॥২৯৮০॥

তোমাৰ মোমাৰ আৰু আসিবেক নেকি ?
 মোমাৰ আসিলে নাম থৈবোহো মানিকী ॥
 এতবুলি আছা সতী গৃহ কৰ্মে বত ।
 ভাটকুছি আতা সেহি সময়ে বেকত ॥২৯৮১॥
 দদাক দেখিয়া সতী আনন্দিত মনে ।
 পুহিলা কুশল বাৰ্তা মধুৰ বচনে ॥
 আতা বহিবাৰ খান নাহিকয় তাত ।
 বোলে দাদা আই থান পুখুৰী পাৰত ॥২৯৮২॥

শ্ৰীপদ্মকান্ত আতাৰ কেশচৰণ আতাৰ
 সৰলাত আৰু মহাপুৰুষ গুৰুজনাৰ সন্দেহ
 লবণাতি গোসাঁই আহন্ত সেহি থাই ।
 পৰম বৈৰাগ্য থাকে হৰিক ধিয়াই ॥
 শুনিয়া আতাৰ বৰ হৰিষিত মন ।
 গোসাঁইৰ গৃহক লাগি কৰিলা গমন ॥২৯৮৩॥
 বজ্জাবলী শাস্ত লেখি আহন্ত কাথিত ।
 ভাটকুছি আতা গৈয়া ভৈলা উপস্থিত ॥
 শাস্তক লেখন্তে দেখিলন্ত ছাঁয়াখনি ।
 ভাটকুছি আতা হেন বুলিলন্ত বাণী ॥২৯৮৪॥
 শুনিয়া হৰিপো লেখি আছা কিনো শাস্ত ।
 বোলন্ত গোসাঁই আতা বজ্জাবলী পুস্ত ॥
 লেখিতে নলাগে কেশ আতা নিবাবন্ত ।
 শুদ্ধ আহি আমাৰ লগত আছিল ॥২৯৮৫॥
 সাদৰে বৈসায় গোসাঁই পুচিলন্ত কথা ।
 কৈবহন্তে আতা তুমি আসি ভৈলা এথা ॥
 যেহিজনৈ এহি শাস্ত আছয় বচিয়া ।
 সিজনাৰ পাশহন্তে আছোহো আসিয়া ॥২৯৮৬॥
 শুনিয়া গোসাঁই বাক্য বুলিলা বিনিত ।
 সিজনা পুৰুষ নেকি আছে পৃথিবীত ॥
 খেকায়োক মোক নিয়া সিজমাৰ পায় ।
 তাহান চৰণ আমি বাঞ্ছোহো সদায় ॥২৯৮৭॥
 এহিবুলি সনোতক প্ৰেম উপজিলা ।
 শুকৰ চৰিত্ৰ আতা কহিবে লাগিলা ॥
 বেহাৰ দেশত আছে মধুপুৰ স্থানে ।
 পৰম শ্ৰদ্ধায়ে সবে বিষ্ণু বুদ্ধি মানে ॥২৯৮৮॥
 নানা বাদে ব্ৰাহ্মণক জিনিয়া আহয় ।
 আকাশে প্ৰকাশে বিধু কৰে সেহিনয় ॥
 সেহিমতে প্ৰকাশন্ত বেহাৰ পুৰীত ।
 প্ৰভাত কালত যেন আদিত্য উদিত ॥২৯৮৯॥

সৰোবৰ মধো যেন প্ৰফুল্ল কমল ।
 মধুলোভে সৈৰি অজি ভকত সকল ॥
 বামনাম মধুধাৰা নদী বহি যায় ।
 ভকত সকলে তাক পিয়ন্ত সন্দায় ॥২৯৯০॥
 পৰম গভীৰ শুক সাগৰ অম্বৰ ।
 হৰে উতপন্ন তাত মহা বত্ৰহন্ত ॥
 হেম মৰকত শঙ্খ মাণিক প্ৰবাল ।
 মৃতা আদিকৰি আনো দ্ৰব্য ভাল ভাল ॥২৯৯১॥
 এহিমতে শুক ভকতৰ নবনিধি ।
 যেহি যিবা বাঞ্চে মনোৰথ হৰে সিদ্ধি ॥
 শুণব সাগৰ প্ৰভু কল্পতক প্ৰায় ।
 তাহাৰ দ্ৰবিত ফল মধু বহি যায় ॥২৯৯২॥
 পিয়ে মধু সন্তসৰে আজলি ভৰিয়া ।
 বামনাম ভক্তি শুক আছা প্ৰকাশিয়া ॥
 এহি কথাযুতে সিটো বজনী বঞ্চিলা ।
 শুকৰ চৰিত্ৰে মহা সুখক লভিলা ॥২৯৯৩॥
 বৰিৰ উদিত ভৈলা বজনী প্ৰভাত ।
 গোসাঁইক সম্বোধি আতা বুলিলন্ত বাত ॥
 থেকাইবোহো লোক নৌকা কৰিয়ো যতন ।
 অৱশ্যে লভিবা তুমি শুকৰ চৰণ ॥২৯৯৪॥
 সলখ যাইবোহো হৈবে বৰিষ প্ৰমাণ ।
 সিথানৰ পৰা আসিবোহো ওমু থান ॥
 সঙ্গলৈয়া যাইবো পাইবা দ্বিসন্ত দিনত ।
 নকৰা সংশয় মই কহিলো তোমাতে ॥২৯৯৫॥
 এহিবুলি মিষ্টালাপে বহি দুয়ো জন ।
 প্ৰভাতে উঠিয়া স্নান কৰিয়া ভোজন ॥
 শুক আতা ধৰি সলখক চলি গৈল ।
 শুনা আতপৰে মাধুক যেন কৈল ॥২৯৯৬॥
 হাজোৰ ব্ৰাহ্মণ সবে প্ৰতিদিনে আসি ।
 শুকক নিবাক প্ৰতি কহন্ত হৰিষি ॥
 ইটো কথা ইমানতে কৰি সমাপন ।
 শুকৰ বৃত্তান্ত আৰু শুনা বিতোপন ॥২৯৯৭॥

পঞ্চম অধ্যায়

পুলৰ শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ চৰিত

ৰাজাৰ আছয় আতা হাজোক যাইবাৰ ।
 সিকাৰণে শুকজন কৰি পয়ো সাৰ ॥
 সেৱক সহিতে মাধৱ থানে গৈল ।
 নাট মন্দিৰৰ হন্তে দেখা দেখি হৈল ॥২৯৯৮॥

আত্মা পৰিচয় কৰি ফিৰিয়া চলিলা ।
 দুৱাৰৰ পাটে আগুলিব চিহ্ন বৈলা ॥
 শ্ৰীৰাম আত্মা লাউ কঠা বাহিৰত ।
 থৈয়া মাধৱক মনে চিন্তিয়া তহিত ॥২৯৯॥
 ওকজন আসিবাৰ কাল অপেক্ষিয়া ।
 বসিয়া বহুতে ওক আসিল ফিৰিয়া ॥
 পাছে শ্ৰীৰাম আত্মা লাউ কঠাক তুলিল ।
 পাথৰ উপৰে তাৰ চিহ্ন বাক্সি বৈল ॥৩০০॥
 আজিও পৰ্য্যন্তে সিটো লাউৰ চিহ্নগোট ।
 খোৰ হয় বসি আছে দেখিয়ো প্ৰকট ॥
 পাছে পাণ্ডা দলৈ সকলক সমাদৰে ।
 কৰিলা দক্ষিণা ওক শাস্ত্ৰ ব্যৱহাৰে ॥৩০০১॥
 অনুক্ৰমে গৈয়া নৌকা প্ৰবেশ কৰিয়া ।
 স্নান ভোজনক কৰি তথাতে বহিয়া ॥
 আছন্তে ওকৰ কথা সৰ্বলোকে শুনি ।
 ওকক সেৱন্ত আসি নানা দ্ৰব্য আনি ॥৩০০২॥
 হাজো দেৱালয় আগে যিদ্ৰব্য আনয় ।
 তথাক আনিয়া মাধৱক দিবই ॥
 মাধৱৰ পাণ্ডাগণে তাক নসহিল ।
 ৰাজাৰ নিকটে গৈয়া সবে ওচৰিল ॥৩০০৩॥
 ৰাজাবোলে জীয়া মাধৱৰ তেজে আনে ।
 তোমাৰ মাধৱে নবাধয় কি কাৰণে ॥
 তথাপি তোমৰা সবে কহিবাক পাৰ ।
 ইচ্ছাইলে মাধৱে যাইবে অন্তৰ ॥৩০০৪॥
 আমাৰ ৰাজ্যত আক দেৱালয় আছে ।
 যেন ইচ্ছা যৈতে থাকে থাকোক বিশেষ ॥
 শুনি পাণ্ডা দলৈ ওকজনত কহিলা ।
 ওকজনে বোলে মোৰ বাঞ্চামত ভৈলা ॥৩০০৫॥
 হাজোত থাকিবে প্ৰতি ৰাজাৰ আদেশ ।
 আজ্ঞা পাইলো পাণ্ডা ভাল কৰিয়া বিশেষ ॥
 পৰদিনা নৌকামেলি নীলাচল আইল ।
 অমৰা শুৱিব ঘাটে পৰ্ব্বতে উঠিল ॥৩০০৬॥
 বহুমান্যে পুৰুষৰে পাণ্ডায়ে নিলন্ত ।
 ভিতৰে যাইবাক প্ৰতি বিনয়ে বোলন্ত ॥
 ওকবোলে ভিতৰত নাহিকিছু কাজ ।
 দৰ্শন দিলন্ত মোক হইয়া বিৰাজ ॥৩০০৭॥
 ভিতৰে প্ৰবেশ কৰিবাক নুজুৱাই ।
 মাতৃৰ ওপুত অঙ্গ পুত্ৰে কিবা চাই ॥
 এহিবুলি ওকজনে দক্ষিণা কৰিয়া ।
 যিবন্ত চাহিবে লাগে তাক নিবেক্ষিয়া ॥৩০০৮॥

অনুক্ৰমে আসি নৌকা আৰোহন কৰি ।
 সেৱক সহিতে চলিয়ান্ত দৰ দৰি ॥
 এক বালি পায় গুৰু উপৰে উঠিলা ।
 সদাচাৰ কৰি পুন নৌকা আৰোহিলা ॥৩০০৯॥
 সেহিকালে বামচৰণ ঠাকুৰ বুঢ়া আত্মা ।
 নৌকাহন্তে বালিত ভৈলেক উপনিভা ॥
 নৌকা মেলিবাৰ কালে নৃতি দুয়োজন ।
 বালিয়ে বালিয়ে পাছে কৰন্ত গমন ॥৩০১০॥
 ওক আজ্ঞা বিনে বালি হাঠিবাৰ দেখি ।
 নৌকা নচপাইল ওক খানিকে নাপেখি ॥
 বহুদূৰ যাতে বালি হাহাশাস্তি ভৈল ।
 বাৰম্বাৰ নৌকা তাৰা বাখিতে প্ৰাৰ্থিলা ॥৩০১১॥

হাজোৰ ৰাসৰ বালাত শ্ৰীমাধৱদেৱ আৰু
 আইধাইৰ প্ৰাৰ্থনাত কোছবিহাৰ গমল

তথাপিতো ওকজনে বাখিতে নিদিলা ।
 অনুক্ৰমে নৌকা নদী ভাটীক চলিলা ।
 দেখি দুয়োজনে পাছে বিমৰ্ষ কৰি ।
 ওক আজ্ঞা বিনে আইলো ভৈল দোষবৰি ॥৩০১২॥
 সিকাৰণে নৌকা নাহি ৰাখে ওকজন ।
 হাঁ ওক অপৰাধ কৰা মৰিষণ ॥
 এহিবুলি দুয়োজন বালিত বসিয়া ।
 ওক নৌকা বন্দি স্তুতি ভকতি কৰিয়া ॥৩০১৩॥
 কল্পিনী দেৱীৰ বিলাপৰ গীত গায় ।
 মহাপ্ৰেমে প্ৰাৰ্থনা কৰন্ত তাৰা দুই ॥
 শুনি ওকজনে পাছে সন্তোষ ভৈলন্ত ।
 নৌকাবাখি দুইহাতকো তুলিয়া লৈলন্ত ॥৩০১৪॥
 হাজো পায় তাহাবাকো ঘৰক পঠাইলা ।
 ওকক সেৱিয়া তাৰা গৃহক চলিলা ॥
 হাজোৰ বালিত বহি অপেক্ষা কৰিয়া ।
 অনুদিনে দেখে নদী পূৰ্বে নিবেক্ষিয়া ॥৩০১৫॥
 আইধাই শুমি বহু ৰাজাৰ বিচেষ্টা ।
 ওকজন প্ৰতি শোক কৰে প্ৰতিনিভা ॥
 পাছে সুবৰ্ণৰ সফুৰাত কেশ চিহ্নি ।
 ভৰায়া পথাইলা ওক জনক প্ৰসজি ॥৩০১৬॥
 সাত সাতবিয়াক পাঞ্চিলা আই মাতি ।
 আইল তাৰাসবে ওকজন নিবে প্ৰতি ॥
 হাজোৰ বালিত আসি মাধৱক পাইল ।
 অৱনত ভাৱে সবে পড়ি প্ৰণামিল ॥৩০১৭॥

আইধাই যিমত কৰিল কাঁতুৰ্কাঁদ ।
সফুৰাত দিলা কেশ চিহ্নিয়া সন্মাদ ॥
সকলো জনায়া গুৰুজনত কহিলা ।
তথা মাইবে প্ৰতি গুৰুজন সাজ ভৈলা ॥৩০১৮॥
সকলো দিশৰ সেৱকেও বাৰ্তা পাই ।
জন্মে আসি আসি গুৰুজনক সেৱাই ॥
সতৰিয়া সবে ভোজনৰ অৱসানে ।
সাজি মাজি টৌ বাটি বালিত ৰাখনে ॥৩০১৯॥

গজিয়া ঘাট, মঞ্জিৰাঘাট আদিত প্ৰবেশ
তলবল কৰে দূৰহতে ৰন্ধিম দেখি ।
পঢ়িয়া আতৈয়ো কৈলা খানিকো নাপেখি ॥
ইটো প্ৰব্য খাণ্টৰ কাৰণে হেন দেখি ।
বাহিবত ৰাখে প্ৰব্য কালকো নাপেখি ॥৩০২০॥
গুনি সাত সতৰিয়া অসন্তোষ পাইল ।
দেখি গুৰুজনে কহি সন্তোষ মিলাইল ॥
আত অনন্তৰে গুৰু নৌকা পথে চলি ।
গজিয়াৰ ঘাট পায় ৰহিলা সকলি ॥৩০২১॥
ভকত পাকিলা তাৰা বাৰ্তা দিবে প্ৰতি ।
সখি ৰাম চৰণ আনো মন্দিয়াক প্ৰতি ॥
সকলো সেৱকে সেই ঠাই গৈয়া মোক ।
দেখা দেখি হৈবে হেন আদেশ কৰোক ॥৩০২২॥
পাহে মাধদেৱ অনুজ্ঞমে চলি গৈলা ।
মনদিয়া ঘাট পাই তথাতে ৰহিলা ॥
আসিল ঠাকুৰ আতা পৰ্ম্মানন্দ সমে ।
ৰামচৰণ বৃদ্ধা আতা আইল অনুজ্ঞমে ॥৩০২৩॥
সকলো দিশৰ যত সেৱক আসিল ।
গুৰুক সেৱিয়া থাকে থাকে চলি গৈল ॥
ঠাকুৰ আতায়ে বোলে আমি দুৰ্ভাগীয়া ।
তোমাৰ চৰণ সেৱা কৰিতে নপায় ॥৩০২৪॥
একৰূপে তৈল এক বৰিষ পৰায় ।
গুৰুবোলে সৰ্বকালে পাইবাহা সখাই ॥
ৰাম চৰণ ঠাকুৰক গুৰুজনে কৈলা ।
আমাৰ লগত কিবা মাইবাক ইচ্ছিলা ॥৩০২৫॥
কান্দিয়া নোবোলে কিছু ৰাময়ে চৰণ ।
পাহে গুৰুজনে তাক বুলিলা বচন ॥
বাপু তোৰ পিতা বৃদ্ধা ত.হাক চাৰিয়া ।
মাইবাক নেলাগে থাক পিতৃক সেৱিয়া ॥৩০২৬॥

মহাপুৰুষ জীমাধৱানন্দ ৰামচৰণ ঠাকুৰক
কীৰ্ত্তনামায়া শাস্ত পোতাই আনিবলৈ আদেশ
দি প্ৰদান

শ্ৰীশঙ্কৰ গুৰুজনে কীৰ্ত্তন কৰিল ।
চোৱা-চোৱা হই স্থানে স্থানেহে থাকিল ॥
সবাকো গোটায়া তুমি একত্ৰিত কৰি ।
বৎসবাস্তে লৈয়া মাইবা আমাৰ উচৰি ॥৩০২৭॥
গুনিৰাম চৰণৰ বিষাদ মিলিল ।
আজাপ্ৰতি পালি শোকে নিজাগয়ে গৈল ॥
চলিয়া মথুৰা দাস বৰপেটা স্থানে ।
উজ্জ্বল পালিয়া বস্তি ৰাখিবা বচনে ॥৩০২৮॥
গোপালো থাকিবা সেৱকক প্ৰতিপালি ।
এহিমতে গুৰু সৰাহাঙ্কে মাতি বুলি ॥
নৌকা মেলিবাক পাহে উদ্যোগ কৰত ।
সেহি সময়ত মনপূৰে প্ৰাৰ্থিলত ॥৩০২৯॥
বাপ কৃপাময় গুৰু কৰোহো কাতৰি ।
পহিখানি দিয়াযাও থাকো সেৱা কৰি ॥
মাধৱে বোলন্ত মই বিদেশক যাওঁ ।
যাবে শীত পহিখনি উৰিবাক চাওঁ ॥৩০৩০॥
আন এক পহিতোক দিবো লৈয়া যাওঁ ।
মনপূৰে বোলে আন পহিক নাচাওঁ ॥
পাহে গুৰুজনে গাৱহতে খসাই আনি ।
মনপূৰ উৰাজীক দিলন্ত তৈসানি ॥৩০৩১॥
গাৱৰ ছালক তোৰ নিবাক মানস ।
দিলো লৈয়া তই আৰ শীঘ্ৰে চলি যাব ॥
পাহে মনপূৰে পথ জন্মত চলিলা ।
জপাত শুৰায়া পঢ়ি ভাজমতে খৈলা ॥৩০৩২॥
একদিনা একাদশী তিথি আসি ভৈলা ।
সেৱা কৰিবাব মনে পঢ়িয়া নপাইলা ॥
কোনে নিল কিবা তৈল নেপাওঁ উপায় ।
কান্দিয়া ৰহিল সিটো মৰণ পৰাই ॥৩০৩৩॥
সেৱকে বোলন্ত মন পূৰ কিকৰিলি ।
ঈশ্বৰৰ প্ৰব্য আনি কিবা ফল পাইলি ॥
তাতে পৰে গুৰু ঠাকুৰ আতাক আলিসি ।
ৰামচৰণ ঠাকুৰ পৰ্ম্মানন্দ মাথা গুৰি ॥৩০৩৪॥

মহাপুৰুষৰ খাগাকটা ঘাট, আৰিমৰা ঘাট
আদিত লীলা প্ৰকাশ

বিদায় কৰিলা গুৰু নৌকা মেলি গৈলা ।
সেৱক সকলে মহা বিষদে চলিলা ॥
পাছে ডাটি যান্ত্ৰে গুৰু কৃষ্ণ কথা কত ।
সকলো সেৱকে গুৰু চৰণে পূহন্ত ॥৩০৩৫॥
গৰুড় কেমন ৰূপ দেখিবাক চাওঁ ।
হাসি গুৰুজনে বোলে জোনো ভয় পাওঁ ॥
এহিবুলি তাৱক্ষণে স্মৰণ ম'ত্ৰকে ।
মহা ভয়ঙ্কৰ পক্ষীগোট পৰতেকে ॥৩০৩৬॥
সূৰ্য্যৰ সদৃশ ব্ৰহ্মপুত্ৰ জানু ভৈল ।
দেখি সেৱকৰ মহা ভয় উপজিল ॥
ক্ষণিক শুভ্ৰিয়া গৈল আকাশক লাগি ।
প্ৰশংসা কৰিলা ধন্য ধন্য পক্ষী ভাগি ॥৩০৩৭॥
একদিনা ৰাম ৰাৱণৰ প্ৰসঙ্গত ।
হনুমন্ত ৰূপ চাইতে সেৱকে প্ৰাৰ্থন্ত ॥
পাছে গুৰুদেৱে সেৱকৰ মনপুৰি ।
দেখাইলা হনুৰ ৰূপ নদীখন জুৰি ॥৩০৩৮॥
অগনি সদৃশ মুখ চকু জ্বলে ।
শৰীৰে জুৰিল ব্ৰহ্মপুত্ৰ দুই কুলে ॥
সকলো সেৱকে ভৈল ভয়তে বিকল ।
দেখি গুৰুজনে তেখনে বিদাই দিল ॥৩০৩৯॥
এহিমতে লীলা কৰি মাধৱদেৱ যন্ত ।
গধূলিকা খাগা কটা ঘাটক পাইলন্ত ॥
বলিত কৰিলা গৃহ খাগৰা কাটিয়া ।
: ধুংক্ষী বাহগেট সেৱকে আনিয়া ॥৩০৪০॥
ঈশ্বৰক অপি গুৰু সেৱকক দিলা ।
পৰম আনন্দে পাছে আপুনু ভুজিলা ॥
পৰদিনা দক্ষিণ কুলৰ সোঁতাদিয়া ।
যান্ত্ৰে আৰিমৰা ঘাট পাইলন্ত গৈয়া ॥৩০৪১॥
মধ্যাহ্ন কালত গুৰু নৌকা ৰাখি তথা ।
গৃহনিশ্চিম খোলা চৌকা কৰিলা সৰ্ব্বথা ॥
ধৰি আনিবাক পাছে সেৱক চলিলা ।
ডোঁৱাৰ গোটত আৰি মাছক লখিলা ॥৩০৪২॥
অল্প মাত্ৰ জল মাছ বিকলত আছে ।
দেখিয়া সেৱকে ধৰি আনিবাক পাছে ॥
নাৱৰ কোষত থৈলা বহুতৰ মাছ ।
দেখি গুৰুজনে ৰাগ কৰিলা প্ৰকাশ ॥৩০৪৩॥

কিকাম কৰিলা বহু জীৱ বিনাসিলা ।
বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্ম তোৰা কিমতে ৰাখিলা ॥
ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱ বধন নযাই ।
তথাপি কৰিলা বধ কাহাৰ কথাই ॥৩০৪৪॥
সেৱকে বোলন্ত বাপ জল শুকাই যাত ।
কমাত্তে মাছ পক্ষী সকলে ভুজন্ত ॥
মৰিবাক জানি মাছ ধৰি অনা হৈল ।
শুনি গুৰুজনে মহা ক্ৰোধ কৰি কৈল ॥৩০৪৫॥
যদিবা ব্ৰাহ্মণ গোট মৃত্যু সন্নিহিত ।
জীৱনৰ আশা নাহি মৃত্যু মুখে পতিত ॥
দুঃখ পায় বুলি তাক আগে বিনাসিল ।
তাহাৰ বধৰ পাপে কিবা নাহি পইল ॥৩০৪৬॥
পাছে হৰি বলন্তে বুলিলা যোৰকৰে ।
সেৱকে ভুজিবে ৰূপ ক্ষমিয়া সত্তৰে ॥
তথাপিতো গুৰুজনে সন্তে ম নঠৈলা ।
ভকতৰ প্ৰাৰ্থনাত দোষক ক্ষমিলা ॥৩০৪৭॥
সেহিদিনা তথাতে ৰহিয়া দেৱবৰ ।
পৰদিন প্ৰভাতে চলিলা শীঘ্ৰতৰ ॥
অনুক্ৰমে সাৱধানী ঘাটক পাইলা ।
সকলো সেৱক ওপৰক চলি গৈলা ॥৩০৪৮॥
বৰবিষ্ণু আতা গুৰুজন আসিবাৰে ।
সম্বাদ পাইলন্ত মহা আনন্দ অপৰে ॥
গধূলি ভৈলেক শীঘ্ৰে সেৱক নাসিলা ।
দেখি গুৰুজনে এক শক্তি প্ৰকাশিলা ॥৩০৪৯॥

বৰবিষ্ণু আতা আৰু বলাই নৰসিংহৰ
লগত মিলন

কৰাইগৈ সবাৰো খোলা চৌকা বিস্তাৰিয়া ।
ভোজনৰ দ্ৰব্য ঠাৱে ঠাৱতে সজায় ॥
সেৱক সকলে আসি দেখি আচৰিত ।
গুৰুক সোধন্ত বাপ ইকথা কিমত ॥৩০৫০॥
গুৰুজনে বোলে তোৰা বিস্ময় নকৰা ।
পৰম সুখদে বসি ভোজন আচৰা ॥
শুনিয়া সেৱক সাত সতৰিয়া তথা ।
কৰন্ত ভোজন মহা সন্তোষে সৰ্ব্বথা ॥৩০৫১॥
হেন সময়ত শ্ৰীবিষ্ণু আতা আইল ।
অল্পমাত্ৰ নৌকা আসি মধ্যাহ্নে লাগিল ॥
দেখি গুৰুজনে যদু মণিক বোলন্ত ।
দেখা তব পিতাৰ নৌকায়ে ঠেকিলন্ত ॥৩০৫২॥

শীঘ্ৰগতি আঁতে নৌকা কলত কৰিয়া ।
 একহায়া দিল চলি সত্তবে আসিয়া ॥
 টকা বস্ত্ৰ দিয়া আতা বার্তাক সুধিয়া ।
 অনেক সত্তাবে শুক সেৱক তুমিলা ॥৩০৫২॥
 আতাক বিদায় দিলা সেৱক সহিত ।
 ভাটিক চলিলা শুক মহা সন্তোষিত ॥
 দুইদিনে গৈয়া পাছে ঘোৰা ঘাট পাইল ।
 তথাতে বহিয়া উঠি মাইবাক ইচ্ছিল ॥৩০৫৩॥
 বলাই নবসিংহে ডোলাখান পঠাই দিলা ।
 তাহাত চৰিয়া শুক সত্তবে চলিলা ॥
 পথত আসন্তে বঘুৰাজা সমাবেশে ।
 দেখি শুকজন অন্তৰিলা প্ৰান্ত দেশে ॥৩০৫৪॥
 বলাই নবসিংহে বজা লগে আনিছিল ।
 দেখি গৈয়া শুকক পড়িয়া প্ৰণামিলা ॥
 প্ৰৰ্থনা কৰিল দাস গৃহত বহিয়ো ।
 চৰণৰ ধূলি দিয়া কৃতকৃত্য কৰো ॥৩০৫৫॥

সোণকোঁহ বদৌৰ চকিত পাৰাই বিহাৰ গমল

শুনি শুকজন গৈয়া তথাতে বহিলা ।
 অনেক ভকতি ভাৱে দুইজনে সেবিলা ॥
 সোনকোস নদী দুই বাজাৰ সীমনা ।
 পাৰ কৰাইবাক নপাবয় কোনোজনা ॥৩০৫৬॥
 ভুঙ শুক শুনি শুক জন আসিবাব ।
 মহা সমাবেশে আসি সেবিলা বিস্তৰ ॥
 শুকজনে বোলে বেহাৰক মাইবো আমি ।
 কোনো উপায়তে নিয়া নিভয়তে তুমি ॥৩০৫৭॥
 ঘাটোৱাল সমে তান আহিলন্ত প্ৰীতি ।
 গোপনে কহিলা বিজে কথাৰ সম্প্ৰতি ॥
 মোৰ বৃদ্ধ শত্ৰুৰ দেখিতে আসিচয় ।
 তান লগে আসি আছে লোক পাৰ্শ্বেচয় ॥৩০৫৮॥
 গোপনে কৰিয়ো পাৰ তুমি বন্ধুজন ।
 শুনি চকিয়ালে বুলিলন্ত তাৱৰূপ ॥
 বাস্তিত আসিয়া তেহো পাৰ হৈয়া যাবে ।
 প্ৰকাশ নকৰি শীঘ্ৰে আনিয়োক আবে ॥৩০৫৯॥
 পাছে ভুঙ ব্ৰাহ্মণ চলিল বগ মনে ।
 ডোলাত তুলিয়া লৈয়া গৈলন্ত তেখনে ॥
 শীঘ্ৰে পাৰ কৈলা শুকজনেও আসিলা ।
 সূৰ্য্যসেন প্ৰকাশয় ঘাইয়ে দেখিলা ॥৩০৬০॥

বোজনন্ত বিজক ইটো মনুষ্য নোহয় ।
 কহিয়োক শুক আবে ইটো কোন হয় ॥
 কহিবাক চান্তে শুক বহুদূৰ গৈলা ।
 দণ্ড দুইমানে ভুঙ শুক ঘৰ পাইলা ॥৩০৬১॥
 এহিমতে গৈয়া ভুঙ ঘৰত পহন্ত ।
 আই মাইত গৈয়া সাত সত্ৰীয়া কহন্ত ॥
 শুনি আই পাছে বব ভগীয়াক পাঞ্চে ।
 শুকজন বার্তালৈয়া মাইত কৈলা সাঞ্চে ॥৩০৬২॥

শ্ৰীমাধ্বদেৱৰ ভৃগু গুৰু আৰু ৰাম ৰাম

আতা গৃহত প্ৰৱেশ

কিছুদিন অন্তে ভুঙ মাকাতা আসিয়া ।
 মাতি প্ৰাণি সিটো তাৰ গৃহ লাগি নিয়া ॥
 পৰম আনন্দে শুক সেৱকে সহিত ।
 কতোদিনে বহি ৰাজ নগৰ সন্নিতি ॥৩০৬৩॥
 মাইবাক কৰিলা মন আনিয়া গোপাল ।
 মাধৱ দেৱক নিলা গৃহ সেহিকাল ॥
 নানা ভক্তি কৰি শুক জনক তুমিলা ।
 একদিনা মাধৱত হেন কথা কৈলা ॥৩০৬৪॥
 বাপ ৰাজা আসে আমি কৈলো তুমি কথা ॥
 নখায় মৎস্য তৈল হৰিষ সৰ্বথা ॥
 দাড়িচুলি নকাময় একাহাৰ কৰে ।
 শুনি ৰাজা প্ৰশংসা কৰিল বহুতবে ॥৩০৬৫॥
 শুনি শুকদেৱে মহা অসন্তোষ কৰি ।
 সাই দৰিয়া গোপালত কহিলা বিবৰি ॥
 শ্ৰীশঙ্কৰ শুক নাম ধৰ্ম প্ৰকাশিল ।
 ব্ৰত মাগন্ত মানি নিবাৰন কৈল ॥৩০৬৬॥
 যিসৰ কহিলা ভক্তি ধৰ্মৰ বিৰোধি ।
 তোমাৰ গৃহত নথাকিবো অদ্যাবধি ॥
 এহিবুলি তেখনে উঠিলা শুকদেৱ ।
 ৰাম ৰাম আঁতে আসি কৰিলন্ত সেউ ॥৩০৬৭॥
 বাপ জগতৰ শুক দাস হেন মানি ।
 দাসৰ গৃহক যেন চলন্ত এখনি ॥
 গুৰুৰ বহিবে যোগ্য গৃহ কৰি আছো ।
 জনাইবাৰ লাগি বাপ আসিয়া বহিছো ॥৩০৬৮॥
 পাছে তুলন্ত মনে গুৰু কৰি মহাবস ।
 ৰাম ৰাম গৃহে গৈল সেৱকৰ সঙ্গ ॥
 অনেক সাদৰে ৰাম ৰাম মহাশয় ।
 আগবঢ়াই নিয়া দিব্য গৃহত বসায় ॥৩০৬৯॥

টকা বস্ত্ৰ গুণাগণ ঠগিত আনিয়া ।
 গুৰু সেৱকৰ সুখ সম্বাদ সুধিয়া ॥
 পাছে গুৰুজনে সুখে তথা বহি আছে ।
 বৰ ভগীয়াক ধাই পঠাইলন্ত পাছে ॥৩০৭০॥
 দাসীক কৰিয়া কৃপা গুৰুজন আইল ।
 পূৰ্ব পুৰুষৰ মোৰ ভাগ্য আসি ভৈল ॥
 নিজ দাসী বুলি যদি আসিবাক চাৰে ।
 সৰুৰ গৃহক সজাই দিবে পাৰো তেৰে ॥৩০৭১॥
 মাধৱ বদতি বৰভগীয়াক প্ৰতি ।
 গুৰুতৰ বাক্য সিদ্ধি কৰিবোহো ব্ৰতি ॥
 সেৱক সকলে যেন সুখদে থাকয় ।
 সেহিমতে গৃহ সব কৰিয়োক ধাই ॥৩০৭২॥
 শুনি বৰভগীয়া সকলো কথা কৈলা ।
 গৃহ সজাইবাক প্ৰতি ধাইব মন ভৈলা ॥
 পাছে ধাই লক্ষ্মী নাৰায়ণত কহিলা ।
 মহা ভক্তজন বাপু তব ৰাজ্যে আইলা ॥৩০৭৩॥
 সৰু সত্তা হাটীগৃহ কৰায়া দিয়োক ।
 ৰাজ্য বোলে ইকালত ভক্ত দেখাওঁক ॥
 ব্ৰহ্মামনুহৰ কলিদি ভক্ত বৰ ।
 তাসম্বাৰ বিনে ভক্ত নাহিকে আৱৰ ॥৩০৭৪॥
 শুনিয়া মনত মহাবিষাদ মিলিলা ।
 কিছুদিন থাকি মাঘ মাস আসি ভৈলা ॥
 প্ৰভাতে যাহান্তে আই স্নান কৰিবাক ।
 কম্পিজম্পি অসে ৰাজ্য দেখিলা প্ৰত্যেক ॥৩০৭৫॥
 স্নেহতে বুলিলা আই* দুৰি কৰি যাও*দুৰি-দোলা
 আই বোলে অৰ্ধফল কিসক ওচাও ॥
 হেনমতে সেহিদিন বহিলন্ত যাই ।
 পুনৰপি দেখি ৰাজ্য বিষাদ কৰাই ॥৩০৭৬॥
 আই ধাইৰ আদেশত লক্ষ্মীনাৰায়ণ ৰজাৰ
 ভৈলা ধাত বিপ্লৱ আৰু শ্ৰীমাধৱদেৱৰ নিবাস
 ধাই বোলে যদি মোক মৰম কৰিছা ।
 তেবে কৰিয়োক পূৰ্ণ মোৰ মন বাধা ॥
 তুমি মহাৰাজ্য বুলি জগতে কহয় ।
 তোমাৰ প্ৰসাদে লোকে সুখক লভয় ॥৩০৭৭॥
 মোক দায়া কৰা তুমি ভৈৰোচা নদীক ।
 নগৰ ভিতৰে শীঘ্ৰে আনিয়া দিয়োক ॥
 এতেকতে দুঃখ মোৰ সত্ৰৰতে ওচৈ ।
 নকৰিলে তুমি বিনে আৰ কোন আছে ॥৩০৭৮॥

শুনিয়া বোলন্ত আই মোৰ শক্তি নাই ।
 আই বোলে তুমি ৰাজ্য শক্তি আইহ ॥
 পুণ্যবত ৰাজ্য দেখো সাগৰ কৰিলা ।
 আবে ক্ষুদ্ৰ নদীখানি আনিদিয়ো ভালা ॥৩০৭৯॥
 লক্ষ্মীনাৰায়ণে পাছে হাসিয়া কহিলা ।
 সিকালৰ ৰাজ্য সমে আমাক মানিলা ॥
 সত্যযুগ ৰাজ্য সব মহা পৰাক্ৰম ।
 কিমতে হইবো আমি সিসবৰ সম ॥৩০৮০॥
 হাসিয়া কহিলা বাপু কহিলা স্বৰূপ ।
 কাল অনুসৰি গুৰু ভক্তৰ স্বৰূপ ॥
 যেনমত ইকালৰ তুমি ৰাজ্য ভৈলা ।
 সিমতে ভক্তত সৰো আবে আসি হৈলা ॥৩০৮১॥
 এতেকতে মাধৱে ভক্তৰ উত্তম ।
 জানিয়া কৰিবে লাগে ভক্তি সুগম ॥
 লজ্জ পদ্মা ৰাজ্য তেজি ন অস্তা কৰে ।
 মাধৱক প্ৰতি সৰু কৰা সাৰে সাৰে ॥৩০৮২॥
 পাছে আই ধাই দলৈৰ মাটি লৈলা ।
 আহধান সব তাৰ কাটিয়া পেলাইলা ॥
 হাটীবাটী নামঘৰ গুৰুৰ গৃহক ।
 শীঘ্ৰে কৰই জনাইলন্ত মাধৱদ্যক ॥৩০৮৩॥
 অনেক বিনয়ে আই প্ৰাৰ্থনা কৰিলা ।
 পাছে গুৰুদেৱ আসিবাক সাজ ভৈলা ॥
 সেৱক সকলো মহা হৰিষিত মন ।
 ভৈলা ডোৱাৰক প্ৰতি আইলা গুৰুজন ॥৩০৮৪॥
 গৃহক পশিয়া আজ্ঞা শ্ৰী । ক ক ।
 শুনি আতা যাক যেন বিভাগিয়া দিল ॥
 পাছে আই ধাই নানা দ্ৰব্য সব আনি ।
 গুৰু সেৱকক দিলা ইষ্ট সিদ্ধ মানি ॥৩০৮৫॥
 টকা বস্ত্ৰ দিয়া গুৰু জনক সেৱিলা ।
 মহাৰঙ্গে গুৰুজন তথাতে বহিলা ॥
 ৰাজ্যক কহন্ত আই গুৰুজন কথা ।
 ৰাজ্যৰ সন্তোষ ভৈল ওপ নাম যথা ॥৩০৮৬॥
 বিজয় পুৰৰ হৰিকৃষ্ণ আসিলন্ত ।
 হৈদাস বনিয়া আনো নানা ভক্তসন্ত ॥
 সকলো আসিয়া গুৰুজনক সেৱিল ।
 দিনেদিনে গুৰু সেৱকৰ বৰ্দ্ধিত ॥৩০৮৭॥
 প্ৰতিদিনে ধাই আসি গুৰুৰ নিকট ।
 সুখদুখ বৃদ্ধি ভক্তি ভাবে সাদৰন্ত ॥
 নমো মোৰ মহাগুৰু শঙ্কৰ মাধৱ ।
 যাহাৰ চৰিত্ৰ সব লোকৰ বাক্যৰ ॥৩০৮৮॥

হেন গুৰু গুৰুৰ চৰিত্ৰ অপৰ্য্যাপ্ত ।
 তাহাৰ সৰ্ব্ব কথা কোনে পাবে অন্ত ॥
 তথাপি গুৰু গুৰুতৰ আত্মা মানি ।
 যিগলো তাহাৰ কথা লেখিলো প্ৰমাণি ॥৩০৮৯॥
 জানি কৃপাকৰা মোক দীনহীন মতি ।
 বাম বাম বুলি তৰা সংসাৰ দুৰ্গতি ॥
 দীননাথে ভনে গুৰু চৰিত্ৰ অমৃত ।
 গুৰুৰ সেৱক হয় থাকো সদা ভূত ॥৩০৯০॥

অষ্টম অধ্যায়

দুলভি

গুনা আতপৰে বেহাৰ নগৰে
 মাধৱ দেৱ আচৰ্ত্ত ।
 আইলা গুৰুজন গুনিয়া উৎসৱ
 ৰাজা প্ৰজা কৰিলন্ত ॥
 চাহিবাক প্ৰতি আসিলা উভতি
 নগৰৰ যত জন ।
 মাধৱ দেৱক দেখিল মাত্ৰকে
 হৰিষ ভৈলেক মন ॥৩০৯১॥
 কৰয় প্ৰণাম আনন্দ পৰম
 চৰণৰ ধূলি লৱে ।
 সমস্ত লোকৰ সন্তোষি মনক
 কহন্ত কথা মাধৱে ॥
 গুনিলোক যত হৰিষ মনত
 অন্ত যেন পিৱয় ।
 একচিত্ত মনে সাৱধানে গুনে
 আনন্ত চিত্ত মেদয় ॥৩০৯২॥
 প্ৰসন্ন বদন মধুৰ বচন
 মুকুতা পাণ্ডি দশন ।
 নাসাতিল ফুল ভ্ৰুৱ ধনুতুল
 আদ্যত পদ্য নয়ন ॥
 হৃদয় বহল দীৰ্ঘ কল্পগল
 বাহ যুগ সুবলিত ।
 শিৰচয় প্ৰায় শ্যামবৰ্ণ কায়
 পৰম কাকণ্য চিত্ত ॥৩০৯৩॥

মহাপুৰুষ শ্ৰীমাদ্ৰূপদেৱৰ কোঁঠ বিহাৰ ৰাজ্যত স্থিতি

গমন গন্তীৰ গজগতি ধীৰ
 পাব দুই সুকোমল ।
 গুৰুবন্ত গাবে জলয় সদায়ে
 সুন্দৰ উক যুগল ॥
 বোলন্ত গোসাক যাইবাক জুৱাই
 দৰ্শন লাগি ৰাজ্যৰ ।
 মাধৱে বোলন্ত ৰাজ্যৰ পাশত
 নাহিকে কাৰ্য্য আমাৰ ॥৩০৯৪॥
 বিকপাক্ষে বোলে ৰাজা মহাশাস্ত
 আপোনাৰ কথা সোধে ।
 দেখিবাক প্ৰতি পাছে তানমতি
 সৰ্বদায়ে বাৰ্তা সোধে ।
 পাছে গুৰুদেৱ যাইবো বুলিলন্ত
 ধাই গুনি আনন্দিত ।
 ৰাজ্যক কহিলা ৰাজ্যয়ো বুলিলা
 আসোক গুৰু মহন্ত ॥৩০৯৫॥
 গৈলা গুৰুদেৱ দেখি নৰদেৱ
 মহা সমাবোহ কৰি ।
 মন্ত্ৰীক পাহিয়া আগবঢ়াই নিয়া
 বসুৰাইল সমাদৰি ॥
 ৰাজা মহামতি কৰিলা মিনতি
 বহু শাস্ত্ৰ আজাপিলা ।
 প্ৰশংসা কৰিয়া মধুৰ বচনে
 ৰাজ্যয়ে বিদায় দিলা ॥৩০৯৬॥
 মহাবল কৰি আসিয়া সন্তৰি
 ভেলাত সুখে বহন্ত ।
 হৰিনাম ৰবি তাক সাৱকৰি
 বহোক মোৰ মুখত ॥
 বিষ্ণু বৈষ্ণৱ কথা মনোহৰ
 গুনিলাহা সতা সদ ।
 বোলা হৰি হৰি হাদি ৰূপ ধৰি
 শুচুক সবে আপদ ॥৩০৯৭॥

গহীন গভীৰ   গুণেৰ মন্দিৰ
কহিবো মহিমা কত ।
তান সেৱাকৰি   শুক্লভৈল কায়
আসি আছে ভক্ত যত ॥
মধুৰ বচন   শীতল ইচ্ছন
যেন চন্দ্ৰ উপগত ।
বসিয়া হৰিশি   কৰি অক্লহাসি
কৃষ্ণৰ কথা কহন্ত ॥৩০৯৮॥
বীৰ নাৰায়ণ   ৰাজাৰ কুমৰ
ৰাজমাৰ আদি কৰি ।
ধাইৰ প্ৰবোধনে   আসি অনুক্ৰণে
শৰণ লৈলা সাদৰি ॥
কহিবো কতোক   শৰণ লৈলেক
আনো নগৰস্থ জন ।
মনোহৰ নাম   ডাকোৱাল পৰম
আনো বিলাই তৰ জন ॥৩০৯৯॥
শৰণ লভিয়া   মাধৱ দেৱত
সবে ভৈল সদাচাৰী ।
বিকপাক্ষ কাজি   সেৱিয়া গুৰুক
ধৰ্ম্মক চান্ত বিচাৰি ॥
ৰূপ গুণ ধৰ্ম্ম   দেখি সুশোভন
ৰাজাত সকলে কৈলা ।
পৰম মহন্ত   অতি ভক্তিমন্ত
বুলিয়া প্ৰশংসা কৈলা ॥৩১০০॥
এহিমতে গুৰু   ভকতি প্ৰচাৰি
আছে মহা গুৰু ভাবে ।
আই ধাই সমে   বিকপাক্ষ কাজি
প্ৰণামিয়া গুৰু পাবে ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ লাম্মমালিকা শাস্ত্ৰৰ পদ ৰচনা
আৰু কুলূপ ঘোষা ৰচনা

দ্বি

বেহাৰৰ মহাৰাজা   ৰূপেগুণে মহাতেজা
মনত বিচাৰ কৰিলন্ত ।
নামৰ মহিমা কথা   শাস্ত্ৰ বিচাৰিয়া যথা
যিটোজনে আনিয়া দিবন্ত ॥৩১০১॥

তাক পুৰস্কাৰ দিব   মহা সন্তকাৰ পাইব
এছি বুলি আত্ম প্ৰকাশিলা ।
শুনিয়া পণ্ডিত গণ   যিটো গুৰু সন্তজন
শ্লোক সব আনি দিবে লৈলা ॥
একট কৰিয়া থৈলা   পণ্ডিতো দক্ষিণা পাইলা
সেহি পুথি ভাৱে ৰাখিলা ।
তাক বিচাৰিয়া আনি   বিককাজি মহা মানি
পয়াৰ কৰিতে আনি দিলা ॥৩১০২॥
গুনা গুনা গুৰুদেৱ   তযুপদে কৰো সেৱ
ইটো গ্ৰন্থ দিলো দুয়োজনে ।
নপাইলা শ্লোকৰ অৰ্থ   নজানন্ত পৰমাৰ্থ
সিটোপদ কৰিবেক মনে ॥
আপুনি কৰিয়া পদ   যেন অৰ্থ তদগদ
সন্ত জন মনক ৰঞ্জন ।
বুলিয়া গ্ৰন্থক দিলা   মাধৱে হৰিশ পাইলা
পয়াৰ কৰিবে ভৈলা মন ॥৩১০৩॥
পাত কাপমহী আন   যোগাই কন্ত জনাৰ্দন
গুৰু জনে পয়াৰ ৰচিলা ।
নানা ছন্দবদ্ধ দিলা   ছবি দুলাড়ি ভৈলা
সমাপত শাস্ত্ৰক কৰিলা ॥
বিকপাক্ষ তাক পায়   ধন্য বুলি প্ৰশংসয়
ৰাজা প্ৰজা সন্ত সাধুজন ।
নামৰ মহিমা মালা   কৃষ্ণ যশগুণ ভালা
নামৰ মালিকা বিচক্ষণ ॥৩১০৪॥
গুৰুজনো সাৰ কৰি   গ্ৰন্থখানি থৈলা ধৰি
বিকপাক্ষে দেখিলেক মাত্ৰ ।
যাহাৰ কাৰণে ভৈল   তাকলাগি সাক্ষি থৈল
প্ৰচাৰ হইবেক যেন তত্ত্ব ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ কুলূপ ঘোষা ৰচনা
পদ

অনন্তৰে মাধৱে মনে আলোচিল ।
ঘোষা শাস্ত্ৰ সাৰ উদ্ধাৰিবে মন ভৈল ॥৩১০৫॥
ভক্ত সবে অনুক্ৰণ প্ৰসঙ্গ কৰিত ।
* কুলূপৰ ছন্দে ঘোষা হৌক মনোনিত ॥
হেন মন কৰি ঘোষা সংগ্ৰহ কৰিলা ॥
চৌবিচ কুলূপ পাতি নাম প্ৰকাশিলা ॥৩১০৬॥

শৰণ ভজন নিন্দা স্তুতি উপদেশ ।
 প্রাৰ্থনা কাকুতি খেদ নানা বিধ বস ॥
 যৈৰ যিবা যণ বস যেন কৰি ।
 বৈকুণ্ঠৰ পৰা যেন মতে আসি হৰি ॥৩১০৭॥
 সেহিমতে পৰম আনন্দ বসচয় ।
 একক কুলুপ কৰি আনিয়া নিশ্চয় ॥

অনাৰ্দ্দন আতৈত স্থাপিল গুৰু জন :
 সকল সাধুৰ মহা হৃদয় বজুন ॥৩১০৮॥
 কুলুপিয়া ধৰি গোৱা যুগল কৰিলা ।
 নিবন্ধনী সাধুৰ হৃদয়ে স্থাপিলা ॥
 এহিমতে জীৱৰ তাৰণ হেতু গুৰু ।
 প্ৰকাশ কৰিলা ভকতৰ কল্পতৰু ॥৩১০৯॥

কুলুপিয়া ঘোষা

কুলুপিয়া ঘোষা সৰ্বমুঠ ৩৬ কুলুপ তাৰে নামহন্দ কুলুপিয়া ঘোষা ১৮ কুলুপ আৰু শৰণহন্দ
 বা ধৰিগোৱা ঘোষা ১৮ কুলুপ, নামহন্দৰ কুলুপিয়া ঘোষা সদায়ে তিনিও প্ৰসঙ্গত গোৱা হয় ।
 শৰণহন্দৰ কুলুপিয়া ঘোষা তিথি মহোৎসৱত নামহন্দৰ একুলুপ ঘোষা গায়লৈ তাৰ পিছতহে
 শৰণ হন্দ বা ধৰি গোৱা ঘোষা গোৱাৰ নিয়ম আছে, নামহন্দ ঘোষাখিনিত কেৱল ভগৱানৰ
 নাম নিকপিত আছে, এই ঘোষাত প্ৰাৰ্থনাৰ ঘোষা নাই ; এই ঘোষাক মুখ্য বুলি ধৰা হয় । ধৰি
 গোৱা বা শৰণ হন্দ ঘোষাত তুতি প্ৰাৰ্থনা নিবেদন থকাৰ কাৰণে গৌণ স্থান দিয়া হ'ল ।
 কুলুপিয়া নামহন্দ ঘোষাৰ প্ৰাবল্ল = আৱাহন বা কৃষ্ণদকা :—

কৃষ্ণবাম কৃষ্ণবাম । কৃষ্ণবাম কৃষ্ণবাম ॥১॥ কৃষ্ণ কৃষ্ণবাম জয় জয়বাম । কৃষ্ণ কৃষ্ণবাম জয় জয়বাম ॥২॥
 কৃষ্ণহৰি বামহৰি বাম বাম বাম । অনন্ত অচ্যুত সনাতন নাৰায়ণ প্ৰাণ ॥৩॥ “এইখিনি কৃষ্ণৰ আৱাহন
 গতিকে কোনো প্ৰসঙ্গতে এবানপৰে তিনিওটি প্ৰসঙ্গতে কৃষ্ণদকা বা আৱাহন কৰি লৈহে যি
 কোনো ঘোষাৰ আৰম্ভ কৰি নাম গাব পাৰে ।” কুলুপিয়াৰ নামহন্দ—

১ম ঘোষা = গোবিন্দ গোবিন্দ গোবিন্দ গোবিন্দ গোবিন্দ বাম মুৰাৰি ।
 অনন্ত কোটি ব্ৰজাশ্বৰ হৰি অধিকাৰী ॥১॥
 গোবিন্দ বাম মুৰাৰি মুকুন্দ বাম মুৰাৰি ।
 ভকতি ৰোচন দুখ-বিমোচন ভকতৰ ভয় হাৰী ॥২॥
 পৰম পুৰুষ পৰমানন্দ পৰম গুৰু মুৰাৰি ।
 অনাদি অনন্ত অচ্যুত গোবিন্দ ভকতৰ ভয় হাৰী ॥৩॥
 জয় যাদৱ এ' মোৰে প্ৰাণ জীৱেৰ জীৱন নাৰায়ণ ।
 ভকতৰ ধন তমু অৰুণ চৰণ ॥৪॥
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ হৰি, বামকৃষ্ণ বামকৃষ্ণ হৰি ।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ হৰি জয় নাৰায়ণ ॥৫॥
 বাম বাম বাম বাম বাম, বাম বাম বাম বাম বাম ।
 বাম বাম বাম, বাম বাম বাম, বাম অ হৰি বাম নিবজেন ॥৬॥
 বাম বাম বাম বাম বাম, বাম কৃষ্ণ হৰি নাৰায়ণ ॥৭॥
 বাম বাম বাম বাম বাম বাম বাম বাম কৃষ্ণ হৰি হৰি হৰি হৰি ॥৮॥
 হৰি হৰি বাম, বামকৃষ্ণ বাম বাম বাম, শ্ৰীবাম জয় জয় বাম ॥৯॥
 বাম বাম বাম বাম গোপাল, জীৱেৰ জীৱন যদুৰায় ॥১০॥

ঘোষা ॥২॥ দীন দায়াদীল দেৱ দামোদৰ হৰি দামোদৰ ।

দামোদৰ দামোদৰ দেৱ দামোদৰ ॥১॥

অনাৰি অনন্ত সদাশিৱ সনাতন হৰি এ, এহে নিত্যনিৰঞ্জন

হৰি নিত্যনিৰঞ্জন নিত্যনিৰঞ্জন নিত্যনিৰঞ্জন ॥২॥

মুৰাৰি মধুৰিপু বাঘৰ এ' বাম বহুপতি বাম বাম বাম হৰি

বাম বাম বাম, বাম বাম বাম, নাৰায়ণ জয় নাৰায়ণ ॥৩॥

মাদৱ যদুপতি মাধৱ এ' বাম বাম কৃষ্ণ নাৰায়ণ হৰি নাৰায়ণ,

নাৰায়ণ নাৰায়ণ জয় নাৰায়ণ ॥৪॥

ৰামকৃষ্ণ গোবিন্দ গোপীনাথ হৰি গোপীনাথ ।

গোপীনাথ গোপীনাথ জয় গোপীনাথ ॥৫॥ *

কৰুণা সাগৰ মোৰ বান্ধৱ এ' বাম বাম বাম, বাম বাম বাম বাম ॥৬॥

দৈৱকীনন্দন মোৰ বান্ধৱ এ' বাম বাম বাম, বাম বাম বাম বাম ॥৭॥

নন্দেৰ নন্দন মোৰ বান্ধৱ এ' বাম বাম বাম, বাম বাম বাম বাম ॥৮॥

পুতনা শোষণ মোৰ বান্ধৱ এ' বাম বাম বাম, বাম বাম বাম বাম ॥৯॥

শকত ভঞ্জন মোৰ বান্ধৱ এ' বাম বাম বাম, বাম বাম বাম বাম ॥১০॥

অৰ্জুন ভঞ্জন মোৰ বান্ধৱ এ' বাম বাম বাম, বাম বাম বাম বাম ॥১১॥

কালিক দমন মোৰ বান্ধৱ এ' বাম বাম বাম, বাম বাম বাম বাম ॥১২॥

কমল লোচন মোৰ বান্ধৱ এ' বাম বাম বাম, বাম বাম বাম বাম ॥১৩॥

ভকত বৎসল মোৰ বান্ধৱ এ' বাম বাম বাম, বাম বাম বাম বাম ॥১৪॥

পতিত পাতন মোৰ বান্ধৱ এ' বাম বাম বাম, বাম বাম বাম বাম ॥১৫॥

বাম বাম বাম বাম গোবিন্দ, বাম বাম বাম বাম হৰি, বাম বাম বাম বাম ;

বাম কৃষ্ণ বাম গোপাল গোবিন্দ মুকুন্দ হৰি মুৰাৰি ॥১৬॥

“এই ঘোষা কুলুপ উপৰোক্ত ঘোষা— শ্ৰীশ্ৰীকৃষ্ণ জন্মান্বটমীত আৰু শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ জন্মোৎসৱত
গোৱা হয় ।”

ঘোষা ॥৩॥ জয় হৰিবাম জয় শ্ৰীবাম, পৰম মঙ্গল মাধৱৰ গুণনাম ॥১॥

কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম জয় জয় বাম, মধুমুৰ মথন মুৰাৰি হৰি বাম ॥২॥

চিদানন্দ বাম সদানন্দ হৰি নিত্যানন্দ কৃষ্ণে মোক লৈয়ো দাস কৰি ॥৩॥

মুকুন্দ মুৰাৰী দীনদায়াদীল হৰি বাম ॥৪॥

কমল লোচন দুঃখ মোচন মুৰাৰি বাম ॥৫॥

জীৱেৰ জীৱন ধন মুকুন্দ মুৰাৰি নাৰায়ণ ॥৬॥

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ জয় নাৰায়ণ ॥৭॥

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ, জয় বাম জয় বাম ॥৮॥

বাম কৃষ্ণ হৰি অনন্ত মুৰাৰি এ' হৰি নাৰায়ণ ।

ভকত জনৰ দুঃখ উয় হৰি এ' হৰি নাৰায়ণ ॥৯॥

বাম কৃষ্ণ বুলি অনাথে ডাকয় এ' হৰি নাৰায়ণ ।

অনাথক দায়ী কৰা কৃপাময় এ' হৰি নাৰায়ণ ॥১০॥

- ঘোষা ॥৪॥ বনমালিবাম বনমালিবাম চবণে লাগো শবণ মাগো ॥১॥
 বাম কৃষ্ণ বাম বাম কৃষ্ণ বাম পবন মজল তোমার নাম ॥২॥
 গোবিন্দ জয় কৃষ্ণ গোপাল বাম ॥৩॥ গোবিন্দ দায়াময় সুখাৰি বাম ॥৪॥
 গোপাল জয় বাম গোবিন্দ জয় বাম ॥৫॥ গোপাল গোবিন্দ হরি বাম নাবাগণ ॥৬॥
 হলিবাম শ্রীবাম বামন পবনবাম ॥৭॥ হরিবাম শ্রীবাম জয় জয় বাম বাম ॥৮॥
 গোপাল গোবিন্দ' বাম কৃষ্ণ মুকুন্দ' ॥৯॥ ॥১০॥
- ঘোষা ॥৫॥ হরি মোর বাক্তর কৃষ্ণ বাম ॥১॥ কৃষ্ণ বাম বাম কৃষ্ণ বাম ॥২॥
 গোপাল গোপীনাথ গোবিন্দ বাম বাম ॥৩॥ গোবিন্দ বাম কৃষ্ণ গোবিন্দ বাম ॥৪॥
 গোবিন্দ বাম হরি গোবিন্দ বাম ॥৫॥ হরি হরি নাবাগণ গোবিন্দ বাম ॥৬॥
 গোবিন্দ বাম গোবিন্দ বাম গোপাল গোবিন্দ বাম বাম ॥৭॥ ॥১০॥
- ঘোষা ॥৬॥ বাম নিবজন অ বাম নিবজন নিবাকার হরিবে বাম ॥১॥
 বাম সদাশিব অ অ' সদাশিব সনাতন প্রভুবে বাম ॥২॥
 বাম দায়ালীল মোবে প্রভু দায়ালীল দেবদীন বন্ধুবে বাম ॥৩॥
 বাম বাম বাম বাম হরি হরি গোপাল গোপাল ॥৪॥
 যদুবে এ' অ' যদুবে আবে বাপ কমল লোচন ॥৫॥
 ভজবে এ' অ' ভজবে আবে মন হরি চবণত ॥৬॥ ॥১০॥
- ঘোষা ॥৭॥ বাম বাম কৃষ্ণ বাম নাবাগণে ॥১॥
 বাম কৃষ্ণ বাম বাম নাবাগণ ॥২॥
 বনমালি গোবিন্দ বাম কৃষ্ণ হরি ॥৩॥
 বাম হাষীকেশ গোবিন্দ হাষীকেশ ॥৪॥
 কৃষ্ণ যদুপতি বামে মোর পতি ॥৫॥
 বাম বনমালি গোপাল বনমালি ॥৬॥
 হরি বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম হরি ॥৭॥
 জয় বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ হরি ॥৮॥
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ শিব সনাতন ।
 তুমিসে গোবিন্দ ভকতর নিজ ধন ॥৯॥
 শিব শিব শিব শিব শিব ।
 শিব সনাতন জগজীৱ ॥১০॥
 শিব সাবেঙ্গধারী মধুসোদন দৈত্যাৰি ॥১১॥
- ঘোষা ॥৮॥ কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম ॥১॥
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম, বাম কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম ॥২॥
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম, গোবিন্দ কৃষ্ণ বাম বাম ॥৩॥
 গোবিন্দ গোবিন্দ গোবিন্দ বাম বাম কৃষ্ণ গোবিন্দ বাম ॥৪॥
 কৃষ্ণ বাম হরি বাম গোপাল গোবিন্দ বাম ॥৫॥
 হবে কৃষ্ণ হবে বাম জয় কৃষ্ণ হবে বাম ॥৬॥
 হবে হবে হবে বাম কৃষ্ণ হবে হবে হবে বাম ॥৭॥
 হবে হবে বাম বাম বাম, বাক্তর হবে বাম বাম বাম ॥৮॥
 হরি হরি নাবাগণ গোবিন্দ বাম ॥৯॥
 গোবিন্দ বাম গোবিন্দ বাম গোপাল গোবিন্দ বাম বাম ॥১০॥

শব্দগুণ বা ধৰিগোৱা ঘোষা :—

- ঘোষা ॥১॥ হিচাব মাজে নামৰ ভণ্ডাৰ মুখে বাজ হয় ।
 বামনামে মাৰণ মাৰিয়া পাপ কষ্টক কৰ ক্ষয় ॥১॥
 পাপবিপক্ষক সংহৰি হৰি নাম ললখলি হাসে ।
 সকলো ধৰ্মৰ ওপৰে বসিয়া হৰিৰ নাম প্ৰকাশে ॥২॥
 মুকুতি সুখক বশ্য কৰি হৰি নাম আনন্দত নাচে ।
 পুৰুষে সহিতে সখিত্ব কৰিয়া চলয় হৰিৰ কাছে ॥৩॥
 আপুনি নামৰ মহিমা দেখিয়া হৰিৰ আনন্দ চৰে ।
 যিটো নামলয় হৰি তাৰে হয় ইপুনি বহস্য বড়ে ॥৪॥
 হৰি গুণ নাম ভাৰিয়া পুৰুষে বহয় হৰিৰ পাশে ।
 হৰিৰ চৰণ হৃদয়ে ধৰিয়া কহয় মাধৱ দাসে ॥৫॥
- ঘোষা ॥২॥ দীনবন্ধু বাম দায়ালীল দেৱ । তুৱা পদ কমলে সদায় কৰো সেৱ ॥১॥
 মোৰ প্ৰভু বাম ককণা সাগৰ । আমি দুঃখিতক নাছাড়িবা দামোদৰ ॥২॥
 মধুৰিপু বাম কমল লোচন । তুৱা গুণ নামে ভৱ ভয় বিমোচন ॥৩॥
 বন্দো মাধৱ মধুৰিপু বাম । তুৱাপদ কমল যুগল হৰি এ' ॥৪॥
- ঘোষা ॥৩॥ ষাদৱ যদুনন্দন মাধৱ মধুসূদন ।
 তুমি নিত্যনিৰঞ্জন নাৰায়ণ তোমাত লৈলো শৰণ ॥১॥
 ভুৱন মোহন বাম ভজিলো তোমাৰ পায় ॥বাম॥
 মহা মহাপাপী যাৰ নাম জপি উত্তম পদক পায় ॥২॥
 জীৱন যদৱবাই সেৱহ তোমাৰ পায় ॥বাম॥
 নেৰিবা নকৰদায় । তুৱা পাৱে ৰতি যিমতে কৰিবো দিয়োক নাথ উপায় ॥৩॥
 গোবিন্দ বোল মনাম, মুকুন্দ বোল মনাই অ'
 মহা মহা পাপী যাৰ নাম জপি উত্তম পদক পাই ॥৪॥
- ঘোষা ॥৪॥ বাম বাঘৱ এ' বহুপতি এ' তুমি দেৱ অগতিৰ গতি নহে
 তুৱা পদ কমলৰ মকৰন্দ বসেৰতি কৰিয়া থাকোক মোৰ মতিনাহে ॥২॥
 জয় জয় হৰি জয় এ' যদুপতি এ' তুৱাপাৱে পলিলো শৰণ নাহে ।
 অ' হৰি এ' তুমি দেৱ দীনবন্ধু কেৱলে ককণা সিজু কৰো তযু চৰণ বন্দন নাহে ॥২॥
 প্ৰাণ বাজৱ এ' মাধৱহে দায়ালীল দৈৱকী নন্দন নাহে ।
 অ' হৰি এ' তুৱাপদ কমলৰ মকৰন্দ বসেৰতি কৰিয়া থাকোক মোৰ মতি নাহে ॥৩॥
 বাম বাম হৰি বাম এ' বহুনাথ হে অ' প্ৰাণ নাথ হে,
 বাম নাম নছাবোক মুখে নাহে ॥৪॥
- ঘোষা ॥৫॥ ককণাময় বাম ককণাময় । কৰিয়ো কৃপা যেন উচিত হয় ॥১॥
 তুমিসে বাম কৃপা বাসৰ নিধি । তোমাৰ কৃপা বিনে নাহিকে সিদ্ধি ॥২॥
 তোমাৰ কৃপাকেসে কৰিছো আশ । অকণ পবতলে দিয়োক বাস ॥৩॥
 সহজে তুমি বাম ককণা সিজু । তোমাত বিনে আন নাহিকে বন্ধু ॥৪॥
 তোমাৰ কৃপালেসে আমাৰ গতি । কহয় মাধৱ মুকুন্দ মতি ॥৫॥

ঘোষা ॥৬॥ ইবাৰ কৰণামস হৰি কমলাপতি, মোৰে নছাড়িয়ো নাৰায়ণ ।
 অকণ চৰণ তলে হৰি কমলাপতি, সত্যো সত্যো পশিলো শৰণ ॥৭॥
 হৰি চৰণত শৰণ লৈলো এ হৰি নাৰায়ণ । মানবীজনম সাফল কৈলো এ হৰি নাৰায়ণ ॥৮॥
 হৰিয়ো হৰি চৰণে লাগো । অভয় চৰণে শৰণ মাগো ॥৯॥
 বাম বমুপতি বমুনন্দন । তোমাৰ চৰণে লৈলো শৰণ ॥১০॥
 গোপাল গোবিন্দ যদুনন্দন । কৃষ্ণৰ চৰণে লৈলো শৰণ ॥১১॥
 বাঘৰ অভয় চৰণে । সত্যো সত্যো পশিলো শৰণ ॥১২॥

ঘোষা ॥১৩॥ হৰি হৰি, হৰি হৰি, হৰি হৰি হৰি
 কিকাম কৰিলো আমি ॥১৪॥ ॥পদ॥
 সাধুসঙ্গ লৈয়া তোমাক নভজি । ভৈলো কিনো অধোগামী ॥১৫॥
 নিজ দাস হুয়া সেৱক তেজিলো । সেহি দোষে ঘোৰ আপদে মজিলো ॥১৬॥
 তুমিসে সুহৃদ আত্মা প্ৰিয়তম । তথাপি তোমাক নভজো অধম ॥১৭॥
 তুমি নিজ পিতৃ গুৰু ইষ্ট মোৰ । মই মন্দমতি ভৈলো সেৱা তোৰ ॥১৮॥
 অধমকো তাৰে তোমাৰ ভকতি । তথাপি তোমাক নভজো কুমতি ॥১৯॥
 ইষ্টদেৱ বুলি তোমাক নধৰো । নিকাৰ ভুজিয়া সংসাৰতে মৰো ॥২০॥
 তুমিসে কেৱল কৰুণা সাগৰ । তোমাক নভাজো কি মই পামৰ ॥২১॥
 এবে কৃপাময় দিয়োক শৰণ । দোষ মৰিষণ তোমাৰ চৰণ ॥২২॥
 ইবাৰ ঈশ্বৰ নছাড়িবা মোক । মোৰ মন মজি তোমাত বহোক ॥২৩॥

কাকুতি

ঘোষা ॥২৪॥ কিমতে ভকতি কৰিবো তোমাত হৰি এ'
 মই মূঢ়মতি নাজানো তাৰ লপায় বাম বাম ॥২৫॥
 মহা বলৱন্ত দুৰ্ব্বাসনা ঘোৰ হৰি এ'
 আমাৰ মনক তেজিয়া দূৰ নাযাই বাম বাম ॥২৬॥
 তোমাৰ মায়ায়ে মন মোহি আছে হৰি এ'
 অজান আক্ৰাৰে পৰিয়া পাব নপাওঁ বাম বাম ॥২৭॥
 অভয় চৰণে শৰণ পশিলো হৰি এ'
 তুৱা গুণ নাম ভকতি প্ৰদীপ চাওঁ বাম বাম ॥২৮॥
 ভকতি মিনতি প্ৰণতি নজানো হৰি এ'
 মোত পৰে জ্ঞানশূন্য হীনমতি নাই বাম বাম ॥২৯॥
 তুমি প্ৰভু কৃপাৰসেৰ সাগৰ হৰি এ'
 দিয়ো মোক তুৱা পদ ছাঁয়া তলে ঠাই বাম বাম ॥৩০॥
 মনক প্ৰবোধ বিচাৰি দেখস পামক মনাই এ'
 ইহ পৰলোকে হৰিসে সোহৃদ বন্ধু বাম বাম ॥৩১॥
 মজিয়া বহোক সোহৃদ মনাই এ'
 হৰি গুণ নাম অপাৰ আনন্দ সিদ্ধ বাম বাম ॥৩২॥
 নিচিন্তি আচস কেমনে মনাই এ'
 সুখেৰ সাগৰ হৰিত নকৰি বতি বাম বাম ॥৩৩॥
 আলস্য তেজিয়া ভুজিয়া মনাই এ'
 ভূতা ভয় হানী হৰিসে পৰম গতি বাম বাম ॥৩৪॥

প্রার্থনাৰ

ঘোষা ॥১॥ হে' প্রাণ স্বকৃ কৃপাৰ ঠাকুৰ ।
 অনুগ্রহ কৰা দায়া দায়া হোক দূৰ ॥১॥
 জয় জয় কৃপাময় দেৱ যদুপতি ।
 তোমাৰ চৰণে মাগো অমূল্য ভকতি ॥২॥
 হে' হে' পৰমানন্দ প্রভু কৃপা সিদ্ধি ।
 ভকতি আনন্দ বস মাগো একবিন্দু ॥৩॥
 পতিত পৰিয়া বৈলা এ'উৱ সাগৰে ।
 পতিত পাৱননাম তৈল কিবাতৰে ॥৪॥
 অকণ চৰণে ময় পাপীক তাৰিয়ো ।
 পতিত পাৱন নাম সাফল কৰিয়ো ॥৫॥
 আতুৰ ভৈলোহো হৰি বিষয় বিকলে ।
 কৰিয়ো উদ্ধাৰ মোক চৰণ কমলে ॥৬॥
 হে কৃষ্ণ কৃষ্ণনাথ কৰা পৰিগ্ৰাণ ।
 অনুনাৱ বড়ী আশে নাহিকে গিয়ান ॥৭॥
 নামধন দিয়া মোৰে কিনা বনমালী
 দাস পায় নলৱা কমনে ঠাকুৰালি ॥৮॥
 নিজ দাস কৰি হৰি মোৰে কিনা কিনা ।
 আনধন নলাগয় নামধন বিনা ॥৯॥
 জয় জয় বামকৃষ্ণ শৰণ তোমাৰ ।
 কৃপাৰ সাগৰ কৃপা কৰা একবাৰ ॥১০॥
 দিয়ো দৰ্শন পাবে পশিলো শৰণ ।
 ভকত জনেৰ ধন তুমি নাৰায়ণ ॥১১॥

ঘোষা ॥১০॥ এ' ভাৱক ভাই ভজ ভগবন্ত ভক্তি ভাবে ॥১॥

॥পদ॥ ভগবন্ত ভজিয়া পৰম গতি পাবে ॥২॥
 ভগবন্ত নভজি চলয় যম ঠাৱে ॥৩॥
 ভগবন্ত ভকতক সমনে নধাৱে ॥৪॥
 ভগবন্ত ভজিয়া জনম বাহুবাৱে ॥৫॥
 আনো যত সৰে মিহা ভজিৰ অভাৱে ॥৬॥
 জানিয়া ভজিয়ো ভাই ভগবন্ত পাবে ॥৭॥
 এহবস মাধৱ মুকণ মতি গাৱে ॥৮॥

নাম সামৰা

ঘোষা ॥১১॥ বাম বাম বাম অ' হৰি । বাম বাম বাম অ' হৰি ।
 বাম বাম বাম অ' হৰি বাম বাম অ' হৰি বাম বাম ॥১॥
 কৃষ্ণ বাম, কৃষ্ণ বাম, কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ অ' এ' এ' এ'
 কৃষ্ণ বাম বাম কৃষ্ণ বাম বাম ॥২॥
 অ' বাম বাম, বাম বাম, বাম বাম, বাম বাম, বাম বাম, বাম বাম ॥৩॥
 জয় বাম বাম বাম বাম ॥৪॥

জয়দিয়া— ॥১॥ জয়বাম ॥২॥ জয়নাৰায়ণ ॥৩॥ জয়কৃষ্ণ শৰণ ॥৪॥ জয়মাধৱ ॥৫॥ অ' হৰি ॥

মহাপুৰুষৰ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱে, মধুপুৰ খানত প্ৰসঙ্গৰ উপযোগী কৰি যি কুলুপিয়া ঘোষা ৩৬ কুলুপ হেজাৰি ঘোষাৰ পৰা বাহিৰ চৰনা কৰিছিল, মহাপুৰুষ গুৰু জনাই পহিলাতে তেয়াৰ অন্তৰঙ্গ শ্ৰিয় শিষ্য জনাৰ্দ্দন আৰু দনাৰ্দ্দন নামৰ দুজন কোঁহ জাতিৰ গুৰুতক মুখৰে নিকলি কটকট কৰায় নাম প্ৰসঙ্গ কৰাইছিল। এই কুলুপ ঘোষাৰে কামৰূপৰ সুন্দৰীদিয়া স্থানত আজি পৰিমিত প্ৰসঙ্গ কৰি আছে। উজনী অসমৰ পৰা শ্ৰীশ্ৰীবদলা পদ্মধোপাল কমলাকান্ত আতাক মন্তানি মধুপুৰ খানত সৰ্বশক্তি ভক্তি ভালমাজা সমৰ্পন কৰি মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱে উজনী অসমত ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবৰ কাৰণে নিজৰ গাৰ বদলে পঠাইছিল। বদলা আতায় গুৰু জনাৰ পৰা শিৰি আহি নিজ স্থাপিত নিকা সংহতিৰ সৰু সমূহত সেই কুলুপ ঘোষাৰে নাম প্ৰসঙ্গ কৰে। আজি কালি উজনী অসমৰ সকলো নিকা সংহতি সৰুত আৰু নিকা সংহতিৰ শিষ্য ভক্ত সকলে সেই কুলুপ ঘোষাৰে প্ৰসঙ্গ কৰে। প্ৰধান সৰু কেইখন হ'ল পুৰণা কমলাবাৰী সৰু, নতুন কমলাবাৰী সৰু, উত্তৰ কমলাবাৰী সৰু, ভোগপুৰ সৰু, জৰাবাৰী সৰু, বদুলা সৰু, বেজগুৰি সৰু, সৰুহি সৰু, হাঁমৰা সৰু, ডাটকুহি সৰু, ফুলনি সৰু, মধ্যমাজুলীৰ কমলাবাৰী সৰু, টীৱক মুদৈজান সৰু, নগাওঁ, বৰজহা সৰু, খুটিকটিয়াগাওঁ, কলিয়াবৰগাওঁ, উত্তৰ লক্ষীমপুৰৰ ধৰা অকলৰ, খোসা, পুখুৰীগাওঁ, ধুনাগুৰি গাওঁ, বাজীপুখুৰী গাওঁ, টীৱক, নামচুক, দ দুজীয়া, টীঙ্গৰ দুজীয়া গাওঁ প্ৰধান।

এইদৰে বহুল প্ৰচাৰ হোৱা হেতু কমলাবাৰী সৰুৰ বৈকল্প শ্ৰীধৰ্মেশ্বৰ নাম লগোৱাই "প্ৰসঙ্গ প্ৰণালী" নামৰ পুথিত সকলো ঘোষা প্ৰকাশ কৰিলে এতিয়া ৪ৰ্থ সংস্কৰণ হৈছে সৈ। কাৰণে সম্পূৰ্ণ ঘোষা এই পুথিত দিয়া নহল।

সংগ্ৰাহক—ধৰ্মেশ্বৰ

* একদিনা শ্ৰীৰাম আতা মনস্থিৰ কৰি। (পুনুপদ)
কামৰূপে যাই দেখিবো সাৱৰি ॥
বুলিয়া বিদায় লৈলা গুৰুৰ চৰণে।
যাইবাক বিদায় দিলা কহিলা তেখনে ॥৩১১০॥
তিনিপক্ষ মध्ये তুমি ঘূৰিয়া আসিবা।
তাহাৰ অধিক কদাচিতো নকৰিবা ॥
ভাল বুলি আতা গুৰু জনক নমিলা।
বৰপেটা স্থানে পাছে উপস্থিত হৈলা ॥
সকলো সেৱকে গুৰু বাৰ্তাক পুছিলা।
মহাপ্ৰেম ভাবে আতি বিবৰি কহিলা ॥৩১১১॥
জনিয়াত গৈয়া ঠাকুৰ আতাক নমিলা।
সকল বৃত্তান্ত আতা আনন্দে পুছিলা ॥
পাছে ভনীপুৰে গোপালৰ পাশে গৈল।
দেখি আতা গুৰু ভক্তৰ বাতৰি পুছিল ॥৩১১২॥
শেষ দশমক আতা চৰ্চিয়া শুনাওঁ।
যিটো ভক্তি যোগ গোপীক কৃষ্ণে কহন্ত ॥
প্ৰতিদিনে আতা আসিবাৰ মনকৰি।
কথাত বসিলে পাছে দেহাকো পাসৰি ॥৩১১৩॥

এহিমতে তিনিপক্ষ তথাতে তৈলন্ত।
দিনেক ভাবিল আতা অকাৰ্য্য মিলন্ত ॥
গুৰুজনে বুলিল তিনি পক্ষত যাইবাক।
এখানত তিনিপক্ষ থাকন্তে তৈলেক ॥৩১১৪॥
এবাইতে নপাবে আতা কথাক জোবই।
আজি কথা শেষে লৈবো কৰিয়া বিদাই ॥
এহিবুলি সেইদিনা চৰ্চনৰ অন্তে।
বিদায় কৰিল আতা আসিবাৰ তান্তে ॥৩১১৫॥
এহিমতে শ্ৰীৰাম আতাও চলি গৈলা।
ভেলা ডোৱাবক পায়ো গুৰুক নমিলা ॥
ক্ৰোধকৰি গুৰুজন পিঠি দিয়া বৈল।
দেখিয়া শ্ৰীৰাম স্তুতি বিনতি বুলিল ॥৩১১৬॥
গুৰুবোলে ডেৰমাসে আসিবাক কৈলো।
আদেশ ভাগিয়া অতদিন তাতে বৈলো ॥
প্ৰাৰ্থনা কৰিয়া আতা গুৰুত জনাইলা।
একা ভনীপুৰে মোৰ তিনি পক্ষ তৈলা ॥৩১১৭॥
শেষ দশমক আতা চৰ্চিয়া থাকল।
বিদায় কৰিতে কিছু নপাবে সংসল ॥

বৰপেটাৰ বজিয়াল গৃহদাহ, বুঢ়া আতাৰ
গুৰুজনাৰ ওচৰত প্ৰবেশ, পুত্ৰৰ নামঘোষা
• শাস্ত্ৰ প্ৰণয়ন

সিহেতুকে সকলো কথাৰ পাসৰিলো ।
ওলোতায়ো চৰ্চ্চশাস্ত্ৰ এৰাইতে নেপাইলো ॥৩১১৮॥
শুনিয়া প্ৰসন্ন হইয়া গুৰুজন তথা ।
বোলন্ত জানোহো গোপালৰ যেন কথা ॥
কি কাম কৰিলো ভনীপুৰীয়া গোপাল ।
অজ্ঞমতি লোকে তাক নুবুজিবে ভাল ॥৩১১৯॥
এহিবুলি গুৰুজন নিজমে বহিলো ।
শ্ৰীৰাম আতা গুৰু সেৱাতে বহিলো ॥
একদিনা বৰপেটা বজিয়াল ঘৰ ।
হঠাতে লাগিয়া অগ্নি ভৈল চাবখাৰ ॥৩১২০॥
পৰম বিষাদে বুঢ়া আতা ভাবিলন্ত ।
কেনমত ইটো ঠাইত বসি থাকিবন্ত ॥
অৱশ্যে গুৰুৰ সঙ্গ যাইবাক লাগন্ত ।
তাহান সঙ্গত বহিবাক যোগ্য হয় ॥৩১২১॥
এহিবুলি আতা অঠাব পালি লই ।
গুৰুৰ পাশক গৈলা সমাহিত হই ॥
আতাৰ গৃহিনী চাই ধূলিক গোটাইয়া ।
একখানি চই দিয়া ভেটি আবৰিয়া ॥৩১২২॥
বুঢ়ীগণ সঙ্গ আই বস্তিক জলাই ।
তিনিয়ো প্ৰসন্ন তাৰা কৰিয়া থাকই ॥
গৃহগোট পোৰা শুনি পাছে গুৰুজন ।
জানিলো পুৰিলে মোৰ ঘোষা শাস্ত্ৰখান ॥৩১২৩॥
এহিবুলি পুনু ঘোষা শাস্ত্ৰক কৰিলো ।
সমাদৰ কৰি গুৰু সেৱকক দিলো ॥
সিহেতুকে ঘোষা পুস্তকত কোনো স্থানে ।
দুই এক ঘোষাৰ বিভিন্ন দেখি মনে ॥৩১২৪॥
আত অনন্তৰে যেন ভৈল পাছ কথা ।
গৈলন্ত মথুৰাদাস গুৰুজন যথা ॥
অঠাব পালিয়ে পথে কীৰ্ত্তন কৰন্ত ।
শুনিয়া শ্ৰাম্যৰ লোকে স্তুতি লভন্ত ॥৩১২৫॥
এহিমতে কতোদিনে ভৈলা স্থান পাইল ।
তোৰোচা নদীত স্নানি বস্ত্ৰক ওখাইল ॥
গুৰুৰ নিকট পাইবে মন উল্লসিত ।
কৰিলেক হৰিধ্যানি মজিয়া প্ৰেমত ॥৩১২৬॥

ভাট্টিবেলা প্ৰসঙ্গৰ অন্তে গুৰুজন ।
কথাসুখে বসি আছে আনন্দিত মন ॥
সেহি সময়ত শুনি সিটো হৰি বাব ।
গুৰুজনে বোলে শুনু চেকেৰাৰ বাব ॥৩১২৭॥
কামৰূপ হস্তে কিবা আসন্ন গোপাল ।
দেখা যদুমণি তুমি উঠিয়া সকাল ॥
হেন সময়ত আতা পালি সমন্বিতে ।
মাধৱ দেৱক প্ৰণামিলা জানুপাতে ॥৩১২৮॥
সেৱক সহিতে গুৰু জনৰ বাৰ্ত্তাক ।
পুছিলো মথুৰাদাস কুশল কথাক ॥
দেখি মহা সন্তোষিত মন গুৰুজন ।
জানা যদুমণি গুৰুপাণ ঠগি খান ॥৩১২৯॥
সখি সমন্বিতে সব সেৱকৰ কথা ।
বৰপেটা স্থান ভালে আছি যেন যথা ॥
সবাবো বাতৰি শুধিয়োক এতিফল ।
এহিমতে সুধিলন্ত কৰিয়া যতন ॥৩১৩০॥
বুঢ়াআতা বোলে সৰ্ব্ব সেৱকৰ ভাল ।
তযুগল চৰিত্ৰ শুনিয়া সৰ্ব্ব কাল ॥
তিনিবেলা প্ৰসন্ন কৰন্ত ভক্ত গণে ।
ষাঠিজন ভক্ত থাকৈ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে ॥৩১৩১॥
কিন্তু বৰপেটা ভৈল অনাথিতি প্ৰায় ।
বজিয়াল ঘৰ পুৰি নাসিল সবাই ॥
জানিয়া আছিল যদি গুৰু সেহি কথা ।
তথাপি বিমল ভৈল সেৱক সৰ্ব্বথা ॥৩১৩২॥
মাধৱদেৱ গুৰুবোলে সি পোৰা ভেটীত ।
কিবা বস্তি গাছ তলি আহন্ত তথাত ॥
সবিনয়ে আতা কহিলন্ত নম্ৰ ভাবে !
বস্তিক জলান্ত দাসী বলাইব মাৰে ॥৩১৩৩॥
চাইসব ওচাই তাত চই ঘৰ কৰি ।
তিনিও প্ৰসঙ্গ কৰে মিলি সবে বুঢ়ী ॥
শুনি গুৰুজনে আইক প্ৰশংসা কৰিল ।
মথুৰা দাসক পঠাইবাক মন কৈল ॥৩১৩৪॥
পাছে বহা ঘৰ দিয়া মথুৰা দাসক ।
বহিবে কৰিল আজো সেৱক সৰ্বক ॥
এহিমতে বুঢ়া আতা কতো দিন আছে ।
একদিনা গুৰুজনে বুলিলন্ত পাছে ॥৩১৩৫॥

গুনিয়ো মথুৰা দাস বৰপেটা দাস ।
 গোৰা ভেটীত কৰা গই বস্তিৰ প্ৰকাশ ॥
 শ্ৰাধিলত আতা বাপ যাইতে মন, নাই ।
 আসিলো বহিবে প্ৰতি তোমাৰেই ঠাই ॥৩১৩৬॥
 কিছুতে নাহিকে বস্তি কিমতে জলিব ।
 তব অবিহনে তাত কোনে কিবা দিব ॥
 গুনি গুৰুজনে বোলে ঘোষা মদুমনি ।
 ভাৰব আনা টকা বস্ত দুইখানি ॥৩১৩৭॥
 তেখনে আঙৈই আনি আগতে বাখিলা ।
 চাপিয়া আসিয়ো বুলি আতাক বুলিলা ॥
 পাছে বুঢ়া আতা প্ৰণামিলা গুৰু পাৰে ।
 পাক বৰণৰ মাল্য দিলা সেহি থাৱে ॥৩১৩৮॥
 দোপাতি কাপৰ দিয়া আশীৰ্বদ কৰি ।
 বৰপেটা স্থানৰ পাতিলা অধিকাৰী ॥
 গুনিয়ো মথুদাস মোহোৰ বচন :
 দুইগুটি টকা কৰ দিলো এতিক্ষণ ॥৩১৩৯॥
 গুনিয়া সকলো ঠাইৰ সেৱক সকল ।
 এহিমতে কৰ দিবে জানা অবিকল ॥

ধৰ্ম্ম ৰাজ্য বিভাজন আৰু বুঢ়া আতাক পুত্ৰ বৰপেটালৈ প্ৰেৰণ

মথুৰা নগৰ মোৰ বৰপেটা স্থান ।
 তাৰ যুৱৰাজ আমি পাতিলো এখন ॥৩১৪০॥
 এহিমতে আপোন স্থানক মান্য কৰি ।
 সেৱকক দেখাইলত মহিমা সাদৰি ॥
 আৰো বুলিলত শ্ৰীমাধৱ ঈশ্বৰ ।
 গুনিয়ো মথুৰা দাস কথাৰ বিচাৰ ॥৩১৪১॥
 পৰ্ব্বকুণ্ডহতে বৰনদী সীমা কৰি ।
 শেষ্ঠ পুৰুষক লাগি থৈলো সাৰ কৰি ॥
 বৰনদী অৰধি সোনকোহ পৰিমিত ।
 সেহি মধ্য ৰাজ্য দিলো তোমাক সাম্প্ৰত ॥৩১৪২॥
 সোনকোহ হতে কৰতিয়া গঙ্গা যথা ।
 আমি বুঢ়া গোট লাগি বাখি আছো এথা ॥
 এহিমতে তিনি ৰাজ্য তিনি খণ্ড কৰি ।
 বিভাগী দিলত দেৱ মাধৱ মুৰাৰি ॥৩১৪৩॥

বদন্তি মাধৱ শূনা গোপাল সুমতি ।
 ঘোষা কীৰ্ত্তনক কৰি দেখাও সম্প্ৰতি ॥
 বহুদিন ভৈল তোমাক এৰি আইলো ।
 এতেকে কীৰ্ত্তন দেখিবাক মন কৈলো ॥৩১৪৪॥
 পাছে আতা গুৰু বাক্য ধৰিয়া শিৰত ।
 ঘোষা কীৰ্ত্তন কৈলা আতি মনোনিত ॥
 কীৰ্ত্তনত তিনিগুটি ঘোষা জোৰা দিল ।
 গুনি গুৰুজনে পাছে আতাত পুছিলা ॥৩১৪৫॥
 * নতুকৰো ইটো ঘোষা পৰম শোভন ।
 আতাবোলে গুৰু ইটো আমাৰ বচন ॥
 আপোনাক উদ্দেশিয়া কৰিলো ঘোষাক ।
 জানিয়া প্ৰসন্ন হৈয়া কৃপা কৰিলোক ॥৩১৪৬॥
 আপোনাৰ আগমানে বৰপেটা স্থানে ।
 শূন্যময় ভৈল দেখিলোহো বিদ্যামানে ॥
 আপুনি বাক্যত হৰি মাধৱ ঈশ্বৰ ।
 সেৱা বিচ্ছেদৰ দোষ ক্ষমা সাৰে সাৰ ॥৩১৪৭॥
 এহি ঘোষা কৰি কীৰ্ত্তনৰ মাজে দিয়া ।
 সবাকো জনাইলো বাপ গুণ সুমৰিয়া ॥
 আতাৰ কাকণ্য গুনি হৰিমিত মনে ।
 প্ৰশংসা কৰিয়া ঘোষা কীৰ্ত্তনৰ সনে ॥৩১৪৮॥
 বাখিয়া বিদায় দিলা আতায়ো হুজিলা ।
 কিছুদিনে আসি পাছে বৰপেটা পাইলা ॥
 নাৰায়ণ আতা ভনীপুৰিয়া গোপাল ।
 দক্ষিণৰ বিষ্ণু আতা গুনিয়া আসিল ॥৩১৪৯॥
 পাছে নানা স্থানহতে সেৱক ভেটিলা ।
 মান্যকৰি গুৰুজন বাতৰি পুছিলা ॥
 সকলো বৃত্তান্ত আতা মুখত গুনিয়া ।
 আনন্দতে নিজ স্থানে গৈলত চলিয়া ॥৩১৫০॥
 বলাই মাতৃ আই আসি স্বামীৰ মুখত ।
 গুনিয়া আনন্দ মনে বহিলা গৃহত ॥
 পাছে বুঢ়া আতা সেৱকত জ্ঞান দিলা ।
 সকলো আসিয়া হৰি মন্দিৰ নিৰ্ম্মলা ॥৩১৫১॥
 মণিকুট হাটিবাটি সকলো কৰিলা ।
 সেৱক সহিতে গুৰু ধৰ্ম্ম প্ৰকাশিলা ॥
 এহিমানে ইটো কথা সম্বৰণ কৰি ।
 আৰ গুৰু চৰিত্ৰক বৰি বো বিবৰি ॥৩১৫২॥

* ঘোষা ১। ৰাম চক্ৰ স্বৰ্গে চলি গৈলা । অযোধ্যা নগৰী শূন্য ভৈলা ॥

২। মাধৱক দৰশন পায়ো । আনন্দ, কৰি হৰিগুণ গায়ো ॥

৩। বাক্যত মাধৱ দেৱ হৰি । কৰাকৃপা দোষ ক্ষমাকৰি ॥

ভৈলেক বৈশাখ বিহু পাছে আইধাই ।
বস্ত্ৰসব দিল নিয়া সক বৰ কই ॥
সক সক বস্ত্ৰ সক ভক্তৰ কাৰণে ।
বৰ সব বস্ত্ৰ বৰ ভক্ত বিভাজনে ॥৩১৫৩॥

আই ধাইৰ বহাগ বিহুত ভক্তক বস্ত্ৰদান
কাপৰ বিভজি বিবৰিয়া দিবে চাই ।
কতো বৰ কতো চোট দেখিয়া গোসাই ॥
ক্ৰোধিয়া বুলিল তাই কোঁহৰ কুছনী ।
কোন ভক্ত বৰ কোন সক মনে জানি ॥৩১৫৪॥
এতেকে আসিয়া বুঢ়ী আপুনি দিয়োক ।
বস্ত্ৰসব শীঘ্ৰ আৰ ফিৰায়া নিয়োক ॥
সিকথা শুনিয়া আইৰ বচন হৰিল ।
সমান বসন সব আনিয়া ভেটিল ॥৩১৫৫॥
চৰণে পৰিয়া ধাই ক্ষমাক প্ৰাৰ্থিলা ।
দেখি গুৰুজন মনে সন্তোষ লভিলা ॥
সেৱকক বিভজিয়া বস্ত্ৰক দিয়াইল ।
তুণ্ট মনে আই ধাই গৃহক চলিল ॥৩১৫৬॥
সেৱক সকলে সদা প্ৰসঙ্গক আসি ।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰি থাকন্ত হৰিষি ॥
প্ৰসঙ্গ অন্তত গৃহে থাকন্ত বসিয়া ।
নকৰে আলাপ কৃষ্ণ কথা বিচাৰিয়া ॥৩১৫৭॥
প্ৰীতি সুখে কোনো কোনো জন নথাকয় ।
অন্তৰ্যামী গুৰুজনে সমস্তে জানয় ॥
একদিনা গুৰু যদুমণিক বুলিয়া ।
পহিখানি লৈয়া যাব হাটীক দেখিয়া ॥৩১৫৮॥
আমাৰ কহিয়ো আজা সকল ভক্তক ।
দুই চাৰি জনে এক পুতি কৰিয়োক ॥
যদুমণি বোলে বাপ আমি নপাৰিবো ।
ইমন্ত কাৰ্য্যৰ আমি ভাজন নহৈবো ॥৩১৫৯॥
গুৰুবোলে যদুমণি বিমন নকৰা ।
আম্যৰ আজাক ধৰি শীঘ্ৰে গতিকৰা ॥
পাছে যদুমণি তথা ভাঙাৰি প্ৰধান ।
মাথে বস্ত্ৰ লৈয়া শীঘ্ৰে কৰিলা গমন ॥৩১৬০॥

জীৱন্ত মুকুতৰ দ্বাৰা চৰিত

প্ৰতিজনে গুৰু আজা শুনায়া কহিল ।
দুই চাৰি জনে পুতি সুখে বৈতে কৈল ॥
সকলো সেৱকে পাছে সেহিদিনা ধৰি ।
কৃষ্ণকথা আলাপই পুতি সুখ কৰি ॥৩১৬১॥

সকলো সেৱক সমে গুৰুজন বসি ।
বৈকুণ্ঠৰ যশবস থাকন্ত প্ৰকাশি ॥
কথাৰ প্ৰসঙ্গে জীৱন মুক্ত কথা কৈল ।
শুনিয়া সেৱকে গুৰু জনত পুহিল ॥৩১৬২॥
জীৱন মুকুত এঠা আছে কিবা নাই ।
গুৰুজনে বোলে আছে আমাৰ ঠাই ॥
পুনৰ্জন্ম সেৱকে সুধিলা প্ৰজ্ঞা কৰি ।
কোনজন মুক্ত কিবা জানিবাক পাৰি ॥৩১৬৩॥
গুৰুদেৱে বোলে তেহো লগতে আহয় ।
বুলি দেখাইবাক মনে কৰিলা নিশ্চয় ॥
শুনিয়া শ্ৰীৰামে লাসে লাসে বোলে মাতি ।
নেলাগে দেখাইতে যৈত আহন্ত সম্প্ৰতি ॥৩১৬৪॥
কিসক দেখাইবে লাগে দুঃখসে পাইব ।
তোমাৰ কৃপায়ে তাক বিচাৰি চিনিব ॥
শুনি গুৰুজনে পাছে শ্ৰীৰামৰ বাণী ।
হাসিয়া বহিলা পাছে বুজিয়া কাহিনী ॥৩১৬৫॥
আক একদিন মিলি সেৱক সকল ।
গুৰুক সেৱিয়া পাছে কথাক পুহিল ॥
আবিৰ্ভাব তিবোভাৱ আছে ঈশ্বৰৰ ।
আপোনাৰ পিছে লৈবে কোনে গুৰু ভাব ॥৩১৬৬॥
শুনিয়া মাধৱগুৰু নমাতি বহিলা ।
তিনিদিন মানে সিটো কথাক ভাবিলা ॥
বুদ্ধাগুৰু পৃথিবীক ধৰে যিটোজন ।
গুৰুভাৱ লৈবে পাবয় সিটোজন ॥৩১৬৭॥

শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ পৰৱৰ্ত্তি কাললৈ ধৰ্ম্মাধিকাৰ বিচাৰ ।

সমস্ত শাস্ত্ৰবতত্ৰ সবক জানন্ত ।
ভক্তিৰূপে মাধৱক সাক্ষাত কৰন্ত ॥
সেহি গুৰু উপদেশ দিবাক শকত ।
আমিনো ভক্তৰ আগে কি কৰিবো বেকত ॥৩১৬৮॥
যাহাক অপিবো গুৰুভাৱ যিকালত ।
আপুনি বেকত হৈবে পুৰুষ সাক্ষাত ॥
জগত ঈশ্বৰ গুৰু ৰূপে প্ৰকাশয় ।
তাহাবাক সেৱাকৰি সংসাৰ তৰয় ॥৩১৬৯॥
বিশেষত গুৰুসেৱা পৰম দুৰ্লভ ।
তাহাক কৰিবে কিবা পাবয় সুলভ ।
গুৰুসেৱা কৰিলন্ত মাৰ্কণ্ডেয় ঋষি ।
গ্ৰহাদেও গুৰুসেৱা কৰিলা হৰিষি ॥৩১৭০॥

ওকসেৱা কৰিল লক্ষণ হনুমান ।
 আমৰা কৰিলো ওকসেৱা কিছুমান ॥
 ক্ষীণ পাপ পুৰুষৰ ওকতি সুলভ ।
 কিন্তু মহন্তৰ সেৱা দেৱৰো দুৰ্ভাৰ ॥৩১৭১॥
 এহিমতে ওকজনে সেৱকক কৈলা ।
 পৰম হৰিষ মনে ওকত বহিলা ॥
 একদিনা উৰ্বশী আই বুলিলা বচন ।
 যাও ৰাম চৰণ দাদাৰ সন্নিধান ॥৩১৭২॥
 বহুদিন তৈল নাসিল ইঠানক ।
 আসে নাসে সুখ দুঃখ গৈয়া জানিয়োক ॥
 ওনি ৰামচৰণ সত্বে চলি গৈলা ।
 আঠদিন মানে ওক সমিপ লভিলা ॥৩১৭৩॥
 পৰম সন্তোষে গুৰু বাৰ্তাক পুহিল ।
 আন সেৱকৰ বাৰ্তা ঠাকুৰে কহিল ॥
 গুৰুবোলো ভোজন কৰিয়া আসিয়োক ।
 পুহিবোহো সাৱশেষ সকল কথাক ॥৩১৭৪॥

ৰামচৰণ ঠাকুৰৰ কীৰ্ত্তন ঘোষা শাস্ত্ৰ সংগ্ৰহ

ভোজন কৰিয়া ওক বসিয়া আছিল ।
 নিদ্রা গৈলা ৰামচৰণ ফিৰিয়া নাসিলা ॥
 দেখি ওকজনে পাছে শয়নক গৈল ।
 প্ৰভাতে আসিয়া ৰামচৰণে সেৱিল ॥৩১৭৫॥
 বাপু ৰামচৰণ ওনা দৃষ্টান্তৰ কথা ।
 বিবাহ দিবাক কন্যা কৰিলা ব্যৱস্থা ॥
 সকলো গোটাইল তথা ধৰি ঘৃত আনি ।
 কন্যাক আনিয়া থৈল বৈসামা ওখনি ॥৩১৭৬॥
 বহু ৰাত্ৰি তৈল বৰ নাহি আইলা ।
 আমাৰো সিমত হইল তুমি নিদ্রা গৈলা ॥
 ঠাকুৰে বোলন্ত পথেশ্বৰ কৰি আইলো ।
 ভুজিবে মাত্ৰকে শুতি চেতন হৰাইলো ॥৩১৭৭॥
 হাসি ওকজনে কিছুদিন ৰাখিলন্ত ।
 শাস্ত্ৰখানি আনিবাক পুন পাছিলন্ত ॥
 পাছে ৰামচৰণ সত্বে চলি গৈলা ।
 পিতা মাতা সেৱকত বাৰ্তাক জনাইলা ॥৩১৭৮॥
 কীৰ্ত্তন ঘোষাৰ বস্ত সকল বিচাৰি ।
 একস্থান কৰি ৰাখিলন্ত সাৰ কৰি ॥
 আত অনন্তৰে নাৰায়ণ দাস আতা ।
 পুত্ৰ পৰ্ম্মানন্দক বুলিলা শুভনিতা ॥৩১৭৯॥

বহুদিন তৈল ওকজন চলি গৈল ।
 বাৰ্তা জানি আসা বাপু শীঘ্ৰ কৰি চল ॥
 নৌকা আৰোহন কৰি ঠাকুৰ চলিলা ।
 কতোদিনে গৈয়া তৈলা ভোৱাৰক পাইলা ॥৩১৮০॥
 প্ৰণাম কৰিয়া ওক চৰণে নমিয়া ।
 দেখি ওকদেৱে মহা সন্তোষিত হৈয়া ॥
 বাপু পৰ্ম্মানন্দ সখি ভালেকি আচন্ত ।
 কামৰূপ ভক্ত সব আছে কিবা শান্ত ॥৩১৮১॥
 গোপাল মথুৰা দাস কেনমতে আছে ।
 সকলোৰে ভাল বুলি কহিলন্ত পাছে ॥
 মাধৱ বদতি বাপু ভাৰ্যা সমে সখি ।
 আমাৰ কথাক কিবা কহন্ত উপেৰি ॥৩১৮২॥
 তব ভাতৃগণ আছে কিবা সুখে দুখে ।
 কহিয়ো বিবৰি পৰ্ম্মানন্দ মন সুখে ॥
 পাছে পৰ্ম্মানন্দে ওক জনত জনাইল ।
 তব আগমন হৈতে বৰ দুঃখী হৈল ॥৩১৮৩॥
 সদায়ে বিষাদ মন কৰি পিতা বহে ।
 কেৱলে তোমাৰ মাত্ৰ ওণ যশ কহে ॥
 পিতা ঠাকুৰৰ কিছু মন সুখ নাই ।
 কাৰ মুখে পাইবো বাৰ্তা থাকন্ত উনাই ॥৩১৮৪॥
 বাৰ্তালৈবে প্ৰতি আমাসাক পাচি দিল ।
 অপেক্ষা কৰিয়া পছ দেখিয়া বহিল ॥
 হেন ওনি প্ৰেমভবে বহি ওক জন ।
 সন্তোষক হয় বহিলন্ত কতোক্ষণ ॥৩১৮৫॥
 কিছুদিন থাকি কথা ওক জনে বোলে ।
 বৃদ্ধ পিতা মাতা আছে চিন্তায়ে আকুলে ॥
 শীঘ্ৰে যাহা তুমি আপোনাৰ মন্দিৰক ।
 ওকৰ আদেশ পায় আসিল প্ৰত্যেক ॥৩১৮৬॥
 পুত্ৰ আসা দেখি ঠাকুৰ আতা বঙ্গ কৰি ।
 ওকজন বাৰ্তাসোধে খগি আগে ধৰি ॥
 সকল বৃত্তান্ত কহিলন্ত সুখমনে ।
 সকলো সেৱকে ওনি আনন্দ ওখনে ॥৩১৮৭॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ ওপৰত ব্ৰাহ্মণৰ বিদ্বেষ, তৰুত
 সকলক শ্ৰদ্ধা কৰিবলৈ গুৰুজনাৰ আদেশ
 একদিনা ৰাজ্যত কহিলা বিজগণ ।
 মাধৱে নকৰে শ্ৰদ্ধা শান্তি একোদিন ॥
 ওনি ৰাজ্য আদেশ কৰিলা মন্ত্ৰীগণে ।
 তোমৰা পৰীক্ষা বিপ্লৱগণৰ বচনে ॥৩১৮৮॥

পাছে দূত নিয়োজন কৰিলা তথাই ।
 শুনিয়া মাধৱদেৱ আনন্দিত গ্ৰাই ॥
 তথাপি কহিলা সেৱক গুৰুজন ।
 সকলো সেৱকে শ্রদ্ধ কৰা অনুজ্ঞা ॥৩১৮৯॥
 পসাবক গৈলে সাৱধানত কিনিবা ।
 যিবোলে পসাবী সেহিমতে মূল্য দিবা ॥
 মূখ ফালে দৃষ্টি কদাচিতো নকৰিবা ।
 আহোতে যাওঁতে সবে সাৱধান হৈবা ॥৩১৯০॥
 যাবত নোহয় ৰাজ্য প্রত্যয় আমাত ।
 থাকিবাক লাগে তোৰা হয় সাৱহিত ॥
 শুনি গুৰুজন আত্ম শিৱত ধৰিয়া ।
 কৰন্ত বৎসৰি জল পিত্ত সব দিয়া ॥৩১৯১॥
 শ্ৰীৰাম আত্ম তাক নকৰয় দেৱি ।
 কহিলা সেৱকে গুৰুজনক নাপেখি ॥
 পাছে গুৰু শ্ৰীৰাম আত্মক আত্ম দিল ।
 তুমিয়ে শৰাধ বিধি কৰিবে লাগিল ॥৩১৯২॥
 গুৰু বাক্য মানি আত্ম শৰাধ পাতিল ।
 বাম বাম গুৰু আসি পূৰ্ণহিত হৈলা ॥
 বস্ত্ৰ পৰিধান কৰি আত্ম বসিলন্ত ।
 শ্রদ্ধৰ মন্ত্ৰক বাম বামে বোলাইলন্ত ॥৩১৯৩॥
 বিষ্ণো বিষ্ণো মাধৱ মাধৱ উচ্চাৰিলা ।
 শুনিয়া শ্ৰীৰাম আত্ম প্রেমত মজিলা ॥
 মাধৱ বাক্যৰ আছে ইটো শৰাধত ।
 কিবা কৰ্ম কৈলো মই নকৰি আগত ॥৩১৯৪॥

পৰম্ব বিৰক্ত ভক্ত শ্ৰীৰাম আত্মৰ শ্রদ্ধত বিসৰ্জিত

এহিবুলি প্রেম ভাৱে ক্ৰন্দন কৰিয়া ।
 বাগৰি ফুৰন্তে শ্রদ্ধ গৈল বিধ্বংসিয়া ॥
 বাম বাম গুৰু মাধৱদেৱত কহিলা ।
 শুনি গুৰুজনে শ্ৰীৰামক মাতি নিলা ॥৩১৯৫॥
 বদন্তি মাধৱ শ্ৰীৰাম শান্ত মতি ।
 কিবা হেতু কৰিলাহা শ্রদ্ধ বিসৰ্জিত ॥
 আত্মবোলে শ্রদ্ধ বাপ তোমাসক পাইলো ॥
 অত দুৰ কালে তাক কেনে নকৰিলো ॥৩১৯৬॥
 হেনমতে ভাবি বাপ প্রেম উপজিল ।
 সিকাৰণে শ্রদ্ধগোট সাজ হৈয়া গৈল ॥
 গুৰুজনে বোলে দেখা সেৱক সকল ।
 এহুয় জনৰ কিবা আছে শ্রদ্ধে ফল ॥৩১৯৭॥

পৰম্ব বিৰক্ত ইটো ব্ৰজময় কৈলা ।
 নুবুজি সকলে শ্রদ্ধ কৰিবাক কৈলা ॥
 এহিবুলি শ্ৰীৰাম আত্মক প্রণংসক ।
 শুনিয়া সৰাধ মনে প্রসন্ন হৈলন্ত ॥৩১৯৮॥
 প্রসন্নত পাঠকে পঢ়য় শাস্ত্ৰধান ।
 হৰিহৰ আত্মৰ সঙ্গ কৰন্ত শ্ৰৱণ ॥
 প্রত্যেক পাঠত আত্ম অন্তৰ্জ ধৰন্ত ।
 দেখিয়া পাঠকে গুৰুদেৱত কহন্ত ॥৩১৯৯॥
 গুৰুজনে বোলে হৰিহৰ পিছে বহা ।
 তাৰহন্তে পাঠত প্ৰৱণ কৰাহা ॥
 সেহিমতে বসন্তেও শ্রুতিক ধৰয় ।
 পুনঃগুৰুজনে গৈয়া পাঠকে কহয় ॥৩২০০॥
 পাছে গুৰুজন বাক্য কাণিত বহন্ত ।
 তথাপিতো আত্ম উহ হতাহ কৰন্ত ॥
 পাঠৰ বিধিনী ইটো উপলক্ষ মাত্ৰ ।
 লীলা বুদ্ধি কৰিবাক হেতু কৰি তত্ৰ ॥৩২০১॥
 আত্মক বোলন্ত তুমি বাহিৰে বহিয়ো ।
 শ্ৰৱণ কৰিয়া তুমি গুৰুতি বড়াও ॥
 শুনি তাৰহন্তে আত্ম নিজ দ্ৰব্য লৈয়া ।
 মৰিচ বাৰীত বৈল গৃহক কৰিয়া ॥৩২০২॥

হৰিহৰ আত্মৰ পাঠত বিসৰ্জিত আৰু গৃহস্থ ধৰ্ম্ম গ্রহণ ।

* যাইবাৰ সময়ে পীত কৈলা গুৰুজন ।
 শুনিয়া বিস্ময় খেদ সেৱকৰ মন ॥
 পাছে আত্ম মৰিচবাৰীত কতো দিন ।
 থাকিয়া গৈলেক চলি জিকাপুন্দি স্থান ॥৩২০৩॥
 নাগেৰ খানা জুৱৰ-বেঠাই পদ্ম-পানি ।
 সিসৰ ভেটিত থাকি পাছে মহামানী ॥
 কানাই সন্তৰীয়া গৃহ ওচৰৰ ঠাইত ।
 বিশিষ্ট গৃহক কৰি আনন্দে বহন্ত ॥৩২০৪॥
 কানাইৰ দুহিৱী একা আতি শুভনিতা ।
 আত্মৰ কৰয় পৰিচৰ্যা যথোচিত্তা ॥
 একদিনা আত্ম আইক বচন বুলিলা ।
 আমাৰ সহিতে তুমি বিবাহ ঘটনা ॥৩২০৫॥
 লজ্জা হয় আই গৈয়া মাতৃক কহন্ত ।
 নয়াইবো তাহাৰ ঠাই অন্যায় বোলন্ত ॥
 মাতৃবোলে কেনে তুমি বিয়নক কৰ ।
 পুনঃদি বোলে তেন্তে কৰিবি স্বীকাৰ ॥৩২০৬॥

পাছে আইক কৰিলন্ত আতায়ৈ বিবাহ ।
উপৰি জন্মৰ কথা কবন্ত নিৰ্বাহ ॥

হৰিহৰ আতা সন্ত ত্যাগন্ত মহাপুৰুষ
শ্ৰীমাদ্ভগবৎগীতাৰ খেদ আৰু গীত ৰচনা

গীত

* ধৃং ॥ হৰি হেৰোবে বাপ পণিজো শৰণে ।
নেৰিবা বাজন্ত মোক জীৱনে মৰণে ॥
পদ ॥ সনক সনন্দ যোগী যাহাকো ধিয়াই ।
সকল নিগমে যাক বিচাৰি নপাই ॥
সহস্ৰ বয়সে যাব নপারন্ত সীমা ।
অধমে জানিবো কেনে তোমাৰ মহিমা ॥
আতুৰ ভৈলোহো হৰি বিষয় বিকলে ।
কৰিয়ো উদ্ধাৰ মোক চৰণ কমলে ॥
তোমাৰ চৰণ দুই মোৰ মহাধন ।
ভকত জনৰ নিজ তুমি নাৰায়ণ ॥
কৃপাৰ সাগৰ কৃপা কৰা একবাৰ ।
কাতৰ কৰিয়া লৈলো শৰণ তোমাৰ ॥
কৃপাকৰা নাৰায়ণ চোৰ মোহ পাশ ।
কহয় মাধৱ হৰি দাসকো দাস ॥০॥

হৰিহৰ আতাৰ চেপেতিয়া বিলম্ব পাৰন্ত
নিবাস আৰু মায়াক বচুৱাই

কানাইৰ নিকটে একখণ্ড মাটি লৈয়া ।
দিব্যবানী কৰি তাতে গৃহক নিৰ্মিয়া ॥
আইক নিয়া তথাত বহিয়া অনুৰূপে ।
নচুৱন্ত আইক চাপৰী বাই বগে ॥৩২০৭॥
সেৱকে দেখিয়া গুৰুজনন্ত কহয় ।
গুৰুবোলে হৰিহৰে মায়ী নচুৱায় ॥
দ্বিগুণ মায়ীয়ে সমস্তকে নচুৱন্ত ।
সেহি মায়ী হৰিহৰে নৃত্য কৰাবন্ত ॥৩২০৮॥
এহিমতে আতা নানা জীলা কৰি আছে ।
চৈতন্য মাসৰ আসি বিষু পাইলা পাছে ॥
পিতামাতা আইক ঘৰে আনিবাক চান্ত ।
দেখি আতা সিদ্ধ দ্ৰব্য খাইবে নিষেধন্ত ॥৩২০৯॥
নাখাইবো বুলিয়া আই গৃহক চলিলা ।
সেহিদিনা ঘৰে পিতৃ মাতৃয়ে ধৰিলা ॥
কোনে দেখিবন্ত তুমি পিষ্টকক খাওঁ ।
আইবোলে অন্তৰ্হ্যামী কখনো নখাওঁ ॥৩২১০॥

বহুত প্ৰকাৰে মাতৃ খাইবাক বুলিলা ।
এবাইতে নপাৰি আই অন্ন মুখে দিলা ॥
তেখনে বুলিলা আপি বুক্য নমানিলি ।
পৰবস হৈয়া ভজা পিষ্টক ভুজিলি ॥৩২১১॥
নলাগে আমাক তুমি এঠাতে থাকিয়ো ।
বুলিয়া অদৃশ্য ভৈলা নপাইলা নিৰ্ণয়ো ॥
আইবোলে তোমাৰ কথায়ে মজিলো ।
নৰসিবে মোক মই নিশ্চয়ে জানিলো ॥৩২১২॥
পৰদিনা পিতা মাতা আইক লৈয়া গৈলা ।
আতা বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ সমস্তকে দিলা ॥
মোহোৰ বচন ভালি পিঠাক ভুজিল ।
নাহি প্ৰয়োজন মোৰ তোমাক চাবিল ॥৩২১৩॥
এহিবুলি তেতিয়াৰে বাৰী নাৰী এৰি ।
চলিগৈলা আতা চেপেতিয়াক সত্তৰি ॥
ইসৰ কথাৰ পাছে গুৰুজনে শুনি ।
সেৱকক প্ৰতি গুৰু কহিলা তুষ্টি ॥৩২১৪॥
নৱনাৰী নৱনাৰী কে' এৰিতে পাৰে ।
তাহাকো এৰিলা শান্ত মতি হৰিহৰে ॥
এহিমতে আতা বহিলন্ত বস কৰি ।
বালক সহিতে ফুৰে নামক উচ্চাৰি ॥৩২১৫॥
তথাত থাকন্ত গুৰুজন এক ৰূপে ।
আতাৰ প্ৰভাৱ কোনে কহিবে স্বৰূপে ॥
হৈদাস বলিয়া শ্ৰীশঙ্কৰৰ সেৱক ।
গুৰুজন পাশে আসি সেৱয় প্ৰত্যেক ॥৩২১৬॥
সেৱকে কহয় গুৰুজনক প্ৰকটি ।
হৈদাহ বলিয়া তয়ু চৰণত প্ৰতি ॥
বিশেষে নকৰে সমাদৰ গুৰুতক ।
শুনি গুৰুজনে জানি তাহান মতিক ॥৩২১৭॥
তথাপিতো সেৱকৰ প্ৰত্যাহাৰ অৰ্থে ।
একদিনা বলিয়াক কৈলা ৰপমাৰ্থে ॥
বদতি মাধৱ শুনা হৈদাহ শান্ত ।
তোমাৰ সকলো দ্ৰব্য দিয়োক আমাত ॥৩২১৮॥
আইবোলে বাপ আমি গৃহে গতি কৰি ।
আনিদিবো দ্ৰব্য তয়ু বাক্য শিৰে ধৰি ॥
এহিমতে গৈয়া গৃহীত সুখিলন্ত ।
আইবোলে আমাৰ কি ভাগ্য ভৈলন্ত ॥৩২১৯॥
ধন্য তব উপাৰ্জন ধন্য ভক্তি কৈলা ।
সাক্ষাতে গৈবো আমাৰ দ্ৰব্য লৈলা ॥
নকৰা বিলম্ব এতিয়া লৈয়া যায়ে ।
সেৱক সহিতে গুৰুজনন্ত অপিয়ো ॥৩২২০॥

তুনি সন্তোষিত মনে বনিয়া প্রধান ।
 পাড়ীত নিলত গুৰুজন বিদ্যমান ॥
 বহুৰূপে নিয়া য়েৰে দ্রব্যক দমাইল ।
 দেখিয়া সেৱক সব আচৰিত ভৈল ॥৩২২১॥

ভক্ত হৈদাসৰ ভাগ । হাজৰা কেশৰ নাম
 প্রসঙ্গ কৰাৰ নিবন্ধৰ আদৰ্শ

পৰম সন্তোষে গুৰু সেৱকত কৈলা ।
 হৈদাহৰ ভক্তি তোমা সকলে বুজিলা ॥
 হৈদাহ বদতি বাপ গুৰু কৃপাময় ।
 চৰণে বাখিয়ো মোৰ যত দ্রব্য চয় ॥৩২২২॥
 চৰণে বাখিয়ো মোকো নিজ ভৃত্য বুলি ।
 পুৰুষ উদ্ধাৰ হৌক আমাৰ সমুলি ॥
 পাছে গুৰুজনে নেহ ফুৰায়া দেখিয়া ।
 দ্রব্যৰ উপৰে হস্তপদ পৰশায়া ॥৩২২৩॥
 বোলন্ত বনিয়া নিয়ো সমস্ত দ্রব্যক ।
 একশত টকা মাছ দিয়ো সেৱকক ॥
 তুমিয়ে সহিতে দ্রব্য সকলে আমাৰ ।
 জানিয়া চলিয়ো দ্রব্য নিয়া নিজ ঘৰ ॥৩২২৪॥
 তুনি আনন্দিত মনে দ্রব্য লৈয়া গৈলা ।
 গুৰুৰ চৰণ সেবি নিজ গৃহে বৈলা ॥
 দিনেক হাজৰা কেশ আসি সেবিলন্ত ।
 নামলোৱা বুলি গুৰুজনে পুছিলন্ত ॥৩২২৫॥
 নামৰ শ্ৰবণ কিবা জানিয়া আছহ ।
 কেনমতে লোৱানাম আমাসাত কহ ॥
 প্রাৰ্থিলন্ত আতৈ বাপ নাম গেৱা হয় ।
 বহু পৰিবাৰ যত পুত্ৰ ভাৰ্যা চয় ॥৩২২৬॥
 সকলো মিলিয়া তিনি প্রসঙ্গক কৰি ।
 গুৰুবোলে সিসবক মানা কেন কৰি ॥
 হাজৰা বোলন্ত তাৰা পৰিবাৰ লোক ।
 আপোনাৰ জনবুলি মানোহো প্রত্যেক ॥৩২২৭॥
 গুৰুজনে বোলে তুমি নাম নাহ জান ।
 বৎসেৰেক থাকি পাছে আসিবা ইথান ॥
 তুনিয়া গৃহক গৈয়া নাম লৈয়া আছে ।
 চইয়াস অন্তে আইলা গুৰুজন কাছে ॥৩২২৮॥

হাজৰা কেশৰ নামে শুল্ল কৰি ঈশ্বৰৰ (প্ৰমত্তক্তি
 বিময়ত বিমত্তি আৰু হৃদয়ত কৃষ্ণমূৰ্ত্তি
 স্মৃতি জন্মায়

হেন দেখি গুৰুদেৱে তাহাক পুছিলা ।
 বৎসেক নতুহন্তে কেনে আসি ভৈলা ॥
 তুনি সকাতৰে আতৈ কৰন্ত প্ৰাৰ্থনা ।
 থাকিতে নপাৰি বাপ তয়ু সঙ্গ বিন ॥৩২২৯॥
 তোমাৰ দুখানি পদে কেশত ধৰিয়া ।
 আমাক আনিছে বাপ তানিয়া তানিয়া ॥
 গুৰুজনে বোলে নাম লোৱা কেনমতে ।
 আতৈ কহে সৰ্ব পৰিবাৰৰ সহিতে ॥৩২৩০॥
 সিসবক কিবা বুলি মামাহা মনত ।
 তেহো বোলো বাপ সকলোয়ো ভবভৃত্য ॥
 পাছে গুৰুজনে মহা আনন্দ কৰিয়া ।
 জানিলা নামৰ শক্তি বুলি প্রশংসিয়া ॥৩২৩১॥
 গুৰুৰ সেৱক দৈবজ বলোৱাম ।
 জ্যোতিষ পাণ্ডিত সিটো মহাওপ ধাম ॥
 সেৱকৰ হাত দেখি কহয় নিশ্চিত ।
 তোমাৰ মৰণ হৈবে অমুক দিনত ॥৩২৩২॥
 সিকথা তুনিয়া ভক্তে বিমনে বহয় ।
 তাক তুনি গুৰুজনে মাতিয়া কহয় ॥
 লোকৰ মৰণ কহা তোমাৰ নকহা ।
 কৈয়ো কেনমতে তুমি কবে মৰিবাহা ॥৩২৩৩॥
 আতৈ বোলে মোৰ তিনি পষ দিন আছে ।
 মৰিয়া সপ্তম দিন বাসি হৈবো পাছে ॥
 জানি তব চৰণৰ সমিপ চাপিলো ।
 তোমাৰ অভয় পদে শৰণ পণিলো ॥৩২৩৪॥
 তুষ্ট হৈয়া গুৰুজনে বুলিলা বচন ।
 গুচইলা তোমাৰ চাৰে দিন এতিক্ষণ ॥
 পাছে বলোভদ্র হাতী মূৰত আছিল ।
 মৃত্যু ভৈল তিনি দিন মূৰত দেখিলা ॥৩২৩৫॥
 তুনি গুৰুজনে সংকাৰ কৰাইলন্ত ।
 গুৰুৰ প্ৰসাদে তেহো উদ্ধাৰ হৈলন্ত ॥
 এহিমতে গুৰুজন ভেলাত আছন্ত ।
 সৰ্বদায়ে আসি ধাইয়ো সেৱিয়া থাকন্ত ॥৩২৩৬॥

কৈবল্য বালোৰাম আঁতৰ যত্না বহুসা ।
মুহুৰ্ত্ত নিম্পূৰ্ণ তন্তু শ্ৰীৰাম আতা আদৰ্শ
পুৰুষৰ চৰিত্ৰ চৰিত্ৰ

একদিনা আই ধাই মনত ভাবিয়া ।
সেৱকৰ পদধূলা লৈবাক লাগিয়া ॥
পাছে গুৰুজনত প্ৰাৰ্থনা উক্তি কৰি ।
পঠায়ো দাসীৰ গৃহে সেৱক সাদৰি ॥৩২৩৭॥
পাছে গুৰুজনে সমস্তকে আদেশনা ।
ধাইৰ প্ৰাৰ্থনা জানি তথা লাগি চলা ॥
গুৰুৰ আদেশে সৰ্ব সেৱক গৈলন্ত ।
সেবি বন্দি আই সকলোকে পঠাইলন্ত ॥৩২৩৮॥
কিন্তু শ্ৰীৰাম আতা সিদিনা নগৈল ।
আসি ধাই পাছে গুৰুজন জনাইল ॥
গুৰুবোলে শ্ৰীৰাম যাযোক একবাৰ ।
গুৰুবাক্য ধৰি আতা চলিল সত্ত্বৰ ॥৩২৩৯॥
লাউগুটি ভৰি আতা জল নিয়াছিল ।
বিদূৰতে পাবদুই পখালি বসিল ॥
পদজল লৈবে মন আইৰ মনেছিল ।
নিদিলন্ত আতা দেখি বিষাদ কৰিল ॥৩২৪০॥
যিবাধৰ্য্য দিল আতা কিছু নলৈলন্ত ।
খেদভাৱে ধাই গুৰুজনত জনাত ॥
তিনি মাধদেৱে কৈলা ধাইক আশ্বাসি ।
নিবালন্ত শ্ৰীৰাম পৰম নিবাসি ॥৩২৪১॥
এতেকে নকৰা খেদ শ্ৰীৰামক প্ৰতি ।
তিনি আই গৃহে গৈলা কৰি মন প্ৰীতি ॥
ৰামচৰণ ঠাকুৰক পূৰ্ণ আদেশিল ।
কীৰ্ত্তন ঘোষাক গোটাই কৰি মহাভাল ॥৩২৪২॥
আমাক আনিয়া দিবা মহাযত্ন কৰি ।
ঠাকুৰেও গোটেইলৈক বিচাৰি বিচাৰি ॥

ৰামচৰণ ঠাকুৰে কীৰ্ত্তন ঘোষা শাস্ত্ৰ সংগ্ৰহ
কৰি বেহাৰত শ্ৰীমাধৱদেৱক দিয়ে গৈ

শাস্ত্ৰক ধৰিয়া ৰামচৰণ চৰিলা ।
পথহাণ্ঠি গৈয়া বিজয়পুৰক পাইলা ॥৩২৪৩॥
দেখি হৰিকৃষ্ণ তাৰা মহামান্য কৰি ।
ঠাকুৰক বাখিৰন্ত পৰম সাদৰি ॥
কামৰূপ ঠাইৰ সেৱকৰ বাৰ্তা সুধি ।
পুৰিখান দেখি পাছে সুধিলা হৰিষি ॥৩২৪৪॥

ঠাকুৰক বাখিৰন্ত পৰম সাদৰে ।
যেনমতে গোটাই শাস্ত্ৰ আনিলা সত্ত্বৰে ॥
ধন্য ধন্য বাপ তুমি গুৰুৰ ভাগিন ।
কৰিলা সবাৰো তুমি মনক শূৰপ ॥৩২৪৫॥
পাছে শাস্ত্ৰখানি তাৰা দেখিবাক প্ৰতি ।
ঠাকুৰক প্ৰাৰ্থি শাস্ত্ৰ বাখিলা তহিতি ॥
অনুজ্ঞা ৰামচৰণ বেহাৰ পৰিয়া ।
গুৰুজন চৰণত পৰি প্ৰণামিয়া ॥৩২৪৬॥
উঠিয়া বসিলা গুৰুজন বেহমানে ।
ঠাকুৰক আগিগিয়া বুলিয়া বচনে ॥
বৰপেটা আদি কামৰূপৰ সেৱক ।
ভাল আছে বাপ তাত সখিয়ো প্ৰত্যেক ॥৩২৪৭॥
তোৰ পিতা মাতা আছে কেনকপ কৰি ।
সকলৰ বাৰ্তা বাপ কহিয়ো সত্ত্বৰি ॥
পাছে ৰামচৰণে কহিলা প্ৰণিপাতে ।
তোমাৰ কৃপাত ভালে আহন্ত তহিতে ॥৩২৪৮॥
তয়ু আজ্ঞা পালি আমি কীৰ্ত্তন ঘোষাক ।
গোটায়া আনিয়া আহো পাইলো যৈত যাক ॥
তিনি মহা আনন্দতে মাধৱ ইন্দ্ৰক ।
দিয়ো শাস্ত্ৰখানি বুলি কহে বাৰম্বাৰ ॥৩২৪৯॥
বিনয় কৰিয়া ৰামচৰণে কহিলা ।
অল্পদিন হেতু হৰিকৃষ্ণে বাখিলা ॥
তেতিয়কৈ গুৰুজনে তন্তু পাইলন্ত ।
চাৰিদিনে গৈয়া শাস্ত্ৰখানি আনিলন্ত ॥৩২৫০॥

কীৰ্ত্তন ঘোষাৰ ভূগুপবীক্ষা আৰু বুদ্ধিগীৰ
প্ৰেমকলহ এই দুইছোৱা নাপালে

পূৰ্বাপৰ মধ্য পাছে সবে দেখিলন্ত ।
যৈত যিবা লাগে ৰামচৰণে দিলন্ত ॥
পৰম সন্তোষে গুৰু ধন্য বাপু বুলি ।
ধন্য মোৰ ভাগিন ভাল কাৰ্য্য আচৰিলা ॥৩২৫১॥
পুনৰপি শাস্ত্ৰখান দেখি পুছিলন্ত ।
দুইখণ্ড কীৰ্ত্তনৰ মধ্যো নাহি কন্ত ॥
ভূগুৰ পবীক্ষা, কল্পিগীৰ প্ৰেমৰ ।
কীৰ্ত্তন অন্তৰে নাহি কয় কিয় অৰ ॥৩২৫২॥
ৰামচৰণে বোলে নাপাইলো বিচাৰি ।
কৈন্ত থৈয়া গৈল গুৰু কহিতে নপাৰি ॥
এহিমতে গুৰুজনে মহাতৃপ্ত মনে ।
ৰামচৰণক পুছিলন্ত তাৱক্ষণে ॥৩২৫৩॥

বাপু বামচৰণ থাকিব ইচ্ছা কৰা ।
 বোলে মোমা আমাৰ পিতৃয়ে বব বুঢ়া ॥
 শুনি শুকদেৱে কহিলন্ত হাস্য কৰি ।
 দশবৰ্ষ তব পিতৃ নমাইবেক মৰি ॥৩২৫৪॥
 আঠ দশ মাস মাত্ৰ থাকিবাক লাগে ।
 শুনিয়া বহিল বামচৰণ মহাভাগে ॥
 আত অনন্তৰে বিকপাক্ষ আই ধাই ।
 মাধৱ গুৰুৰ কথা ৰাজ্যত কহই ॥৩২৫৫॥
 শুনি লক্ষ্মী নাৰায়ণ ৰাজা মহামতি ।
 আদেশ কৰিলে যাইবে গুৰুজন প্ৰতি ॥
 জানিলে মাধৱদেৱ পৰম ভকত ।
 তান আচৰণ কাৰ্য্য মহা শুদ্ধমত ॥৩২৫৬॥
 পাছে গুৰুজনে সেৱকক সঙ্গ কৰি ।
 পাঁচ সাতদিনে যাত্ৰ ৰাজ্যক সাদৰি ॥
 এহিমতে মাধৱক সুখদে আছন্ত ।
 ঈশ্বৰ ইচ্ছায়ে আসি দুৰ্ভাগ্য ভৈলন্ত ॥৩২৫৭॥
 বিকৰ তনয় দুই গুটি শুভনয় ।
 মাধৱৰ ঠাইত আসি ধৰ্ম্ম ধৰি ছয় ॥

লক্ষ্মীনাৰায়ণ ৰাজ্যৰ সভাত বিদ্বন্মি পণ্ডিতৰ
 লগত শ্ৰীমাধৱদেৱৰ শাস্ত্ৰাৰ্থ বিচাৰ

একদিনা বিককাজি ভোজ খাইবে প্ৰতি ।
 দুইপুত্ৰ মাতিলন্ত সাদৰতে আতি ॥৩২৫৮॥
 দুইপুত্ৰে বোলে পিতা নকৰো ভোজন ।
 মাধৱ গুৰুৰ ধৰ্ম্ম ধৰিছো দুই জন ॥
 নধৰিলে ধৰ্ম্ম ভুজিবাব যোগ্য নয় ।
 এহিমতে শাস্ত্ৰ সাধু সকলে কহয় ॥৩২৫৯॥
 শুনি বিকপাক্ষ কাজি ক্ৰোধত জলিল ।
 দেখা মাধৱে পিতা পুত্ৰক ফালিল ॥
 নুবুজি ৰাজ্যত কহিলোহো ডাল বুলি ।
 এখনে জানিলো ইটো জগতৰে কলি ॥৩২৬০॥
 ৰাজ্যহন্তে আন্ধ শীয়ে খেদাইবাক লাগে ।
 এহিবুলি বাদ কৰাই বাক মহাভাগে ॥
 বসদেশী মাধৱ নামত একজন ।
 মহামুৰ্খ তাক আগ কৰিয়া তখন ॥৩২৬১॥
 অনেক কুতকী দ্বিজগণ যোগ কৰি ।
 বাদ কৰাইবাক লাগি আনিল সাদৰি ॥
 পাছে মাধৱক কৰিলত নিমন্ত্ৰণ ।
 শাস্ত্ৰ বিচাৰিবে লাগি আসোক এখন ॥৩২৬২॥

শুনিয়া মাধৱদেৱ উল্লসিত মনে ।
 ৰাজ্যৰ সভাত গৈয়া বসিল তেখনে ॥
 সকলো সেৱক বাহিৰত বসি বৈলা ।
 লগত অচ্যুত বামচৰণ দুই গৈলা ॥৩২৬৩॥
 মুৰ্খ মাধৱক বেট যত দ্বিজ গণে ।
 বাদ কৰিবাক লাগি উল্লসিত মনে ॥
 বিককাজি বোলে আবে শুনিয়া মাধৱ ।
 এহিগোটা তথু মিতা বাদক আসয় ॥৩২৬৪॥
 শুনিয়া মাধৱে বোলে ডাল কৈছা তুমি ।
 তোমাৰ কৃপায়ে মিত্ৰ লাভ পাইলো আমি ॥

বৈদ্যৰে জাশাস্যাত ব্ৰহ্মগ্ৰন্থি আৰু মেৰু
 দিয়াৰ আৱশ্যক বকাৰে । অন্য তান্মিক
 সকলোহে ব্ৰহ্মগ্ৰন্থি আৰু মেৰু দিয়াৰ
 সিদ্ধান্ত ৰহস্য

পুনুবোলে এহো কহে মালাত মেক আছে ।
 ইহাৰ উত্তৰ দিয়ো মেক আছে নাহে ॥৩২৬৫॥
 বদতি মাধৱ গীতা ভাগৱত চয় ।
 যুহত সহস্ৰনাম তন্ত্ৰ যত হয় ॥
 মালাত দিবাক মেক কিছু নকহয় ।
 কোন শাস্ত্ৰযত বঙ্গ মাধৱে কহয় ॥৩২৬৬॥
 বঙ্গৰ মাধৱে কিছু শাস্ত্ৰক নাজানে ।
 মঠ ধৰি বসি বৈলা মেজি গোট যেনে ॥
 ব্ৰহ্মণ সকলে তন্ত্ৰ মন্ত্ৰ উচ্ছাৰিয়া ।
 মেক দিবে লাগে বুলি কহে প্ৰকাশিয়া ॥৩২৬৭॥
 কহে গুৰুজনে বীজ মন্ত্ৰক জপয় ।
 তাত মেক দিবে লাগে অৱশ্যে আছয় ॥
 নামৰ মালাক যিটো কৰয় ধাৰণ ।
 তাৰ মেক দিবে কোনো নাহি প্ৰয়োজন ॥৩২৬৮॥
 এহিবুলি পাঞ্চৰাত্ৰ কথাক আনিলে ।
 শ্লোক সব শুনি বিক নমতি বহিলে ॥
 ব্ৰহ্মণ সবৰো পাছে গৰ্ব্বচুৰ ভৈল ।
 ভাবিচিন্তি কিছু তাৰ উত্তৰ নপাইল ॥৩২৬৯॥
 পাছে বঙ্গ মাধৱক ধ্বজময় কৰি ।
 কুতকী ব্ৰাহ্মণে কহে শ্লোকক উচ্ছাৰি ॥
 মহেশ দেৱৰো দেৱ জগতৰ গুৰু ।
 কামনা পূৰণ কৰে বাঞ্চা কল্পতৰু ॥৩২৭০॥

তেহো জড় কিবা চৈতন্য হোৱয় ।
ইহাৰ নিৰ্ণয় তুমি কহিবে লাগয় ॥
মাধৱক বোলে শুনা ব্ৰাহ্মণ সকল ।
হৰিসে চৈতন্য বেদ শাস্ত্ৰ নিকপিল ॥৩২৭১॥
মহেশ স্বৰূপে জড় চৈতন্য নহয় ।
আনো যত দেৱ দেৱী ওড়ৈসে নিশ্চয় ॥
শুনি ত্ৰিজগণে মহা ক্ৰোধে অক্ৰকাৰ ।
একেবাৰে উঠি মহা কৰে হাহাকাৰ ॥৩২৭২॥

মহামায়া, হৰ ব্ৰহ্মা আদি সমস্ত জগত জড়
বুঝেহে চৈতন্যৰ প্ৰমাণ

বিকবোলে কেনে জড় তাক বুজায়োক ।
মাধৱে বোলন্ত ধৰ্ম্ম শাস্ত্ৰ দেখিয়োক ॥
ভাগৱত শাস্ত্ৰত প্ৰকৃত হৈয়া আছে ।
আনিয়া দেখিলে প্ৰত্যয়ক পাইবা পাছে ॥৩২৭৩॥
বৃকাসুৰ হন্তে তিনি লোকক ঘূৰিল ।
বিধেতাৰ প্ৰসাদে সিটো আপদ তৰিল ॥
মোহিনীৰ ৰূপ দেখি দ্বীপ দ্বীপান্তৰে ।
মোহ হৈয়া ফুৰিলন্ত কেমনে শঙ্কৰে ॥৩২৭৪॥
চৈতন্যৰ মায়া সকলোকে মোহ কৰে ।
মোহ হৈবে যিটো সেহি জড় সাৰে সাৰে ॥
এতেকতে জড় বুলি মহেশক জানা ।
চৈতন্য ঈশ্বৰ বুলি মাধৱক মানা ॥৩২৭৫॥
শুনিয়া ব্ৰাহ্মণ সবে মহাক্ৰোধ কৰি ।
বুলিবে লাগিলা মাধৱক ওজুৰি ॥
হাওঁৰে মাধৱ তুমি সুদূৰ এক গুটি ।
অনেক ব্ৰাহ্মণে আমি নজানো প্ৰকটি ॥৩২৭৬॥
মহেশক বোলে জড় ভয় নকৰস ।
আমাৰ হাতত আজি বিপাগে মৰস ॥
শাস্ত্ৰে নপাৰিয়া এহি মতে বলকই ।
দেখি বামচৰণে বস্ত্ৰ ৰন্ধলে বান্ধই ॥৩২৭৭॥
আগ হৈয়া ব্ৰাহ্মণক গজ্জিবাক লৈলা ।
আসিয়ো ব্ৰাহ্মণ আজি যেন গৰ্ব কৈলা ॥
পৰম অজানী শাস্ত্ৰ কিছু নজানস ।
মূৰ্খ হৈয়া অতমান কৰিবাব সাস ॥৩২৭৮॥
দেখিয়া ব্ৰাহ্মণ সব ভয় হয় বৈলা ।
এক এক কৰি সভাহন্তে পলাই গৈলা ॥
অনন্তৰে মাধৱক বিকক বুলিলা ।
আমাক নিন্দিয়া কিবা লাভক লাভিলা ॥৩২৭৯॥

মূৰ্খগোষ্ঠী আনি আমাৰ আগে ৰাখি ।
আপুনি হৈলাহা লঘু খানিকো নাপেখি ॥
তোমাৰ বাগত কিবা হৈবাক পুৰয় ।
যিটোকথা শাস্ত্ৰ সাধু সবে নকহয় ॥৩২৮০॥
এহিবুলি বহাক চলিলা দ্বকজন ।
বিসাদতে বিককাজি কৰিলা গমণ ॥
পৰদিনা আই ধাই ৰাজ্যত কহিলা ।
মাধৱ শুকক বিক বহুত নিন্দিয়া ॥৩২৮১॥
তুমি ৰাজ্য কিয়া বিক হোৱয় ৰাজন ।
ইহাৰ নিৰ্ণয় কিছু নজানিলো মন ॥
শুনিৰাজ্য বসিলন্ত বাঁ লোৱা চৰাত ।
ক্ৰোধ কৰি বিকপাক্ষ কাজিক মাতন্ত ॥৩২৮২॥
সৰ্বকালে তই মাধৱক ভাল বোল ।
একুণে কিসক তই বিপক্ষতে চল ॥
বিকবোলে সৰ্বদেশ মাধৱে নাসিল ।
তাৰ উপদেশে লোক অনাচাৰী ভৈল ॥৩২৮৩॥
পুত্ৰক শুচাইলা পিতৃ সৰ বাহ বাইল ।
পিতা পুত্ৰ দুইকো তেহো বিচ্ছেদ কৰিলা ॥
ৰাজ্যবোলে বহুদিন পাইলি মাধৱক ।
আবেসে জানিলি মন্দ বুলিয়া প্ৰত্যেক ॥৩২৮৪॥
মনত মানিল ৰাজ্য বুজিবাক লাগে ।
কি কাৰণে ইমত কৰয় বিক ডাগে ॥
এহিবুলি পাছে মাধৱক আনিয়া ।
মহা সমাৰোহে নিজ পাশত বসায় ॥৩২৮৫॥
পশ্চিমৰ তিনিজন পণ্ডিত আহিল ।
সিঠাইক লাগি ৰাজ্য মতায় আনিলা ॥
ৰাজ্যবোলে আসামৰ এন্তে মহাজন ।
কৰিয়ো আলাপ আন বিচাৰ কেমন ॥৩২৮৬॥
শৰত কালিৰ দেৱী পূজা নকৰয় ।
বিষ্ণুত বিনাই আন দেৱ নুপূজয় ॥
শুনিয়া পণ্ডিতে পাছে কৰিল জিজ্ঞাসা ॥
কেন নকৰয় পূজা সৰ্ব কৰ্ম্মন সা ॥৩২৮৭॥
মাধৱ বদতি শুনা পণ্ডিত প্ৰধান ॥
গতাগত ভোগবাধা কৰে যিটোজন ॥

জড় চৈতন্য, সগুণ নিগুণ আৰু সকাৰ্য
লিখাৰিৰ সিদ্ধান্ত তত্ত্বকথা

তাৰেসে লাগয় দেৱ দেৱী পূজিবাক ।
নিবাসিক হৈল এক শৰণ কৃষ্ণক ॥৩২৮৮॥

হৰিবিনে আন মুকুতিৰ দাতা নাই ।
 হৰিৰ বিভূতি যত দেৱ দেৱী হই ॥
 স্ৰজন সংহাৰ য'ৰ আভাত কৰয় ।
 অচৈতন্য দেৱ চৈতন্যত উপজয় ॥৩২৮৯॥
 মাৰমায়া বিভবৰ নাহি পৰিচ্ছেদ ।
 সকল দেৱতা ইশ্বৰত হস্তে ভেদ ।
 চিদাংশ নাহিকে দেৱতাত কৃষ্ণ বিনে ।
 মায়ায়ে প্ৰভাৱ ভৈল ব্ৰজাকল্প মানে ॥৩২৯০॥
 জড়ৰূপে দেৱগণ কৰ্ম কৰি থাকে ।
 ভোগৈশ্বৰ্য্য যতমানে দিবয় প্ৰত্যেকে ॥
 জড়ক পূজিলে মুকুতিক নপায় ।
 মৃত্যুকুন্দ বচনত জানিবে লাগয় ॥৩২৯১॥
 বৃন্দাবনে ব্ৰজা স্তুতি কৰিলে যিমত ।
 :মাহিনী হৰিক যেন হবে বুলিলন্ত ॥
 আনবেদ স্তুতি আদি সকল শাস্ত্ৰক ।
 বিচাৰি দেখিলে পাইবা মুকুতি দায়ক ॥৩২৯২॥
 এহিমতে গুৰুজন শাস্ত্ৰ অৰ্থ আনি ।
 কহিলা বহস্য বেদ বেদান্ত প্ৰমাণি ॥
 শুনিয়া পণ্ডিত সবে ধন্য ধন্য কৰি ।
 ৰাজাক বুজাইলা মাধৱক শ্ৰেষ্ঠ কৰি ॥৩২৯৩॥
 মাধৱৰ মত সব বেদৰ বহস্য ।
 সকলো শুনিয়া আমি সব ভৈল বশ্য ॥
 ৰাজাবোলে বিক তই কি কথা কহিলি ।
 পণ্ডিতে বিবোলে আৰু তাক নুবুজিলি ॥৩২৯৪॥
 অকাৰণে মহাসন্ত মাধৱক দেখ ।
 কৰহ নিৰ্বোধ তই কিছু নজানস ॥
 বিকবোলে আমি কোঁহ মেহ অজ্ঞজন ।
 বামুণে কহিলা যিবা শুনিলো তেখন ॥৩২৯৫॥
 ৰাজাবোলে সিসৰ ব্ৰাহ্মণ দূৰ কৰ ।
 আমাৰ নগৰে যেন নাসয় আৱৰ ॥

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ ভক্তিপন্থ সত্যৰ প্ৰমাণ
 আৰু ধৰ্ম্মৰাজ্যৰ গুৰু শ্ৰীমাধৱদেৱ বুলি
 ৰাজাৰ ঘোষণা । দামোদৰি সত্ৰত
 আগপুৰি হোৱতায় ॥

দেখা মাধৱৰ মত মহা বিচক্ষণ ।
 জীৱৰ তৰণ পন্থ নাহিকয় আন ॥৩২৯৬॥

• আজিধৰি মোৰ নগৰৰ লোকচয় ।
 মাধৱৰ মত সবে কবোক আশ্ৰয় ॥
 যত যত সাধু সন্ত সন্যাসী বৈকৰ ।
 সবাৰো উপৰে ৰাজা হৈবেক মাধৱ ॥৩২৯৭॥
 এহিবুলি ধৰ্ম্মৰাজ্য মাধৱক পাতি ।
 গন্ধ ছন্দন আনি দিলন্ত তহিতি ॥
 আই ধাই শুনি মহা আনন্দতে নাচে ।
 ৰাজা প্ৰজা সকলোৰো বগ ভৈল পাছে ॥৩২৯৮॥
 ৰাজাবোলে বিকতই মাধৱক নিয়া ।
 সাদৰ কৰিয়া থৰ আগক বঢ়ায় ॥
 পাছে গুৰু জনক আৰিয়া যোৰ দিয়া ।
 বিকপাক্ষে থৈলা কিছু পণ আশুৱায়া ॥৩২৯৯॥
 মহানন্দে সেৱক সহিতে গুৰুজন ।
 পথত যাহান্তে শুনিলন্ত অনুক্ষণ ॥
 *বলোদেৱ সত্ৰে হৰিনাম উচ্ছাবয় ।
 গুৰু বোলে কিবা ভৈলা পাইলোহো নিশ্চয় ॥৩৩০০॥
 সেৱকে বোলন্ত ইটো দামোদৰ সত্ৰ ।
 তাহাতে গৱয় নাম কৰি স্তুতি স্তোত্ৰ ।
 একজনে বোলে নাসে নাই আগপুৰি ।
 গুৰুবোলে তবু পাইবে সংসাৰ কিনাৰি ॥৩৩০১॥
 হৰিনাম যেন তেন কৰয় কীৰ্ত্তন ।
 দহে পাপ যেন অগ্নি দহে তৃণ বন ।
 এহিমতে গুৰুগৈয়া পাইলা নিজ স্থান ।
 স্নান কাৰ্য্য কৰি বহিলন্ত বিদ্যমান ॥৩৩০২॥
 দেশ দেশান্তৰৰ সেৱক সবে শুনি ।
 ধৰ্ম্মৰ উদয় ভৈলা সৰ্বলোক জানি ॥
 সকলে আসিয়া গুৰু ধৰ্ম্মক ধৰন্ত ।
 সন্যাসী বৈৰাগী সাধু মহন্তো আসন্ত ॥৩৩০৩॥
 হেনমতে গুৰুজন বেহাৰত আছে ।
 পৰম আনন্দ মনে ধৰ্ম্মক প্ৰকাশে ॥
 একদিন ৰাজা গুৰু জনৰ আগত ।
 মহা সমাৰোহে গৈয়া প্ৰবেশ ভৈলন্ত ॥৩৩০৪॥
 ৰাজা আসিবাৰ দেখি শ্ৰীৰাম চৰণ ।
 আগবাঢ়ি আসি আদৰিলা তেতিক্ষণ ॥
 বীৰ নাৰায়ণ প্ৰেম নাৰায়ণ গৈয়া ।
 গুৰুক নমিলা মহা সাদৰ কৰিয়া ॥৩৩০৫॥
 দেখি গুৰুজনে পাছে তাৰাসবে কৈব ।
 বীৰ নাৰায়ণে ধৰ্ম্ম ধৰি ৰাজা হৈব ॥

প্ৰেম নাৰায়ণে ধৰ্ম কৰিব বিৰোধ ।
যতক কৰিব মানে ধৰ্ম প্ৰতিৰোধ ॥৩৩০৬॥
ৰাজ্যবোলে দেখিবাক আসি আহো আমি ।
দিয়ে টকা বস্ত্ৰ ওক জনক প্ৰণামি ॥
ওনি বিককাজি তেতিক্ষণতে আসিয়া ।
সেৱক সহিতে ওক জনক অন্নিয়া ॥৩৩০৭॥
বিদায় কৰিয়া অনুক্ৰমে চলি গৈলা ।
ধাইৰ আগে ওক জনক কথা কৈলা ॥
ধন্য ধন্য মাধৱৰ স্থান সুশোভন ।
দেৱতা সদৃশ ওকজন বিদ্যমান ॥৩৩০৮॥
মহাভাগ্য মোহোৰ ৰাজ্যৰ বিচক্ষণ ।
যাব ধৰ্ম ধৰিবে সবাবো ভৈল মন ॥
এহিবুলি ৰাজ্য পাছে মনত ভাবিলা ।
ধৰ্মক ধৰিবো আমি নকৰিবো হেলা ॥৩৩০৯॥
ওকৰ চৰিত্ৰ কথা এহিমানে শুওঁ ।
বদলা আতাৰ কথা পুনৰপি কিছুকওঁ ॥
ওনা নবনাৰী ইটা কথা বিতাপন ।
বোলাবাম বাম সবে সভাসদ জন ॥৩৩১০॥

বদলা পদ্ম কান্ত আতাই গুৰু দৰ্শন কৰাৰ চৰিত

হেনমতে ওকজন ধৰ্ম প্ৰকাশন্ত ।
বদলাৰ আতা যেনমতে আসিলন্ত ॥
তাক কহিবাৰ কাৰ শক্তি আহয় ।
সত্তৰ বচনে কিছু কহিবে লাগয় ॥৩৩১০॥
যেবে কেশ চৰণ আতা সলখক যন্ত ।
* অপেক্ষি বদলা আতা চাহিয়া আচন্ত ॥
বৎসবেক মানে আতা ফিৰিয়া আচন্ত ।
পুখুৰী পাৰত মাত্ৰ কিছু নেদেখিলা ॥৩৩১১॥
বদলাৰ আতা হৰি পুখুৰী পাৰত ।
বহিয়া আহন্ত হৰি আতৈয়ে সহিত ॥
প্ৰতিদিনে আতাকুবে নামক বিচাৰি ।
আতৈয়ো থাকন্ত সদা গৃহ বন্ধাকৰি ॥৩৩১২॥
দিনেক আসিল হাঁহ চাগ অনালোক ।
শঙ্কৰদাস আতা ঠাই চাহিলা গৃহক ॥
তেহো গৈয়া গৈলা পাছে পুখুৰী পাৰক ।
আতাৰ গৃহত স্থান দিলা তাসম্বাক ॥৩৩১৩॥

নাম গাইবে গৈল আতা নাহি সিটো দিন ।
আতাৰ গৃহত ঠাই দিলা তাসম্বাক ॥
শাক্তখানি লৈয়া হৰি আতৈ নাহি বাইলা ।
অসন্তোষ মনে চোতালত বসি বৈলা ॥৩৩১৪॥
হেন সময়ত আতা গধূলিকা বেলা ।
আপোন গৃহক প্ৰতি সত্বে আসিলা ॥
আচমিতে ভৈল আতৈ কহিলা কাহিনী ।
দেখি চলি গৈলা আতা মনে খেদ ওলি ॥৩৩১৫॥
পথত যাহাতে তমাই ৰাজখোৱা দেখি ।
আতাক নিলন্ত গৃহে খানিকো নাপেক্ষি ॥
পথত যাহাতে তমাই ৰাজখোৱা দেখি ।
আতাক নিলন্ত গৃহে খানিকো নাপেক্ষি ॥
নয়া বস্ত্ৰ পীড়াৰ ওপৰে পাৰিদিলা ।
অসন্তোষ মনে আতা সকলো কহিলা ॥৩৩১৬॥

মহাত্মা পদ্মকান্ত কেশচৰণ আতাৰ সদন্ত কোঁচবিহাৰ যাত্ৰা

* বড় ওক মুকুন্দৰ নয়া ঘৰ ডাট ।
আহয় বুলিয়া ওক কহিলা প্ৰকটি ॥
তথাতে বহিবে প্ৰতি নিলা তেতিক্ষণ ।
বহিলন্ত আতা কণ্ট মনে সেহিদিন ॥৩৩১৭॥
তথাই দিলন্ত যদুমণিক লগত ।
তাকপায়া আতাৰ মন ভৈলন্ত শান্ত ॥
পৰদিনা মুকুন্দৰ কল গহ কাতি ।
তিনি ওটি গৃহ কৰি দিলা মহামতি ॥৩৩১৮॥
আচন্ত বহিয়া আতা কলানি ডেটিত ।
কিমতে যাইবেক ওক জনক সন্মিত ॥
হেন মনে নৌকা বৈঠা আশ্বাদন কৈলা ।
বনমালী কটকী ডাটি যাইবাক ওনিলা ॥৩৩১৯॥
বাপু জগন্নাথ কটকীক গৈয়া কহা ।
আমাক লগত কৰি নিবাক বোলাহ ॥
যেখনে কহিলা কটকীত এহিকথা ।
কটকী বোলন্ত মোৰ আনন্দ সৰ্বাংখা ॥৩৩২০॥
মাতৃয়ো যাইবেক গজা স্নানৰ উদ্দেশে ।
গোসাঁইৰ সঙ্গত গৈলে আতি সুবিশেষে ॥
এহিমতে সকলো কৰিলা আয়োজন ।
* কেশচৰণ আতা আসি পাইলন্ত তখন ॥৩৩২১॥

হৰি পুখুৰীৰ পাৰে কিছু নাহিকয় ।
 সুধিয়া আসিল আতা কলানি ভেটায় ॥
 দুই আতা মিলি মহা আনন্দিত মনে ।
 কলানি ভেটিত থাকিল কবিলা গমণে ॥৩৩২২॥
 জগন্নাথ চৰণ-লোভটি দামোদৰ ।
 সকলোৱে কৈলা সাজ সজ্জাৰ নৌকাৰ ॥
 মাধৱ চৰণ-বলো ভদ্র মহাজন ।
 যদুমণি-সমে আতা কেশ আতা সন ॥৩৩২৩॥

বৰবিষ্ণু আতাৰ পামত কেশচৰণ আতা
 নৌকা আৰোহণ কৰি কবিলা গমণ ।
 পথত অনেক লীলা কৰিয়া গৈলন ॥
 অনুক্ৰমে গৈয়া কাঠমীত প্ৰবেশিলা ।
 কেশ আতা বনমালী কটকীত কৈলা ॥৩৩২৪॥
 বাখিয়োক নৌকা আমি বিষ্ণু পাশে যাওঁ ।
 অতিশীঘ্ৰে আসি পুনু নৌকাত সোমোওঁ ॥
 নিদ্রা গৈল পদ্য আতাৰ সেহিষ্ণণ ।
 কেশ আতা গৈলা বিষ্ণু আতা বিদ্যমান ॥৩৩২৫॥
 তোলেক সুবৰ্ণ দিলা সলখৰ জনে ।
 আতাক প্ৰদান কৰি চলিলা তেখনে ॥
 নৌকা পাইলা বদুলাৰ আতা সুধিলন্ত ।
 আমাক নিনিলা কেনে বিষম ভৈলন্ত ॥৩৩২৬॥
 কেশ আতাবোলে গোড় চুয়া আসা আগে ।
 পাছত ইহান দেখা হৈবা মহাভাগে ॥
 এহিবুলি নৌকামেলি শীঘ্ৰে চলি গৈলা ।
 অনুক্ৰমে হাদিবা চকি ওচৰক পাইলা ॥৩৩২৭॥
 একখানি পাটবস্ত্ৰ কেশ আতা নিয়ে ।
 ধৰিবে জানিয়া কটকীৰ মাৰে কয় ॥
 শূনা ভাগীৰথী আই ইটো বস্ত্ৰখানি ।
 পৰিধানী বস্ত্ৰৰ ওপৰে লোৱা টানি ॥৩৩২৮॥
 মহাপুৰুষ গুৰুজন কাৰণে আনিলা ।
 ভাটকাছে কাচা বস্ত্ৰ তোমাত কহিলো ॥
 আইবোলে তাহাক কৰিয়া আমি নিবো ।
 গৈলে কৃপাকৰি ভাট কাছেৰে দেখাইবো ॥৩৩২৯॥
 এহিমতে চকিক চাৰিয়া আতা গৈলা ।
 কিছুদিনে চৌখুটিৰ ঘাট প্ৰবেশিলা ॥
 ভাটৌ কুচিৰ আতাৰ মনে মহাবশে ।
 জগন্নাথ চৰণ সনে উঠিলা বসে ॥৩৩৩০॥

গুৰুজন সমিপক কৰিলা গমণ ।
 চৰণত পৰি দুই কৰিলা বন্দন ॥

কেশচৰণ আতাৰ সঙ্গত জগন্নাথ চৰণৰ
 গুৰুদৰ্শণ বৰবৈকুণ্ঠ আতৰ হৰিকীৰ্ত্তনত
 জগন্নাথ চৰণৰ প্ৰসাদ গ্ৰহণ

গুৰুজন বোলে তুমি বহুদিন কৈলা ।
 উজানক প্ৰতি চাওঁতে গল বেকা ভৈলা ॥৩৩৩১॥
 তথাপি নাপান্তে আইলো ধাইৰ প্ৰাৰ্থনাত ।
 বহুদিন ভৈল তুমি আসন্তে পথত ॥
 ইটো কোনজন চৰা দেখো সুশোভন ।
 আতাবোলে আৰ নাম জগন্নাথ চৰণ ॥৩৩৩২॥
 পুৰুষ জনৰ এন্তে ভাগিন সুখাম ।
 আসিছে পুৰুষজন মহাভগ ধাম ॥
 গুৰুজনে কহে আমি উজানে থাকিতে ।
 গাস বাৰ উল্লেখিয়া নামক দিয়ন্তে ॥৩৩৩৩॥
 আবে জগন্নাথ আদি ঈশ্বৰৰ নাম ।
 প্ৰকাশ হৈ আছে দেখো শুনিত উত্তম ॥
 পিতৃৰ মাতৃৰ দেখা কিনোভাগ্য বৰ ।
 সৰ্ব্ব কৰ্মে বোলে জগন্নাথ বাৰম্বাৰ ॥৩৩৩৪॥
 এহিবুলি আতাৰ গৃহত বখাইলন্ত ।
 পৰদিন উঠি স্নান কাৰ্য্য কৰিলন্ত ॥
 সেহিদিনা বৰ বৈকুণ্ঠ মুকুত জনৰ ।
 হৰি কীৰ্ত্তনক কৰি আচন্ত সুসাৰ ॥৩৩৩৫॥
 প্ৰসাদ বণ্টন কৰি দেন্ত দেউৰীজন ।
 জগন্নাথ চৰণকো দিলন্ত তখন ॥
 আতাৰ কাৰণে আতৈ প্ৰসাদ চাহিলা ।
 কোহত দিবাক পাছে দেউৰী যাছিলো ॥৩৩৩৬॥
 জগন্নাথে বোলে প্ৰগ্ৰখানি কৰি দিয়া ।
 শুনি গুৰুজনে মহা সন্তোষ লভিয়া ॥
 বাপু হৰি বল্লভ আবে পুৰুষ জনক ।
 কৰি আছে মান্য দিয়ো প্ৰগ্ৰখানি এক ॥৩৩৩৭॥
 সেহিমতে দিলা পত্ৰ প্ৰসাদ আনিয়া ।
 জগন্নাথ ওলাই আসিবে লাগিয়া ।
 বিদায় কৰিলা য়েবে গুৰুৰ চৰণে ।
 গুৰুবোলে একেদৰে চলিবা কেমনে ॥৩৩৩৮॥

চৌখুটিত লোকে যদি পথ ভুলকৰে ।
বহুকাল বিচাৰিবে লাগয় তাহাৰে ॥
এহিবুলি বাম বাম আতাৰ উক্তক ।
আদেশ কৰিলা ওক আতৈক নিবাক ॥৩৩৩৯॥
পাছে তাৰাসবে আতাৰ ঠাইক নিলা ।
গতন কৰিয়া নিজ স্থানক চলিলা ॥
আতৈক দেখিয়া আতা আলিঙ্গন কৈল ।
ওক পাদ পদ দেখি আইলা ভাগ্য ভৈল ॥৩৩৪০॥
কৃষ্ণপাদ পৰশিয়া আসি আছা বাপ ।
তোক চুই হওঁ মই পৰম নিষ্পাপ ॥
এহিমতে আতৈ সমে আনন্দে বহিলা ।
পৰদিন আসি কেশ চৰণ মিলিলা ॥৩৩৪১॥
ওকৰ পাশক যাইবে আতাক বুলিলা ।
ভাৰখানি বান্ধই আতা যাইবাক ইচ্ছিলা ॥
জগন্নাথ চৰণ আদি আৰো তিনিজন ।
বনমালী সঙ্গে তীৰ্থে কৰিলা গমন ॥৩৩৪২॥
বদুলাৰ আতাবোলে যাও যদুমণি ।
লগাও গৈয়া তোমাৰ পিতৃৰ অস্থিখানি ॥
আতৈ বোলে তুমাই দিলে তোমাৰ সঙ্গত ।
তোমাক চাৰিয়া নযাইবো কদাচিত ॥৩৩৪৩॥
পিতাৰ অস্থিক পেলাইবোহো দলিয়াই ।
তথাপি তোমাক চাৰি নযাইবো গোসাই ॥
ওনিয়া বদুলা আতা মহাতুষ্টি মনে ।
অন্য যাত্ৰী হস্তে অস্থি দিয়াইল তেখনে ॥৩৩৪৪॥
পাছে যদুমণি আতৈ ভাৰখানি লৈলা ।
দুয়োজন আতা মহা আনন্দে চলিলা ॥
অনুক্রমে তোৰোচা নদীক পাইলা য়েবে ।
কেশৰ আতাক মাতি বুলিলন্ত তেবে ॥৩৩৪৫॥

মহাত্মা-পদ্ম-গোপাল বা কমলাকান্ত আতাৰ
মহাপুৰুষ শ্ৰীমাধৱদেৱ গুৰুজনাৰ সঙ্কলিত
চলিয়োক আতা আগে আমি স্নান কৰোঁ ।
বস্ত্ৰ ভিজাই শুখায় পাছতে আমি লৰোঁ ॥
এহিমতে ওচিহৈয়া আতা চলিলন্ত ।
দুইওটি লগলা দেখি সন্ধিগ্ধ ভৈলন্ত ॥৩৩৪৬॥

(ক) মহাপুৰুষ ওকজনৰ ওচৰলৈ যাওঁতে বদুলা আতাই "তুনাদপী সুনিচেন" ভাৱদশাই
ওকজনাৰ নগলাৰ তলে সবকি গৈছিল বুলি সাধু সকলে কয় ।

খৰিকটীয়া দলৈৰ ঘৰে যাইবাক প্রতি ।
নিকটতে আছে এক লগলা তহিতি ॥
পাছে আতা কেশ চৰণ আতা আতা বুলি ।
মাতিবে লাগিলা পাছে সুমধুৰে চলি ॥৩৩৪৭॥
ওনি ওকজনে জানিলন্ত তেতিয়ক ।
কেশৰ আতাক বোলে ইটো কোনজন ॥
আতাবোলে পুৰুষ জন আসি আছে ।
মাধৱে বোলন্ত তাক জানি আছো সাক্ষে ॥৩৩৪৮॥
দেখিলে চিনিবো আমি চিনিলা বাক্যতে ।
সকলো সেৱকে আগবাঢ়িলা এনেতে ॥
ওনিয়া সেৱক চলি গৈলা শীঘ্ৰতৰে ।
আসিয়োক আতাবুলি মাতিলা সন্তৰে ॥৩৩৪৯॥
আতায়ো চলিলা (ক) একডাৰ প্ৰকাশিয়া ।
দেখি ওকজন দুইপদ আগে আয়া ॥
পাছে আতা ওকৰ চৰণে নমিলন্ত ।
উঠা উঠা বুলি ওকজনে আয়াসন্ত ॥৩৩৫০॥
ওকবাক্য ধৰি আতা এক প্ৰান্ত হৈয়া ।
বসিলন্ত আতা মহা নম্ৰভাৱ হৈয়া ॥
আনিয়া আছিল জালুকৰ মোনা খানি ।
ওকৰ আগত দিলা যদুমণি আনি ॥৩৩৫১॥
ওকজনে বোলে তমু নিবাস কোঠাই ।
কাহাৰ তনয় তব কিবা নাম হই ॥
আতাবোলে বাপ বৰ নাৰায়ণ পুৰে ।
লবৰ তনয় পিতা তিতা চোম দাৰে ॥৩৩৫২॥
এহিবুলি আতা আপোনাৰ নাম কৈলা ।
ওনি তুষ্টি মনে মাধওক তাক কৈলা ॥
তিতা চোম দাৰ নোহে চম্পা চোমদাৰ ।
চম্পা বৃক্ষ আছে পদুলিত উয়কৰ ॥৩৩৫৩॥
তাৰ ওপৰত চৰি তনা গচিয়েন ।
লৌহিত্য নদীক দেখি মহা সুশোভন ॥
চম্পা পুষ্প পৰিধান কৰি আছো আনি ।
সাততা আগুলৰ পাহি দেখিলো প্ৰমাণি ॥৩৩৫৪॥
সিটো বৃক্ষ গোটা কিবা এখনো অছয় ।
আতাবোলে সিটো সমলীয়া কাটিছয় ॥
ওকবোলে কিমতে জানিলা মোক তুমি ।
স্বপ্নত শাস্ত্ৰত দেখি জানিলোহো আমি ॥৩৩৫৫॥

স্বপ্নত দেখিলে কিবা পৰিহাস হয় ।
 কিবা শাস্ত দেখি তুমি কৰিলা নিশ্চয় ॥
 আতাবোলে বাজ সুই বজাবলী শাস্ত ।
 তাক দেখি তোমোৰাক নিশ্চয় কৰি মাত ॥৩৩৫৬॥
 মাধৱে বোলন্ত আমি সেহি দুই পুথি ।
 বচন কৰিছো হই পদ চন্দে তথি ॥
 শুকবোলে ইটো জালুক কৈত পাইলা ।
 বেপাৰ আহন্ত কিবা বাৰীত আজিলা ॥৩৩৫৭॥
 আতায়ে বোলন্ত বাপ গঙ্গা যাইবে শুনি ।
 গ্রামীক জনেও দেহ ইচ্ছা কৰি আনি ॥
 গঙ্গা যাত্ৰী সঙ্গে আমি আসিয়া আছিলো ।
 সিকাৰণে জালুক গুটিক আমি পাইলো ॥৩৩৫৮॥
 মাধৱে বোলন্ত তুমি তীৰ্থে যাইবে লাগে ।
 আতা বোলে তব পদ সেবি থাকো ভাগ্যে ॥

মহাত্মা পদ্ম-গোপাল আতাক শ্ৰীমাধৱ দেৱ গঙ্গালৈ পঠিয়াই

তোমাৰ চৰণ বিনে তীৰ্থে কাজ নাই ।
 শুক বোলে তীৰ্থৰ আচন্ত সমুদাই ॥৩৩৫৯॥
 আতাবোলে বাতপিও শৰীৰ আমাৰ ।
 নাহিকল্প লগ তীৰ্থ পহু দেখাইবাৰ ॥
 শুনিয়া বুলিল শুকজন তুণ্ট মনে ।
 নাৰয়ণ তৈল আছে বাত নিবাৰণে ॥৩৩৬০॥
 আমাক দিয়াছে বাজা লক্ষ্মী নাৰায়ণ ।
 তোলা জুখি মাথে লৈলে পদে বাহিৰাণ ॥
 তাক লৈবে লাগি দিবো চিন্তা নকৰিবাঁ ।
 কলাপ কেশৱী দুই যাত্ৰী সঙ্গে যাইবাঁ ॥৩৩৬১॥
 শুনিয়া বহিলা আতা মহাবল কৰি ।
 তিনিদিন বহি পাছে শুক বাক্য ধৰি ॥
 গঙ্গাক যাইবাক শুক জনক সেবিলা ।
 পাছে শুকজনে বাক্য সাদৰে কহিলা ॥৩৩৬২॥
 পাপীৰ ভয়ত গঙ্গা প্ৰধান ঘাটত ।
 নথাকয় থাকে পাছে অন্যত্ৰ ঘাটত ॥
 শুকজন সমে নল ঘাগৰি ঘাটত ।
 মানিলোহো আমি বাপু জানিবা সাম্প্ৰত ॥৩৩৬৩॥

তুমিও সি ঘাটে গৈয়া স্নানক কৰিবা ।
 প্ৰথমতে মাথে স্পৰ্শি জলত নামিবা ॥
 নাতি মাত্ৰ জলে নামি প্ৰব্য ধানি লৈয়া ।
 বহিবা গঙ্গায়ে নিব হস্তক পাতিয়া ॥৩৩৬৪॥
 ত্ৰিগোটা লহবে গঙ্গা স্নান কৰাইবেক ।
 নিৰ্ভয়ে থাকিবা তুমি ভক্তি পৰন্তেক ॥
 স্নানান্তে হহকি আসি তীৰত উঠিবা ।
 নিত্য কৰ্ম কৰি সেহিমতে চলি আইবা ॥৩৩৬৫॥
 এহিমতে শুনি পাছে শুকৰ চৰণ ।
 যদুমণি সমে আতা কৰিলা গমন ॥
 গধূলিকা ভৈল এক গৃহত বহিলা ।
 যদুমণি আতৈ বসি ভটিয়া বুলিলা ॥৩৩৬৬॥
 সেহি পাঠ শুনি পাছে কলাপ কেশৱী ।
 হাঁ কিবা কহ বুলি উঠিলা উজৰি ॥
 ব্ৰহ্মা মহেশ্বৰক চাকৰ বোলতই ।
 বাহিৰা কৰিয়া দিয়ো দণ্ড কৰোঁ মই ॥৩৩৬৭॥
 মনে মনে গুণে আতা ভাল লগ দিল ।
 আহাঁৰ সজ্জি যাইতে বিপদ মিলিল ॥
 পুন পুন গৰ্জে দেখি আতা বিচক্ষণ ॥
 পৃষ্ঠে হাতদিয়া প্ৰহাৰিলা তাৰক্ষণ ॥৩৩৬৮॥
 সেহিদিনা কণ্ট মনে আতা বহিলন্ত ।
 প্ৰভাতে দুতয় যাত্ৰী চলা বুলিলন্ত ॥
 আতাবোলে ই সময়ে যাইবাক নপাৰি ।
 তোৰা দুয়োজন আবে যানো আগবাঢ়ি ॥৩৩৬৯॥
 আমাৰ ভাগিন জগন্নাথ নাম হয় ।
 গঙ্গাস্নান কৰি সিটো আসিয়া আহয় ॥
 আমাক নিবাক প্ৰতি যান্তে আসিবেক ।
 কৃপা কৰি কৈবা তোৰা সুখিয়া তাহাক ॥৩৩৭০॥
 শুনি চলি গৈলা পাচে কলাপ কেশৱী ।
 কাহা জগন্নাথ বুলি ডাকয় সন্তৰি ॥
 অনুক্ৰমে পায়াতক সন্মাদ কহিলা ।
 শুনি শীঘ্ৰে জগন্নাথ চলিয়া আশিলা ॥৩৩৭১॥
 পথত পাইলন্ত আতৈ সন্তোষিত মন ॥
 আতাক সহায় কৰি নিলেক তখন ।
 ক্ৰমে গৈয়া গঙ্গাৰ তীৰক লভিলন্ত ।
 নল সুগুৰীৰ ঘাটে প্ৰবেশ ভৈলন্ত ॥৩৩৭২॥

মাথে পলি জলন্ত নামিলা বজমানে ।
গঙ্গাদেবী সাদৰিয়া কৰাইলন্ত স্নানে ॥
শত্ৰু কল্লন পৰিধান হস্ত দুই ।
কৰষোড়ে পাতি নিলা যি চৰা দিয়ই ॥৩৩৭৩॥

পদ্ম-গোপাল আতাই গঙ্গাৰপৰা
আহি গুৰু সন্তত ভক্তিলান্ত

নাতি হাদি মন্তকত ত্ৰিগোটা লহৰি ।
আসিয়া কৰাইল স্নান ক্রমতে সাদৰি ॥
পৰে হসকিয়া আতা তীবত উঠিলা ।
বিধিৰ বিধানে পাছে সকলো কৰিলা ॥৩৩৭৪॥
সেহিমতে তিনদিন কৰিলন্ত স্নান ।
গঙ্গাজল মৃত্তিকাক কৰিল আনন ॥
উজানক চলিলন্ত পৰম সাদৰে ।
তেতেলি বিচিত্ৰ চেনি লৈলন্ত সত্তৰে ॥৩৩৭৫॥
অনুক্রমে উজানক চলিয়া আসিলা ।
পথত আচন্ত চকি তাক আসি পাইলা ॥
বহুতৰ লোক মাচুলৰ অৰ্থে বাখি ।
আচন্ত তালচি সেহিঙ্গনে পাছে দেখি ৩৩৭৬॥
আতাৰ ধমিল তেজ তালচি বোলন্ত ।
নালাগে মাচুল বাপ চলাহা মহন্ত ॥
আতাবোলে যদি কৰি আছা দয়া ।
নিৰ্ধনী সকল যাত্ৰী দিয়োক চাৰিয়া ॥৩৩৭৭॥
তিনি সিটো সকল যাত্ৰীক চাৰিদিলা ।
মুক্ত হৈয়া আশীৰ্বাদে হৰিধনি কৈলা ॥
যাব যেন স্থান সবে গৈলা বঙ্গ কৰি ।
আতায়ো চলিলা উজানৰ পথ ধৰি ॥৩৩৭৮॥
বৈশাখৰ মাসৰ বিঘুৰ দিবসত ।
তিনি প্ৰহৰৰ বেলা ভৈল উপগত ।
সেহিদিনা তিনি জোৰা গায়ণে গাইলন্ত ।
গুৰুজনে হৰি বল্লভক পুচিলন্ত ৩৩৭৯॥
কেইজোৰা গায়ণে বায়ণে গায়্যা আছে ।
বোলে দুইজোৰা গাইল এজোৰা বাকী আছে ॥
গুৰুজনে বোলে আমি কিনো নাসাধিলো ।
হৰি কীৰ্ত্তনতে দিন সম্পূৰ্ণে গোৱাইলো ॥৩৩৮০॥
হেনবেলা পদ্ম আতা আসিয়া পাইলন্ত ।
গুৰুৰ চৰণে পড়ি প্ৰণাম কৰন্ত ॥
গুৰুজনে বোলে বাপু আবে উঠা উঠা ।
শ্ৰীৰামে বোলন্ত যাউক তান পথ বেঠা ॥৩৩৮১॥

চৰণৰ গৰা আতা মন্তক ভাঙ্গিল ।
গঙ্গাজল মৃত্তিকাক গুৰু আসে দিল ॥
তেতেলি সুসিত শৰ্ভাক তাত থৈলা ।
দেখি গুৰুজনে বোলে কিচৰা আনিলা ॥৩৩৮২॥
গঙ্গাজল মৃত্তিকাক আনিয়া আহোহো ।
ভোজনৰ অৰ্থে স্বত চেনি তেতুলহো ॥
বদতি মাধৱ বাপু মৃদ পোষ্ট খোলা ।
মেলন্তে দেখিলা পাছে সম্পূৰ্ণ-আসিলা ॥৩৩৮৩॥
পোষদিয়া কিবা আনি আছা জলকুতি ।
আতা নিবেদিলা নজানোহে পোষ গুটি ॥
গুৰুজনে বোলে জল পথতে শুকাই ।
কোনো যাত্ৰী আনে তথা জলক ভেজাই ॥৩৩৮৪॥
জানিলো তোমাৰ হাতে সম্পূৰ্ণতে আইলা ।
ইটো গঙ্গাজল পায়্যা মোৰ বঙ্গ ভৈলা ॥
ধৰ্ম্মৰ পাতিছে ৰাজা মোক ইকালত ।
পায়্যা আছো গঙ্গাজল মৃত্তিকা বহুত ॥৩৩৮৫॥
কুপকৰি স্নানিবাক পাওঁ গঙ্গাজল ।
মৃত্তিকাক পাওঁ আমি সদা দৌল দৌল ॥
ইমত জলক আমি পাইবাক নপাবি ।
তোমাৰ হস্তত পূৰ্ণ আইল সাবকৰি ॥৩৩৮৬॥
এহিমতে গুৰুজনে প্ৰশংসা কৰিল ।
কাতল মাচক দেখাই ধৰ্ম্মোপমা দিল ॥
যিমতে আদেশ কৈলা জগতৰ গুৰু ।
সিমতে ভোজন কৰি আতা কল্লতক ॥৩৩৮৭॥
ভোজনৰ অন্তে গুৰুপাশে বসিলন্ত ।
চন্দ্ৰৰ উপয়ে যেন ভেট প্ৰকাশন্ত ॥
গুৰু নিগদতি আবে শুনা আমুকাই ।
অনেক প্ৰকাৰে আমি ধৰ্ম্মকৰি চাই ॥৩৩৮৮॥
একোৱে প্ৰকাৰে জানা নাপাইলো সুগম ।
হৰিনাম কীৰ্ত্তনেসে সবাতো উত্তম ॥

শ্ৰীমাদ্ৰবীন্দৰক গুৰু গ্ৰহণ কৰি পদ্ম-গোপাল
আতাৰ শ্ৰীকৃষ্ণত শৰণ গ্ৰহণ

হৰি ভকতিৰ মাৰ্গ পৰম বেকত ।
তেন্তে কৃষ্ণ তুণ্ট ৰাম নাম কীৰ্ত্তনত ॥৩৩৮৯॥
জানিবাহা কলিমুগে কৃষ্ণদেৱে সাৰ ।
ৰাম নাম বিনে আন ধৰ্ম্ম নাহি আৰ ॥
তাহান ভকতি বিনে নাহিকে ৰাক্ষৰ ।
গুৰুৰ চৰণে ভক্তি মূকুতি সাধৰ ॥৩৩৯০॥

সৰু সৰু গৈয়া লোকে মুকুতি সত্ত্ব ।
 আতপৰে পদ আৰু সুগম নাহিকয় ॥
 আৰু হেন মতে বাম নাম আছা পাই ।
 আৰে এহিগোটা সুখ ত্রৈলোক্যতে নাই ॥৩৩৯১॥
 এহিমতে ওকযেবে দেখাইল শুকতি ।
 * আতায়ো শবণে পশি কবয় কাকুতি ॥
 উদ্ধৱত কৃষ্ণে যিটো দেখাইলন্ত আন ।
 নাৰায়ণে ব্ৰজাত ভক্তি কৰিলা ব্যাখ্যান ॥৩৩৯২॥
 আতাৰ আগত ওক সেই জান দিলা ।
 আতায়ো জতিয়া ভক্তি জন্ম সাফলিলা ॥
 অতি শুদ্ধকায় তীৰ্থ স্থানি আসিচন্ত ।
 ওকমুখে মহা জানামৃতক ভুজন্ত ॥৩৩৯৩॥
 পৰম আনন্দে আতি আনন্দ হৃদয় ।
 নাহি ক্ষুধা তৃষ্ণা একো দুখে নবাধয় ॥
 ওকৰ বচন যেন অমৃত বৰিষে ।
 চৌভিত্তি ভকত সবে নিগন্ত হৰিষে ॥৩৩৯৪॥
 প্রফুল্ল কমল পাশি শোভয় অমৃত ।
 মধ্যোতাৰ চাক গুটি আতি মনোনীত ॥
 সেইমতে ওকদেৱ শোভয় মধ্যত ।
 কেশবে বাস্তিত মুখ্য সেৱক যত যত ॥৩৩৯৫॥
 পাসিৰ সদৃশ ওক প্রকাশে চৌভিত্তি ।
 হেনমতে পদ্মগোট কৰয় দীপিত ॥
 সেই পুষ্প মধ্য আছে মধু কৰণয় ।
 পৰম কৌতুকে মকবন্দক পিয়য় ॥৩৩৯৬॥
 সেইমতে আতা ভক্তি বসক পিয়ন্ত ।
 মাতৃয়ে পুত্ৰক যেন দুগ্ধক দিয়ন্ত ॥
 তাতোকৰি প্লেহ ওক আতাক লাগিয়া ।
 আছাওক হৰিভক্তি পছক কহিয়া ॥৩৩৯৭॥
 শুনা সভাসদ পদ থিৰ কৰি মন ।
 হৰি বহুতক হেন বুলিলা বচন ॥
 প্রথমৰ দুখ আতি সুখৰ কাৰণে ।
 পঞ্চবিধ বাজনক কৰিয়ো যতনে ॥৩৩৯৮॥
 দিবাহা অম্ল আৰু দধি দুগ্ধ মৃত ।
 নকৰি বিলম্ব কৰা ভোজন সত্ত্ব ॥
 তাহাক লাগিয়া ভালে দিয়ো বাসা ঘৰ ।
 কৰিয়া যতন তেহো দিলন্ত সত্ত্ব ॥৩৩৯৯॥
 আতপৰে সূৰ্য্য পাইলা অন্তৰ্গিৰি গই ।
 সেই বেলা হৰিৰ কীৰ্ত্তন সম্ভৱই ॥
 বুলিলা আতাক ওক যাকোক বাসায় ।
 আসিবা আমাৰ পাশে ভোজন আতায় ॥৩৪০০॥

নকৰি বিলম্ব শীঘ্ৰে যাকোক চলিয়া ।
 বসিবোহো তুমি সবে প্রসঙ্গ কৰিয়া ॥
 ওকৰ আদেশে আতা নথাকিলা বই ।
 স্থানিয়া বাসায়ে গৈয়া ভোজন কৰই ॥৩৪০১॥
 পঞ্চবিধ বাজনক ওক আতা জানি ।
 একৈক বাজন কৰিলন্ত পাঞ্চখানি ॥
 তাতিন্তে ভোজন কৰিয়া আসিলন্ত ।
 প্রদামিয়া ওকৰ পাশত বসিলন্ত ॥৩৪০২॥
 দেখিয়া পুত্ৰন্ত ওক ভোজনৰ কথা ।
 ওকৰ আগত সবে কহিলা ব্যৱস্থা ॥
 শুনি ওক সাধু সাধু বোলে বাৰ বাৰ ।
 হৰিব্যতিৰেকে স্পৃহা নাহিকয় আৰ ॥৩৪০৩॥
 ইন্দ্ৰিয়ৰ ভোগে কিছু নাহিকয় স্পৃহা ।
 হৰিভক্তি বামনামে ভেদিলেক স্পৃহা ॥
 এতেক বুলিয়া ওক প্রেম উপজিল ।
 আতা ভকতি ধৰ্ম সুখ প্রকাশিল ॥৩৪০৪॥
 এহিমতে চাৰিদিবা বাগ্নি আলাপন্ত ।
 পৰীক্ষিত আগে ওকে যিমত কহন্ত ॥
 ওকভৈল ওক আতা পৰীক্ষিত প্রায় ।
 কৃষ্ণনাম গুণ বসে আনন্দ বড়াই ॥৩৪০৫॥
 সেইমতে ওকধৰ্ম আতাক দেখাই ।
 আউৰ ডাঙ হস্তে আউৰ ডাঙক ভৰাই ॥
 কহিছা সমস্তে ধৰ্ম ভক্তি নিবত্তৰ ।
 চাৰি ঘোষা গীতে আৰ আলাপ বিস্তৰ ॥৩৪০৬॥
 শুনা সভাসদ ওক আতাৰ মিলন ।
 বৈকুণ্ঠ থানৰ ভক্তি পৰম নিৰ্গুণ ॥
 ওক আতা যুগল আৰু সঙ্গ যে সত্ত্ব ।
 শুনিলে পুণৰাগতি নাহি সংসাৰৰ ॥৩৪০৭॥
 জানিয়া ইহাৰ মহা মহিমা অজুত ।
 শুনিয়োক সন্ত সাধু কথাৰ প্রস্তুত ।
 চাৰিদিন চাৰি বাগ্নি যোগবলে আতি ।
 আতাত সমস্তে তত্ত্ব কহন্ত প্রকৃতি ॥৩৪০৮॥
 পৰম বহস্য ইটো আতাত কহন্ত ।
 জয় বাম হৰি বোলা শুনা সবে সন্ত ॥

লেখাৰি

ওক নিগতি মহামতি
 বাম বাম বাম বাম বাম
 কিনো কৃপামোক কৰিলা ওক শঙ্কৰ ।

তাহান প্রসাদে পাইলো আমি
 বাম বাম বাম বাম বাম
 কহো আমুকহে জানা তুমি সাধোত্তর ॥৩৪১১॥
 বৈকুণ্ঠৰ যিটো মহা ধৰ্ম
 দেখাইলা ওকহে কৰি কৰ্ম
 গীতা ভাগবত সহস্র নাম উপায় ।
 এক যে শব্দ গীতা গ্ৰন্থে
 ভজন কহন্ত ভাগবতে
 কহে ভাগবতে সাধু সগ অনুপায় ॥
 পদ্য পুৰাণৰ স্বৰ্গ স্বৰ্গে
 সহস্র নামৰ আছে চণ্ডে
 কলি যুগে গতি নাহি নাম বিনে আন ।
 ইতিনি শাস্ত্ৰৰ মত আনি
 নাবদ পাঞ্চ বাহু প্রমাণি
 হৰি ভকতিৰ পাতিলা ওক দোকান ॥৩৪১২॥

শ্রীমাদ্বৈকটেশ্বৰ-পদ্ম-গোপাল আতাক জ্ঞান
 বিভাৱ তদন্ত বহুসা তত্ত্বৰ শিক্ষাপ্ৰদান

সাধু সঙ্গে জানা এহিবাণী
 লৈয়োক ইহাৰ সাবজানি
 লৈয়ো বাম বাম চিহ্নিয়ো কৃষ্ণ চৰণ ।
 শব্দৰ ওকহে কহিছন্ত
 কৃষ্ণেৰে উত্তম ভগবন্ত
 কহিলো তোমাত বহুসা ইটো বচন ॥
 কৃষ্ণত বিনাই নাই নাই
 দেৱতা জানিবা আমুকাই
 ওকত জনৰ হৃদয় ধন বজন ।
 কৃষ্ণ ইষ্ট দেৱ পিতা মাতা
 সুহৃদ সোদৰ বন্ধুধাতা
 বাম কৃষ্ণ হৰি জপিবাছা অনুক্ষণ ॥ ৩৪১৩॥
 এতোক কহন্ত ওক স্মৰি
 বহে নেগুনীৰ সাৰ সৰি
 প্রেমে পুলকিত আকুল আতি হৃদয় ।
 বেদৰ ওপুত আতিশয়
 কৃষ্ণ যশ বস বিভাগয়
 প্রকাশিলা নানা যশে আতিশয় ॥

শ্রীমন্ত শঙ্কৰ ওক নিজ
 জানিবা তাহান ব্ৰহ্মবীজ
 বেকত কৰিয়া খেলা বাম নাম-ধৰ্ম ।
 তাহান ককলা আনিবেক
 আমাত ধৰ্মক ধাপিলেক
 স্থাপিলোহো ধৰ্ম তোমাত কৰিয়া ধৰ্ম ॥৩৪১৪॥
 হৰি ভক্তি বাহু মাৰ্গ পাই
 ওক পদ চণ্ডে চলি যাই
 লভিয়া অৱশ্যে পূৰ্ণানন্দ নিবজন ।
 আনো নানা ধৰ্ম সুজ্ঞ পতি
 দেখাইলা আতাত ওকমতি
 বক্ষিলা বজ্জনী বহুসা হেন বচন ॥

॥ পদ ॥

ওনিয়োক সাধু সব পৰম মহন্ত
 পৰম অমূল্য ধৰ্ম আতাত কহন্ত ॥৩৪১৫॥
 মাধৱ বদতি কথা শুনা পদ্য কান্ত ।
 মোহোৰ পৰম তুমি ওকত একান্ত ॥
 সেহিসে কাৰণে মই অনাইলো তোমাক ।
 তুমি ওক হৈয়া জীৱ লাগে তাৰিবাক ॥৩৪১৬॥
 কমলা বাৰীত স্থান পৰম সুন্দৰ ।
 তহিতে আহয় নৱ ভক্ত শ্ৰেষ্ঠতৰ ॥
 ওক ওক সমে আমি সেহি স্থানে যাই ।
 সাতদিন সাত বাহি হৰি ওপ গায় ॥৩৪১৭॥

শ্রীমাদ্বৈকটেশ্বৰ-পদ্ম-গোপাল বা কমলাকান্ত

আতাক নিজৰ গাৰ বদল দি উজ্জলী
 অসমৰ ধৰ্ম্মাধিকাৰ পাতি পঠায়
 এইদিক ধৰি পদ্ম আতাক লাগ
 বদলা আতালগ্নে পৰিচিত হয়

পৰম পূণ্যৰ সিটো সাদিনীয়া খান ।
 তৈকে লাগি গৈয়া তুমি তাৰা জীৱগণ ॥
 সিটো তুমিখণ্ড মহা পূণ্য মধ্যোগনি ।
 কল্পিনী হৰণে কৃষ্ণ আসিলা যৈ সানি ॥৩৪১৮॥
 উত্তৰৰ হন্তে বিশ্বকেশু বাজা আসে ।
 কমুবাৰী স্থানে নামি বহিলা নিঃশেষে ॥

কলিণীৰ মাখাৰ কমল পৰিলন্ত ।
 সিকাৰণে কম্বাৰাৰী নাম যে ভৈলন্ত ॥৩৪১৯॥
 জগত বন্দনী স্থান হৈবাক লাগয় ।
 তাতে সন্তকৰি ধৰ্ম বঢ়াইবে লাগয় ॥
 হাত একে ভাৱে সবে ব্ৰহ্ম বিচাৰয় ।
 তাকে ব্ৰহ্ম সন্ত বুলি মহন্তে কহয় ॥৩৪২০॥
 ব্ৰহ্মক ভজিলে জীৱে ব্ৰহ্মক পাবয় ।
 সবাবে আশ্ৰমা প্ৰভু সবাতে আহয় ॥
 জানা আমুকায় কহো শুনা দিয়া মতি ।
 ঘাইবাক লাগয় তৰ উজানক প্ৰতি ॥৩৪২১॥
 ওকৰ শুনিয়া হেন বচন প্ৰচুৰ ।
 ওকক প্ৰণামি আতা বোলন্ত মধুৰ ॥
 ঘাইবাক প্ৰতি য়েবে নাহি আমি আসি ।
 তৰুপাৱে সদা আমি থাকিবো উপাসি ॥৩৪২২॥
 আসাম ৰাজ্যৰ কাৰ্য্য সকলে বিষম ।
 কিমতে বত্তিবো তথা অসম বিষম ॥
 ওকজনে বোলে তুমি নকৰিবা উন্নয় ।
 তোমাৰ কাৰণে হৈব অসমে সমনয় ॥৩৪২৩॥
 বাপু লবনাটি পুনৰপি তাক প্ৰতি ।
 ঘাইবাক লাগয় ধৰ্ম প্ৰকাশিবে প্ৰতি ॥
 আমাক ঘাইবাক আতা ওকয়ে কহিলা ।
 সখি নাৰায়ণ দাসে প্ৰাথিয়া ৰাখিলা ॥৩৪২৪॥
 সেহি আতা পালি তুমি গাবব বদল ।
 ধৰ্ম প্ৰকাশিবে লাগি উজানক চল ॥
 চাৰিখানি শাস্ত দিলো তোমাৰ লগত ।
 দশম-কীৰ্ত্তন-ঘোষা-বদ্বাবজী তত্ত্ব ॥৩৪২৫॥
 পিতা পুত্ৰ সমে যাম তোমাৰ লগত ।
 সাহ খানি যাম থাকিবেক বাহ মাত্ৰ ॥
 শুনা হৰি বদন্ত তাল মালিক আনিয়ো ।
 নাম মালিকা শাস্ত ননিকো আনিয়ো ॥৩৪২৬॥
 এহিবুলি আতাক কহন্ত ওকজন ।
 এহিমনে শ্ৰীশঙ্কৰে দিলে মোৰ স্থান ॥
 সেৱাকৰি আহিলোহো অতদিন মানে ।
 সেৱা কৰিবাক লাগি দিলো এতিক্ষণে ॥৩৪২৭॥
 মজিবা তালে ওক নামক গাইলন্ত ।
 সেৱা কৰিবাক লাগি আমাক দিলন্ত ॥
 তোমাক প্ৰদান কৰি ভৈলো অৱসৰ ।
 সেৱা কৰিবাহা তুমি প্ৰসাদ ওকৰ ॥৩৪২৮॥

সেৱকৰ আতমচা তুমি সন্ত বব ।
 নাম মালিকা শাস্ত তেনয় আমাৰ ॥
 ই শাস্ত কৰিয়ো কাপ কাঠি এৰি আহো ।
 শেষত সেৱক শ্ৰেষ্ঠ তোমাক লভিহো ॥৩৪২৯॥
 পূৰ্বে দুইবাৰ ইটো শাস্তক পঠাইলো ।
 জল মাৰনৰ হন্তে তেখনে নসিলো ॥
 আবেসে প্ৰচাৰ হৈবে তোমাৰ হাতত ।
 নামেসে পৰম ধৰ্ম আভেসে বেকত ॥৩৪৩০॥
 বিষ্ণু যদুমণি গাভৰুখাক শাস্ত দিয়া ।
 তাৰা লেখি লৈবা আহি তোমাৰ থাকিবা ॥
 আতাবোলে বাপ সমস্তকে আহি দিবো ।
 ওকবোলে যাক তুমি বাস্তাত লভিবো ॥৩৪৩১॥
 এহিবুলি নিজ হাতে দিলা ওকজন ॥
 হাত পাতি মাখাত কৰিলা তাৱক্ষণ ॥
 আতা প্ৰাথিলন্ত বাপ সেৱকক পাইবো ।
 ভিক্ষাকৰি সেৱক ভক্তক পুসিবো ॥৩৪৩২॥
 ধৰ্ম্মৰ ৰাজ্য বিতাজল বদলা আতাৰ তত্ত্ব
 বস্ত প্ৰাৰ্থনা, তত্ত্বজ্ঞান বিশেষ ৰূপে
 জ্ঞানি লবলৈ বদলা আতাক ঠাকুৰ আতা,
 মথুৰাদাস আতা, বৰবিষ্ণু আতা আৰু
 গোপাল আতাৰ ঠাইলৈ যাবলৈ কয়
 মাধৱ বদতি লবনাতি বিচক্ষণ ।
 ওকত বস্তক প্ৰাথিলাহা দৃঢ়মন ॥
 অতকালে কোনো জনে যাক নৰাখিলা ।
 হেনয় ভক্তক তুমি আমাত প্ৰাথিলা ॥৩৪৩৩॥
 যিমতে কৰিলা বাঞ্চা সিটো সিদ্ধি হৈবে ।
 ওকতক পাইবা তুমি হন্তে সুখী হৈবে ॥
 আৰ কহিলন্ত মোক পূৰ্ণে নাহি দেখা ।
 বিষ্ণু মথুৰা দাস আৰ সখা দেখা ॥৩৪৩৪॥
 ডনীপুৰীয়া গোপালক দেখিবা যতনে ।
 চাৰিজনে চাৰি সুখ কৰিব কীৰ্ত্তনে ॥
 সখিব ঠাইত মজিয়াৰ সুখ স্থানি ।
 বিষ্ণুৱে কৈবেক তাকনি কতাক বখানি ॥৩৪৩৫॥
 মথুৰা দাসৰ থানে দোমোজাৰ সুখ ।
 গোপালৰ পৰা কলয়াৰ জানি সুখ ॥
 এহি চাৰিজন হন্তে জ্ঞানক জানিবা ।
 তেবেসে আমাক তুমি সম্পূৰ্ণে দেখিবা ॥৩৪৩৬॥

জানা আমুকাই আক দেশৰ বাহুয়া ।
সোণ কোহ হস্তে কৰতিয়া গঙ্গা যথা ॥
এই দুই সীমাকৰি জানিবা আমাৰ ।
সোণ কোহ হস্তে বড় নদীৰ বিচাৰ ॥৩৪৩৭॥
এহি খানি দেশ জানা মথুৰা দাসৰ ।
বৰনদী হস্তে ব্রজকুণ্ডৰ গোচৰ ॥
দিলোহো তোমাক আমি কহিলো সকলে ।
কৰিবা প্ৰচাৰ ধৰ্ম গাৱৰ বদলে ॥৩৪৩৮॥
এতেক কহিয়া ওক চিহ্নিয়া তখন ।
হৰি বল্লভক হেন বুলিলা যচন ॥
শুনা হৰি বল্লভ সন্দেশ আনি দিয়া ।
আমুকাক লাগি তিনি আজলি ডৰিয়া ॥৩৪৩৯॥
দিয়োক ভক্তক এক আজলি, এককল ।
আতাক দিয়াইল ওক ক্ৰিতয় যে কল ॥

মহাপুৰুষ বদলা আতাক দশম, কীৰ্ত্তন-ঘোষা-
বত্ৰাবলী চাৰি শাস্ত্ৰ লগত দিয়ে আৰু
বায়মালিকা শাস্ত্ৰ, ঘণ্টিৰা তাল, জাপা মালা দি
বিদায় দিয়ে

জানা আমুকাই আজি একাদশী ব্ৰত ।
লভিবা পৰম দুখ যাহান্ত পথত ॥৩৪৪০॥
তিনিপৰ বেলা য়েবে অতিত হৈবন্ত ।
প্ৰহৰ থাকন্তে সৈব ডোৱাৰ পাইবন্ত ॥
সেহি স্থানে বৈবা চিহ্নি হৰিৰ চৰণ ।
এহি সন্দেশক তৈতে কৰিবা ভোজন ॥৩৪৪১॥
হেন আজা দিয়া ওক পতিত পাৱন ।
শুনি আতা শিৰে ধৰি ওকৰ বচন ॥
উজানক যাইবে প্ৰতি উঠিলা তখন ॥
ওকৰ পাৱত পৰি কৰন্ত জন্মন ॥৩৪৪২॥
সাজিলন্ত জগন্নাথ চৰণ সম্ভ্ৰতি ।
আতাৰ সঙ্গত ভক্তসৰ গুহ মতি ॥
আনন্দে আতাক ওক বিদায় দিলন্ত ।
ওকপাৱে আতা বাবদ্যৰে নমিলন্ত ॥৩৪৪৩॥
ধৰি কৃতাজলি পাহুভৰি লড়িলন্ত ।
আগবাঢ়ি উঠি ওক আগবাঢ়িলন্ত ॥
শ্ৰীৰাম আতা বিষ্ণু আতা আসিলন্ত ।
ভক্তজন সমে ভক্ত সমন্তে চলন্ত ॥৩৪৪৪॥

ওকৰ আকুলে মন সবাৰে আকুল ।
অলে যেন পল্লৱ উভৰি বৃক্ষমূল ॥
সূৰ্য্যৰ বিয়োগে যেন মতে পদ্ম ফুল ।
আতাৰ বিয়োগে জানা সিন্তে আকুল ॥৩৪৪৫॥
হেনমতে অসন্তোষে আগক বড়াই ।
স্নেহাদৰে দেন্ত ওক আতাক পঠাই ॥
সেৱক সকলে মনে বিম্বাদ কৰিলা ।
সাতদিন মাত্ৰ থাকি বিদায় গতিলা ॥৩৪৪৬॥
এহিমতে বিদায় দিলন্ত ওকজন ।
সলোতকে মনে আতা সেৱিল চৰণ ॥
অন্যে অন্যে শোকভাৱে ক্লমিক থাকিয়া ।
চলিল প্ৰণামি আতা সুপ্ৰসন্ন হৈয়া ॥৩৪৪৭॥
ৰামৰ বিদায় যেন ৰাজা দশৰথ ।
শোক ভাৱে বহিলন্ত দেখি ৰাম পথ ॥
সেহিমতে হসকিয়া আতা চলি গৈলা ।
উঠি ওকজনো চাৰি পদ আগুৱাইলা ॥৩৪৪৮॥

বদলা আতাৰ গুৰুৰ আদেশে সৰৈ ডোৱাৰৰ
বালীত একাদশীত ফলাহাৰ ভোজন ।

উজানৰ ঘূঁদৰ সঙ্গলাভ

ওকৰ আদেশে সৰ্ব সৈৱক চলিলা ।
কতোদূৰ মানে পাছে আগবড়াই খেলা ॥
ওক অদৰ্শন হৈল যি পৰ্য্যন্ত লাগি ।
হসকি চলন্ত আতা হয়ানয় ডাগি ॥৩৪৪৯॥
সৈৱকো ফিৰিয়া আইলা আতা চলি গৈল ।
অনুক্ৰমে গৈয়া পাছে নৌকা প্ৰবেশিল ॥
এহিমতে গৈলে পাছে বেহেৰিয়া আতা ।
ক্ৰন্দন কৰন্ত খেদ কৰি গুহ নিতা ॥৩৪৫০॥
ওক বোলে বিষ্ণু কেন ক্ৰন্দনক কৰা ।
আতা বোলে পুৰুষ জনক চাউলে নোজোৰা ॥
তোমাৰ পাশক আসি একলে চলিলা ।
ওক বোলে পিতা পুত্ৰ সমে লগে গৈলা ॥৩৪৫১॥
বাই মাত্ৰ আছে সাহ তানলগে যাইব ।
তাহাৰ চাউল তিনি ৰাজ্য লোকে খাইব ॥
এহি বুলি সিংহীপুত্ৰ দণ্ডাত্তক দিল ।
সকলো ভকতে শোক পৰি হৰি বৈল ॥৩৪৫২॥

আতা চলি যাতে সৰৈ ডোহাৰ এৰিলা ।
 এক বুঢ়ী দেখি পাছে বচন বুলিলা ॥
 ডোহাৰ এৰিয়া আইলা ওক বাক্য পৰে ।
 এহি বুলি অদৰ্শন নৈজা শীঘ্ৰ তৰে ॥৩৪৫৩॥
 পাছে আতা নৌকাখানি হোসো কায় নিলা ।
 সৰৈ ডোহাৰত লীলা কৰিয়া ভুজিলা ॥
 সেৱক সহিতে আতা মহাবল কৰি ।
 নৌকায়ে চলন্ত পুনু ওকক সুমৰি ॥৩৪৫৪॥
 সি সময়ে উজানৰ মূদৈ সৰ আসি ।
 ওকজনো তৈতে আছে বপক প্ৰকাশি ॥
 আঠে ৰোঠে নৌকা ৰাখি প্ৰব্য সব নিয়া ।
 সেৱা কৰি দেখে আতা আহন্ত বসিয়া ॥৩৪৫৫॥
 প্ৰভাৱ দেখিয়া মূদৈ আধা প্ৰব্য দিলা ।
 বিদায় কৰিয়া পাছে প্ৰণামি চলিলা ॥
 পাছে মূদৈ ওকজন সমিপক পাইলা ।
 প্ৰভাৱ কহন্তে গুব্ৰ হাসিয়া ৰহিলা ॥৩৪৫৬॥

বদলা আতা বৰবিষ্ণু আতাৰ সঙ্গত তাকনি
 কতাৰ উদ্ভূজাত লাভ আৰু সন্মাহিত স্থিতি
 বৰজল আৰু বৌ-মাতৃৰ শৰণ গ্ৰহণ ॥

পুনৰ শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ চৰিত

অনুষ্ঠমে আতা কাঠমি পাইলা গই ।
 বৰবিষ্ণু আতা শুনি তুলিলা তথাই ॥
 সাতদিন সাতৰাগি যোগ বলে বসি ।
 কৰিলা কীৰ্ত্তন বিষ্ণু আতায়ৈ হৰিমি ॥৩৪৫৭॥
 যদুমণি মুখে বিষ্ণু আতা শুনি কথা ।
 নাম মালিকা লিখি লৈলন্ত সৰ্ব্বথা ॥
 আতাক বিদায় কৰি চলিলা উজান ।
 কতোদিনে পাইলা নাৰায়ণপুৰ স্থান ॥৩৪৫৮॥
 গধূলি ৰহিলা বৰ জনৰ গৃহত ।
 বৌমাতৃক দিলা ওক ধৰ্ম্ম যত যত ॥
 আইক মাতলগাই গৈলা কলানি ভেটিত ।
 হৰি চৰণ আতৈ পাছে আদৰি নিলন্ত ॥৩৪৫৯॥
 সুশ্ৰেয় সুৰায়া বাৰ্তা শুদিলা ওকৰ ।
 আতা আসিবাৰ দেখি সেৱক প্ৰচুৰ ॥
 এহিমতে ওক আজা পালি আতা ওক ।
 সেৱকক ধৰ্ম্মদিলা আতা কয়ওক ॥৩৪৬০॥

এহিমানে সংক্ষেপিয়া আতাৰ চৰিতক ।
 অবশেষ কথা শুক জনৰ মতেক ॥
 ঈশ্বৰ কৃপায়ে হিবা মনন্ত উদয় ।
 হৈবে তাক লিখিবাক মোৰ আশা হয় ॥৩৪৬১॥

দশম অধ্যায়

পুনৰ শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ চৰিত

কেশ চৰণ আতা পাছে ওকক পুহিলা ।
 হৰিহৰ আতা ৰাপ কোন ঠাইক গৈলা ॥
 গুব্ৰজনে বোলে তেহো মোক গৈলা এৰি ।
 চেপেতিয়া বিলৰ ওচৰে ধৰ কৰি ॥৩৪৬২॥
 আহন্ত বৈৰাগ্য ভাৱে ধৰ্ম্মক সুমৰি ।
 কেশ আতা বোলে কিবা আনিবাক পাৰি ॥
 বিদায় দিয়োক ৰাপ তৈকে জাপি যাওঁ ।
 আনিবাক পাৰি কিবা তাক বুজি চাওঁ ॥৩৪৬৩॥
 শুনা ৰাপু কেশৰ চৰণ শান্ত যতি ।
 কৈত পাৰিবাহা সিটো কাৰ্য্যক সম্প্ৰতি ॥
 আতা বোলে তোমোৰাৰ প্ৰসাদে যেন হয় ।
 পুৰুষৰ পুৰুষাৰ্থ কৰিবে লাগয় ॥৩৪৬৪॥

হৰিহৰ আতা আৰু কেশ আতাৰ সঙ্গত
 হৰি কথা

যদিবা নাসয় আতা দেখি আসো আমি ।
 দিয়োক বিদায় ৰাপ চলি যাও স্বামী ॥
 এহিবুলি গুব্ৰৰ আদেশ ধৰি মনে ।
 তথাক গৈলন্ত আতা পৰম যতনে ॥৩৪৬৫॥
 চেপেতিয়া পাৰে বহি আতাক ডাকৰ ।
 বালকৰ মুখে শুনি আতা তৈকে ক্ষয় ॥
 নাৰখানি নিয়া আতাক পাৰ কৈলা ।
 দুয়োজন আতা প্ৰীতি সুখত বসিলা ॥৩৪৬৬॥
 কেশ আতা বোলে কেনে ওক সঙ্গ এৰি ।
 ইথানত আছা আতা অকল সবকৰি ॥
 হৰিহৰ আতা বোলে শুনিয়োক তুমি ।
 গুব্ৰজন সঙ্গ আত সুখে হিলো আমি ॥৩৪৬৭॥

দুন্দৰি

তোমাৰ আগতে শুকজন চলি গৈল ।
 দেখা তান কঠখানি ঐত পৰা বৈল ॥
 দেখি আতা পৰম বিস্ময় মন হয় ।
 আতাৰ সঙ্গত তথা বৈলন্ত বসিয়া ॥৩৪৬৮॥
 সিদিনা বাহিত প্ৰীতি সুখে বৈল ।
 পৰদিন উঠি স্নান নামগুন গাইল ॥
 ভোজন কৰিয়া আতা মাইবাৰ সময়ে ।
 কহিল কেশৱ আতা সবিনয় ভাবে ॥৩৪৬৯॥
 আবে চলিয়োক আতা শুকৰ সঙ্গক ।
 তান সঙ্গ উচিত হবয় বহিবাক ॥
 ওনি হৰিহৰ আতাৰ কিছুবাগ কৰি ।
 কহিল আতাক শূনা কেশৱ বিবৰি ॥৩৪৭০॥
 গুব্বজন সঙ্গ আমি সদা বহি আছো ।
 তথাপি নিবাক চাহা কিছু নুবুজিছো ॥
 স্বদেশী জানিয়া আমি তোমাৰ কথাক ।
 সহিলোহো জানা বাপু আমাৰ মনক ॥৩৪৭১॥
 শূনি আতা বিদায় কৰিয়া চলি গৈলা ।
 বৈঠাখানি লৈয়া আতা বিল পাব কৈলা ॥
 কেশ আতা বোলে আমি কিভাণা কৰিলো ।
 এনয় পুৰুষ জনে পাব কৰা পাইলো ॥৩৪৭২॥
 হৰিহৰ আতাবোলে আমাসাৰ ভাগ্য ।
 পাব কৰিবাব হৈলো তোমাথৰ যোগ্য ॥
 হেন আলাপতে কেশ আতা চলি গৈলা ।
 গুব্বৰ ওচৰে গৈয়া প্ৰণাম কৰিলা ॥৩৪৭৩॥
 মাধদেৱ বদতি যে শূনিয়ো কেশৱ ।
 কিবা কথা ভৈল কিবা বুজিলা প্ৰত্যয় ॥
 আতাবোলে তোমাৰ মহিমা কোনে জানে ।
 আতায়ো দেখাইল যেন পাইলো বিদ্যামানে ॥৩৪৭৪॥
 হেনকালে ভাগীবথী আই আসি পাইল ।
 গুব্বৰ চৰণে নিয়া আতায়ো ভেণ্টাইল ॥
 আতা নিয়াছিল পাটকাপোৰ বিশেষ ।
 পৰিধান কৰি গুব্ব বহি আসৰিয় ॥৩৪৭৫॥
 ভাটকাচে কাছতে দেখিল ভাগীবথী ।
 শৰণে পশিয়া আই চলিলন্ত তথি ॥
 এহিমানে পদছন্দে ভৈলেক বচনা ।
 আতপৰে গুব্বৰ চৰিত্ৰ যেন শূনা ॥৩৪৭৬॥
 সকল জানিবে কাৰ শক্তি আছয় ।
 বাম বাম সমৰি সেন মোৰ মনে লয় ॥

পাছে শুকজন বেদাৰত বহি
 উদাস মনে আছিল ।
 ভৈল কাৰ্য্যশেষ নাহিকে বিশেষ
 শুকৰে মনে মানিলা ॥৩৪৭৭॥
 লক্ষ্মী নাৰায়ণ জানিলা তখন
 মাধৱ মনুষ্য নয় ।
 আনে ধৰ্ম্মধৰি মাইবো ভৱভৰি
 কৰিলা তাক নিশ্চয় ॥
 প্ৰতিদিনে বাজা গুব্বক অনায়া
 সোধন্ত কৃষ্ণৰ কথা ।
 কৃষ্ণ কথাবিনে বাজাৰ সজাত
 নাহিকে আৱৰ কথা ॥৩৪৭৮॥

শ্ৰীমাধৱ দেৱক ৰজায় বৈকুণ্ঠ আৰু বৈকুণ্ঠ
 পতি ভগৱানৰ কথা সোধে, যদ্যপুৰুষে
 বৰ্ণনা কৰি কয় । ৰজাই শ্ৰীকৃষ্ণত শৰণ
 প্ৰাৰ্থনা কৰে

গোলোকৰ ধাম কেন কিবাঠাম
 ঈশ্বৰ কিমতে থাকে ।
 ভাগৱত ধৰ্ম্ম প্ৰকাশিলা কেন
 সোধয় তাক প্ৰত্যেকে ॥
 সন্তাসদ গণ ভৈল মহাজন
 কৃষ্ণৰ গুণ শুনতে ।
 ৰাজাপ্ৰজা যত ভৈল ধৰ্ম্মবন্ত
 আইধাই দেখি নাচতে ॥৩৪৭৯॥
 শঙ্কৰ দেৱৰ গুণমণি মানে
 প্ৰকাশন্ত মাধদেৱে ।
 মহাতুণ্ট মনে কৰন্ত শ্ৰৱণ
 লক্ষ্মী নাৰায়ণ দেৱে ॥
 একদিনা গুব্ব সজাত বসিলা
 ৰাজা সমাদৰ কৰি ।
 কহে যদুভাষে পৰি গুব্বপাতে
 শৰণ দিয়ো আমাৰি ॥৩৪৮০॥

শুনি শুকজন   বাজাক কহত
                     বাজাব নাহি শবণ ।
 দেৱ দেৱান্তৰ   নুপুজিলে বাজো
                     বিধিনী হৈবে বাজন ॥
 বাজাক শবণ   নকবাইবে মন
                     চলিলা শুক শবণ ।
 নপাবিবো আমি   তোমাক শবণ
                     কবাইবেক নবেদৰ ॥৩৪৮১॥
 বাজাবোলে আমি   অন্যদেৱ পূজা
                     নকৰিবো কদাচিত ।
 আনি কৃপাকৰি   শবণ কৰাও
                     কৃষ্ণদেৱ চৰণত ॥
 এহিমতে বহু   প্ৰকাৰে শুকক
                     বাজায়ে ধৰি প্ৰাথিলা ।
 দেৱি শুকজন   সাৰিবে নোৱাৰো
                     বুলিয়া মনে ডাবিলা ॥৩৪৮২॥

বৈকুণ্ঠ বৰ্ণনা

মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে লক্ষ্মীনাৰায়ণ বজাক
                     বৈকুণ্ঠ বৰ্ণনা কৰি কোৱা কথা —
                     বজাৰ শবণ প্ৰাৰ্থনা

পদ

বৈকুণ্ঠ নগৰ যেন শুনা একচিত ।
 যাত কৰি শ্ৰেষ্ঠ লোক নাহি কদাচিত ॥
 নাহি তাত কাম ক্লোধ শোক মোহ উয় ।
 আশুভানী সকলেনো স্তুতিহে কৰয় ॥
 কাজৰ বিষ্ণু প্ৰকৃতিৰ গুণচয় ।
 বৈকুণ্ঠপুৰত কদাচিতো নাহিকয় ॥
 সৰ্ব্বৰূপে অখণ্ড আনন্দ জয় জয় ।
 কেৱলে শুকতে তাত নিবাস কৰয় ॥
 সবে শ্যাম কলেৱৰ কমল লোচন ।
 উত্তম অংগত পীত সুবৰ্ণ বসন ॥
 সৰ্বাঙ্গে লাৱণ্য সূকুমাৰ আভিলাষ ।
 সমস্তৰে কৰ্ণতলে কুণ্ডল ডোলয় ॥
 বৈকুণ্ঠপুৰত যত পুৰুষ আহয় ।
 সবে চতুৰ্ভুজ মূৰ্তি নাহিকে সংশয় ॥

মধিমা মুকুট মন্ত্ৰকে কৰে কাতি ।
 তিলক উপৰে তলে অলকাৰ পাতি ॥
 নখ চন্দ্ৰবিম্ব কৰ্চে পদক তলত ।
 হিয়ে হেম মুকুতাৰ মালা বিৰাজয় ॥
 অঙ্গদ কঙ্কন আদি নানা অলকাৰ ।
 সবোৰো অঙ্গত আতি কৰে জাতিপ্ৰকাৰ ॥
 মহাবন্থ পূজ যেন তলে কলেৱৰ ।
 প্ৰহাজ মৃণাল সম সুবৰ্ণ শৰীৰ ॥
 শাবী শাবী হয় সবে বিমানত থাকি ।
 হাতে তাল ধৰি হৰিনাম গাৱে ডাকি ॥
 কতো স্থানে ভক্তসবে কৃষ্ণকথা কয় ।
 লক্ষে লক্ষে লোক বসি তাহাক শুনয় ॥

মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱে লক্ষ্মীনাৰায়ণ
                     বাজাক বৈকুণ্ঠ বৰ্ণনা কৰি কোৱা কথা

পদ

কতো প্ৰেমভাৱে উঠি কীৰ্তন কৰয় ।
 চাপৰি বজাৱে কতো কৰে জয় জয় ॥
 কতো কৃষ্ণ বুলিয়া প্ৰেমত সেই ডাক ।
 কতো ঠাইত কৰে ভক্তে কৃষ্ণৰ চেষ্টাক ॥
 বিমানত আছে লক্ষী সম দিবা নাৰী ।
 তাৰা সৰো কৃষ্ণগুণ গাৱে শাবী শাবী ॥
 যাত লক্ষী মনোহৰ মূৰ্তিক ধৰি ।
 কৃষ্ণৰ উৎসৱ যাত্ৰা কৰন্ত সাদৰি ॥
 কৃষ্ণক দোহত কতো দোহাসনে তুলি ।
 মুখে কৃষ্ণগুণ গাত আনন্দতে তুলি ॥
 দণ্ড হয় চামৰ ধৰিয়া উত্তৰয় ।
 জয় জয় কৃষ্ণ বুলি ফাল্গু সিঞ্চয় ॥
 যেন মহা মহোদয়ে বৈকুণ্ঠ নগৰে ।
 শ্ৰীকৃষ্ণদেৱক দেখিলন্ত সৃষ্টি কৰে ॥
 শুকতৰ পতি যতপতি লক্ষীপতি ।
 ত্ৰিলোক্য মোহন মূৰ্তি পণ্ডিতৰ পতি ॥

দৈৱৰ ৰূপ বৰ্ণন—

দৈৱৰ কৃষ্ণ শূনিকোঁক মহা
                     পুৰুষ লক্ষণ সাৰ
 ত্ৰিগুণীৰ সন্ত বস্ত্ৰ পদ দীৰ্ঘ
                     উন্নত হয় প্ৰকাৰ ॥

গমন গজীৰ বচন গজীৰ
গজীৰ নাতি কমল ।
এহি গ্ৰিগজীৰ সমৰণে কৃষ্ণৰ
মিলয় মহা মহাগল ॥
অৰুণ নয়ন অধৰ দশন
অৰুণ কৰ চবণ ।
নখ বেখাচয় অৰুণ কৃষ্ণৰ
সমৰণে দুজ তবণ ॥
সুদীৰ্ঘ নয়ন গ্ৰীবা বাহুপদ
আদৰ আঙ্গুলী চয় ।
এহি গজ দীৰ্ঘ সমৰণে কৃষ্ণৰ
মিলে মহা মহোদয় ॥
কঙ্ক উন্নত হ্রদ নাসাপদ
উন্নত নখ হৃদয় ।
এহি হয় স্থান উন্নত কৃষ্ণৰ
সমৰণে মোক্ষ মিলয় ॥

হেন মহা মহোদয়ে বৈকুণ্ঠ নগৰে ।
শ্ৰীকৃষ্ণ দেৱক দেখিলন্ত সৃষ্টি কৰে ॥
ভকতৰ পতি যন্তপতি লক্ষীপতি ।
ত্ৰৈলোক্য মোহন মূৰ্ত্তি পতিতৰ গতি ॥
মাথে স্বেত হ্রদ যেন চন্দ্ৰৰ মণ্ডল ।
মুকুতা মুবাৰি তাৰ প্ৰবে অন্ন জল ॥
শিবত প্ৰকাশে বহু কিবীটি উজ্জল ।
কপালে লম্বিত চাক অলকাসকল ॥
মৃগমদে অঙ্কিত তিলকে কৰে কান্তি ।
কাস শবাসন গজি শোভে চ্ৰৱ পান্তি ॥
মুখ পূৰ্ণচন্দ্ৰ কোটি সমান নোহয় ।
তাতে দুই হাজন নয়ন প্ৰকাশয় ॥
মকৰ কুণ্ডল দুই কৰ্ণত দোলয় ।
যেন সুধাংকুৰ সৰে আদিত্য উপয় ॥
ওঁট দুই বম্পলী মুকুতা দন্তচয় ।
অকণ কটাঙ্ক হাসি ভুবন ভুৱয় ॥
প্ৰভাতৰ সূৰ্য্য যেন বৌদ্ধত বৰ্ণিত ।
গজ মুকুতাৰ নাজা দোলে হৃদয়ত ॥
নামভাগে লক্ষ্মীদেৱী দিয়া আছে দেখা ।
উত্তম কথত যেন সুবৰ্ণৰ বেখা ॥
দক্ষিণে শ্ৰীৰংস পান্তি আতি কান্তি কৰে ।
পজল যেদন্ত যেন বিজুলী সঞ্চাবে ॥

আজানুগ্ৰহিত বনমালা প্ৰকাশয় ।
তাতে পৰি মত্ত মধুকৰে গুজবয় ॥
চাৰিখানি ভূজ শোভে চন্দনে চৰ্চিত ।
অঙ্গদ বলয়া আৰু ভূমণে ভূমিত ॥
কটিতটে পাটুনি মেখলা বহন ।
উক কৰীকৰ জানু জংগা মনোহৰ ॥
চবণ কমল বহু মঞ্জুৰ ভুবয় ।
উন্নত আঙ্গুলি নখচন্দ্ৰ বিৰাজয় ॥
পদতল বকত ভকত মনোমীত ।
ধ্বজ বজ্জ পদা যব অক্ষুণ্ণে অঙ্কিত ।
হেন মনোহৰ ৰূপ লাভন্য প্ৰচুৰ ।
দেখি দৰ্প হৰে আতি কন্দৰ্প কোটিৰ ॥
দিব্য সিংহাসনে বসি আছে ভগৱন্ত ।
ভূত্যক প্ৰসাদ দিবে সমুখে আহন্ত ॥

নৰ নাৰায়ণ ইমতে ধৰন্ত
শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেউ ।
পৃথিবী এবিল বৈকুণ্ঠে চলিল
আমিও সিমতে যাওঁ ॥
পাছে গুৰুদেৱে ৰাজ্যক কহন্ত
আজি আমি সত্ৰে যাওঁ ।
ঈশ্বৰৰ ইচ্ছা হয় যদি তেবে
ভোমাক শৰণ দিওঁ ॥৩৪৮৩॥
এহিবুলি গুৰু ভোমাক চলিল
মনত বিশ্বাস কৰি ।
বজাৰ শৰণ হৈবে জানি সৰ্ব
সেৱকে আনন্দ কৰি ॥
পাছে আইধাই ৰাজ্যক তথাই
উপ বাসে ৰাখিলন্ত ।
পৰদিনা গুৰু নাসিবে দেখিয়া
আইধাই চলিলন্ত ॥৩৪৮৪॥
গুনা বুঢ়াভগীয়া যাব অবিমৰ্শে
গুৰুক জানিবে প্ৰতি ।
তেহে চলি গৈলা গুৰুত জনাইলা
ৰাজ্যমে আহন্ত মাতি ॥
গুৰুজনে বোলে কিমতে চলিবো
আমাৰ শৰীৰ মন্দ ।
মাইত কহিলা যাইবে নপাৰিবো
নকৰিবে মোক দণ্ড ॥৩৪৮৫॥

বৈকুণ্ঠ আৰু বৈকুণ্ঠ পতিৰ কথাশুনি ৰজাৰ প্ৰেমত আকুল হৈ শৰণ গ্ৰাৰ্থনা ।

মাইত কহিলা বিস্ময় লাভিলা
 বাজায়ো ক্ষুধাত আছে ।
 ভাবি তেতিয়া কহিয়া গঠাইল
 ময়' ভোলা মোৰ আছে ॥
 তাহাত চৰিয়া আসোক এখনে
 দাসীক কৰিয়া কৃপা ।
 কৈলা বুড়াভগা ওকৰে ওনিয়া
 ভৈলা মহাক্রোধ কপা ॥৩৪৮৬॥
 কোহৰ কুচুৰী কিছু নুবুজয়
 আমাৰ গাৱৰ কথা ।
 যাইবো যাইবো মই ভাল কৰি যাইবো
 জানিয়ো আবে সৰ্বথা ॥
 ওনা হৰি তলত আনা শীয়ে জল
 বস্ত শীয়ে আনিয়োক ।
 অসিনাত শয়্যা কৰিয়ো যতন
 যাইবোহো মই প্রত্যেক ॥৩৪৮৭॥
 মুখ পখালিলা বস্তক পিঙ্গিলা
 দেখিয়া সেৱক জন ।
 বাজাব ঘৰক যাইবে এতিফণে
 সেৱকে ডাবিল মন ॥
 ভাত অৱসানে বসিয়া শয্যাত
 যোগাসন কৰি বৈলা ।
 হৰি হৰি বধ মুখে মাত আসে
 সেৱকে বিস্ময় ভৈলা ॥৩৪৮৮॥
 অসুস্থ দেখিয়া বামৰ চৰণে
 কান্দিয়া সাৱতি ধৰে ।
 সকল সেৱকে পৰম আকুলে
 হৰি হৰি ধৰি কৰে ॥
 দেখি সমস্ত জগতৰ ওক
 দেখায়া মনুষ্য নয় ।
 আপোনাৰ আশা পৰমাত্মাত ধাপিলা
 ব্ৰহ্মত কবন্ত লয় ॥৩৪৮৯॥
 এহিমতে পাছে কতোক্ষণে থাকি
 মনুষ্যৰ লোক এৰি ।
 বাম বাম বাম উচ্ছাৱণ কৰি
 লাবিলা বৈকুণ্ঠপুৰী ॥

* পোজন শ আঠ দশ শকে ওক
 কৃষ্ণ পক্ষ ষাট মাসে !
 পঞ্চমী তিথিত ডেৰপৰ বেলা
 বৈকুণ্ঠে ভৈলা প্ৰবেশ ॥৩৪৯০॥
 ভক্ত সাধুসৰ বিমাদিত মনে
 নিজমে আছিল পৰি ।
 আৰ্ত্তনাদ মনে ওক ওণ স্মৰি
 উচ্ছাৱিলা হৰি হৰি ॥

বুয়াৰি

পাছে বুড়া ভগীয়া ।
 কহিলা বাজাত গৈয়া ॥
 কি কহিবো মহাবাজ ।
 নভৈল তোমাৰ কাজ ॥৩৪৯১॥
 ওকজন চলিলন্ত ।
 বৈকুণ্ঠত প্ৰবেশন্ত ॥
 ওনি বাজা পাই কথা ।
 বিমূৰ্ছিত ভৈল তথা ॥৩৪৯২॥
 হৰি হৰি কিবা ভৈল ।
 বাজাব বিফল ভৈল ॥
 কোঁহ শ্লেছ জানি মোক ।
 গৈলা ওক বৈকুণ্ঠক ॥৩৪৯৩॥
 এহিমতে খেদ কৰি ।
 সিংহাসনে বৈলা পৰি ॥
 কতো বেগি উঠিলন্ত ।
 আইধাই বুলিলন্ত ॥৩৪৯৪॥
 ওনা বাপু বাজবৰ ।
 কৰাও কাৰ্য্য নিৰজব ॥
 মৰ্দনা কাজিক প্রতি ।
 বাজা আদেশিলা তৈতি ॥৩৪৯৫॥
 অগক-চন্দন মৃত ।
 আনো লাগে যত যত ॥
 লৈয়া শীয়ে চলিয়োক ।
 সংস্কাৰ কৰায়োক ॥৩৪৯৬॥

* মহাপুৰুষ শ্ৰীমাদেৱ দেৱৰ জন্ম ১৪১১ শক জ্যৈষ্ঠ কৃষ্ণ প্রতিপদ মঘা নক্ষত্ৰ ৰবিবাৰ । পয়াম ১৫১৮ শক
 ভাদ্ৰমাহ কৃষ্ণ পঞ্চমী দিবা ৯-১০ বজাৰ সময়ত মহাপুৰুষ বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণ কৰে । দুই জনাৰ মিলন
 ১৪৬১ শক আছিল শ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ ৯৬ বছৰ শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ ৫০ বছৰত সাক্ষাৎ ।

কাজিঁয়ো তেখনে গৈলা ।
 তোবোচা বালিক পাইলা ॥
 হান সুশোভন কৰি ।
 চিতাক নিশ্ৰ্মাইলা বড়ি ॥৩৪৯৭॥
 চৈব ঘৰ কনিলেক ।
 আৰ কাপোৰে বেটিলেক ॥
 সেৱক সকলে তথা ।
 লন্দন এৰিয়া বাঁথ ॥৩৪৯৮॥
 চতুদ্দোল পান কৰি ।
 গুৰুক তুলিলা ধৰি ॥
 ঠাকুৰ বাম চৰণ ।
 বলাই নব হৰি জন ॥৩৪৯৯॥
 সুকুন্দ আতৈই সমে ।
 লৈলা তুলি অনুক্ৰমে ॥
 মহা সমাৰোহ কৰি ।
 সেৱকে উচ্চাৰে হৰি ॥৩৫০০॥
 নৃত্য বাদ্য কৰি তথা ।
 গুৰুক নিলভ যথা ॥
 চিতা আৰোহণ কৰাই ।
 বাম চৰণে অগ্নি পৰ্শাই ॥৩৫০১॥
 সকলো সেৱকে ঘেৰি ।
 হৰি ধ্বনি কৰৈ বেটি ॥
 হেন সময়ত তথা ।
 শুনা ভৈল যেন কথা ॥৩৫০২॥
 বাজ পৰি কব এক ।
 জলনেই বজা তাক ॥
 গুৰুক সাক্ষাত পাইলা ।
 ভাৰ থৈয়া প্রণামিলা ॥৩৫০৩॥
 শ্ৰীৰাম আতা বোলে বাণী ।
 জল দিয়ো অন্নধানি ॥
 কমণ্ডলু পাতিলন্ত ।
 গুৰিয়া জলক দেন্ত ॥৩৫০৪॥
 ভাৰি আসি পাইলা য়েব ।
 শোক কৰে বাজা তেবে ॥
 শোধে কিবা ভৈল বুলি ।
 কহে ধাই মাথা তুলি ॥৩৫০৫॥
 গুৰুজন পৃথি এড়ি ।
 গৈলা বৈকুণ্ঠক লড়ি ॥
 আশ্চৰ্য্যতে পানী ভাৰি ।
 উচ্চাৰন্ত হৰি হৰি ॥৩৫০৬॥

কি কথা কহিলা আই ।
 এখানে আসিছো পাই ॥
 শ্ৰীৰাম আতা সমে যান্ত ।
 মোক পানী শুভিলন্ত ॥৩৫০৭॥
 কমণ্ডলু ভৰি দিলো ।
 পড়িয়া প্রণাম কৈলো ॥
 দেখা জল কমি আছে ।
 শুনি ধাই বাজা পাছে ॥৩৫০৮॥
 ধন্য ধন্য পানী ভাৰি ।
 সাক্ষাতে দৰ্শন কৰি ॥
 সাধিলি জন্মৰ কাৰ্য্য ।
 হেন বুলি মহাবাজ ॥৩৫০৯॥
 শেষ জল ভুজি তথা ।
 এবাইলা মনৰ ব্যথা ॥
 পাছে ভৈল কথা সেন ।
 গঙ্গা তীব দুয়োজন ॥৩৫১০॥
 পৰম ভকত দম ।
 বাম নাৰায়ণ হয় ॥
 আৰ হৰি নাৰায়ণ ।
 হৰি বিনে নাহি আন ॥৩৫১১॥
 তাৰা দুই আসি আছে ।
 পথে দেখিলন্ত পাছে ॥
 শ্ৰীৰাম আতা সমমিতি ।
 চলি যান্ত গুৰু তৈতি ॥৩৫১২॥
 দেখি প্রণামিলা দুই ।
 সোধে গুৰু জনে ডই ॥
 আইলা তোৰা শুভক্ৰমে ।
 মোক পাইলা অনুক্ৰমে ॥৩৫১৩॥
 ইটো কিবা আনি আছা ।
 তাৰা দুই কহে সচা ॥
 দধি দুগ্ধ ঘৃত চেনি ।
 কল মুগ চাউলপিনি ॥৩৫১৪॥
 লগাইবাক তযু পাছে ।
 আনি আছো এহি ভাৰে ॥
 শূনি গুৰু বুলিলন্ত ।
 শুনা দুইজন সন্ত ॥৩৫১৫॥
 এখনে লাগিবে আক ।
 দিবা বাম চৰণক ॥
 মোটা চাউল মাতি লাহ ।
 হৰি বল্লভক দিবা ॥৩৫১৬॥

তত্ৰক সিন্ধুক দিব ।
 দশা কাজ সবে হৈব ॥
 এহি কুলি চলি গৈলা ।
 তাহাৰা সেবিয়া আইলা ॥৩৫১৭॥
 ভেলা ভোৱা বক পায় ।
 নদীকুলে দেখে যাই ॥
 ভয়ঙ্কৰ অগ্নি জলে ।
 সেৱকে বিষাদ কৰে ॥৩৫১৮॥
 হৰি হৰি উচ্চাৰয় ।
 তাহাৰ নিকটে গই ॥
 পোচে কাক কৰে দাহ ।
 হৰিধনি কৰে কিয় ॥৩৫১৯॥
 গ্ৰীষ্ম আতা বুলিলন্ত ।
 গুৰুজন চলিলন্ত ॥
 তোমাসাৰ ভাণা নাই ॥
 নেপাইলাহা সেবিবাই ॥৩৫২০॥
 তাহাসবে সব কৈলা ।
 পথত যেহন ভৈলা ।
 সেৱকে প্রশংসা কৰি ।
 উচ্চাৰিলা হৰি হৰি ॥৩৫২১॥
 দ্ৰব্য সব সমপিলা ।
 তাহাৰে পিণ্ডত দিলা ॥
 মোটা চাউল মাতিমাহ ।
 সেৱক সবক দিলা ॥৩৫২২॥
 সেৱকে সংক্ৰাৰ কৰি ।
 নিয়মিলা স্থান জুৰি ॥
 গৃহ আবৰণ দিলা ।
 উপৰে চন্দ্ৰাতপ আৰিলা ॥৩৫২৩॥
 বিষাদ কৰিয়া সবে ।
 স্নান কৰি গৈলা তেবে ॥
 ৰাজা নানা দ্ৰব্য দিলা ।
 শ্রদ্ধা বিধি সমাপিলা ॥৩৫২৪॥
 নৌকা বৈতা নিয়োজিলা ।
 বাম চৰণ গৃহে আইলা ॥
 গুৰুজন চলা কথা ।
 সেৱকে শুনিলা যথা ॥৩৫২৫॥
 ঠাকুৰ আতা শুনিলন্ত ।
 মন দুখে কান্দিলন্ত ॥
 মহা সমবোহ কৰি ।
 মহোৎসৱ কৈলা বৰি ॥৩৫২৬॥

গুৰুৰ চৰণে দৰি ।
 মধুপুৰ অধিকাৰী ॥
 যুক্তসাবে নিয়োজিলা ।
 শ্ৰীঅচ্যুত গুৰু ভৈলা ॥৩৫২৭॥
 সংক্ষেপে গুৰুৰ লীলা ।
 এহিমাণে শেষ ভৈলা ॥
 লক্ষ্মীকান্ত অধিকাৰী ।
 কম্বাৰাৰী ভৰিগুৰি ॥৩৫২৮॥
 চাৰি শতাধিক গুৰু ।
 গাৱে গোবিন্দৰ গীত ॥
 মহীকান্ত মহাশান্ত ।
 তেহো গুৰু অবিশ্রান্ত ॥৩৫২৯॥
 শুনা গুৰু লীলা কথা ।
 জন্মক নকৰা যথা ॥
 দীননাথে কৃপাকৰি ।
 ডাকিবোলা হৰি হৰি ॥৩৫৩০॥

মহাপুৰুষ শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ কাৰণে

হৰি-কীৰ্ত্তন মহোৎসৱ

আত অনন্তৰে আই গোসানীৰ কথা ।
 পুত্ৰ নাতি সমে ৰহি যি কৰিলা যথা ॥
 সংক্ষেপতে সিসবৰ চৰিত্ৰ যিবা পাইলো ।
 সন্তৰ লিখন পুস্তকত যি দেখিলো ॥৩৫৩১॥
 সাৰে দ্ৰাৱ কৰি আনি তৃতীয় খণ্ডত ।
 লিখিবাক আশা কৰো সন্তৰ বাক্যত ॥
 হীনমতি অজানৰ দোষ নিবন্তৰ ।
 ক্ৰমাক প্ৰাৰ্থনা মাগো চৰণে সন্তৰ ॥৩৫৩২॥
 শ্ৰীমাধ গুৰু বৈকুণ্ঠক যাইবে শুনি ।
 আই গোসানীৰ মুখে হৰিলন্ত বাণী ॥
 ঠাকুৰ সকলো মহা শোকতে আকুল ।
 বাম ৰাই আদি শোক সাগৰে মজিল ॥৩৫৩৩॥
 বাম চৰণ ঠাকুৰে সবাকৈ জান দিলা ।
 সকলো সেৱকে আসি একত্ৰে মিলিলা ॥
 মথুৰা দাস আতা সমে সমাবোহ কৰি ।
 বৰপেটা স্থানে কৈলা মহোৎসৱ বৰি ॥৩৫৩৪॥
 বদলা আতায়ো যাত্ৰী মুখে বাৰ্তা পায় ।
 সাতদিন মহোৎসৱ কৰিলা জণ্টাই ॥
 সেহিমতে সকলো সেৱক স্থানে স্থানে ।
 কৰিলা গুৰু হৰি কীৰ্ত্তন প্ৰেম মনে ॥৩৫৩৫॥

হৰি চৰণ ঠাকুৰ পাছে ঠাকুৰ দুই সনে ।
 পাটবাউসীত বৈলা আই বিন্যমানে ॥
 আই গোসানীক প্ৰতি পালি আহিলন্ত ।
 কিছু বচবান্তে হৰি চৰণ সুসান্ত ॥৩৫৩৬॥
 পীড়াযুক্ত হৈয়া মাতৃ ভাৰ্য্যাব সাক্ষাত ।
 প্ৰাণ পৰি হৰি মূৰ্ত্তি লভিলা তথাতে ॥
 শ্ৰাদ্ধবিধি কৰ্ম্ম কাণ্ড সবে সমাপিয়া ।
 আই গোসানীক মন সান্তনা কৰিয়া ॥৩৫৩৭॥
 সেহি সময়ত উজানৰ হন্তে গৈয়া ।
 বদলা আতায়ৈ নৌকা তথাত বাখিয়া ॥
 আধাপোৰা কাঠ চাই অসংকাবে আছে ।
 দেখিয়া বদলা আতা সুখিলন্ত পাছে ॥৩৫৩৮॥

হৰিচৰণ ঠাকুৰৰ পৰলোক । বদলা আতাৰ
 কামৰূপ যাত্ৰা । বৰ বাৰজলীয়াৰ আদি কথা
 কাহাক কৰিলা দাঁহ বুলিয়া পুছিলা ।
 ঠাকুৰক দাঁহ কৰা বুলি লোকে কৈলা ॥
 শুনি আতা বিহাদ কৰিলা তাক দেখি ।
 সিটো স্থান পৰিষ্কাৰ কৰাইলা নাপেখি ॥৩৫৩৯॥
 চিলিজি বেণ্টন কৰি কপলী কপিলা ।
 ওপৰত সুশোভন চন্দ্ৰাতপ দিলা ॥
 উপবাসে থাকি পৰদিনা গৈলা সনে ।
 বৰপেটা স্থান প্ৰবেসিলা সাৱধানে ॥৩৫৪০॥
 বুঢ়া আতা সমে কৌতুকতে লীলা কৰি ।
 তান সঙ্গৈ বৈলা শুক বাক্যক সুমৰি ॥
 অনুক্ৰমে আই গোসানীৰ স্থানে গৈলা ।
 প্ৰণাম কৰিয়া অৱনত ভাঙে বৈলা ॥৩৫৪১॥
 আনন্দতে আই মহা সমাদৰ কৰি ।
 অনেক প্ৰশংসা বাণী বুলিলা সাদৰি ॥
 নিবাৰ দ্ৰব্যক দিয়া সেৱিয়া চলিলা ।
 দুই ঠাকুৰকো মহা আদৰিয়া গৈলা ॥৩৫৪২॥
 পাছে আই পুৰুষোত্তমৰ কাৰণে ।
 তিনিজনা কন্যা বিবাহিলা বঙ্গ মনে ॥
 চতুৰ্ভুজ ঠাকুৰৰো বিবাহেক ভৈলা ।
 কাহাবো নভৈলা পুত্ৰ কন্যা মাত্ৰ বৈলা ॥৩৫৪৩॥
 কতোকালে আহন্ত ঠাকুৰ দুই জন ।
 বৰ ভকতি আদি দিষ্ট বাৰজন ॥
 অনুক্ৰমে গৈয়া তাৰা ধৰ্ম্মক প্ৰাথিলা ।
 বৰঠাকুৰ দেৱহন্তে ধৰ্ম্মক লভিলা ॥৩৫৪৪॥

আজাপাৱা তাৰাসৰো উজানে আসিয়া ।
 ধৰ্ম্মাচাৰ্য্য কপে বৈলা ধৰ্ম্ম প্ৰকাশিয়া ॥
 বৰ ঠাকুৰ দেৱহন্তে ধৰ্ম্মাচাৰ্য্য ভৈলা ।
 সিকাৰণে বৰ বাৰ জনীয়া মহন্ত ভৈলা ॥৩৫৪৫॥
 ঠাকুৰ সকলো আই গোসানীক তুমি ।
 বহু বৰ্ষ পাটবাউসী স্থানে আছা তুমি ॥
 ধৰ্ম্ম প্ৰকাশিয়া মহা সুখদে আছন্ত ।
 তাতপৰে যিবা কথা ভৈল শুনা সন্ত ॥৩৫৪৬॥
 তাম বগা বিলৰ মধ্যত সুশোভন ।
 বিচিত্ৰ পবিত্ৰ স্থান নিম্নিময়া তেখন ॥
 চতুৰ্ভুজ ঠাকুৰ তথাক লাগি গৈলা ।
 পাটবাউসী স্থানে পুৰুষোত্তম বহিলা ॥৩৫৪৭॥
 হেন সময়ত পুনু বদলাৰ আতা ।
 বৰপেটা ঘাইবাৰ কাৰণে গুডানিতা ॥
 সেৱক সহিতে নৌকা পথে চলিযন্ত ।
 বাপু কৃষ্ণে বালিত শৰাধ পাতিলন্ত ॥৩৫৪৮॥
 মাতিলাত তৈকে আতা গমন নকৈলা ।
 শ্ৰাদ্ধৰ যি দ্ৰব্যদিলা তাকো নুভুজিলা ॥
 সেহিমতে ক্ৰোধে বাপু কৃষ্ণ আগে গৈলা ।
 ঠাকুৰ দেৱক মিথ্যা কুটনী লগাইলা ॥৩৫৪৯॥
 শুনিয়া ঠাকুৰে ক্ৰোধ কৰি আতি ।
 বৰপেটা স্থানে কহি পঠানে তহিতি ॥
 বদলা আতাক আইলে স্থানে নুভুলিব ।
 বুঢ়া আতাবোলে আমি কিমতে কৰিব ॥৩৫৫০॥
 শেষকালে গুৰুজনে সৰ্ব্বশক্তি দিয়া ।
 গাৱৰ বদল কৰি আছন্ত পঠায়া ॥
 হেনজনে নুভুলিবে কাৰ শক্তি আছে ।
 আমাক খেদিলে আমি কি কৰিবো পাছে ॥৩৫৫১॥
 হেনযেবে বুঢ়া আতা কহিয়া পঠাইলা ।
 ঠাকুৰে ক্ৰোধিয়া আজা বচন বুলিলা ॥
 কীৰ্ত্তনঘোষা শাস্ত্ৰ খোজায়া নিজে ।
 নিষেধ কৰিলা সেহি শাস্ত্ৰ শত্ৰিবাক ॥৩৫৫২॥
 বুঢ়া আতা বোলে যদি শাস্ত্ৰখানি নিলে ।
 ঘোষা শাস্ত্ৰখানি কেনে পঢ়িতে বাখিলে ॥
 জীৱৰ তৰণ হেতু জগতৰ গুৰু ।
 কীৰ্ত্তনৰ পদছন্দে বচি কল্পতৰু ॥৩৫৫৩॥
 সকলোকে প্ৰকাশিয়া আচয় যতনে ।
 তাত কিবা ঠাকুৰৰ আচয় স্বাধীনে ॥
 তথাপি নিজে শাস্ত্ৰ আজা পালি দিলো ।
 ঘোষা শাস্ত্ৰখানি আমি পাইবে যোগ্য ভৈলো ॥৩৫৫৪॥

গুনিয়া ঠাকুৰে ঘোষা ভেত্তিক্ৰমে দিল ।
 দুই ঠাইত দুইখানি প্ৰসঙ্গত বৈল ॥
 হেন সময়ত বদুলাৰ আতা পাইল ।
 ঠাকুৰ পাশক ঘাইবে আতাক কহিল ॥৩৫৫৫॥
 বুঢ়া আতা বোলে বাপু কেনমতে ঘাইবা ।
 ঠাকুৰৰ ক্ৰোধ হৈয়া আছৰ জনিবা ॥
 প্ৰথমতে কাৰ্য্যৰ গতিক জানিয়োক ।
 গুনি পাছিলন্ত হৰি চৰণ গুৰুক ॥৩৫৫৬॥
 সন্দেহ প্ৰব্যক লৈয়া দুই ভক্ত সনে ।
 হৰি আতৈ ঠাকুৰৰ আগে উপসামে ॥
 সুধিবাতে আতৈ কৈলা আতাৰ কাহিনী ।
 গুনি আনন্দিত ভৈলা ঠাকুৰৰ মনি ॥৩৫৫৭॥
 মহাসমাদৰে পঠাইবাৰ প্ৰব্য লৈলা ।
 আসিবে আমাৰ ঠাইক বুলিয়া পুছিলা ॥
 আতৈ জনাইলন্ত বাপু কেনেকৈ আসিব ।
 বাতৰি জানিতে আইলো তমু আতা লৈব ॥৩৫৫৮॥
 পাছে হৰিস্থিত মনে ঠাকুৰে কহিলা ।
 দেখিতে চিনিম আমি কাৰ্য্যতে চিনিলা ॥
 পাছে পঠাইবাৰ প্ৰব্য বিবৰিয়া দিল ।
 অগ্ৰভাগ গুটি পাছে আতাক দিয়াইল ॥৩৫৫৯॥
 গুনি বুঢ়া আতা মনে সন্তোষ লভিলা ।
 যাও বাপুৰ বুলি অনুমতি দিলা ॥
 সেৱকে সহিতে আতা প্ৰভাততে উঠি ।
 স্নান কাৰ্য্য কৰি পাছে চলিলন্ত তথি ॥৩৫৬০॥
 অনুক্ৰমে গৈয়া ঠাকুৰক প্ৰণামিলা ।
 আই গোসানীকো বহু প্ৰব্য সমপিলা ॥

বদুলা আতা বৰপেটা, সুন্দৰী আদি মন্ত্ৰ
 দৰ্শন শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ভাৰ্য্যাৰ হস্তে অন্ন ভোজন

ঠাকুৰে সকলো কথা বাক্যক পুছিলা ।
 ভোজন কৰিবে লাগি আতাক বুলিলা ॥৩৫৬১॥
 ঠাকুৰৰ সমিপতে পত্ৰ কৰি দিলা ।
 ঠাকুৰে সহিতে পৰিবেষ্টনে বসিলা ॥
 হেন সময়তে আতা ঠাকুৰে পুছিলা ॥
 কাহাক বুলিচা গুৰুজন ভালা ভালা ॥৩৫৬২॥
 গুনিয়া আনন্দ মনে ঠাকুৰে কহন্ত ।
 ধন্য জিত্তাসিলা গুৰু কথাক ইমত ॥
 তামুলো খাইবাক মাধুক লিখাইলন্ত ।
 সকলো প্ৰকাৰে গুৰু নাহি ভিন্ন ব্ৰাহ্ম ॥৩৫৬৩॥

মাধবেসে গুৰু মোৰ মাধবেসে প্ৰাণ ।
 নাই নাই উপকাৰী ভাত্ত বিনে আন ॥
 গুনিয়া বদুলা আতা সন্তোষিত মনে ।
 ভোজন কৰিতে হস্তে পৰশিলা অন্ন ॥৩৫৬৪॥
 বিচিত্ৰ ব্যোজন সুগন্ধিত মনোৰম ।
 দেখিয়া আতাৰ মন ভৈলন্ত বিৰাম ॥
 প্ৰাৰ্থনা কৰিলা বাপ ইন্দ্ৰিয়ৰ বজ ।
 বাঢ়য় ইমত অন্ন ব্যঞ্জে বিপুল ॥৩৫৬৫॥
 জ্বাৰ জল কিঞ্চিতেক পাইলে বাপ আমি ।
 ভোজন কৰিতে পাৰি প্ৰসাদক প্ৰামী ॥
 গুনিয়া ঠাকুৰ দেৱ অতি প্ৰেম মনে ।
 ধন্য ধন্য বুলি প্ৰশংসিলা ঘনে ঘনে ॥৩৫৬৬॥
 বসনাৰ স্বাদ এৰি আহন্ত যি জন ।
 হেন পুৰুষকো লগাই আহয় বৈগুণ্য ॥
 দেখা বাপু তুমি মোক নিদ্ৰিয়া আছিল ।
 বুলি বাপু কৃষ্ণে আসি আমাক জনাইলা ॥৩৫৬৭॥
 বোলা বাপু-বাপুৰূপ শূন্যত পৰোক ।
 হেন পুৰুষক মোক কুট লগাইলেক ॥
 আতা প্ৰাথিলন্ত বাপ তাহাক আতিল ।
 আপোনাৰ বাক্য বহি সমুজি ডুবিলা ॥৩৫৬৮॥
 আমাৰ বুলিবে আৰু প্ৰয়োজন নাই ।
 আপোনাৰ বাক্যে তান নবহিল ঠাই ॥
 এহিমতে ভোজন কৰিল দুয়োজন ।
 সেবি বন্দি আতা পাছে কৰিল গমন ॥৩৫৬৯॥
 বুঢ়া আতা গুনি মনান্তৰ গুচি গৈলা ।
 শাস্ত দুইখানি পাছে পূৰ্ব্বৰূপে দিলা ॥
 পূৰ্বে ঘোষা শাস্ত যেবে বৰপেটা নিল ।
 তেখনে ঠাকুৰে নৱ ঘোষাক কৰিল ॥৩৫৭০॥
 একদিনা ঠাকুৰদেৱে বিমৰিষ কৈলা ।
 আমি ঘোষা শাস্ত কৰা অনিয়ম ভৈলা ॥
 গুৰুৰ কবিতা ঘোষা সূৰ্য্যৰ সদৃশ ।
 তান আগে মোহোৰ কবিতা যেন মশ ॥৩৫৭১॥
 অগনিৰ আগে যেন বাতি নজলয় ।
 এতেকে আমাৰ পুথি গুচাইবে লাগয় ॥
 এহিবুলি জালিয়া পেলাইলন্ত ।
 উপৰৰ কিছুপাত হাতত আচন্ত ॥৩৫৭২॥
 বৰ গুৰুতে পাচে প্ৰাৰ্থনা কৰিলা ।
 গুৰুৰ কবিতা আমি শিষ্য প্ৰতিভালা ॥
 হেনমতে শেষ পুথি প্ৰাথিয়া ৰাখিলা ।
 দুই এক ঘোষা প্ৰসঙ্গতে গাইবে লৈলা ॥৩৫৭৩॥

এহিমতে সিকথা কৰিয়া সমাপন ।
শেষ কথা গোসানীৰ কহিবো এখন ॥
চতুৰ্ভুজ ঠাকুৰ পাটবাউসী আসি ।
মাড়ক আগাসি বৈল আনন্দ প্রকাশি ॥৩৫৭৪॥
কিন্তু বংশ জাতিগণে অনাদৰ কৰে ।
কথায়ে কথায়ে হিংসা কাৰ্য্যক আচৰে ॥
আই গোসানীৰ মনে সুখ শান্তি নাই ।
তুনিয়া উৰ্দ্ধশী আই নিবাক ইচ্ছয় ॥৩৫৭৫॥
সুন্দৰী প্রভৃতি স্থান ধাণিক সকল ।
ঠাকুৰ সমেতে জাইক নিবে মন তৈল ॥
বামচৰণ ঠাকুৰক পঠাইলা সাঁদৰি ।
আই গোসানীক নিলা সমাদৰ কৰি ॥৩৫৭৬॥

শ্রীশঙ্কৰদেৱৰ ভাৰ্য্যা কালিন্দী আয়ৰ পৰলোক গমন, ভেলা মধুপুৰ সত্ৰৰ পূৰ্বকথা

বৃদ্ধাভৈল আই নৱকুৰি বৰষ ভৈলা ।
বোৱাৰী সকলো ক্ৰমে বৃদ্ধ হৈয়া গৈলা ॥
উৰ্দ্ধশী আইৰ প্ৰতিপালে আচিন্ত ।
কাল ক্ৰমে উৰ্দ্ধশী আয়ো চলিলন্ত ॥৩৫৭৭॥
কিছুকাল ঠাকুৰ সকল সমন্বিতে ।
সুখতে আছন্ত আই সুন্দৰী স্থানতে ॥
অনুক্ৰমে আই পাছে বৈকুণ্ঠে হলিলা ।
ঠাকুৰ সকলে শ্রাদ্ধ বিধি সমাপিলা ॥৩৫৭৮॥
সকলো সৈৱকে আসি সমাৰোহ কৰি ।
গোসানীৰ কৰিলন্ত মহোৎসৱ বৰি ॥
পাছে বৰঠাকুৰ গৈলা জনিয়াক প্ৰতি ।
কিছুদিন থাকি গৈল বাহাৰ সহিত ॥৩৫৭৯॥
এহিমনে গোসানীৰ কথা সমাপিয়া ।
ভেলা মধুপুৰ কথা কহো বিবৰিয়া ॥
শ্রীমাধৱদেৱ বৈকুণ্ঠক গৈলা চলি ।
কতোকাল ভেলা স্থান আহিল সমূলি ॥৩৫৮০॥
বৃঢ়ীপো গোবিন্দ মেবে জমিকাবী ভৈলা ।
বীৰ নাৰায়ণ ৰাজা ভক্তি আচৰিলা ॥
সিকালত তোবোচা নদী আতিশয় ।
খহাইবে লাগিলা সৰ ধাপ খায়ে চয় ॥৩৫৮১॥

পূৰ্ণ দুইজনা গুৰু সৈৱক সহিতে ।
তীৰ্থ যাত্ৰা কাজে অকস্মাতে তৈতে ॥
লীলা কৰি গাহতলে মধুৰ ভুঞ্জিলা ।
শ্রীশঙ্কৰ গুৰু তাত বাক্য প্রকাশিলা ॥৩৫৮২॥
দেখা বঢ়াপো কেনে স্থান বিচক্ষণ ।
তুমি আমি পৰে ব্ৰত হৈবে স্থান স্থান ॥
মুকুত সকলে ব্ৰত বহিব যতনে ।
নামধৰ্ম প্রকাশ কৰিব অনুক্ষেপে ॥৩৫৮৩॥
জগত বন্দনী হৈয়া স্থান প্রকাশিব ।
মধুপুৰ স্থান বুলি জগতে কহিব ॥
তুনিয়া সৈৱকে মহা আনন্দ লভিলা ।
দুইজনা গুৰু তথা হন্তে চলি গৈলা ॥৩৫৮৪॥

ভেলাধাল থহালত মধুপুৰত পুতৰ থাল বিৰ্ভাণ

সেহি ঠাই স্থানি আহিলন্ত মনোৰম ।
ৰাজাত জনাইলা সেহি কথা গুণধাম ॥
তুনিৰাজা আপুনিয়ো সাক্ষাতে থাকিলা ।
ভেলাস্থান ভেটিধুলা কেদালে স্থানিহা ॥৩৫৮৫॥
হস্ত পৰিমাণ কৰি চপৰা ভুঞ্জিলা ।
বড় বড় নৌকাত কৰিয়া নিয়া গৈলা ॥
সেহিধুলা নিয়া চিহ্ন থানত থাপিল ।
হাটি বাটি গুৰু গৃহ সকলে কৰাইল ॥৩৫৮৬॥
সেহিমত কৈলা ৰাজা সত্ৰ বিচক্ষণ ।
সকলো সৈৱকে তৈকে কৰিলা গমন ॥
বাক্যবেসে স্থান মধুপুৰ সিটো আতি ।
দুইজনা গুৰু যৈত জিৰাইল তথি ॥৩৫৮৭॥
সকলো সৈৱক সিটো স্থানত বহিলা ।
সেহি দিন ধৰি মধুপুৰ স্থান ভৈলা ॥
আজি ধৰি মধুপুৰ স্থান বাই আছে ।
এহি কথা সমাপিয়া কহিলোহো পাছে ॥৩৫৮৮॥
পুনৰপি বদুলা আতাব কথা কও ।
মই দিন হীনমতি একো বিত্ত নও ॥
বিষ্ণু বৈষ্ণৱ আৰ সত্ৰ সত্ৰ কথা ।
তুনি তুনি হোৱা সবে মুকুট সৰ্বথা ॥৩৫৮৯॥
এহিমনে ইটো কথা সমাপতি ভৈলা ।
ৰাম কৃষ্ণ হৰি বুলি জনক সাক্ষলা ॥
বোলো হীন দীন নাথে সত্ৰ ভক্তলোক ।
মোৰ মুখে সুখে দুখে নাম নচাবোক ॥৩৫৯০॥

দ্বিতীয় অধ্যায়

দুলাড়

বদলা আতাৰ বৰপেটা সত্ৰত কৃষ্টি
কলাৰ শিক্ষা আৰু বুঢ়া আতাৰ ওচৰত
দোমোজাৰ তত্ত্ব জ্ঞান লাভ

বদলা আতাৰ কিছু কথা আৰ
কহিবাক মন কৰি ।

সাধু সত্ত সৰে যিমতে কহয়
তাক লেখি যত্ন কৰি ॥

ঠাকুৰ পাশৰ হতে আতা আসি
বৰপেটা স্থানে আসি ।

কতো দিনে তৈতে ভক্তি বসামূতে
ভক্তি আছা হৰিষি ॥৩৫৯১॥

অনেক সাদৰে সমস্তে ভকতে
আহুত আতাক তোষি ।

আতায়ো সগন্ধ নৃত্য গীত বাদ্য
শিখিলা মন সন্তোষি ॥

গুৰু বাক্যমতে দোমোজাৰ সুখ
বুঢ়া আতা মুখে শুনি ।

ভক্তি জানামূতে সম্পন্ন হইয়া
আতা ভৈল মহা জানী ॥৩৫৯২॥

বুঢ়া আতা আগে কহন্ত গোসাই
কাৰণ এক আমাৰ ।

ঠাকুৰ আতাৰ স্থানক যাইবে
কৈসানি হই যাইবাৰ ॥

শুনি বুঢ়া আতা কহন্ত ব্যৱস্থা
নকৰিয়ো চিন্তা মন ।

যাইতে মহাভাগ দিবো আমি লাগ
বহিয়োক কিছুদিন ॥৩৫৯৩॥

আত অনন্তৰে ঠাকুৰ আতাৰ
নন্দন আসি মিলিল ।

দেখি বুঢ়া আতা সঙ্গক মিলায়া
নৌকায়ে পকিয়া দিল ॥

পৈয়া পাইলা ঘাট ঠাকুৰ আতা সূত
আগ হুয়া চলি গৈলা ।

পিতৃক নমিয়া গোসাইৰ কথা
সমস্তে বাৰ্তা কহিলা ॥৩৫৯৪॥

বদলা আতাৰ চাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতাৰ
ওচৰত মজিয়া সুখৰ তত্ত্ব জ্ঞানৰ শিক্ষা গ্ৰহণ

শুনি ঠাকুৰ আতা আগবাড়ি তথা
ঘাটে উপস্থিত ভৈলা ।

কহিয়া দৃষ্টান্ত হুয়া য়েহ মন
সাদৰে গৃহে পৈলালা ॥

দেৱ গৃহে পশি অনেক আশ্বাসি
কুশল বাৰ্তা পুঠিলা ।

গোসাইক চাহিয়া ঠাকুৰ আতা হেন
সম্বোধি বাক্য বুলিলা ॥৩৫৯৫॥

জানা আমুকাই দিন গঞামিতা
আমাত কহি আছিলি ।

সাত দিন সাত বাহি ভক্তিজন
শক্তি ভক্তি প্রকাশিলা ॥

মহাপুৰুষৰ ভৈলাহা স্নেহৰ
আৰু কি সাধিতে বৈলা ।

এহি বুলি আতা ব্ৰিংশষষ্ঠিতক
দৃষ্টান্ত প্রস্থ কহিলা ॥৩৫৯৬॥

তহিতে গুৰুৰ মজিয়ালী সুখ
সাতদিন অহনিপি ।

ঠাকুৰ আতাই ভক্তি কহিলন্ত
গোসাই ভক্তি হৰিষি ॥

গোসাই আতাক বুলি প্ৰিয়বাক
বৰপেটা আসিলন্ত ।

বুঢ়া আতা পেখি গোসাই আনন্দ
মঙ্গল বাৰ্তা পুঠন্ত ॥৩৫৯৭॥

গোসাই সহিতে বুঢ়া আতা তৈতে
আচন্ত ভক্তি প্রকাশি ।

বৰপেটা ধামে উজানৰ হতে
বাপুঘৰ আছা আসি ॥

পৰম সাদৰে ভকত সত্তৰে
গোপাল আতাৰ আগে ।

বন্দিয়া চৰণ বাৰ্তা কহিলন্ত
শুনিয়া ভৈলা উদ্যোগে ॥৩৫৯৮॥

ভবানীপুৰীয়া গোপাল আতাৰ বদুলা আতাক
প্রতি প্রেম-প্রীতি গোপাল আতাৰ ওচৰত
কলয়ার তত্ত্বজ্ঞান লাভ

বদুলা আতাৰ গোপাল আতাৰ ওচৰত
কলয়ার তত্ত্বশিক্ষা আৰু বাসন্তৰণ ঠাকুৰৰ
সদলাত

একফাল দাতি মুন্ডাই আহন্ত
আউৰ ফাল থাকিছন্ত ।
তেতিয়ৰূপে আসি নৌকাই চৰিয়া
আনন্দ আসি লভন্ত ॥
বৰপেটা ধামে পাইলন্ত আসিয়া
বুঢ়া আতা পুছিলন্ত ।
মিতা আসি কেনে ভৈলা উপস্থিত
গোপাল আতা কহন্ত ॥৩৫৯৯॥
শুনিলো যিমত আসিলো সিমত
আসিছয় বাপু ঘৰ ।
মোৰ ঠাই কিয় আগে নকহিলা
কহিয়ো আবে সত্বৰ ॥
হেন বাক্য শুনি বুঢ়া আতা ওপি
কহিলা সবে বুজাই ।
উজানৰ হন্তে আসিয়া আহন্ত
মাইবন্ত তোমাৰ ঠাই ॥৩৬০০॥
কাতিৰাম নামে নাপিত মাতিয়া
বুলিলা হেন বচন ।
মিতাৰ ডাৰিক শিথিৰ কৰিয়া
মুন্ডাও তুমি এখন ॥
তিনিজন আতা একত্রে বসিয়া
সন্ত ধৰ্ম প্রকাশিয়া ।
কতোদিন তৈতে গোসাই সহিতে
আনন্দে আছে বহিয়া ॥৩৬০১॥
দ্বিতীয় দিনৰ সুবৰ্ণ দেখিয়া
গোপাল যে মহামানি ।
বুঢ়া আতা আগে আতি অনুৰাগে
কহিলা সবে কাহিনী ॥
বৰপেটা হন্তে গোপাল মহন্তে
গোসাইত মেলানি মাগি ।
ভনিপুৰ গ্রামে বহিত আছে
তাহাক মাইবাক লাগি ॥৩৬০২॥

কতোক্ৰমে গৈয়া নৌকাই চৰিয়া
পাইলন্ত নিজ ভবন ।
গোসাইক নিবাব সস্তাব মিলায়া
কবিলন্ত আগমন ॥
নিমন্তণ কৰি শুকতে সাদৰি
তহিক লাগি নিলন্ত ।
গোপালক পেমি আদৰাতি আসি
গোসাইক তুলি নিলন্ত ॥৩৬০৩॥
হৰি মন্দিৰত প্রবেশ কৈলন্ত
শুক ইন্দ্ৰবক নথি ।
তহিত বসিয়া বার্তাক পুছিয়া
বহিলা জগত স্বামী ॥
নবীন ভবন কৰি আভরণ
সস্তাব আছে মিলায় ।
তহিকে লাগিয়া গোসাই চলিয়া
বহিলা হৰি ধিয়াই ॥৩৬০৪॥
সাতদিন সাতৰাতি ভক্তি ভাৱ
গোপাল আতা কহিলা ।
গোপাল আতায়ে কলয়ার সুখ
আতাত ভাগি বুজাইলা ॥
ভনিপুৰ হন্তে বৰপেটা ধামে
আসিয়া পুন বহিলা ।
শ্রীৰাম চৰণ ঠাকুৰৰ পাশে
আতাও চলিয়া গৈলা ॥৩৬০৫॥
দেখিয়া ঠাকুৰে পৰম স্নেহে
আতাৰ বার্তা পুছিয়া ।
বসি দুয়োজন কৰি আদৰ
বাখিলা তাত কুশলে ॥
শুকৰ চৰিত পৰম অমৃত
দুয়োজনে চৰ্চিলন্ত ॥
আতা পালজানি সনে কথাবানি
ভেদ ভাগি কহিলন্ত ॥৩৬০৬॥

শ্রীমাধৱদেৱৰ সংবৎসৰিক কীৰ্ত্তনত
সকলোজন আতা সন্মিলিত হৈ গুৰু
কীৰ্ত্তন মাছাংসৰ পালন

অগত শুকৰ   ভাতু বামৰায়
হাতিয়াৰ আছে যৈত ।
সবাবো স্থানক   গোসাই চলিয়া
পুহিলা কথা তহিত ॥
কৃষ্ণ কথামৃত   পুহিল নিশ্চিহ্ন
ভক্তি বসামৃত হয় ।
গোসাই সবাকো   সানবে পুহিয়া
বৰপেটা বহি হয় ॥৩৬০৭॥

পদ

শুনা সন্তসৰ কথা বিচক্ষণ চয় ।
সংবৎসৰি শুকৰ কীৰ্ত্তন আসিচয় ॥
হেনদেখি সন্তসৰ একত্রে মিলিল ।
কৰ্মাদি উৎসৱ হৰিকীৰ্ত্তন কৰিল ॥৩৬০৮॥
যাৰ যৈত গৃহ সবে তৈলা উপসন্ন ।
ঠাকুৰ আতা স্থানে গোসাই কৰিল গমন ।
একদিনা ঠাকুৰ আতা পাশে বহিচয় ।
সেহি বেলা কেশজাত উপস্থিত হন্ত ॥৩৬০৯॥
পাছে বৰপেটা স্থানে দুইজন গৈলা ।
কিছুদিন পৰে আতা যাইবে মন কৈলা ॥
উজ্জামৰ বাপুঘৰ গুনিলা যাইবাৰ ।
হাৰ যেন শক দিয়া কৰে নমস্কাৰ ॥৩৬১০॥
গুৰি বুঢ়া আতা যেন ভাৱ সম্পজিল ।
ভক্তসৰো আসি পাছে তহিতে মিলিল ॥
সমস্ত সেৱক আসি তৈলা উপসন্ন ।
ভাসম্বাক সন্মোখিয়া বুজিলা বচন ॥৩৬১১॥
তৈবহন্তে নৌকাযানে গোসাই আসন্ত ।
বুঢ়া আতা সমে ভক্তে আগবঢ়াবন্ত ॥
আতপৰে গোপাল আতৈই গুনিলান্ত ।
নৌকাতে আনিয়া সিধাক যোগাইলন্ত ॥৩৬১২॥
তৈবহন্তে আসি পাইলা কতো দিনান্তৰে ।
দিকৰল ঘাটে নৌকা বাজিলা সত্তৰে ॥
গোসাই আসিল জানি সকলো সেৱকে ।
আগবাঢ়ি আসি তুলি নিলন্ত উৎসুকে ॥৩৬১৩॥

বদলা আতাৰ, উজলো অসমত ধৰ্ম্মপ্ৰচাৰ

কলানিতে দিত আতা আনন্দে বহন্ত ।
পৰম সাদৰে সবে বাৰ্ত্তীক পুতন্ত ॥
হৰিভক্তি বাজমার্গ প্ৰকাশ কৰন্ত ।
পুৰুষোত্তম বকৱা জয়হৰি তান ভাতৃসন্ত ॥৩৬১৪॥
সমস্ত পৰিবাৰে আসি ধৰ্ম্মক ধৰিল ।
বকৱাত আতা হৰি ভক্তি দান দিল ॥
অনেক সেৱক সবে ধৰ্ম্মক লভিল ।
আতাৰ বৎসৰকাল তথাতে থাকিল ॥৩৬১৫॥
বদুলা, কুৰনী, দেৱেৰাপাৰ আদি স্থানে ।
কৌণিকৰ আৱাগনিতো থাকিয়া তেখনে ॥
সাধুজয় কৃষ্ণ স্থানে গোসাই বকন্ত ।
তৈবপৰা চেচুকা ভেটিক চলন্ত ॥৩৬১৬॥
তৈবহন্তে কেচেক গুৰি ভেটিক গৈলেক ।
কৃষ্ণকথা বসে হয়মাস বকিলেক ॥
পচতিয়া স্থানে গৃহ কৰিয়া নিৰ্ম্মাণ ।
আতা হৰি শুকসঙ্গে থাকিল তখন ॥৩৬১৭॥
ধৰ্ম্মশিক্ষা দিয়া গোসাই পচতিয়া স্থানে ।
হৰিগুণ নান সदा কৰন্ত কীৰ্ত্তনে ॥
সেৱেৰা পাৰক গৈয়া ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰণে ।
ভাতো লোক সবে ধৰ্ম্ম ধৰিল যতনে ॥৩৬১৮॥
তৈবপৰা বহুগুৰি স্থানে আসিলেক ।
হৰিকথামৃত বসে তৈত আহিলেক ॥
পুৰুষোত্তম বকৱাই হৰি কীৰ্ত্তন পাতিলা ।
আতাসমে সমস্ত সেৱকে ভূজিলা ॥৩৬১৯॥
পুৰুষোত্তম বকৱা মনে সন্তোষ লভিলা ।
ভুতি-নতি ভক্তি কৰি অনেক অচ্চিলা ॥
আশংসা বচনে প্ৰভু কৰিয়া আশ্বাস ।
হৰি সমে পুনু আতা পলিলা আবাস ॥৩৬২০॥
তৈবপৰা বাসুদেৱ পুখুৰীক যাত ।
কিছু দিনান্তৰে কদৈ গুৰিত থাকন্ত ॥
কদৈগুৰি হন্তে হামৰাত বাসকৰি ।
অনেক সেৱকে ধৰ্ম্ম ধৰি ভৰি পুৰি ॥৩৬২১॥
পুনু চকলাত যাই ধৰ্ম্ম প্ৰবৰ্ত্তাত ।
পুনু পুনু পচতিয়া থানক আসন্ত ॥
আতপৰে গোসাইৰ ভৈলেক ইচ্ছাময় ।
যামদেগি ব্ৰাহ্মণৰ মাটিক কিনয় ॥৩৬২২॥

পাব বদলে আসি স্থানক নিশ্চিন্তা ।
 সেহিসে কাৰণে বদলা নাম ভৈলা ॥
 দুতয় বহৰ সেহি স্থানে আহিলেক ।
 তৈবপৰা গৈলা পৰ্ব্বামৰ বাৰীক ॥৩৬২৩॥
 পৰমশ্ৰদ্ধায়ে তাত ধৰ্মক খৰয় ।
 পৰীক্ষিত মূদৈ প্ৰাণি আতাক নিয়য় ॥
 আতাক বন্দিয়া স্তুতি উকতি কৰিয়া ।
 তাহান পালত ধৰ্ম আছে প্ৰকাশিয়া ॥৩৬২৪॥
 ইঠানতো বহুভক্তে ধৰ্মক খৰিলা ।
 তাতপাছে আতাৰ শুনা যেন কথা ভৈলা ॥
 গোসাই আহন্ত সুখে মূদৈৰ ভেটিত ।
 হৰি গুৰ বোলে আতা শুনিয়ো যুগুত ॥৩৬২৫॥
 মূদৈভেটি সংজ্ঞা কৰিবেক সৰ্বজন ।
 এহিহেতু স্থান লাগে কৰিবে স্থাপন ॥
 হেন আলোচন কৰি আতা য়েবে আছে ।
 ইহাৰ মাজতে কথা শুনা ভৈল পিছে ॥৩৬২৬॥
 আসাম বজায়ে উক্ত পাইলো সংহাৰন্ত ।
 দেৱ গোপালক আদি গোপনে থাকন্ত ॥
 বড় মুকুন্দ ধৰ্মাচাৰ্য্যক কাতিল ।
 দেখি সন্ত সাধুসব গোপনে থাকিলা ॥৩৬২৭॥
 চুখামফা-খোৰাবজা যুগয়াৰ আসি ।
 ভক্তে জলপায় বদান্তে দেখি আসি ॥
 দেখিবাজা কিবা ইটো বুলিয়া শুখিলা ।
 কৰ্মচাৰী সবে পাছে সকলো কহিলা ॥৩৬২৮॥
 আদেশ কৰিলা বাজা আনিবাক প্ৰতি ।
 আতাক গৃহত দেখে অগ্নিসম দীপ্তি ॥
 ভিতৰ সোমাইতে কাৰো শক্তি নভৈল ।
 সিসব বৃত্তান্ত বাজা আগে জান দিল ॥৩৬২৯॥
 পুৰুষোত্তম বৰুৱাক কৰিলা আদেশ ।
 মহন্তক যোৰ স্থানে শীঘ্ৰেনিয়া আস ॥

জলস্থল বৃদ্ধনুঠে দোলা হাতী বথে ।
 ঘিলা খুওৱা খেল নৌকাৰে নিলা পথে ॥৩৬৩০॥
 বৰুৱা আদৰি নিয়া বাজাক ভেটাইলা ।
 আতাৰ তেজতে বাজা মহা মোহভৈলা ॥
 কোন ধৰ্ম প্ৰকাশিছে আতাক সুখিলা ।
 * অনন্তৰে আতা গুৰগীতক মাতিলা ॥৩৬৩১॥
 এহিগীত শুনি বাজা কৰিলা বন্দনা ।
 আতাক সুখিয়া বোলে কিবৰা প্ৰাৰ্থনা ॥
 বহমান্যে বাজা ঐশ্বৰ্য্যক দিবে চান্ত ।
 নলাগে বুলিয়া আতা অভয় চাইলন্ত ॥৩৬৩২॥
 আপোনাৰ ৰাজ্যে থাকি নামগুণ পাইল ।
 তাৰ অংশ আপুনি পাইবাহা অবিকলে ॥
 ঐশ্বৰ্য্য ভূজিয়া যাৰা পুণ্য কাৰ্য্য কৰে ।
 অৰ্দ্ধেক ফলক পাবে সিজনে স্বভাৱে ॥৩৬৩৩॥
 এতকতে নিৰাশিক সাধুসন্ত জন ।
 পুণ্য বাজা নামভাগ নেদয় কখন ॥
 গঙ্গমেলি হৰিনাম লৈবো মুখভৰি ।
 নিৰ্ভয় দিয়োক বাজা অনুগ্রহ কৰি ॥৩৬৩৪॥
 হেন শুনি বাজা পাছে প্ৰশংসা বচনে ।
 হৰিনাম গায়ো বুলি খোৱাইলা তেখনে ॥
 তৈবপৰা আসি আতা মূদৈৰ ভেটিত ।
 আনন্দ কৰিয়া পাইলা হৰি গুণ গীত ॥৩৬৩৫॥

পুৰুষোত্তম বৰুৱাই কমলাবাৰী সত্ৰ স্থাপিত
 কৰিবলৈ ভূমি দান কৰে, তাতে
 সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা হয় শক ১৫১৫

স্থান এক ডাল চাই কৰিতে উচিত ।
 হেন মতে ভাৰি আতা থাকন্ত তহিত ॥
 সাদিনীয়া থানে গুৰু কৈলা থাকিবাক ।
 কৈত পাওঁ বিচাৰিয়া বুলিলা বৰুৱাক ॥৩৬৩৬॥

* গীত ॥ ৫৫ ॥ বদুলা আতাই বজাৰ আগত গীত গাই ধৰ্মৰ বাখ্যা দিয়ে : —
 যেমন সেবহ হৰি কহো চৰণা । নিকটে দেখহ নিজ মৰণা দেখত হৰিকহো,
 চৰণ শৰণ বিনে, নাহি নাহি উয় ভৰণা ॥ পদ ॥ চাৰিবেদ পুৰাণ, যত ভাৰত, গীতা ভাগবত
 চাই । গুহিসাৰ বিচাৰ কয় ভাষত হৰিবিনে তাৰক নাই ॥ সনক সনাতন, গুৰমুনি নাৰদ
 চক্ৰবৰ্ত্তন শূলপাণি । সহস্ৰ বয়ন আদি, গাহত হৰিগুণ, সকল নিগম তত্ত্বজানি ॥ কৃষ্ণ নাম
 মন, পৰম অমিয়া বস, গাহত মুকুট নিশেষ ॥ পৰম মুকুটমতি, কহয় মাধৱদীন শঙ্কৰ গুৰু
 উপদেশ ॥

কমলাবাৰী স্থান নিৰ্মাণ । শক
১৭৯৫ আঘাণ শুল্ল। একাদশী

চুতীয় অধ্যায় দুলড়ী

হৰি চৰণক আতা বুলিলেক
তুমি যোৱা শীঘ্ৰে চলি ।
বকৱাক কবা তুমি একখণ্ড
আতা সন্ত কৰো বুলি ॥
আতাৰ বচনে হৰি চৰণ গৈলা
পুৰুষোত্তম বকৱা ঠাই ।
ভকতে সহিতে চলিলা আনন্দে
বুলিবে লাগিলা যায় ॥৩৬৩৭॥
শুনিয়া বকৱা আতা পাঞ্চিলন্ত
তোমাসাৰ ঠাইক লাগি ।
স্থান নিৰ্ম্মাইবাক একখণ্ড ভূমি
দিয়েক আমাক লাগি ॥
শুনিয়া বকৱা বোলে কিনোভাগ্য
বুলিলা সানন্দ মনে ।
কঠিয়াৰ তলি একখণ্ড আছে
দিলো তাক বঙ্গমনে ॥৩৬৩৮॥
শুনি হৰি গুৰু আতা অগ্ৰে আসি
সমস্তে বৃতান্ত কৈলা ।
শুনিয়া গোসাই আশীৰ্বাদ দিয়া
পৰম আনন্দ ভৈলা ॥
বাৰিচোৱা আতৈ আনন্দে দেখিয়া
প্ৰণামি স্বপ্ন কহিলা ।
দুইজনা গুৰু স্থানক নিশ্চিন্ত
যি যত স্থানক কৈলা ॥৩৬৩৯॥
গোসাই জানিলা মাটিক খন্দাইলা
বাঢ়ে তিনি দোহামান ।
কপৌ সেনধৰে ডেকে সপমাৰে
আশ্চৰ্য্য তিনি প্ৰমাণ ॥
পূৰ্বে গুৰুজন বুলিলা তেখন
সাদিনীয়া স্থান বুলি ।
কষ্ণিণী হৰণে আইৰ মাথাহন্তে
পৰিলা পদুম বুলি ॥৩৬৪০॥

সেহি স্থান পাই আনন্দে আতাই
স্থানক পাতিবে মনে ।
হাটী বাটী গৃহ মধ্যে কীৰ্ত্তন ঘৰ
কৰি গুৰু গৃহ যতনে ॥
স্থান ভোজনৰ নিমিত্তে আতাৰ
খন্দাইলা পৃথুৰী গুটি ।
যেন পদ্মাজল পৃথুৰী নিৰ্ম্মল
চৌপাৰ উজ্জ্বল আতি ॥৩৬৪১॥
পূৰ্বে হৰি আতৈ আদি ভক্তে বহা
কৰিলা আতি শোভন ।
চক্ৰ পাণি আতৈ শ্ৰীৰাম আতৈ
আদি আনো ভক্ত জন ॥
দক্ষিণত বৈলা মূদৈ কানু আতৈ
জগন্নাথ যে ভাগিন ।
আন নানা ভক্তে বাসা গৃহ কৰি
থানক কৰি শোভন ॥৩৬৪২॥
দেউৰী মধু আতৈ নাৰায়ণ আতৈ
ধনিয়া বাগ হতিয়া ।
মোহন আতৈ আক বেহেৰিয়া কানু
নিত্যানন্দ আতৈ বহিলা ॥
পশ্চিমতে বৈলা ভকত দাস আতৈ
পুত্ৰম আতৈ বৈলা ।
মনুবপো বব জগন্নাথ চৰণ
বব যে মুকুন্দ বৈলা ॥৩৬৪৩॥
উত্তৰত জয়হৰি আতৈ বৈলা
সুন্দৰ বনমালী আদি ।
এহিমতে স্থান নিৰ্ম্মাণ কৰিয়া
চিনটাই অগ্ৰমাদী ॥
ভকত দাস আতৈ আদি বৃদ্ধা ভক্তে
স্থানৰ নামক দিলা ।
কমলা কান্তৰ আতাৰ নিৰ্ম্মাণ
কম্বাৰী নাম থৈলা ॥৩৬৪৪॥
পূৰ্বে গুনি আছে মহাপুৰুষৰ
মুখৰ অমৃত বাণী ।
কষ্ণিণী হৰণে কৃষ্ণ আসিলা
কষ্ণিণী সহিতে জানি ॥

কল্পিতৰ মাথা হস্তে পৰিলেক
কমল পুষ্প যথাত ।
সেহি সেতু তেঁসে কয়ুবাৰী নাম
হৈ আছে নাম বিখ্যাত ॥৩৬৪৫॥
গোসাই আসিলা স্থানক দেখিলা
আনন্দে উক্ত সহিত ।
নবস্থান লৈয়া উক্ত সবক
কহিলা পৰম হিত ॥
তদা মুখে কেহো নাথাকি সকলে
গায়ো হৰি ওণ যশ ।
যাব যিবা আছে ঘোষা-গীত-স্তোত্ৰ
পৰম উক্তি বস ॥৩৬৪৬॥
এহিমতে আতা উক্তে সহিতে
ধৰ্মক প্রকাশি আছে ।
কিছু দিনান্তবে গোবিন্দ আতৈয়ে
স্বপ্ন দেখিলেক পাছে ।
দুইজন্য শুক খাট লৈয়া আসে
আতাক নিবাক লাগি ।
দেখি আতৈ বোলে আমি সেৱ ধৰোঁ
এক বৰিষক লাগি ॥৩৬৪৭॥

আলম্বৰা আতৈৰ স্বপ্ন দৰ্শন, চাৰি মুক্তৰ
বদলা আতাৰ সাক্ষাৎ আৰু তত্ত্বজ্ঞান লাভ
শ্ৰীশঙ্কৰ শুক মাধৱ শুকক
বুলিলা বড়োৰ পো দেখা ।
গোবিন্দায়ৈ কেনে কবে কাক নাক
এক বৰিষক বাখা ॥

পাছে আতৈ জাপি কি দেখিলো ভাবি
পূৰা সময়কে কৈলা ।
উক্তে বোলে আতৈ মিহা নুহিবক
স্বপ্নত যিবা দেখিলা ॥৩৬৪৮॥
তোমোৰায়ে উক্তি কৰি সুধিবাৰ্য
যি ওত তত আচয় ।
পূৰ্ব উক্তত তপস্বত কৃষ্ণ
কহিছা যিটো নিৰ্ণয় ॥
তিনি আতৈ আতি বিনতি কৰিয়া
নিৰ্ণয় উক্তি সুধিলা ।
তিনি নিশি পৰে এৰাইবে নপাৰি
গোবিন্দ আতৈত কৈলা ॥৩৬৪৯॥
তদা সন্তসৱ আকস্মিত তথা
সেহি সময়ত পাছে ।
হৰি আতৈ প্রাধি বৰলৈয়া মাগি
আগতে চলিয়া আছে ॥
আতায়ো ভাবিলা ইদেহ এৰিবে
মনে থিৰ কৰিলন্ত ।
বোলে হৰি গৈলা আমাক বকিলা
ধৰ্ম ভাব নগৈলন্ত ॥৩৬৫০॥
সেহি সময়ত মুক্ত চাৰি সিদ্ধ
আসিলা আতাৰ পাশে ।
মটিয়া বৰীয়া লক্ষণ সহিতে
গজপুৰিয়া বামো আসে ॥
দীঘল দৰীয়া নিবজন আতৈ
মাকোৱাৰীৰ কমল ।
এহি সিদ্ধ সবে উক্তি শুত্ৰ জ্ঞান
আতাক সুধি সকল ॥৩৬৫১॥

• গীত-বাগ সিজুবা (গতিতাল)

শ্ৰুৎ ॥ জয়জয় নন্দনন্দন পৰমানন্দ, বন্দোবাল গোপালং ।
যো পদ পঙ্কজ বজ অজ বন্দয় সকল ভুবন একু পালং ॥

পদ ৫ যোম বিবৰ মহ, কোটি কোটি অভ, যৈচন অনুপবমানী ।
নন্দ নন্দন কতি, নাম ধৰন্ত সোহি, ওহি লীলা কয়ো জানি ॥
দীনদয়াল জগতজন তাবণ, কাবণ ওহি অৱতাৰ ।
পৰম মুকুশ মতি কহয় মাধৱ দীন, গতি যোৰি নন্দ কুমাৰ ॥

পদ

ধৰ্ম অৰ্থ কাম মোক্ষ পুৰুষাৰ্থ চাৰি ।
 ফুৰে যত লোকে তেঁওৰ উপায় বিচাৰি ॥
 কৃষ্ণৰ ভকতি জীৱ পৰম উপায় ।
 মহাপুৰুষাৰ্থ আত পৰে আন নায় ॥৩৬৫২॥
 এহি চাৰি চৰণ বজ্জাবনী পদ মাতি ।
 চাৰিখনে পুহিলা আতা কহিলা প্ৰকৃতি ॥
 আত অনন্তৰে আতা কমলাবাৰীত ।
 ধৰ্মক প্ৰকাশি সদা আহুত তহিত ॥৩৬৫৩॥
 আতৈই বৎসৰ তথা ধৰ্ম প্ৰকাশিলা ।
 তাত পৰে শূনা সন্ত যেন কথা ভৈলা ॥
 মনুষ্য চেষ্টাক দেখাই অসুস্থ ভৈলন্ত ।
 সেৱক সকলে চাপি আতাত পুহন্ত ॥৩৬৫৪॥
 অসুস্থ ভৈলেক দেখো তোমোৰাৰ গাৱ ।
 কোনে ধৰ্ম প্ৰকাশিবে সেৱো কাৰ পায় ॥
 ভক্তৰ বচনে আতা বুলিলন্ত পাছে ।
 কাহাক বুলিবো আমি কোনজন আছে ॥৩৬৫৫॥
 এহিমতে আলোচিয়া হৰি বাসৰত ।
 ধৰ্মক থাপিলা প্ৰভু বৈষ্ণৱ সৱন্ত ॥
 তাত পাছে আক এক কথা পুহিলন্ত ।
 কোনজনে পিতৃ জলাজলিক দিবন্ত ॥৩৬৫৬॥
 আমাৰ সঙ্গ আছে জয় হৰি সন্ত ।
 তেহে পিতৃ জলাজলি সপটে দিবন্ত ॥
 এহিবুলি আতা পাছে যোগাসন ধৰি ॥
 হাতৰ বেখাত মালা আছে জপ কৰি ॥৩৬৫৭॥
 ৰাম কৃষ্ণ হৰি হৰি জপে আবিশ্ৰাম ।
 গোবিন্দ আতৈৰ গাত অউজিয়া নাম ॥
 গান্তে হলি গৈলা দেখি ভক্তৰ বিষাদ ।
 কীৰ্ত্তন ঘৰে গায়াছিল গীত একভাগ ॥৩৬৫৮॥
 গোবিন্দ চিন্তহ গীত গাইয়া আহুত ।
 শুনিলেক ভক্ত আতা বৈকুণ্ঠে মাইবন্ত ॥
 গীত এৰি তাৰা সবে আৱৰিলা আসি ।
 ভক্তক চাহিয়া আতা বুলিলা আশ্বাসি ॥৩৬৫৯॥

গীত এৰি এতিফণে আসিলা কিসক ।
 চলিয়োক পুনু সবে কীৰ্ত্তন গৃহক ॥
 জয়জয় নন্দ গীতটি পুনৰপি গাইবা ।
 সেহিসে গীতটি প্ৰিয় আমাৰ জানিবা ॥৩৬৬০॥
 শুনি হেন ভক্তসনে আতাৰ বচন ।
 পুনৰপি গীত গাইবে ভৈলা ভক্তগণ ॥
 জয়জয় নন্দ গীত যেতিফণে গাইলা ।
 পুনৰ্য্য আতাৰ মাইবে মন ভৈলা ॥৩৬৬১॥
 দেখি ভক্ত বস্ত্ৰ পিন্ধাইলন্ত শৰীৰত ।
 মুখে ৰাম নাম কপ চিন্তন্ত মনত ॥
 অন্তকাল সময়ত মঙ্গল আচৰি ।
 বেড়িয়া ভকত সবে বোলে ৰাম হৰি ॥৩৬৬২॥
 আলধৰা আতৈৰ হৃদয়ত আউজিয়া ।
 জাপ্যমালা কৰেধৰি উৰ্দ্ধবাহ হৈয়া ॥
 ইন্দ্ৰিয়ৰ বৃত্তি এক মুখিক কৰিল ।
 ঘনে ঘনে ৰামকৃষ্ণ বুলিতে লাগিল ॥৩৬৬৩॥
 আপোনাৰ আত্মা পৰমাশ্ৰিত থাপিলা ।
 নিমিষেকে গৈয়া বৈকুণ্ঠত আৰোহিলা ॥
 পোন্ধৰশ আঠামবৈ শক জ্যোতিষৰ ।
 * ভাদ্ৰমাসা শুক্লা একাদশী সিদিনৰ ॥৩৬৬৪॥
 সেহিদিনা আতা নৰনাট্য সম্বৰিলা ।
 আকাশে বিমান পৰীক্ষিত মুদৈ দেখিলা ॥
 যেতিফণে আতা নৰনাট্য সম্বৰিলা ।
 তেতিফণে ভক্ত সব বিষাদিত হৈলা ॥৩৬৬৫॥
 ব্যাকুলিত ভাৱে সবে বোলে ৰাম হৰি ।
 আলধৰা গোবিন্দ জপমাথ জয় হৰি ॥
 মুদৈ আতৈ সমন্নিবে চাৰিজনৈ ধৰি ।
 চৌদোলত তুলি চলি গৈলা কক্ষে কৰি ॥৩৬৬৬॥
 চৌদিশে ভকত সবে বেড়িয়া চলন্ত ।
 জয় হৰি জয় ৰাম কীৰ্ত্তন গাবন্ত ॥
 অনন্তৰে পাইলা টুনি নদীৰ তীৰক ।
 নিৰ্কৰ্ণ কৰিয়া স্থান তাতে থইলেক ॥৩৬৬৭॥

* আতা পয়ানৰ শুক ১৫৯৮ ভাদ্ৰ শুক্লা একাদশী তিথি । বয়স হৈছিল ১৩০ বছৰ । ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰি থকা ঠাই ৩০ খন সন্ন আছিল । শেষত কমলাবাৰী খান গাতি ২৥ বছৰ থকাৰ পিছত বৈকুণ্ঠগামী হয় । সংগ্ৰাহক

বদলা আতাৰ পৰৱৰ্ত্তি গুৰু শ্ৰীৰাম সতৰিয়া
এওঁৰ দিলত সত্ৰৰ ভূমিলাভ বজাই দিয়া
ভূমিৰ লগত বিগ্ৰহ স্থাপিত হয়

মাধভূঞা শুনিমেক আতাৰ পয়াণ ।
সাহুৰ মেলিয়া নিম্নিমেক চিতাখান ॥
আত্মকাষ্ঠ দেৱদাক অগৰু চন্দন ।
বিচিত্ৰ কৰিয়া তাতে ঘিউ দিলা দান ॥৩৬৬৮॥
স্নান কৰাই পিন্ধাই বস্ত্ৰ চিতাত তুলিলা ।
সপ্তবাৰ প্ৰদক্ষিণ চিতাক কৰিলা ॥
জয়হৰি আতৈ স্নানি মুখাগ্নি কৰিলা ।
ঘূৰুৰ কলস অগৰু কাষ্ঠ জাপি দিলা ॥৩৬৬৯॥
আকাশ চানিয়া বহি জ্বলিল অপাব ।
কব্যাদ অগ্নিয়ে দহিলেক কলেবৰ ॥
এহিমতে আতাৰ শৰীৰ দাহ হৈল ।
শুনা আতপৰে যেন কথা তাত ভৈল ॥৩৬৭০॥
আতাৰ সংকৰ্ম ফেৰা কেনমতে হয় ।
এহি চিহ্নি সেৱক সবক জান দেয় ॥
সেৱকৰ প্ৰব্যবস্ত্ৰ একত্ৰ কৰিল ।
জয়হৰি আতৈ পিণ্ডজল সমপিল ॥৩৬৭১॥
অনেক সন্তাৰ মিলাই দণপিণ্ড দিলা ।
নানা উপহাৰে জাতি ভক্তক তুষিলা ॥
সেহি সময়ত এক দুৰ্ঘত মিলিল ।
উইচিলা পৰিজয় আতৈই চলিল ॥৩৬৭২॥
জয়হৰি আতৈৰ অস্তেস্তিক্ৰিয়া কৰে ।
অৱসৰ ভৈল সবে শান্ত অনুসৰি ॥
মাসেকীয়া কৰ্ম কোনে কৰিবেক আবে ।
গোবিন্দ আশ্বৰ্য্যকৈ বুলিলেক তেবে ॥৩৬৭৩॥
অনন্তৰে মাসেকীয়া কৰ্ম সাজ কৰি ।
শ্ৰীৰাম গুৰুকে পাতিলান্ত অধিকাৰী ॥
কমলাবাৰীৰ সন্তে শ্ৰীৰাম অধিকাৰী ।
সন্ত্ৰ জাতিজাৰ কৈলা চাৰিধাপ মাৰি ॥৩৬৭৪॥
সুমণ্ডিত কৰি স্থান ধৰ্ম প্ৰতিপালি ।
আত্ম শ্ৰীৰামগুৰু মহা পূণ্যশালী ॥
জয়ধ্বজ সিংহ মহাবাজ যেনে ভৈল ।
দেৱগুৰু কৰি বহু ভূমি দান দিল ॥৩৬৭৫॥

মুণ্ডিত দিলক পাক অৰ্চা অৱতাৰ ।
বৈকুণ্ঠনাথ বৃন্দাবন চন্দ্ৰ বংশীধৰ ॥
কলিয়া ঠাকুৰৰ মুক্তি পায়গুৰ ।
দেখিলে সুন্দৰ কৃষ্ণ বৰ্ণ কলেবৰ ॥৩৬৭৬॥
তিনিগতাধিক বৰ্ম সেহি মহাস্থানে ।
অখণ্ডিত নামধৰ্ম আহৈ বিদ্যমান ॥
নৃত্য-নাট্য-গীত বাদ্য অতিব সুন্দৰ ।
আছোক মনুষ্য দেৱতাৰো মনহৰ ॥৩৬৭৭॥
ত্ৰিকোণ আকাৰ স্থান তিনিগোটা আলি ।
চাৰিশতাধিক ভক্ত থাকে প্ৰতিপালি ॥
গুৱা নাৰিকল পান ধৰুৰ বিশেষ ।
কমলা জেনেক আত্ম পলাশ অশেষ ॥৩৬৭৮॥
তুলসী আত্মত যন্দিবৰ চাৰি পাৰ্শ্বে ।
হাটি বাটি পকিঘাট সাধুগণ অৰ্চে ॥
গুৰুগৃহ ভৱানঘৰ যাৰ পকা ভেটি ।
বিচিত্ৰ কীৰ্ত্তনঘৰ প্ৰকাশে প্ৰকৃতি ॥৩৬৭৯॥
নানাচিত্ৰ বিচিত্ৰ মণিকূট ঘৰ ।
তাত বিৰাজন্ত বৈকুণ্ঠ নাথ গদাধৰ ॥
মদন মোহন মুক্তি অৰ্চা অৱতাৰ ।
শালগ্ৰাম মুক্তি আছে তাহাৰ অপৰ ॥৩৬৮০॥
মণিকূটে পূজাকৰে অৰ্চা অৱতাৰে ।
চৌধ্যতি প্ৰসঙ্গকৰে কীৰ্ত্তনব যবে ॥
গুৰুগৃহে পুৱা গোধূলী নাম গায় ।
ভক্ত সবে এহিমতে প্ৰসঙ্গক যান ॥৩৬৮১॥
কীৰ্ত্তন যবে তিনিখান দ্বাৰ মনোৰম ।
ভিতৰত সিংহাসন বহত পৰম ॥
গুৰুৰ আসন সিটো মহা শ্ৰেষ্ঠতৰ ।
মেহৰাপি চন্দ্ৰাতপ শোভয় ওপৰ ॥৩৬৮২॥
সিংহসৰ দেখি যেন উৰাৱ কৰয় ।
সূৰ্ণ বজত ফুল দণ্ড প্ৰকাশয় ॥
নানান প্ৰদীপ জলে দেখি মনোৰম ।
পতাকা চামৰ বেণ্টি আহয় সুসম ॥৩৬৮৩॥
পঞ্চশতাধিক চাকি লৌহসৰে গছা ।
সুন্দৰ গঠন আতি চৌতি সম উচ্চা ।
প্ৰদীপ জগাইলে তাক পুষ্প যেন দেখি ।
নাগেশ্বৰ-পলাশৰ উপমাত লেখি ॥৩৬৮৪॥

বৈকুণ্ঠনাথ, মদনমোহন, বৃন্দাবনচন্দ্ৰ, কলিয়া ঠাকুৰ আৰু বংশীধৰন এই পাঁচ বিগ্ৰহৰ নামত
কাঁহৰ হেজাৰ পুৱা মাটি অসমৰ জয়ধ্বজ সিংহ বজাই দান কৰে। তাৰ পৰাই কমলাবাৰী সন্ত
চলি থাকে। এতিয়া সেই সন্ত খহালে, তিতাবৰত পাতিলে গুৰুতৰ সংকমিলা।

বাদ্যভণ্ড অনেক শিখাৰে ঠাৱে ঠাৱে ।
 পিৰালিত বসি বুঢ়ীসৰে নাম পাৱে ॥
 প্ৰসঙ্গ কৰন্তে ভৰ্ত্তে শাকীপাতি বৈঠে ।
 দিবা সৰোবৰে যেন ৰাজহংস উঠে ॥৩৬৮৫॥
 নটুৱা বায়নে আতিশয় শোভা কৰে ।
 অৰ্দ্ধচন্দ্ৰাকাৰ কৰি গাধনে আবৰে ॥
 ধেমালি জুৰিয়া য়েবে তোলে স্বৰ জাতি ।
 দেৱমোহ যাই আন কিকহিবো খ্যাতি ॥৩৬৮৬॥
 বায়ন সকল যেন সবসি পতকজ ।
 দুই পাৰ্শ্বে ভক্তবৃন্দ কুমুদৰ গজ ॥
 শাৰি শাৰি ভক্তসৰে আশ্ৰয়াত কৰে ।
 পাৰ্শ্বদসকল যেন বৈকুণ্ঠ নগৰে ॥৩৬৮৭॥
 প্ৰধান খুটাত বসে স্থান অধিকাৰী ।
 গোপগণ মাজে যেন প্ৰকাশন্ত হৰি ॥
 কতেক বৰ্ণাবো শক্তি আতাৰ থানৰ ।
 মনোহৰ কৰিবাক নপাৰি যাহাৰ ॥৩৬৮৮॥
 এহিমাণে সংক্ষেপতে বৰ্ণনা কৰিয়া ।
 সন্ত ধূলা শিৰে ধৰি থৈলো সমাপিয়া ॥
 তুমি কৃপাময় ভক্তবাণী কয়তক ।
 নমো নমো জগন্নাথ মোৰ নিজ গুৰু ॥৩৬৮৯॥
 পূৰ্ব অৱতাৰে নানা লক্ষ সন্ত ধৰি ।
 পৃথিবীৰ ভাৱ ক্ষয় কৰিলা মুৰাৰি ॥
 তথাপি নষ্টেল গতি কলিৰ লোকৰ ।
 জানিয়া চতুৰ্থৰূপে ভৈলা অৱতাৰ ॥৩৬৯০॥
 শঙ্কৰ মাধৱৰূপে ভৈলা অৱতাৰ ।
 বেদৰ গোপনি নাগ কৰিলা প্ৰচাৰ ।
 নৱনিধ ভক্তি প্ৰকাশিলা বনমালী ।
 ব্ৰহ্ম-কীৰ্ত্তন-স্মৰণ কৈলা শ্ৰেষ্ঠ পুলি ॥৩৬৯১॥
 বেদৰ বহন্য বস্তু পৃথিবীক আনি ।
 জীৱৰ ভৱন পথ থৈলাহা বখানি ॥
 সেৱক সহিতে হৰি কৰি নানা লীলা ।
 ধৰ্ম্মৰ প্ৰকাশ কৰি জগত তাৰিলা ॥৩৬৯২॥
 হেন নিৰঞ্জন দেৱ দৈৱকীন্দন ।
 ব্ৰজা হৰে সেৱে যত্ন অজয় চৰণ ।
 ভক্তল বৎসল প্ৰভু দেৱ জগন্নাথ ।
 লৰণে পলিলো মই অজানী অনাথ ॥৩৬৯৩॥

মই অতি মৃদুমতি নিক্কিঞ্চন জন ।
 তথাপিতো আশা কৈলো চৰিত্ৰ ৰচন ॥
 ব্ৰজাৰ অনন্তৰো অগম্য চৰিত্ৰ ।
 তাক লেখিবাক পাৰি ইটো বব চিত্ৰ ॥৩৬৯৪॥
 কিন্তু বৰপেটা আৰু কম্বাৰাৰী স্থান ।
 মধুপুৰ মুকুতৰ সভা বিদ্যমান ॥
 সেহি স্থান সমূহৰ অধিকাৰ আজা ।
 পাৱা অল্প প্ৰকাশিলো নোহো মই প্ৰভা ॥৩৬৯৫॥
 কমলাবাৰীৰ অধিকাৰী মহাসন্ত ।
 গুণশীল খ্যাত শ্ৰীমন্ত লক্ষ্মীকান্ত ॥
 তাহান উদ্যোগ আজা শ্ৰেষ্ঠ ৰূপে পাইলো ।
 চৰিত্ৰৰ ভাষা-পুথি তাহান্ত লভিলো ॥৩৬৯৬॥
 ইকাৰ্য্য কৰিবে প্ৰতি সমূহে সহিতে ।
 আশীৰ্বাদ কৰি আজা দিল ভাল মতে ॥
 শ্ৰীমন্ত মহীকান্ত দেৱ অধিকাৰী ।
 ইকাৰ্য্য কৰিতে অনুমতি দিলাবৰি ॥৩৬৯৭॥
 তাহান চৰণ যুগে প্ৰসাদত আমি ।
 অবিলম্বে চৰিত্ৰৰ কাৰ্য্য সাধো স্বামী ॥
 সমূহ সহিতে য়েবে শুদ্ধ আজা দিল ।
 চৰিত্ৰ লেখিতে তেবে মোৰ সাস ভৈল ॥৩৬৯৮॥
 বৰপেটা মধুপুৰ স্থানতো জনাইলো !
 তথাহৈতে আৰু শুদ্ধ আদেশ লভিলো ॥
 পাছে অনুজ্ঞমে সংগ্ৰহক কৰিনিলা ।
 দুইজনা অধিকাৰী শুকক জনাইলো ॥৩৬৯৯॥
 কীৰ্ত্তন ঘৰ টুপত বৈঠক কৰিলন্ত ।
 সমূহ সহিতে তাৰা সবে গুনিমন্ত ॥
 সাতদিন চৰিত্ৰক সাৱশেষে গুনি ।
 সংশোধন কৰি দিলা যথা যৈত যেনি ॥৩৭০০॥
 শোধনান্তে তাৰাসৰে দস্তকত কৰি ।
 পুস্তক কৰিতে আজা দিলন্ত বিস্তাৰি ।
 সেহি আজা ধৰি পাছে পুস্তক লেখিলো ।
 জানি ক্ষমা কৰিবাক প্ৰাৰ্থনা কৰিলো ॥৩৭০১॥
 নিজ দাস দাস বুৰিয়ো উদ্ধাৰ ।
 যত অপৰাধ হৈছে ক্ষমা একলাৰ ॥
 অজবো পৰম অজ মহামতি হীন ।
 ইকাৰ্য্যত কিছুমাত্ৰ নহও প্ৰবীণ ॥৩৭০২॥

* ১৭৯১ শকত কমলাবাৰীৰ অধিকাৰ শ্ৰীশ্ৰীলক্ষ্মীকান্ত দেৱ হয় ॥ ১৮৩১ ত পয়ান কৰে, ইয়াৰ
 মধ্য ভাগতে চৰিত্ৰ ৰচনা হয় ॥ সংগ্ৰাহক-ধৰ্ম্মেশ্বৰ ॥

পূৰ্ণমোত্তম বৰুৱাৰ বংশত জন্মিলো ।
 কৃষ্ণৰাম বৰুৱাৰ পুত্ৰনাম পাইলো ॥
 পুৰাণ ভূতাব ভূতা বুলি কৃপা কৰা ।
 সেৱক চৰণে এইবাৰক উদ্ধাৰা ॥৩৭০৩॥
 সন্তৰ সজক সৰ্বকালে হোক মোৰ ।
 কৰ্মাজলি পান কৰোঁ যশক তোমাৰ ॥
 বেজবৰুৱাৰ দীননাথ মই দীন ।
 নিজ ভূতা দাস বুলি নকৰিয়ো ঘিণ ॥৩৭০৪॥
 চৰণ পঙ্কজ পঞ্জবত মন ৰোক ।
 সেৱকৰ পদধূলা মাখাত থাকোক ॥
 প্ৰাণ পয়ানৰ কালে চৰণে ৰাখিয়ো ।
 ৰাম নাম বস্তুক বয়নে স্থান দিয়ো ॥৩৭০৫॥
 সেৱকক দেখি প্ৰাণ যাই যেনমতে ।
 প্ৰাৰ্থনা কৰিছো প্ৰভুদেৱ প্ৰণিপাতে ॥
 নকৰিয়ো আশাভঙ্গ দেৱ কৃপাময় ।
 ভণে দ্বিজ দীননাথে হয়োক সদয় ॥৩৭০৬॥
 মৃতুমতি কিবা আমি প্ৰাৰ্থনাৰ পাত্ৰ ।
 তথাপিহো আশা গুৰু চৰণত মাত্ৰ ॥
 হৃদয়ত ৰূপ মুখে কৃষ্ণ নাম ।
 বহোক সদায়ে ডাকি বোলো ৰাম ৰাম ॥৩৭০৭॥
 শ্ৰীশ্ৰীকৃষ্ণ শঙ্কৰ মাধৱায় শ্ৰীহৰিয়ে ব্ৰহ্মণে নমঃ ॥

সাতটাজ প্ৰণাম ॥০॥

সংগ্ৰাহকৰ প্ৰাৰ্থনাঃ—“যথাদৃষ্টং তথা লিখিতং
 লিখকে দুষণং নাস্তি ।

ভীমেস্যাপি ৰণভঙ্গং মুণিনাঞ্চ মতিভ্ৰমঃ ॥

“ভবে ভবে যথা ভক্তিঃ পাদয়ো স্তব জায়তে
 তথা কুৰু দেৱেশ ! নাথস্তং নো যতঃ প্ৰভো ।

নাম সংকীৰ্ত্তন যস্য সৰ্বপাপ প্ৰণাশনম্ ॥
 প্ৰণামো দুঃখ শমনস্তং নমামি হুৰি পৰম ॥
 “বিশ্বেশ্বৰায় বিপ্ৰায় বিশ্ববন্দ্যায় বিশ্বাত্ম্যায়ামিনে,
 তুভ্যং শ্ৰীকৃষ্ণায় নমো নমঃ ॥১॥
 আত্মস্বৰূপ সুহৃদচাৰ্য্যনে পৰমাত্মনে,
 আত্মনা ব্যাপ্তি বিপ্ৰায় শ্ৰীকৃষ্ণায় নমোনমঃ ॥২॥
 জ্ঞান প্ৰদায় জ্ঞানায় জ্ঞানগম্যায় জ্ঞানীনে,
 জ্ঞানানন্দ স্বৰূপায় শ্ৰীকৃষ্ণায় নমোনমঃ ॥৩॥
 যোগেশ্বৰায় যোগায় যোগগম্যায় যোগীনে,
 যোগানন্দ স্বৰূপায় শ্ৰীকৃষ্ণায় নমোনমঃ ॥৪॥
 ধৰ্ম্মেশ্বৰায় ধৰ্ম্মায় ধৰ্ম্মগম্যায় ধাৰ্ম্মিনে,
 ধৰ্ম্মব্ৰহ্মবন্দ্যপাদায় শ্ৰীকৃষ্ণায় নমোনমঃ ॥৫॥
 জীৱ জীৱায় জীৱ জীৱন হে তবে,
 জীৱাত্ম্যায়ামিনে তুভ্যং শ্ৰীকৃষ্ণায় নমোনমঃ ॥৬॥
 দেৱ দেৱায় দেৱায় দেৱ দেৱদত্ত কাৰিনে,
 দেৱেশ্বৰবন্দ্যপাদায় শ্ৰীকৃষ্ণায় নমোনমঃ ॥৭॥
 তত্ত্বেশ্বৰায় তত্ত্বায় তত্ত্বসত্ত্বপ্ৰদায়ীনে,
 তত্ত্বাত্ম্যায়ামিনে তুভ্যং শ্ৰীকৃষ্ণায় নমোনমঃ ॥৮॥
 তুতি ভকতিৰ নোহোপাত্ৰ । লাণ্ডাখালায়েন মূৰ্ত্তি-
 মাত্ৰ । অপৰাধবিনাসন তথুনায়ে নাৰায়ণ
 জানিনায়ে পণিলো শৰণে । আনগতি নাহিকে
 মৰণে । অপৰাধ ক্ষমাকৰি তুমি দায়ালীল হৰি
 মোকৰক্ষা কৰিয়ো চৰণে ॥ কৃপাৰ সাগৰ দৈৱকী
 নন্দন পুৰিয়ো মনৰকাম । ভকতৰ সদা নচাৰোক
 মুখে তুৰাণ্ডন নাম ॥ হে দীন বন্ধু কৃপাসিদ্ধ
 দীন দুখীতক তোমাৰ চৰণে চায়া তপ্ত
 থাইদি ছপাই লোৱা প্ৰভু ॥

১৫৯৫ শকত নিমিত্ত সত্ৰ ১৮১০ শকত আতাৰ নিমিত্ত সত্ৰ খহাই পুনৰ ১৮১৪ শকত টুনীৰ
 পাৰত নিৰ্ম্মাণ কৰে, সেই সত্ৰ পুনৰ ১৯৭৪ চনত খহাই পুনৰ ১৯৭৫ চনত অসম চৰকাৰে
 তিতাবৰ মহিমাবাহীত সংস্থানৰ ভূমি দিয়ে বৰ্ত্তমান সত্ৰ নিৰ্ম্মাণৰ কাম চলি আছে—

সংগ্ৰাহক—ধৰ্ম্মেশ্বৰ

কমলাবাৰী সত্ৰৰ লামাকৰণ

- ১। বদলা আতাৰ নাম আছিল পদ্মকান্ত বা কমলাকান্ত তেৰাৰ স্থাপিত সত্ৰ কাৰণে কমলাবাৰী সত্ৰ বোলে।
- ২। সাধু সকলে কয় কুণ্ডিলৰ পৰা কলিনীক শ্ৰীকৃষ্ণ হৰণ কৰি মিৰ্ভতে কলিনীৰ মূৰৰ কমল পুষ্প এই ঠাইত পৰিছিল বাবে কমলাবাৰী বোলে।
- ৩। কমলা নামৰ মূদৈৰ টুনীনদীৰ পাৰত বাৰী আছিল। শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ আৰু শ্ৰীমাধৱদেৱ বতনপুৰলৈ যাম বুলি আহি কমলা মূদৈৰ বাৰীত ৭ দিন আছিল আৰু শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে বাক্য বুলিছিল কাৰণেও কমলাবাৰী আৰু ৭ দিনীয়া বাপুঘৰ সাত দিনীয়া থানো বোলে।

—‘ক’ কাৰঃ পুৰুষঃ কৃষ্ণ সচ্চিদানন্দ বিগ্ৰহঃ

- ৪। ‘ক’কাৰ অৰ্থে সচ্চিদানন্দ কৃষ্ণক বোলে।

‘ম’কাৰণে জীৱ সকল বিধিকৈকৰ্য্য নিপুণঃ
‘ম’কাৰ অৰ্থে বিধিমতে ঈশ্বৰৰ উপ
কীৰ্ত্তনত ৰতি প্ৰীতি কৰি থকা তত্ৰ সকলক
কয়।

‘লা’লাকলন্দায়কং প্ৰেমসুখং তন্মোগ্য কীৰ্ত্তনম্
‘লা’ অৰ্থে একেজনকী কৃষ্ণৰ প্ৰেম প্ৰাপ্তিৰ
কামনাৰে তত্ৰ সকল সদায়ে নিমগ্ন থাকে।

এই তিনিওটি সংযোগত “কমলা” হৈ
কৃষ্ণ প্ৰাপ্তি হেতু বাসকৰাত বাৰী নামে ক্ৰান্ত
পতিকে কমলাবাৰী সত্ৰ বোলে।

সত্ৰ অৰ্থে সমাজ ব্ৰহ্ম বিচাৰক সমাজ।

ইতি—শ্ৰীশ্ৰীকৃষ্ণাৰ্পণমন্ত্ৰঃ

“দৌত্যাদি বেজবৰুৱা কৃত বৰ চৰিত

জগত শুক শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ জন্ম ১৩৭১ শক ইং ১৪৪৯ চন।

আলিপুখুৰীত	৪৮ বছৰ
ভাৰত ভ্ৰমণত	১২ বছৰ ১৪৮১ চন
বৰদোৱাত	৭৫ বছৰ ১৫০২ চন
ৰটাত	৬ মাহ
গাংমৌত	৪৫ বছৰ
কোমোৰাকটাত	৬ মাহ
বেলগুৰিত	১৪৫ বছৰ চন ১৫১৬ পৰা
গজলা সূত্ৰিত	৬ মাহ
কাপলাত	৬ মাহ
বাতত	২০ দিন
চুনপোৰাত	৬ মাহ
কুমাৰ কুচিত	১ বছৰ
পাটবাউসীত	১৪ বছৰ
জগন্নাথত	১ বছৰ
বেহাৰত	
চিলাৰাইৰ ঠাইত	
ভৈলাত	মুঠ ১৩ বছৰ ১৫৪৬ চনত
প্ৰয়াণ শক ১৪৯০ ইং ১৫৬৮ চন।	

মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ জন্ম	
জ্যৈষ্ঠমাহ ৰবিবাৰ অমাবশ্যা, ভৰণীনক্ষত্ৰ ১৪১১	
শকত জন্ম শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ৫৭ বছৰত শ্ৰীমাধৱ	
দেৱৰ ৩২ বছৰ বয়সত সন্নিজন—	
ভৰাৰি ডুবিত	১১ বছৰ
আহতগুৰিত	৬ মাহ
কাপলাত	৩ মাহ (মাতৃচলিছে)
বাবাদিত	৩ বছৰ
কলানিকুচিত	৩ মাহ
গণকুচিত	১৮ বছৰ
পাটবাউসীত	১ বছৰ
সোন্দৰাত	৩ মাহ
সুন্দৰীত	১২ বছৰ
গোমূৰাত	৩ মাহ
হেৰেমদত	৩ মাহ
বৰপেটাত	৮ বছৰ
বাথৰ ডাঙাৰত	৬ মাহ
ঘৰামৰাত	৩ মাহ

তোপগুৰিত	৩ মাহ
মালদৈয়াত	৩ মাহ
বৰভূঞিত	২ মাহ
মাণ্ডৰিত	৩ পক্ষ
চৰাবৰিত	৭ দিন
ৰামায়ণ ঠাকুৰৰ তাত	৩ মাহ
ৰামদিয়া বালীত	৩ মাহ
বিজয় পুৰত	২০ দিন
বেহাৰৰ ৰামৰাম আতৈৰ তাত	৩ মাহ
খৰিমা দলৈৰ আৰু	
ভেলাত থাকি	২ বছৰ
১৫১৮ শকৰ ভাদ্ৰ কৃষ্ণপঞ্চমীত	
বৈকুণ্ঠ পূৰ্ণিমা কৰে।	

বদলা—পদ্মগোপাল বা কমলাকান্ত আতাৰ
জন্ম ১৪৬৮ শকৰ জ্যৈষ্ঠৰ শুক্লা একাদশী শুক্ল-

খাৰ কমলাবাৰী সন্তৰ সংস্থাপনৰ ১৫৯৫ শক
আঘোণ শুক্লা একাদশী পূৰ্ণিমা ১৮৯৮ শক ভাদ্ৰ
মাহ শুক্লা একাদশী।

কমলাবাৰী সন্তৰ স্থাপনৰ কাৰণে "শ্ৰীপুৰুষোত্তম
বৰুৱাই ভূমি উচৰ্গা কৰে। তেওঁৰ বংশৰ
"দীননাথ বেজবৰুৱাই এই চৰিত্ৰ সম্পাদনা আৰু
বচনা কৰে, তেখেতসকলৰ বংশৰ ডঃ নীলকমল
বেজবৰুৱাই এই চৰিত্ৰ প্ৰকাশ কৰে।

সংগ্ৰাহক—ধৰ্মেশ্বৰ
নাম লগোৱা
কমলাবাৰী সন্ত
১৯০৭ শক ২ বহাগ
একাদশী, সোমবাৰ
গুৱাহাটী অফচেট প্ৰিণ্টাৰ

৩ দীননাথ বেজবৰুৱাৰ বংশ পৰিচয়

